

T.C
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

1326 H/1908 M TARİHLİ AYDIN VİLAYET SALNAMESİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet BASKIN

İZMİR- 2023

T.C
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

1326 H/1908 M TARİHLİ AYDIN VİLAYET SALNAMESİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet BASKIN

Danışman
Doç. Dr. Mehmet Emin ELMACI

İZMİR- 2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “1326 H/1908 Aydın Vilayet Salnamesinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

25 / 05/ 2023

Adı Soyadı

Mehmet Baskın

İmza

ÖZET

Sâlnâme, bir senelik olup bitenleri anlatan, özel ve devlet kurumları tarafından hazırlanan istatistik eserlere verilen isimdir. 1864 Vilâyet Nizamnâmesi'nin ilan edilmesi sonrasında vilâyetler oluşturulmaya başlanmasıyla sâlnâmeler de hazırlanmaya başlanmıştır. 1876 yılında tanzim edilmiş bir nizamnâme ile İzmir, Saruhan, Aydın ve Menteşe sancaklarından İzmir vilâyet merkezi olmak üzere Aydın vilâyeti oluşturulmuştur.

Tarih boyunca birçok istilaya uğrayan İzmir, Türklerin hakimiyetine geçtikten sonra Türklerle Rûmların ve Musevilerin birlikte yaşadığı kentte 17. yüzyıldan itibaren, daha sonra “Levanten” olarak adlandırılan Avrupalı tüccar aileler de eklenmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında Aydın vilâyetinin ekonomisini ele geçiren Levantenler, daha sonra yerli Gayrimüslim halk ile iş birliğine gitmişlerdir. Askere gitmek zorunda kalan Türkler, savaştan döndüklerinde borçlarını ödeyemedikleri için mülklerini kaybederken yerlerini, Rûm, Musevi ve Levanten nüfusu almaktadır. Buna rağmen Aydın Vilâyetinde Türk nüfusu hep egemen olmuştur.

Vali Faik Bey Efendi'nin isteği üzerine hazırlanan 1324 Hicrî Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, Sultan II. Abdülhamid'e övgü ile bahseden bir giriş ile başlar. Vilayet, sancak, kazâ, nâhiye, karye gibi birimlere ayrılmıştır. Tarihi ve coğrafi bilgilerin de olduğu sâlnâmede, vilâyetin maarif yapılanması, sağlık hizmetleri hakkında bilgi verilmektedir. Okullar, devlet, hususi ve gayrimüslim olarak ayrılırken Türkçe, tüm okullarda zorunlu kılınmıştır. Bu okullara ek olarak dini eğitimin verildiği medreseler de vardır. Aydın vilâyetinde belediye hizmetleri, yerli ve yabancılar tarafından kurulan şirketler ile yürütülmektedir. Şirketlerin kuruluşu ve imtiyazların verilmesi, padişahın izni ile gerçekleşmektedir.

Liman inşaatı ile birlikte vapur kumpanyaları kurularak Ege, Yunanistan, Romanya, Ukrayna, Gürcistan, Mısır, Lübnan ve Danimarka kıyılarına kadar yolculuk etmek mümkün kılınmıştır. Osmânî Aydın Timuryolu, İzmir – Kasaba ve Temdîdi Osmânî Timuryolu üzerinde taşınan değerli madenler ve tarım ürünleri, limandan yurt dışına ihraç edilmektedir. Her kazânın İslam, Rûm, Musevi ve ecnebi nüfusu verilmektedir. Sâlnâmedeki milletlere göre verilen nüfus ve vâridât verileri 1323 Rûmî yılı tahririne dayanmaktadır. Sâlnâmenin sonunda 1324 Rûmî yılı tahririne göre yeni nüfus ve vâridât verileri verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, İzmir, Sancak, Kazâ, Nâhiye, Karye, Levanten, Gayrimüslim, İslam, Rûm, Musevi, Vâridât.

SUMMARY

Sâlnâme is the name given to statistical works prepared by private and state institutions describing the events of a year. After the 1864 Provincial Ordinance was announced, sâlnâmes were also started to be prepared as provinces were formed. In 1876, the province of Aydın was formed from the sanjaks of İzmir, Saruhan, Aydın and Menteşe with İzmir as the provincial centre.

İzmir has been subjected to many invasions throughout history, and after the city came under Turkish rule, European merchant families, later called "Levantine", were added from the 17th century onwards in the city where Turks, Greeks and Jews lived together. In the second half of the 19th century, the Levantines took over the economy of the Aydın province and later collaborated with the local non-Muslim population. Turks who were forced to serve in the army lost their properties due to their inability to pay their debts when they returned from the war, and were replaced by the Greek, Jewish and Levantine populations. Despite this, the Turkish population was always dominant in Aydın Province.

The 1324 Hijri Aydın Vilâyet Sâlnâme, prepared upon the request of Governor Faik Bey Efendi, begins with an introduction praising Sultan Abdülhamid II. The province is divided into units such as sanjak, kazâ, nâhiye and karye. In the sâlnâme, which also contains historical and geographical information, information is given about the education structure of the province and health services. Schools were divided into public, private and non-Muslim, and Turkish was compulsory in all schools. In addition to these schools, there were also madrasas where religious education was provided. In Aydın province, municipal services were carried out by companies established by local and foreigners. The establishment of companies and the granting of concessions were carried out with the permission of the sultan.

With the construction of the harbour, steamship companies were established, making it possible to travel to the coasts of the Aegean, Greece, Romania, Ukraine, Georgia, Egypt, Lebanon and Denmark. Precious metals and agricultural products transported on the Ottoman Aydın Timuryolu, İzmir - Kasaba and Temdîdi Ottoman Timuryolu were exported abroad from the port. The population of each town is given for Islam, Rûm, Jews and foreigners. Population and vâridât data given by nationality in the Sâlnâme are based on the 1323 Rûmi year survey. At the end of the yearbook, new population and vâridât data are given according to the 1324 Rûmi year.

Keywords: Aydın Vilâyet Sâlnâme, İzmir, Sanjak, Kazâ, Nâhiye, Karye, Levantine, Non-Muslim, Islam, Greek, Jewish, Vâridât.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	I
ÖZET	II
SUMMARY	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	VII
KISALTMALAR	IX
ÖNSÖZ	X
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	3
KISA AYDIN VİLÂYETİ TARİHİ VE NÜFUS YAPISI	3
1. Kısa Aydın Vilâyeti Tarihi	3
2. Aydın Vilâyeti'nin Nüfus Yapısı	8
2. BÖLÜM	24
SÂLNÂME TRANSKRİPSİYONU	24
3. BÖLÜM	790
SÂLNÂME TRANSKRİPSİYONUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ	790
SONUÇ	809
EKLER	812
KAYNAKÇA	817

TABLÖLAR LİSTESİ

- Tablo 1**– 17.Yüzyıl ve 18.Yüzyıl Başlarında İzmir Kenti'nin Nüfus Yapısı 12
- Tablo 2**– İzmir'de 18. Yüzyılda Nüfusun Gruplara Göre Dağılımı 13
- Tablo 3** – İzmir'de 19. Yüzyıl Başından 1860'lara Kadar Nüfus Dağılımı 14
- Tablo 4** – İzmir'de 19.Yüzyılın İkinci Yarısında Nüfusun Gruplara Göre Dağılımı 16
- Tablo 5** – 1891 Aydın Vilayet Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu 17
- Tablo 6** –1895 Tarihli Aydın Vilayeti Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu 18
- Tablo 7** – 1900 Aydın Vilayeti Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu 18
- Tablo 8** –1903 Aydın Vilayeti Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu 19
- Tablo 9** – 1905 Aydın Vilayeti Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu 19
- Tablo 10** – Hicrî 1301 (M/1884) Aydın Vilayet Salnamesine Göre Saruhan, Menteşe, Aydın ve Denizli Sancaklarının Nüfus Yapısı 20
- Tablo 11** – Rûmi 1305 (M/1889) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'ne Göre Aydın, Menteşe, Saruhan ve Denizli Sancaklarının Nüfusu 20
- Tablo 12** – Hicrî 1308 (M/1891) Sâlnâmesi'ne göre Aydın, Denizli, Saruhan ve Menteşe Sancağının Nüfusu 21
- Tablo 13** – Hicrî 1313 (M/1895) Aydın Vilâyet Sâlnâmesine göre Nüfus Yapısı 22
- Tablo 14** – Rûmi 1318 (M/1903) Senesine Göre Aydın, Denizli, Saruhan ve Menteşe Sancağı'nın Nüfusu 22
- Tablo 15**– Rûmi 1323 (M/1907) Senesi Tahririne Göre İzmir Sancağına Tabi Kazâların Nüfusu 793
- Tablo 16** – Rûmi 1324 (M/1908) Senesi Tahririne Göre İzmir Sancağı Nüfusu 793
- Tablo 17** – Rûmi 1323 (M/1907) Senesi Tahririne Göre Aydın Sancağının Nüfusu 794
- Tablo 18** – Rûmi 1323 (M/1907) Tahririne Göre Denizli Sancağının Kazâlara Göre Nüfusu 794
- Tablo 19**– Rûmi 1324 (M/1908) Sene-i Mâliyyesi Tahririne Göre Denizli Sancağı Nüfusu 795
- Tablo 20** – Rûmi 1323 (M/1907) Senesi Tahririne Göre Saruhan Sancağı Nüfusu 795
- Tablo 21** – Rûmi 1323 (M/1907) Senesi Tahririne Göre Menteşâ Sancağının Nüfusu 796

Tablo 22 –Vilâyetin Üç Yüz Yirmi Dört (M/1908) Sene-i Mâliyyesi Vâridât-ı Umûmiyyesi 797

KISALTMALAR

Aynı	Aynı sayfada geçen
A. g. m.	Adı Geçen Makale
A.g.e.	Adı Geçen Eser
A.g.t.	Adı Geçen Tez
b.	Basım
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt.
Çev.	Çeviren
Der.	Derleyen
Ed.	Editör
Haz.	Hazırlayan
H.	Hicrî
gnşlm.	Genişletilmiş
M	Miladi
R.	Rûmî
S.	Sayfa.
ss.	Sayfa Numarası
ع	Osmânî
م	Mecîdî

ÖNSÖZ

Yüksek lisans programına kabul edilmemle birlikte şehir tarihi üzerinde çalışma isteğim doğdu. Hataylı olmam dolayısıyla kent tarihine etkisi olan kurumlar üzerinde çalışmak için konu ve kaynak taraması yapmaya başlamıştım. Tez hocamın belli olmasıyla arayışıma ara vermek istedim. Bu vazgeçiş, tez hocam Doç. Dr. Mehmet Emin Elmacı hocamın broşür tutkusu ile ilgiliydi. Tezsiz Yüksek Lisans sürecinde derslerini alırken ve takip ettiğim televizyon programında her öğrencisini broşür çalışmak için teşvik ediyordu. Birlikte aldığımız karar nihayetinde yerel tarihimiz için önemli kaynaklar arasında olan sâlnâmeler üzerinde çalışmak kararı aldık.

Bu araştırmada gayemiz, yerel tarih açısından çok değerli bilgiler ihtiva eden sâlnâmelerden sadece biri olan 1326 Hicrî Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'nin transkripsiyon kuralları gereği, Latin harflerine olabildiğince hatasız bir şekilde aktarılıp araştırmacıların faydalanması için kullanımına sunmaktır.

Sâlnâmenin transkripsiyonuna başlamadan daha önce yapılmış örnekleri üzerinden bir incelemeye yöneldim. Yapılan fonemik sâlnâme transkripsiyonlarında birbirini tutmayan farklı yorumlar vardı. Kimisi bir edebiyatçı, dilci edasıyla transkripsiyon yaparken kimisi düz bir transkripsiyon yoluna gitmişti. Sâlnâme metnine göre bir standart belirleme yoluna gittim. Bu yola gitmemde, sâlnâmenin yazıldığı zamanın dili ve yazarların dil özellikleri ve matbaa hataları etkili olmuştur. Sâlnâme metni boyunca ağır bir dil kullanılması, yazarlarının medrese eğitimi aldığını düşündürdü. Sâlnâme metninde Arapça dil bilgisinin baskın olmasından dolayı, hicrî aylar ve bazı isimlerin okunuşları etkilenmektedir. Birçok transkripsiyonda yapılan hatalardan biri de konuşma dilinin dikkate alınmadan yeni harflere çevirilerinin yapılmasıdır. Bu transkripsiyonda 20. yüzyıl başlarındaki konuşma dili dikkate alınarak sâlnâme metnin yeni harflere aktarılmasına çalışılmıştır. “û,b” okunuşları olan bazı kelimeler “i,p” olarak okunmuştur. “den, dan” okunuşu kelimeler de yerine göre “tan,ten” olarak okunmuştur. Sonu “b” harfi ile biten isimler ise “p” harfi olarak okunmamış, sâlnâme metninde verildiği gibi transkripsiyonu verilmiştir. Birçok transkripsiyonda yapılan hatalardan bir tanesi de sivil ve askeri görevlilerin rütbeleri konusuydu. Birçok transkripsiyonda “Ûlâ Evvelî” rütbesi, “Evvelî Evvelî” olarak hatalı telaffuzu vardı. “Evvelî” sınıfı yerine göre “Ûlâ” olarak da okunabilmektedir. Mülâzım-ı Ûlâ, Refik-i Ûlâ, Muallim-i Ûlâ okunması gereken müennes okunuşlar

iyelik eki olarak kullanıldığı için Mülâzım-ı Evvelî, Refik-i Evvelî ve Muallim-i Evvelî olarak yazıya aktarılmıştır.

1326 Hicrî Sâlnâmesi'nin transkripsiyonu yapılırken uzun ünlü barındıran sözcüklerin yazımı “^” işareti gösterilmeye çalışılmıştır. Sâlnâmede isimlere gelen ekler, metinde olmamasına rağmen, isimlerin doğru ifadesi için virgöl işareti eklenmişti. Tablolarda verilen ve yok anlamında kullanılan sıfır rakamlarının yeri noktalarla ifade edilmiştir. Sâlnâmede Osmânî ve Mecîdî kısaltması olarak kullanılan ع ve م harfleri oldukları gibi bırakılmıştır. Başlıklar, Fihris kısmında verildiği üzere küçük ve büyük başlık olarak alınmıştır. Sâlnâmede görülen mürekkep bulaşması ve silinmesi nedeniyle, bazı rakamların yerleri noktalı olarak boş bırakılırken bazıları ise “0” rakamı olarak kabul edilmiştir. Tablolarda hatalı verilen nüfus rakamları ve vâridât gelirleri “*” işareti ile açıklamalı olarak belirtilmiştir. Sâlnâmede verilen yer isimleri farklı kaynaklardan karşılaştırıldıktan sonra transkripsiyonu yazıya aktarılmıştır. Değerlendirme kısmında sâlnâmede olan nüfus verileri ve nüfus tabloları verilerek Aydın vilâyeti'nin nüfus ve sosyal yapısı değerlendirilmeye çalışılırken vilâyet içerisinde eğitim, iktisadi ve beledi kurumlar hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca derslerime giren birbirinden değerli hocalarıma bana kattıkları ve emekleri için teşekkür ediyorum. Yüksek Lisans eğitimimin tüm süreçlerinde bana güvenini, hoşgörüsünü, yardımını hiçbir zaman esirgemeyen, tez danışmanım çok değerli hocam Doç. Dr. Mehmet Emin Elmacı'ya teşekkürü borç bilirim.

Mehmet Baskın

İzmir/ 2023.

GİRİŞ

Sâlnâme, bir sene içerisinde olan biten olayları toplu olarak göstermek için yazılan ve Türkçeye Tanzimattan sonra girmiş bir isimlendirmedir.¹ Roma tarih yazıcılığında Annales, Farsçada Nevsâl olarak adlandırılan yıllıklar yöneticilerin bir yıl içerisinde yapılan iş ve olayları kamuoyuna anlatma, hesap verme isteğinden gelmektedir.

Sâlnâmeler resmi ve özel olarak 2'ye ayrılabilir. Devlet, vilâyet ve nezaretlerin hazırladığı sâlnâmeler resmi sâlnâme grubuna girmektedir. Özel Sâlnâmeler ise özel kurumlar ve kişiler tarafından hazırlanan eserlerdir.² Osmanlı İmparatorluğunda ilk Devlet Sâlnâmesi, “Ahmed Vefik Paşa tarafından hazırlanmış olan ve 1263 H. (1847 M.) senesinde Sâlnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye adı ile neşredilmiştir.”³ 1864 Vilâyet Nizamnamesi ile yeni bir idari yapılanmaya gidilmiştir. Mithat Paşa tarafından Tuna vilâyetinde uygulanan bu idari yeniliğin başarılı olması sonrasında diğer bölgelerde de uygulanmaya başlanmıştır. “ilk Osmanlı vilâyet sâlnâmesi 1283 H. (1866 M.) senesinde neşredilen Bosna, son vilâyet sâlnâmesi ise 1337-38 Mâli/1921-22 Milâdi senesi Bolu Livâsı Sâlnâmesi olup, 1337-41/1921-22’ de yayınlanmıştır.”⁴

Vilâyet Sâlnâmeleri hazırlanırken vilâyetin sancak, kazâ, nâhiye ve kariye birimlerinde yapılan tahrirler dikkate alınır. Mâli takvime göre yapılan tahrirler ile vergiye tabi olan halkın sayısı ve bir yıl zarfında üretimin guruş biriminden değerleri verilmektedir. Her sancak, kazâ ve nâhiyenin coğrafyası, üretilen ürünleri, tarihi geçmişi, maarifi, sivil idaresi, sosyal tesisleri, şirketleri, askeri idaresi hakkında bilgi verilmektedir. Bununla birlikte askeri ve sivil kurumlarda görevli şahısların isimleri, görevli bulundukları kurumlarda rütbe, sınıf ve aldıkları ödüllerle birlikte verilmektedirler. Sâlnâmeler bir yandan da merkezi yönetimde etkinde olan padişaha yakın yüksek rütbeli asker ve memurlarla birlikte o zamanın kabine listesi de verilmektedir.

1867 yılında tüm vilâyetler için bir vilâyet düzenlemesi yapılmıştır.1876’da tanzim edilmiş bu nizamnameye göre Aydın vilâyeti İzmir merkez olmak üzere İzmir,

¹ Hasan Duman, **Osmanlı Sâlnâmeleri ve Nevsâlleri**, C.1, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı, 2.b., Ankara, 2000, s.1

² Bilgin Aydın, “Sâlnâme”, **İslam Ansiklopedisi**, C.36, ss.52-53

³ A.g.e., s.3

⁴ A.g.e., s.5

Aydın, Saruhan, Menteşe sancaklarından oluşmuştur. Aydın Vilayet Sâlnâmesi ilk olarak 1296 H (1879), son olarak da 1326 H (1908)⁵ yılında yayınlanmıştır.⁶

Tezin Giriş bölümünden sonra 1. Bölüm 'de sâlnâmeyi daha anlamlı kılmak için Aydın Vilâyeti'nin kısa bir tarihi ve nüfus yapısı hakkında bahsedilecektir. 2.Bölüm 'de 1326 Hicrî Sâlnâmesi'nin transkripsiyonu verilecektir. 3.Bölüm'de sâlnâme transkripsiyonunun bir değerlendirmesi yapılacak, sonuç kısmı ile bağlanıp bitirilecektir.

⁵ 1326 Hicri (Miladi 1908) Aydın Sâlnâmesi ve başka tarihli sâlnâmelere atıf yapılarak yazılan şu makale, kitap ve tezlere bakılabilir: Aydın Vilâyet Sâlnâmesi R.1307/H.1308, Haz. Murat Babuçoğlu, Cengiz Eroğlu, Abdülkerim Şahin, Türk Tarih Kurumu,2010; Halil Özgeçoğlu, “Modernleşme Sürecinde İzmir’de Müslim ve Gayrimüslimlerin Eğitimine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım (1856-1908)” (Doktora Tezi), 2009.; Ali Kürşad Turhan, “Aydın Vilâyet Salnamelerine Göre II. Abdülhamit Dönemi’nde Aydın Sancağı’nda İdari Yapı” (Yüksek Lisans Tezi), 2022; Aysun Sarıbey Haykıran, “Aydın Vilâyet Salnamelerinde Birgi”, **Tarih Okulu Dergisi (TOD)**, Haziran 2014, Yıl 7, Sayı XVIII, ss. 473-501. ; Süleyman İnan, “Aydın Vilayeti Salnamelerine Göre Denizli (1890-1900)” Pamukkale Üniversitesi, **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1999, Sayı:5; Biray Çakmak, “İzmir Jandarma Mektebi”, Miras ve değişim: Osmanlı’dan Cumhuriyet’e jandarma, Haz: İsmail Hakkı Demircioğlu, Berikan Yayınevi, 2008, ss.118-124; Edanur Kaymakçı, “Menteşe Redif Taburu ve Faaliyetleri” (Yüksek Lisans Tezi); Ayşen Koç, “Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’e Saruhan Sancağı’nda Gayrimüslimler” (Yüksek Lisans Tezi); Yasin Kayış, Aydın Vilâyeti Salnâmelerinde Torbalı ve Sultan II.Abdülhamid’in Hayır Eserleri (2012); Ramazan Boyacığlu, “Salnamelere Göre Meşrutiyet’ten I. Cihan Harbine Kadar Aydın Vilâyeti”, **Ankara Üniversitesi Türk Tarih Enstitüsü (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**; Ramazan Uyar, “Osmanlı Salnameleri’nde Bergama” (Yüksek Lisans Tezi); Serdar Soyluer, “XX. Başlarında Menteşe Sancağı’nın İdari ve Nüfus Yapısı”, **DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, C5/S13 (2006) ; Demet Karasu, R. 1306 (M. 1890) Aydın Vilayet Salnamesine Göre Saruhan (Manisa) Sancağı ve İdarî Kadrosu, **Asia Minor Studies**, Cilt 11 Sayı 1, 45-69.

⁶ Süleyman İnan, “Aydın Vilayeti Salnamelerine Göre Denizli (1890-1900)” Pamukkale Üniversitesi, **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1999, Sayı:5, s.28

1. BÖLÜM

KISA AYDIN VİLÂYETİ TARİHİ VE NÜFUS YAPISI

1. Kısa Aydın Vilâyeti Tarihi

Aydın vilâyeti'nin merkezi İzmir'dir. İzmir, Doğu'dan Batı'ya giden kervanların bitiş noktası olması, hinterlandının verimli topraklardan oluşması ve körfezinin ticarete elverişli bir konumda olması sebebiyle tarih boyunca istilaya uğrayan bir kent olmuştur. İstanbul ile hem ticari hem de nüfus olarak yarışan kentin ismi de tarihi süreç içerisinde değişime uğramıştır. Prof. Dr. Tuncer Baykara'ya göre “İzmir” adı, sonraları *Smira, Smire, Semire, Lesmire, Lesmirr, Le Smirle, Ksimire, Zmirra, Asmira, Esmira, Esmire, İsmira, İsmire* şekillerine giren “*Smyrna*”nın Türkçeleşmiş bir şekli⁷ idi. Şehrin ismi İbn Batuta'da sadece “Yüzmir” telaffuzunda görülür. “İzmir” şekli ise, Türklerin kullandığı umumi bir telaffuzdur ve Türkler başlangıçtan beri şehri bu şekilde telaffuz etmiş olmalıydılar.”⁸ Baykara'ya göre “*Gavur İzmir*” adlandırması Hristiyan nüfusun fazla olmasından değildir. “*Gavur İzmir*” adlandırması “*1344'de Hristiyanlarca ele geçirilen Aşağı Kale'yi, Türklerin elinde bulunan Kadifekale'den ayırt etmek için kullanılmıştır.*”⁹

İzmir Kenti'nin ilk kuruluş yeri ve zamanı hakkında farklı görüşler vardır. Bu söylencelerden birisi, İzmir'in ilk kurucularının Amazonlar olduğuna dairdir. Bir diğeri ise, efsanevi Frigya kralı Tantalos'un ismi ve Tantalos'a ait olduğu iddia edilen bir mezarın kanıt olabileceği iddia edilirken kentin kurucuları arasında Leleglerin de adı geçer. Arkeolojik kazılara göre kent, M.Ö. 3000 yılları civarında, Bayraklı yakınlarında kurulmuştur. Bir Aiol kenti olan İzmir, İ.Ö. 800 tarihlerinde Ege Denizi ve kıyılarında 12 kent birliğini kurduktan sonra, Ege Denizi'ndeki ticari etkinliklerini artıran İoaniahlılar tarafından ele geçirildi.

İzmir kentinin Zenginliği ve gelişmişliği Lidyalıların dikkatini çekecekti. İ.Ö. 610-600 sıralarında Lidya orduları, kenti ele geçirirken büyük bir yıkıma sebep oldular. Kent yeniden kuruldu ama bu kez kenti daha yıkıcı bir düşman bekliyordu. Bayraklı'da kurulan Eski İzmir'in sonunu getiren güç Doğu'dan geldi. Pers ordularının

⁷ Prof. Dr. Tuncer Baykara, *İzmir Şehri ve Tarihi*, Akademi Kitabevi, 2001, s.31

⁸ Aynı

⁹ Baykara, *a.g.e.*, s.32

saldırısı sonucu, I.Ö. 545 yılında İzmir tahrip edildi¹⁰ ve kent, köy yerleşimi durumuna dönüştü.

Yeni İzmir'in kuruluş efsanesi Büyük İskender'in bir rüyasına bağlanır. M.Ö. 334'te Persler'e karşı galip gelen Büyük İskender, Efes'e ilerlemiş ve İzmir yöresinde, Pausanias'ın anlatısına göre, İskender'in bir gün Pagus Dağı'nda gezinirken bir su kaynağı kenarında bir çınar ağacının gölgesinde uyuyakaldığı sırada gördüğü rüyada intikam tanrıçalarının kendisine burada bir kent kurup dağınık halde olan İzmirlileri burada toplamasını istediğini ve rüyayı danışmak için de Claros kahinine gittiği¹¹ anlatılmaktadır. Claros kahini İskender'e "*Pagos dağında, kutsal Meles'in karşısında oturanlar üç defa, dört defa daha mutlu olacaklardır*"¹² diyerek şehrin kurulması için öneride bulunmuştur. Büyük İskender'den sonra Batı Anadolu'ya hakim olan Antigones İzmir kentini tekrar kurmak istemişse de M.Ö. 302'de Trakyalı Lysimakhos ile yaptığı mücadeleyi kaybetmiştir. Antigones'in kuramadığı şehri Trakyalı Lysimakhos kurmuştur.¹³ Kadifekale'de yaptırdığı yeni şehri kızının ismi "Eurydikeia" olarak adlandırdı. Eurydikeia ismi çok kalıcı olmamıştır. Lysimakhos, Büyük İskender sonrasında generallerin kendi aralarındaki savaşları sırasında Suriye kralı Seleukos'la yaptığı savaşta hayatını kaybetti. İzmir ise Seleukos'ların eline geçmiştir. Kısa bir süre Seleukos hakimiyeti altında kalan İzmir'in Eurydikeia ismi zamanla unutulmuştur. Seleukos kralı III. Antiokhos'un Bergama'ya karşı savaşına İzmir halkı destek vermedi ve Roma'dan yardım isteği sonrasında İzmir Seleukoslar boyundurluğundan Bergama krallığına tabi oldu. M.Ö. 133 yılında İzmir artık bir Roma şehri olmuştur.¹⁴

Roma ve Doğu Roma egemenliğine giren kent, daha sonra Emevilerin Bizans İmparatorluğu üzerine yaptıkları 665 senesindeki sefer sırasında Arapların eline geçmiştir. Ancak Araplar ile Bizans arasındaki çekişme sebebiyle işgal uzun ömürlü olmamıştır. Bundan sonra birkaç kez Selçuklularla Bizanslılar arasında el değiştiren kent, sırasıyla Çaka Bey, Bizans ve Anadolu beylikleri döneminde¹⁵ Aydınoğulları'na bağlı bir kent olmuştur. İlhanlılar'ın Anadolu'ya hüküm sürdüğü ve İznik

¹⁰ Dr. Fikret Yılmaz, Dr. Sabri Yetkin, **İzmir Kent Tarihi**, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayını, 2002, ss.24-27

¹¹ Aktaran, Rauf Beyru, **19. Yüzyılda İzmir' de Yaşam**, 1.b., Literatür Yayınları, Temmuz 2000, s.1

¹² Baykara, **a.g.e.**, s.91

¹³ Mübahat S. Kütükoğlu, "İzmir", **İslam Ansiklopedisi**, C.23, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001, ss.515-516

¹⁴ Baykara, **a.g.e.**, ss.91-92

¹⁵ Rauf Beyru, **19. Yüzyılda İzmir Kenti**, 1.b., Literatür Yayınları, Mart 2011, s.2

İmparatorluğunun zayıfladığı zamanda, Cenevizlilerin elindeki Aşağı Kale, Aydınolu Umur Bey tarafından ele geçirildi. Aşağı Kale'nin ele geçirilmesi Papanın önderliğinde haçlı ordusunun oluşturulmasına zemin hazırladı. Haçlılar, Aşağı Kale'yi 1344 yılında ele geçirdi. Aşağı Kale (Gavur İzmir) Haçlı güçleri ile mücadelesinde zayıflayan Aydınoluğulları, nihayetinde 1390 yılında Yeni İzmir'i (Kadifekale) Osmanlı Devleti'ne teslim etmek zorunda kaldı. 1402'de Timur Bey'in Ankara Savaşı'nda Osmanlılara galip gelmesi sonucunda “*Gavur İzmir*”in fethi de Timur Bey'e nasip olmuştur.¹⁶

Timur Bey, İzmir'in bir kısmını Aydınoluğulları'na, bir kısmını ise Aydın ilinde İzmir merkezli bir beylik kuran Cüneyd Bey'in idaresine bırakmıştı. İkinci Murad döneminde İzmir, 1426'da Aydın sancağına bağlı bir kazâ olarak Osmanlı Devleti'ne katıldı. İzmir daha sonra kurulan Sığla sancağının kazâsı oldu.¹⁷ Sığla sancağı ise Cezayir Eyaletine bağlı idi.¹⁸

Kadılık yönetiminin etkisinin azalması ile birlikte kentin yönetim, beledi, iktisadi hizmetleri “Voyvoda” denen yerel güçlerin eline geçmiştir. 17. yüzyıl ile 19. yüzyıl arasındaki bu yönetim süreci iç karışıklara, çatışmalara neden olmuştur. Arap Said, Canbolatoğlu, Kalenderoğlu, Birgili Cennetoğlu, Sarıköylü Sarıbeyoğlu, Sağancılı Veli gibi voyvodalar İzmir kentine saldırılar yaparak zor durumda bıraktılar. Özellikle 1797 senesinde Avusturya cambaz topluluğu ile Venedik'e bağlı Zanta adası sakinleri arasındaki kavgada bir yeniçerinin ölümü sonrasında çıkan karışıklıkta İstanbul yönetimi, olayları bastırmak için Karaosmanoğlu Hüseyin Ağa'yı görevlendirmişti. Yönetimdeki boşluk nedeniyle kent içerisindeki olaylar durulmamıştır. İstanbul yönetimi, İzmir voyvodası Katipoğlu Hacı Mehmed Ağa'nın egemenliğine son vermek için 1816 senesinde Kaptan-ı Derya Hüsrev Paşa'yı görevlendirmiş ve kentteki eşkıyaya son verilmişti. Bu olaydan sonra kışlanın yapılması ve asker bulundurmasıyla olaylar durulmuştur.¹⁹

¹⁶ Baykara, **a.g.e.**, ss.97-106

¹⁷ Serap Tabak, “İzmir Şehrinde Mülki İdare ve İdareciler (1867-1957)”, **Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı (Yayınlanmış Doktora Tezi)**, İzmir, 1997, s.2

¹⁸ Baykara, **a.g.e.**, s.73

¹⁹ **A.g.e.**, ss.108-110

Vilâyet idaresi gelmeden önce Aydın vilâyeti ve sancakları, 1393 yılında kurulan merkezi Kütahya olan Anadolu Eyaleti sınırları içerisindeydi.²⁰ Mehmet Ali Paşa İsyanı sonrasında Batı Anadolu'ya ilerleyen İbrahim Paşa buradaki yöneticileri de değiştirmiş ancak Anadolu'dan çekilmesinden sonra atananlar da yerlerini bırakmışlardır. Uzun zamandır işlemeyen idari sistemi değiştirmek isteyen merkezi yönetimin hareket etmesi için uygun koşullar oluşmuştur.²¹ Anadolu Eyaleti 1826 yılından sonra 4 bölünmüş ve paşaların yönetimine bırakılmıştır. Aydın vilâyeti ve sancaklarının yönetimi bu dört mıntıkanın içerisinde olmuştur. Hamid sancağı ile İzmir muhafazası ve Aydın, Saruhan, Sığla ve Teke sancakları Vezir Hasan Paşa'ya verilirken, İstanbul ve Kal'a-i tis'a muhafızlığı ile Kocaeli, Hüdavendigar, Karesi ve Menteşe sancakları ise Serasker Hüseyin Paşa'nın idaresine verilmiştir.²² 1840 yılında muhassıllık sisteminin uygulanmaya başlamış ve bu dönemde Aydın Muhassıllığı içerisinde yer alan livalar; Kuşak Dere, Delice, Sultan Sarayı, İnce Ayasluğ, Soma olmuştur. Muhassıllık sisteminde olan bu yerler aynı zamanda Aydın Eyaleti'nin kazalarıdır ve idari taksimat içerisinde olmuşlardır.²³

Aydın sancağı'nın valiliğine atanan paşalar görev yerlerine gitmeyip yerlerine vekiller atayarak kaymakam gibi yönetmişlerdir. Aydın sancağı'na vali olarak atanan paşalar aynı zamanda Menteşe, Sığla, Saruhan sancaklarının da valisi olmuşlardır. 1845'te ise Kütahya sancağının batı kazalarını içine alan "Denizli Hassı Kaymakamlığı" adı ile Aydın vilâyetine katılması önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1867 Vilâyet Düzenlemesi sonrasında Denizli livası kaldırılarak önce Menteşe sancağı'na eklenerek "Denizli-Menteşe", sonrasında ise Aydın sancağı'na eklenerek "Aydın-Denizli" adı ile anılmıştır. 1881 yılından sonra ise Aydın sancağı'nın kazası olmaktan çıkmıştır. Sarayköy, Buldan ve Tavas'ı içine alarak ayrı bir sancak olmuştur. İzmir'in Aydın vilâyeti'nin merkezi olması ise 1850 Ocak ayında Vali Damad Halil Paşa'nın, Aydın ilinin sağlığı için iyi olmadığını beyan ederek İzmir'in eyalet merkez olmasını teklif etmesi ve Sultan Abdülmecid'in iradesiyle 27 Şubat 1850'de Aydın

²⁰ Ela Özkan, "19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin İdari Taksimatı (1839-1914)", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı (Yayınlanmış Doktora Tezi)**, s.22

²¹ Tuncer Baykara, **19. Yüzyılda Aydın Eyaleti, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Mezuniyet Tezi**, 1966, s.3

²² Özkan, **19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin İdari Taksimatı (1839-1914)**, s.22

²³ Özkan, a.g.e., s.27

Eyaleti'nin merkezi İzmir'e taşınmıştır. Eyalet merkezi İzmir'e taşınmasına rağmen adı değişmemiştir.²⁴

1864 yılında yürürlüğe giren Vilâyet Nizamnâmesi ile yeni idari bir teşkilatlanmaya girilmiştir. Buna göre Osmanlı toprakları idare dairelerine bölünüyordu. Bu idari taksimde en büyük idari kısım vilâyettir. Vilâyet sancaklara, sancak kazâlara, kazâlar da kariyelere bölünmektedir. Bununla birlikte kariye ile kazâ arasında Nâhiye idaresi vardır. Nâhiye, birkaç kariyenin birleşmesinden oluşan ancak kazâdan daha küçük idari bir birimdir. 1871 Nizamnâmesi'nde bir bölgede nâhiye idaresi kurulması için 500 erkek nüfusu şartı vardı. Avrupalı devletlerin Bosna Hersek ve Bulgaristan'da daha özerk bir nâhiye sistemi istemeleri üzerine 1876 Nizamnâmesi ile daha özerk bir hale getirilmişse de merkeziyetçi yapıya aykırı görülerek pek uygulanamamıştır.²⁵

Vilâyet Nizamnâmesine göre vilâyetin idari amiri vali, sancağın idari amiri mutasarrıf, kazânın idari amiri kaymakam, nâhiye idaresi ise 19. yüzyıla kadar kazâ kadısının atadığı bir naib tarafından yönetilirken artık nâhiyenin başında valinin atadığı bir müdür vardır. Kariyenin idari amiri ise şimdiki olduğu gibi seçimle gelecek muhtarlar tarafından idare edilecekti. Vilâyette yılda bir defa toplanan *Vilâyet Umumi Meclisi* danışma görevini yapıyordu. Vilâyette valinin başkanlık ettiği vilâyet idare meclisi, livalarda liva idare meclisi, kazâlarda ise kazâ idare meclisi, nâhiyelerde ise nâhiye meclisi vardır. İdare meclisleri, hükümetin atadığı memurlarının otoritesi altında çalışan, devamlı toplanan ve yürütme görevi olan meclislerdir. ²⁶ İdari ve Umumi meclise çeşitli memurlar ile birlikte ikisi halk tarafından seçilen Müslüman ile diğer başka din ve mezheplerden iki üye meclislerin çalışmasına katılacaklardı.

Vilâyet düzenlemesinin ilk tecrübe edildiği yer Tuna vilâyeti olmuştur. Mithat Paşa'nın yönetiminde olan Tuna vilâyetinde bayındırlık, ticari, sosyal hizmet anlayışı ile birlikte vilâyetin vâridâtı iki yılda 26000 keseden 300000 keseye kadar yükseltilmişti.²⁷ Mithat Paşa'nın bu başarısı ile 1865 yılında itibaren diğer bölgelerde de başarılı olacağı düşünülürdü. Rumeli, Anadolu ve Arap topraklarında uygulanmaya başlandı. 1867 yılında, Ali Paşa'nın sadrazamlığı döneminde, bütün vilâyetler için

²⁴ Baykara, **19. Yüzyılda Aydın Eyaleti**, ss.3-6

²⁵ İlber Ortaylı, **Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)**, 2.b., Türk Tarih Kurumu, 2011, ss.61-104

²⁶ **A.g.e.**, ss.62-100

²⁷ Enver Ziya Karal, **Osmanlı Tarihi, VII. Cilt, Islahat Fermanı Devri (1861-1876)**, 6.b., Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2003, s.155

vilâyetler nizamnâmesi tanzim edildi. 1876'da Osmanlı İmparatorluğunun tanzim edilmiş bu nizamnâmesine göre Aydın vilâyeti, İzmir, Saruhan, Aydın ve Menteşe sancaklarından oluşuyordu.²⁸

2. Aydın Vilâyeti'nin Nüfus Yapısı

Aydın vilâyeti'nin merkezi olan İzmir şehri sürekli istilalar, felaketler nedeniyle antik dönemlerden itibaren nüfus yoğunluğu değişiklik göstermiştir. Çaka Bey hakimiyeti altında olduğu dönemden itibaren Türk nüfusu artmaya başlamıştır. Ancak Çaka Bey'in Bizans İmparatoru Aleksios Komnenos ve Anadolu Selçuklu Sultanı Kılıçarslan iş birliği ile yakalanıp öldürülmesinden sonraki Haçlı saldırıları, Selçukluları zor durumda bıraktı. Anadolu Selçukluların bu zor durumundan faydalanıp İzmir'i ele geçiren Bizans'ın İzmir valisi Kaspaks olmuştu. Vali Kaspaks'ın öldürülmesi üzerine 1098 senesinde kentteki 10 bin Türk de katledildi.²⁹

Sıgla sancağına ait 1575 tarihli Mufassal deftere göre İzmir'in vergiye tabi nüfusu 658 nefer olarak kaydedilmektedir:

“Bu rakam kısaca hesaplandığında (neferx5+berat ehli) İzmir tahmini olarak 3400 kişinin yaşadığı bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nüfusa göre İzmir Ege şehirleri arasında kalabalık bir şehir değildi. İzmir'den kalabalık beş şehir bulunmaktaydı. Bunlar Tire (2236 nefer) , Nazlı (şimdi Nazilli), (933 nefer), Birgi (884 nefer), Ayasuluğ (783 nefer), Urla (722 nefer) ve İzmir (658 nefer). Diğer şehirlerinin durumu şöyle idi: Alaşehir (654 nefer), Balat (650 nefer) Seferihisar (638 nefer), Muğla (625 nefer), Arpaz (459 nefer), Milas (398), Çeşme (373), Güzelhisar (300), Bademiye ((Tire'ye bağlı) (267), Tavas (236), Köşk (227), Köyceğiz (217), Sultanhisar (181), Peçin (131), Bozdoğan (113), Çine (79), Sart (54) ve Bozüyük (37 nefer) idi.”³⁰

Buna göre İzmir Batı Anadolu şehirleri arasında orta halli nüfusa sahip bir kent durumundadır. Kent nüfusu tahminen 3400-5000 kişi arasında nüfusu barındırmaktadır. 17. yüzyıla kadar Ege şehirlerinin etnik yapısı, kent ve kırsal kesimde farklılık gösterdiği görülür:

“Sadece İzmir, Aya-suluğ, Tire, Birgi, Urla ve Alaşehir'de gayrî müslimlere rastlanılmaktadır. Kırsal nüfusta ise hemen hemen hiç gayrimüslime rastlanmamaktadır. Tire, Yahudi ve Rumları barındırmaktadır. 1573'de Yahudiler %3,8, Rumlar %3,2 oranında Tire'de Birgi'de Rumlar(kefere) toplam nüfusun %29'u oranındadırlar (76 nefer). Aynı şekilde Urla'da Rumlar şehir nüfusunun %13,1'ini oluşturmaktadır. Alaşehir'de bu oran %22'ye çıkmaktadır.

²⁸ A.g.e., ss. 156-157

²⁹ Baykara, a.g.e., ss. 96-97

³⁰ Mehmed Akif Erdoğan, “Onaltıncı Yüzyılın İkinci Yarısında İzmir ve Çevresi”, **Son Yüzyıllarda İzmir ve Batı Anadolu (Uluslararası Sempozyumu Tebliğleri)**, Haz. Prof. Dr. Tuncer Baykara, Akademi Kitabevi, 1994, s.223

Ayasuluğ'da ise Rumlar (gebrân) %7,5 oranındadırlar. İzmir'de ise Rum nüfus (gebrân) %16,7 oranında idi (110 nefer).''³¹

17. yüzyıla kadar ipek ticaretinin en önemli duraklarından birisi Halep idi. 17. yüzyıla kadar Doğudan gelen ipekler önce Bursa oradan Çeşme ve Sakız Adası'na gidiyordu. 16. yüzyıl sonlarında İran ipek ticaretini elinde bulunduran Ermeniler İzmir'e gelmeye başlamışlardır.³² Selanik'te çıkan tekstil krizi Yahudilerin İzmir'e göçmesine sebep olurken³³ Osmanlı idaresi altındaki Midilli ve Sakız Adası'nda bulunan konsolosluklar İzmir'e taşınmaya başlamıştır. Osmanlı- Safevi savaşları ve Ümit Burnu'nun bulunması dolayısıyla eski önemini kaybeden Halep'ten, meskûn tüccarları, yabancı ülkelerin iktisadi temsilcilikleri, konsolosları, ticari merkez haline gelmekte olan İzmir'e taşınmışlardır. İran'dan gelen kervanların, İpek Yolu'nun en önemli durağı olan Halep'in yerini artık İzmir almaktadır.³⁴

Kanuni Sultan Süleyman'ın 1535'de Fransa'ya bahş ettiği ticari ayrıcalıklar bir dönüm noktası oluşturuyor. Kapitülasyonlar, Fransız yurttaşlar ve dindaşları için ticari serbestlik ve mülk dokunulmazlığı gibi konulara yer vermekteydi.³⁵ Kanuni Süleyman'dan sonra genişleyen bu ayrıcalıklarla Fransızlar, 16. yüzyıl sonuna doğru rakipleri olan Cenevizli, Venedikli ve Hollandalıları saf dışı bırakarak ticareti hayatı ele geçirmişlerdi. 15. yüzyılda Fransiskanların, varlığının bilindiği İzmir'de 'Slaars, "23 Aralık 1630 günlü papalık kararnamesinde, Cizvitlerin, İzmir'de bulunduğu işaret edildiğini"³⁶ söylemektedir. İzmir iskelesi 17. yüzyılda en çok ticareti İngiltere ve Hollanda ile yaparken Fransa sonradan geliyordu. 1740 senesinde kapitülasyonların sürekli hale gelmesi sonrasında Fransa, Hollanda ve İngiltere'ye karşı üstünlük sağlayarak İzmir ve çevresindeki iktisadi etkinliğini genişletmiştir. Fransa, Fransız ihtilali ve ardından yaşanan Napolyon savaşları nedeniyle eski etkisini yitirince İngiltere, denizlerde ve Batı Anadolu ticaretinde etkinliğini artırmıştır. Ancak 19. yüzyıl ikinci çeyreğindeki Arap coğrafyasında değişen güç dengesi, Mısır-Osmanlı çekişmesi nedeniyle İzmir'de bir durgunluk yaşansa da İzmir, art bölgesi ile sınırlı bir alan kadar canlılığını sürdürdü. İzmir'de artık heterojen bir kent oluşmuştur.³⁷ Dinsel

³¹ A.g.e., s.224

³² Baykara, a.g.e., s.123

³³ Mehmed Akif Erdoğan, a.g.m., s.224

³⁴ Beyru, 19. Yüzyılda İzmir Kenti, ss.18-19

³⁵ Beyru, 19. Yüzyılda İzmir' de Yaşam, s.6

³⁶ Etude sur Smyrne, par Constantin /konomos, Traduite de Grec par Bonaventure F. Slaars, Smyrne, Imp. B. Tatikian, Rue Franque, Passage Hotel d'Europe, 1868, B. F. Slaars, s. 149., Aktaran: Rauf Beyru, a.g.e., s.7)

³⁷ Baykara, a.g.e., ss.124-130

yayılma ile birlikte zamanla ticaretin gelişmesine bağlı olarak farklı milletlerin koloniler kurmasına, yerli nüfus ve kendi aralarında evlenmeler sonucunda Levanten veya Frenk olarak adlandırılan topluluk ortaya çıkmıştır. Özellikle Rûm nüfusunun artmasının üstü kapalı ve sistemli bir artış olduğunu söylemek gerekir. Bu planlı işgal girişimi, 9 Eylül 1922’de Türk Ordusunun İzmir’e girişi ile son bulacaktır.

Levanten kimliği için farklı tanımlamalar vardır. İlber Ortaylı, Levanten adlandırmasının “Levante” (Doğulu) kelimesinin önceleri Batı Akdeniz’den gelen Fransız, İtalyan, Katalanlar daha sonra ise Orta ve Kuzey Avrupa’dan gelip yerleşen yabancıları da kapsadığını söylemektedir. Osmanlı idaresi tarafından Roma-Katolik cemaatine bağlı yabancıları tanımlayan “Levanten” adlandırması, 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğuna yerleşen Protestanlar ve yerli Doğulu Katolikleri de kapsar olmuştur. Ortaylı, Önce İtalyanca sonra Fransızca’nın kendilerine özel şivelerini konuşan bu grupların hayat tarzını benimseyenlerle birlikte İstanbul ağzında “*tatlı su frengi*”³⁸ olarak adlandırıldıklarını ifade etmektedir. Beyru’ya göre ise Levanten, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Avrupa kökenli olup bu ülkeye yerleşmiş yabancıların tümüne verilen bir adlandırmadır. 15. yüzyıldan sonra kente gelmeye başlayan, yerli halktan olmayan, bazen Frenk olarak adlandırılan yabancı tüccar aileler zamanla yerleşik hale gelmişlerdir. Frenk Mahallesi, Frenk Sokağı, Frenkçe, Alafranga ve hatta Frengi gibi adlandırmalar, Levantenlerden kaynaklanan bir isimlendirmedir. Kendi ana dillerinden sonra öğrendikleri dil Rumcadır. Ancak bir yandan da Ermeni ve Rûmlarla karıştırılmaktan pek hoşnut olmazlar. Onlar için en önemli şey kazançtır.³⁹

Rûmlar, Anadolu’nun kadim halkıydı ve Doğu Roma hakimiyetinde olanlara verilen bir adlandırmaydı. Roma ikiye ayrıldıktan sonra Doğu Roma yani Bizans İmparatorluğu Yunan kültürünü benimsemeye, Yunanlaşmaya başlamıştı. Kavimler Göçü sonrasında Batı Roma tarihe karışınca kralları, kendilerini Roma İmparatorlarının ardılları olarak gördüler. Bizanslılar, Yunan asıllı oldukları halde kendilerini “*Romalı*” olarak adlandırmışlardı. İşte “*Rûm*” ismi de “*Romalı*” isimlendirmesinin Türkçeleşmiş haliydi.⁴⁰ İzmir, Çaka Bey zamanına kadar bir Rûm

³⁸ İlber Ortaylı, “Levantenler”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C.5, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, 1994, s.204

³⁹ Beyru, **19. Yüzyılda İzmir’de Yaşam**, s.13

⁴⁰ Recep Yıldırım, **Eskiçağ Tarihi ve Uygarlıkları (Uygarlık Tarihine Giriş)**, Yıldız Yayıncılık, 3.b.,2011, s.322

kentiydi. Bu tarihten sonra Türkleşme süreci hızlanmış olsa da 19. yüzyıl boyunca Yunanistan'dan gelen göçlerle Rûm nüfusu artmaya devam etmiştir.

Ermeni milleti ise 14. yüzyılın sonuna kadar Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşıyorlardı. Kilikya Ermeni Krallığının yıkılmasından sonra İzmir'de görünmeye başladılar. Şehrin güneyindeki Apano Mahallesi'ne yerleşerek kiliselerini kurdular. İkinci göç dalgası 16. ve 17. yüzyılda Celali isyanları ve I. Abbas'ın sürgün politikası nedeniyle oldu. Bunlar Emirsultan'da Haynots Mahallesi'ni kurarak Surp İsidepanos Kilisesi'ni kurdular. 17. yüzyılda Ermeniler 8000 nüfuslu bir cemaatti ve ticarete etkin hale gelmişlerdi. 18. yüzyılın ikinci yarısında İzmir'in sarsıcı bir depremin yıkıntıları ile mücadele ettiği bir dönemde Üçüncü göç dalgasıyla Nahcivan ve Ankaralı Ermeni Katolikler kente geldi.⁴¹

İzmir'e yerleşmiş bir başka millet de Musevilerdir. İzmir'e gelişleri Büyük İskender'e dayandırılrsa da mezar taşlarından 2. ve 3.yüzyılda İzmir'de izlerine rastlanılmaktadır.⁴² 16. yüzyıl ve 17. yüzyıl başlarında Manisa ve İzmir gibi kentlere yoğun olarak geldikleri görülmektedir. 17. yüzyılın başında genç yaşında Kabala öğretisini iyi öğrenip çözümleyen genç bir Yahudi Sebetay Sevi, Haham Joseph Escapa'nın öğrencisiydi. Kısa süre içerisinde öğrenme hırsıyla 15 yaşında büyük bir ilim bilgisine kavuşmuştu. 18 yaşında bilge bir Kabalist olarak görülüyordu.⁴³ Polonya'da Yahudilere olan baskılar, mesihin 1648 veya 1666 yılında geleceği beklentisi Sebatay Sevi'nin mesih iddiasında kullanılabileceği gerekçelerdi. 1648 yılında yakın çevresine mesih olduğunu açıkladı. Hahamların olduğu bir sinagog ayininde mesihin adını anarak mesihlik iddiasında bulundu. Bu iddiası nedeniyle aforoz edildi. Bundan sonra Selanik, İstanbul, Kudüs gibi kentlerde mesihlik iddiasını güçlendirecek takipçiler aradı ki buldu. İzmir'e döndüğünde artık mesihin çıkacağı 1666 senesi yaklaşmış oluyordu. Mesihlik mucizeleri abartılı şekilde yayılıyor, yakında krallığını ilan edeceğini ve Osmanlı sultanını kendine köle edeceğini dedikoduları yayılıyordu.⁴⁴ Sabetay Sevi, Yahudiler için endişe verici bir durumdu ve sürekli şikayet konusu oluyordu ki şikayetlerin İstanbul'a kadar ulaşması çok uzun sürmedi. Mesih, Yahudilere bir ülke vaat ediyor, onların iktidarında çalışmalarına

⁴¹ Raymond Kévorkian ve Paul B. Paboudjian, "Aydın Vilayetinde Ermeniler", Zakarya Mildanoğlu, Derleyen, **İzmir Ermenileri (Ege Kıyılarının Yitip Gittiği Sakinleri)**, I.b. Aras Yayıncılık, 2017, ss.13-14

⁴² Hammet Arslan, "Geçmişten Günümüze İzmir Yahudileri: Yerleşme, Kurumsallaşma Süreci ve Mevcut Durum", **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi**, C. 5, Sayı:2, 2016, s.199

⁴³ Joseph Kastein, **Sabetay Sevi İzmirli Mesih**, İlgü Kültür Sanat Yayıncılık, 2011, ss.21-25

⁴⁴ **A.g.e.**, s.120

gerek kalmayacağı için onlara çalışmamayı öğütlüyordu. Bu da İzmir gibi bir ticaret kentinde iktisadın akışına aykırıydı. Kadı, gücünü aşan bu anarşik durumu İstanbul'a iletme zorunda kaldı.⁴⁵ Sabetay Sevi, Başvezir Ahmet Köprülü Paşanın çağırısı ile 30 Aralık 1665'de deniz yolu ile İstanbul'a hareket etti. İstanbul'a varmadan İstanbullu Hahamlar, Mesih'in tutuklanmasını başvezirden istediler. Mesih, sorgusunda mesihlik iddiasında olmadığını, Filistinliler için para toplayan bir hayırsever, alim olduğunu söyledi.⁴⁶ Ancak hiçbir zaman mesihlik iddiasından vazgeçmedi ve son kertede Sultan Mehmet'in huzuruna çıkarılıp İslam'ı seçme karşılığında affedildi. Sabetay Sevi, Mehmet Efendi adını alarak saray mabeynciliği görevine getirildi.⁴⁷

19. yüzyıla kadar çeşitli milletlerin konsoloslukları himayesine giren Museviler, daha sonraları Osmanlı uyrukluğunu kabul ettiler. Osmanlı Hanedanı'nın saltanatı son bulduktan sonra Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak varlıklarını sürdürdüler.

Sâlnâmeler neşr edilmeden önce seyyahların kentler için verdiği nüfus rakamları nüfus özelliklerini tam olarak göstermemekte ise de fikir edinmek için önemli kaynaklardır. 17. yüzyıl ve 18. yüzyıl başlarındaki Seyahatnameler ve seyyahların verdiği nüfus rakamları Tablo 1'de belirtildiği gibidir.

Tablo 1– 17.Yüzyıl ve 18.Yüzyıl Başlarında İzmir Kenti'nin Nüfus Yapısı⁴⁸

Yıl	Yazar Adı	Türk	Rûm	Ermeni	Musevi	Levanten	Toplam Nüfus
1631	Tavernier	60000	15000	8000	6-7000	–	90000
1653	D'Arvieux	60000	–	–	7-8000	–	90000
1675	Spon	30000	10000	–	–	–	55000
1678	Le Bruyn	–	–	–	–	–	80000
1693	Careri	–	–	–	–	–	50000
1699	Motraye	14000	8000	400	1500	200	24000
1700	Maccas Leon	–	–	–	–	–	30000
1702	Tournefort	15000	10000	200	1800	200	27200

Rauf Beyru'ya göre seyyahların verdikleri rakamların 17. ve 18. yüzyılda yaşanan deprem ve hastalık gibi felaketlerin öncesi ve sonrası için pek tutarlı olmadığını iddia etmektedir. Beyru 1688'de yaşanan deprem ile ilgili olarak "*Depremden önce Tavernier, D'Arvieux ve Le Bruyn'un verdiği rakamlarla arada kalan Spon'un rakamları hayli tutarsızdır*"⁴⁹ çıkarımı yapmaktadır. Spon'un verdiği 55000 genel

⁴⁵ A.g.e., s.162

⁴⁶ A.g.e., ss. 202-206

⁴⁷ A.g.e., s.258

⁴⁸ Beyru, 19. Yüzyılda İzmir' de Yaşam, , s.18

⁴⁹ Beyru, a.g.e., s. 17

nüfus rakamında Ermeni, Musevi ve Avrupalı nüfus belirtilmeyerek genel nüfusa eklenmiştir.

18. yüzyılda İzmir artık yaralarını sarmış ve işlek bir ticaret kentine dönmüştür. Joseph Tournefort'un anlatımı da İzmir kentinin bulunduğu konumu desteklemektedir:

“Dünyanın en büyük donanmasını alabilecek büyüklükteki bir körfezde yer alan İzmir, Doğu'ya girilebilecek en güzel kapıdır. Ticaret açısından çok gerekli olan limanın elverişli olması, depremlerle yerle bir olan kentin birçok kez yeniden yapılmasını sağladı. Burası dünyanın dört bir yanından gelen tüccarların buluşma ve mallarının depolanma yeridir.”⁵⁰

İzmir kentinde Tournefort'un deprem sonrasında belirttiği ticari canlanma Tablo-2'de görüleceği üzere Türk, levanten, Rûm, Musevi nüfusunda da kayda değer şekilde bir artışı getirmektedir. Ermeni nüfusunda ise 7-8 bin arasında yatay bir seyir izlemiştir.

Tablo 2– İzmir’de 18. Yüzyılda Nüfusun Gruplara Göre Dağılımı⁵¹

Yıl	Yazar Adı	Türk	Rûm	Ermeni	Musevi	Levanten	Toplam Nüfus
1702	Tournefort	15000	10000	200	1800	200	27200
1714	Lucas	60000	20000	8000	—	—	100000
1725	Ch. Saint Maure	50000	8000	—	4500	—	625000
1731	Toilot	50000	12000	7000	7000	—	76000
1733	Thompson	15000	10000	600	2000	400	28000
1731	Pockocke	84000	8000	2000	6000	—	100000
1768	Riedesel	—	—	—	—	—	120000
1776	Ch. Gouffier	65000	21000	6000	10000	200	102200
1778	Sestini	97000	30000	80000	12000	3000	150000
1786	Miranda	—	—	—	—	—	150000
1788	Kiepert	81-83000	26000	7-8000	10000	4-5000	130000
1794	Dallaway	—	—	—	—	—	100000
1800	Kiepert	62-66000	24000	6-7000	10-12000	4-5000	110000
1803	Leon Maccas	—	—	—	—	—	100000

Levanten nüfusunun artmasında, 1740 yılında kapitülasyonların genişlemesi ve sürekli hale gelmesi etkili olmuştur. Türk nüfusunda 1714'ten sonraki yıllardaki artışlarda oransal olarak, Rûm, Musevi ve Levantenlere göre geri kalmıştır. Türk nüfusundaki bu dalgalanma 18. yüzyıl boyunca süren savaşlarda, asker ihtiyacının Türk nüfus tarafından karşılanması olarak açıklanabilir.

⁵⁰ Joseph Tournefort, **Tournefort Seyahatnamesi**, C.2, Ed. Stefanos Yerasimos, Çev. Teoman Tunçdoğan, Kitapyaynevi, 2013, s.247

⁵¹ Beyru, **19. Yüzyılda İzmir' de Yaşam**, s.19

18. yüzyıl boyunca bir kadının yönetiminde olan İzmir, yönetsel açıdan merkez tarafından ihmal edilmiş ancak bu durum ticaretin ve özellikle yabancı tüccarların işine gelmiştir. Bu serbestlik ve 18. yüzyıldaki savaş durumu, Türklerin şehirdeki iktisadi gücünü zayıflatmıştır. 19. yüzyılda görüleceği üzere Rûmların, Türk nüfusun malına çökerek gizli emellerini gerçekleştirmek için hareket ettiklerini göreceğiz. 19. yüzyılın ilk yarısında Sırp, Yunan isyanları ve Kırım Savaşı Osmanlı İmparatorluğu'nda asker ihtiyacı Anadolu'da Türk nüfus oranının azalmasına sebep olacaktır. Askere çağırılan Türk nüfusu ya geri dönemiyor ya da geri döndüğünde mal varlıklarını, toprağını satmak zorunda kalıyordu. Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere 1821-1829'deki Yunan İsyanı nedeniyle azalan Rûm nüfusu, 1853 Kırım savaşı ile Türk nüfusunu geçtiği görülmektedir. En yüksek artış oranı 1860 yılında Levanten nüfusunda görülüyor. Toplam nüfus ise 110000 ile 150000 arasında değişmektedir. Levanten nüfusunun artması ile birlikte İzmir'deki İngilizler, yapacakları demiryollarının Rûmlar tarafından tahrip edileceği endişesini taşıırken vilâyetin ekonomisini paylaşmak için, Fransızlar ve Ruslara karşı çıkar mücadelesi vermektedirler.

Tablo 3 – İzmir'de 19. Yüzyıl Başından 1860'lara Kadar Nüfus Dağılımı⁵²

Yıl	Yazar Adı	Türk	Rûm	Ermeni	Musevi	Levanten	Toplam Nüfus
1800	Kiepert	62-66000	24000	6-7000	10-12000	4-5000	110000
1803	Leon Maccas	—	—	—	—	—	100000
1811	Kiepert	60000	25000	10000	50000	5000	105000
1810	Hobhouse	—	—	—	—	—	150000
1812	De Beaufour	—	30000	—	—	—	106000
1812	Tancoigne	60000	25000	10000	5000	6000	106000
1817	Icomomos	—	60000	—	—	—	150000
1816	Turner	50-60000	30000	8000	8000	2-3000	98-109000
1819	Jowett	60000	40000	7000	10000	3000	120000
1826	Harsley	45000	15000	8000	8000	1000	77000
1826	De Laborde	—	—	—	—	—	80000
1827	Frankland	—	—	—	—	—	130000
1828	Montemont	60000	40000	10000	5000	5000	120000
1837	Texsier	70000	30000	7000	12000	11000	130000
1837	Jornal de Smyrne	78-96000	30-4000	3-4000	8-10000	—	120-150000
1838	Elliott	—	30000	8000	10000	5600	120-150000
1839	Eyries	—	—	—	—	—	13000
1840	İllusl. London News	80000	40000	10000	15000	5000	150000
1844	Quetin	80000	40000	10000	15000	5000	150000
1845	Barber	—	—	—	—	—	132000
1850	İllusl. London News	85000	60000	10000	20000	5000	180000
1851	Brewer	50000	—	—	10-15000	—	120-150000
1853	Storan	40000	90000	—	20000	—	150000
1854	Guinau mont	80000	—	—	—	12000	150000
1854	Shepherd	42000	46500	70000	14000	14287	123787
1856	Rolleston	45000	50000	10000	17000	10000	132000
1857	Petermann	45000	55000	5000	13000	12000	130000
1860	Impartial	58000	48000	6000	8000	10000	130000
1860	Blunt	41000	75000	6000	12000	22700	156700
1861	Bargigli	60000	40000	1000	5000	5000	120000

⁵² A.g.e., s.50

19. yüzyıl İzmir için felaketler yüzyılıdır. Kent, salgın hastalıklar, yangın ve depremler nedeniyle ölümlere, geçici göçlere sebep olmuştur. Yangınlar ve depremler nedeniyle İzmir halkının evleri yanıyor ya da yıkılıyordu. Ama salgın hastalıklar daha ölümcüldü. 1812-1814 yılları arasında süren salgın nedeniyle 40000-60000 arasında insanın ölümüne neden olmuştur.⁵³ Salgın nedeniyle 1810 yılında 150000 olan İzmir nüfusu 1812 yılında 106000'e düşmüştür. W. Turner "1813 Kasımında başlayıp 1845 Temmuzuna kadar süren vebanın 50-60.000 can aldığını"⁵⁴ belirtmektedir.

Azınlıklar reformlarla kendilerini koruma altına aldıktan sonra Türkler üzerinde baskı kurmaya başlamışlardır. 1857 yılında İzmir'de bulunan bir yazar, o sırada Prusya Konsolosu olan Spiegelthal'le kent nüfusuna ve sosyal yaşama ilişkin olarak yapmış olduğu bir konuşmayı şöyle aktarmaktadır:

*"Beş altı yıl önce 3000 Türk'ün yaşadığı kasabalarda şimdi 2000 Türk yok. Reformlar Reayalara (Azınlıkları kastediyor) nispeten güvenlik sağladığından beri, Türkleri sıkıştırıyorlar. Eskiden ne kadar zengin olurlarsa o kadar ezilirlerdi; şimdi birleşiyorlar, ortak düşmana karşı koymak için ortak bir sermaye oluşturuyorlar ve ne zaman içlerinden biri kötü muamele görse, sadece çekecek daha büyük bir fonu olduğu için, daha fazla tanık satın alabiliyor ve hakime hasmından daha yüksek rüşvet verebiliyor."*⁵⁵

Frenkler ile gayrimüslimler arasında kurulan ilişkiler, Türklere karşı ekonomik bir savaşa, art niyetli politikaya dönüşmeye başlamıştır. Yunan İsyanı'nın başarısı ile "Megali İdea"i gerçekleştirme düşüncesi, bu politikanın Rûmlar tarafından destek olmasına sebep olmuştur. Yabancıların toprak sahibi olmalarına izin verilmezden 6 yıl önce İngiltere'nin İzmir Konsolosu Charles Blunt'un Büyükelçi Sir Henry Bulwer'e gönderdiği, 28 Temmuz 1860 tarihli rapor Türk nüfusunun yabancı ve Rûm nüfusu karşısındaki vahim durumunu gözler önüne dermektedir:

"Bölgenin genel durumu gün geçtikçe iyileşmekte ... Ama bu iyileşmeden yararlananlar, aslında, Türkleri soyup soğana çeviren Hristiyanlar..."

Gülhane Hattı Şerifi'nin öngördüğü reformlarla birlikte Hristiyanlar tarımla ilgilenmeye başladılar ve yeni gelenlerle birlikte sayılan her gün daha da arttı. Askerden dönen Türkler köylerini, kentlerini tanınmayacak kadar değişmiş bulmaya başladılar. Her yerde Türklerin yerini Hristiyanlar alıyordu. Eskiden olduğu gibi tarlalarını işlemek isteyen Türkler, hemen bir Hristiyan tefecinin

⁵³ Baykara, a.g.e., 111

⁵⁴ Kütükoğlu, "İzmir", s.519

⁵⁵ Nassau W. Senior, Esq. London: Longman, Green, Longmans and Roberts., **Journal kept in Turkey and Greece**, 1859, s. 191

*pençesine düşüyor ve eninde sonunda toprağını satmak zorunda bırakılıyor. Talihlerini başka yerde denemek isteyenlerin toprakları ise gene Ermeniler, Rumlar veya Frenkler tarafından yok değerine satın alınıyor. Bu yolla toprak sahibi olan Frenkler arasında, içerilerde büyük çiftlikler satın alan yedi İngiliz vatandaşı da var. İzmir yakınlarındaki bütün topraklar yabancıların eline geçtiği gibi, daha uzaktaki köylerde de Türkler topraklarını yabancılara satıyorlar.*⁵⁶

Tablo 4 – İzmir’de 19.Yüzyılın İkinci Yarısında Nüfusun Gruplara Göre Dağılımı⁵⁷

Yıl	Yazar Adı	Türk	Rûm	Ermeni	Musevi	Levanten Yabancı	Toplam Nüfus
1860	Dr. Moritz, Busch Rod’s Illustrierte Reise Bibliothek	60000	50000	10000	14000	6000	
1861	I. ‘Impartial	42000	28000	7000	14000	28287	123000
1868	Slaars	40000	75000	12000	40000	20000	187000
1870	Cumberbatch	43000	56000	8000	20000	37000	160000
1872	De Scherzer	45000	75000	6000	15000	14000	155000
1875	C. Dudley Warner	80000	90000	—	—	—	200000
1878	John Murray	80000	90000	1000	12000	16000	208000
1884	Elisée Reclus	40000	90000Osm. 3000Yun.	9000	15000	8000	192000
1885	Demetrius Georgiadés	50000	100000	7000	15000	15000	187000
1886	A. Chavet	—	80000	—	10000	20000	220000
1889	Aydın Salnamesi	79288	53086	6810	14909	53455	207548 ⁵⁸
1890	Hulen (Ing.Kons)	52000	62000Osm. 45000Yun.	12000	23000	16850	210850
1894	Vital Cuinet	96250	57000	7628	16450	52287	229615
1895	Henry Avelot	89000	52000	12000	16000	37000	200000
1900	Paul Lindau	89000	52000Osm. 25000Yun.	5600	—	—	—
1902	Paul Lindenberg	52000	108000	—	—	—	200000

19. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde Rûmların sayılarının hızla arttığını ve artık çift vatandaş olarak tanımlandıklarını görüyoruz. Tablo 4’te Osmanlı ve Yunan uyruklu olarak tanımlanan Rûmların 1902 yılına gelindiğinde 100 bin nüfusu geçtikleri görünürken Türk nüfusu bunun yarısı kadar olmuştur. İzmir’in toplam nüfusu 200 bini geçtiği görülmektedir.

⁵⁶ Orhan Kurmuş, **Emperyalizmin Türkiye’ye Girişi**, Yordam Kitap,1.b., İstanbul, 2008, ss. 146-147

⁵⁷ Beyru, **19. Yüzyılda İzmir’ de Yaşam**, s.53

⁵⁸ 1889 Aydın Vilâyet Sâlnâmesi’nde İzmir için verile nüfus rakamı hatalıdır. İzmir Sancağı nüfusu 483.160 kişi iken Nefs-i İzmir nüfusu 150.282 kişidir. İzmir kazâsına bağlı Birun-abâd nâhiyesi (7844), Nif nâhiyesi (17.411), Torbalı nâhiyesi (5.479), Tiryânda nâhiyesi (5.034), Cumaabâd Seydiköy nâhiyesi (9.227), Karaburun nâhiyesi (10.936) nüfusa sahiptirler. Toplam’da 206.213 kişi İzmir kazâsında bulunmaktadır. İzmir sancağında ise 483.160 kişi yaşamaktadır. (R/1305-M/1889 Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, 11. Def’a, ss. 186-194)

1889 Aydın vilâyet Sâlnâmesine baktığımızda Türk nüfusunun 79288 olurken Rûm nüfusu 53086, Levanten nüfusu ise yüksek bir artış ile 53455 olduğu görülmektedir. Aynı benzer verinin 1894 tarihli Vital Cuinet ile benzer olması farklı bir yoruma götürmektedir. İzmir’de Levantenlerin yerli nüfusu kendi boyunduruğu altına aldığı düşünüldüğünde, Rûm nüfusundan önemli bir rakamın Levanten kimliği altında kayıtlı olduğu söylenebilir.

1891 yılından 1905 yılına kadar Müslüman nüfusunun Hristiyan nüfusuna üstün geldiği sâlnâmelerle kanıtlanmıştır. Aşağıda verilen sâlnâmelerin nüfus verileri incelendiğinde Müslümanların tüm yıllar içerisinde en yoğun nüfusu oluşturdukları görülecektir. Bir yandan da ileride 1326 Hicrî Sâlnâmesi’nde görüleceği üzere Hristiyan ve Rûm nüfusun çoğunluğunun İzmir’de yaşadığı görülecektir. Gayrimüslim nüfus İzmir nüfusunun %48’ini oluşturmaktadır.

Tablo 5 – 1891 Aydın Vilâyet Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu

	Yerli		Yabancı		Toplam
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
İslâm	135.591	130.927	11.654	1.559	279.732
Rûm	65.028	61.862	5.150	686	132.726
Ermeni	4.094	4.220	801	50	9.165
Bulgar	—	—	256	136	392
Katolik	366	372	—	—	738
Yahudi	8.913	8.326	13	18	17.306
Protestan	76	77	—	—	153
Latin	586	464	—	—	1.050
Ecnebi Tebaa ile Tabiyyeti Meşkûk	18.181	19.018	8.588	8.738	54.525
Yekûn	232.535	225.303	26.462	11.187	495.787

Kaynak: Hicrî 1308 (M/1891) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.400

1891 Aydın Vilâyet Sâlnâmesi’ne göre İzmir’in nüfusu, 1889 Aydın Vilâyet Sâlnâmesine göre 12.627 kişi fazladır. Türk-İslâm nüfusu Rûm nüfusundan 147.006, Türk-İslam nüfusundan ayrı kalan tüm nüfustan 63.677 kişi fazladır.

Tablo 6 –1895 Tarihli Aydın Vilâyeti Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu

	Yerli		Yabancı		Toplam
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
İslâm	145.465	138.106	10.237	1.542	295.350
Rûm	74.505	70.252	6.484	1.387	152.628
Ermeni	4.189	4.265	1.190	80	9724
Bulgar	373	162	522	117	1.175
Katolik	393	413	74	—	880
Musevi	10.007	10.004	88	5	20.104
Protestan	66	47	—	—	113
Latin	773	623	25	—	1.421
Ecnebi	26.868	27.746	—	—	54.614
Yekûn	26.2639	251.619	18.620	3.131	536009

Kaynak: Hicrî 1313 (M/1895) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.536

1895 Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'ne göre hem Türk-İslâm hem de Rûm nüfusu artış göstermiştir. Türk-İslâm nüfusu 15.618, Rûm nüfusu 19.902 kişi artmıştır. Musevi nüfusu 2798 kişi artış ile göze çarpmaktadır. Bu artış oran ve hızları 1900 Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'nde de görülmektedir.

Tablo 7 – 1900 Aydın Vilâyeti Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu

	Yerli		Yabancı		Toplam
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
İslâm	151.720	145.108	11.700	1.800	310.328
Rûm	85.846	80.780	5.280	690	172.686
Ermeni	4.200	4.500	803	55	9.558
Bulgar	372	167	256	136	931
Katolik	450	470	—	—	920
Musevi	11.987	11.805	15	22	23.829
Protestan	70	50	—	—	120
Latin	890	715	—	—	1.605
Ecnebi	26.862	27.734	—	—	54.596
Yekûn	282.397	271.419	18.054	2.703	574.573

Kaynak: Hicrî 1317(M/1900) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.488

Tablo 8 –1903 Aydın Vilâyeti Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu

	Yerli		Yabancı		Toplam
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
İslâm	157.544	149.986	15.050	2.450	325.030
Rûm	90.508	86.821	1.390	10.50	179.769
Ermeni	4.307	4.501	1.309	65	10.282
Bulgar	368	169	256	136	929
Katolik	441	517	108	30	1.096
Musevi	11.484	11.591	130	64	23.269
Protestan	101	89	19	42	251
Latin	857	786	11	2	1.656
Ecnebi	26.829	27.704	—	—	54.533
Yekûn	292.439	282.164	18.273	3.839	596.815

Kaynak: Hicrî 1321 (M/1903) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, 23. Def'a, s.418

1903 Aydın Vilâyet Sâlnâmesi ve 1905 Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'nde hem Türk-İslam hem de Rûm nüfusu artışı devam etmekle birlikte Rûm nüfusunun artış oranı daha fazladır. Buna rağmen Rûm ve tüm gayrimüslim nüfusu Türk-İslâm nüfusunun altında kalmıştır.

Tablo 9 – 1905 Aydın Vilâyeti Sâlnâmesine Göre İzmir Sancağı Nüfusu⁵⁹

	Yerli		Yabancı		Toplam
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
Müslüman	160.343	153.140	15.458	2.549	331.490
Rûm	91.892	88.614	5.589	1.175	187.270
Ermeni	4.318	4.552	1.428	189	10.487
Bulgar	368	129	248	120	865
Musevi	11.656	11.826	135	75	23.692
Protestan	101	92	19	40	252
Latin	867	805	12	5	1.689
Ecnebi	26.829	27.704	—	—	54.533
İzmir Sancağı Nüfusu					610.278

Aydın vilâyeti'nin merkez kenti İzmir sancağı en çok Rûm nüfusu barındıran sancak durumundadır. Rûm nüfusu yoğunluğu olarak İzmir sancağını, Saruhan sancağı izler. 1301 (M/1884) Aydın Vilayeti Sâlnâmesi'ne göre İzmir sancağı dışında kalan sancakların nüfus yapısı şöyledir:

⁵⁹ Ramazan Boyacıoğlu, “Salnamelere Göre Meşrutiyet'ten I. Cihan Harbine Kadar Aydın Vilâyeti”, Ankara Üniversitesi Türk Tarih Enstitüsü (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1987, s.80

Tablo 10 – Hicrî 1301 (M/1884) Aydın Vilayet Salnamesine Göre Saruhan, Menteşe, Aydın ve Denizli Sancaklarının Nüfus Yapısı

Sancak İsmi	Musevi	Ermeni	Rûm	Müslüman	Toplam
Aydın Sancağı	332	1.940	14.346	144.712	161.330
Saruhan Sancağı	2.091	3.562	32.546	252.804	291.003
Menteşe Sancağı	290		7.552	114.104	122.046
Denizli Sancağı		444	1.770	105.200	107.414

Kaynak: 1301 Hicrî (M/1884) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, ss.238-240

1301 Hicrî (M/1884) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'ne göre İzmir sancağı 231.126 nüfusu varken Rûm nüfusu 69.830 kişidir.⁶⁰ Saruhan sancağı 291.003 nüfusu ile tüm sancakları nüfus olarak geri bırakırken 32.546 Rûm'u barındırmaktadır.

Tablo 11 – Rûmi 1305 (M/1889) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'ne Göre Aydın, Menteşe, Saruhan ve Denizli Sancaklarının Nüfusu

Cemaatler	Aydın Sancağı	Denizli Sancağı	Saruhan Sancağı	Menteşe Sancağı
İslam	185.259	197.623	291.211	130.295
Rûm	15.872	2.620	47.105	9.389
Ermeni	634		3.882	
Yabancı Ermeni		13		
Yahûdi	2.024		1.939	370
Yabancı Yahûdi				53
Katolik	114			
Protestan				109
Yabancı Protestan				5
Yabancı İslam	2.439	185	759	789
Yabancı Rûm	1.018	240	423	237
Tebaa-i Ecnebiyye			535	107
Toplam Nüfus	207.360	200.681	345.854	141.354

Kaynak: Rûmi 1305 (M/1889) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, ss.195-210

İzmir Sancağı nüfusu 483.160 kişi iken Nefs-i İzmir nüfusu 150.282 kişidir. İzmir kazâsına bağlı Birun-abâd nâhiyesi (7844), Nif nâhiyesi (17.411), Torbalı nâhiyesi (5.479), Tiryânda nâhiyesi (5.034), Cumaabâd Seydiköy nâhiyesi (9.227), Karaburun nâhiyesi (10.936) nüfusa sahiptirler. Toplam'da 206.213 kişi İzmir kazâsında bulunmaktadır. İzmir sancağında ise 483.160 kişi yaşamaktadır.⁶¹ İzmir

⁶⁰ 1301 Hicri (M/1884) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.238

⁶¹ Rûmi 1305 (1889) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, 11. Def'a, ss. 186-194

sancağı'nı 345.854 nüfusu ile Saruhan sancağı izlemektedir. Saruhan sancağı'nda Rûm nüfusu 47.105 iken Aydın sancağı'nda 15.872'dir.

Tablo 12 – Hicrî 1308 (M/1891) Sâlnâmesi'ne göre Aydın, Denizli, Saruhan ve Menteşe Sancağının Nüfusu

Cemaatler	Aydın Sancağı	Denizli Sancağı	Saruhan Sancağı	Menteşe Sancağı
İslam	186.292	208.475	305.091	133.961
Rûm	15.162	2.250	33.387	9.931
Ermeni	624	476	3.850	
Yabancı Ermeni		25		
Musevi	2.101		2.366	429
Yabancı Musevi				71
Katolik	138			
Yabancı İslam	2.439	960	759	796
Yabancı Rûm	1.035	312	423	205
Tebaa-i Ecnebi ile Tabiyyeti Meşkûk	103			103
Tebaa-i Ecnebi ile Tabiyyeti Meşkûk Yabancı		23	1087	4
Yabancı Bulgar		2		34
Toplam Nüfus	207.791	212.523	346.963	145.534

Kaynak: Hicrî 1308 (M/1891) Sâlnâmesi, ss. 401-402

1308 Hicrî (M/1891) tarihli Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'ne göre İzmir sancağı'nın İslam nüfusu 279.732, Rûm nüfusu 132.726'dir.⁶² Saruhan sancağı 305.091, Denizli sancağı 208.475, Aydın sancağı 186.292, Menteşe sancağı 133.961 Müslüman nüfusuna sahiptir. Saruhan sancağı 33.387, Aydın Sancağı 15.162 Rûm nüfusa sahiptir.

Hicrî 1313 (M/1895) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'ne göre İzmir sancağı'nda 295.350 Müslüman, 152.628 Rûm, 54.614 Ecnebi, 20.104 Musevi ve 9724 Ermeni bulunmaktadır.⁶³ Saruhan sancağı 323.950, Denizli sancağı 220.266, Aydın sancağı 201.341, Menteşe sancağı 135.688 Müslüman nüfusa sahiptir. Saruhan sancağı 35.859, Aydın sancağı 18.029, Menteşe sancağı 10.910, Denizli sancağı 2.774 Rûm nüfusa sahiptir. Rûm nüfusundaki hızlı artış İzmir'de belirgin bir farkla görünürken diğer sancaklarda Rûm nüfusunun artmaya devam ettiği görünmektedir. İzmir sancağında Ecnebi sınıfına giren levanten ve diğer grupların nüfusu 54.614 kişi olarak kayda geçmiştir.

⁶² 1308 Hicri (M/1891) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.400

⁶³ Hicri 1313 (M/1895) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.536

Tablo 13 – Hicrî 1313 (M/1895) Aydın Vilâyet Sâlnâmesine göre Nüfus Yapısı

Cemaatler	Aydın Sancağı	Denizli Sancağı	Saruhan Sancağı	Menteşe Sancağı
İslam	201.341	220.266	323.950	135.688
Rûm	18.029	2.774	35.859	10.910
Ermeni	689	540	4.198	12
Yabancı Ermeni	38	49	85	6
Musevi	2.162	37	2.547	614
Yabancı Musevi	11		34	76
Katolik	106			
Yabancı Katolik				1
Protestan				
Yabancı Protestan				
Yabancı İslam	4.728	1.147	1.793	613
Yabancı Rûm	702	378	523	201
Bulgar		1		9
Yabancı Bulgar				64
Tebaa-i Ecnebiyye				
Ecnebi	168	26	961	132
Yabancı Ecnebi	1			33
Toplam Nüfus	227.975	225.218	369.950	148359

Kaynak: Hicrî 1313 (M/1895) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, ss.537-540

1321 Hicrî Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'ne göre İzmir sancağı'nda 325.030 Müslüman, 179.769 Rûm, 10.282 Ermeni, 23.269 Musevi ve 54.533 Ecnebi nüfusu bulunurken toplam nüfusu 596.815⁶⁴ kişidir.

Tablo 14 – 1318 Rûmi (M/1903) Senesine Göre Aydın, Denizli, Saruhan ve Mentşe Sancağı'nın Nüfusu

Cemaatler	Aydın Sancağı	Denizli Sancağı	Saruhan Sancağı	Menteşe Sancağı
İslam	219.513	249.069	343.364	153.410
Rûm	21.934	3.034	38.492	13.565
Ermeni	799	578	4.323	12
Yabancı Ermeni		81	50	6
Musevi	2.622	37	3.159	772
Yabancı Musevi		28	40	80
Yabancı İslam	2.450	1.375	850	605
Yabancı Rûm	1.050	486	535	220
Bulgar				9
Yabancı Bulgar				65
Kıpti				5
Ecnebi	119	4	907	77
Yabancı Ecnebi		10		22
Toplam Nüfus	248.487	254.702	391.720	168.848

Kaynak: Hicrî 1321 (M/1903) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, ss. 418-420

⁶⁴ Hicri 1321 (M/1903) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s. 418

1321 Hicrî (M/1903) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi'ne göre İzmir sancağı'ndan sonra en yüksek nüfusa sahip olan Saruhan sancağı'nın 343.364 Müslüman, 38.492 Rûm, 4.323 Ermeni, 3.159 Ermeni nüfusu ve diğer nüfus ile birlikte toplamda 391.720 nüfusa sahiptir. Aydın sancağı 21.934, Menteşe sancağı 13.565, Denizli sancağı 3.034 Rûm nüfusu barındırmaktadır.

2. BÖLÜM

SÂLNÂME TRANSKRİPSİYONU

VİLÂYET-İ AYDIN SÂLNÂMESİ

<<1326>>

Sene-i Hicriyyesine Mahsûs

<<DEF'A>>

–25 –

Vilâyet Matbaasında tab' olunmuştur

BELEDİYE KÜTÜPHANESİ

NO: 3/25

İfâde-i Mahsûsa

Ahd-ı saâdet-i vefd hilâfet-penâhileri magbut-ı a'sâr ve ezmân, hân-ı pak Osmânî'nin her kabza-i ulviyyet nüfhasını tezyîn ve tenvîr eyleyân âsâr-ı umrân ve irfân-ı pervârene-i mülûkâneleri hayra-sâz inzâr-ı cihâniyân olan mutâ' kâne-i ehli imân-ı vakratü'l uyûn âmme-i İslâmiyân ve Osmâniyân veliyy-i nimet bi-minnet-i a'zamimiz veliyy-i nimet-i âlemiyân

Es-Sultan İbnü's-Sultân Es-Sultânü'l-Gâzi Abdülhamîd Hân-ı Sâni

Edamallah Teâlî Eyyâm-ı Umûr ve Düveline Bi-Hürmet-i Seb'ül-Mesânî

Efendimiz hazretlerinin ale'l-husûs baîs-i tekrîm-i insan, kâfil-i saâdet-i her dü cihân olan şems-i tâbân-ı maârifin memâlik-i mahrûse-i şâhânelerinin bütün afâkına olanca nurâniyyet ve füyûzâtıyla eşî'a-feşân olabilmesi husûsunda heme an münevver-i uyûn-ı mahmedet ve şükran olan avâtıf ve inâyât-ı teali gâyat-i hazreti zillulahilerinden biri de vilâyet sâlnâmelerinin âid oldukları mahallerin husûsât-ı coğrafya ve ihsâiyye ve ve'l-hâsıl ahvâl-ı umûmîyyesi hakkında te'mîn-i fevâid eder yolda etrâflı ma'lûmâtı câmi' birer vesika-i tatbi' olacak surette tertîb ve tanzîmlerine dikkat ve i'tâ olunması şeref-sudûr ve sünûh buyurulan irâdât-i hikmet-i ifâdât-ı cenâb-ı tâc-dârîleri muktezâyât celîlesinden olup fi'l-hakika sâlnâmelerin muhteviyyât-ı bazı erkâm ve izâhât nakseden ibâret oldukça bu gibi âsârın câmi' ve tertîbinden muntazır olan fevâid-i asliye gayr-i hasıl ve binâberin mütalaalarından âid oldukları mahallerin ahvâl-ı tabîiyye , zirâiyye

sınâiyye ve ticâriyelerine ve ale'l-umûm faâliyyet-i iktisâdiyyelerinin pek mühim ve lâzım olan mukayesât-ı ihsâiyyesine vukuf ve imkân-ı nâkabil olacağı cüz'ice teemmül olunur ise makasid-i terakkiyyât-ı murâsıd-ı cenâb-ı şehriyar-ı a'zamînin derece-i bâlâ-terîn mülhemiyeti her hâl ve kârda olduğu gibi bu husûsta dahi inzâr-ı mahmedet önünde bir kat daha teâli eyler.

İşte âmâl-ı kudsiyyet-i iştimâl-ı cenâb-ı cihânbanî dâire-i füyûzât-ı bahresinde istikmâl-ı esbâb-ı ma'mûriyyet ve terakkiyyât-ı uhde-i fahîmânelerine müfevvez bulunan vilâyet-i celîlenin bir müddettir te'hîr eden sâlnâmenin böyle nafi' bir surette intişarını dahi nazar-ı dikkati âsafîlerine al an ve vala-i ala-i vilâyet ve bende-i esadık-ı veli-i nimet bi-minnet atufetlü Faik Bey Efendi Hazretleri 1326 sene-i hicriyyesine âid olmak ve her nevi' ahvâli coğrafya, târihiyye ve iktisâdiyye-i mahalliyyeyi de câmi' bulunmak üzere bir sâlnâme emir ve arzu ve bunun esbâbı mükemmeliyeti bi'z-zât te'mîn ve cüstcü buyurmuşlardır.

Ma'lûmâtı muktezîyyenin cem' ve ikmâli için muayyen olan vaktin adem-i müsaadesi mâniasıyla iş bu eser azâde-i nevâkıs ve derece-i matlûbede hâiz-i mükemmeliyyet olamamakla berâber sâye-i saâdet-i sermâye-i cenâbı hilâfeti penâhide sâha-i vilâyetin mazhar olduğu me'ser meşküre-i terakkiyât ve izharı cihet mâlik bulunduğu isti'dâd-ı tekemmülât hakkında bir fikir müfid ve mücmel verebilecek kadar ihâta-i tafsîlâtından da mahrûm olmadığından bu yolda atılan hatavât-ı ibtidâiyyenin mahsûlü demek olan şu muvaffakiyyet bunun sâl âtîde bi-minh teâli daha ziyâde tekmilini te'mîne delâlet eden eser-i hüsn-i niyet bulunduğu cihetle mazhar-ı nazar hüsn kabûl ve râğbet olacağı cümle-i temenniyyâttan bulunmuştur.

Kâffe-i memâlik-i şâhâne gibi Aydın vilâyetinde intişâr-ı maârif-i terakkiyyât-ı zirâiyye ve sinâiyye ve ticâriyye , ta'dîd ve tekemmül-i vesâit-i nakliyye, tevessü'-i faâliyet-i iktisâdiyye, teksir-i müessesât-ı hayriyye misillü her biri şâhid-i nâzenîn ma'mûriyyet ve saâdının bir cüz'i vücûdunu teşkîl eden me'ser nâmına inzâr-ı mesrete arz etmekte olduğu bilcümle mahâsin-i âliye münhasıran devr-i dil-ârâ-yı cenâb-ı hilâfet-penâh-ı a'zaminin mevlûd-i füyûzât olduğundan şu sâlnâmeyi o devr-i mes'ûdun mecmûa-i mâliyyesinden bir cüz' olmak üzere takdîm ve bu vesile ile dahi << Pâdişâhım çok yaşa>> zemzeme-i şükrânını ref'-i bârgâh-ı cenâb-ı rabb kerîm eyler.

{5}

Mebâdî-i Fusul-ı Erbaa

					Saat	Dakika	Sonra
Evvel-i Fasl-ı Harîf	10	Eylül	Rûmî	Zevalden		38	//
Evvel-ı Fasl-ı Şita-i	10	Kânûn-i evvel	//	Nısfü'l- Leyden	7	38	//
Evvel-i Fasl-ı Rebî'	9	Mart	//	Nısfü'l Leyden	2	38	//
Evvel-i Fasl-ı Sayf	9	Haziran	//	Zevalden	9	38	//

İmtidâd-ı Fusul-ı Erbaa

Harîf	91	Gün	7	Saat	18	Dakika
Şitâ'	90	//	8	//	19	//
Rebî'	91	//	9	//	16	//
Sayf	92	//	4	//	15	//
	364		28		8	
	1					Zam
Ya'nî	365	Gün	5	Saat	48	Dakika

(Tesâvi-i Leyl ve Nihâr-ı Harif ve Rebî')

Yevm-i	İ'tidâl-i Harîfî	10 Eylül	Rûmî	ve	23 Efrenci
Yevm-i	İ'tidâl-i Rebîî	7 Mart	Rûmî	ve	21 Efrenci

[İzmir ve Havâlisi Arzına Mahsûs Takvim]

	İmsâk		Aşa		Asır-ı sâni		Asır -i evvel		Zuhr		Tulu'		Mart 1324
	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	Saat	Dakika	
Tahvil-i Şems-i Bi-Hamel 													

{7}

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -ı evvel	Zuhr	Tulu'	1324 Nisan
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	
Mevlid-i Nebi Aleyhi's-selâm	8 45	1 30	10 6	9 4	5 31	10 47	1
	44		5	4	29	43	2
	42		4	3	28	41	3
	40		2	2	27	39	4
	28		3	1	26	37	5
	27		3	1	20	35	6
	35		2	9 0	24	33	7
Tahvîl-i Şems-i Sevr	33		2	9 0	23	31	8
	32		1	9 0	22	29	9
	30		10 0	8 59	21	27	10
	28		10 0	58	19	13	11
	26		9 59	57	18	21	12
	24		59	57	17	19	13
	22		58	56	16	17	14
	20		58	55	14	13	15
İctimâ'-i Neyyireyn Saat Dakika	18		58	55	13	11	16
	16		57	54	12	9	17
Gündüz 1 30	14		57	53	11	5	18
Rebû'l-Ahir →	13		56	52	10	5	19
	10		56	51	9	3	20
	8		55	51	8	19	21
	6		55	50	7	59	22
	4		54	50	6	57	23
Ruz-i Hazar	2		54	49	5	55	24
	8 0		53	48	4	53	25
	7 58		53	47	3	51	26
	56		52	46	2	49	27
	54		52	46	1	47	28
	52		51	45	5 0	45	29
	7 50	1 30	9 50	8 45	4 59	9 43	30
Sene-i Efrençi							
1908							
Sene-i Mâliyye							
1324							

{8}

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -i evvel	Zuhr	Tulu'	1324 Mayıs
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	
Tahvil-i Şems-i Mücevza	7 45	1 45	9 50	8 45	4 57	9 39	1
	43		50	44	56	27	2
	42		49	43	55	35	3
	40		49	43	54	33	4
	38		49	42	53	31	5
	36		48	41	52	29	6
	34		48	40	52	29	7
	32		48	40	51	27	8
	30		48	39	51	27	9
	28		48	38	50	25	10
	26		48	38	49	22	11
	24		48	37	48	21	12
	22		48	37	48	21	13
	20		48	36	47	19	14
İctimâ'-i Neyyireyn Saat Dakika	19		48	35	47	19	15
Gündüz 10 30	18		45	35	46	17	16
	16		45	34	46	17	17
	15		45	33	45	15	18
	15		45	33	45	15	19
Cumâde'l-Ûlâ →	15		45	32	45	15	20
	13		45	31	44	13	21
	13		45	30	44	13	22
	13		43	30	44	13	23
	11		43	29	43	11	24
	11		43	28	43	11	25
	11		43	28	43	11	26
	10		42	27	42	9	27
	10		42	27	42	9	28
	10		42	26	42	9	29
	8		42	26	42	9	30
	7 7	1 45	9 40	8 25	4 41	9 7	31
Sene-i Hicriyye-i Kameriyye							
1286							
Sene-i Hicriyye-i Şemsiyye							
1326							

{9}

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -1 evvel	Zuhr	Tulu'	1324 Haziran
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	
Tahvîl-i Şems-i-i Bi's-seratân	7 7	1 45	9 40	8 25	4 41	9 7	1
	7				41	7	2
	5				40	5	3
	5				40	5	4
	5				40	5	5
	5				40	5	6
	5				40	5	7
	5				40	5	8
	5				40	5	9
	5				40	5	10
	5				40	5	11
	5				40	5	12
	5				40	5	13
	7				41	7	14
	7				41	7	15
İctimâ'-ı Neyyireyn Saat Dakika	7				41	7	16
Gece 9	7				41	9	17
Cumâde'l-ahire →	10				42	9	18
	10				42	9	19
	10				42	9	20
	10				42	9	21
	10				42	9	22
	11				43	11	23
	11				43	11	24
	11				43	11	25
	13				44	13	26
	13				44	13	27
	13				44	13	28
	13				45	15	29
	7 15	1 45	9 40	8 25	4 45	9 15	30
Sene-i Efrenci 1908	Sene-i Mâliyye 1324						

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -i evvel	Zuhr	Tulu'	Temmuz
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	1324
İctimâ'-i Neyyireyn Saat Dakika Gündüz 10 28	7 17 18 19 20 22 23 25 26 28 29 30 31 32 33 35 36 37 38 39 42 44 46 48 50 54	1 45	9 45	8 45 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 40 41 42 43 43 44	4 46 46 47 47 48 48 49 50 51 52 53 54 55 56 56 57 58 59 4 00 5 1 2 3 3 5	9 17 17 19 19 21 21 23 25 27 29 31 32 33 35 37 37 39 41 43 45 47 49 51 53 55	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31
Receb Leyle-i Regâib	7 57 8 1 5 9 12 8 15			45 46 47 48 49 50	6 7 9 10 11 12	57 59 3 5 7 9	
Evvel-i Eyyâm-ı Bahur							
Ahir-i Eyyâm-ı Bahur							
Sene-i Hicriyye-i Şemsiyye 1286	Sene-i Hicriyye-i Kameriyye 1302						

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -i evvel	Zuhr	Tulu'	Agustos
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	1324
	8 15	1 20	9 45	8 50	5 14	10 13	1
	16		46	51	10	15	2
	17		47	52	12	17	3
	18		48	52	17	19	4
	19		49	53	18	21	5
	22		50	54	19	23	6
	23		51	55	20	25	7
	24		52	56	22	29	8
	26		53	57	23	31	9
Tahvil-i Şems-i Bi's-Sünbüle	27		54	58	24	33	10
Leyle-i Mi'râc	29		55	8 59	25	35	11
İctimâ'-i Neyyeriyen Saat Dakika	30		56	9 0	26	27	12
Gündüz 2 4	32		57	9 0	27	39	13
Şa'ban	34		58	1	28	41	14
	36		9 59	1	29	43	15
	38		10 0	1	30	40	16
	40		1	2	32	49	17
	43		2	2	33	51	18
Şa'bân Cülûs-ı Hümâyûn	45		3	3	34	53	19
4	47		4	3	35	55	20
	50		5	4	39	57	21
	52		6	5	37	10 59	22
	55		7	5	38	11 1	23
	8 57		8	6	39	3	24
	9 0		9	7	40	5	25
	2		10	7	41	7	26
	5		11	8	42	9	27
	8		12	9	43	11	28
Leyle-i Berât	11		13	10	44	13	29
	14		14	11	45	15	30
Şa'bân Vilâdet-i Hümâyûn	9 17	1 20	10 15	9 12	5 46	11 17	31
16							
Sene-i Efrenci				Sene-i Mâliyye			
1908				1324			

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -1 evvel	Zuhr	Tulu'	1324 Eylül
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	
Tahvil-i Şemsi Bi-Mizân	20	1 30	10 15	9 12	5 48	11 21	1
	22			12	50	25	2
	23			12	52	29	3
	25			13	53	31	4
	27			13	54	33	5
	29			13	56	37	6
	31			14	57	39	7
	33			14	58	41	8
	35			14	5 59	43	9
	37			15	6 00	45	10
İctimâ'-i Neyyireyn Saat Dakika	39			15	1	47	11
Gece 6 20	40			15	2	49	12
Ramazân →	42			16	3	51	13
	44			16	4	53	14
	45			17	5	55	15
	47			17	6	11 57	16
	49			18	8	12 1	17
Teşrîn-i Evvel Efrenci	51			19	9	3	18
	53			20	10	5	19
	55			21	12	9	20
	57			22	13	11	21
	9 59			23	14	13	22
	10 00			24	15	15	23
	2			25	16	57	24
	4			26	17	19	25
	6			27	19	23	26
	8			27	20	25	27
Ziyâret-i Hırka-i Saâdet	10			28	21	27	28
	12			29	22	29	29
	10 15	1 30	10 15	9 30	6 23	12 31	30
Sene-i Hicriyye-i Şemsiyye Sene-i Hicriyye-i Kameriyye							
1287 1326							

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -1 evvel	Zuhr	Tulu'	1324 Teşrin-i evvel
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	
	10 30	1 35	10 15	9 30	6 24	12 33	1
	32				25	35	2
	35				26	37	3
	37				27	36	4
	39				28	41	5
	42				30	45	6
	45				32	49	7
	49				33	51	8
	51				34	53	9
Leyle-i Kadir	53				35	55	10
	57				37	59	11
İctimâ'-i Neyyireyn Saat Dakika	11 00				38	1 1	12
Gündüz 10 45	3				40		13
Şevval →	7				41	7 9	14
	10				42	13	15
	12				44	15	16
	15				45	17	17
	17				46	21	18
	20				48	23	19
	23				49	25	20
	25				50	27	21
	28				51	29	22
	30				52	31	23
	32				53	36	24
	35				54	35	25
Ruz-i Kasım	38				55	37	26
	41				56	39	27
	43				57	41 43	28
	45				58	1 44	29
	47				59		30
	11 50	1 35	10 15	9 30	6 59		31
Sene-i Efrençi Sene-i Mâliyye							
1908 1324							

{14}

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -ı evvel	Zuhr	Tulu'	1324 Teşrin-i sâni
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	
Tahvîl-i Şems-i Kavs	1 50	10 30	10 15	9 45	7 00	1 45	1
	51				1	47	2
	52				2	49	3
	53				3	51	4
	54				4	53	5
	55				5	55	6
	56				6	57	7
İctimâ'-i Neyyireyn Saat Dakika	57				7	1 59	8
Gündüz 2 24	12 00				8	2 1	9
	2				9	3	10
Zilkade →	4				9	3	11
	6				10	5	12
	9				10	5	13
	12				11	7	14
	15				11	7	15
	16				12	9	16
Kânûn-i Evvel Efrenci	11				12	9	17
	18				12	11	18
	18				13	11	19
	19				14	13	20
	20				14	13	21
	20				14	13	22
	21				14	15	23
	22				15	15	24
	23				15	15	25
	23				15	17	26
	24				16	17	27
	24				16	21	28
	12 25	10 30	10 15	9 45	7 18	2 22	29
							30
Sene-i Hicriyye-i Şemsiyye Sene-i Hicriyye-i Kameriyye							
1287 1326							

{15}

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -i evvel	Zuhr	Tulu'	1324 Kanun-ı evvel
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	
Saat Dakika İctimâ'-i Neyyireyn 6 3 Gece Zilhicce Gün Dönümü Furtınası Kanun-ı Sâni Efrensi 1909	12 30	1 35	10 15	9 40	7 19	2 23	1
	30				19	23	2
	32				19	24	3
	34				20	25	4
	34				20	25	5
	36				20	25	6
	38				20	25	7
	38				20	25	8
	40				20	25	9
	40				20	25	10
	40				20	25	11
	40				20	25	12
	40				20	25	13
	40				20	25	14
	40				19	23	15
	39				19	23	16
	38				19	22	17
	36				19	21	18
	36				18	21	19
	34				18	19	20
	34				17	19	21
	32				17	19	22
	32				16	17	23
	30				16	17	24
	30				16	15	25
	28				15	15	26
	27				15	15	27
	26				14	13	28
	24				14	13	29
	22				14	13	30
	12 22	1 35	10 15	9 40	7 13	2 11	31
Sene-i Efrensi 1909	Sene-i Mâliyye 1324						

{16}

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -i evvel	Zuhr	Tulu'	1324 Kânûn-ı sâni
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	
	12 22	1 30	10 15	9 43	7 13	2 11	1
	20				13	11	2
	18				12	9	3
	16				11	7	4
	14				11	7	5
	12				11	5	6
	10				10	2	7
	8				9	1	8
Tahvil-i Şems-i Bi'd-Delv	6				8	1 59	9
	4				7	57	10
	2				6	55	11
	12 00				5	53	12
	11 58				4	53	13
	56				3	51	14
	54				2	49	15
	52				1	47	16
	50				7 00	45	17
Evvel Hamsin	48				6 59	43	18
	46				58	41	19
İctimâ'-i Neyyireyn Saat Dakika	44				57	39	20
Gece 8 20	42				56	37	21
1327 Muharrem →	40				55	35	22
	38				54	33	23
	36				53	31	24
	34				53	29	25
	32				51	27	26
	30				50	25	27
	28				49	23	28
	26				47	19	29
	24				46	17	30
	11 22	1 30	10 15	9 43	6 44	1 13	31
Sene-i Hicriyye-i Kameriyye				Sene-i Hicriyye-i Şemsiyye			
1327				1286			

	İmsâk	Aşa	Asır-ı sâni	Asır -i evvel	Zuhr	Tulu'	1324 Şubat
	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	Saat Dakika	
	11 20	1 30	10 15	9 40	6 42	1 9	1
	18			40	41	7	2
	16			40	40	5	3
	13			40	39	2	4
	11			40	38	1 1	5
	9			40	37	12 59	6
Cemre-i Ūlâ	6			40	36	57	7
	4			35	35	55	8
	2			35	34	53	9
	11 00			35	33	51	10
	10 57			35	32	49	11
	55			35	31	47	12
	52			35	30	45	13
Cemre-i Sâniye	50			35	28	41	14
	47			35	26	37	15
Mart Efrenci	45			35	25	35	16
	42			30	23	31	17
İctimâ'-i Neyyireyn Saat Dakika	40			30	22	29	18
Gündüz 6 15	37			30	21	27	19
	35			30	20	25	20
Safer →	32			30	19	22	21
Cemre-i Salise	30			30	18	21	22
	27			28	17	19	23
	25			28	16	17	24
	23			28	15	14	25
	21			28	13	11	26
	19			28	12	9	27
	17			28	11	7	28
	10 15	1 30	10 15	9 25	6 10	2 5	29
Sene-i Efrenci							
Sene-i Mâliyye							
1909							
1324							

Eyyâm ve Liyâli-i Mübâreke

10	Muharrem	Sene 1326	Pencşenbe Günü	Aşura
12	Rebiü'l-Evvel	//	Salı	Leyle-i Mevlidü'l- Nebi-i Aleyhi's-selâm
2	Receb	//	Cum'a Gecesi	Leyle-i Regâib
27	Receb	//	Salı //	// Mi'râc
15	Şa'ban	//	Cum'a ertesi //	// Berat
15	Ramazân	//	Pazar Günü	Ziyaret-i Hırka-i Saâdet
27	Ramazân	//	Cum'a Gecesi	Leyle-i Kadir
1	Şevval	//	Salı Günü	İd-i Fıtır { Saat Dakika 2 00
9	Zilhicce	//	Cum'a ertesi //	Arefe
10	//	//	Pazar //	İd-i Zaha { Saat Dakika 2 45

**ŞÜHÛR-I RÛMÎYYE İBTİDÂSININ TÂRİH-İ HİCRÎNİN
KAÇINA MÜSÂDİF OLDUĞUNU BİLMEĞE MAHSÛS CEDVEL**

**(Şühûr-ı Rûmiyye-i İbtidâsının Târih-i Hicrînin Kaçına Müsâdif
Olduğu)
(Bilmeğe Mahsûs Cedveldir)**

Âtîdeki cedvelin yeminine sene-i mâliyye bâlâ sene şühûr-ı rûmiyye tahrîr ve derûn-ı cedvel-i sene-i mâliyye ile şühûr-ı rûmiyye ibtidâlarına müsâdif olan tarih-i hicriye ile anın* şühûr ve eyyam-ı terkim olunmuş ve Kanun-i sâni hanesi hizasında dahi sene-i milâdiyye gösterilmiştir.

Sene-i mâliyyenin şühûr-ı rûmiyyesi ibtidâsı târih-i hicrînin kangı şehir** ve gününe müsâdif olduğu bilinmek için matlûb olan sene-i mâliyye ile cedveli yeminden ve matlûb olan şühûr-ı rûmi ile bâlâ seneden duhul olunup ikincisinin birleştikleri hanede bulunan târih-i arab-i matlûb olan şühûr-ı rûmînin ibtidâsı ma'lûm olur.

Sene-i Mâliyye	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos
Tarih-i hicri Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Tarih-i hicri Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Tarih-i hicri Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Tarih-i hicri Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Tarih-i hicri Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Tarih-i hicri Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Tarih-i hicri Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye
1260	260 S 23	260 Ra 25	260 Ra 25	260 Ca 27	260 C 27	260 B 24
1261	61 Ra 5	61 R 6	61 Ca 7	61 C 8	61 B 9	61 Ş 10
1262	62 R 15	62 R 16	62 Ca 17	62 C 18	62 B 19	62 Ş 10
1262	63 Ra 26	63 R 27	63 Ca 28	63 C 29	63 B 30	63 N 2
1264	64 R 8	64 Ca 10	64 C 10	64 B 12	64 Ş 12	64 N 14
1265	65 R 18	65 Ca 20	65 C 20	65 B 21	65 Ş 22	65 N 24
1266	66 R 19	66 C 1	66 B 2	66 Ş 2	66 N 4	66 L 5
1267	67 Ca 10	67 C 11	67 B 12	67 Ş 12	67 N 14	67 L 15
1268	68 Ca 22	68 C 12	68 B 21	68 Ş 25	68 N 26	68 L 27
1269	69 C 2	69 B 5	69 Ş 5	69 N 1	69 L 1	69 Za 9
1270	270 C 12	270 C 12	270 Ş 15	270 L 17	270 L 17	270 Za 19

* Eski dilde “anın” olarak okunan kelime “onun” anlamında zamirdir.

** “Şehr” kelimesi ay ve şehir anlamında olmak üzere iki şekilde kullanılmaktadır.

Mesela (1260) sene-i mâliyyesi şubatı ibtidâsı arabinin kangı sene ve şehir ve yevmine müsâdif olduğu bilinmek için sene-i mezkûre ile cedvelin sağından ve Şubat ile bâlâ seneden duhul olundukda ikisinin mültekasında bulunan (1261) senesi Saferinin altıncı günü (1260) sene-i mâliyyesinin Şubat-ı ibtidâsı olduğu ma'lûm olur.

Cedvel derûnundaki sinin-i hicriye-i erkâmı hizalarına mevzu' harfler kadîmen ma'rûf olan işaretleri der ki sene-i hicriyyeden i'tibâren م Muharrem, ص Safer, را Rebiü'l-evvel, ر Rebiü'l-ahir, ج Cumâde'l-ûlâ, ج Cumâde'l-ahire, ب Receb, ش Şa'ban, ن Ramazân, ل Şevval, ذ Zilkade, ذ Zilhicce aylarına delâlet eder.*

Eylül	Teşrîn-i evvel	Teşrîn-i sâni	Kânûn-i evvel	Kânûn-i sâni		Şubat
Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı Kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Sene-i Mîlâdiyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye
260 N 1	260 L 1	260 Za 3	260 Z 3	1845	261 M 5	261 S 6
61 N 12	61 L 12	61 Za 14	61 Z 14	1846	62 M 15	62 S 16
62 N 22	62 L 22	62 Za 24	62 Z 24	1847	63 M 26	63 S 27
63 L 3	63 Za 4	63 Z 5	64 M 6	1848	64 S 7	64 Ra 9
64 L 15	64 Za 16	64 Z 17	65 M 17	1849	64 S 18	65 Ra 20
65 L 15	65 Za 26	65 Z 27	66 M 28	1850	66 S 29	66 R 1
66 Za 7	66 Z 7	67 M 8	67 S 8	1851	67 Ra 10	67 R 11
67 Za 17	67 Z 17	68 M 19	68 S 19	1852	68 Ra 21	68 R 22
68 Za 29	68 Z 29	69 S 1	69 Ra 2	1853	69 R 2	69 Ca 5
69 Z 15	70 M 1	70 S 11	70 Ra 12	1854	70 R 13	70 Ca 15
270 Z 20	271 M 21	271 S 22	271 Ra 23	1855	271 R 24	271 Ca 26

* Hicri ayların tablolarındaki kısaltmaların karşılıkları şöyledir: M Muharrem, S Safer, Ra Rebiü'l-evvel, R Rebiü'l-ahir, Ca Cumâde'l-ûlâ, Cumâde'l-âhire, B Receb, Ş Şa'ban, N Ramazân, L Şevval, Za Zilkade, Z ise Zilhicce aylarına denk gelmektedir.

Sene-i Mâliyye	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos
	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye
1271	271 C 21	271 B 26	271 Ş 26	271 N 28	271 L 28	271 Za 30
1272	72 B 7	72 Ş 9	72 N 9	72 L 10	72 Za 11	72 Z 12
1273	73 B 17	73 Ş 19	73 N 19	73 L 2	73 Za 21	73 Z 22
1274	74 B 28	74 Ş 28	74 N 30	74 Za 2	74 Z 2	75 M 2
1275	75 Ş 8	75 N 1	75 L 10	75 Za 13	75 Z 12	76 M 14
1276	76 Ş 20	76 N 22	76 L 22	76 Za 24	76 Z 24	77 M 26
1277	77 N 2	77 L 3	77 Za 4	77 Z 5	78 M 5	78 S 6
1278	78 N 12	78 L 13	78 Za 14	78 Za 15	79 M 16	79 S 17
1279	79 N 22	79 L 24	79 Za 25	79 Z 26	80 M 27	80 S 28
1280	8 L 1	80 Za 7	80 Z 1	81 M 8	81 S 8	81 Ra 10
1281	81 L 15	81 Za 17	81 Z 7	82 M 19	82 S 19	82 Ra 21
1282	82 L 26	82 Za 28	82 Z 28	83 M 29	83 S 24	83 R 1
1283	83 Za 1	83 Z 8	84 M 9	84 S 10	84 Ra 11	84 R 12
1284	84 Za 19	84 Z 20	85 M 21	85 S 22	85 Ra 22	85 R 24
1285	85 Za 3	86 M 1	86 S 1	86 Ra 2	86 R 2	86 Ca 5
1286	86 Z 1	87 M 12	87 S 12	87 Ra 14	87 R 14	87 Ca 16
1287	87 Z 21	88 M 22	88 S 23	88 Ra 15	88 R 25	88 Ca 27
1288	89 M 2	88 S 23	89 Ra 5	89 R 6	89 Ca 7	89 C 8
1289	90 M 1	90 S 4	90 Ra 4	9 R 11	90 Ca 18	90 C 19
1290	91 M 21	91 S 25	91 Ra 26	91 R 21	91 Ca 28	91 C 29
1291	92 S 5	92 Ra 7	92 R 7	92 Ca 9	92 C 9	92 B 11
1292	93 S 17	93 Ra 19	93 R 19	93 Ca 21	93 C 21	93 B 23
1293	94 S 27	94 Ra 29	94 R 29	94 C 1	94 B 2	94 Ş 2
1294	95 Ra 9	95 R 10	95 Ca 11	95 C 12	95 B 12	95 Ş 14
1295	96 Ra 20	96 R 21	96 Ca 22	96 C 23	96 B 24	96 Ş 25
1296	97 R 1	97 Ca 3	97 C 2	97 B 5	97 Ş 5	97 N 7
1297	98 R 12	98 Ca 14	98 C 14	98 B 16	98 Ş 16	98 N 18
1298	299 R 22	299 Ca 24	299 C 24	299 B 26	299 Ş 26	299 N 28

Eylül	Teşrîn-i evvel	Teşrîn-i sâni	Kânûn-i evvel	Kânûn-ı sâni		Şubat
Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Sene-i Milâdiyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye
272 M 2	272 S 2	272 Ra 4	272 R 4	1856	272 Ca 6	272 C 7
73 M 13	73 S 3	73 Ra 15	73 R 15	1857	73 Ca 17	73 C 18
74 M 24	74 S 24	74 Ra 26	74 R 26	1858	74 Ca 28	74 C 29
75 S 4	75 Ra 5	75 R 6	75 Ca 7	1859	75 C 8	75 B 10
76 S 15	76 Ra 16	76 R 17	76 Ca 18	1860	76 C 19	76 B 21
77 S 27	77 Ra 28	77 R 29	77 Ca 30	1861	77 B 2	77 Ş 2
78 Ra 8	78 R 8	78 Ca 10	78 Ca 10	1862	78 B 12	78 Ş 12
79 Ra 16	79 R 19	79 Ca 21	79 C 21	1863	79 B 23	79 Ş 24
80 Ra 30	8 Ca 1	80 C 2	80 B 3	1964	80 Ş 4	80 N 6
81 R 11	81 Ca 12	81 C 12	81 B 14	1865	81 Ş 15	81 N 17
82 R 22	82 Ca 23	82 Ca 24	82 B 25	1866	82 Ş 6	82 N 28
83 Ca 3	83 C 2	83 C 5	83 Ş 5	1867	83 N 7	83 L 8
84 Ca 14	84 C 14	84 C 16	84 Ş 16	1868	84 N 18	84 L 19
85 Ca 26	85 C 16	85 C 28	85 Ş 28	1869	85 N 30	85 Za 2
86 C 6	86 B 7	86 Ş 8	86 N 9	1870	86 L 1	86 Za 12
87 C 17	87 B 18	87 Ş 19	87 N 20	1871	87 L 21	87 Za 23
88 C 28	88 B 29	88 N 1	88 L 1	1872	88 Za 2	88 Z 4
89 B 10	89 Ş 0	89 N 12	89 L 12	1873	89 Za 14	89 Z 15
90 B 21	90 Ş 2	90 N 23	90 L 23	1874	90 Za 25	90 Z 26
91 Ş 1	91 N 2	91 L 2	91 Za 4	1875	91 Z 1	92 M 7
92 Ş 12	92 N 13	92 L 14	92 Za 15	1876	92 Z 6	93 M 18
93 Ş 24	93 N 25	93 L 26	93 Za 27	1877	93 Z 28	94 M 29
94 N 5	94 L 5	94 Za 7	94 Z 7	1878	95 M 9	95 S 10
95 N 16	95 L 16	95 Za 18	95 Z 18	1879	96 M 20	96 S 21
96 N 27	96 L 27	96 Za 29	96 Z 29	1880	97 M 3	97 Ra 2
97 L 8	97 Za 9	97 Z 10	98 M 11	1881	98 S 12	98 Ra 14
98 L 19	98 Za 20	298 Z 21	99 M 21	1882	299 S 21	299 Ra 24
299 L 29	299 Za 30	300 M 2	300 S 2	1883	300 Ra 4	300 R 5

Sene-i Mâliyye	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos
	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Tarih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye
1299	300 Ca 4	300 C 5	300 B 6	300 Ş 7	300 N 9	300 L 9
1300	301 Ca 16	301 C 17	301 B 18	301 Ş 19	301 N 20	301 L 21
1301	302 Ca 26	302 C 27	302 B 28	302 Ş 29	302 N 30	302 Za 2
1302	303 C 7	303 B 9	303 Ş 9	303 N 11	303 L 11	303 Za 13
1303	304 C 18	304 B 20	304 Ş 20	304 N 22	304 L 22	304 Za 24
1304	305 C 29	305 Ş 1	305 N 2	305 L 3	305 Za 4	305 Z 5
1305	306 B 11	306 Ş 12	306 N 13	306 L 14	306 Za 15	306 Z 16
1306	307 B 21	307 Ş 22	307 N 23	307 L 24	307 Za 25	307 Z 26
1307	308 Ş 2	308 N 4	308 L 4	308 Za 6	308 Z 6	309 M 8
1308	309 Ş 14	309 N 16	309 L 16	309 Za 18	309 Z 18	310 M 19
1309	310 Ş 24	310 N 26	310 L 26	310 Za 28	310 Z 28	311 M 29
1310	311 N 6	311 L 7	311 Za 8	311 Z 9	312 M 10	312 S 11
1311	12 N 17	12 L 18	12 Za 19	12 Z 20	13 M 2	13 S 21
1312	13 N 28	13 L 29	13 Za 30	14 M 2	14 S 2	14 Ra 4
1313	14 L 9	14 Za 11	14 Z 11	15 M 12	15 S 12	15 Ra 14
1314	15 L 19	15 Za 21	15 Z 21	16 M 23	16 S 23	16 Ra 25
1315	16 Za 1	16 Z 2	17 M 3	17 S 4	17 Ra 5	17 R 6
1316	17 Za 13	17 Z 14	18 M 14	18 S 15	18 Ra 16	18 R 17
1317	18 Za 22	18 Z 24	19 M 25	19 S 26	19 Ra 27	19 R 28
1318	19 Z 4	20 M 6	20 S 6	20 Ra 8	20 R 8	20 Ca 1
1319	20 Z 15	21 M 16	21 S 16	21 Ra 18	21 R 18	21 Ca 20
1320	21 Z 27	22 M 28	22 S 28	22 Ra 30	22 Ca 1	22 C 2
1321	23 M 7	23 S 8	23 Ra 9	23 R 10	23 Ca 11	23 C 12
1322	24 M 18	24 S 2	24 Ra 21	24 R 22	24 Ca 23	24 C 24
1323	25 M 19	25 Ra 1	25 R 1	25 Ca 3	25 C 3	25 B 5
1324	26 S 11	26 Ra 12	26 R 12	26 Ca 14	26 C 14	26 B 16
1325	27 S 21	27 Ra 23	27 R 23	27 Ca 25	27 C 25	27 B 27
1326	328 Ra 26	328 R 4	328 Ca 5	328 C 6	328 B 7	328 Ş 8

Eylül	Teşrîn-i evvel	Teşrîn-i sâni	Kânûn-i evvel	Kânûn-i sâni		Şubat
Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Tarih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Sene-i Milâdiyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye	Târih-i hicrî Şühûr-ı kameriyye Eyyâm-ı kameriyye
300 Za 11	300 Z 11	301 M 13	301 S 13	1884	301 Ra 15	301 R 16
301 Za 23	301 Z 23	302 M 24	302 S 24	1885	302 Ra 26	302 R 27
302 Z 3	303 M 4	303 S 5	303 Ra 6	1886	303 R 7	303 Ca 9
303 Z 14	304 M 15	304 S 19	304 Ra 17	1887	304 R 18	304 Ca 20
304 Z 25	305 M 25	305 S 26	305 Ra 27	1888	305 R 28	305 Ca 30
306 M 7	306 S 7	306 Ra 9	306 R 9	1889	306 Ca 11	306 C 12
307 M 17	307 S 17	307 Ra 19	307 R 9	1890	307 Ca 21	307 C 22
308 M 28	308 S 28	308 Ra 30	308 Ca 1	1891	308 C 2	308 B 4
309 S 9	309 Ra 10	309 R 11	309 Ca 12	1892	309 C 13	309 B 15
310 S 20	310 Ra 21	310 R 22	310 Ca 23	1893	310 C 24	310 B 26
311 Ra 1	311 Ra 2	311 Ca 4	311 C 4	1894	311 B 6	311 Ş 7
12 Ra 13	12 R 13	12 Ca 15	12 C 15	1895	12 B 17	12 Ş 18
13 Ra 23	13 R 23	13 Ca 25	13 C 25	1896	13 B 27	13 Ş 28
14 R 5	14 Ca 6	14 C 7	14 B 8	1897	14 Ş 9	14 N 11
15 R 15	15 Ca 16	15 C 17	15 B 18	1898	15 Ş 19	15 N 21
16 R 26	16 Ca 27	16 C 28	16 B 29	1899	16 N 1	16 L 2
17 Ca 8	17 C 8	18 B 10	17 Ş 10	1900	17 N 12	17 L 13
18 Ca 19	18 C 19	18 B 21	18 Ş 21	1901	18 N 22	18 L 20
19 Ca 30	19 B 1	19 Ş 2	19 N 2	1902	19 L 4	19 Za 6
20 C 11	20 B 12	20 Ş 13	20 N 14	1903	20 L 15	20 Za 17
21 C 21	21 B 22	21 Ş 21	21 N 24	1904	21 L 25	21 Z 27
22 B 4	22 Ş 4	22 N 6	22 L 6	1905	22 Za 8	22 Z 9
23 B 14	23 Ş 14	23 N 16	23 L 16	1906	23 Za 18	23 Z 19
24 B 26	24 Ş 26	24 N 28	24 L 28	1907	24 Za 30	25 M 2
25 Ş 1	25 N 7	25 L 8	25 Za 9	1908	25 Z 10	26 M 11
26 Ş 17	26 N 18	26 L 19	26 Za 2	1909	26 Z 21	27 M 22
27 Ş 28	27 N 29	27 Za 1	27 Z 1	19 9	28 M 2	28 S 4
328 N 10	328 L 10	328 Za 12	328 Z 12	191	329 M 12	329 S 14

{Şühûr-ı arabiyyenin kamerilerini ta'yin için münecim meşhûr Yakub
Kindi'nin tanzîm etmiş olduğu cetveldir ki hükmü daima câridir.}

Sinin-i Kameriyye

Şühûr-ı Arabiyye	 1304 1312 1320 1328 1336 1344	 1305 1313 1321 1329 1327 1345	 1306 1314 1322 1320 1328 1346	 1307 1315 1323 1331 1339 1347	 1308 1316 1324 1332 1340 1348	1301 1309 1317 1325 1333 1341 1349	1302 1310 1318 1326 1334 1342 1350	1303 1311 1319 1327 1335 1343 1351
Muharrem	Çehârşenbe	Pazar ertesi	Cum'a	Çehârşenbe	Pazar	Pencşenbe	Salı	Cum'a ertesi
Safer	Cum'a	Çehârşenbe	Pazar	Cum'a	Salı	Cum'a ertesi	Pencşenbe	Pazar ertesi
Rebiü'l-Evvel	Cum'a ertesi	Pencşenbe	Pazar ertesi	Cum'a ertesi	Çehârşenbe	Pazar	Cum'a	Salı
Rebiü'l-sânî	Pazar ertesi	Cum'a ertesi	Çehârşenbe	Pazar ertesi	Cum'a	Salı	Pazar	Pencşenbe
Cumâde'l-Ûlâ	Salı	Pazar	Pencşenbe	Salı	Cum'a ertesi	Çehârşenbe	Pazar ertesi	Cum'a
Cumâde'l-ahire	Pencşenbe	Salı	Cum'a ertesi	Pencşenbe	Pazar ertesi	Cum'a	Çehârşenbe	Pazar
Receb	Cum'a	Çehârşenbe	Pazar	Cum'a	Salı	Cum'a ertesi	Pencşenbe	Pazar ertesi
Şa'ban	Pazar	Cum'a	Salı	Pazar	Pencşenbe	Pazarertesi	Cum'a ertesi	Çehârşenbe
Ramazân	Pazar ertesi	Cum'a ertesi	Çehârşenbe	Pazar ertesi	Cum'a	Salı	Pazar	Pencşenbe
Şevval	Çehârşenbe	Pazar ertesi	Cum'a	Çehârşenbe	Pazar	Pencşenbe	Salı	Cum'a ertesi
Zilkade	Pencşenbe	Salı	Cum'a ertesi	Pencşenbe	Pazar ertesi	Cum'a	Çehârşenbe	Pazar
Zilhicce	Cum'a ertesi	Pencşenbe	Pazar ertesi	Cum'a ertesi	Çehârşenbe	Pazar	Cum'a	Salı

BAZI VAKAYİ-İ MEŞHÛRE

Sinin	Sinin
6212 Hılkat-ı Hazreti Âdem Aleyhi's-Selâm	1555 Bahte'l Nasrın Suriye ile Kudüs-i Şerifi Tahrîbi
3927 Tufan-ı Hazreti Nuh Aleyhi's-Selâm	1110 İran Şâhlığının Kiyâniyân Tabakasına İntikâli
3548 Mısır'ın İbtida-yı Ma'mûriyyeti	916 İskender'in Mısır'ı İranlılardan İstirdâdı
2870 Vilâdet-i Hazreti İbrâhim (Ayn. Mim)*	915 İskender'in İran'ı İstilâsıyla Dara'nın Maktuliyeti
2470 Hitan-ı Hazreti İsmâil (Ayn. Mim)	916 Mısır'ın Româ'ya İltihâkı
2317 Hazreti Ya'kûb Aleyhi's-selâmın Mısır'a Teşrîfleri	585 Milâd-ı Hazreti İsa Aleyhi's-selâm
2191 Mısır'da Yedi Sene Mümted Olan Kaht u Galâ	517 Româ'da Papa Nasbı
2176 Firau'nun Mısır'da Etfâl-ı Zükûru İtlâfı	384 Cam İcâdı
2166 Latin Krallığının Teşekkülü	268 Tabaka-i Sasaniyan'ın Zuhûru
2165 Atina Krallığının Teşekkülü	234 Ayasofya'nın Binâsı
2075 Hazreti Aleyhi's-selâmın Mısır'dan Hurûc buyurdukları	201 Su Terâzinin İcâdı
1638 Hazreti Davud Aleyhi's-selâmın Suriye'de Pâdişâhlığı	163 Fransa Krallığının Teşekkülü
1598 Hazreti Süleymân Aleyhi's-selâmın Pâdişâhlığı	40 Toy Kalemi İcâdı
1327 Româ Şehrinin Binâsı	33 Leh Krallığının Teşekkülü
	25 İskoçya Krallığının Teşekkülü
	14 İngiliz Krallığının Teşekkülü
	11 İspanya Krallığının Teşekkülü

* Aleyhi's-selâm lafzının kısaltması olarak kullanılmıştır.

(Hicret-i Celîleden Muahhar)

Sinin

1 Gazâ-i Kebire-i Bedir
 10 Hac-ı Vedâ'
 10 Feth-i Celîle-i Mekke-i Mükerreme
 10 Hilâfet-i Celîle-i Hazret-i Ebu Bekir Radiyallahü Anh
 13 Hilâfet-i Celîle-i Hazret-i Umar Radiyallahü Anh
 14 Binâ'-i Basra
 14 Feth-i Şâm
 19 Feth-i Kayseriyye
 20 Feth-i Mısır
 24 Hilafet-i Celîle-i Hazret-i Osmân Radiyallahü Anh
 27 Feth-i Cezire-i Kıbrıs
 35 Hilafet-i Celîle-i Hazret-i Al Radiyallahü Anh
 36 Ehli İslam'ın Cenâbından İstanbul'un İbtidâki Muhâsarası
 49 Galata'da Arab Câmî'-i Şerifinin Evvelki Binası
 60 Vaka-i Dilsiz Kerbelâ
 75 Darb-ı Sikke-i İslâmiyye
 82 Sicilya Ceziresiyle Messinâ Boğâzı'nın Fethi
 92 İslam'ın Endülüs'e Ubûru
 95 Galata'da Arab Câmî'-i Şerifinin İkinci Binâsı

Sinin

120 Kağıd İcâdı
 121 Araplar Yedininde İlm-i Kimyanın Şuyuu
 150 İntikâl-ı Hazreti İmâm-ı A'zam Radiyallahü Anh
 183 Danimarka Krallığının Teşekkülü
 362 Rusya Devletinin Teşekkülü
 455 Macar Krallığının Teşekkülü
 480 Vilâdet-i Celîle-i Hazret-i Abdülkâdir Kudüs-i Sürre
 516 Saat icâdı
 561 İntikâl-i Hazret-i Abdülkadir Kudüs-i Sürre
 604 * Menkibe-i Mevlid-i Şerif-i Rahim Kırâatinin İbtidâsı
 * Vilâdet-i Leyle-i Hazret-i Mevlâyâ-i Kudüs-i Sürre'l âli
 672 İntikâl-ı Hazret-i Mevlâyâ-i Kudüs-i Sürre'l- Âli
 676 Gözlük İcâdı
 687 Gemi Pusulası İcâdı
 688 Zuhûr-ı Devlet-i Ebed-i Müddet-i Osmâniyye
 699 Mebde-i İstiklal ve Kırâat-ı Hutbe-i Şerifi
 726 Feth-i Burusa ve Tevlid-i Hazret-i Hüdâvendigâr Gâzi
 728 Darb-ı Sikke-i Hümâyûn-ı Osmâniyye
 728 Devlet-i Aliyye'de Muvazzaf Asker Tanzîmi

Sinin	Sinin
708 Şehzâde Süleymân Paşa Hazretlerinin Bahren Rumeli'ye Geçip Gelibolu'yu ve Havâlisini Fetihleri	815 Saray-ı Cedîd'in İtmâmı
762 Tob İcâdı	880 Menikli Giray Hân'ın Devlet-i Osmâniyye'ye Mutava'eti
773 Feth-i Edirne	892 Kemal Reis'in donanma ile İspanya'ya Azimeti
791 İntikâl-ı Hazret-i Şah Bahâeddin Nakşibendi Kudüs-i Sürre	903 Binâ-yı Câmî-i Sultân Bâyezid Hân-ı Sânî
792 Hüdâvendigâr Gâzi Hazretlerinin Kosova'da Muzafferiyeti ve Şehâdeti	903 Ümid Burunu Tarîki'nin Keşfi
796 Fethi Selânîk ve Yenişehir	920 Sultân Selim-i Evvel Hazretlerinin Çaldıran vak'a-i Meşhûresi
797 Yıldırım Bâyezid Hân Hazretlerinin Niğbolu Gâlebeti	922 Selim-i Evvel Hazretlerinin Mısırı feth buyurdıkları
798 Anâdolu Hisârını İnşâ Buyurdıkları	922 Emânet-i Celîle ile Serfiyâb Oldukları
798 Burusa'da Câmî-i Kebîr'e Vaz'ı Esâs Buyurdıkları	922 Ceyb Saati İcâdı
823 Burusa'da Emir Sultan Hazretlerinin İntikâl-ı Kudüs-i Sürre	922 Feth-i Haleb ve Şâm
825 Feth-i Yanya	923 Dersââdet'ten Tersâne Binâsı
848 Sultân Murat Hân-ı Sânî Hazretlerinin Varna Galibiyeti	935 Viyana'nın Birinci Muhâsarası
851 San'at-ı Tabâat İcâdı	937 Canberd-i Gazâlî'nin Vefâtı
852 Kosova Muzafferiyet-i Sâniyesi	947 İmparator Karlos'un Hezimet-i
856 Fatih Hazretlerinin Rumeli Hisârını Binâ Buyurdıkları	961 Bahr-ı Muhit-i Şarkiye Seydi Reis'in Birinci Seferi
857 Karadan gemiler imrârıyla İstanbul fethi	965 Süleymâniyye Câmî-i Şerifinin İtmâmı
858 Eski Saray'ın Binâsı	979 Kılıç Ali Paşa'nın Kapûdân-ı Deryâ Nasbı
862 Amerika'nın Keşfi	985 Endülüs'ün Tahliyesi
868 İtmâm-ı Câmî-i Hazret-i Fatih	987 Takiyüddin-Rasadı'nın İnşâsı ve Hesâb-ı Usûl-ı A'sârı
	1000 Sultân Mehmed Hân-ı Sâlis Hazretlerinin Eğri Kal'asını Feth ve Galebesi
	1012 Memalik-i İslâmiyye'de Duhân İsti'mâli
	1050 Etfiye'nin İstanbul'da İsti'mâli

Sinin	Sinin
1051 Avrupa’da Gazete İcâdı	1269 Hırka-i Saâdet Dâire-i Aliyyesini
1094 Viyana’nın İkinci Muhâsarası	Müceddeden İnşâya Muvaffakiyyetleri
1135 Üsküdar’da Dârü’t-tıbâa Te’sîsi	1277 Ebniye-i Mukaddese-i Harem-i
1167 Çiçek Aşısı İhtirâ’ı	Saâdet’e Muvaffakiyyetleri
1199 Balon İcâdı	1277 Burusa Câmi’-i Kebir’ini Tecdîd
1206 Telgrâf İcâdı	Buyurdukları
1213 Sultan Selim Sâlis Hazretlerinin Mısır	1278 Torpil İcâdı
Feth ve İstihlâsı	1281 Teşkil-i Vilâyet-i Mebdâi
<< Mısra >>	1281 Purusyâlıların Avusturya ile Sâdovâ
(Selim Sâlis Oldu Mülk-ü Mısır’a Fatih-i	Muhârebesi
Sânî)	1283 Menafi-i Umûmîyye Sandıkları Te’sîsi
1215 Taş Basması İcâdı	1283 İğneli Tüfek İcâdı
1222 Vapur İcâdı	1287 Süveyş Cedveli’nin Kûşâdı
1222 Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni	1287 Prusya ve Fransa Devletlerinin
Hazretlerinin Haremeyn-i Muhteremini	Muhârebesi
Vahâbiler’den Tahliyyeyi Himmet-i Celîleri	1287 Almanya İmparatorluğunun İ’lânı
1233 Avrupa Musâlaha-i Umûmîyyesi	1287 İtalya Devleti’nin Româ’yı İstîlâsı
1240 Şimendüfer İcâdı	1288 Dersaâdet’te Tramvay İhdâsı
1241 Vaka-i Hayriyye ve Te’sîs-i Asâkir-i	1289 Tütünün Taht-ı İnhisâra İdhâli
Nizâmîyye	1289 Tersâne-i Amire’de Havuz-ı Sâbih
1242 Dersaâdet’te Mekteb-i Tıbbiye Te’sîsi	İsti’mâli
1253 Cisir-i Atîk’in İnşası	1290 Galata’da Tünel Kûşâdı
1254 Karântina Nizâmının Vaz’ı	1290 İzmid Timuryolu’nun İnşası
1255 Tanzimât-ı Hayriyye	1293 Kanuni Esasi Vaz’ı
1259 Sultân Abdülhamîd Hân Hazretlerinin	Mekteb-i Mülkiye-i Şahanenin Resm-i
Sahih’ül-iyâr Meskûkât Darbına Himmet-i	Kûşâdı
Ulyâları	1293 Rusya Muhârebe-i Ahîresi
1265 Ayasofya Câmi’-i Şerifini i’mar	1295 Berlin Kongresi
buyurdukları	1296 Sicil-i Ahvâl Te’sîsi

Sinin	Sinin
1297 Dersaâdet'te Müze-i Hümâyûnun Küşâdı	1319 Darü'l-hayr Mekteb-i Âlisi'nin Küşâdı
1305 Zirâat Bânkası'nın Küşâdı	1320 Kağıdhâne Menâbi' Suyunun İsâlesi ve Çeşmeler İnşâsı
1312 Dersaâdet'te Rıhtımların Vaz'-ı Esâsı	1320 Hamîdiye Hicaz Timuryolu Maân Kısmının Küşâdı.
1313 Dersaâdet'te Darü'l-acezenin Küşâdı	1322 Bağdad Timuryolu'nun Konya Ereğli Bulgurlu Kısmının Küşâdı
1315 Devlet-i Aliyye'nin Yunan ile Vuku' Bulan Muhârebe ve Muzafferiyeti	1322 Dilsiz ve A'mâlar Mektebi'nin Vaz'-ı Esâsi
1316 Hamîdiye Etfâl Hastahâne-i Âlisi'nin Küşâdı	1323 Hamîdiye Hicâz Timuryolu Hayfâ Şubesinin Küşâdı
1316 Darü'l-fünûn-ı Şâhâne'nin Küşâdı	1323 Fâv Telgrâf Hatt-ı Cesîminin Temdîdi
1318 Hicâz Telgrâf Hattının küşâdı	
1318 Hamîdiye Hicâz Timuryolu'nun Vaz'-ı Esâsı	

**Selâtin-i İzâm-ı Şevket-i İttisâm-ı Osmâniyye Hazarâtının Târih-i
Vilâdet ve Cûlus-ı Hümâyûn ve Müddet-i Ömür ve Saltanatlarıyla
Murakıd Müteberekeleri**

**(Müessesesi Bünyan Saltanat-ı Gâzi Sultân Osmân Hân-ı Âlî-i Menkabet
Hazretleri)**

Osmân Hân Hazretleri salbinden 656 sene-i hicriyyesinde tevellüd ile 699 senesi Cumâde'l-ûlasının dördüncü günü bil-istiklal câlis-i taht-ı saltanat olup 726 senesi şehr-ı Ramazân yirmi beşinci günü irtihalleri vuku' bulmuştur. Medfen-i şerifleri Burusa'da Hisâr içinde Osmâniyye Meydânı kurbundadır.

(Burusa Fatihî Gâzi Sultân Orhân Hazretleri)

Sultân Osmân Hazretlerinin mahdûm-ı maâlî mevsûmlarıdır. 680 senesinde tevellüd ederek 627 senesi Şehr-i Ramazân câlis-i serir-i saltanat olmuşlar ve 761 senesinde irtihâlleri vukuuyla peder muazzamları civârında diğer türbe-i mahsûsaya defn olunmuşlardır.

(Hüdâvendigâr Gâzi Şöhretiyle Meşhûr Sultân Murâd Hân-ı Evvel Hazretleri)

Sultân Orhân Hazretleri salbinden 726 senesinde tevellüd ve 761 'de peder cennet makarları makâmına cûlûs buyurmuşlardır. 791 senesi şehr-i Ramazân-ı şerifi evâilinde Kosova Muhârebesi meşhûresinde şehiden irtihâl buyurmalarıyla naaş-ı mağfîret-i nakışları Burusa'ya nakl ile Çekirge nâm-ı mahaldeki câmi'-i şerif ve imâret-i âmireleri karşısında kâin türbe-i muhteremeye defn olunmuştur. Mahalli şehâdetlerinde dahi başkaca türbe-i münifeleri vardır. Müberrât-ı adidelerinden Burusa'da Saray-ı Hümâyûn Mahalli karşısında ve Osmâniyye Meydânı kurbında Şehâdet Câmii nâmiyle bir ma'bed-i vasi' inşâ buyurmuşlardır.

(Gâzi Sultân Yıldırım Bâyezid Hân Hazretleri)

Sultân Murâd Hân-ı Evvel Hazretlerinin mahdûm-ı besâlet mevsûmlarıdır. 761 senesinde kadem-nihâde-i mehd-i şühûd olup 791 senesinde câlis-i taht-ı Osmânî ve 705

senesi Şa'bânın on beşinci günü târik-i dâr-fani olmuşlardır. Medâfin-i şerifleri Burusa'da meşhûr Câmi'-i Kebîr pütnurlarının gayrı olan şehrin cânib-i şarkisine müsâdif bulunan câmi'-i şerifleriyle medrese ve su kemerleri ve sâir âsâr-ı latifeleri civârındadır.

(Çelebi Sultân Mehmed Hân Gâzi Hazretleri)

Sultân Yıldırım Bâyezid Hân Hazretleri salbinden 781 senesinde tevellüd eylemişlerdir. 816 senesinde irtihâlleri vuku' bulmuştur. Burusa'da gayet masna'-ı câmi'-i şerifleri pişgâhında ve Sultâniyye nâmıyla müştehir medrese-i şerife ve imâret-i ma'mûreleri civârında kain Yeşil Türbe-i refi'aya defn olunmuşlardır.

(Gâzi Sultân Murâd Hân-ı Sâni Hazretleri)

Çelebi Sultân Mehmed Hân Hazretlerinin mahdûm-ı mufahhamlarıdır. 806 senesinde tevellüd ve 824 senesinde cülûs ile 855 senesi Muharrem'in beşinci günü Edirne'de âzim-i gülşen-saray rahmet olup Burusa'daki Murâdiyye semtinde kâin câmi'-i şerifleri ittisâlinde kubbesinin üzeri açık türbe-i mahsûslarına nakl ve defn olunmuşlardır. İşbu türbe-i Mübâreke-i Haremeyn'de Sultân Cem Hazretlerinin gayet müzeyyen türbeleriyle diğer şehzâdegân-ı zîşân hazarâtının da müteaddid ve mükellef türbe-i şerife ve yanında medrese ve imârât-ı âmireleri vardır.

(Ebu'l-Feth Ve'l- Magâzi Sultân Mehmed Hân-ı Sâni Hazretleri)

Sultan Murâd Hân Sâni Hazretlerinin mahdûm-ı saâdet-i mevsûmlarıdır. İstanbul ve Trabzon ve nice bilâd-ı azîme-i fethine muvaffakiyyetleri cihetiyle Ebu'l-Feth unvân-ı celîleyle iştihâr bulmuşlardır. 833 senesi Recebi'nin yedinci günü kadem-nihâde-i âlem-vücûd ve 855 senesi Muharreminde câlis-i taht-ı maâlî nümûd oldular ve 886 senesi Rebiü'l-evvelinin dördüncü günü gazâyâ azîmet esnâsında Gekbuze merhalesi civârında irtihâl buyurdular. Türbe-i ulyâları İstanbul'da câmi'-i cesim ve münevverleri pişgâhında ve sâir âsâr-ı celîleri civârındadır.

(Gâzi Sultân Bâyezid Hân-ı Sâni Hazretleri)

Ebu'l-Feth Sultân Mehmed Hân Hazretleri salbinden 851 senesinde tevellüd ile 886

senesinde cülûs ve 918 senesi Rebiü'l-ahirinin onuncu günü irtihâl buyurdular. Medfen-i şerifleri İstanbul'da Bâb-ı Ser-askeri Meydânındaki câmi'-i şerifleri pişgâhındadır.

(Fatih-i Mısır Sultân Selim Hân-ı Evvel Hazretleri)

Sultân Bâyezid Hân-ı Sâni Hazretlerinin mahdûm-ı ali güherleridir. 875 senesinde tevellüd ile 918 senesinde câlis-i taht-ı âli-i baht-ı Osmânî ve 926 senesi Şevvâlin dokuzuncu günü âzim-i gülşen-i saray câvidânı oldular ve az vakitte çok âsâr-ı celîleye muvaffak buyurdular. Türbe-i mübârekeleri İstanbul'da vaki' câmi'-i şerifleri pişgâhındadır.

(Gâzi Sultân Süleyman Hân-ı Evvel Hazretleri)

Kanuni unvânıyla meşhûrdur. Yavuz Sultan Selim Hân-ı Kadîm Hazretlerinin mahdûm-ı mufahhamlarıdır. 900 senesinde vilâdet-i seniyyeleri ve 926 senesinde cülûs-ı hümâyûnları ve kırk sekiz sene saltanattan sonra Sigetvar gâzasında hastalanarak 974 senesi Saferinin yirminci günü irtihalleri vuku'a gelmiştir. Bâb-ı Fetva civarında cesim ve metin câmi'-i şerif bi-nazırları pişgâhında vaki' türbe-i mahsuslarına defn olunmuşlardır. Edirne'deki Eski Câmi'-i Şerif'te olduğu misillü türbe-i mezkûre kapısının üstünde dahi hacet-i esved-i es'adın bir cüz'i bulunduğu meşhûr ve eseri meşhûd olmağla Pişgâhından imâle'i inzâr-ı ziyaretle kesb-i şerif olunmaktadır.

(Gâzi Sultân Selim Hân-ı Sâni Hazretleri)

Sultân Süleymân Evvel Hazretleri salbinden 930 senesi Recebinin altıncı günü tevellüd ve 974 senesinde cülûs buyurmuşlar ve 983 senesi Şa'bânının yirmi yedinci günü irtihâl eylemişlerdir. Medfen-i şerifleri Ayasofya Câmi' haremindedir. Müberrât-ı mükemmellerinden Edirne'de meşhûr ve bi-hemtâ câmi'-i şerifleri ve Ayasofya'nın cesim-i minâreleriyle derûn ve bîrûnunda Konya ve bilâd-ı sâirede âsâr-ı hayriyyeleri vardır.

(Gâzi Sultân Murâd Hân-ı Sâlis Hazretleri)

953 senesi Cumade'l-ülâsının beşinci günü Sultân Selim Hân-ı Sâni Hazretleri salbinden tevellüd ile 983 senesinde cülûs buyurmuşlardır. 1003

senesi Cumâde'l-ûlâsının sekizinci günü irtihâl etmeleriyle Ayasofya haremindeder peder ifhâmları türbe-i şerifesi ittisalinde kâin türbe-i mahsûsalarına defn olunmuşlardır.

(Eğri Fatihi Sultân Mehmed Hân-ı Sâlis Hazretleri)

Sultân Murâd Hân-ı Sâlis Hazretlerinin mahdûm-ı mufahhamlarıdır. 974 senesi Zilkadesinin yedinci günü tevellüd ve 1003 senesi Cumade'l-ûlasında cülûs ve 1012 senesi Recebinin on ikinci günü rihlet eylemişlerdir. Medfen-i şerifleri Ayasofya pişgâhında eski Darü'l-fünûn karşısındaki köşede türbe-i müzeyyene derûnundadır.

(Gâzi Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis Hazretleri)

Sultân Mehmed Hân-ı Sâlis Hazretleri salbinden 998 senesi Cumâde'l-ahiresinin on ikinci günü tevellüd ile 1012 senesi Recebinde câlis-i taht-ı Osmânî olmuşlar ve 1026 senesi Zilkadesinin yirmi ikinci günü irtihâl eylemişlerdir. İstanbul'da At Meydânı'ndaki Altı Minâreli Câmî'-i Şerifleri civârında vaki' türbe-i mahsûsada medfunlar. On dördüncü padişah âli-câh olup on dört yaşlarında cülûs ile on dört sene mua'llâ-yı saltânata revnak-sâz olmuşlardır.

(Sultân Mustafa Hân-ı Evvel Hazretleri)

Sultân Ahmed Hân-ı Evvel Hazretlerinin salbinden 1001 senesinde tevellüd ile 1026 senesi Zilkadesinin yirmi ikinci günü birâderleri Sultân Ahmed Hân Hazretleri makâmına câlis olup 1028 senesi Rebiü'l-evvelî guresinde ferâgat eylemişlerdir.

(Sultân Osmân Hân-ı Sâni Hazretleri)

Sultân Ahmed Hân-ı Evvel Hazretlerinin mahdûm-ı kebir-i mekârim-i mevsûmlarıdır. 1013 senesinde tevellüd ile 1028 senesi Rebiü'l-evvelinde cülûs etmişler. 1031 senesi Recebinin dokuzuncu günü irtihâl etmeleriyle peder muhteremleri yanına defn olunmuşlardır.

(Sultân Mustafa Hân-ı Evvel Hazretleri)

1031 senesinde câlis-i taht-ı âli-i Osmânî olup 1048 senesinde âlem-i ukbâya rihlet eylemişler ve Ayasofya Câmi'-i Şerife muttasıl kütüphâne kurbunda vaki' türbe-i mahsûsaya defn edilmişlerdir.

(Fatih-i Bağdad Gâzi Sultân Murâd Hân-ı Râbi' Hazretleri)

Sultân Ahmed Hân-ı Evvel Hazretleri salbinden 1018 senesi Cümâde'l-evvelisinin yirmi sekizinci günü tevellüd ve 1032 senesi Zilkaidesinin on beşinci günü câlis-i Taht-ı Osmânî olmuşlar ve 1049 senesinde irtihâl ile peder muazzamlarının yanına defn olunmuşlardır. Kemâl-i kuvvet şecâat-ı fevka'l-âde ile şöhret bulmuşlar idi.

(Sultân İbrahim Hân Hazretleri)

Sultân Ahmed Hân-ı Evvel Hazretleri salbinden 1024 senesi Şevvâlinin on üçüncü günü birâder-i âlileri Sultân Murâd Hân-ı Râbi' Hazretleri makâmına cülûs ile 1058 senesi Recebinin yirmi dokuzunda âlem-i fâniden rihlet etmeleriyle Ayasofya Câmi'-i Şerifi ittisâlinde amm-ı ekremleri Sultân Mustafa Hân-ı Evvel Hazretleri nezdine defn olunmuşlardır.

(Gâzi Sultân Mehmed Hân-ı Râbi' Hazretleri)

1051 senesi şehr-i Ramazân-ı şerifin yirmi dokuzuncu günü Sultân İbrâhim Hân Hazretleri salbinden tevellüd ile 1058 senesi Recebinde cülûs etmişler ve kırk bir sene saltanattan sonra 1099 senesi Muharrem'in ikinci günü ihtiyâr-ı uzlet ve 1104 senesinde Edirne'de rihlet buyurmuşlardır. Naaş-ı âlileri İstanbul'a götürülüp bağçe kapısında vâlîde-i muhteremleri Turhân Sultân Hazretlerinin eser-i mükemmelleri olan Yeni Câmi'-i Şerif havalisindeki türbe-i şerifeye defn edilmiştir.

(Sultân Süleyman Hân Sâni' Hazretleri)

1052 senesinde Sultân İbrâhim Hân Hazretleri salbinden tevellüd ile 1099

senesinde câlis-i taht-ı Osmânî olmuşlar ve 1102 senesinde irtihâl buyurmuşlardır. Medfen-i şerifleri cedd-i âlileri Sultân Süleymân Hân-ı Evvel Hazretleri türbesindedir.

(Sultân Ahmed Hân-ı Sâî Hazretleri)

Sultân Ahmed Hân Hazretlerinin mahtûm-ı ekremleridir. 1052 senesi Zilhiccesinin altıncı günü tevellüd ile 1102 senesi şehri-i Ramazânın yirmi altıncı günü birâder-i mükerremleri Sultân Süleymân Hân-ı Sâî Hazretleri makâmına cülûs eylemişlerdir. 1106 senesinde irtihâl ile cedd-i emcedleri Sultân Süleymân Hân-ı Evvel Hazretleri türbesine defn olunmuşlardır.

(Sultân Mustafa Hân-ı Sâî Hazretleri)

1074 senesinde Sultân Mehmed Hân-ı Râbî' Hazretleri salbinden tevellüd ve 1106 senesi Cumâde'l- ahiresinin yirmi ikinci günü amm-ı mükerremleri Sultan Ahmed Hân-ı Sâî Hazretleri makâmına câlis olmuşlar ve 1115 senesinde irtihâl-i dâr-bekâ ile Yeni Câmi'-i Şerifi havalisindeki Turhân Vâlide Sultân Hazretleri türbe-i şerifesine defn edilmişlerdir.

(Gâzi Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis Hazretleri)

Sultân Mehmed Râbî' Hazretlerinin necl-i necil âlileri olup 1084 senesinde tevellüd ve 1115 senesi Rebiü'l-ahirinin ikinci günü cülûs etmişlerdir. 1149 senesinde irtihâl-i dâr-bekâ ile Yeni Câmi'-i Şerif hariminde Vâlide Sultân Hazretleri türbe-i münifesine defn olunmuştur.

(Gâzi Sultân Mahmud Hân-ı Evvel Hazretleri)

1108 senesi Muharreminin dördüncü günü Sultân Mustafa Hân-ı Sâî Hazretleri salbinden tevellüd 1143 senesi Rebiü'l-evvelinin on beşinci günü taht-ı âli-i baht-ı Osmâniyye cülûs etmişler ve 1168 senesi Saferinin yirmi sekizinci Cum'a günü irtihâlleri vukuuyla Yeni Câmi' yanındaki Vâlide Sultân Hazretleri türbe-i münifesine defn olunmuşlardır.

(Sultân Osmân Hân-ı Sâlis Hazretleri)

Sultân Mustafa Hân-ı Sâî Hazretleri salbinden 1110 târihinde tevellüd

ile 1168 senesi Saferinin yirmi sekizinci günü birâder-i muazzamları Sultân Mahmud Hân-ı Evvel Hazretleri makâmına câlis olmuşlar ve 1171 senesi Saferinin on altıncı günü irtihâl ile Yeni Câmi' yanındaki Vâlîde Sultân Hazretleri türbe-i şerifesine defn olunmuşlardır.

(Gâzi Sultân Mustafa Hân-ı Sâlis Hazretleri)

1129 senesinde Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis Hazretleri salbinden tevellüd 1171 senesi Saferinin on altıncı günü serir-i Saltanata cülûs ile 1187 senesi Zilkadesinin sekizinci günü irtihâl buyurmuşlardır. Maâbid-i münife-i müteaddidelerinden Laleli nâmıyla ma'rûf olan câmi-i şerifleri civârında ve câdde üzerinde vaki' türbe-i mahsûsaya defn olunmuşlardır.

(Gâzi Sultân Abdülhamîd Hân Hazretleri)

Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis Hazretlerinin mahdûm-ı muhteremleridir. 1137 senesinde tevellüd etmişler ve 1187 senesi Zilkadesinin sekizinci günü birâderleri Sultân Mustafa Hân-ı Sâlis Hazretleri yerine câlis-i taht-ı Osmâni olmuşlardır. 1203 senesi Recebinin on ikinci günü irtihâl ile muvaffak buyruldukları müberrât-ı adîdeden bağçe kapısı civârında medrese-i münife ve imârât-ı âmireleri kurbunda olan türbe-i mahsûsalarına defn olunmuşlardır.

(Fatih-i Sâni Mısır Gâzi Sultân Selim-i Sâlis Hazretleri)

Sultân Mustafa Sâlis Hazretleri salbinden 1175 senesinde tevellüd 1203 senesinde amm-ı ifhâmları makâm-ı âlisine câlis olmuşlar ve 1223 senesinde irtihâl etmişlerdir. Peder ekremleri türbe-i şerifesinde medfûnlardır.

(Sultân Mustafa Hân-ı Râbi' Hazretleri)

1193 senesinde Sultân Abdülhamîd Hân-ı Evvel Hazretleri salbinden tevellüd edüp 1222 senesi Rebîü'l-ahirinin yirmi birinci günü cülûs etmişler ve 1223 senesinde irtihâl ile peder mufahhamları türbe-i münifesine defn olmuşlardır.

(Gâzi Sultân Mahmud Hân-ı Sâî Hazretleri)

1199 senesi şehri-i Ramazânın on üçüncü günü Gâzi Sultân Abdülhamîd Hân-ı Evvel Hazretlerinin salbinden ziver-i gehvâre-i şühûd olup 1223 senesi Cumâde'l-ûlasının dördüncü günü câlis-i taht-ı âli-i baht-ı saltanat ve 1255 senesi Rebîü'l-evvelinin on dokuzuncu Pazar ertesi günü âzim-i gülşen-saray-ı ahiret olmuşlardır. Çenberlitâş civârında türbe-i mükemmele-i mahsûsada medfundurlar.

(Gâzi Sultân Abdülmecid Hân Hazretleri)

Sultân Mahmud Hân-ı Sâî Hazretlerinin salib-i hümayûnlarından 1238 senesi Şa'bânının on birinci günü bil-yemin ve'l-ikbâl-ı ziynet-i bahşâ-yı mehd -vücûd olup 1255 senesi Rebîü'l-evvelinin on dokuzuncu Pazar ertesi günü peder âli-i güherleri makâmına efzâ-yı şân ve İclâl olmuşlar ve 1277 senesi Zilhiccesinin on beşinci günü irtihâlleri vukuuyla Sultân Selim Hân-ı Evvel Hazretleri câmi'-i şerifleri civârında vaki' türbe-i mahsûsalarına defn olunmuşlardır.

(Sultân Abdülaziz Hân Hazretleri)

Sultân Mahmud Sâî Hazretlerinin necil-i mükerremleridir. 1245 senesi Şa'bânın on dördüncü günü kadem-nihâde-i âlem-i vücûd olup 1277 senesi Zilhiccenin on yedinci günü birâderleri Gâzi Sultân Abdülmecid Hân Hazretleri makâm-ı maâlî ittisâmında câlis olmuş ve 1293 senesi Cumâde'l-ûlasının on yedinci günü ferâğ ve beş gün sonra şehiden irtihâl ile peder muazzamları Gâzi Sultan Mahmud Hân-ı Sâî Hazretleri türbe-i latifesine defn olmuşlardır.

(Sultân Murâd Hân-ı Hâmis Hazretleri)

Gâzi Abdülmecid Hân Hazretlerinin mahdûmlarındandır. 1256 senesi Recebinin yirmi beşinci günü tevellüd etmiş ve üç ay üç gün saltanatta bulunup mübtelâ oldukları illetten dolayı 1322 senesi Cumâde'l-ahiresinin on yedinci Pazar ertesi günü irtihâlleri vukuuyla Yeni Câmi'-i Şerifi kurbunda vâlîde-i muhteremleri türbesine defn olunmuşlardır.

Pirâye-i bahşâ-yı serir-i hilâfet-i semir cihân bâni pâdişâh-ı âlicâh bi-himmete ve bi-müdâni's-sultân ibnü's-sultân es-Sultanü'l-Gâzi Abdülhamîd Hân-ı Sâni ibnü's-Sultânü'l-Gâzi Abdülmecid Hân-ı eyyidallah hilâfeti ilâ ahirü'l- devrân ve şeydallah bil- avn ve'l-feyz ve'l-ihsân efendimiz hazretleri bil-Yemen ve's-Suud bin iki yüz elli sekiz sene-i muteyemmenesine şehr-i Şa'bân şerifinin on altıncı Çehârşenbe günü saat on birde gehvâre-i zib-vücûd olarak bin iki yüz doksan üç senesi şehr-i Şa'bânü'l- mükerrerinin

on birinci Pensenbe gn bi’l-irs ve’l- istihkk-ı serir-i ra-yı hilfet ve saltanat olmuşlardır. Cenb-ı mlik’l-mlk zt-ı şevket-simt mlknelerini keml-i muvaffakiyyet ve muzafferiyet ve fiyetle il nihyet’z-zaman taht-ı li-i baht-ı hilfet şhnelerinde berdevam buyursun amin.

Bi-tich-ı hazreti seyyid’l-murselin

Bir sahife yukarıda işaret kılındığı vechle mebde’-i devr-i saâdet mülk ve millet olan vilâdet-i per-meymenet cenâb-ı şehriyârı bin iki yüz elli sekiz senesi şehr-i Şa’ban şerifinin on altısında ve cülûs-ı hazreti hilâfet-penâhi bin iki yüz doksan üç senesi şehr-i Şa’bân muazzamının on birine müsâdif bin iki yüz doksan iki sene-i rûmiyyesi Ağustosunun on dokuzunda şeref vaki’ olup her sene vilâdet-i seniyye şehr-i âyîneleri târih-i arabi ve cülûs-ı hümâyûn şehr-i âyîneleri târih-i rûmi itibâriyle icrâ kılınmakta olduğundan bu sene-i müteyemmenede kangı güne tesâdüf edeceği ber-vech âtî beyân olunur.

Vilâdet-i bâhirü’l-meymenet cenâb-ı pâdişâhî

16 Şa’bânü’l-muazzam 1326

21 Ağustos 1324

} Pazar günü

Cülûs-ı hümâyûn-ı şevket-i nümûn hazreti şehinşâhi

4 Şa’ban 1326

19 Ağustos 1324

} Salı günü

Vilâdet-i hümayûn-ı meymenet-i makrun hazreti pâdişâhiye dâir vâlid-i kesirü'l mahâmid cenâb-ı cihânbanî cennetmekân Sultân Abdülmecid Hân Gâzi Hazretleri cenâb-ı eşrefinden Sadr-ı a'zam Mehmed Rauf Paşaya hitâben Bâb-ı Âliye şeref vârid olan hatt-ı hümayûn meserret-i nümûnun suret-i münifesidir:

Suret-i Hatt-ı Hümayûn

Benim vezir-i sadâkat-i semirem

(Cenâb-ı halâk-ı cihânın latif ve inâyet-i aliyyesine hamdolsun işbu mah hâlik on altıncı dünkü çehârşenbe günü saat on bir kararlarında salb-ı pâk şâhânemizden bir şehzâde kadem-nihâde-i âlem-i şühûd ve meserret-i efzâ-yı gehvâre-i vücûd olarak ismini Sultân <Abdülhamîd> tesmiye eyleyip sünni ve cümle-i bendegân-ı saltanat-ı seniyyemizi tebşîr için iş bu hatt-ı hümayûn meserret-i nümûn-ı mülûkânemizi tastir ve dârü's-saadet'ül-şerifem âğası ile taraf ki tebşîr eyledim. Cenâb-ı vâcibü'l-vücûd ömrünü memdûd ve kudûmünü zât-ı şâhânemize ve kâffe-i ibâdullaha mutmin ve mes'ûd buyursun âmin. Bu meserret-i cemîleden cümle-i âlemiyân-ı mübeşşer ve hisse-mend olmak üzere yedi gün beşer nevbet tob endâhtı ve bilcümle vükelayı fihâm bendegân-ı sıdk-ı ittisâmımız ve sâir istekli olanlar dahi eyyâm-ı mezkûre gecelerinde ikâd-ı kanâdîl ile icrâ-yı merâsim-i sürûr ve şâdî olunmasını lâzım gelenlere tenbih eylesin. Hemân cenâb-ı rabbü'l âlemin sülale-i tâhiremizi ilâ'l-ebed bâki ve dâim herhâlde ibâdullaha kemâl-ı refâh ve âsâyış ihsân buyursun)

(Bi hürmet-i resulü'l-i sakilin)

İşbu hatt-ı hümayûn-ı vilâdet-i mülûkânenin ferdâsı Pençşenbe günü suret-i mutantanada Bâb-ı Âliye şeref vârid olup mükemmel musiki ile istikbâl olunarak Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye Dâiresinde vükelâ-yı fihâm ve vüzerâ-yı azâm ve ricâl ve ümerâ-yı benâm müvâcehesinde kırâat ve yedi gün beşer nevbet tob endâhtıyla her tarafça icrâ-yı meserret olunmuştur.

Cenâb-ı Hakk ömr-i âfiyet ve şân ve şevket hümayûnlarını müzdâd buyursun âmin.

Rütbe-i Mülkiyye ve İlmiyye ve Askeriyyenin Tertibât-ı Teşrifâtiyyesi

Rütbe-i Vüzerât ve Müşiriyyet - Sadr-ı Rumeli ve Anâdolu
Birinci Ferîk - Rütbe-i Bâlâ

İstanbul Kadılığı - Feriklik - Rütbe-i Âlâ Sınıf-ı Âlâ
Rumeli Beylerbeyliği

Haremeyn-i Şerifeyn Mevleviyyeti – Mîrlivâlık – Mîr-i mirânlık
Rütbe-i Âlâ Sınıf-ı Sânîsi

Bilâd-ı Hamse Mevleviyyeti- Mir-i âlâyılık-Rütbe-i Sâniye-i Sınıf-ı Mütemâyize

Mahrec Mevleviyyeti-Rütbe-i Sâniye Sınıf-ı Sânisi – Mir-i ümerâlık Askeri
Ka'imakamlığı-İstabl-ı Âmire Müdürlüğü Pâyesi

Kibâr-ı Müderrisin – Binbaşılık-Rütbe-i Sâlise-Rikâb-ı Hümâyûn-ı Kapıcıbaşılığı

Mevsile-i Süleymâniyye Mâ-dûnunda Bulunan Müderrisin - Âlây Eminliği Rütbesi

Rütbe-i Râbia – Kolağalık Rütbesi

Hacegân Rütbesi -Rütbe-i Hâmise-Yüzbaşılık Rütbesi

Elkâb-ı Resmiyye

Zât-ı fahâmet-simât hazreti sadr-ı a'zamiye hitâben:

Ulemâ-yı kiram cenâbından: Ma'rûz-ı dâî-i kemineleridir

Sâir zevât tarafından : Ma'rûz-ı çâker kemineleridir

İbâre arasında isimleri zikr olundukda gıyâben:

Fahâmetlü Devletlü Hazretleri

Mesned-i Celîle-i Sadâret-i Uzmâyı İhrâz Etmiş Olan Vüzerâ-yı İzâm
Hazretine Hitâben:

Ulemâ-yı kirâm cenâbından : Ma'rûz-ı dâîleridir

Sâir zevât tarafından : Ma'rûz-ı çâkerleridir

İbâre arasında isimleri zikr olundukda gıyâben:

Ebhetlü Devletlü Hazretleri

Emir-i Mekke-i Mükەرreme Hazretleriyle Ma'zûlleri Hazretine: Devletlü Siyâdetlü
Efendim Hazretleri

Dârü'l- Saâdetü'l-Şerife Ağâsı Hazretlerine: Devletlü İnâyetlü Efendim Hazretleri

Makâm-ı Celîle-i Ser-askeriye ve Şeref-i Sıhriyet-i Seniyyeye Nâil Olan
Vüzerâ-yı İzâm Hazerâtına:

Devletlü Atufetlü Efendim Hazretleri

Zât-ı Serdâr-ı Ekremiye: Devletlü Re'fetlü Efendim Hazretleri

Vüzera-yı İzâm ve Müşirân-ı Ekrem Hazerâtına: Devlet Efendim Hazretleri

Birinci Ferîk Rütbe-i Bâlâ-ı Ricâl-i Kirâmına: Atufetlü Efendim Hazretleri

Ferikân-ı Kirâma, Rütbe-i Ūlâ Sınıf-ı Ūlâ Ricâl-i Kirâmına, Rumeli Beyler
Beyliği Pâyelü Ümerâ-yı Kirâma: Saâdetlü Efendim Hazretleri

Mîrlivâlara, Mir-i-mîrân Kirâma, Rütbe-i Ūlâ Sınıf-ı Sâniyesi Ricâline: Saâdetlü
Efendim

Mîralâyılara, Rütbe-i Sâniye Sınıf-ı Mütemâyizi Eshâbına : İzzetlü Efendim

Rütbe-i Sâniye Sınıf-ı Sâniyesine, Mîr-i-ümerâya, Askeri Ka'imakamlarına İstabl-ı
Amire Müdürlüğü Pâyelularına: İzzetlü <<Efendim>> <<Paşa>> <<Bey>> <<Ağâ>>

Binbaşılara, Rütbe-i Sâliseye, Rikâb-ı Hümâyûn Kapıcıbaşılığı Pâyelularına,

Âlây Ümenâsına: Rif'atlü << Bey >> << Efendi >> << Ağâ >>

Rütbe-i Râbiaya, Kolağâlarına, Hâcegâna, Rütbe-i Hâmiseye, Yüzbaşılara
Fütüvvetlü << Bey >> << Efendi >> << Ağâ >>

Sâirelerine: Hamiyetlü, <<Bey >> << Efendi >> << Ağâ >>

Mesned-i Celîle-i Meşîhat-ı İslamiyyeye Hitâben:

Ulemâ-yı kirâm cenâbından :	Ma'rûz-ı dâî'-i dirineleridir
Sâir zevât tarafından :	Ma'rûz-ı bende-i dirineleridir
İbâre arasında gıyâben :	Devletlü Semâhatlü Hazretleri

Mesned-i Meşîhat Celîle-i İslamiyyeyi İhrâz Etmiş Olan Zevât-ı Fihâma Hitâben:

Ulemâ-yı Kirâm Cenâbından :	Ma'rûz-ı dâîleridir
Sâir Zevât Tarafından :	Ma'rûz-ı bendeleridir
İbâre Arasında Gıyâben :	Devletlü Faziletlü Hazretleri

Sudur-ı İzâma :	Semâhatlü Efendim Hazretleri
İstanbul Pâyelularına :	Faziletlü Efendim Hazretleri
Haremeyn-i Muhteremin Pâyelularına:	Faziletlü Efendin
Bilâd-ı Hamse ve Mahrec-i Mevâlîsine:	Faziletlü Efendi
Müderrisine:	Mekremetlü Efendi
Kudâta :	Meveddetlü Efendi

{Saltanat-ı Seniyyenin Nişân-ı Zîşânları}

Hânedân-ı Âl Osmân

Murassa

Hânedân-ı Âl Osmân Nişân-ı Zîşânı veliyy-i nimet bi-minnetimiz pâdişâhımız Gâzi Sultân (Abdülhamîd) Hân-ı Sânî efendimiz hazretlerinin me'ser-i celîle-i hümâyûnlarındandır. Ortasındaki kıt'a-i zerine menkuş tuğrâ-yı hümâyûnun zirinde beyâz mînâdan ma'mûl bir defne dalı ve nişânın kılâdeye rabt edileceği mahallinde kezâlik beyaz minâdan masnu' bir kordon bâğı vardır.

Ertuğrul Sânî

Ertuğrul Nişân-ı Zîşân-ı veliyy-i nimet bi-minnetimiz şevketlü pâdişâhımız Gâzi Sultân (Abdülhamîd) Hân-ı Sânî efendimiz hazretlerinin me'ser-i celîle-i hümâyûnlarıdır. Altından ma'mûl ve yıldız şeklinde olup on iki tertili ve köşelerinde altın ve minâ ile işlenmiş on iki yıldız hâvî ve ortasında Ertuğrul kelime-i mübeccelesini ve bir cihetinde Ertuğrul hazretlerinin Büyük Asya'dan hicreti târihini ve diğer cihetinde nişân-ı âlinin taraf-ı eşref hazreti hilâfet penâhiden te'sîs buyrulduğu târihi muhtevîdir.

Nişân-ı İftihâr

Murassa

Nişân-ı İftihâr cennetmekân Sultân Mahmûd Hân-ı Sânî Hazretlerinin zaman-ı saltanatlarında ihdâs buyrulmuştur. Rûteb-i müteaddideye mûnkasim olmayıp yalnız kıt'a-i murassası vardır.

Nişân-ı İmtiyâz

Murassa

Nişân-ı İmtiyâz veliyy-i nimet bi-minnetimiz şevketlü pâdişâhımız Gâzi Sultân (Abdülhamîd) Hân-ı Sânî efendimiz hazretlerinin cümle-i me'ser-i celîle-i hümâyûnlarındandır. Rütbe-i müteaddideye münkasım olmayıp altın ve gümüş madalyaları vardır. Kordonunun nısf-ı tûlânîsi yeşil nısf-ı diğeri kırmızı renktedir.

Nişân-ı Osmânî

Murassa

Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü*

Nişân-ı Osmânî cennetmekân Sultân Abdülaziz Hân Hazretlerinin icâd-ı gerde-i âlileridir. Birinci rütbesinin gerek murassa gerek sim* kıt'alarının ortasında yeşil kenârı kırmızı renkli kordonu vardır.

Nişân-ı Mecîdî

Murassa

Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci

Nişân-ı Mecîdî valid-i kesîrû'l-mahâmid-i şehriyârı cennetmekân Sultân Abdülmecid Hân Gâzi Hazretlerinin me'ser-i aliyelerindendir. Birinci rütbesinin gerek murassa ve gerek sim kıt'alarının ortası kırmızı kenârı yeşil renkli kordonu vardır.

* Birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci olarak o derecelendirilen Sınıf-ı Osmânî Nişânı ve Sınıf-ı Mecîdî Nişânı vardır. İleriki sayfalarda devlet görevlilerinin sınıfı gösterilecek ve nişânları olan Mecîdî “م” ile Osmânî ise “ع” işareti ile gösterilecektir.

* Gümüş

Nişân-ı Şefkat

Birinci, İkinci, Üçüncü

Şefkat Nişânı veliyy-i nimet bi-minnetimiz pâdişâhımız Gâzi Sultân (Abdülhamîd) Hân-ı Sânî efendimiz hazretlerinin me'ser-i celîle-i hümâyûnlarındandır. Taife-i nisâya mahsûs olup birinci ve ikinci rütbeleri murassadır ve kordonu ortası beyâz kenârı yeşil ve kırmızı renktedir.

Madalyalar

Maârif Madalyası — Altın ve Gümüş

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak 9 Cumâde'l- ahire sene 1319 târihinde ihdâs buyurulmuştur.

Hicâz Timuryolu Madalyası — Altın ve Gümüş ve Nikel

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak 20 Şa'ban sene 1319 târihinde ihdâs buyurulmuştur.

Yunan Muhârebesi Madalyası — Gümüş

Zât-ı şevket-simât cenâb-ı hilâfet penâhinin cümle-i âsâr seniyyelerinden olup 27 Zilkade sene 1314 târihinde ihdâs buyurulmuştur.

Tahlîsiyye Madalyası — Gümüş

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak 25 Rebiü'l- ahir sene 1310 târihinde ihdâs buyurulmuştur.

Liyâkat Madalyası — Altın ve Gümüş

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak 1308 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Girid Madalyası — Altın ve Gümüş

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak 1308 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Zirâat Madalyası — Altın ve Gümüş

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak ihdâs buyurulmuştur.

İftihâr Madalyası — Gümüş

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak 2 Rebiü'l- ahiresine 1306 târihinde ihdâs buyurulmuştur.

İmtiyâz Madalyası — Altın ve Gümüş

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak 21 Zilkadesine 1300 târihinde ihdâs buyurulmuştur.

Plevne Madalyası — Gümüş

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak 1294 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Rusya Muhârebesi Madalyası — Gümüş

Cümle-i me'ser âliye-i cenâb-ı pâdişâhiden olarak 1294 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Girid Madalyası — Altın ve Gümüş

Firdevs-i âşiyân Sultân Abdülaziz Hân Hazretlerinin zaman-ı saltanatlarında 1285 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Karadağ Madalyası — Gümüş

Firdevs-i âşiyân Sultân Abdülaziz Hân Hazretlerinin zaman-ı saltanatlarında 1279 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Kars Madalyası — Gümüş

Firdevs-i âşiyân Sultân Abdülmecid Hân Hazretlerinin zaman-ı saltanatlarında 1272 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Kırım — Silistre Madalyası — Gümüş

Hâkan-ı müşârünileyhin zaman-ı saltanatlarında 1271 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Sivastopol Madalyası — Gümüş

Hâkan-ı müşârünileyhin zaman-ı saltanatlarında 1270 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Bosna Madalyası — Gümüş

Hâkan-ı müşârünileyhin zaman-ı saltanatlarında 1266 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Kürdistan Madalyası — Gümüş

Hâkan-ı müşârünileyhin zaman-ı saltanatlarında 1263 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Yemen Madalyası — Altın ve Gümüş

Hâkan-ı müşârünileyhin zaman-ı saltanatlarında 1263 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

Berriyetü'l Şâm ve Kal'a-i Akka Madalyası — Gümüş

Hâkan-ı müşârünileyhin zaman-ı saltanatlarında 1256 senesinde ihdâs buyurulmuştur.

İşkodra Madalyası — Gümüş

Firdevs-i âşiyân Sultân Gâzi Mahmûd Hân-ı Sâni Hazretlerinin zaman-ı saltanatlarında 1247 senesine ihdâs buyurulmuştur.

MABEYN-İ HÜMÂYÛN-I CENÂB-I MÜLÜKÂNE

Mâbeyn-i Hümayûn-ı							
Esâmî							
Mâbeyn-i Hümayûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Müşîri							
Darüssaâdetü'l-Şerife Ağâsı Gani Ağâ							
Esâmî	Rütbe	Nişân			Madalyalar		
		İftihâr	Osmânî	Mecîdî	İmtiyâz	Liyâkat	Girid
{ Ser-kurenâ-yı Hazreti Şehriyârı Hâcî Ali Paşa	Vezir	Murassa	Murassa	Murassa			Altın ve Gümüş
{ Karin-i Sâni Hazret-i Şehriyârı Nuri Paşa	Müşîr	Murassa	Murassa	Murassa		Altın	//
Kurenâ-i Mehmed Paşa	Hademe	Murassa	Murassa				//
Kurenâ-i Râgıb Paşa	Ferîki						//
Kurenâ-i Emin Bey	Vezir	Murassa	Murassa			Gümüş	//
Kurenâ-i Mehmed Ârif Bey	Bâlâ	1	Murassa			{ Gümüş Sanâyi'	//
Kurenâ-i Bekir Sâdık Bey	//	1	1		Gümüş	Gümüş	//
Kurenâ-i Fâik Bey	//	1	1			//	//
Kurenâ-i Rızâ Bey	//	1	1			Altın	//
		1	2				

Cenâb-ı Mülûkâne										
Rütbe	Nişân		İmtiyâz Madalyası							
	Mecîdî Osmânî									
Vezir	Murassa	Murassa	Altın ve Gümüş							
Esâmî	Rütbe	Madalya				Madalya				
		İftihâr	İmtiyâz	Osmânî	Mecîdî	İmtiyâz	Liyâkat	Sanayi'	Girid	
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Başkâtibi Tahsîn Paşa	Vezir	Murassa	Murassa	Murassa	Murassa	Altın ve Gümüş	Altın		Altın	
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne İkinci Kâtibi Kurenâ-yı Hazreti Şehriyâriden İzzet Paşa	//	//	//	//	//	//	//			
{ Tahrîrât-ı Ecnebiyye Kâtibi Gâlib Bey	Bâlâ	//		1	//					
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Ali Cevâd Bey	//	//		Murassa	//	Altın ve Gümüş	Gümüş	Sanayi'	Gümüş	
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Hakkı Bey	//			1	1		Altın			
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Refik Bey	//			1	1	Gümüş	//			
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Fethi Bey	Ûlâ			1	1	//	//			
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Şefik Bey	//			1	1	//	//	Sanayi'		
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Abdürrahman Zeki Bey	//			1	1	//	//			
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Kâtibi Sezâi Bey	//			1	1	//	//			
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi İsmail Hakkı Bey	//			1	1	//	//			

Esâmî	Rütbe	Nişân		Madalya			
		Osmânî Mecîdî					
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Refet Bey	Ûlâ	1	1	Gümüş İmtiyâz Altın Liyâkat			
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Ecned Bey	//	1	1	//	//	//	//
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Emin Bey	Ûlâ Sânisi	2	2	 //			
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Mehmed Tevfik Bey	//	2	2	 // //			
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Vasıf Bey	//	3	2				
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Hüseyin Naim Bey	//	3	2				
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi İsmail Hakkı Bey	//	3	2				
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Mehmed Ali Bey	Sâlise		4				
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Necîb Bey	//		4				
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Kemal Bey	//		3	Gümüş Sanayi’			
{ Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Kâtibi Mehmed Sadeddin Bey	Sâniye						

Esâmî	Rütbe	Nişân			Madalya
		İftihâr	Osmânî	Mecîdî	
{ İmâm-ı Evvel Hazreti Şehriyârı İsmâil Hakkı Efendi	Sadr-ı Anâdolu		2	1	
{ İmam-ı Sânî Hazreti Şehriyârı Niyazi Efendi	İstânbül		2	2	
{ Ser-musâhib Hazreti Şehriyârı Cevher Ağâ		Murassa	Murassa		Altın ve Gümüş İmtiyâz
{ Harem-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Masraf Nazır Hacı Âkif Paşa	Vezir	1		1	
{ Istabl-ı Amire Müşiri Fâik Paşa	Birinci Ferîk	Murassa	Murassa	Murassa	Altın Gümüş ve İmtiyâz ve
{ Hademe-i Hassa-i Şâhâne ve Musiki Feriki Süleyman Paşa	Ferîk	1		1	Liyâkat Altın Liyâkat ve
{ Harime-i Hümâyûn Kethüdası Edhem Bey	Bâlâ	3		1	Gümüş Girid ve Sanâyi’
{ Mâbeyn-i Hümâyûn Müdür-i Evvelî Hacı Hüseyin Efendi				2	Altın ve Gümüş İmtiyâz
{ Mabeyn-i Hümâyûn Müdür-i Sânisi Mehmed İzzet Efendi	Ûlâ Sânisî	3		1	
{ Teşrif-i Hümâyûn Müdürü İzzet Efendi		2		2	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve
{ Hazine-i Hümâyûn Başkâtibi Ahmed Necâti Bey	Ûlâ	4		2	Gümüş İftihâr
{ Has Oda Kethüdası Hayri Bey	//	3		2	Gümüş İmtiyâz ve Liyâkat
{ Babüssaâdetü’l-Aliye Ağası Mustafa Ağâ	Ûlâ Sânisî	3		3	Gümüş İmtiyâz
{ Kapu Çohadâr-ı Evvel Hüseyin Bey	Sâlise	1		1	
{ Telhîs-i Evvel Hüsni Bey	Mütemâyiz			3	Sanâyi’
{ Telhîs-i Sâni Besim Bey	Sâniye			4	

Yâverân-ı Kiram	
Esâmî	Rütbe
Ser-asger Mehmed Rızâ Paşa	Müşir
Bahriyye Nâzırı Hasan Rami Paşa	//
Tophâne-i Âmire Müşiri ve Mekâtib-i Askeriyye-i Şâhâne Nazırı Mustafa Zeki Paşa	//
Hassa Ordu-yı Hümâyûnu Müşiri Rauf Paşa	//
Bahriye Nâzırı Esbak-ı Hâcî Vesim Paşa	//
Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Âlisi Reisi Vekili ve Mısır Fevka'l-âde Komiseri Gâzi Ahmed Muhtâr Paşa }	//
Ankara Vâli-i Sabıkı Tevfik Paşa	//
Trablusgârb Vâlisi Vekili ve Kumandanı Receb Paşa	//
Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Müşiri Mehmed Zeki Paşa	//
Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Âlisi A'zâsından İbrâhim Paşa	//
Hicâz Vâlisi Ahmed Râtib Paşa	//
Hamîdiye Hicâz Timuryolu İnşâât Nâzırı Kazım Paşa	//
İkinci Fırka-i Hümâyûn Kumandanı Şevket Paşa	//
İkinci Ordu-yı Hümâyûn Müşiri ve Edirne Vilâyeti Vâli Vekili Ârif Paşa	//
Petersburg Sefiri Kebîri Hüsnî Paşa	//
Piyâde Muallimi Fon Kâmphofener Paşa	//
Abdullah Paşa	//
Merkez Birinci Fırka-i Hümâyûn Kumandanı Sadeddin Paşa	//
Erkân-ı Harbiye-i Umûmîyye Dâiresi Reis Vekili Ömer Rüşdî Paşa	//
Taht-ı Riyâset Mufahhame-i Hazret-i Pâdişâhiden Bulunan	
Reis Vekili (Mısır Fevka'l-âde Komiseri) Gâzi Ahmed Muhtâr Paşa (Yâver-i Ekrem)	Müşir
Reis-i Sânî İbrâhim Edhem Paşa (Yâver-i Ekrem)	Müşir
A'zâ { İbrâhim Paşa //	
{ Hicâz Vâlisi Ahmed Râtib Paşa //	
{ Erkân-ı Harbiye-i Umûmîyye Dâiresi Vekili Ömer Rüşdî Paşa //	

Hazreti Şehriyârî							
Nişân				Madalya			
İftihâr	İmtiyâz	Osmânî	Mecîdî	İmtiyâz	Liyâkat	Girid	
Murassa	Murassa	Murassa	Murassa	Gümüş ve	Altın	Altın	Altın
.....		//	//	//	//	//	//
Murassa	Murassa	//	//	//	//	//	
//	//	//	//	//	//	//	Altın
.....		1	1	//	//	//	
.....	Murassa	Murassa	Murassa	//	//	//	
.....		//	1	//	//		
Murassa		//	Murassa	//	//		
.....	Murassa	//	//	//	//	Altın	
.....		//	//	//	//	//	
Murassa		//	//	//	//	//	Altın
//	Murassa	//	//	//	//	//	
.....		//	//	//	//		
.....	Murassa	//	//	//	//	Altın	
.....	//	//	//	//	//	//	
.....		//	1	//	//		
Murassa		//	Murassa	//	//	Altın	
.....	Murassa	//	//	//	//		
Murassa	//	//	//	//	//	Altın	
.....		//	//	//	//	//	Altın
Teftiş-i Umûmî-i Askeri Komisyon-ı Âlisi							
.....	Murassa	Murassa	Murassa	Gümüş ve	Altın	Altın	
Murassa	Murassa	Murassa	Murassa	Gümüş ve	Altın	Altın	
.....		//	//	//	//	//	
Murassa		//	//	//	//	//	Altın
.....		//	//	//	//	//	//

Esâmî		Rütbe
A'zâ	Cebel-i Lübnan Mutasarrıfı Mustafa Paşa (Yâver-i Fahri)	Müşîr
	Nizâmiyye-i Dokuzuncu Fırka Kumandanı İbrâhim Paşa (Yâver-i Harb)	//
	Şâkir Paşa //	//
	Yâver-i Sânî Hazreti Şehriyârı Maiyyeti Seniyye-i Mülûkâne Erkân-ı Harbiyyesi Müşîri Abdullah Paşa }	//
	Nâsır Paşa //	//
	Rahmi Paşa //	//
	Levâzım-ı Umûmîyye Dâiresi Reisi Ahmed Afif Paşa (Yâver-i Fahri)	//
	Üçüncü Ordu-yı Hümâyûn Redif Fırkaları Müfettişi }	
	Osmân Fevzi Paşa //	//
	Abdülkerim Paşa //	Ferîk
	Rif'at Paşa //	//
	Muhyiddin Paşa (Yâver-i Harb)	//
	Mehmed Paşa //	//
	İshak Cevdet Paşa (Yâver-i Fahri)	//
	Mehmed Şâkir Paşa (Erkân-ı Harb) //	//
	Enver Paşa //	//
	Ahmed Hilmi Paşa (Erkân-ı Harbiyye-i Bahriyye'den) //	//
	Osmân Rif'at Paşa (Erkân-ı Harb) //	Mîrlivâ
	Hüseyin Rızâ Paşa //	//
	Pertev Paşa //	//
	Ahmed Fevzi Paşa //	//
	Hüsâmeddin Paşa //	//
	Muzaffer Paşa (Yâver-i Harb) //	//
	Veli Paşa //	//
	Zâhid Paşa //	//
	İsmâil Mâhir Paşa //	//
	Cemîl Paşa //	//
	Mustafa Paşa //	//
	Hâlid Bey //	Mîralây

Nişân			Madalya			
İftihâr	Osmânî	Mecîdî	İmtiyâz		Liyâkat	Girid
.....	1	1	Altın ve Gümüş		Altın	
.....	Murassa	Murassa	//	//	//	
Murassa	//	//	//	//	//	Altın
//	1	1	//	//	//	
.....	1	1	//	//	//	
.....	Murassa	1	//	//	//	
.....	//	Murassa	//	//	//	Altın
.....	//	1	//	//	//	
.....	1	1	//	//	//	
.....	1	1	//	//	//	
.....	1	1	//	//	//	
.....	1	1	//	//	//	
.....	2	1	//	//	//	Gümüş
.....	2	2	Gümüş		//	Altın
.....	2		Altın ve Gümüş		//	
.....	2	1	//	//	//	
.....	2	2			//	
.....		2			//	
.....	2	1	Gümüş		0	
.....	2	2	//		Altın	
.....	3	4			//	
.....	2	2	Altın ve Gümüş		//	Gümüş
.....		1	Gümüş		//	
.....	4	3			//	
.....	4				//	
.....	4	4	Gümüş		//	
.....	4	5			//	
.....	4	3	Altın ve Gümüş		//	Altın

Esâmî		Rütbe
A' zâ	Âfi Bey (Yâver-i Harb)	Mîralây
	Servet Bey (Yaver-i Fahri)	//
	İbrâhim Bey //	//
	Necîb Bey //	//
	Vâmîk Bey //	//
	Hâlid Bey //	Ka'imakam
	Tevfik Bey (Yâver-i Harb)	//
	Edhem Bey //	//
	Osmân Bey //	//
	Mustafa Bey (Yâver-i Harb)	Binbaşî
	Mustafa Kadri Bey	Kolağâsı
	Fethi Bey (Baytar)	//
	Osmân Bey Komisyon-ı Âliye Me'mûr	Yüzbaşî
Fahri		
Piyâde Muallimi Fon Kamphofener Paşa (Yâver-i Ekrem)		Müşîr
Yanya Vâlisi Seyfullah Paşa (Yâver-i Fahri)		Birinci Ferîk
İtfâiyye Kumandanı Zebçini Paşa (Yâver-i Harb)		Ferîk
Vodis Paşa //		//
Komisyon-ı Âli Kâtibi Nedim Bey		Mütemâyiz
Komisyon-ı Âli-i Umûr Tahrîriyyesine Me'mûr Hakkı Bey		//
Fahri Yâverân		
Üçüncü Ordu-yı Hümâyûn Müşîri Hayri Paşa		Müşîr
Karin-i Sâni Hazreti Şehriyârı Nuri Paşa		//
Musârafât-ı Umûmîyye-i Askeriyye ve Ömrüm-i Müttekâidin ve Eytâm } ve Erâmil-i Askeriyye Umuru Nâzırı Sadeddin Paşa		//
Levâzımât-ı Umûmîyye Dâiresi Reisi Ahmed Afif Paşa		Birinci Ferîk
Erkân-ı Harbiyye-i Bahriyye Reisi Mehmed Rif'at Paşa		//
Yanya Vâlisi Seyfullah Paşa		//

Madalya			Nişân			
İftihâr	Osmânî	Mecîdî	İmtiyâz	Liyâkat	Girid	
.....		3		Altın		
.....	4	3		//		
.....	3	3		//		
.....	4	5		//		
.....	4	4		//		
.....	4	4		//		
.....		3		//		
.....	4	4		//		
.....		5		//		
.....				//		
.....	4		Altın ve Gümüş	//		
.....				Gümüş		
.....				//		
A'zâlar						
Murassa	Murassa	Murassa	Altın ve Gümüş	Altın		
.....	1	1	//	//		
.....	1	1	//	//		
.....	Murassa	Murassa	//	//		
.....	4					
.....	4					
Hazret-i Şehriyârı						
.....	Murassa	2	Altın ve Gümüş			
Murassa	//	Murassa	//	Altın		
//	//	//	//	//	Altın	
.....	//	//	//	//	//	
.....	//	//	//	//	Gümüş	
.....	1	1	//	//		

Esâmî	Rütbe
Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Âlisi A'zâsından Üçüncü Ordu-yu Hümâyûn Redif Fırkası	Birinci
Müfettişi Osmân Fevzi Paşa	Ferîk
İşkodra Vâli ve Kumandanlığından Munfasıl Haydar Paşa	//
Mühimmât-ı Harbiyye-i Bahriyye Reisi ve Sanâyi' Âlâyları Kumandanı Ahmed Paşa	//
Piyâde Muallimi Reisi Sânîsi Mahmud Paşa	//
Süvârî Ertuğrul Âlâyına Me'mûr Hakkı Paşa	//
Şeyhü'l- Harem Hazreti Nebevi Osmân Ferid Paşa	//
Tophânene-i Âmire Harbiyye Dâiresi Reisi A'zâsından Mehmed Şevki Paşa	Ferîk
Teftiş-i Komisyon-i Âlisi A'zâsından Abdülkerim Paşa	//
Tophâne-i Âmire Divân-ı Harb Dâiresi Reisi Mehmed Saîd Paşa	//
Bahriyye Silâh-ı Endâz ve İtfâiyye Taburu Kumandanı Mehmed Paşa	//
İdâre-i Mahsûsa Reis Vekili Mehmed Paşa	//
Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Âlisi A'zâsından İshak Cevdet Paşa	//
İstihkâm ve İnşâât Dâiresi Reisi Hüseyin Remzi Paşa	//
Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Âlisi A'zâsından Mehmed Şakir Paşa	//
Piyâde Dâiresine Me'mûr Fon Diyet Fevret Paşa	//
İstihkâm Dâiresine Me'mûr Âvler Paşa	//
Maiyyet-i Seniyye-i Mülûkâne Erkân-ı Harbiyyesine Me'mûr (Muhâsebât-ı Umûmîyye)	//
Dâiresi Kısım-ı Evvel Reisi) Mehmed Reb'i Paşa	//
Süvârî Ertuğrul Âlâyı Kumandanı Süleyman Paşa	//
Bahr-ı Sefid Boğazı Muhâfız Vekili Mustafa Mazhar Paşa	//
Hamîdiye Âlâyları Kumandanı Yusuf Ziya Paşa	//
Topçu Muallimi İmhof Paşa	//
Trabzon Kumandanı Hamdi Paşa	//
Erzurum Redif Fırka Kumandanı Münir Paşa	//
Üçüncü Fırka-i Hümâyûn Kumandanı Hasan Paşa	//
Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Âlisi A'zâsından Ahmed Hilmi Paşa	//
Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Âlisi A'zâsından ve Üçüncü Ordu-yu Hümâyûn Erkân-ı	Mîrlivâ
Harbiyye Dâiresi Reisi Osmân Rif'at Paşa	
Rudkiş Paşa	

Nişân		Madalya			
Osmânî	Mecîdî	İmtiyâz		Liyâkat	Girid
Murassa	1	Altın ve Gümüş	Altın		
//	Murassa	//	//	//	
1	//	//	//		
1	1	//	//		
Murassa	1	//	//	Altın	
1	Murassa	//	//	//	
1	1	//	//	//	
1	1	//	//	//	
1	1	//	//		
Murassa	Murassa	//	//	Altın	Gümüş İftihar ve Sanâyi'
2	1	//	//	//	Sanâyi'
2	1	//	//	//	Gümüş Girid ve Sanâyi'
1	1	//	//	//	
2	2	Gümüş	//	Altın	
.....					
.....	2				
1	1	Altın ve Gümüş	Altın		
Murassa	1	//	//	//	
1	1	//	//	//	
3	3	//	//	//	
.....	2				
.....					
.....					
.....					
2	1	Altın ve Gümüş	Altın		
2	2			//	
.....					

Esâmî	Rütbe	Nişân		Madalya	
		ع	م	İmtiyâz	liyâkat
Hikmet Paşa	Mîrlivâ	2	2		
Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Âlisi A'zâsından	//	2	1	Gümüş	
Altıncı Ordu-yı Hümâyûn Erkân-ı Harbiyye					
Reisi Pertev Paşa					
Topçu Kışlasına Me'mûr Hâcî Tâlib Paşa	//	2	2	//	
Piyâde Dâiresi Üçüncü Şubesi Me'mûr	//	3	3	//	
Fahreddin Paşa					
Klişer Paşa	//	2	2	//	
Hamîdiye Nizâmiyye Birinci Hafif Sûvârî Âlâyı	//				
Kumandanı Ahmed Paşa					
İstihkâm Dâiresi Refâkatine Me'mûr Ahmed	//	4	2		Altın
Emin Paşa					
Erkân-ı Harbiyye Dâiresine Me'mûr	Mîralây	2	2	Gümüş	//
Ârif Bey					
Hamîdiye Nizâmiyye Hafif Sûvârî Âlâyları Ser-	//	3	3	Altın ve Gümüş	//
tabîbi Feridun Bey					
Edhem Bey	//				
Levâzımât Dâiresi İkinci Şubesine Me'mûr	//	3	2	Gümüş	
İzzet Bey					
Câvid Bey	Ka'imakam		4		
Mekteb-i Harbiyye Muallimlerinden Fâzıl Bey	Binbaşî	4	4		
Çini Fabrika-i Hümayûn Müdür Muâvini	//				
Ahmed Bey					
Mekteb-i Harbiyye Ta'lim Muallimi Nâci Bey	//				
Limân Dâiresine Me'mûr İslâm Bey	//				
Hamîdiye Nizâmiyye Hafif Sûvârî Âlâyına	//				
Me'mûr Hasan Bey					
Hamîdiye Nizâmiyye Hafif Sûvârî Âlâyı	//				
Muallimi Tâhir Bey					

Esâmî	Rütbe	Esâmî	Rütbe
Fahredden Bey	Yüzbaşı	Cebir Bey	Mülâzım
Mustafa Bey	//	Mahmûd Bey	//
Osmân Nuri Bey	//	Nâmık Bey	//
Mehmed Râsim Bey	//	Mahmûd Reşid Bey	//
Yusuf Bahâeddin Bey	//	Mustafa Bey	//
Ahmed Cevdet Bey	//	Hızır Bey	//
Cemşid Feridun Bey	//	Ali Niyâzi Bey	//
Mehmed Ali Bey	//	Mehmed Reşid Bey	//
Sâlih Bey	//	Ahmed Bey	//
Derviş Sabri Bey	//	Abdullah Bey	//
Abdüsselam Bey	//	Kâmil Bey	//
Ahmed Keyvân Bey	//	Âkif Bey	//
Mahmûd Celâl Bey	//	Râsim Bey	//
Sâlih Zeki Bey	//	Mahmûd Bey	//
Mehmed Ali Bey	//	Mahmûd Bey	//
Enis Bey	Mülâzım	Abdülcelil Bey	//
Mehmed Bedri Bey	//	Ulvi Bey	//
Süleymân Bey	//	Şem'î Bey	//
Türki Bey	//	Fâris Bey	//
Selahaddin Bey	//	Muhtâr Bey	//
Gazeli Bey	//	Nuri Bey	//
Ahmed Necîb Bey	//	Hüsnî Bey	//
Halil Bey	//	Mustafa Bey	//
Sâlim Bey	//	Râmiz Bey	//
Borci Bey	//	Hâlid Bey	//

Yâver-i Harb		
Me'mûriyyet	Esâmî	Rütbe
Ser-yâver Hazreti Şehriyârı	Ahmed Paşa	Müşîr
	Hâlid Paşa	//
	Nureddin Paşa	//
	Mehmed Paşa	//
{ Yâver-i Sâni-i Hazreti Şehriyârı ve Maiyyeti Seniyye-i Cenâb-ı Mülûkâne		
{ Erkânı Harbiyye Me'mûriyyet Müşîri	Abdullah Paşa	//
Ser-tüfengi-i Hazreti Şehriyârı	Tâhir Paşa	//
Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Âlisi A'zâsından	Şâkir Paşa	//
İstabl-ı Âmire Müdürü	Nâsır Paşa	Birinci Ferik
	Fâik Paşa	//
	Rahmi Paşa	//
Berlin Sefîr-i Kebîri	Tevfik Paşa	//
	Şükrü Paşa	//
	İsmâil Paşa	//
Mekâtib-i Askeriyye-i Şâhâne Müfettişi	Şerif Paşa	//
İstokholm Sefîri	Şükrü Paşa	//
İstanbul Vapur Hümâyûn-ı Süvârisi	Ali Rızâ Paşa	//
Madrid Sefîri	İzzet Paşa	//
	Sâdikü'l-Müebbed Paşa	//
	Süleymân Paşa	Ferik
Bulgaristan Sefîri	Ahmed Ali Paşa	//
	Muhyiddin Paşa	//
	Mehmed Paşa	//
Donanmâ-yı Hümâyûn Kamodoro	Celâl Paşa	//
	Ârif Paşa	//
	Tevfik Paşa	//
Maiyyet-i Seniyye-i Mülûkâne-i Erkân-ı Harbiyyesine Me'mûr	Tal'at Paşa	//
	Şâkir Paşa	//
	Mehmed Paşa	//
Yâver Husûsi-i Şehriyârı		
Yâver-i Husûsi-i Hazret-i Şehriyârı Süvâri Ferîki	Mehmed Paşa	//

Hazreti Şehriyârî					
Nişân			Madalya		
İftihâr	Osmânî	Mecîdî	İmtiyâz	Liyâkat	Girid
.....	Murassa	Murassa	Altın ve Gümüş	Altın	
.....	//	//	//	//	
.....	//	//	//	//	
.....	//	//	//	//	
Murassa	1	1	//	//	
//	Murassa	Murassa	//	//	
//	//	//	//	//	
.....	1	1	//	//	
Murassa	Murassa	Murassa	//	//	Girid ve Sanâyi'
.....	//	1	//	//	
.....	//	1	//	//	
.....	1	1	//	//	
.....	//	//	//	//	
.....	//	//	//	//	
.....	//	//	//	//	Girid ve Sanâyi'
.....	1	1	//	//	//
.....	1	1	//	//	//
.....	1	1			//
.....	1	1	Altın ve Gümüş	//	
.....	Murassa	Murassa	//	//	//
.....	1	1	//	//	//
.....	1	1	//	//	//
.....	1	1	Gümüş	//	
.....	4	1	Altın ve Gümüş	//	
.....	1	1	//	//	//
.....	3	1	//	//	//
.....	Murassa	1	//	//	//
Murassa	//	1	//	//	Tahlîsiyye

Me'mûriyyet	Esâmî	Rütbe
	Fâik Paşa	Ferîk
	Yusuf İzzet Paşa	//
	Ken'ân Paşa	//
	Hâcî Rıfat Paşa	//
	Câvid Paşa	//
	Mustafa Hilmi Paşa	//
Yâver-i Husûsî-i Hazreti Şehriyârı	Fehim Paşa	//
	Hüsnî Paşa	//
Ebniye-i Seniyye Anbârı Müdürü	Nâzım Paşa	//
	Ali Rızâ Paşa	//
Süvârî Ta'lîm Muallimi	Mehmed Ali Paşa	//
	Eşref Paşa	//
	Ziyaeddin Paşa	//
Beşinci Ordu-yı Hümayûn Kumandanı	Mustafa Nuri Paşa	//
İtfâiyye Kumandanı	Zepçini Paşa	//
Bahriyyeye Me'mûr	Vodis Paşa	//
Jandarma Dâiresine Me'mûr	Blond Paşa	//
	Romei Paşa	//
Maiyyet-i Seniyye Erkân-ı Harbiyyesine Me'mûr	Süreyyâ Paşa	//
// // //	Cevâd Paşa	
	Şükrü Paşa	//
Beşiktâş Zâbitasına Me'mûr	Vâsıf Paşa	//
	Neş'et Paşa	//
	Hâcî Ferid Paşa	Mîrlivâ
Yâver-i Husûsî-i Hazreti Şehriyârı	Mustafa Paşa	//
// //	Şâkir Paşa	//
Maiyyet-i Seniyye-i Mülûkâne-i Erkân Harbiyyesine Me'mûr	Yusuf Paşa	//
// //	Hamdi Paşa	//
	Mehmed Ali Paşa	//
	Mehmed Emin Paşa	//

Nişân			Madalya		
İftihâr	Osmânî	Mecîdî	İmtiyâz	Liyâkat	Girid
.....	2	1	Gümüş	Altın	
.....	3	1	//	//	
.....	1	2	Altın ve Gümüş	//	
.....	4	2	Gümüş	//	
.....	1	1	Altın ve Gümüş	//	
.....	4	2	Gümüş	//	
Murassa	Murassa	Murassa	Altın ve Gümüş	//	
	2	1	Gümüş	//	
	1	1	Altın ve Gümüş	//	
		3	// //	//	
	2	2	// //	Altın ve Gümüş	
	1			Altın	
		3	Altın ve Gümüş	//	
				//	
	1	1	Altın ve Gümüş	//	
	Murassa	Murassa	// //	//	
	2	1	// //	//	
	1	1	// //	//	
	1	1	// //	//	
	1	1	// //	//	
	1	1	// //	//	
	2	1	// //	//	
	2	2	Gümüş	//	
	2	2	//	//	
	2	2	//	//	
	2	1	Altın ve Gümüş	//	
	2	1	// //	//	
	1	1	// //	//	
	3	2	Gümüş	//	
	1	1	Altın ve Gümüş	//	

Esâmî	ع	م	Rütbe	Madalya
Mustafa Nâtik Paşa	3	2	Mîrlivâ	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Âsaf Paşa	4	2	//	// //
Tufân Paşa	2	2	//	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Ahmed Paşa	2	3	//	Gümüş // // //
Veli Paşa	2	1	//	// // // //
Zekâi Paşa	2	2	//	Altın ve Gümüş // // //
Mazhar Paşa	2	2	//	// // // //
Saîd Paşa	2	2	//	// // // //
Hasan Paşa	2	1	//	Gümüş // // //
Ömer Faik Paşa	2	2	//	Altın ve Gümüş // // //
Fuad Paşa	1	1	//	Gümüş // // //
Sâdık Paşa	2	1	//	// // // //
Tâhir Paşa	3	1	//	// // // //
Mustafa Paşa	4	2	//	// // // //
Saîd Paşa	2	2	//	Altın ve Gümüş // // //
Ali Fuad Paşa		2	//	Gümüş // // //
Rüşdî Paşa	4	3	//	// // // //
Şerif Abdullah Paşa		4	//	// // // //
Yâver-i Hazreti Şehriyârî Hâlet Paşa	1	1	//	Altın ve Gümüş // // //
Abdurrahman Paşa	2	2	//	Altın Liyâkat
Tevfik Paşa	2	1	//	Gümüş İmtiyaz ve Altın Liyâkat
Mehmed Paşa	4	2	//	// // // //
Mazhar Paşa	3	2	//	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
İsmâil Bey	2	3	Mîralây	Gümüş // // //
Es'ad Bey	4	2	//	Altın ve Gümüş // // //
Mehmed Bey	4	2	//	// // // //
İsmâil Bey	4	2	//	Gümüş // // //
Rızâ Bey	4	2	//	Altın ve Gümüş // // //
Bahâeddin Bey	4	2	//	Gümüş // // //
Mehmed Râşid Bey	4	2	//	// // // //

Esâmî	Rütbe	ξ	μ	Madalya
Fuad Bey	Mîralây	2	2	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Tomâs Bey	//	4	3	// // //
Şevket Bey	//	2	4	// // //
Rızâ Bey	//	2	2	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın ve Liyâkat
Seyyid Ahmed Bey	//	2	4	// // //
Abdullah Bey	//	3	4	Gümüş // //
Yâver-i Husûsi-i Hazreti				
Şehriyârî Tarık Bey	//		1	Altın ve Liyâkat
Timur Bey	//	2	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Râgıb Bey	//	4	3	// // //
Nihâd Bey	//	2	2	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Mehmed Ali Bey	//	2	3	Altın Liyâkat
Abdulâfi Bey	//		3	// //
Sâlih Bey	//	4	...	Gümüş İmtiyâz ve Altın
Mustafa Bey	//	...	2	Altın Liyâkat
Sâlih Bey	//	...		// //
Ali Bey	//	4	3	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Fuad Bey	//	4	4	// // //
Mahmud Bey	//	3	3	// // //
Cemâl Bey	//		4	// // //
Yusuf Bey	//	2	5	// // //
Vahâb Bey	Kai'makam	4	4	// // //
İsmâil Hakkı Bey	//	2	4	// // //
Hüseyin Hakkı Bey	//	3	3	// // //
Aziz Bey	//		4	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Muzaffer Bey	//	2	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Refik Bey	//	3	4	// // //
Ziyâ Bey	//	3	4	// // //
Râif Bey	//	3	4	// // //
Mustafa Bey	//	3	3	Altın Liyâkat
Mahmud Bey	//	3		// //

Esâmî	Rütbe	ξ	μ	Madalya
Behçet Bey	Kai'makam		3	Altın Liyâkat
Mehmed Tevfik Bey	//	3	5	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Naim Bey	//		3	Altın Liyâkat
Süleymân Bey	//	3	3	// //
Hasan Vasıf Bey	//	2	3	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
İhsân Bey	//	3		Altın Liyâkat
Mehmed Şevki Bey	//		3	// //
Fâik Bey	//	3	5	// //
İsmâil Bey	//	3	5	// //
Ömer Nazım Bey	//	3	4	// //
İsmail Hakkı Bey	//	4	4	// //
Ali Nuri Bey	//	4	4	// //
Tevfik Bey	//		3	// //
Âsım Bey	//	3	4	// //
Es'ad Abdullah Bey	//	3	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Mehmed Bey	//			Altın Liyâkat
Mehmed Kazım Bey	//	4	3	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Mehmed Ali Bey	//		4	Altın Liyâkat
Râsih Bey	//		4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Feyzi Bey	//		3	// // //
Sâdık Bey	//		3	// // //
Fevzi Bey	Binbaşı		4	// // //
Nureddin Bey	//	4	4	Altın Liyâkat
Abdulvahâb Bey	//	4	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Memduh Bey	//	4	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın ve Gümüş Liyâkat
Ahmed Bey	//			
Yumni Bey	//	4	4	Altın Liyâkat
Necîb Bey	//		3	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Ali Ahya Bey	//	4	3	// // //
Remzi Bey	//		4	Altın Liyâkat
Osmân Nuri Bey	//	4	4	// //

Madalya	Rütbe	ξ	μ	Esâmî
Vâsıf Bey	Binbaşî		3	Altın Liyâkat
Mehmed Faik Bey	//	4	4	Gümüş İmtiyâz Altın liyâkat
Sadeddin Bey	//	4	4	// // // //
Mehmed Ali Bey	//	3	4	// // // //
Necîb Bey	//		4	Altın Liyâkat
Amdülmuhsin Bey	//			// //
Abdülkerim Bey	//			// //
Hamdi Bey	//	...	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Ahmed Faiz Bey	//		4	// // // //
Mustafa Bey	//	4		Altın ve Gümüş Liyâkat
Enver Bey	//			Altın Liyâkat
Mustafa Bey	Sağ Kolağası	4	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın ve Gümüş Liyâkat
Râşid Bey	//	4		Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Hasib Bey	//	4	5	// // // //
Sıdkı Bey	//	4	4	// // // //
Mustafa Bey	//	4	3	// // ve // Gümüş Liyâkat
Hamdi Bey	//	4		// // ve // Liyâkat
Nazif Bey	//	4	5	// // // //
Mehmed Nusret Bey	//	4	...	Altın Liyâkat
Safer Bey	//	4		// //
Yunus Haydar Bey	//		4	// //
Tevfik Bey	//	4	4	// //
Cemîl Bey	//		4	// //
Râgıb Bey	//			// //
Ziyâ Bey	//	2		Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Ali Bey	//	4		Altın Liyâkat
Mustafa Savni Bey	//	4	4	// //
Mahmud Celaleddin Bey	//	3	3	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Ali Haydar Bey	//	3	3	// // // //
Mustafa Kadri Bey	//	4	4	Altın Liyâkat
Ekrem Bey	//	4		// //

Esâmî	Rütbe	ع	م	Madalya
Mehmed Hayri Bey	Ülâ Kolağası	4		Altın Liyâkat
Ahmed Şiyet Bey	//		4	Gümüş İmtiyaz ve Altın Liyâkat
Hâlid Bey	//		5	// //
Osmân Bey	//		4	Altın Liyâkat
Cevdet Bey	//			//
Hikmet Bey	//	4	5	//
Tal'at Bey	//	4	5	//
Rif'at Bey	//	4	5	//
Ârif Bey	//	4	4	//
İsmâil Burhâneddin Bey	//		4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Nedim Bey	//	4		// //
İbrâhim Derviş Bey	//			Altın Liyâkat
Celâl Bey	Yüzbaşı	4	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
İzzet Bey	//	4	4	// //
Mikdâd Bey	//		4	// //
Hüseyin Şevki Bey	//	4	4	Altın Liyâkat
Bedri Bey	//	4	4	//
Selâhaddin Bey	//	4	5	//
Fethullah Bey	//		4	//
Gâlib Bey	//	4	4	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Hamdi Bey	//		4	Altın Liyâkat
Hüseyin Fevzi Bey	//		4	//
Alâeddin Bey	//		4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Ali Rızâ Bey	//		4	Altın Liyâkat
Mazhar Bey	//		4	//
Ferid Bey	//		4	//
Osmân Bey	//		4	//
Abdolvahâb Bey	//		4	//
Mustafa Bey	//	4	5	//
Osmân Nuri Bey	//		4	//
Mehmed Fâik Bey	//		4	//

Esâmî	Rütbe	ع	م	Madalya
Gâlib Bey	Yüzbaşı	...	4	Altın Liyâkat
Ali Bey	//	...	4	//
Ali Rızâ Bey	//		4	//
Mehmed Nuri Bey	//	4	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Reşid Bey	//	4	5	Altın Liyâkat
Kemâl Bey	//	...	4	//
Hüsâmeddin Bey	//		4	//
Ferid Bey	//		4	//
Tal'at Bey	//		4	Gümüş İmtiyâz ve Altın liyâkat
Hasan Bey	//		5	Altın Liyâkat
Mahmud Bey	//	...	5	Altın ve Gümüş Liyâkat
Nizâmeddin Bey	//		...	Altın liyâkat
Hüsnî Bey	//		...	//
Ömer Lütfi Bey	//		...	//
Seyfeddin Bey	//		4	//
Mehmed Ali Bey	//		...	//
Sâmi Bey	//	1	1	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Ali Fuad Bey	Yüzbaşı Vekili		4	Altın Liyâkat
Tal'at Bey	//		4	//
Nebih Bey	//		4	//
Hüseyin Abdülkâdir Bey	Mülâzım-ı Evvel		4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Ali Rızâ Bey	//		4	Altın Liyâkat
İsmâil Enver Bey	//		4	//
Mustafa Ârif Bey	//	...	5	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Eşref Bey	//	5	...	Altın Liyâkat
Yusuf Alâeddin Bey	//	...	...	//
Mustafa Âbîd Bey	//		...	//
Cemîl Bey	//		4	//
Fuad Bey	//		...	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Mahmud Bey	//		4	Altın Liyâkat
Tevfik Bey	//			//

Esâmî	Rütbe	ع	م	Madalya
Sururi Bey	Mülâzım-ı Evvel			Altın Liyâkat
Selâhaddin Bey	//	...	...	//
İlyâs Bey	//	...	...	//
Mâcîd Bey	//		...	//
Mehmed Ziyâ Bey	//	...	...	//
Âsım Bey	Mülâzım-ı Sânî	...	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Âtîf Bey	//		...	Altın Liyâkat
Ekrem Bey	//	4	4	//
Memduh Bey	//		4	//
Şemseddin Bey	//		4	//
Lütfullah Bey	//		4	//
Ali Haydar Bey	//		4	//
Âsım Bey	//		4	//
Tevfik Bey	//		4	//
Sadreddin Bey	//		4	//
İsmâil Nida Bey	//		4	//
Halil Bey	//		4	//
Ahmed Bey	//		4	//
Ekrem Bey	//	4	4	//
Refik Saim Bey	//			
Şükrü Bey	//			Gümüş Liyâkat
Saîd Bey	//			
Yâverân Hazreti	Mîralây	4	2	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Liyâkat
Şehriyârı Esvâb Emini				
İbrâhim Şevket Bey				
Yâverân-ı Hazreti	Kai'makam Yüzbaşı	4	4	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat Altın Liyâkat
Şehriyârı Kâtibi Adil Bey				
Evrâk Me'mûru Nuri Bey				

<< Maiyyet-i Seniyye-i Mülûkâne Erkân-ı Harbiyyesi Hey'eti >>					
Esâmî	Rütbe	Nişân-ı İftihâr	Osmânî	Mecîdî	Madalya
{ Yâver-i Sânî-i Hazreti Şehriyârı Abdullah Paşa	Müşîr	Murassa	1	1	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Sadeddin Paşa	//		Murassa	Murassa	// //
Hafız Tevfik Paşa	Ferîk		1	1	// //
{ Muhâsebât Dairesi Kısım-ı Evvel Reisi Mehmed Rebi'i Paşa	//		1	1	// //
Süreyyâ Paşa	//		1	1	// //
Cevâd Paşa	//		1	1	// //
{ Bulgaristan Hatt-ı İmtiyaz Müfettişi Hamdi Paşa	Mîrlivâ		1	1	// //
İhsân Paşa	//		2	1	Gümüş İmtiyâz ve
Hasan Vasfi Bey	Kai'makam		3	3	Altın Liyâkat
Mehmed Ali Bey	//		4	3	Altın Liyâkat
Nuri Bey	//		3	4	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Gümüş Liyâkat
Edhem Bey	Binbaşı		4	3	Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat
Hattat Süleymân Efendi	Sağ Kolağâsı		4	3	
{ Evrâk Me'mûru İsmâil Efendi	Kolağâsı		4	5	
Sedâd Bey	Yüzbaşı		4	5	
Şâkir Bey	//				

Hey'et-i Meclis-i						
Sadr-ı a'zam Ferid Paşa						
Nişân				Madalya		
İftihâr	İmtiyâz	Osmânî	Mecîdî	İmtiyâz	Liyâkat	Girid
Murassa	Murassa	Murassa		Gümüş	Altın	Gümüş
Esâmî			Rütbe	Tarihi	Nişân	
					İftihâr	İmtiyâz
Adliyye Nâzırı Abdurrahman Nureddin Paşa			Vezir	9 C 289	Murassa	Murassa
Ser-asker Mehmed Rızâ Paşa			Müşîr	29 M 309	Murassa	Murassa
Bahriyye Nâzırı Hasan Râmi Paşa			Müşîr	11 L 319		
Şura-yı Devlet Reisi Hasan Fehmi Paşa			Vezir	11 Za 299	Murassa	Murassa
Hâriciyye Nâzırı Ahmed Tevfik Paşa			Vezir	1 Ra 307	Murassa	Murassa
Dâhiliyye Nâzır Mehmed Memduh Paşa			Vezir	25 M 316	Murassa	
Tophâne-i Âmire Müşîri Mustafa Zeki Paşa			Müşîr	24 M 309	Murassa	Murassa
Mâliyye Nâzırı Ziyâ Paşa			Vezir	12 B 324		
Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Tarhân Paşa			Vezir	27 M 317	Murassa	
Ticâret ve Nâfia Nâzırı Mustafa Zihni Paşa			Vezir	22 Ra 304	Murassa	Murassa
Maârif Nâzırı Mustafa Hâşim Paşa			Vezir	19 Ş 321	Murassa	
Müsteşâr Sadr-ı Âli Mehmed Ali Paşa			Vezir	4 M 324	Murassa	

Vükelâyı Fihâm									
Şeyhülislam Mehmed Cemâleddin Efendi									
Nişân					Madalya				
İftihâr		İmtiyâz		Osmânî	Mecîdî		Liyâkat		
Murassa		Murassa		Murassa	Murassa		Altın		
Nişân					Madalya				
Osmânî	Târihi		Mecîdî	Târihi					
Murassa	24	Ra	309	Murassa	19	L	310	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat	
Murassa	28	N	307	Murassa	Gurre		R	308	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Gümüş İftihâr ve Altın Liyâkat
Murassa	18	Ş	315	Murassa	29	N	317	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat ve Girid Sanâyi’	
Murassa	2	L	301	Murasaa	24	Za	309	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat	
Murassa	28	N	316	Murassa	6	Z	313	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat	
Murassa	4	Ra	317	Murassa	4	R	316	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat	
Murassa	Gurre		L 310	Murassa	14	M	319	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat	
1	29	L	323	1	29	N	316		
Murassa	14	Ca	317	Murassa	24	B	318		
Murassa	28	Ca	306	Murassa	2	N	313	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Girid	
Murassa	9	Z	314	Murassa	22	L	317	Altın ve Gümüş İmtiyâz	
Murassa	10	Z	313	1	14	Ş	309	Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Altın Liyâkat ve Girid	

(Vilâyetin Teşekkülünden Beri Vâliliğe Ta'yin Buyurulmuş)					
(Olan Zevât-ı İzâm)					
Esâmî-i Vülât-ı İzâm	Târih-i Ta'yînleri	Müddet-i Me'mûriyyetleri			
		Sene	Şehr	Eyyâm	
Sabri Paşa	22 Mayıs Sene 83		9	12	
İsmâil Paşa	4 Mart 84	2	5		
Veliyüddin Paşa	3 Temmuz 85	1	3	12	
Sâdık Paşa	14 Teşrîn-i evvel 86		11		
Hamdi Paşa	13 Eylül 87		1	9	
Def'a-i Sâniye Sâdık Paşa	22 Mayıs 88		2	26	
Emin Paşa	7 Ağustos 88		1	12	
Def'a-i Sâniye Sabri Paşa	9 Eylül 88		2	16	
Hüseyin Avni Paşa	5 Teşrîn-i sâni 88		2	10	
Süreyyâ Paşa	15 Kânûn-i sâni 88	1	1	12	
Def'a-i Sâniye Hamdi Paşa	27 Şubat 89		10	18	
Ahmed Râsim Paşa	11 Kânûn-i sâni 90		2	18	
Def'a-i Sâniye Hüseyin Paşa	14 Nisan 91		1	9	
Ahmed Paşa	23 Mayıs 91		3	15	
Es'ad Paşa	7 Eylül 91		3	15	
Hurşid Paşa	22 Teşrîn-i sâni 91		3	8	
Def'a-i Sâlise Sabri Paşa	24 Temmuz 92	1	6	1	
Def'a-i Sâlise Hamdi Paşa	28 Kânûn-i sâni 93	2	6		
Midhat Paşa	24 Temmuz 96		9	13	
Ali Paşa	7 Mayıs 97	2	2	2	
Hâcî Nâşid Paşa	8 Temmuz 99	2	1	2	
Hakkı Paşa [*]					
[*] Müşârûnileyh Aydın vilâyete fi 12 Ağustos sene 301 tarihinde me'mûr olup fi 12 Eylül sene 301 târihinde Ticâret Nezâretine tahvîl-i me'mûriyyet eylemiş olduklarından İzmir'e teşrif buyuramamışlardır.					

Esâmî-i Vülât-ı İzâm	Târih-i Ta'yînleri	Müddet-i Me'mûriyyetleri		
		Sene	Şehr	Eyyâm
Halil Rif'at Paşa	16 Teşrîn-i evvel Sene 301	1	2	6
Nazîf Paşa	31 Kânûn-i evvel 302	1	2	19
Hüseyin Rızâ Paşa	20 Nisan 304	1	1	9
Def'a-i Sâniye Halil Rıfat Paşa	9 Haziran 305	2	2	12
Abdurrahman Paşa	18 Teşrîn-i evvel 307	1	6	7
Hasan Fehmi Paşa	10 Haziran 309	2	4	9
Mehmed Kâmil Paşa	30 Teşrîn-i evvel 311	11	2	
Fâik Bey	1 Kânûn-i sânî 322			

Müfettiş-i Hükkâm ve Merkez Vilâyet Nâibleri

Ya'kûb Âsım Efendi	14 Kânûn-i sâni Sene	83	Sudûrdan
Hayrullah Efendi	20 Temmuz	84	İstâbul
Kâmil Efendi	2 Temmuz	86	//
Mehmed Halis Efendi	6 Teşrîn-i evvel	87	//
Mir Abdülkâdir Efendi	9 Haziran	88	//
Rızâ Bey	19 Mayıs	90	Bilâd-ı Hamse
Haydar Efendi	11 Kânûn-i sâni	91	İstâbul
Hüseyin Tevfik Efendi	3 Nisan	93	Bilâd-ı Hamse
Def'a-i Sâniye Haydar Efendi	1 Nisan	94	İstâbul
[*] Şerif Efendi	30 Kânûn-i sâni	95	//
Mehmed Tevfik Efendi	13 Nisan	96	//
Şefik Efendi	11 Teşrîn-i sâni	98	//
Sâmih Efendi	10 Kânûn-i sâni	98	Bilâd-ı Hamse
Mehmed Kâmil Efendi	12 Nisan	301	Haremeyn
Emin Efendi	20 Temmuz	302	Anâdolu Kâzaskeri

Merkez Vilâyet Mutasarrıfları

Ârif Efendi	23 Mayıs Sene	83	Sâniye
Sâbit Efendi	18 Nisan	84	Mîr-i mîrân
Tevfik Efendi	17 Eylül	85	Mütemâyiz
Rif'at Efendi	3 Kânûn-i evvel	85	Ûlâ Sâni
Râif Efendi	5 Temmuz	86	Mütemâyiz
Hasan Paşa	29 Teşrîn-i evvel	86	Rumeli Beyler Beyliği

6 Teşrîn-i sâni Sene 88 tarihinden i'tibâren lağv olunmuştur.

Def'a-i sâniye olarak teşekkül eden merkez vilâyet mutasarrıflığı

Hıfzı Bey | 10 Teşrîn-i sâni Sene 97 | Sâniye

[*] Müşarünileyhe gelmiştir.

Râgıb Paşa	28 Nisan Sene 99	Rumeli Beyler Beyi [1]
Ali Şevket Paşa	1 Şubat 304	Rumeli Beyler Bey
Mehmed Şevki Efendi	12 Eylül 305	Ûlâ Sınıf-ı Sâni [2]
Vâlî Muâvinleri		
Hasan Bey	31 Teşrîn-i evvel Sene 311	Bâlâ
Âsım Bey	15 Mayıs 316	Ûlâ Evvelî
Ahmed Şevki Bey	20 Kânûn-i sâni 321	Bâlâ
Defterdarlar		
Rif'at Efendi	1 Temmuz Sene 83	Ûlâ Sâni
Hâcî Râşid Efendi	9 Teşrîn-i sâni 85	Ûlâ Evvelî
Fevzi Bey	25 Şubat 88	Ûlâ Sâni
Edhem Efendi	9 Ağustos 89	Ûlâ Sâni
Şâkir Efendi	19 Mart 90	Ûlâ Evvelî
Def'a-i Sâniye Fevzi Bey	3 Nisan 93	Ûlâ Sâni
Sadullah Bey	1 Temmuz 94	Ûlâ Evvelî
Sururi Efendi	26 Mayıs 95	// //
Zühdî Bey	19 Eylül 97	// Sâni
Kadri Bey	23 Nisan 99	// Evvelî
Hâlid Bey	16 Kânûn-i sâni 304	// //
Nâmık Bey	7 Kânûn-i evvel 306	// //
Râgıb Bey	14 Mayıs 308	// //
Refik Bey	26 Teşrîn-i evvel 308	// //
Def'a-i Sâniye Râgıb Bey	24 Teşrîn-i evvel 310	// //
Safiyüddin Bey	5 Teşrîn-i sâni 314	// //
Kemâl Bey	28 Mart 318	// //
Sâbit Efendi	28 Nisan 323	// //
[1] Merkez Mutasarrıflığı unvanı üç yüz iki senesi eylülün ikinci gününde i'tibâren Vâlî Muâvinliğine tahvil olunmuştur.		
[2] Vâlî Muâvinliği üç yüz altı martından i'tibâren lağv edilmiştir.		

Mektûpçular				
Rızâ Efendi	3	Eylül Sene	83	Sâlise
Hasbi Efendi	18	Nisan	84	Ûlâ Sânîsi
Nâfız Bey	5	Temmuz	86	Mütemâyiz
Saîd Efendi	29	Teşrîn-i evvel	86	Ûlâ Sânîsi
Ali Rafet Efendi	11	Haziran	89	Sâlise
Fâik Efendi	13	Kânûn-i sâni	89	Sâniye Sınıf-ı Sâni
Abdulhalim Bey	1	Eylül	91	Mütemâyiz
Celâl Bey	17	Şubat	92	//
Hıfzî Bey	26	Haziran	96	Sâniye Sınıf-ı Sâni
Kemâl Bey	10	Teşrîn-i sâni	97	//
Hüseyin Hilmi Efendi	1	Ağustos	99	Ûlâ Sânîsi
Bahâ Bey	25	Eylül	301	//
Fehmi Efendi	12	Kânûn-i evvel	301	//
Süleymân Efendi	4	Kânûn-i evvel	305	Mütemâyiz
Ömer Âli Bey	7	Kânûn-i sâni	306	//
Muharrem Efendi	3	Nisan	308	Ûlâ Sânîsi
Hâzîm Bey	3	Teşrîn-i sâni	308	//
Hasan Vefik Efendi	28	Ağustos	309	//
Hayrî Bey	21	Mayıs	310	Ûlâ Evvelî
Ahmed Rifat Bey	4	Eylül	316	Ûlâ Sânîsi
Vahî Efendi	3	Şubat	322	Ûlâ Evvelî
Saruhân Sancâğı Mutasarrıfları				
Alâeddin Paşa	1	Ağustos Sene	83	Mîr-i mîrân
Aziz Paşa	24	Kânûn-i evvel	84	//
Nâfız Paşa	7	Nisan	86	Rumeli Beyler Beyi
Zühdî Efendi	14	Teşrîn-i evvel	87	Ûlâ
Ârif Paşa				Rumeli Beyler Beyi
Âsaf Paşa	13	Mayıs	89	// //
Ali Necîb Paşa	6	Ağustos	91	Mîr-i mîrân

Hilmi Paşa	2 Nisan	Sene	94	Rumeli Beyler Beyi
Ahmed Necîb Paşa	5 Şubat		94	Mîr-i mîrân
Sâlih Efendi				Ûlâ Sânişi
Sururi Paşa	9 Kânûn-i evvel		98	Sudûrdan
Şâkir Paşa	26 Şubat		301	Rumeli Beyler Beyi
Câvid Paşa	9 Şubat		305	// //
Kâmil Bey	15 Teşrîn-i evvel		306	Bâlâ
Muhiddin Paşa	9 Kânûn-i evvel		307	Rumeli Beyler Beyi
Câvid Paşa	6 Şubat		308	// //
Gâlib Bey	14 Kânûn-i sâni		317	Bâlâ

Aydın Sancâğı Mutasarrıfları

Mustafa Paşa	10 Şubat	Sene	83	Mîr-i mîrân
Hasan Paşa				Rumeli Beyler Beyi
Mustafa Paşa	26 Teşrîn-i evvel		86	// //
Abdülhadi Paşa	13 Mayıs		89	// //
Es'ad Paşa	2 Teşrîn evvel		90	// //
Mehmed Bey	12 Kânûn-i sâni		91	Mütemâyiz
İzzet Efendi	15 Nisan		94	//
Necîb Paşa	27 Teşrîn-i sâni		95	Mîr-i mîrân
Ziver Paşa	Kânûn-i sâni		99	//
Cemîl Bey	3 Teşrîn-i evvel		300	Ûlâ Sânişi
Râgıb Paşa	12 Kânûn-i evvel		304	Rumeli Beyler Beyi
Ahmed Sâbit Paşa	22 Mayıs		316	// //
Şemsi Paşa	10 Nisan		317	Mîr-i mîrân
Ahmed Şevki Efendi	26 Nisan		317	Ûlâ Evvelî
Mehmed Ali Paşa	20 Kanun-i sâni		321	Rumeli Beyler Beyi

Menteşe Sancağı Mutasarrıfları

Hurşid Paşa	13 Haziran	Sene	83	Mîr-i mîrân
Ârif Efendi	18 Haziran		84	Mütemâyiz

Abdurrahman Paşa	27 Ağustos	Sene	84	Mîr-i mîrân
Râif Efendi	29 Teşrîn-i evvel		86	Mütemâyiz
Mustafa Bey	20 Haziran		89	//
Tayyâr Bey	12 Teşrîn-i sâni		89	Mîrû'l-ümerâ
Ahmed Necîb Paşa	19 Teşrîn-i sâni		93	Mîr-i mîrân
Hilmi Paşa	7 Şubat		94	Rumeli Beyler Beyi
Enis Bey	21 Mayıs		96	Sâniye
Mustafa Paşa				Rumeli Beyler Beyi
Mümtâz Bey	4 Teşrîn-i evvel		300	Mütemâyiz
Şerif Paşa	28 Mayıs		301	Rumeli Beyler Beyi
Cafer Bey	13 Teşrîn-i sâni		305	Ûlâ Sânişi
Tâhir Bey	19 Haziran		309	Ûlâ Evvelî
Celâl Paşa	31 Temmuz		313	Rumeli Beyler Beyi
Hıfzı Paşa	27 Temmuz		315	// //
Gâlib Paşa	1 Nisan		318	Mîr-i mîrân
Ferid Paşa	3 Kânûn- i sâni		319	Rumeli Beyler Beyi
Neş'et Paşa	13 Haziran		321	Ûlâ Evvelî
Edhem Paşa	4 Temmuz		322	Bâlâ
Neş'et Paşa	1 Haziran			Ûlâ Evvelî
Cemâl Bey				// //

Denizli Sancâğı Mutasarrıfları

Hasan Hayri Paşa	26 Şubat	Sene	98	Rumeli Beyler Beyi
Cafer Bey	11 Ağustos		302	Mütemâyiz
Fihâm Paşa	9 Teşrîn-i sâni		303	Mîrû'l- ümerâ
Mahmud Pertev Paşa	21 Mayıs		304	Rumeli Beyler Beyi
Def'a-i Sâniye Cafer Bey	1 Temmuz		305	Ûlâ Sânişi
Şerif Paşa	30 Teşrîn-i sâni		305	Rumeli Beyler Beyi
Muharrem Efendi	2 Kânûn-i evvel		308	Ûlâ Sânişi
Mehmed Emin Paşa	8 Kânûn-i sâni		310	Rumeli Beyler Beyi
Ahmed Şevki Efendi	29 Ağustos		312	Ûlâ Evvelî

{93}

Şemsi Paşa	20	Nisan	Sene	317	Mîr-i mîrân
Muharrem Bey	12	Eylül		317	Ûlâ Evvelî
İsmâil Kemâl Bey	1	Nisan		323	Ûlâ Sâni

Vâlî-i Vilâyet Fâik Bey

Bâlâ

Murassa Osmânî ve Murassa Mecîdî Nişân-ı Zişânlarıyla

Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Gümüş liyâkat ve Girid ve Yunan madalyalarına hâiz ve hâmindir.

Erkân-ı Vilâyet

			Osmânî	Mecîdî
Nâib	Mehmet Emin Efendi	Anâdolu Kâdiaskeri	1	2
Vâlî Muâvini	Ahmed Şevki Efendi	Bâlâ	2	3
Defterdâr	Abdûlmecid Sabit Efendi	Ûlâ Gümüş Hicâz Madalyası		2
Mektûbi	Vahi Efendi	Ûlâ	3	

Meclis-i İdâre-i Vilâyet				
A' zâ-yı Tabiiyye	Reis : Vâli-i Vilâyet			Σ
	Nâib Mehmed Emin Efendi	Anâdolu Kadiaskeri	2	1
	Vâlî Muâvini Ahmed Şevki Efendi	Bâlâ	2	3
	A'şâr Nâzırı Hacı Nuri Bey	Ûlâ Meclis-i Aliye A'zâsından	2	2
	Defterdar-ı Vilâyet Abdülmecid Sabit Efendi	// Gümüş Hicâz Madalyası	2	2
	Mektûbi Vahi Efendi	//	3	2
	Müftü Mehmed Saîd Efendi	Haremeyn	3	2
	Rum Metropolitidi Vasiliyus Efendi			3
	Ermeni Murahhasası Yeğişe Nuryân	//	3	3
	Hahambaşı Bensin Yor	//		3
	Râgıb Paşa	Rumeli Beyler Beyi	2	3
	Hâcî Hasan Paşa	// //	2	3
	Dimitraki Efendi			
	Nesim Levi Efendi			
	Başkâtîp Ahmed Şükrü Bey	Mütemâyiz Hicâz Madalyası		
Mülkiye Hey'et-i İthâmiyyesi				
Reis: Müftü Mehmed Saîd Efendi			3	2
A'zâ: Meclis-i İdâre-i Vilâyet A'zâsından Râgıb Paşa			2	3
// // // // Dimitraki Efendi				
Müddeî-i Umûmî: // // Başkâtibi Ahmed Şükrü Bey Mütemâyiz			Hicâz Madalyası	
Zabıt Kâtibi	: //	İkinci Kâtibi Halil Efendi	Sâlise	Gümüş Liyâkat
Müstantik	: Vilâyet Maiyyetine Me'mûr	Ali Haydar ve Hâcî Es'ad Beyler		

Komisyonlar		
Nafia Komisyonu		
Reis: Vâlî-i Vilâyet	ع	م
Reis Vekili: Vâlî Muâvini		
A'zâ: Nâfia Müdürü Tevfik Bey	Mütemâyiz	
// Nâfia Ser-mühendisi Bahtiyâr Efendi	Sâniye	
// Meclis-i İdâre-i Vilâyet A'zâsından Dimitraki Efendi		
// Nüfus Nazırı Yahya Efendi	Sâniye	5
// Zirâat Bank Me'mûru İsmail Hakkı Efendi	Sâlise	
// Zirâat Müfettişi Zakârîyân Efendi	Sâniye	4
// Meclis-i Beledî A'zâsından Hâcî Osmân Efendi	Sâlise	4
// Ticâret Odası A'zâsından Agob Efendi		
Nâfia Başkâtibi Fuad Bey	Sâlise	4
İskân-ı Muhâcirin Komisyonu		
Reis : Vâlî-i Vilâyet		
Reis Vekili : Ûlâ Muâvini		
A'zâ : Defterdâr-ı Vilâyet		
// Meclis-i İdâre-i Vilâyet A'zâsından Hâcî Hasan Paşa Rumeli Beyler Beyi	2	3
// Meclisi Beledi A'zâsından Rızâ Bey		
// // // İbrâhim Efendi		
Kâtip : Hayreddin Efendi		
Tedkik ve Tasfiye-i Bakayâ Komisyonu		
Reis: Vâlî-i Vilâyet		
Reis-i Sâni: Defterdâr-ı Vilâyet		
A'zâ: Defter-i Hâkanî Müdürü Süleymân Şevket Bey Ûlâ Evvelî <<Sanâyi'>>	3	2
// Muhâsebe-i Vilâyet Mümeyyizi-i Hüsnî Efendi	Mütemâyiz	
// Maârif Müdürü Nâili Bey	//	3
// Vergi Müdürü Osmân Efendi	//	4
// Meclis-i İdâre-i Vilâyet A'zâsından Dimitraki Efendi		3
Kâtip: Mehmed Vasfi Efendi		

Tedkik-i Senedât Komisyonu		
Reis: Vali-i Vilâyet	ع	م
A'zâ: Defter-i Hâkani Müdürü Süleymân Şevket Bey Âlâ Evvelî Gümüş Sanâyi' Madalyası	2	2
// Evkâf Muhasebecisi Mustafa Neş'et Efendi //	3	3
// Meclis-i İdâre-i Vilâyet A'zâsından Ragıb Paşa Rumeli Beyler Beyi	2	2
// Vilâyet-i Orman Ser-müfettişi Agob Efendi Sâlise		
Kâtip: Mektûbi Kalemi Müsevvidlerinden Mehmed Bey Sâlise		5
Sıhhiye Komisyonu		
Reis : Vali-i Vilâyet		
Reis Vekili : İslâm Gurabâ Hastahânesi } Âlâ Sânîsi İftihâr Madalyası	4	3
Ser-tabîbi Mustafa Enver Bey }		
A'zâ : Sıhhiye Müfettişi Zeki Bey Mütemâyiz	4	
// İslâm Gurabâ Hastahânesi Tabib-i Sânîsi Ali Nureddin Bey Mütemâyiz	4	4
// Tabîb İsâk Toladanu Efendi Sâlise		
// [*] Etıbbâ-yı Belediyeden Danun //		4
Tahsîlât Komisyonu		
Reis-i Evvel: Defterdâr-ı Vilâyet		
A'zâ: Meclis-i İdâre-i Vilâyet A'zâsından Dimitrâki Efendi		
// Meclis-i Beledî A'zâsında İbrâhim Efendi		
Kâtip Edhem Bey		
İntihâb-ı Me'mûrin-i Maliyye Komisyonu		
Reis : Defterdâr-ı Vilâyet		
A'zâ: Muhâsebe Mümeyyizi Hüsnî Efendi Mütemâyiz		
// Vergi Müdürü Osmân //	4	3
Kâtip Muhâsebe-i Vilâyet-i Masâlih-i Cârîyye Başkâtibi Rif'at Efendi Sâniye		
[*] Mumaileyh Komisyon-ı Kitâbet vazifesini de ifâ etmektedir		

Polis Hey'eti İntihâbiyyesi					ع	م
Reis: Mektûbi-i Vilâyet						
A'zâ : Polis Müdürü Mazhar Bey Ûlâ Sânisi Yunan Madalyası					3	3
// Jandarma Âlâyı Kumandanı } Altın ve Gümüş İmtiyâz ve Gümüş					2	2
Hayreddin Bey Mîralây } Hicâz ve Yunan Madalyaları						
Sicil-i Ahvâl Komisyonu						
Reis: Mektûbi-i Vilâyet						
A'zâ : Muhasebe-i Vilâyet Mümeyyizi Hüsnî Efendi Mütemâyiz						
// Mektûbi Kalemi // Kâmil Bey Mütemâyiz					4	
// [*] // Müsevvidlerinden Refik Bey Salise						5
İskele Komisyonu						
Yusuf Ken'ân Efendi Kolağası						5
Şevket Bey Sâniye					4	
Polis İkinci Sınıf Komisyonlarından Mehmed Nâbi Efendi						
Emlâk-ı Hümâyûn İdâresi						
(Müdür: Hüseyin Gâlib Bey Ûlâ Evvelî)						2
Müdür Muâvini Hüsnî Bey Mütemâyiz					4	
Muhâsebe Başkâtibi Karabet Efendi //					4	4
Tahrîrât // Agrob // Sâniye					4	
Muhâsebe Refik-i Evvelî Ahmed Muhtâr // Râbia						
Tahrîrât // // Mehmed Şefik // //						
Muhâsebe // Sânisi Mehmed Tevfik //						
Tahrîrât // // İsmâil Cemâl //						
Muhâsebe // Sâlisi Hasan Tahsin //						
Zahire ve Mubâyeât Kâtibi Ahmed Taran // //						
Mühendis Ahmed Şevki // Kolağası						
Tabîb Râşid // //						
Zirâat-i Fen Me'mûru Kârnîk // Sâlise						
[*] Kitâbet vazifesi mûmâileyh tarafından ifâ edilmektedir.						

Devâir ve Aklâm-ı Vilâyet					
Mektûbi Kalemî					
Mektûbî	Muâvini	Safvet Efendi	Mütemâyiz	Yunan Madalyası	3 ع
//	//	İzzet Bey	Sâniye		4 ع
Mümeyyiz		Kemâl Bey	Mütemâyiz		3 م
Müsevid Hakkı Efendi Râbia				Mübeyyiz Ali Efendi	
//	Refik Bey	Sâlise	4 م	//	Ömer //
//	Hâlid Bey	Sâlise	4 ع 4 م	//	Halil //
//	Mehmed Bey	//	Yunan Madalyası 5 م	//	Cemâl //
//	Şevki Efendi	//		//	Remzi //
//	Nihâd	//	//	//	Hayri //
//	Ali Bey		Tahlîsiyye Madalyası 5 م	//	Kemâl Bey
//	Şevki Efendi			//	Emin ve Sabri Efendiler
Meclis-i İdâre Kalemî					
Başkâtib	Ahmed Şükrü Bey		Mütemâyiz	Hicâz Madalyası	
Kâtib-i Sâni	Halil Efendi		Sâlise	Gümüş Liyâkat	
Mülkiyye Müddeî-i Umûmîsi Kâtibi			Mukayyid	Hüseyin Efendi	
Mahmûd Edîb Efendi			Mübeyyiz	Gâlib Bey	
Vilâyet-i Maiyyet-i Me'mûr Efendiler					
Muzaffer Bey Zirâat Müfettişliği Dâiresinde			Bahâeddin	Efendi	Umûr-ı Ecnebiyye Kaleminde
Şükrü Firan Efendi Evrâk Kaleminde			Sadeddin	//	Saruhân Mutasarrıflığı Maiyetinde
Veli Efendi Mektûbi Kaleminde			İbrahim Edhem	//	// //
Mehmed Fâik Efendi //			Ali Fâik	//	Aydın //
Ali Haydar Bey } Mülkiyye Müstântikliğini			Şerif	//	Denizli //
Hacı Esad Bey } ifâ etmektedir			Mehmed Ali	//	// //
Ali Efendi }			Mehmed Kâmil	//	// //
Süleymân //			Mustafa Hamdi	//	// //
Hasan Vasfi //			Mehmed Hikmet	//	Menteşe //

Evrâk Kalemî					
Müdür	Hamdi	Efendi	Mütemâyiz	4 ع	4 م
Müdür Muâvini	Mustafa	Efendi	Rabia	Mukayyid	Raşid Efendi
Mukayyid	Mustafa	Bey	//	//	Ali //
//	Osmân	Bey	//	Müvezzi'	İsmâil //
Umûr-ı Ecnebiyye Kalemî					
Müdür	İdris	Fuad	Bey	Ulâ Sânîsi	2 ع 3 م
Tercümân	Kemâl	Bey	Sâlise 4 م	Sânsür	Midhat Efendi
Başkâtip	Mehmed	Behçet	Bey	Refiki	Yâko //
Mukayyid	Yakub	Efendi		Mübeyyiz	Ahmed Rif'at //
Nafia İdâresi					
Müdür	Ahmed	Tevfik	Bey	Mütemâyiz	
Ser-mühendis	Bahtiyâr	Efendi	Sâniye	Ser-kondöktör	Mihâlâki Efendi
Tarîk-i Bedelât	Nakdiyesi ve	} Girid Madalyası		Ser-kondöktör	Divânyân //
Tahsilât	Müfettişi				5 م
İbrâhim	Bey	Ulâ Sânîsi	3 م	//	Hamdi //
Merkez Mühendisi	Kâloset	Efendi	Sâlise 4 ع 5 م	Başkâtip	Fuad Bey Sâlise 4 م
Ser-mühendis	Muâvini	Kostantin	Efendi	İkinci Kâtip	Es'ad Efendi Râbia
Muhâsebe-i Vilâyet					
Mümeyyiz	Hüseyin	Hüsnî	Efendi	Mütemâyiz	
Masâlih-i Cârîyye	Başkâtibi	Rif'at	Efendi	Sâniye	Vâridât Başkâtibi Hakkı Efendi
Masalih-i Cârîyye	Kâtibi	Muâvini	Adil Bey	Sâniye	Muâvini Hâcî İsmâil //
Mübeyyiz	Bahâeddin	ve	Tevfik	Efendiler	Refiki Abdullah //
Mukayyid	Şükrü	ve	Ali	//	Cedvel Başkâtibi Osmân //
Sandık Emîni	Rüşdî	Bey		Sâniye	Muâvini Remzi, Râşid ve Cevâd Efendiler
Yevmiyye	Kâtibi	Ahmed	Mümtaz	Efendi	Vergi ve Bedelât -ı Askeriyye Müfredât
Refiki	Mahmûd	Ata	//		Kâtibi Kâmil Efendi
Maâşat	Kâtibi	Remzi	//	Sâlise	Merkez Kazâ Kâtibi Hâcî Mustafa Efendi
Refiki	İsmâil		//		Refiki Emin Bey
Merkez Livâ	Paşa	Başkâtibi	Hüseyin	Efendi	Diğeri Kemâl Efendi
Muâvini	Habîb	ve	İhsân	Efendiler	Hazine-i Dava Vekili Bekir Behlül Efendi

A'şâr Nezâreti	
Muhâsebe Başkâtibi Mustafa Efendi	Palamut Masası } Ferdi, Cevâd, Hıfzı
Muâvini Süleymân //	Kâtibi Refikleri } ve İbrâhim Efendiler
Hisâbât-ı Umûmîyye } Hristo Efendi	Palamut Masası Yevmiyye Kâtibi Hakkı Efendi
Masası Cedvel Kâtibi }	// // Anbâr Me'mûru Hâcî Reşid //
// // Mukayyidi Necati //	// // Muâvini Hafız Hasan //
// // // Numan //	Düyûn-ı Umûmîyye Me'mûru Hâcî Necîb //
// // Tedkik Mukayyidi Ziya //	// // Kâtibi Mehmed //
// // // // Osmân //	Tahrîrât Kalemi Başkâtibi Cemâl Bey Râbia
Müzâyede ve Satış }	// // Muâvini ve Sicil }
Masası Kâtibi } Tahsîn //	Me'mûru Hıfzî Efendi } Rüûs
// // Refîki Mehmed //	Müsevvid Memduh Efendi
// // Mülhakat Kâtibi Alâeddin //	Mukayyid Murâd ve Ali Efendiler
// // Refîki Sıdkı //	Mübeyyiz Tâhir, Ali Ulvi ve Mehmed Efendiler
Hubûbât ve Meyan }	Mukâbeleci Haydar, Mustafa ve Nihâd //
Kökü Masası Kâtibi } Cemâl Cedi //	Merkez Livâ A'şâr Me'mûru Es'ad Bey Sâlise
Yevmiyye Kâtibi Seyfeddin //	// // İncir Hisâbâtı Kâtibi Ahmed Efendi
Tekaüd Sanduğu Hisâbât Mukayyidi İsmail	// // // Refîki Abdulhalim //
Efendi	Sandık Emîni Sırrî //
Anbâr Me'mûru Abdi //	Meyân Kökü Me'mûru Hâlid //
// Hesâp Kâtibi Hakkı //	// Kâtibi Yusuf //
Zahire Sevk Me'mûru Hâcî Rüstem //	Düyûn-ı Umûmîyye Me'mûru Baha Bey Sâlise 5 ₪
// // Muâvini Süleymân //	Merkez Kazâ A'şâr Me'mûru Hakkı Bey 5 ₪
// // Muharriri Mehmed //	// // // Başkâtibi İsmâil Efendi
Düyûn-ı Umûmîyye Me'mûru Tâhir //	// // // İkinci Kâtip Râgıb //
Palamut Masası Kâtip Ali Bey	
Vergi İdâresi	
Müdür Osmân Efendi	Mütemâyiz 4 ع 3 ₪
Mîzân Kâtibi Hâfız Rüşdî Efendi	Sâlise Gümüş İftihâr Madalyası
Birinci Dâire Kâtibi Mehmed Tevfîk Efendi	Üçüncü Dâire Kâtibi Nuri Efendi
İkinci Dâire Kâtibi Zühdî //	Dördüncü Dâire Kâtibi İbrâhim //

Buca ve Ayasefid Vergi Kâtibi Baki Efendi	Refik Kemâl Efendi
Karşıyaka Vergi Kâtibi Ramiz //	// Kemâl Efendi
Temettü' Kâtibi Hasan Basri //	// Halil Bey
// Fâik //	// Hüsnî Efendi
// Bekir Selami //	// Remzi //
// Hasan Bey	// Remzi Bey
// Hâfız İhsân Efendi	// Nâbi Efendi
Tedkik ve Tasfiye-i Bakayâ Kalemi	
Başkâtip Vasfi Efendi	
İkinci Kâtip Emin Bey	Kâtip Fuad Bey Gümüş Girid Madalyası
Refik Agâh Bey	// Mahmûd Celâleddin Efendi
// Hayreddin Bey	// Sabri //
Tahsîlât İdâresi	
Müdür (Münhal)	
Müdüriyyet Kâtibi Edhem Bey	Teşkil-i Kuyud Kâtibi Hilmi Efendi
Teşkil-i Kuyud Kâtibi Ali Rıza Efendi	// // Sadreddin //
// // Mahmud Bey	// // Ahmed Hamdi //
// // Ali Kâzım Efendi //	// Ser-tahsildâr Abbas Efendi
Tahsildârân-ı Nefer 61	
Defter-i Hâkanî İdâresi	
(Müdür Süleymân Şevket Bey Ûlâ Sanâyi' Madalyası 4 م 5 ع)	
Başkâtip Mustafa Efendi	Emlâk-ı Sarfe Kâtibi Mehmed Bey Salise
İkinci Kâtip Hacı Rızâ Efendi	Tapu Kâtibi Ali Rızâ Efendi
Üçüncü Kâtip Mustafa Kâmil	Tapu Kâtibi Muâvini Râsim //
Yevme Kâtibi ve Mübeyyiz Ahmed Râmiz //	// Sandık Emmini Hâfız Mehmed //
Takrîr Komisyonu	
Defter-i Hâkanî Müdürü Süleymân Bey Ûlâ	2 ع 3 م Sanâyi' Madalyası
Evkâf Muhâsebecisi Neşet Efendi Ûlâ	3 ع 4 م
Vergi Müdürü Osmân Efendi	Mütemâyiz 4 ع 3 م

Taharri ve Taksîm-i Arâzi Komisyonu				
Reis Defter-i Hâkanî Müdürü Süleymân Bey Ûlâ Evvelî 2 ع 3 م Sanâyi' Madalyası				
A'zâ Evkâf Muhâsebecisi Neş'et Efendi Ûlâ Evvelî 2 ع 4 م				
// Dâire-i Belediye Tabîbi Abdurrahman Efendi Mütemâyiz 5 م				
// Nâfia Ser-mühendisi Bahtiyar // Sâniye				
// Zirâat Müfettişi Zakâryân // Sâniye 4 م				
// Belediye Ser-mühendis Cemîl Bey } Erkân-ı Harb Binbaşılığında Müttekâid				
Altın, Yemen Madalyası				
Evkâf İdâresi				
(Muhâsebeci Neş'et Efendi Ûlâ 3 م 4 ع)				
Başkâtip Süleymân Efendi Sâniye Yevmiye Mukayyidi Hâfız Ali Efendi				
Vakıf Maâdin Kâtibi İbrâhim Vehbi Efendi Sandık Emîni Mustafa //				
// // İkinci Kâtibi Hasan // Mübeyyiz Fuad //				
Tahsildâr Abdullah Efendi				
Evkâf Komisyonu				
Reis Hâcî İzzet Efendi Edirne Ruûsu				
A'zâ Hâcî Abdi // Burusa Ruûsu				
// Evkâf Başkâtip Sâbıkı Hüseyin Efendi Sâniye				
// Osmân Efendi				
// Mehmed Ali Bey Sâlise				
Nüfus Nezâreti				
Nazır Yahya Efendi Sâniye 5 م				
Başkâtip Sabri Bey Refik Yunus Nâfi' Efendi				
İkinci Kâtip Hasan Efendi // Ali //				
Zirâat İdâresi				
Zirâat Müfettişi } Seydiköy ve Karşıyaka Amerika Asma }				
Zakâryân Efendi } Sâniye 4 م } Fidanlıkları ve Aşı Ameliyyât Mektebi }				
Numune Bâğı Müdürü Avni Efendi }				

Matbaa-i Vilâyet						
Nâzır	Mektûbi	Bey	Ûlâ Evvelî	3 ع		
Müdür [1]	Osmân Kerîm	Bey Râbia			Hicâz Madalyası	
Ser-muharrir	Meclis-i İdâre-i	Başkâtibi	Ahmed Şükrü	Bey Mütemâyiz	// //	
Muharrir-i Sânî	Mektûbi	Mümeyyizi	Kâmil	Bey Mütemâyiz	4 ع	
Muharrir Muâvini	Meclis-i İdâre-i	Vilâyet Kâtib-i Sânîsi	Halil Efendi	Sâlise Gümüş	Liyâkat	
//	Mektûbi	Kalemi Müsevvidlerinden	Hâlid	Bey Sâlise	4 ع 4 ع	
Litoğrafyâ	Me'mûru	Yusuf Ziya	Efendi		Sânîye	
Litoğrafyâ Muâvini	Hasan	Efendi		Litoğraf	Makinisti Edhem Ağâ	
Kâtip Kâmil	//			Muâvini	Tevfik Bey	
Ser-müretteb	Mehmet Neşet	//		Merdâneci	Edhem Ağâ	
Müretteb-i Sânî	İshak	Sanâyi'	}	Muâvini	Mustafa Efendi	
Fahredden	Efendi	Madalyası		Müvezzi'	Hâcî Şerif	Efendi
Tipograf	Mâkinisti	Receb		Efendi	Mücellid	Mehmed //
Baytar İdâresi						
Baytar Müfettişi			Kirkor	Efendi	Râbia	
İzmir Mezbaha	Muâyene-i	Hayvâniyye	Me'mûru	Şâni //	Râbia	
İzmir Gümrük	Muâyene-i	Hayvâniyye	Me'mûru	Nedim //		
Maârif İdâresi						
Maârif Müdürü	İsmail Nâili	Bey	Mütemâyiz	3 ع 3 م		
Muhasebe	Me'mûru	Aziz	Efendi	Sâlise	Sanâyi' Madalyası	
Tahrîrât	Başkâtibi	Ali Rıza	Efendi	Sânîye	Gümüş Liyâkat //	
Kütüb ve Resâil	Muâyene	Me'mûru	Matbaâlar	Müfettişi	Midhat Efendi	
//	//	//	//	Yâko	//	
Almanca	//	//	//	Nikolaki	// 4 م	
Muhasebe	Me'mûru	Refîki Hüseyin	Hüsni	Efendi	Mekâtib-i İbtidâiyye Müfettişi	
Mülhakat	Maârif	Komisyonları	}	Sandık Emîni	Kadri //	
Kâtibi	Hilmi	Efendi		Mukayyid	Esat //	
Komisyonlar	Kâtibi	Refîki Necâti		Efendi	Tahsildâr	İsmail //
[1] Sandık emaneti dahi uhdesindedir.						

Meclis-i Maârif					
Reis	Maârif	Müdürü	Nâili Bey	Mütemâyiz	3 ع 3 م
A'zâ	Maârif	Muhasebe	Me'mûru	Aziz Efendi	Sâlise Sanâyi' Madalyası
//	Mekteb-i İ'dâdî	Müdürü	Yusuf Rıza	//	İzmir Pâye-i Mücerredî
//	Yemiş	Tüccarından	Atıf	//	
Sahlebcizâde	Damadı	Şükrü	Bey	Sâlise	
Yemişçi Tâhir Efendinin Birâderi Hüsnî Efendi					
Hadika-i Maârif Mektebi	}	Yüzbaşı Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları			
Müdürü Lütfi Bey					
Menabi-i Füyûzân Mektebi Müdürü Mahmûd Efendi Burusa Ruûsü					
Darü'l-Tedrîs	Müdürü	Osmân	//		
Dâire-i Belediyye					
(Reis Vekili Tevfik Paşa Rûmeli Beylerbeyliği 3 م)					
Muâvin Mehmed Bey	Sâniye		Yevmiyye Mukayyidi İbrâhim Efendi		
A'zâ Balyozzâde Serko Bey	Ûlâ Sânîsi 4 م		Sandık Emîni Mehmed Efendi Hicâz Madalyası		
//	Yemiş	Tüccârından	Rıza Bey	Sâlise	Tahrîrât Müsevvidi Mustafa Efendi
//	Tüccârdan	Hâcî Osmân Efendi	Sâlise 4 ع	//	Mübeyyizi Behcet //
//	Tüccârdan	Cemâl Bey		//	Mukayyidi Îsâk //
//	İbrâhim Efendi			//	Refîki Mustafa Rahmi //
//	Canbâzzâde	Hirâlânbu Efendi		Rapor Mukayyidi	Nevzâd //
//	Anestâş	Zâhuri	//	Tanzifât Muhasebe Kâtibi Mehmed Râif Efendi 4 م	
//	Nifli	Luka	//	//	// Mukayyidi Mehmed Bey
//	Karabet	Aznârvuryân	//	//	// Cemâl Efendi
//	Hâyim	Kori	//	//	// Hamdi Bey
Başkâtip Hafız	}	Râbia	//		
Hakkı Efendi		Tahlîsiyye Madalyası	//		
Muhâsebe Kâtibi	Ahmed Efendi		//	Tahsildâr	Aded 15
//	Refîki	Şekib Bey	Rabia 5 م	Tezkire Kâtibi Yunus Efendi	
//	//	Ferid Bey		Müzâyede Münâkasa Kâtibi Saîd Bey	

Mühendis Cemîl Bey Erkân-ı Harb Binbaşılığından Mütakâid Altın Yemen Madalyası	
// Tevfik Bey Piyâde Kai'makamlığından	// 4 ٩ 4 ٢ Altın Yemen //
Mi'mâr Ceorci Efendi	Tanzifat Me'mûru Âdem Ağâ
// Fransua //	// Muâvini Hasan Efendi
İnşâât Müfettişi Mahmûd Bey Sâniye	// // Nefer 9
// Muâvini Hasan Efendi	// Çâvûş // 8
// // Tevfik //	Müfettiş İbrâhim Efendi } İftihâr ve Yunan } Madalyası
// // Servet //	
// Muvazzaf Ustaları Nefer 6	Ser-çâvûş Nefer 7
Araba ve Karoça } 4 ٢	Çâvûş // 57
Rûsûmu Mukayyidi } Tahlîsiyye	Doktor Hüsnî Bey Ūlâ Sânişi 4 ٩ 4
Ahmed Efendi } Madalyası	// Abdurrahman Efendi Mütemâyiz 4 ٢
Tahsildâr Nefer 3	// Danun // Salise 4 ٢
Cezâ-yı Nakdi Mukayyidi Mehmed Efendi	// Nikolâki // Salise 4 ٢
Tadilât Kâtibi Hüseyin Efendi 5 ٢	Kabela Olombiya
Evzân Me'mûru Tevfik Bey	Aşı Me'mûru Süleymân Efendi
// Tamgâcısı Hüseyin Efendi	// // Celâl //
İzmir Dâire-i Belediyyesinin 323 Senesi Vâridâtı	
298599480	
Karşıyaka Belediye Şubesi	
Hacı Bekir Efendizâde Emin Efendi Sâlise	
A'zâ Hacı Mehmed Efendi Edirne Ruûsu	Doktor Âgâzârân Efendi
// Bezzazzâde Hacı Mustafa Efendi	Kâtip Mustafa //
// Dava Vekili Toma Andonyâdi }	Tahsildâr Mehmed //
// Efendi Sâniye }	Çâvûş 3
// Simon Nek Beyükyân Efendi	323 Senesi Vâridâtı 116084 Gurus
Buca Belediye Şubesi	
Reis Vekili Estelsu Yorgalu Efendim	
A'zâ Mehmed Ağâ ve Estelyo Bibân Efendi	Tahsildâr Sâdık ve Yenâko Efendiler
Kâtip İbrâhim Efendi Çâvûş 3	323 Senesi Vâridâtı 100000

Su Komisyonu				
Reis	Dâire-i Belediye Reis Vekili Tevfik Paşa	Rumeli Beyler Beyi	5	م
A'zâ	Evkâf Komisyonu A'zâsından Hüseyin Efendi	Sâniye		
//	// Kalemi Başkâtibi Süleymân	//	//	
//	Dâire-i Belediye A'zâsından Hâcî Osmân	// Salise	4	ع
Tedârik-i Vesâit-i Nakliye-i Askeriyye Komisyonu				
Reis	Dâire-i Belediye Reis Vekili Tevfik Paşa	Rumeli Beyler Beyi	2	م
A'zâ	Abbas Bey Topçu Mîralâyı	Yunan Madalyası	3	ع 3 م
//	Dâire-i Belediye A'zâsından İbrâhim Efendi			
//	Vilâyet Baytar Müfettişi Kirkor	// Râbia		
//	Dâire-i Belediye A'zâsından Cân bâzoğlu Hirâlambu Efendi			
Mahrukât Komisyonu				
Reis	Dâire-i Belediye Reis Vekili Tevfik Paşa	Rumeli Beylerbeyi	2	م
A'zâ	Orman ve Maâdin-i Muâmelât Müdürü Şükrü Efendi	Ûlâ Evvelî	3	م
//	Meclis-i İdâre-i Vilâyet A'zâsından Dimitrâki Efendi			
//	Beledî	// İbrahim	//	
//	Ticâret Odası Reisi Ferkuh	//	Sâlise	
//	Tüccârdan Kökbaşoğlu Zahârî	//		
//	// Tahminci Aleko	//		
Mahkeme-i Şer'iyye				
Merkez Nâibi Mehmed Emin Efendi	Anâdolu Kazaskeri	2	ع 1 م	
Başkâtip Hacı Ahmed Rüşdî	//	Edirne Pâye-i Mücerredi		
Zabıt Kâtibi Mahmud Efendi Edirne Ruûsü	Kâtip Abdülkâdir Efendi			
// Hâfız Tevfik Efendi	// Tevfik Bey			
// // Ali	// Kadri Efendi			
// Hâcî Mustafa	//	Ser-muhzır Mustafa		
Mukayyid Mahmud Hilmi	// Burusa Ruûsü	Muhzır Nuri	//	
Kassâm Kâtibi Mehmed Ali	//	// Mehmed ve Ahmed Efendiler		

Eytâm Meclisi						
Reis	Nâib Mehmed Emin Efendi	Anâdolu Kâdiaskeri	2 ع	1 م		
A'zâ	Defterdâr Abdülmecid Sabit Efendi	Ûlâ Gümüş Hicâz Madalyası	2 م			
//	Müfettiş Mehmed Saîd Efendi	Haremeyn	3 ع	2 م		
//	Meclis-i Beledi A'zâsından Hâcî Osmân Efendi	Sâlise	4 ع			
//	// // //	Cemâl Bey				
//	Eytâm Müdürü Halil Efendi	Sâniye				
Eytâm İdâresi						
Müdür	Halil Efendi	Sâniye	Tahsildâr Ömer Rahmi	Efendi		
Muâvin	Mustafa //		Tesri'-i Tahsîlât Me'mûru Yusuf Ziyâ //			
Devâir-i Adliyye						
Encümen-i Adliyye						
Reis Nâib Efendi						
A'zâ İstinâf	Ceza Reisi Şevki Efendi	Ûlâ Sânisî	Gümüş İftihâr	3 ع	3 م	
//	// Müddeî-i Umûmîsi Zühdi Efendi	Mütemâyiz	4 ع	4 م		
//	Bidâyet Hukuk Reisi Mustafa Şevket //	Sâlise				
//	// Cezâ // Ali Ulvi //	Sâniye		4 م		
//	// Müddeî-i Umûmî Muâvini Süleyman Bey	Sâlise				
//	Ticâret Mahkemesi Reisi Nâil	// //				
Adliyye Müfettişliği						
Müfettiş Adülatif Bey	Mütemâyiz	Muâvin Yusuf Selâmi Efendi	Sâniye			

Mahkeme-i İstinâf			
İstinâf Hukuk Dâiresi		İstinâf Hukuk Dâiresi	
Reis-i Nâib Mehmed	Anâdolu 2 ع	Şevki Efendi	Ülâ Sânîsi 3 ع
Emin Efendi	Kâdıaskeri 1 م		Gümüş İftihâr 2 م
İstinâf Müddeî Umûmîsi	Zühdî Efendi	Mütemâyiz	4 ع 4 ع
A'zâ Bedri Efendi	İzmir Pâye-i Mücerredi	A'zâ Mansurizâde	İstanbul Ruûsu
// Abdi //		Saîd Bey	
// Pürdân //		// Celâl Bey	
// Yâko Gabay //		// Bevan Efendi	
A'zâ Mülâzımı Hüseyin Avni Efendi		// Kigork //	
		A'zâ Mülâzımı Ferid Bey	
Hey'et-i İthâmiyye			
Reis Bedri Efendi		İzmir Pâye-i Mücerredi	
A'zâ Abdi Efendi		A'zâ Yâko Gabây Efendi	
Mahkeme-i İstinâf Kalemi			
Başkâtip	İbrâhim Efendi Sâlise	Müddeî Umûmî Kâtibi	Hulûsî Efendi
Hukuk Zabıt Kâtibi Mehmed	//	Ceza Zabıt Kâtibi Hüseyin	Avni //
Diğeri Sabri	//	Diğeri Sâlih	//
Mübâşir Ömer ve Eşref Efendiler		Mübâşir Hamza ve Ali Efendiler	
Mahkeme-i Bidâyet			
Bidâyet Hukuk Dâiresi		Bidâyet Ceza Dâiresi	
Reis Mustafa Şerif Efendi	Sâlise	Reis Ali Ulvi Efendi	Sâniye 4 م
Müddeî-i Umûmî Muâvini Süleymân Bey Sâlise			
A'zâ Fuad Bey		A'zâ Es'ad Bey	
// Kiryâko Efendi		// Îsâk Efendi	
A'zâ Mülâzımı Rubeno Efendi		A'zâ Mülâzımı Rıza Efendi	
Mübâşir Hâcî Yâver ve İbrâhim Efendiler		Mübâşir Râsim Ağâ ve Artin Efendi	

Mahkeme-i Bidâyet Kalemi	
Başkâtip Re'fet Efendi	Cezâ Zabıt Kâtibi İbrâhim Efendi
Hukuk Zabıt Kâtibi Mehmed Efendi	// // Hâlid //
// // Ziver Bey	// // İsmâil //
// // Mehmed Fethi Efendi	
İcrâ Dâiresi	
İcrâ Me'mûru Nuri Bey Sâlise	Tahsîl Me'mûru Yahya Efendi
Muâvini Ahmed Efendi	Mübâşir Mehmed //
Mukayyid Şevki Efendi	Mübâşir Hurşid //
İstintâk Dâiresi	
Müstantik Tevfîk Bey Râbia	Müstantik Mekki Bey
Müstantik Hasan Ferih Bey	
Mukavelât Muharrirliği	
Mukavelât Muharriri	Mustafa Efendi Hâmise
Refik-i Evvel Mehmed Rüşdî Efendi	Mübâşir Hacı Bekir Efendi
// Sânî İbrâhim Edhem //	// Yâver //
Mahkeme-i Ticâret	
Reis Mustafa Nâil Bey Sâlise	
A'zâ-yı Dâimi Behzâd Efendi	A'zâ-yı Muvakkate Yorgâki Efendi
// // Zahâryâ //	// // Mesrob //
Mahkeme-i Ticâret Kalemi	
Başkâtip Ferid Bey	Zabıt Kâtibi Mehmed Ali Efendi
Zabıt Kâtibi Râşid Efendi	// Tâhir //
// Hasan //	// Sâlih //

Polis İdâresi										
(Müdür	Mazhar Bey	Ûlâ Sânîsî	Yunan Madalyası	3	ع	3	م			
Polis Meclisi										
Reis Polis Müdürü Bey										
Reis Vekili Ser-komiser İsmâil Efendi 4 م				A'zâ Komiser-i Sânî Bahri Efendi						
A'zâ // Şevki //				// // Sâlise Abdülkâdir //						
Müfettiş Haşmet Ser-komiser				Sâlise	Gümüş Liyâkat Madalyası			5	م	
Ser-komiser İsmail Efendi Mütemâyiz 3 ع Gümüş İftihâr, Hicâz, Yunan ve Tahlisiye Madalyası										
Müdür Kalemine Me'mûr Komiser-i Sânî Cemîl Bey 5 م				Gümüş Liyâkat			//	//		
Polis Efrâdının Hey'et-i Mecmûası										
				Yekûn	Polis Me' mûru	Üçüncü Komiser	İkinci Komiser	Ser -komiser	Müfettiş	Müdür
İzmir Sancâğı				250	186	39	16	7	1	1
Saruhân //				26	14	9	2	1		
Aydın //				16	10	5		1		
Denizli //				14	8	6				
Menteşe //				14	10	4				
Yekûn				320	226	63	18	9	1	1
Jandarma İdâresi										
Âlây Kumandanı Hayreddin Bey Mîralây {Altın ve Gümüş İmtiyâz, Gümüş Hicâz ve Yunan Madalyaları 2 ع 2 م										
Âlây Meclisi										
Reis Âlây Kumandanı										
A'zâ { Merkez Birinci Tâbur Kumandanı Şâkir Efendi				A'zâ { Merkez Birinci Tâbur İkinci Bölük Kumandanı Nedim Efendi						
// İdâre Emîni Hâşim Efendi				// Mülâzım-ı Evvel (Münhal)						
// Mülhakat Tâbur Kâtibi Şa'bân Efendi				// // Sânî //						

Merkez Birinci Tâburu				
Kumandan Şâkir Efendi Binbaşı İftihâr, Sanâyi', Tahlisiye ve Yunan	Madalyaları	5 ع 4 م		
Birinci Bölük Kumandanı Ali Hikmet Efendi Yüzbaşı İftihâr, Liyâkat ve Yunan //		5 م		
Mülâzım-1 Evvel Emin	//	5 م		
// Sânî Kâmil	//			
İkinci Bölük Kumandanı Nedim Efendi	Liyâkat ve Hicâz Madalyaları	5 م		
Mülâzım-1 Evvel Mehmed Ağâ		5 م		
Üçüncü Bölük Kumandanı Mehmed Celâleddin Efendi	Liyâkat Madalyası			
Mülâzım-1 Evvel Hasan Fehmi	//	5 م		
// Sânî Sâlih	//			
Tâbur Kâtibi Kâmil	//			
Dördüncü Bölük Kumandanı Ali Efendi	Yüzbaşı Liyâkat Madalyası			
Mülâzım-1 Evvel Mehmed Saîd	// İftihâr //			
// Sânî Bilâl Ağâ				
Beşinci Bölük Kumandanı Hüseyin Efendi	Yüzbaşı			
Mülâzım-1 Evvel Mustafa	// Yunan Madalyası	5 م		
// Sânî Ahmed Ağâ	İftihâr //	5 م		
Süvâri Bölüğü Kumandanı Osmân Bey	Yüzbaşı	5 م		
Mülâzım-1 Evvel Mehmed Efendi	İftihâr Madalyası	5 م		
// Ali //				
Merkez Mülhâkat Altıncı Tâburu				
Kumandan Müslim Efendi Binbaşı Yemen ve Hicâz Madalyaları		4 ع 3 م		
Tabur Kâtibi Şa'ban //				
Birinci Bölük Kumandanı Ali Niyazi Efendi	Yüzbaşı İftihâr Madalyası			
Mülâzım-1 Evvel Mukim	//			
// Sânî Ali	//			
İkinci Bölük Kumandanı Ali	// Yüzbaşı			
Mülâzım-1 Evvel Kadri	//			
// Sânî Hasan	//			
Üçüncü Bölük Kumandanı İbrahim	// Yüzbaşı			
Mülâzım-1 Evvel İbrâhim	//			
// Sânî Mehmed	// İftihâr Madalyası			

Jandarma Âlâynın Hey'et-i Mecmûası

Hapishâne İdâresi						
Müdür	Nâbi	Efendi	Râbia	Tahlîsiyye Madalyası	5	م
Müfettiş	Abdülkâdir	//	Binbaşılıktan Mütেকâid Kırım, Bosna, Karadağ ve Kürdistan Madalyaları			
Kâtip	Yusuf	//				
Ser-gardiyan	Mehmed Ağâ	Jandarma	Yüzbaşılığından Mütেকâid Tahlîsiyye Madalyası	5	م	
	Gardiyan	Zükûr	(37)	Înâs	(2)	
Üçüncü Ordu-yı Hümâyûna Mensûb On İkinci İzmir						
Redif Fırkası ve Mevâki' Kumandanlığı						
(Fırka Heyeti)						
Kumandan: Yâverân-ı Hazret-i	Ferîk			Murassa Osmânî, Birinci Mecîdî		
Şehriyârdan Tevfîk Paşa				Altın Liyâkat ve Yunan Madalyası		
Erkân-ı Harb Reisi Kai'makam Nasuhi Bey	4	ع	3	م	Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyası	
Erkân-ı Harb Binbaşısı Selâhaddin Bey	4	ع	4	م	Gümüş Liyâkat Madalyası	
Erkân-ı Harb Mülhak Yüzbaşı Mehmed Bey	5	م		//	//	//
//	//	//	Mülâzım-ı Sânî Safvet Efendi	//	//	//
(Yirmi Üçüncü Redif Livâ Hey'eti)						
Kumandan	(Münhal)					
Ahz-ı Askeri Kalemine Me'mûr Âlây Emîni Hâlid Efendi	Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları 4 ع 4 م					
İzmir Livâ Tabîbi Kolağâsı Bahâeddin	// Gümüş Liyâkat Madalyası					
Divan-ı Harb Muvakkit Hey'eti						
Reis Nâzilli Redif Âlâyı Kai'makamı Mes'ûd Bey	4	ع	3	م	Gümüş Liyâkat	
A'zâ Âlâşehir İkinci Sınıf Tâbur Kumandanı Binbaşısı Tahir Bey						
// İzmir Sınıf-ı Sânî Tâbur Kumandanı Binbaşısı Mestân Efendi						
// Aydın Redif Âlâyı Emîni Hâfız Ali Hayri Efendi	4	ع	4	م	İmtiyâz Madalyası	
// Bornova Redif Tâbur-ı Sınıf-ı Sânî Kumandanı Kolağâsı Ömer Ağâ	Yunan Madalyası					
//	//	//	//	//	Yüzbaşı Osmân Efendi	Gümüş Liyâkat
// İzmir	//	//	//	//	Yüzbaşı Câvid	Gümüş Liyâkat
//	//	//	//	2'nin	Mülâzım-ı Evvel Şevki	//
//	//	//	//	1'nin	Mülâzım-ı Evvel İhsân	//

Divân-ı Harb-ı Dâimi							
Reis Bornova Redif Tâburu Binbaşısı Hüsnî	4	م	Gümüş	Liyâkat ve Yunan			
A'zâ Bornova Redif Tâburu Kolağası İbrâhim Efendi	5	م	Gümüş	Liyâkat			
// Cezâir Bahr-i Sefîd Torpido Yüzbaşısı Râşid Efendi	5	م	//	//			
// Bornova Redif Tâburu Mülâzım-ı Evvel Nazmi			Efendi	//	//		
// Hassa Nizamiyye Âlây 2 Tâbur 2'nin 2 Mülâzım-ı Sâni Mustafa	//	//	//				
// // // // 2 // 4'nin 4 Fazla Ser-çavûş Câvid			//	//			
Divan-ı Harb-ı Mahsus							
Denizli Redif Âlâyı Mîralây Tevfîk Bey	4	ع 4 م	Liyâkat	Madalyası			
A'zâ Hassa Nizâmiyye Kai'makamı Şekîb Bey	4	م	//	//			
// Âlâşehir Sınıf-ı Sâni Binbaşısı Tâhir Bey							
// Nefni Redif Tâburu Yüzbaşısı Mehmed Efendi	4	م	Gümüş	Liyâkat ve Yunan			
// Bornova Sınıf-ı Sâni Kumandanı Kolağası Halil Efendi			//	//			
Kâtip Mülâzım-ı Evvel Şa'ban Efendi	5	م	Gümüş	Liyâkat ve Yunan Madalyaları			
İzmir İnşâât Komisyonu							
Kule Tâburu Kumandanı Kolağası İsmâil Hakkı Efendi	4	م	Gümüş	Liyâkat			
A'zâ Aydın Kolağası Ali Kemal Efendi			Gümüş	Liyâkat			
// Torpido Yüzbaşısı Râşid	//	5 م	//	//			
// Mülâzım-ı Evvel Nafiz	//	//	//	//			
// Mülâzım-ı Evvel Subhi	//	//	//	//			
// Mülâzım-ı Sâni Mustafa	//	//	//	//			
// // Mustafa	//	//	//	//	ve Yunan Madalyası		
// // Cemîl	//	//	//	//			
İzmir Akarât-ı Askeriyye Komisyonu							
Reis	Süvâri Redif Kai'makamı	(Münhal)					
A'zâ Bornova Binbaşısı Hüsnî Bey	A'zâ Mülâzım Fahreddin Efendi						
// Mülâzım-ı Evvel Fâzıl Efendi							

İzmir Sevkiyyât-ı Askeriyye Komisyonu Hey'eti					
Reis Binbaşı Fuad Bey	4 ع 5 م	Gümüş İmtiyâz ve Yunan Madalyası			
A'zâ Âlây Kâtibi Mustafa Efendi	4 ع 4 م	Liyâkat	//	//	
// // Osmân Hâlid	//				
// İdâre Kâtibi İbrâhim	// 4 ع 4 م	Yunan	//		
// Tâbur Kâtibi Mustafa	//				
// Yüzbaşı Osmân	// 4 م	Gümüş İftihâr ve Yunan Madalyası			
// // Ahmed	// 5 م				
// Mülâzım-ı Sâni Rızâ	//	Gümüş İmtiyâz İftihâr ve Yunan Madalyası			
// // Selim	// 5 م	Yunan Madalyası			
// // Mustafa	// 5 م	İftihâr ve Yunan Madalyası			
Hassa Ordu-yı Hümâyûnu Mensûbâtından Olup İzmir'de Ârâm-sâz Besâlet-i Nizamiyye İkinci Âlâyı Ümerâ ve Zâbitânı					
Merkez Kumandanı Mîralây Remzi Bey Gümüş İmtiyâz ve Yunan Madalyaları 4 ع 4 م					
Mezkûr Âlâyın Dördüncü Tâbur Ümerâ ve Zâbitânı					
Binbaşı Remzi Efendi	4 ع 4 م	Plevne	Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyası		
Kolağası Rızâ	// 4 ع 4 م		//		//
Tâbur Kâtibi Mustafa Efendi	4 ع 5 م		//		//
İmâm Hacı Ahmed Rif'at Efendi	5 م	Plevne	//		//
Doktor Kolağası Ârif	//		//		//
Eczâcî Şerâfeddin Efendi			//		//
Cerrâh Mustafa	// 4 م		//		//
Yüzbaşı Mümtâz Tevfik	//		//		//
Birinci Bölükte Yüzbaşı İsmâil Ağâ	5 م		//		//
// // Mülâzım-ı Sâni Hasan Tahsin Efendi	//				//
İkinci Bölükte Yüzbaşı (Münhal)					
// // Mülâzım-ı Evvel Nuh Bey			//		//
// // Mülâzım-ı Sâni Şükrü Efendi			//		//

İkinci Bölükte	Mülâzım-1 Sâni Mehmed Efendi	5 ₪	Gümüş Liyâkat Yunan Madalyası
Üçüncü Bölükte	Yüzbaşı Süleymân Ağâ	//	//
//	//	Mülâzım-1 Evvel Muhtâr Efendi	//
//	//	Mülâzım-1 Sâni Halil	//
//	//	//	Aziz
Dördüncü Bölükte	Yüzbaşı Seyfeddin Efendi	//	//
//	//	Mülâzım-1 Evvel Cemâl Efendi	5 ₪ Tahlîsiyye Liyâkat ve Yunan Madalyaları
//	//	Mülâzım-1 Sâni Tahsîn	// Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyası
//	//	//	// Alişan
		5 ₪	İftihar ve Liyâkat ve Yunan Madalyaları
Redif On İkinci Fırkaya Mensub Kırk Beşinci İzmir			
Âlâynın Birinci İzmir Tâbur-ı Ümerâ ve Zâbitânı			
Binbaşı	Ömer Cemâl Efendi	4 ₪	Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları
Kolağası	Mustafa Ağâ	5 ₪	//
Tâbur Kâtibi	Zekeriya Efendi	5 ₪	//
Tüfenkci	Ferhân Usta		//
Birinci Bölükte	Yüzbaşı Celâl Bey	//	//
//	//	Mülâzım-1 Evvel İhsân Efendi	//
//	//	Mülâzım-1 Sâni (Münhal)	
İkinci	//	Yüzbaşı Süleymân Askeri Bey	//
//	//	Mülâzım-1 Evvel Şevki Efendi	//
//	//	Mülâzım-1 Sâni Mustafa	//
Üçüncü	//	Yüzbaşı Ali	//
//	//	Mülâzım-1 Evvel Kâmil	//
//	//	Mülâzım-1 Sâni İsmâil	//
Dördüncü	//	Yüzbaşı (Münhal)	
//	//	Mülâzım- Ahmed Efendi	//
//	//	Mülâzım-1 Sâni (Münhal)	

Cezâir Bahr-ı Sefîd Topçu Birinci Âlâyı									
Topcu Mîralâyı Razi Bey	3	ع 2	م	İftihâr ve Gümüş	İmtiyâz ve Altın	Liyâkat			
Âlây Emîni Mustafa Efendi	4	م		Gümüş	Liyâkat				
Âlây Kâtibi Ali Haydar	//	5	م	//	//				
Esvâb Emîni Mehmed	//	5	م	//	//				
Zikr Olunan Topcu Âlâyının İkinci Tâburunun İzmir Hamîdiye İstihkâmındaki Birinci ve İkinci Bölüğü									
Kolağâsı Hâcî Mustafa Efendi				5	م	Gümüş	Liyâkat		
Tabîb Kolağâsı Hâcî Nuri	//			5	م	Gümüş	Liyâkat ve Girid	Madalyası	
Cerrâh Şerif	//					Karadağ	ve Liyâkat		//
Birinci Bölükte	Yüzbaşı	Mustafa	Ağâ	4	م	Gümüş	Liyâkat		
//	//	Mülâzım-1	Evvel	Hüsni	Efendi	5	م	//	// ve İftihâr
//	//	Mülâzım	İsmâil	//	5	م	//	//	Madalyası
//	//	Mülâzım-1	Evvel	Hulûsi	//	5	م		
İkinci	//	Yüzbaşı	Ahmed	//	5	م	Gümüş	İftihâr ve Liyâkat	
//	//	Mülâzım-1	Evvel	İsmâil	Hakkı	Efendi	Gümüş	Liyâkat	
İkinci	//	//	Sânî	Ali	Ağâ	5	م	//	// ve İftihâr
//	//	//	Ahmed	Hâzim	Efendi		//	//	//
Ser-marangoz	Mehmed	Usta				//	//		
Ser-timurci	Hüseyin	Efendi				//	//		//
Kamâcî	Ahmed	//				//	//		Sanâyi'
İstihkâm-ı Mezkûrda Bulunan Torpido Zâbitânı									
Kolağâsı Hüsni	Efendi					Gümüş	Liyâkat ve Sanâyi'	Madalyası	
Yüzbaşı	Râşid	//	5	م		//	//		
Mülâzım-1	Evvel	Mustafa	Nihâd	Efendi	4	ع 5	م	//	//
//	İsmâil	//			//	//	//		

İzmir Komodorluğu						
Komodor Fâik Bey	Kai'makam	4 م	Gümüş	Liyâkat	ve Yunan	Madalyası
Tabîb	Haydar Bey	Binbaşı	4 ع4 م	//	//	//
Kâtip	Tevfik Efendi	Kruvet Kâtibi	//	//	//	//
Kazgâncıbaşı	İlyâs Efendi		//	//	//	//
Süreyyâ Vapur-ı Hümâyûnu						
Süvârisi	Hâfız Ali	Efendi	Sağ Kolağâsı	4 م	Gümüş	Liyâkat
Süvâri-i Sânî ve	Sefâin Me'mûru	Mehmed Emin	//	Yüzbaşı	Gümüş	Liyâkat ve Yunan Madalyası
Ser-çerhacı Alâeddin						
İkinci	Çerhacı Rızâ	//	Yüzbaşı	//	//	
Üçüncü	//	İbrâhim	//	Yüzbaşı	//	//
Çerhacı	Mehmed Ali	//	Mülâzım-ı Evvel	//	//	
//	Ziyâ	//	//	//	//	
—— Güğerte Me'mûrları ——						
Zihni	Efendi	Mülâzım-ı Evvel	Gümüş	Liyâkat		
Muhyiddin	//	//	//	//		
Muhtâr	//	//	//	//		
Topçu Muallimi Kadri Efendi	Gedikli-i Sânî	//	//			
Hikmet	//	//	Sâlise	//	//	
Başkâtip İsmâil Hakkı	//	Fırkateyn Kâtibi	//	//		
İmâm Cevdet	//	İmâm Sınıf-ı Sâlis	//	//		
İzmir Rûsûmât Nezâreti						
Nâzır	Nizâmeddin	Bey	Ûlâ Sânîsi	3 ع		
—— Muhâsebe Kalemi ——						
Başkâtip İsmâil Efendi	Sâniye	4 ع	İrsâlât Mukayyidi	Hayreddin Efendi		
Refîk-i Evvel	Tevfik Bey		Cedvel Mübeyyizi	Fâik	//	
//	Sânî	Es'ad Efendi	Sâlise	4 ع	Mukayyid	Sabri
//	Sâlise	Hafi	//	Refîki	Hasan	//
Sandık Emîni	Mehmed	//	5 م	Diğeri	Ali ve Sadreddin	Efendiler

— Tahrîrât Kalemî —	
Başkâtip Râgıb Bey Sâniye 4 ۴	Mukayyid Ferîki Feyzi Efendi
Refîk-i Evvel Şükrü Bey	Mukâbelecî Şükrü Bey
// Sâni Sabri Efendi Râbia	Ser-mübeyyiz Hasan Efendi
Müsevvid Ali //	Mübeyyiz Rahmi, Haydar, Fahri, Süleymân
// Tâhir //	ve Nuri Efendiler
Evrâk Mukayyidi Sâlih // Râbia	
— İzmir Emtia-i Ecnebiyye Gümrüğü —	
Müdür Ahmed Refik Bey Sâniye	Muhâsebe Mukayyid Muâvini Şükrü Efendi
Başkâtip Ali Râif Efendi	Sandık Emini Galib //
İkinci Kâtip Rahmi Bey	// // Muâvini Tevfik //
Üçüncü // Emin Efendi	Tahrîrât Kâtibi Şefik Bey
Muhâsebe Mukayyidi Nuri //	
— Paket Şubesi Müdüriyeti —	
Müdür Hakkı Bey	
Şube Anbâr Me'mûru Tahsîn Bey	Şube Paket Me'mûru Kemal Efendi
— Estimâtorlar —	
Ser-estimâtor Ragıb Bey Salise 4 ۴	Estimâtor Receb Efendi
Estimâtor İbrahim Efendi // 4 ۴	// Hasan //
// Şâkir //	// Hacı Vehbi //
Kimyager	Yüzbaşı Şahâb Sıdkı Efendi
Zir idâresinde yüz kırk dâiresi olup bunlar on dört müdüriyyete taksim edildiği gibi işbu on dört müdüriyyetin altısı bu vilâyet dahilinde mütebâkî sekiz müdüriyyetten ikisi Konya biri Hüdâvendigâr, diğerleri Cezâyir Bahr-ı Sefid-i Vilâyet celîlerine tabi' mahallerdedir.	

Ketebe-i Aklâm									
Ser-muhâsib Mehmed Bey Salise									
Muhâsib	Hakkı	Efendi	İcmâl Mübeyyizi Mehmed Efendi						
//	Ahmed	//	//	//	Nedim	//			
//	Rif'at	//	Sened Makbuz Muharriri Hafız Şevki Efendi						
Yevmiyye Mukayyidi	Mustafa	//	//	//	Hâşim	//			
İcmâl Kâtibi	Nuri	//	//	//	Haydar	//			
//	//	Refiki Melik	//	Kapı Pusulası			//	Mehmed Tevfik	//
//	Mübeyyiz	Necâti	//	//	//	Hüsâmeddin	//		
//	//	Ahmed Mansur	//	Kordon Koçân Kâtibi Râşid Bey					
//	//	Haydar	//	//	//	Mazhar Efendi			
— Mânifesto Me'mûrları —									
Mânifestora Me'mûru Mustafa Efendi				Mânifestora Me'mûru İsmâk Efendi					
//	//	Naci	//	Aktarma ve Ta'kib Me'mûru Ali Bey					
Mânifesto Kâtibi Nikoli Efendi									
— Anbâr Me'mûrları —									
Anbâr	Me'mûru	Ömer Efendi	Anbâr Me'mûru Ömer Efendi						
//	//	Ziyâ	//	//	//	Ziyâ	//		
Mârkator	Ali	Bey	Mârkator Ali Bey						
//	Mehmed Ali Efendi		//	Mehmed Ali Efendi					
//	Adil	//	//	Âdil //					
//	Ahmed	//	//	Ahmed //					
//	Hüseyin	//	//	Hüseyin //					
— Ayniyye Me'mûrları —									
Ayniyye Alış Me'mûru Ahmed Efendi				Ayniyye Alış Me'mûru Muâvini Mehmed Efendi					
//	Satış	//	Nikolâki	//	//	Kâtibi Mahmûd	//		
— Muâyene Me'mûrları —									
Ser-muâyene	Me'mûru	Osmân Efendi	Muâyene Me'mûru Behçet Efendi						
Muâyene	//	Fazlı	//	//	//	Bahâeddin	//		

Muâyene Me'mûru Hâcî Mestân Efendi				Muayene Me'mûru Cemâl Efendi			
//	//	Hamdi	//	//	//	Kâloset	//
//	//	Ali Rızâ Bey		//	//	Hâcî Ahmed	// 4 ع
//	//	Hayri Efendi		//	//	Hasan	//
//	//	Rif'at	//	//	//	Hâcî Sadeddin Efendi	
//	//	Kâbril	//	//	//	Şükrü	//
//	//	İhsân Bey		//	//	Fuad Bey	
//	//	Kâmil Efendi		//	//	Seyfeddin Efendi	
— Muâyene Kâtipleri —							
Ser-muâyene Kâtibi Nazmi Efendi				Muayene Kâtibi Seyyid Efendi			
Muâyene	//	Tevfîk	//	//	//	Ali Rızâ	//
//	//	Mehmed	Bey	//	//	Ahmed	//
//	//	Abdullah	Efendi	//	//	Sâlih	//
//	//	İzzet	//	//	//	Şevki	//
//	//	Ahmed Hamdi	//	//	//	Muhtâr	//
//	//	Zikri	//	//	//	Abdülkâdir	//
//	//	Mustafa	//	//	//	Memduh	//
//	//	Sâmi Bey		//	//	Nuri	//
//	//	Nesim Efendi		//	//	Ali Rızâ	//
— Kapı Me'mûrları —							
Ser-kapı Me'mûru Abdülaziz Şem'î Efendi				Kapı Me'mûru Hasan Nüzhet Efendi			
//		Hasan Tahsîn	//	Kapı	//	Ziyâ	//
Kapı Kâtibi Hakkı Efendi							
— Kantârcılar —							
Kantârcı Mustafa Fevzi Efendi				Kantârcı Mustafa Kâzım Ağâ			
//		Çerkes Mehmed	Ağâ	//		Tevfîk Efendi	
//		Hâcî Tâhir	Ağâ			Odacı Mehmed	//
— Kolcular —							
Kolcu Başı Ahmed Ağâ				Kolcu Hacî Mehmed Efendi			
Kolcu İlyas Ağâ							

Kolcu Hâcî İbrâhim Efendi // Mehmed Ali Ağâ // Ahmed Ağâ // Veli Çavûş	Kolcu Cevri Efendi // Mehmed Ali Ağâ // Hâcî Yusuf Ağâ // Mehmed Ağâ
İzmir Emtia-i Dâhiliyye Rûsûmât Müdüriyyeti	
Müdür Lebîb Bey Sâlise	Başkâtip Mustafa Efendi
— Muhâsebe Kalemi —	
İkinci Kâtip Süleymân Efendi Sandık Emîni Sâlih // Üçüncü Kâtip Şevki // Muhâsib Râif Efendi // Resm-i Gümrük Depozito Mukayyidi Ahmed Hamdi Efendi Sened-i Makbuz ve Depozito Muharriri Emin // Tezkire Müterakime Kâtibi Ahmed //	Tezkire Kâtibi İsmâil Bey // // Edib Efendi // // Mehmed Cemâl // // // Mehmed Nâci // Şukuk-ı Erbaa Kâtibi Hâşim // İcmâl Kâtibi Mehmed // Rıhtım Koçân Kâtibi Tevfîk Bey Sâlise
— Tahrîrât Kalemi —	
Tahrîrât Kâtibi Nuri Bey Sâniye // Refîki Eşref Efendi // Diğerî Mustafa // // // Sâlih // Mânifesto Me'mûru Nuri //	Eşyâ-ı Ayniyye İnzimâmıyla Anbâr } Me'mûru İbrâhim Efendi Kâtibi Hüseyin Efendi Mârkator Ahmed // // Yuvân //
— Muâyene Hey'eti —	
Estimâtor Mustafa Efendi Sâlise Muâyene Ser-me'mûru Hâcî Hamîd Efendi Muâyene Me'mûru Şahâb // // // Hâcî Yusuf // // // Ali Ağâ // // Emin Efendi // // Cemâl Ağâ // // Hüsnî Ağâ // // Edhem Efendi	Muâyene Me'mûru Muhyiddin Ağâ // // Muharrem Ağâ Muâyene Ser-kâtibi Hayri Efendi Muâyene Kâtibi Süleymân // // // Ali Sâib // // // Mehmed Fehmi // // // Receb // // // Mehmed Tevfîk // // // Necîb //

Muâyene Kâtibi Ali Rızâ Efendi // // Süreyyâ Bey Kurşun Mühür Me'mûru Süleymân Efendi Kantârcı Süleymân Ağâ // Mehmed Emin Efendi // Kadri Ağâ	Kantârcı Rızâ Efendi // Mustafa // // Besim // Kapı Me'mûru Gâlib Efendi // Mahmûd // Odacı Ali Ağâ
— Muhafaza Hey'eti —	
Ser-me'mûr Nazmi Efendi Merkez Me'mûru Mehmed // // // Hafız Abdullah Efendi	Merkez Me'mûru İlhamî Efendi // // Mehmed İrfân // // // Hüseyin //
Sâhil Muhâfaza Me'mûrları Nefer 61 Muhâfaza Kayığı Aded 12 Me'mûr 12 Reis 3 Tâife 42	
— Emtia-i Dâhiliyye-i Müdüriyyete Mülhak İdâreleri —	
Yolcu Salonu Müdürü Osmân Efendi	
Yolcu Sâlonu Kâtibi Mehmed Şevki Efendi // // Refîki Mustafa //	Muâyene Me'mûru Mehmed Efendi Saniye 4 5 م // // Tahsîn //
Ser-muâyene Me'mûru Ali Bey	Kadın Kolcusu Eleni
— Punta Rüsûmât Me'mûriyyeti —	
Me'mûr Tahsîn Bey Sâlise Kâtip Hakkı Bey Sandık Emîni Ferid Bey Muâyene Me'mûru Tervîk Bey // // Hulûsi Bey	Muâyene Me'mûru Ahmed Efendi // Kâtibi Ömer // // // Hüsni // // // Ziyâ // Kolcu Nefer 1 Muhâfaza Me'mûru Nefer 4
Çandârlı Rüsûmât Me'mûru Osmân Efendi Ali Ağâ Çiftliği Rüsûmât Me'mûru Hüseyin Azmi Efendi Merbuti Kelîsâ Karyesi Me'mûru Ömer Foça-i Cedîd Rüsûmât Me'mûru Ahmed Muhterem Efendi Foça-i Atîk // // Ahmed Kadri //	Kantârcı 1 Kolcu 1 Kolcu 3 Kolcu Nefer 1 // // Kâtibi İsmâil Hakkı // Kolcu Nefer 2

Karaburun Rûsûmât Me'mûru Ragıb	Efendi			
// // Kâtibi Mehmed	//			
Merbuti Köse Deresi Me'mûru İbrâhim	//			
// Karareis // Necîb	//			
// Yeni Limân // Hâfız Mehmed	//	Kolcu	2	
Mordoğan Rûsûmât Me'mûru Sâlih	Efendi	Kolcu	1	
Denizgirân Rûsumat Me'mûru Mahmûd	//	//	1	
Urla Rûsûmât Me'mûru Hâfız Halil	//			
Kâtip Sâlih	//			
Muâyene Kâtibi Mehmed Hilmi	//			
Gûlbahçe Me'mûru (Münhaldır)	Kolcu	2	Kantarcı	1
Sığacak Rûsûmât Me'mûru Ahmed Efendi			Kolcusu Nefer	4
Kösten Adası Rûsûmât Me'mûru Mehmed Tevfik Efendi	//	//		1
Timurcili Rûsûmât Me'mûru Vekili Mustafa	//	//	//	2
~~				
İzmir Telgrâf ve Posta İdâresi				
(Başmüdürlük Hâcî Ömer Hilmi Bey	Ûlâ Evvelî	2	Hicâz Madalyası)	
Müfettiş	Es'ad Bey	Sâniye	3	5
// Muâvini	Sezâî Bey			
Başkâtip	Hâfız Bekir Efendi	Sâlise	Gümüş Girid Madalyası	
//	Muâvini Hâcî Rızâ Efendi	//	//	//
Veznedâr	Gazâzyân	//		
Kâtip	Mehmed Nuri, Ali Fahri ve Ahmed Rif'at Efendiler			
Mukayyid	Mahmud Fuad Efendi			
Mübeyyiz	Abdullah ve Mehmed Ali Efendiler			
Telgrâf İdâresi				
Merkez Müdürü	Mehmed Hâşim Efendi	Sâniye	3	Gümüş Girid Madalyası
Muhâbere Başme'mûru Kâzım Bey	Râbia	//	//	
Muhâbere Me'mûrları:	Hâlid, Mazhar, Tâhir, Şâkir, Şükrü, Emin,			

Süleymân, Vehbi, Abidin, Edib, Hasan, Vâsîf ve Mustafa Kâmil Efendiler

Makineci Mehmed Efendi

Muhâberât-ı Ecnebiyye Başme'mûru İsterâti Efendi Râbia

Hevek Ser-me'mûru Tarîka //

// Muhâbere Me'mûrları: Mişel, Ken'ân, Teodor Nâhid, Yuvânâki, Nesim, Sultânyân, Îsâk Fransua, Hamdi, Ruhi ve İsmâil Hakkı Efendiler

Posta İdâresi

Müdür İskender Efendi Sâniye

Muâyene Me'mûru Ali Rızâ // Sâlise 4 ع 4 م

Kolipostâl Mersule Başme'mûru Rif'at Efendi Sâlise

İttihad-ı Kolipostâl Me'mûru Kemâl //

// Mevrûde Başme'mûru Aleksân Hurşid Efendi

// // Muâvini Kerîm Yümnî //

Havâlenâme Me'mûru Bekir Sıdkı ve Hasan Fahri Efendiler

Mekteb-i Mersule Başme'mûru Ahmed Efendi

Pul Me'mûru Ali //

Mekteb-i Mersûle Me'mûrları: Yâver, Mustafa, Mârko, Hasan, Ziyâ, Hayim, Ömer, Mazlûm, Ziyâ ve Abbas Efendiler

Mekteb-i Mevrûde Başme'mûru Dâvid Efendi

// // Me'mûrları: Hasan, Yorgi, Remzi ve Bilâl Hulûsi Efendiler

Basmahâne Şube Başme'mûru İbrâhim Efendi

// // // Muâvini Hasan Efendi

Deniz Me'mûru Ali Rızâ //

Ser-seyyar Rüşdî //

Seyyar Me'mûrları: Nuri, Mehmed Şevki, Mehmed Yahya, Süleymân Şükrü, Ali, Abdullah, Fethi, Cemâl, Râşid, Mazhar ve Rüşdî Efendiler

Orman ve Maâdin İdâresi

(Muâmelât Müdürü Mehmed Şükrü Efendi Ülâ Evvelî 3 م)

Orman Ser-müfettişi Agob Efendi Sâlise	Orman ve Maâdin Muhâsebe Başkâtibi } Sâlise
Muâvin Mühendisi Bârkef // Sâlise	
	Vehbi Efendi

Tahrîrât Başkâtibi Mehmed Kâzım Efendi	Kordon Kontrol Me'mûru Şakir Bey Salise
Orman Müfettişi Muâvini Sâlih Zeki //	Kontrol Me'mûr Kâtibi Hüsnî Efendi Salise
Muhâsebe Refik-i Evvelî Abdullah Efendi	Basmahane Tezkire Muharriri Hüsnî Efendi
// // Sânîsi Bekir Sıdkı //	Da'vâ Vekili Rif'at //
Merkez Kazâda Sûvârî, Piyâde Kolcusu 14	
İzmir Kazâsı 322 Senesi Vâridâtı 73695 Guruş	
İzmir Düyûn-ı Umûmîyye Nezâreti	
(Nâzır Besim Bey Ulâ Sânîsi 3 Ğ)	
Başmüfettiş Mösyö Şarno Efendi 2 ۶	Müfettiş Mavrofîdi Efendi
Müfettiş Mülâzımı Antuan Tulâs Efendi	
— Muhâsebe Kalemi —	
Muhâsebe Başkâtibi Hasan Tahsîn Efendi	Refik Nüzhet Bey
Refik-i Evvel İsmâil Hakkı //	// Ferid Bey
// Sadık //	// Hilmi Efendi
// Ken'ân //	// Enver //
// Ali Rızâ //	// Şevki //
— A'şâr Kalemi —	
Başkâtip Hâfız Mustafa Efendi	Sandık Emîni ve Pul Me'mûru }
Refik-i Evvel Hüseyin Hüsnî //	Mehmed Nuri Efendi }
// Sânî Mahir //	Muâvini Mihâlâki Efendi
// Sâlise Halil Safvet //	Ta'kib-i Masâlih Me'mûru Ali Rızâ Bey
Müsevvid Mehmed Ali Bey	Müskirat-ı Kontrol Me'mûru (Münhal)
// Hulûsi Efendi	Posta Me'mûru Ali Nuri //
Mübeyyiz Ferid Efendi	Da'vâ Vekili Bekir Behlül Efendi
— Tahrîrât Kalemi —	
Başkâtip Mehmed Sürûr Efendi	Evrâk Mukayyidi Mahmud Bey
Refik-i Evvel Ahmed Saîd Bey	Muâvini Osmân Bey
Müsevvid Mehmed Ali Efendi	Mübeyyiz Hakkı Efendi
// Hasan Servet //	Reşid Bey

İzmir Düyûn-ı Umûmîyye Müdüriyeti			
Müdür İlhâmi Bey	Sâlise	Muâvini Hüseyin Fazıl	Efendi
Başkâtip Mehmed Emin Efendi		Tahrîrât Kâtibi Mustafa	//
İkinci Kâtip Ziyâ	//	Mukayyid Ahmed Bedreddin	//
İcmâl Kâtibi Edhem	//	İstimâreci Mustafa	//
Tezkire Kâtibi Mustafa	//	Kemer Kapısı Me'mûru Safvet	//
Muâvini Mehmed Emin	//	Kolcubaşı Mehmed	//
Mubassır Ali Rızâ	//	Piyâde Kolcu	Nefer 15
Karşıyaka Düyûn-ı Umûmîyye Müdüriyeti			
Müdür Osmân Tevfik Efendi		Sandık Emîni Şükrü Efendi	
Tuz Anbârları Kontrol Me'mûru	}	Mubassır Ahmed	//
Vâsilâki Efendi		// Ali Kemâl	//
Kâtip Bahâeddin		//	Kantârcı 2
— İzmit Tuz Anbâr Me'mûriyeti —			
Me'mûr Muharrem Efendi			
Kâtip Hüseyin Hüsni Efendi		Kantârcı Hüseyin Efendi	
Zirâat Bânk İdâresi			
Şube Me'mûru İsmâil Hakkı	Efendi Sâlise	Turuk u Maâbir Mukayyidi Refiki Ömer Lütî Efendi	
Muhâsebe Başkâtibi Hulki	//	Evrâk	// Rızâ //
// Refik-i Evvelî Cemâl	//	//	// Refiki Midhat //
// // Sâni'si Saîd	//	Hisse-i-iâne Kâtibi Sezâî	//
İkrâzât Mukayyidi Kâmil	//	Da'vâ Mukayyidi Fahri	//
// // Refiki İsmâil	//	Veznedâr Mehmed Bey	
Hisse-i iâne // Veysel	//	Da'vâ Vekili Feyzi Bey	
Turuk u Maâbir // Fuad	//	Tahsildâr Mustafa Efendi	
Zirâat Bânk Meclisi			
Reis	Dâire-i Beledîyye A'zâsından Rızâ Bey		Sâlise
A'zâ	Bânk Me'mûru İsmâil Hakkı Efendi		Sâlise
//	Zirâat Müfettişi Zakâryân	//	Sâniye 4 ₪
//	Ticâret Odası A'zâsından Kerâsteci İbrâhim Bey		
Vâridâtı Gâye-i Teşrin-i sâni	Sene 323	4,723,680	Guruş 33 Para

Limân İdâresi			
Limân Reisi Ali Sinân Bey Mîralây Gümüş Liyâkat, Girid ve Tahlisiyye Madalyaları	4 ع 3 م		
// Kâtibi Behcet Efendi Sâlise			5 م
Manifesto Me'mûru Hüseyin Vasfî Efendi Kruvet Kâtibi Gümüş Liyâkat Madalyası			
Brik Kâtibi Hüseyin Cemâl	//	//	//
Lenger Me'mûru İpsâlti	//	Tahlîsiyye	//
Karântina İdâresi			
İnspektör Kânto Polidis Efendi	4 ع 2 م	Fransızca Birinci Kâtibi Vâlyâni Efendi	4 م
Başkâtip Ömer Lütfî	// Sâlise 4 م	// İkinci // Murât //	
İkinci Kâtip Mehmed Şükrü //		Ser-gardiyan Hâcî Hüseyin Ağâ	4 م
Gardiyan 2		Filikeci 5	
Fenâr İdâresi			
Müdür Levi Jânârdi Landi Efendi			
Sandık Emîni Pol Meysir Efendi		Kâtip Edgâr Jânârdi Efendi	
Pasâport İdâresi			
Me'mûr Cemîl Bey Râbia			
Kâtip Edhem Efendi		Muâmelât-ı Ecnebiyye Kâtibi Abdülmuttalib Bey	
Ticâret ve Ziraât ve Sanâyi' Odası			
Reis Hâcî Dâvid Ferkuh Efendi Salise		A'zâ Dömizi Barutci Efendi	
A'zâ Tâhir Efendizâde Ahmed Bey		// Afestâdi İlyâdi Efendi	
// Kemâhi İbrâhim Efendi		// Mösyö Edvâr Vitel	
// Kerâsteci İbrâhim Bey		// // Kasti Perotapâci	
// Osmânlızâde Mehmed Efendi		// Balıkcıyân Agop Efendi	
// Simonâki Simon //		// Behor Amatu //	
Başkâtip Diyojen Efendi			
İzmir Ticâret ve Sanâyi' Borsası			
Reis Uşşakzâde Sâdık Bey	Ûlâ Evvelî		2 م
Komiser Armenâk Efendi	Ûlâ Sânişi		3 ع 3 م

A'zâ Osmânlîzâde Mehmed Efendi	A'zâ Mihâlâki Kâloçi Efendi
// Aleksândır Koleti //	// Behor Roditi //
// Nikola Arabacı	Sandık Emini Îsâ'î Hâcî Toma Efendi
Kâtip Edhem Efendi	
İzmir'de Gerek Muvazzaf ve Gerek Fahri Olarak Me'mûriyyette Bulunmayan Hâiz-i Rütbe ve Nişân-ı Zevât	
Nakibü'l Eşrâf Hâcî Mustafa Efendi	İstanbul Payesi
Defterdâr Esbakı Zühdi Bey	Ulâ
Çatalca Mutasarrıflığından Müttekâid Ali Rızâ Paşa	Rumeli Beylerbeyi 3 م
İlbasân Livâlîğinden Müttekâid Süleymân Sırrî Paşa	Mîrlivâ { Altın Yemen, Gümüş İftihar ve Yunan Madalyası 2 م
Ahmed Harsâ Paşa	Mîr-i mîrân 2 ع 2 م
Pirinçizâde Hâcî Fehmi Paşa	//
Karantina Müdür Sâbıkı Enver Bey	Ulâ Sânişi 3 ع 2 م
Polis Müdür Sâbıkı Abdurrahman Efendi	// 3 م
Kantâr Ağâsı Zâde Ali Bey	Mütemâyiz 3 م
Ispârtalîzâde İstepân Efendi	// 3 ع 2 م
İshak Paşazâde Vitâlis Bey	// 3 ع 4 م
Kökbaşoğlu Zahâryâ Efendi	Mütemâyiz
Diş Tabîbi Nikolâidi Efendi	// 3 ع 3 م
Da'vâ Vekillerinden Kâzdâğlıyân Dikrân Efendi	// 4 م
Kadiri Dergâh-ı Şerifi Post Nişini }	
Müderresinden Hâfız Ali Efendi }	İzmir Pâye-i Mücerredi Altın Liyâkat 3 ع
Müftüzâde Rahmetullah Efendi	//

Kasabalızâde	Sâniye	4 ع
Râgıb Paşazâde Fâik Bey	//	
Evkâf Başkâtibi Sabık Hüseyin Efendi	//	
Bekir Hâcızâde Ahmed Bey	//	4 م
Harsâ Paşazâde Zeki Bey	//	3 م
Yahya Paşa Damadı Mahmûd Bey	//	
// // Hüsnî Bey	//	
Râşid Beyzâde Kemâl Bey	//	4 ع
Bânk-ı Osmânî Tercümânı Sabık Nubâryân Efendi	//	4 م
Yusuf Oğlu Hiralâmbo Efendi	//	3 م
Da'vâ Vekillerinden Toma Andonyâdi Efendi	//	
Hâcî Şerif Paşa	Mîrû'l-ümerâ	
Nişli Hâcî Ali Efendi	Sâlise	
Arasta Kethüdâsı Sâlih Efendi	//	
Tokâdizâde Şekîb Bey	//	
Evliyâzâde Refîk Bey	//	
Nakibzâde Cemâl Bey	//	
// Sabri Bey	//	
Nazif Efendi	//	
Hâcî Şerif Ali Efendi	//	
Doktor Edhem Bey	//	
Nazif Efendizâde Razi Bey	//	
Mâzıcızâde Mustafa Efendi	//	
Mekteb-i Sanâyi' Müdür Sâbıkı Hasan Efendi	//	

Debbâğzâde Ali Bey	Sâlise	
Ağâzâde Mehmed Ziyâ Efendi	//	
Nesim Hâbif Efendi	//	4 م Gümüş İmtiyâz
Aryân Karabet Efendi	//	
Tüccârdan Dâvid Aruşas Efendi	//	4 م
// Mordehây Levi //	//	
// Rafâel Levi //	//	
Doktor İstepân Terziyân //	//	
Hisâr Câmi'-i Şerifi Hatibi Rakım Efendi	Mûsile-i Sahn	
Yemişcizâde Tâhir //	Rabia	
Eczâhâne-i Osmânî Müdürü Penâyot Efendi	//	5 م
Kuşadası ve Tevâbiî Rûm Metropolitdhânesi Kâtibi Kostâki Efendi	Râbia	
Mevlevi Dergâh-ı Şerifi Post Nişini Nuri	Efendi	3 م
Rifâi Dergâh-ı Şerifi Post Nişini Hüseyin	//	3 م
Hâcî Osmân Efendizâde Hâcî Kâzım	//	4 ع
Ispârtalızâde Tekfur	//	4 ع
Îsâyân Kokâs	//	3 م
Tüccârdan Polâko	//	3 ع
Arnavudoğlu Kâçiko	//	3 م
Doktor Lâzârâki	//	4 ع
Tahmincioğlu Dimitrâki	//	4 م
Mekteb-i Sanâyi' Musiki Muallimi Sâbık Sânto //		5 م

İzmir’de Bulunan Düvel-i Ecnebiyye Me’mûrları	
— İspanya —	
Vis Konsolosu Mösyö Advin Holî*	Tercümân Merkuryân Efendi
— İsveç —	
Konsolos Moklem 3 م	Tercümân Mösyö Bomesuv Pârdû 3 ع 4 م
— Almanya —	
Ceneral Konsolos Mösyö Mortmân 2 م	
Baştercümân Karabet Genceyân Efendi 3 ع 4 م	Tercüman Vangel Dubelis Efendi
— Amerika —	
Konsolos Mösyö Hâris	Tercümânlık münhaldır
— İngiltere —	
Ceneral Konsolos Mösyö Komberbâç	Baştercümân Alnon Top Efendi
— Avusturya Me’a Macaristan —	
Ceneral Konsolos Mösyö Siçini 3 ع	
Tercümân Bensiyon Vantura Efendi 4 ع	İkinci Tercümân Kostantin Mavrovilo Efendi
— İtalya —	
Ceneral Konsolos Mösyö Toskâni 2 ع	Tercümân Andre Firemân Efendi
Birinci Tercümân Mösyö Pol Semân 3 ع 3 م	// Sârioğlu //
Tercümân // Gâvril Semân	// Agob Artinyân //
— İran —	
Serkârperdâz Fethullah Hân 3 ع	
Tercümân Hiristâki } Atnâşule Efendi }	Tercümân Zâkyân Hacâtor Efendi // Kuyumcuyân İstepân //
Mütemâyiz 4 ع 4 م	
— Belçika —	
Ceneral Konsolos Mösyö Hâle Vibek	Tercüman Agobyân Karabet Efendi
Tercümân Mösyö Deveris	// // Bağdâsâr //

* Advin Coli veya Advin Joli şeklinde ismi telaffuz edilir.

— Portekiz —	
Konsolosluğu İtalya Ceneral Konsolosu Mösyö Toskâni'ye mevdudur	
Tercümân Agob Alpbâryân Efendi // Gülbenk Gürünyân //	Tercümân Con Cenerâle
— Danimarka —	
Konsolos Mösyö Frederik Flam 3 ♀	Tercümân Mösyö Şâhumyân Boğos
— Rusya —	
Ceneral Konsolos Mösyö Belâyef 2 ♀	
Tercümân Luka Eseyân Efendi 3 ♀	Tercümân Mösyö Anton Bâri 3 ♀
— Romanya —	
Konsolos Mösyö Alfred Kön 4 ♀	
Tercümân Mösyö Deno Tovic	Tercümân Emil Morât Efendi
— Fransa —	
Ceneral Konsolos Mösyö Pol Belan 2 ♀	
Baştercümân Mösyö Bare De'l-ânsi 3 ♀	Tercümân Mahmud Vehbi Bey Râbia
— Flemenk —	
Konsolos Mösyö Piterse	Tercümân Vikont Edmon Dehuşpa
— Yunan —	
Ceneral Konsolos Vekili Mösyö Ojanyadis Efendi 2 ♀	
Birinci Tercümân Mösyö Libâti	Muvakkat Tercümân Anestâş Gogos Efendi

İzmir'in Maârifi				
Mekteb-i İ'dâdî-i Şâhâne-i Hey'et-i İdâre Ta'limiyyesi				
Müdür-i Mektep	(Münhal)			
Tabîb Mustafa Enver Bey	Ûlâ Sânisî 4 ع 3 م	Gümüş İftihâr Madalyası		
Müdür-i Sânî ve Târih, Türkçe ve Akaid muallimi Yusuf Rıza Efendi	İzmir Pâye-i Mücerredî			
Muâvin-i Evvel ve Kozmoğrafya, Hesâp,	}	İliya Efendi		
Cebir, Müsellesât, Makine ve Fransızca Muallimi				
Muâvin-i Sânî ve Coğrafya ve Türkçe Muallimi Halil Bey				
Muallim-i Sâlis ve Fransızca ve Türkçe Muallimi Fâik Efendi				
Arabi ve Fârisi Muallimi Mehmed Saîd Efendi	Muharrec 3 م			
Ulûm-i Diniyye ve Ahlâkiyye Muallimi Hoca Kâzım Efendi	İstanbul Ruûsü			
Kitâbet Muallimi İzzet Bey	Sâniye 3 م			
Usûl-ı Tahrîr Muallimi Hakkı Bey	Râbia			
Kavânin ve Servet Muallimi Fuad Bey	Sâlise			
Hendese ve Kimya Muallimi Hümâ Râsib Efendi	Debbüy ve Anbâr Me'mûru İsmâil Hakkı Efendi			
Hesâp, Mevâlid ve Zirâat Muallimi Rahmi //	İmâm Nazmi //			
Resim Muallimi Ahmed Muhtâr Bey	Ser-mubassır Ali //			
Türkçe Muallimi Hüseyin Hüsnî Efendi	Mubassır İbrâhim //			
Rûmca Muallimi Midhat //	// Mustafa //			
Hüsn-i Hatt Muallimi Âdil //	// Bahri //			
Tahrîrât ve Muhâsebât Kâtibi Hatim Süleymân //	Leyli 245 Nehârı 248 Yekûn 493			
— Mübâyaât Komisyonu —				
Reis Maârif Müdürü	İsmâil Nâili Bey	Mütemâyiz	3 ع 3 م	
A'zâ Maârif-i Muhâsebe Me'mûru	Aziz Efendi	Sâniye	Sanâyi' Madalyası	
// Mekteb-i İ'dâdî Müdürü	(Münhal)			
// // Müdür-i Sânisî	Yusuf Rızâ Efendi		İzmir Pâye-i Mücerredî	
// Meclis-i Maârif A'zâsından	Hâcî Mehmed Efendi			

İ'dâdî Şubesinin Hey'et-i İdâre ve Ta'limnâmesi	
Müdür İlyâs Bahri Efendi	Hesâp ve Hendese Muallimi Hümâ Râsib Efendi
Muâvin Mustafa Cemîl //	Türkçe ve Fârisi Muallimi Mustafa Cemîl //
// Abdülkâdir //	Resim Muallimi Ahmed Muhtâr Bey
Arabi Târih ve Coğrafya Muallimi İlyâs } Bahri Efendi }	Fransızca Muallimi Yâko Efendi
Ulûm-i Ahlâk ve Kavâid-i Osmânî Muallimi } Abdülkâdir Efendi }	Hüsn-i Hatt Muallimi Adil //
Ulûm-i Diniyye ve Ahlâk Muallimi Hâfız Ahmed Efendi	Mubassır Mustafa //
	// İbrâhim Hilmi //
	Aded-i Talebe 315 Nehârî
Darü'l Muallimin-i İbtidâîyye-i Hey'et Ta'lîmiyyesi	
Muallim Yusuf Ziyâ Efendi	Hüsn-i Hatt Muallimi Fahri Bey
Ulûm-i Riyâza Muallimi Hâlid Bey Sâlise 4 & 4	Aded-i Talebe 47
İzmir İnâs Rüşdiyyesi	
Muallime-i Âlâ Yeşâr Hânım	Nakış Muallimesi Âyşe Hânım
// Sâniye Âyşe Hânım	Biçki ve Dikiş Muallimesi Fahriyye Hânım
// Sâlise Nuriye Hânım	Aded-i Tâlibât 135
Mekâtib-i İbtidâîyye	
Hamîdiye Mektebi	
Müdür ve Muallim-i Evvel Hâfız Halil Efendi	Muallim-i Sânî Rüşdî Efendi
Muallim-i Sânî Ahmed //	Muallim-i Râbi' Hâfız Mehmed Efendi
	Aded-i Talebe 162
Hamîdiye Şubesi = Hadikat'ül Vildân	
Muallim Hâfız Ahmed Râsîh Efendi	Aded-i Talebe 34
Memdûhiyye Mektebi	
Müdür ve Muallim-i Evvel Ahmed Efendi	Muallim-i Sâlis Hüseyin Efendi
Muallim-i Sânî Hâfız Mustafa //	Aded-i talebe 126
Memdûhiyye Şubesi	
Muallim Abdullah Efendi	Muallim İsmâil Efendi
	Aded-i Talebe 120

Teshibliye Mektebi	
Müdür ve Muallim-i Evvel Hâfız Cemâl Efendi	Muallim-i Râbi' Abdurrahman Efendi
Muallim-i Sânî Hâfız Abdi //	Muâvin Niyâzi //
// Sâlis Hâfız Hüseyin //	Aded-i Talebe 154
Namâzgâh Mektebi	
Müdür ve Muallim-i Evvel Abdurrahman Şerif Efendi	Muallim-i Rabi' Hâfız Ali Rızâ Efendi
Muallim-i Sânî Ahmed Efendi	Şube Muallimi Nazmi //
Muallim-i Sâlis Hâfız Hüsnî Efendi	Diğeri Hüseyin //
Aded-i Talebe 229	
Gayret Mektebi	
Müdür ve Muallim-i Evvel Hâfız Niyâzi Efendi	Muallim-i Râbi' Râşid Efendi
Muallim-i Sânî Hacı Mehmed //	Şube Muallimi Hâfız Mehmed Efendi
Muallim-i Sâlis Kerîm //	Aded-i Talebe 317
Karântina'da Hamîdiye Mektebi	
Muallim Şâkir Efendi	Aded-i Talebe 40
Sahiliye Mektebi	
Muallim Hacı Ali Efendi	Muâvin Yusuf Efendi
Aded-i Talebe 35	
Değirmendağı Mektebi	
Muallim Hâfız Yusuf Efendi	Aded-i Talebe
Ma'mûret'ül-Hamîd Mektebi	
Muallim Hâfız Hilmi Efendi	Aded-i Talebe 55
Sahlebcizâde Mektebi	
Muallim-i Evvel Sezâî Efendi	Muallim-i Sânî Hâfız Ali Rızâ Efendi
Aded-i Talebe 63	

Terakki İnâs Mektebi	
Muallime-i Ūlâ Makbûle Hânım	Muâvene Fahriyye Hânım
// Sâniye Nâhiye //	Nakış Muallimesi Madam Mersine
// Sâlise Zehrâ //	Aded-i Talibât 242
Mecîdiyye İnâs Mektebi	
Muallime-i Ūlâ Rukiyye Hânım	Diğeri İhsân Hânım
// Sâniye İhsân //	Teftiş Muallimesi Âyşe Sıdika Hânım
Muâvine Râsime //	Gümüş Sanâyi' Madalyası
Aded-i Tâlibât 226	
Selimiye İnâs Mektebi	
Muallime Vesile Hânım	Muâvene Fatma Hânım
Aded-i Tâlibât 85	
Gayret İnâs Mektebi	
Muallime Zehrâ Hânım	Muâvine Kevser Hânım
Aded-i Tâlibât 122	
Mekâtîp Hakkında Bazı Ma'lumât	
— Mekteb-i İ'dâdî —	
Ahd-ı güzîn hazret-i hilâfet penâhinin âsâr-ı âliye ve fâhiresinden bulunan işbu mekteb-i feyz-i mekseb 302 senesinde küşâd edilmiş ve o zamandan beri gerek merkez ve gerek mülhakat etfâlinin menabi' kemâlâtı olarak vilâyet-i celîlenin maârif-i umûmiyyesinde cem'an mühim hidemât ifâ etmekte bulunmuşdur. Mektep merkez vilâyet idâdîleri programlarına tevfikân tahsîl-i rüşdiyi de câmi' olmak üzere yedi sınıf üzerine müesses olup talebe-i mevcûde dahi leyli ve nehâri olmak üzere iki kısımdır. Talebe-i leyliyenin kısm-ı a'zamî mülhakat etfâlinde , hatta tedrîsâtın mükemmeliyyetine binâen hâric vilâyetten gelenlerden mürekkeb olarak kendilerinin her türlü levâzım-ı gıdâiyye ve libâsiyyeleri mektep tarafından tesviye ve i'tâ edildiği gibi yatakları dahi mektep dâhilindedir.	

İşbu leyli talebe ücretli ve ücretsiz olmak üzere iki kısım olup ücretlilerden senevi on iki Osmânî lirası alınır. Ücretsizler saye-i merâhim-i sermâye-i cenâb-ı veliyy-i nimet bi-minnet a'zamide meccânen ve ücretlilerle müsâvât-nâme dâiresinde iksâ, iâşe ve ivâ edilen fukara-yı etfâldırlar ki her sene merkez ve mülhakattan tertib sırasınca kabul edilmekte olan etfâl-ı mezkûreden mektebi ikmâl ile yetişmekte olanların ve şimdiye kadar yetişmemişlerin adedi binlere balığ olmuş ve bunların birçokları mekâtib-i âliyye-i ikmâl eylemiştir.

Hükümet Konağı ittisâlinde ve denize nâzar bir mahalde bulunan mektebi i'dâdî binasının manzara-i hâriciyye ve taksimât-ı dâhiliyesi nazar-ı rubâ ve mükemmel olup binânın ön tarafında teneffüşhânenin bir kısmıyla mektep bâğçesi kâindir. Binâ üç katlı olup birinci kat yemekhâne, kiler, debbüy ve mescid dâirelerini, ikinci katta dershanelerle hey'et-i idâre ve ta'limiye odalarını, üçüncü ve en son kat dahi yatak hâneleri muhtevîdir.

Mektebin arka cihetinde dahi teneffüşhanenin diğer kısmıyla matbah dairesi vardır. Bunlardan başka mektebin âsâr-ı nefise ve âlât-ı hikemiyyât ve kimyeviyye ve maâden-i muhtelif numunelerini hâvi bir hikmethânesi, ale'l-umûm talebenin lede'l-iktizâ haftada bir mecburen istihmâm etmeleri için mükemmel bir hamamı, leyli şâkirdânın çamaşırhânesi dahi mevcuttur.

Mektep dâhilinde hastalanan talebeye mahsûs mekteb-i i'dâdîde bir hastahâne bulunduğu gibi mektebin bir de muvazzafı vardır. El-yevm 245'i leyli, 248'i nehâri olmak üzere müslim ve gayrimüslim 493 talebe mevcûd olup nehâri talebeye mahsûs olmak ve rüşdiyye derecesinde bulunmak üzere ayrıca bir de i'dâdî şubesi mevcûd ve 315 talebeyi hâvidir.

Mektebin vüs'at-ı hâzırası talebe-i mevcûdeyi-i ale'l-husûs leyli şâkirdânı güçlûkle istîâb edebilmekte ve sâye-i maârif-vâye-i cenâb-ı zillullahide tahsîl-i ulûm ve fûnûna râğbet yevmen feyevmen tezâyüd etmekte olması hasebiyle mektep binâsının gerek talebe-i mevcûdenin ahval-i sıhhiyelerine ve gerek mürâcaat-ı vakiânın

Had ihtiyâcına göre tevsi'î ortadan beri mutasavvir ve inşallah şu tasavvur-ı hayrın himem ve inâyet-i sâmiye-i vilâyet penâhi ile an-karîb vücûd-pezir muvaffakiyyet olacağı me'mûl-ı kavî bulunmuştur.

— Mekteb-i Rüşdiyye —

Nefs-i İzmir'de mekteb-i i'dâdî şubesi olmak üzere müesses-i resmi ve zükûra mahsûs bir mekteb-i rüşdî bulunduğu gibi mekteb-i i'dâdî'nin dahi tahsîl-i rüşdiyyi câmi' olduğuna göre zükûra mahsus iki aded mekteb-i rüşdî-i resmi mevcûd olup kısm-ı mahsûsunda tafsîl edilen Karşıyaka ve İzmir mekâtib-i resmiyye ve husûsiyyenin sunuf-ı rüşdiyyesiyle birlikte zükûra mahsûs mekâtib-i mevcûde-i rüşdiyyenin adedi yediye bâliğ ve bunların umûmî takrîben bine karîb şâkirdânı câmi'dir*. İnâsa mahsûs olmak üzere dahi cedvel-i mahsûsunda görüldüğü üzere nefsi-i İzmir'de biri resmi, ikisi husûsi olarak üç ve Karşıyaka'da resmi olmak üzere bürke cem'an dört adedi inâs-ı rüşdiyye mektebi mevcûd olup bunların mecmu'-ı talibâtı iki yüzden mütecâvizdir.

— Darü'l-Muallimîn-i İbtidâîyye —

İzmir'de, cedvel mahsûsunda dahi münderic olduğu üzere mekâtib-i ibtidâîyyeye muallim yetiştirmek üzere bir de (Darü'l-Muallimin-i İbtidâîyye) mevcûd olup buradan yetişenler merkez mülhakat-i mekâtib ibtidâîlerinde muallimlikle istihdâm edilirler.

— Mekâtib-i İbtidâîyye —

Mekâtib-i ibtidâîyye-i maârifin es esâsı olmak ve etfâl-ı inâs ve zükûrun her türlü fikriyye ve meziyyet-i ahlâkiyyelerinin mebd'e'-i inkişâfı bulunmak hasebiyle bunların kemiyet ve keyfiyyetleri bir memleket-i maârifin derece-i terakki sâha-i intişârı hakkında en mühim bir mikyâs ve mizân ve binâen aleyh ehemmiyetleri müstağni-i tafsîl ve beyândır.

* Toplam, mevcut anlamında kullanılmıştır.

İşte bu nokta-i mühimme-, vilâyet-i şâhânenin kâffesinde olduğu gibi vilâyet-i celîlece dahi hiçbir vakit nazar-ı dikkatten devr tutulmayarak hatta en hücre* karyelere kadar mekâtib-i ibtidâîyye te'sîsiyle etfâl-ı memleketin hurşid-i âlemtâb maârifinden müstenir ve müstefiz olmaları esbâbı günden güne tezyid ve ikmâl edilegelmiş ve bu himemât-ı mütevâliyenin âsâr-ı füyûzâtı bi't-tabî' her yerden ziyâde merkez vilâyette arz dîdar eylemiştir.

Bugün nefis-i İzmir'de cedvel mahsûsunda dahi gösterildiği vechle onu resmi, altısı husûsi olmak üzere 16 aded zükûr ve ikisi husûsi altı inâs ki cem'an yirmi iki mekteb-i ibtidâî mevcûd olup bunlarda müfredatı cedvel anifesinde müstebân olacağı vechle üç bini mütecâviz etfâl-ı zükûr ve inâsın usûl-ı sehile ve cedîde ile levâzım-ı diniyye ve Ahlâkiyye ve fikriyyelerini ilk esâslarıyla tenvîr eylemekte ve her sene yüzlerce etfâl-ı sâye-i semâ paye-i cenâb-ı hilâfet-i penâhide mebâdi-i lâzime-i ulûm ve fûnûnu elde eylediği hâlde daha yüksek derecât-ı tahsîle hatve-zen terakki ve tefeyyüz olmaktadır.

Müessesât-ı maârifin şu kesret ve mükemmeliyyeti yalnız nefis-i İzmir'de münhasır olmayıp merkeze mülhak kurânın gerek mekâtib-i ibtidâîyye ve gerek usûl-ı tedrîsiyye nokta-i nazardan mazhar oldukları terakkiyyât dahi sezâ-vâr-ı şükrân derecesindedir.

Vilâyet-i teşrîf âsafânelerinden biri umrân ve saâdet-i memleketi ezher-cihet istikmâl husûsunda bezl-i cedd-i himmet ve delâletten hiçbir an hâli kalmayan zât-ı sâmi-i cenâb-ı vilâyet penâhi gerek merkezin ve gerek mülhakat-ı müessesât-ı maârifin muhâfaza-i intizâm ve istihsâl-ı mükemmeliyyet ve kesreti ve ale'l-husûs mekâtib-i ibtidâîyyenin ihtiyâcât-ı mahalliye ile ezher cihet mütenâsib bir dereceye isâli hakkında birçok tedâbir-i hakimâne-i ittihâz ve ez-cümle merkez mekâtibin tedkik-i ahvâl ve taharri-i vesâit ve mükemmeliyyeti vazifesiyle mükellef bir komisyon-ı mahsûs teşkil buyurulmuştur.

Mekâtib-i ibtidâîyyenin tedrîsâtını teftîş vazifesiyle mükellef ve maârif-i nezâret celîlesinden muvazzaf bir müfettiş-i mahsûs dahi mevcûttur.

* Hücre (هجرة); En uç, تنها, en uzak anlamında kullanılan "ücre" kelimesinin Osmanlı Türkçesinde yazılış ve okunuşudur. Hicri kelimesi ile karıştırılmamalıdır. Halk ağzında "Hücre" olarak okunur.

Mekâtib-i Husûsiyye**Hadika-i Maârif Mektebi [1]**

Nâzır : Emlâk-ı Hümâyûn Müdürü Hüseyin Gâlib Bey	Ûlâ Evvelî	4	م
Müesses: Cevdet Efendi	İzmir Pâye-i Mücerredi		
Ders Nâzırı ve Müdür: Hüseyin Lutfi Efendi	Yüzbaşı Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyası		
Fizik ve Târih-i Tabî Muallimi Hâcî Nuri Bey	Kolcuagâsı	4	ع 5 م
Hukuk-ı Ticâret Muallimi Seyid Bey	Altın Maârif Madalyası		
İktisâd, Coğrafya-yı Ticârî,			
Kitâbet ve Ma'lûmat-ı Nâfia Muallimi	Veliyüddin Âli Efendi	//	//
Hesâp, Hendese, Arabi Muallimi Celâl Efendi			
Fârisi, Sarf ve Nahiv-i Osmânî, İmlâ ve Ulûm-ı Diniyye Muallimi Âbidin Efendi			
Hesâp, Târih, Coğrafya Muallimi İbrâhim		//	
Resim, Kırâat, Coğrafya Muallimi Kadri		//	
Hesâp, Kırâat, İmlâ Muallimi İsmâil		//	
Hesâp Muallimi Hüseyin Hüsni		//	
Kur'an-ı Kerîm ve Kırâat Muallimi Hâfız Nâbi		//	
Elif-bâ Muallimi Hâfız Hüseyin		//	
Hüsn-i Hatt Muallimi Hâfız Ali		//	
Fransızca Muallimi Bâğdâsârîyân		//	
İngilizce Muallimi Mösyö Ancelo		//	
Usûl Defteri, Hesâb-ı Ticârî ve Kitâbet-i Ticâriyye Muallimi Mösyö Kârdozo			
Fransızca Muallimi Mösyö Janpesi			
//	//	//	Kohen
	Talebe-i Mevcûde		
Ticâret Sınıfında	Rüşdî Sınıfında	İbtidâî	Yekûn
19	47	108	174

Darü'l İrfân Mektebi**— Rüşdiyye Kısmı —**

Müessisi	Yusuf Rızâ Efendi	İzmir Pâye-i Mücerredi
Müdür	ve Arabi, Ulûm-ı Ahlâk Muallimi Re'fet Efendi	

[1] İbtidâî, rüşdî ve ticâret sınıflarını hâvîdir.

Kur'an-ı Kerîm ve Ulûm-i Diniyye Muallimi Hâfız Mehmed Es'ad Efendi		
Türkçe ve Fârisi Muallimi Hâcî Musa	//	
Târih, Coğrafya ve Resim Muallimi Hâcî Hüseyin Hüsnî	//	
Hesâp, Hendese Muallimi Ferruh	//	
Fransızca ve Hesâp Muallimi Rahmi Efendi	Altın Maârif Madalyası	
Aded-i Talebe 84		
— İbtidâî Kısmı —		
Türkçe, Lûgat-ı Coğrafya Muallimi Necâtî Efendi		
Kavâid, İmlâ, Târih-i İslâm Osmânî	Muallimi Mehmed Rızâ Efendi	
Kur'an-ı Kerîm, Tecvid, İmlâ ve Kırâat	//	Ahmed Ferid //
//	//	Receb //
Hüsn-i Hatt	//	Hayreddin //
Fransızca	//	Ya'kûb Kemâl //
Aded-i Talebe 169		
Darü'l-Edeb Mektebi <<İbtidâî>>		
Müesses Yusuf Ziyâeddin Efendi Burusa Ruûsü		
Kur'an-ı Kerîm ve Ulûm-ı Diniyye Muallimi Hâfız Hüseyin Efendi		
Târih ve Coğrafya Muallimi İlyâs Bahri	//	
Türkçe ve Ahlâk Muallimi Ziyâeddin	//	
Hesâp ve Fransızca Muallimi Vasfî Bey		
Kırâat-ı Türkiyye ve İmlâ Muallimi Süleymân Efendi		
Muallim Hasan Efendi		
//	Abdullah //	Aded-i Talebe 106
Menabi'-i Füyûzât Mektebi << İbtidâî ve Rüşdî >>		
— Rüşdiyye Kısmı —		
Müdür ve Müessis	Mahmûd Nedim Efendi	Burusa Rüûsu
Ulûm-i Diniyye, Arabi, Sarf ve Nahiv-i Osmânî Muallimi Mahmûd Nedim Efendi //		
Fârisi Muallimi Muzaffer Bey		
Fransızca Muallimi Necmeddin Kemâl Bey		

Târih ve Coğrafya Muallimi Hâcî Es'ad Bey			
Hesâp,Hendese,Ma'lûmat-ı Zirâiyye Muallimi Mustafa Efendi Mülâzım-ı Evvel Gümüş Liyâkat			
Ahlâk, Resim, Kırâat ve İmlâ	//	Hasan Basri //	Mülâzım-ı Evvel // //
Hüsn-i Hatt	//	Hasan Fevzi //	
Aded-i Talebe 37			
— İbtidâî Kısım —			
Kur'an-ı Kerîm, İlm-i Hâl ve Kırâat ve İmlâ Muallimi Hasan Fevzi Efendi			
Sarf-ı Osmânî Muallimi Mahmûd Nedim Efendi		Bursa Rüûsu	
Hesâp ve Kırâat Muallimi Muzaffer Bey			
Târih ve Coğrafya Muallimi Hâcî Es'ad Bey			
Fransızca Muallimi Yâko Efendi			
İhtiyât Sınıfı Muallimi Hâfız Mustafa Keşifi Efendi			
Mubassır Hasan Hilmi	//		
Aded-i Talebe 73			
Burhânü'l-Maârif Mektebi			
Müdür ve Müessis		İbrâhim Edhem Efendi	
— Rüşdî Kısım —			
Hıfzulsıhha Muallimi	Hâcî Nuri Bey	Tabîb Kolağası	Gümüş Liyâkat ve Girid 4 ع 5 م
Hesâp ve Hendese	Muallimi	Râşid Efendi	Yüzbaşı
Resim ve Coğrafya	//	Subhi //	Mülâzım-ı Evvel
Târih	//	Ferid Bey	Salise
Ulûm-i Diniyye ve Fârisi	//	Hasan Efendi	
Arabi	//	Edhem //	
Kitâbet	//	Cevâd Bey	
Türkçe ve İmlâ	//	İbrâhim Efendi	
Fransızca	//	Nesim //	
Hüsn-i Hatt ve Kur'an-ı Kerîm Muallimi		Nedim Efendi	

— İbtidâî Kısım —

Hesâp Muallimi Râşid Efendi

Coğrafya // Subhi //

Fârisi ve Ulûm-i Diniyye Muallimi Hasan Efendi

Arabi, Kur'an-ı Kerîm ve Hüsn-i Hatt Muallimi Nedim Efendi

Fransızca // Viktor //

Kırâat İmlâ ve Lûgat, Hesâp, Ulûm-i Diniyye, Fârisi Muallimi Mustafa Efendi

Ulûm-i Diniyye Kur'an Kerîm Kırâat İmlâ ve Hesâp // Ahmed //

Mubassır Ahmed Efendi Aded-i Talebe 96

Darü't-Tedrîs Mektebi <<İbtidâî ve Rüşdî>>

Müessisi Hâfız Osmân Efendi

Kur'an-ı Kerîm, Ulûm-i Diniyye, Arabi Muallimi Osmân Efendi

Ahlâk ve Fârisi // Hâfız Ali //

Türkçe, Hesâp, Lûgat, İmlâ, Hüsn-i Hatt Muallimi Hâfız Şükrü Efendi

Kur'an-ı Kerîm, Hesâb-ı Zihni, İmlâ // // Musa //

Elif-bâ-yı Osmânî, Yazı Muallimi Hâfız Halil Efendi

Aded-i Talebe 110

Bedreka-i İrfân İnâs <<İbtidâî ve Rüşdî>>

Müessis Yusuf Rıza Efendi İzmir Pâye'-i Mücerredî

Müdire, Coğrafya, Târih ve Vazife-i Muhadderât Muallimi Zehra Hânım

Türkçe, Vezâif-i Ebevin, Kitâbet-i Husûsiyye ve İlm-i Tedbir-i Menzil Muallimesi Mihrinâz Hânım

Kur'an-ı Kerîm, Ulûm-i Diniyye, İlm-i Ahlâk ve Fârisi Muallimi İhsân Hânım

Arabi ve Türkçe Muallimesi Muzaffer Hânım

Hıfzulsıhha, Usûl-ı Terbiye-i Etfâl ve Lûgat Muallimesi Mademüvazel* Lizet

Dikiş Muallimesi Mademüvazel Penâyota

Kola Muallimesi Mademüvazel Estella Aded-i Tâlibât 71

* Madmazel

Ravza-i İrfân İnâs <<İbtidâî ve Rüşdî>>		
Müessis ve Müdire Fatma Zîşânî Hânım		
Kur'an-ı Kerîm, Ulûm-i Diniyye, Kavâid-i Osmânî, Coğrafya, Kırâat-ı Türkiyye, Târih, Hesâp, İmlâ, İdâre-i Beytiyye, Hıfzulsıhha, Lûgat Muallimesi Fatma Zîşân Hânım		
Kurân-ı Kerîm, Ulûm-i Diniyye, Sarf-ı Osmânî, Coğrafya, Kırâat-ı Türkiyye, Ahlâk, Lûgat, İmlâ ve Hesâp Muallimesi İfâkat Hânım		
Kur'an-ı Kerîm, Lûgat, Kırâat, İmla ve Hesâp Muallimesi Saniye Hânım		
Eczâ-yı Şerîfe, Kırâat, Elif-bâ, Hesâb-ı Zihni Muallimesi Suâd Hânım		
Nakış Muallimesi Mâdâm Âmelyâ		
Dikiş Muallimesi Mâdemüvâzel Aspasya	Aded-i talibât	87
Mekâtib-i Husûsiyye		
Sâye-i maârif-i pirâye-i cenâb-ı pâdişâhide ahâlî mahalliyede tahsîl-i ulûm ve fûnûna yevmen ve feyevmen tezâyüd eden meyl ve râğbet ve emr-i mühim maârifin her tarafta bi-hakk-ı tamim ve intişârıyla hurşid-i maârifin feyz-i amîminden bütün vilâyet halkının hisse-mend olması emrinde vilâyet-i celîlece bî-dirig ve şâyan buyuruyla gelen enva' suhûlet ve muâvenet sebebiyle mekâtib-i mevcûde-i resmiyyeden başka İzmir'de etfâl-ı zükûr ve inâsa mahsûs bir takım mekâtib-i husûsiyye daha te'sîs etmiş ve bunların suret-i idâre ve tedrîsâtı mekâtib-i resmiyyenin aynı olup resmî mekâtiplerden farkı , tedrîsâtın ücretli olmasından ibâret olmuştur. Bunların hemân umûmide ibtidâî ve rüşdî kısımlarının câmi' ve nehâri olup etfâl-ı zükûra mahsûs olmak üzere beş ve etfâl-ı inâs için dahi iki mekteb-i husûsi mevcûd ve her birisinin aded-i tâlibin ve tâlibâtı kısm-ı mahsûsunda münderectir. Mekâtib-i husûsa-i zükûrdan olan <<Hadika-i Maârif>> mektebi ayrıca fûnûn-ı ticâriyye ve elsâne-i ecnebiyye* tahsîline mahsûs bir kısm-ı mahsûsi dahi câizdir.		

* Yabancı diller

Karşıyaka Maârifinin Hey'et-i İdâresi	
Reis Meclis-i İdâre-i Vilâyet Başkâtibi Ahmed Şükrü Bey Mütemâyiz Hicâz Madalyası A'zâ Da'vâ Vekillerinde Çulluzâde Mustafa Fâik Bey Sâlise // Düyûn-ı Umûmiyye Nezâreti Evrâk Mukayyidi Melikzâde Mahmud Bey // Vilâyet-i Maârif Sandık Emmini Kadri Efendi // İzmir Zirâat Bânkası Da'vâ Mukayyidi Fahri Efendi	
— Zükûr Rüşdiyyesi —	
Muallim Mehmed Akif Efendi	Bevvâb Ali Ağâ Talebe-i Aded 20
— Zükûr İbtidâîyyesi —	
Muallim-i Evvel Hâfız Ahmed Efendi Muallim-i Sâni Hâfız Emin //	Bevvâb Mehmed Efendi Talebe Adedi 93
— İnâs Rüşdiyyesi —	
Muallime-i Ülâ Vekilesi Emine Hânım Bevvab Mustafa Ağâ	Bevvabe Zeyneb Hânım Tâlibât-ı Aded 13
— İnâs İbtidâîyyesi —	
Muallime-i Ülâ Zîşân Hânım Muallime-i Sâniye Nâfize Hânım	Muâvene Nuriye Hânım Nakış Muallimesi Madam Amalya Talibât-ı Aded 101
Karşıyaka Mekâtip ve Maârifî Hakkında Ma'lûmat	
Devr-i celîl-i yuadil hümâyûnları menba'-ı enva'-ı füyûzât ve terakkiyât olan hami-i ilm ve irfân , şehriyâr-ı maâli unvan-ı şevketlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin evreng-i hilâfet ve tahtegâh-ı saltanat-ı seniyye revnak-sâz oldukları yevm-i mes'ûddan beri zir destân-ı mülûkânelerinin zulmet-i cehl ve nâdânîden rehâsı maksad merâhim-i mersadiyla memâlik-i mahrûse-i şâhânelerinin her tarafında derecât-ı muhtelifede pek çok	

mekâtib-i ibtidâîyye ve âliye vücûda getirildiği gibi ahâlî-i kırâatın tahsîl etmeleri zarûrât diniyye ve levâzım-ı medeniyelerinden mesâil-i i'tikâdîyye ve ma'lûmat-ı ibtidâîlerini ta'lîm için köylerde de usûl-ı cedîde üzere mekâtipler te'sîs ve küşâd olunmuş ve bir taraftan da tezyîdine gayret ile her bir ber-dâr-ı ma'rîfet ,bütün tebaa-ı hurşid maârifle feyziyâb atıfet olmuştur.

İşte asr-ı güzîn pâdişâhinin terakkiyât-ı feyzâ feyzinden İzmir şehri pek ziyâde ittisâ ederek ve mamafih yine adem-i istîâb ve izdihâm sebebiyle Karşıyaka'da da câbecâ mahalleler teşekkül etmeğe başlayarak bundan on on iki sene evvel Karşıyaka'nın Soğukkuyu Mahallesinde bir mekteb-i ibtidâî te'sîsi ile ta'lîm ve tedrîs-i etfâla himmet edilmiş ve emr-i idâresi de bir hey'ete tevdî' olunarak bulunabilen karşılıklı , ücret-i tedrîsiyye ile hûsn-i idâreye çalışılmış ise de git gide Karşıyaka'ya rağbet-i tezâyüd ederek sayfiyeler daimi mesken olmağa , yaz kış oturulabilecek derecede İzmir tarzında müzeyyen hâneler, muhteşem kâşâneler inşâsıyla sekinesi çoğalmağa başlayınca idâre-i hâzırası, vâridât-ı mevcûdesini kifâyet etmeyecek bir hâle gelmiş ve bir himmet-ı gayret-i neticesi olarak Donanmâcı Caddesinde , Karşıyaka'nın şerefli bir caddesinde bugün 157 mecîdiyye kira getiren iki dükkân inşâ olunmuştur.

Muahharen emr-i idâre el-yevm devam ve hidmet eden hey'ete tevdî' ve havâle olunmağla bu hey'ette evvel be-evvel mektebin lâzımü'l-icrâ olan ta'mîri ve bir arada tedrîs edilen kız çocuklarıyla etfâl-ı zükûrun ayrı ayrı ta'lîm ve terbiyeleri keyfiyetini nazar-ı dikkate alarak bir taraftan ta'mirâta mübâşeretle berâber diğer taraftan da bir inâs mektebi inşâsını teemmül ile üç sene evvel Bahâriye Câddesi'nde iâne-i hamiyetmendân ahâlî ile iki yüz lira sarfıyla müceddeden bir mekteb-i ibtidâî-i inâs inşâsına ve muallime ile nakış-ı usta ve bevvâbesi maâşâtına karşılık olmak üzere Donanmâcı Câddesi'ndeki dükkânlar ittisâlinde ayn tarzda bir dükkân daha vücûda getirilmesine muvaffak olarak etfâl-i inâs buraya nakl ve Soğukkuyu Mektebi zükûra tahsis edilmiş ve aradan çok zaman geçmeden tahkik eden ihtiyâca mebni zükûr mektebine bir muallim-i sâni , kız mektebine de ilave olunan bir odadan başka bir muallime-i sâniye ile bir de muâvene ta'yîn ve muallimlerin maâşâtı ücret-i tedrîsiyyeye münhasır iken bugün otuz bin guruşa karîb vâridât temin olunmuştur.

Mekâtib-i ibtidâiyyenin emr-i idâresi bu suretle tanzîm ve te'mîn olunmakla berâber Karşıyaka'nın günden güne kesb ettiği vüs'at ve ma'mûriyyet tezâyüd nüfûsa bâ'is ve o nispette etfâl-ı memleket mütezâyid olup mevcûdu yüz nefere bâliğ olan kız mektebi de tâlibâtı istîâb etmemeğe başlamış ve Karşıyaka mekâtib-i ibtidâiyyesinden yetişen talebe-i zükûr sâye-i seniyye -i hazret-i pâdişâhide vücûda getirilen mekâtib-i i'dâdiyyeye duhûl ettiği hâlde inâsdan hiç birinin tahsîl-i rüşdiyye bile adem-i muvaffakiyyeti evvel be-evvel inâs rüşdî mektebinin de vücûda getirilmesindeki vücûbî hissettirerek ve makâm-ı celîl-i vilâyetten vaki' olan arz ve istizân üzerine hisse-i maârif bakayâsından tahsîs ve ihsân buyurulan iki yüz lira ile bir katlı bir mekteb-i rüşdî inşâsına mübâşeret olunarak fakat Karşıyaka'nın sâye-i ma'mûriyyet-i pirâye-i hazret-i mülkdârîde tarik-i terakki ve umrânda attığı hutuvât-ı serîa bil-ahire bu mektebin de kifâyet ve istîâb etmeyeceği ve inşâât daha vasi' bir mikyâsda tartıldığı ve iki buçuk katlı bir binâ yapıldığı hâlde birinci katında ibtidâî, ikinci katında rüşdî talibâtının ikâme ve tedrîsiyle üç buçuk arşın irtifaındaki bodrum katının kâmilten yemekhâneye hasri ve üç sene evvel Bahâriye Câddesinde yapılan mekteb-i ibtidâî-i inâsın da boş kalacağı cihetle zükûr rüşdiyyesi talebesine tahsîs-i kabul ve bu suretle her iki maksad birden hâsıl olacağı anlaşılarak müste'înen bi-inayetullah taâli 20 arşın tûl ve 21 arşın arz ve 16,5 arşın irtifaında inşâata mübâşeret ve bulunabilen vâridât ve ahâlî-i hamiiyet-mendân tarafından vuku' bulan iânât ile ve (1057) lira sarfıyla bir dârü't-tahsîl altı ay zarfında tekâmül olarak geçen sene zükûr ve inâs her iki mekteb-i rüşdiyyenin icrâ-yı resm küşâdıyla tedrîsâtına ihrâz-ı muvaffakiyyet olunmuştur.

Hamîdiye Sanâyi' Mektebi			
Nâzır-ı Umûmî : Vâlî-i Vilâyet			
Nâzır-ı Fahri : Defterdâr-ı Vilâyet			
(İdâre Komisyonu)			
Reis Defterdâr-ı Vilâyet ve Nâzır-ı Mektep Sâbit Efendi Ülâ 2 ۛ Gümüş Hicâz Madalyası			
A'zâ Mütেকâidîn-i Mülkiyye'den Hıfzı Paşa	Rumeli Beylerbeyliği	1 ۛ 2 ۛ	
// Dâire-i Belediye Reis Vekili Tevfik Paşa	// //	2 ۛ	
// Uşşâkizâde Muammer Bey	Mütemâyiz	4 ۛ	
// Ahenk gazetesi sahib-i imtiyâzı Nazmi Bey	//	4 ۛ 3 ۛ	
// Polis Müdür-i esbakı Cemâl Bey	//	4 ۛ	
// Da'va Vekillerinden Seyyid Bey	Altın Maârif Madalyası		
// Âbidinzâde Mahmûd Bey			
// Yusuf Âşir Efendi			
— Me'mûrin ve Mütelhaddimin —			
Müdür	Sabri Bey	Plevne Viyana Madalyası	4 ۛ 4 ۛ
Başkâtip	Mazlûm //		
Kâtip ve Sandık Emini	Saîd Bey		
Kiler ve Debbüy Me'mûru	İsmâil Efendi	Sanâyi' Madalyası	
Mübâyaa Me'mûru	Ziyâ //	Gümüş Liyâkat ve İftihâr Madalyası	
Eşyâ Emini	Süleymân //		
Ser-mubassır	Seyfeddin //		
Mubassır	Hüseyin, Mehmed Naim, Mehmed Mâcid ve Hakkı Efendiler		
— Muallimin —			
Ders Nâzırı Arabi ve Fârisi ve Lisân-ı Osmânî Muallimi Mer'aşı Kâmil Efendi			
Coğrafya ve Hendese Muallimi Hüsnî Bey Binbaş 4 ۛ Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyası			
Kitâbet Muallimi Kâmil Bey	Mütemâyiz	4 ۛ	
Cimnâstik Muallimi Osmân Bey	Yüzbaş ı	Gümüş Liyâkat ve Yunan ve Sanâyi'	//

Ulûm-i Diniyye ve Kur'an-ı Kerîm Muallimi	Mehmed Şâkir Efendi
Resim ve Fransızca	// Muhyiddin Bey
Hesâp ve İmlâ	// Mehmed Celâl Efendi
Hüsn-i Hatt	// Saîd Bey
Birinci İhtiyât	// Âsım Efendi
İkinci //	// Hüseyin //
Musiki	// Viktor Kalayâ Efendi
Tabîb	// Leon Ferâci
Rûmca	// Yuvân Efendi
— Sanâyhâne ve Ustaları —	
Timurhâne Kâlfası ve Usta Vekili Sâlih Efendi	
Kundurahâne Ustası Ahmed	//
Havlu ve Çorâphane Ustası İsmâil	//
Üçüncü Usta İbrâhim	// Sanâyi Madalyası
Marângozhâne Ustası Bedos	// // //
Terzihâne Ustası Klibon Dimos	//
— Şâkirdân Sınıfları —	
Şube Sınıfı: Kırâat, Hesâp ve Kur'an-ı Kerîm	
İkinci İhtiyât Sınıfı: Kırâat, Kur'an-ı Kerîm , İlm-i Hâl, Hesâp ve Târih-i İslâm	
Birinci Sene	: Kur'an-ı Kerîm ,Ulûm-i Diniyye , Hüsn-i Hatt, Kavâid, Hesâp ve İlm-i Eşyâ
İkinci Sene	: Kur'an-ı Kerîm , Ulûm-i Diniyye, Tecvid, Resim, Hüsn-i Hatt, İlm-i Eşyâ, Hesâp ve Kavâid
Üçüncü Sene	: Coğrafya, Fârisi, Arabi, Kavâid, Hesâp, Ulûm Diniyye, Fransızca ve Resim
Dördüncü Sene	: Coğrafya , Hendese, Farisi, Arabi, Kavâid-i Türkiyye, Hesâp, Fransızca, Resim, Târih ve Kitâbet
Beşinci Sene	: Arabi , Târih, Hendese, Hesâp, Fransızca, Usûl Defteri, Kitâbet, Resim ve Ma'lûmât-ı Fenniyye

— Şâkirdân —			
Gayr-i Müslim		Müslim	Yekûn
28		236	264
— Şâkirdânın Sanâyi-i Mevcûdeye İnkisâmı —			
Aded		Aded	
75	Marângoz	11	Tesviyeci
7	Oymacı	10	Timurci
7	Ahşâb Tornacısı	12	Düğmeci
48	Kundaracı	3	Demir Tornacısı
32	Havlucu	3	Levhacı
39	Çorabcı	1	Müretteb
16	Terzi	264	Yekûn
Mekteb-i Sanâyi' Hakkında Ma'lûmât			
Nâm-ı maâli ittisâm-ı hazreti şehriyâr-ı a'zamiye izâfetle hâiz feyz ve şeref bi- pâyân ve sâye-i merâhim-vâye-i cenâb-ı zillullahide bîvâyeğân etfâl-ı eytâmın hem nimet-i maârifinden müstefid, hem de te'mîn-i maîşete medâr bir san'at sahibi olabilmeleri husûsunda pek büyük hidemâtı müşâhid a'yen-i şükrân olan bu müessese-i âliye-i hayriyyenin talebe-i mevcûdesi el-hâletü hâzihi (236) s1 Müslim ve (27) si Rûm ve biri Musevi olmak üzere cem'an (264) nefere bâliğ olmuş ve müddet-i tahsîliyyesi beş seneden ibâret bulunmuştur. Mektebe kayd-ı kabul olacak talebe, bîkes ve fakir olmağla beraber vücûdu illetten sâlim olmak ve sinni⁶⁵ on üçten efzûn olmamak lâzımdır. Talebe bu müddet zarfından bâlâdaki cedvelde muharrer durûsu gördükleri ve lüzumi derecede sâhib-i ma'lûmât oldukları gibi bir taraftan da intisâb ettikleri san'atta iktisâb-ı mahâret ve ikmâl-ı müddet edenlere bil-imtihân-ı derece-i müktesebâtına göre bir şahâdetnâme ve ilerde tutacakları işin sermâyesini tedârikte mazhar-ı suhulet olmaları maksadıyla başkaca mükâfât-ı nakdiye î'tâ edilir. Cedvel mahsûsundan da anlaşılacağı vech ile mektep dersleri talebesinin Türkçeyi mükemmelen kırâat ve kitâbet mebâdi-i ulûm ve kavâid-i diniyye hakkında peydâ-yı			

⁶⁵ Arap harfleri ile “سن” olarak yazılıp ifade edilir ve bireyin gelişim dönemleri sinn-i bülûğ, sinn-i sabavet şeklinde ifade edilir. (Ferit Develioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, 26.b., 2010, s.1114) Salnamede “سنی” sinni olarak geçmektedir.

vukuf ve ma'lûmat edebilmelerini te'mîn edecek surette tertîb edilmiş ve muallimin-i muvazzafa tarafından suret-i muntazamede tadrîs olunduğu gibi ayrıca dahi okundurulmakta bulunmuştur.

Talebe-i Gayrimüslimeye her hafta muallim-i mahsûsi tarafından akâid-i diniyye ve vezâif-i mezhebiyeleri de gösterilmektedir.

Şâkirdânın intizâm ve inzibâtı ve terbiye-i atvâr ve ahlâkı husûsunda mekâtib-i askeriyye usûlü kabul edilmiştir.

Mekâtipde ta'lîm edilmekte olan sanâyi' marângozluk, oymacılık, timurcilik, çorâb, havluculuk gibi en mühim ihtiyâcâtı te'mîn eden binâen aleyh en çok revâclı olan san'atlar olup bunlardan her biri muktedir ve muvazzaf ustalar tarafından öğretilmekte ve sâye-i terakkiyât-vâye-i hazret-i pâdişâhide her sene sâhib-i mahâret bir hayli san'atkâr yetiştirilmektedir. Hatta bugünkü san'at ustalarının kısm-ı a'zamı mektebin yetiştirdiği talebedendir. Mektepde bundan iki sene evvel başlanıp nâtamam kalmış olan Darü's-Sanâyi'n dahi heyet-i hazıranın tensib ve kararı ve komisyon a'zâsından izzetlü Ali Nazmi Bey'in nezâret ve gayreti ile cebhe kısmı 39,75 tul, 11 arz ki cem'an 437,25 zirâ'-ı mi'mârî murabbaında iki katlı ve arka ciheti dahi 38,75 arzân* 14,5 ki cem'an 561875 zirâ'-ı mi'mârî murabbaında olmak üzere bir katlı olarak ikmâline muvaffak olunmuş alt katının ön tarafı kısmen kundurahâne , diğer kısmı kâmilten mektep ma'mûlatına sergi ittihâz ve arka cihette marângozlarla oymâcılara ve tornacılara ve üst katı marângoiz ve terzilere tahsis edilmiştir.

Şâkirdânın sanâyi-i mevcûdeye inkisâmını gösteren cetveldan de müstebân olacağı üzere marângoizlukla kunduracılık, demircilik ve bilhassa çorâbcılık mektepde cidden şâyân-ı takdîr ve memnûniyyet bir derecede terakki etmiş ve bu san'atların mekteb-i ma'mûlatı günden güne mütezâyiden mazhar olduğu rağbet üzerine bir mükemmeliyyet göstermekte olduğu gibi talebenin sanâyi-i sefiredeki iktidârı dahi sezâ-vâr-ı tahsîn ve sitâyîşdir. Mekâtibin talebeden müteşekkil muntazam bir de müzikası vardır.

Mekteb-i sanâyinın masârif idaresi İzmir'de akarâtını teşkîl eden Acem Hânı, Akkaş Hânı ve Küçük Hân nâmlarındaki hânlarla Tire'de kâin Kadife-i

* Genişlik

Kebîr Çiftliği'nin nısf-ı hissesi, Seferihisar'daki Gâlinos Çiftliği ve Nârlıdere civârında Hamîdiye ilçeleri ve yine orada birtakım tarla ve bâğ icâreleriyle yirmi iki parçadan ibâret olan akarât-ı sâiresi ve merkez ve mülhakat-ı vilâyet -i devâir-i belediyyesinin vâridât mütehakkasından ifrâz olunan meblağ ile ara sıra eshâb-ı hayrın iânât-ı hamiyet-mendânesi sâyesinde te'mîn edilmektedir. Bunlardan başka matbaa-i vilâyetin fazla-i vâridâtıyla Şirket-i Hamîdiye ve vapurlarının dâhil-i imtiyâz olan iskelelerinden vuku' bulan hâsılât-ı sâfiyyesinden hisse-i senedâtının yüzde altı fâizleri tesviye edildikten sonra mütebâkiyesinden verilen yüzde on beş mektebin vâridâtı cümlesindendir.

Bir müddettir talebenin tekessürü ve ihtiyâc-ı âlât ve levâzım gibi esbâbın inzîmâmı ve ikmâl-ı nevâkısı yüzünden mektep bütçesinin istihsâl müvâzenesinde bazı gûnâ müşkilâta tesâdüf edilmekte ise de işbu müessesesi-i mühimmenin istikmâl-i esbâb-ı terâkki ve mükemmeliyetini derpiş-i inzâr-ı hikmet-nisâr âsafâneleri buyurmaktan hâli kalmayan ve kâffe-i âmâl-ı sıdk-ı iştîmâl sâmilere dil-hah maâli iktinâh-ı cihânbanî dâire-i necât bahresinde hareketle taraf-ı akdes hazret-i hilâfet-penâh-ı a'zamiye hemîşe da'vât-ı hayriyye isticlâbına masrûf olan vâlî-i âli-i vilâyet atufetlü Fâik Bey Efendi Hazretlerinin tedâbir-i hasene ve icrâât-ı sâibe-i hakimâneleri ve mektebin umûr-ı idâre ve ahvâl-ı mâliyyesini tanzîm ve tensîk emrinde himemkâr agâhileri müşâhid olmakta bulunan nazır-ı mektep ve defterdâr-ı vilâyet saâdetlü Sâbit Bey Efendi Hazretlerinin mesâî-i mahsûsa-i vâlâları ile karîben bunun da bir çaresi bulunacağı me'mûl û eltâf ve tevfikât-ı sübhâniyyeden mutazarrı' ve mes'ûldür.

Jandarma Mektebi Hey'et-i İdâre ve Ta'limiyyesi									
Nâzır: Fahri Yâverân-ı Hazret-i				} Mîralây 3 ع 3 م Altın ve Gümüş İmtiyâz					
Pâdişâhiden Vilâyet Jandarma Âlâyının									
Madalyaları Tensikine Me'mûr Tomâs Bey									
Muallim: Vilâyet Polis				} Ulâ Sânisi 3 ع 3 م Yunan Madalyası					
Müdürü Mazhar Bey									
Muallim: Süreyyâ Vapur Hümâyûnuna				} Binbaş 4 ع 4 م Gümüş Liyâkat ve Yunan					
Me'mûr Tabîb Haydar Bey									
Muallim ve Müdür: Hamdi Efendi Kolağası				4 ع 5 م Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları					
Muallim	:	Seyfeddin	//	Mülâzım-ı Evvel	5 م	//		//	//
//		Rızâ	//	Mülâzım-ı Sânî	4 م	//			//
//		Ömer	//	//	5 م	//			//
//		Rahmi	//	//	5 م	//			//
Jandarma Mektebi Hakkında Ma'lûmât									
Masdar-ı bedâyi'-i terakkiyât olan asr-ı güzîn-i saâdet rehin-i hilâfet-penâhide nev-benev sâha-i ârâ-yı vücûd olan me'ser âliye-i cenâb-ı mülkdârı cümle-i celîle-i meşküresinden olmak üzere Aydın Vilâyet şâhânesinde dahi te'sîs ve küşâdı şeref efzâ-i sünûh ve sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyâr-ı a'zamı iktizâ-yı âlisinden bulunan jandarma Mektebi 2 Temmuz sene 323 târihinde küşâd olunmuştur. Mektep, biri zâbıta ve diğeri karagol ve posta kumandanları sınıfı olmak ve müddet-i tahsîli dört aydan ibâret bulunmak üzere iki sınıf üzerine müretteb olup zaman-ı küşâdında zâbıta sınıfına sâye-i füyûzât vâye-i hazret-i pâdişâhide çâvûşluktan mülâzım-ı sânilîğe terfi' buyurulmuş olan cümlesi okur yazar takımından bulunan dokuz efendi dahil olmuş ve mektepde Ta'lîm ve Terbiye-i Askeriyye , Usûl-ı Muâşeret ve Ahlâk , Târih, Coğrafya-ı Osmânî, Ta'lîm-i Endâht-ı Nazariyyât ve Ameliyyâtı, Jandarma Nizamnâmesi, Jandarma Muherrerâtı, Jandarma ve Vezâif-i Ameliyye Husûsiyyesi, Muâmelât-ı Adliyyeden Hukuk ve Cezâ Kanunnâmeleri ameli ve muhtasar surette tedrîs edilmekte bulunmuştur.									

Karagol ve posta kumandanları sınıfına da askerlik etmiş ve az çok okur yazar takımından bulunmuş çâvûş ve onbaşılar devam ederek bu sınıfta da Akâid-i Diniyye ve Ta'lim-i Endâht-ı Nazariyyât ve Ameliyatı, Fûrûsiyyet, Dâhiliyye-i Seferiyye ile Cezâ Kanunnâme-i Hümâyunları, Usûl-ı Muaşeret, Ahlâk, Târih, Coğrafya-yı Osmânî, Hıfzıssıhha, Jandarma Nizamnâmesi Raporları, Terbiye-i Askeriyye, Hesâp dersleri ta'lîm olunmaktadır.

Mektebin ilk ta'lîm ve tedrisinde ikmâl-ı tahsîl eden zâbitân efendilerden yedi efrâddan kırk bir kişiye şahâdetnâme î'tâ ve bir kâide-i resm tahlîfleri icrâ olunarak sâye-i maâli-vâye-i hazret-i pâdişâhide şahâdetnâme alan zâbitân ve efrâdın ibrâz ettikleri me'ser liyâkat ve iktidâr ve mektepde müddet-i kalîle zarfında müşâhid olan Âsâr-ı Terakki ve İntizâm-ı Hey'et-i İdâre ve Ta'lîmiyyesinin mahsûl-i mesâisi ve şâyân-ı takdîr bulunmasına mebni vâlî-i vâlâşân-ı vilâyet atufetlü Fâik Bey Efendi Hazretleri tarafından vuku' bulan arz ve istid'â üzerine avâtıf-ı seniyye-i cenâb-ı cihânâniden birer kıt'a nişân-ı zişân ile taltîf ve bekâm ve bu vesile ile de temâdî-i eyyâm-ı ömür ve âfiyet ve şevket hazret-i veliyy-i nimet bi-minnet-i a'zamî da'vât-ı mefruzesi isâl-ı bârgâh-ı rabb enâm kılınmış ve zâbitân efendiler kazâ zâbita me'murluklarında, çâvûş ile onbaşılar nâhiye zâbita me'murluklarıyla karagol kumandanlıklarında istihdâm olmak üzere mürettebâtına sevk ve ikmâl tahsîl edenlerin yerlerine diğerleri celb edilmişlerdir ki sâye-i seniyye-i hazret-i pâdişâhide ikmâl-ı tahsîl edenlerin iş başına avdetlerinde maiyyetlerindeki efrâdı gördükleri tahsîl ve terbiye dâiresinde müsnedde yetiştirmeye ve hüsn-i istihdâm etmeye çalışarak matlûb-ı âli olan intizâm ve tekemmül Vilâyet Jandarma Âlâyında da nazire-pirâ olmağa başlamış lutf-ı Hakk ile birkaç sene zarfında şu maksad-ı âlinin de bütün şa'sa'a-i muvaffakiyyetle teyessür-nemâ-yı husûl olacağı tabîi bulunmuştur.

(Şahâdetnâme Alan Zâbitân Efrâdı)

Piyâde Mülâzım-ı Sânîsi Haşim Efendi	Piyâde Mülâzım-ı Sânîsi Ali Efendi
// // Ali Rızâ //	// // Mehmed Ârif //
// // Ahmed //	Süvâri // Cemâl //
// // Edhem //	

Bahçelik Aşı Ameliyyât Mektebi

Mektep Müdür ve Muallimi:Hüseyin Avni Efendi Halkalı Zirâat Mektebinden Me'zûn

Vilâyetin en mühim menâbi'-i servetinden olan bâğların sur-i ıslâha ve i'mâliyyesini ahâlî-i mahalliyyeye usul-ı fenniye dâiresinde irâe ve tatbikât-ı ameliyyesini bil- fi'l ta'lîm ve ifade-i maksad-ı âli-i umrânın terânesiyle Seydiköy Numune Çiftliğinde ve üç yüz on sekiz senesinde bil-irâde-i seniyye-i hazreti pâdişâhi << Bağcılık Aşı Ameliyyât Mektebi >> te'sîs ve küşâd edilerek bu mektepde Amerika asma çubuklarının envâ'-ı muhtelifesiyle, imtizâc ettikleri arazinin ta'yin ve intihabı ve suret-ı gurresiyle tımarî ve yerli cinslerle aşılması ve bâğlara arz olan emrâz-ı muhtelifenin ta'yin mahiyetleriyle suret-i ihmâlleri ve'l-hâsıl bağcılığa âid ve lâzım kâffe-i ma'lûmat-ı ameliyye ve nazariyyenin usûl-ı fennesi ta'lîm ve tadrîs edilmektedir.

İşbu mektebe senevi on iki nefer talebe kabul edilmekte ve bunlardan her birinin medâr-ı maîşeti ve levâzım-ı dersiyyesi bedelli olmak üzere her birerlerine ikişer yüz guruş maâş şehri verilmektedir. Tadrîsât mart ibtidâisinden mayıs gayesine kadar devâm ederek haziranda vilâyet zirâat müfettişinin taht-ı nezâretinde teşekkül eden hey'et-i mümeyyize tarafından ale'l- usûl talebenin imtihanları icrâ ve isbât-ı ehliyet ve liyâkat edenlere orman ve maâdin ve zirâat-ı nezâret celîlesinedir. Musaddak şahâdetnâmeleri î'tâ olunur.

Mektebe kabul edilecek talebenin bâğları filokserâlî olan mahaller ahâlîsinden ve bağcılık san'atıyla iştigâl eden sınıftan bulunması meşruttur. Talebiyyenin kesreti takdirinde sâmiîn sıfatıyla da kabul edilmekte ve bunlara yalnız mektep idâresinin talebe-i asliyyeye verdiği maâş verilmeyip fakat yine mektebin talebesi add edilmektedir.

Mektebin müddet-i tadrîsiyyesi üç aydır.

Mektebin tarih-i küşadı olan üç yüz on sekiz senesinden üç yüz yirmi üç senesi nihayetine kadar cem'an altmış sekiz nefer talebe neş'et etmiş ve bunlardan altmış dördü müddet-i tadrîsiyyede nâil maâş olarak mütebâkî dördü sâmiîn sıfatıyla devâm eylemiştir.

Bâğcılık Aşı Ameliyyât Mektebi'ne merbû olmak ve talebeye gösterilen dürûsun ca-yı tabik ve tecrübesi bulunmak üzere elli dönüm vüs'atında bir Amerika asma fidanlığıyla yüz dönüm vüs'atında bir numune bâğı dahi mevcûd olup bunlardan fidanlığın yetiştirdiği çubuklar bâğcılara meccânen tevzi edildiği gibi numune bâğının üzümlerinden dahi mektebe vâridât te'mîn edilir.

Vilâyetin arâzisi kabiliyyet-i mevkiye ve turâbiyyesi i'tibâriyle her cins mahsulü yetiştirmeye müsâid olduğu gibi bir iklim-i mahsûs ve muayyen dâhilinde yetişebilen ve ipekçiliğin esas-ı mevcûdiyyeti demek olan dûn-i zirâina dahi fevka'l-âde elverişli olduğundan, diğer taraftan da havâsının ipek böceği yetiştirmeye muktezî rutubetsizlik ve sıcak rüzgârlara adem-i ma'rûziyyet gibi meziyyât-ı tabiyyesi böceklerin mümtâz ve müstesnâ bir surette terbiye ve teksirine muvâfık bulunduğundan yek-diğerine marbû olan şu iki şube-i kıymetdâr zirâat ve san'atın , dutculukla böcekçiliğin sâye-i terakkiyât-ı vâye-i cenâb-ı veliyyü'l- nimet bi-minnet a'zamide tesrî' ve istihsâl-ı terakkiyât- ve teşmil-i menâfi' için 322 senesinden i'tibâren Bâğcılık Aşı Ameliyyât Mektebi programına bir de böcekçilik dersi ilâve edilmiş ve bu yüzden de sanâyi' ve zirâat-ı mahalliyyeye te'mîn-i menâfi' edilmekte bulunmuştur.

Ve işbu kısımda dahi bâğcılık gibi talebeye amelî ve nazari olmak üzere dutculuk ve böcekçilik san'atları ta'lîm ve irâe edilmektedir. Böcekçiliğin tatbikât-ı ameliyyesini talebeye bi'l-fi'l göstermek üzere her sene bir mikdâr ipek böceği beslenmektedir ki bundan gerek geçen ve gerek bu sene mükemmel ve hastalıktan sâlim kozalar istihsâl edilmiş ve bu kozalar ezher cihet nefâsetleri ve emrâzdan sâlimiyyetleri hasebiyle tohumluk ittihâz edilmek üzere tohumcular tarafında kilosuna sim akçe otuz beş guraş kadar alınmaktadır ki mektebe bu yüzden ayrıca vâridât dahi te'mîn edilerek esbâb-ı terakkiyâtının bir kat daha ikmâl edileceği me'mûl-i kavîdir.

Bundan başka ipek böceğinin gıdâ-yı esâsisi olan dut eşcârının suret-i teksîrini talebeye bi'l-fi'l göstermekle berâber istihsâl edilen fidanları meccânen ahâlîye tevzi' eylemek ve bu suretle anifende beyân edildiği vechle san'at-ı mezkûrenin terakkisini bir an evvel taht-ı te'mîne olmak için mektebin müştemelâtından olan arâziye iki kıyye dut tohumu zer' edilmiş ve bundan sene-i hâliye zarfında

altmış beş bin aded dut fidanı elde edilerek ahâlîye derdest-i tevzi' bulunmuştur. Mamafih dutculuğun ve iplikciliğin sâye-i füyûzât-ı vâye-i hazret-i pâdişâhide sür'at-ı mümkün ile terakkisine medâr-ı teşvik olmak üzere senevi dört yüz bin aded dut fidanı yetiştirilebilecek surette Seydiköy Numune Çiftliğinde bir de dut fidanlığının te'sisi Orman ve Maâdin ve Zirâat-ı Nezâret celîlesince taht-ı karara alınmıştır.

İzmir'de Bulunan Medreseler

Sahlebcizâde Hâcî Ahmed Efendi Medresesi — Bu medrese sekiz hücreyi câmi' olup 1322 tarihinde te'sis edilmiş ve cihet-i tadrîsi bidâyeten Hafız Ahmed Efendi namında bir zata tevcih olunup mumaileyhin ahiren vuku' ve fennine mebni müderrisliği el-hâletu hâzihi münhal bulunmuştur.

Yalı Medresesi — Hükümet dâire-i fâhiresi ittisâlinde bulunan bu medreseyi Kapudan Mehmed Paşa kerîmesi Âyşe Hânım nâmında bir sâhibe-i hayr binâ etmiş ve vazife-i tadrîsi Hasan Efendi tarafından îfâ edilmekte olup sekiz hücreyi şâmil bulunmuştur.

Kurşunlu Medresesi — İşbu medrese cennetmekân Yavuz Sultan Selim Hân Hazretleri evkâf-ı şerifesinden olup târih-i te'sisi müşarünileyhin ahd-ı saltanatlarına nazaran 900 târihlerine müsâdif olmak iktizâ eder. Ahiren 1317 târihinde müderris sâbıkı merhûm Zağralı İsmâil Efendi zaman-ı tadrîsinde müceddeden bir tarz-ı danişinde inşâ edilmiştir. Müderris-i hâzırı Kuşadalı Hoca Kâzım Efendidir.

Hatuniye Medresesi — İç ve dış olmak üzere dâireye münkasım olan bu medrese faziletli müftü efendinin taht-ı nezâretinde birinci dâire (4), ikincisi (7) hücreyi câmi'dir.

Fâik Paşa Medresesi — Fâik Paşa Mahallesinde bulunan medresenin banisi Fâik Paşa ve medresesi faziletli Hâfız Ali Haydar Efendidir. On bir hücreyi şâmildir.

Saçmacızâde Medresesi — Saçmacızâde Hâcî Ahmed Efendi Evkâfî'ndan olan bu medrese Pazaryeri Mahallesiinde kâin ve yedi hücreyi câmi' olup cihet-i tadrîsi Hükümet İmâmı Osmân Efendi uhdesindedir.

Hâcî Mehmed Câmîî Medresesi — On hücreyi muhtevî bulunan bu medrese İkiçeşmelik civârında Hâcî Mehmed Câmîî Şerifi derununda kâin ve cihet-i tadrîsi Helvâcızâde Hâfız Ali Efendi uhdesine mevdu' olup bânisi Balyanbolulu Hâcî Mehmed Efendidir.

Çorâkkapı Medresesi — Bostanzâde Mehmed Efendi tarafından te'sîs ve ahiren iâne-i ahâlî ile 1317 târihinde ta'mîr edilmiş olan işbu medrese Çorâkkapı Mahallesiinde kâin ve (7) hücreyi şâmil olup vazife-i tadrîsi Hâcî Edhem Efendi tarafından ifâ edilmektedir.

Üsküdârlı Medresesi — Üsküdâri Hasan Efendi te'sîs-i kerîmesi olan bu medrese 10 hücreyi câmi' olup Pazaryeri Mahallesiinde kâin ve cihet-i tadrîsi Kulalı Ali Efendi uhdesine mevdûdur. Medresenin bir kısmında Dârü'l-Muallimin İbtidâiyyesi mevcûttur.

Tardbânlı Medresesi — Osmânzâde yokuşunda bulunan bu medresenin bânisi İsmâil Efendi'nin târih-i vefâtına nazaran 1123 târihlerine doğru te'sîs edilmiştir. Cihet-i tadrîsi Hisâr Câmî'-i Şerifi İmâmı Mustafa Efendi tarafından ifâ edilmekte ve 1 hücreyi şâmil bulunmaktadır.

Kâtipzâde Medresesi — Kâtipzâdelere Evkâfından olan bu medrese 6 hücreyi câmi' olup vazife-i tadrîsi Rizeli Ömer Lûtfî Efendi tarafından ifâ edilmektedir.

Moralızâde Medresesi — Müftü Câmî'-i Şerifi civârında Moralı Hâcî Hüseyin Ağâ Evkâfî'ndan olan bu medrese 7 hücreyi ve fevkanî bir de evkâf-ı kütüphâneyi muhtevî olup kütüb-ı mevcûde-i kemiyet ve keyfiyyet i'tibâriyle şâyân-ı ehemmiyyet bir raddede değildir. Müderrisi Mer'aşlı Hoca Kâmil Efendidir.

Bölükbaşı Câmî Medresesi — Bölükbaşı Mehmed Efendi Evkâfı'ndan olup târih-i te'sîsine destres olunmamış ise de 1315 târihinde müceddeden ta'mîr edilmiş ve fevkanî olarak on üç hücreyi muhtevî bulunmuştur. Müderrisi İzmir Mektep İ'dâdîsi muallimlerinden Hâfız Sabri Efendidir.

Berberzâde Medresesi — İkiçeşmelik Mahallesinde kâin olup bu medrese 11 hücre ve bir dersihâneyi muhtevî olup müderrisi Hâfız Abdi Efendidir.

Nâzırzâde Medresesi — Bu medrese de İkiçeşmelik Mahallesinde kâin olup 8 hücreyi câmî' ve vazife-i tadrîsi Niyâzi Efendi'ye mevdûdur.

İzmir'de Mevcûd Kütüphâneler

Müftü Câmî Kütüphânesi: İşbu kütüphâne 1222 târihinde te'sîs edilmiş ve (81) i Tefsîr, (94) ü Hadis-i Şerif, (94) ü Fıkıh, (111) i Sarf ve Nahiv ve Mantık ve Âdâb, (169) u Usûl-ı Fıkıh, (26) ı Akâid, (22) i Maâni, (10) u Müferrika ki cem'an (521) kitâb Tuzcuzâde kerîmesi merhûme Hadice Hânım tarafından (136) kütüb-i mütenevviada Kengirilizâde merhûm Fehmi Efendi tarafından vakıf olunmuştur ki envaî i'tibâriyle kütüb-i mevcûde (657) kıt'adan ibârettir.

Hatuniye Kütüphânesi: (1300) târihinde Bezzâz Hâcî Ali Efendi merhûm tarafından te'sîs edilen bu kütüphânenin kütüb-ı mevkufe-i mevcûdesi müfredâtı âtîdeki gösterildiği üzere (327) ye bâliğ olarak bu meyânda aklâmü'l-tefâsîr olan yazma (Tefsîr-i İbn-i Abbâs) dahi mevcûttur.

(337) kıt'a kütüb-i mütenevviadan (25) i Tefsîr-i Şerif, (19) u Ahâdis-i Şerife, (62) si Fıkıh, (45) i Ahlâk, (17) si Akâid, (15) Tarih, (7) si Adâb, (7) si Lûgat, (86) sı Sarf ve Nahiv ve Mantık ve Adâb, (54) ü kütüb-i mütenevviadır.

Başdurak Câmî Kütüphânesi: (1288) de Ahmed Saîd Efendi tarafından

te'sîs ve (1251) târihinde Hâcî Hüseyin Efendi nâmında sâhib-i hayr tarafından tamir edilmiş olan işbu kütüphânedeki (34) ü Tefâsîr ve (29) u Ahâdis-i Şerife, (109) u Fıkıh ve Usûl-ı Fıkıh ve Ferâiz , (21) i Mev'ize, (15) i Akâid, (13) ü Mantık, (12) si Sarf, (6) sî Tasarruf , (10) u Târih ve Lûgat olmak üzere (26) kütüb-i mütenevvia mevcûttur.

Pazaryeri Kütüphânesi : (1302) târihinde Bezzâz Hâcî Ali Fuad Efendi tarafından te'sîs edilmiş ve biri mücellled diğeri ecza (2) si Mushaf-ı Şerif, (9) u, Kırâat , (4) ü Delâ'il ve Sâir-i Ehzâb, (27) si Tefâsîr-i Şerife, (14) ü Kütüb-i Ahâdis Şerife, (4) ü Usûl-i Hadis, (31) i Kütüb-i Fıkhiyye , (13) ü Usûl, (9) u Ferâiz, (1) i Fenâ-yi , (26) sî Kelâm , (16) sî Maâni ve Beyan , (28) i Nahiv, (17) si Sarf, (17) si Âdâb , (43) ü Mantık, (19) u Fârisi, (14) ü Lûgat, , (2) si Vaz'iyye, (15) i İlm-i Ahlâk ve Mev'ize, (3) ü Târih, (6) sî Tasavvuf , (9) u Hikmet ve Hey'et, (28) i Kütüb-i Müteferrika ki cem'an (357) kıt'adan ibâret bulunmuştur.

Mezkûr kitapların vâkıfı müderrisinden Alâiyyeli Hâcî Hâfız Abdullah Fevzi Efendidir.

Kemeraltı Câmîî Kütüphânesi: Târih-i te'sîsine destres olunamayan işbu kütüphâneyi 3222 târihinde Sahlebcizâde merhûm Hâcî Ahmed Efendi tarafından bir hayli kütüb-i mütenevvia vakf edilerek bu suretle ve hakimü'l-şer' semâhatlü Mehmed Emin Efendi Hazretlerinin nezâret-i semûhileri altında olmağla diğer kütüphânelerden muntazam ve mazbût bir hâldedir. Ber-vech-i âtî-i envâ' ve i'dâdî gösterilen (749) kütüb-i mütenevvia meyânında (974) târihinde istinsâh edilmiş ayrı ve celi yazılı ve altınla müzehheb bir kelâm-ı kadîm mevzu-ı mevki' tekrîmdir.

(?..4) ü kütüb-i Tefâsîr, (9) u, Usûl-ı Ahâdis, (32) Kütüb-i Ahâdis, (109) u Fıkıh ve Usûl-ı Fıkıh, (16) sî Kırâat, (55) i Kelâm, (4) ü Mev'ize, (25) Maâni, (5) i Vaz'iyye, (7) si Âdâb, (42) si Mantık, (42) si Nahiv, (21) i Sarf, (22) si Lûgat, (14) ü Tasavvuf, (?..4) ü Fârisi, (34) ü Kütüb-i Edebiyye, (88) i Kütüb-i Ahlâk, (66) sî Târih ve (8..?) i müteferrika kitâplardır.

Bâlâda muharrer kütüphânelerden başka İzmir’de Şadırvân ve Hisâr ve Müftü Cevâmi’-i Şerifesinde birer kütüphâne ve bunlarda bir hayli kütüb-i nefise ve ale’l-husûs Hisâr Câmi’-i Şerifi derûnundaki kütüphânede teclid ve hüsn-i hatt-ı nokta-i nazarından ve muhteviyyât cihetinden cem’an nefes ve ender âsâr-ı vezân-ı cümle-i san’at-ı hatt ve tezhibin bi-misl-i birer numûnesi denmeğe bi-hakkın layık iki Kur’an Kerîm, hatta evrâk-ı simin üzerine nakış suretiyle muharrer bir de en’âm vardır.

İzmir’de Mevcûd Mekteb-i Gayr-i Müslime					
Esâmi-i Mekâtîp		Mahallesi	Derecesi		
Evângeliki		Ayâ Fotini Kilisesi	İ’ dâdiyye	Zükûr	Rûm
Küpecioğlu		Küpecioğlu	İbtidâiyye	//	//
Eshinâdikâ		İpciler Câddesi	//	//	//
Ayâ Dimitri		Ayâ Dimitri	//	//	//
Fukara-i Sıbyan		//	//	//	//
Evângelistriyâ		Evangelistriya	//	//	//
Ayâ Nikola		Çayırılı Bahçe	//	//	//
Mortâkiye		Mortâkiye	//	//	//
Ayâ Kostanidi		Tepecik	//	//	//
Ayâ Fotoni		Mi’ mârôğlu	//	//	//
Küpecioğlu			İbtidâiyye	Înâs	//
Omirion		Terâsâ civârında	İ’ dâdiyye	//	//
Ayâ Kâterina		Ayâ Kâterina	İbtidâiyye	//	//
Yukarı Mahalle		Yukarı Mahalle	//	//	//
Ayâ Yâni		İpciler	//	//	//
Ayâ Nikola		Ayâ Nikola	//	//	//
Mortâkiye		Mortâkiye	//	//	//
Aroni	Husûsi	Ufak Liman Mahallesi	İ’ dâdiyye	Zükûr	//
Raniyedi	//	Eskâlâ Berini	//	//	//
Ermis	//	Gül Mahallesi	//	//	//
Hirâlâmbidi	//	Sakızlar	Rüşdiyye	//	//
Anâstâsyâdi	//	Şârno	//	Înâs	//
Pâpâdâki	//	Mi’ mârôğlu	//	//	//
Karataş		Karataş’ta Kilise Sokağında	İbtidâiyye	Zükûr	//
Karântina		Karântina Câddesinde	//	//	//
Dâldâki	Husûsi	Fransız Hastahânesi	Rüşdiyye	Înâs	//
Pâlâdyun	//	Ayâ Kâterina	//	//	//
Zogrâno	//	Lâgodaki Sokağı	//	//	//

Esâmî-i Mekâtîp	Mahallesi	Derecesi		
Mesrob	Ermeni Mahallesi	İ'dâdiyye	Zükûr	Ermeni
Sân İripsima*	//	Rüşdiyye	Înâs	//
Kırnaser	Çay Mahallesi			//
Eşhâd Esirâz	Karataş			//
Vârtânyân	//			//
Ferer	Gül Mahallesi	İ'dâdiyye	Zükûr	Fransız
Sen Jozeb	//	İbtidâiyye	//	//
Sent** Andre	Punta	//	//	//
San'at Mektebi	//	//	//	//
Sur	Terâsa	Rüşdiyye	Înâs	//
Providans	Frenk Mahallesi	//	//	//
Fransız Hastanhânesi	Fransız Hastahane	//	//	//
Bârkişire Ticâret Mektebi	Halebli Sokağı	//	Zükûr	İngiliz
İskoçya	Ermeni Mahallesi	//	//	//
Amerikan	Debbâğhâne	//	//	Amerikan
Diyakones Mektebi	Gül Mahallesi	//	//	Alman
Gavril Arye	Sadullah Efendi Sokağında	Rüşdî	Înâs	Musevi
// //	// // //	//	Zukûr	//
İsâk Âbâ	Dikilitaş'da	İbtidâî	//	//
Kohen	Irgâd Pazarında	//	//	//
Haham Behor	Müftü Câmii İttisâlında	//	//	//
Yâko Hazân	Kebş Sokağında	//	//	//
Hayim Nevâh	Asmalı Mescid'de	//	//	//
David Galemberi	Kebş Sokağında	//	//	//
Şamuel Algazi	Bülbül Hoca Sokağında	//	//	//
Vânbel Gâ'un	Dikilidaş'da	Rüşdî	Zükûr ve İnâs	//
Avrâm Mediti	Keçeciler İçinde	İbtidâî	Zükûr	//
Galmidi	Saçmacı Hamam Karşısında	//	//	//

* Doğru yazılışı San Hırpsime olmalıdır.

** Saint olarak ifade edilmesi gerekirken sen ve sent olarak sâlnâme'ye aktarılmıştır.

Esâmî-i Mekâtîp	Mahallesi	Derecesi			
Nesim Kohen	Irgâd Pazarı'nda	İbtidâî	Zükûr	Musevi	
Nesim Dâvi	Ayavukla Mahallesinde	//	//	ve İnâs	//
Salamon El-Harar	Hahambaşı Sokağı'nda	//	//		//
Benision Musa	Irgâd Pazarı'nda	//	//		//
Benyamin Albağlı	// //	//	//		//
Nesim Ustrogo	Çâkmâk Fırın'da	//	//		//
Avram Bâlâcı	Havrâ Sokağı'nda	//	//		//
Yuda	Keçeceliler'de	//	//		//
Salmon Mizrahi	Karataş'da	//	//		//
Behor Hâyim Levi	Karataş'da	//	//		//
Sultana Dohinas	Dellalbaş Sokağı'nda	//	İnâs		//
Sârûna İsrâile	Çekmeciler içinde	//	//		//
Yâko Gâlomidi	Ali Efendi Sokağı'nda	//	//		//
Râhâman Yârmiçon	Irgâd Pazarı'nda	//	//		//
Îsâk Fârhi	Karataş civarında	//	//		//
Musa Ceni	Irgâd Pazarı'nda	//	//		//
Mösyö Farmon	Karataş	Rüşdî	//	ve İnâs*	//
Aron Fârhi	Bâd-ı Havâ Bahçe'de	İbtidâî	//		//
Mösyö Arye	Sadullah Efendi Sokağı'nda	Rüşdî	İnâs		//
Rafael Kohen	Asmalı Mescid'de	İbtidâî	Zükûr		//
Gavril Arye	Sadullah Efendi Sokağı'nda	//	//		//
Nesim Dânyel	Karataş'da	//	Zükûr ve İnâs		//
Şamuel Buçok	Namâzgâh Civârında	//	//		//
Behor Abu Lafya	Dikilitaş	//	//		//
Fâlom Benyamin	Arab Hasan Deresi	//	//		//
Aron Hazan	Irgâd Pazarı'nda	//	//		//
Îsâk Kohen Ârye	Çakmak Fırın'ında	//	//		//
Behor Kozi	Dellalbaş Sokağı'nda	//	Zükûr ve İnâs		//
Behor Veled Kohen	// //	//	//	//	//
Mademüzel Sigurâ	Irgâd Pazarı'nda	//	//	//	//

* Zükûr ve İnâs olmalıdır.

Hastahâneler				
Hamîdiye Askeri Hastahânesi				
Ser-tabîb	Fâik Paşa	Mîrlivâ		4 ع 5 م
Tabîb	Şefik Efendi	Binbaşî	Gümüş Liyâkat, Hicâz Yunan	5 م
//	Hüseyin //		// //	5 م
Tabîb-i Sânî Zihni Bey		Kolağâsı	Gümüş Liyâkat Madalyası	
Tabîb	Rıfkı //	Yüzbaşî	//	
//	Kerîm //	//	//	
//	Selahaddin Efendi	//	//	
//	Hüseyin //	//	//	
//	İbrâhim //	//	//	
//	Mehmed Bey	//	// ve Sanâyi'	
— Cerrâhlar —				
Ser-cerrâh	Hasan Bey	Mîralây		
Cerrâh	Hasan Tahsin Efendi	//	Gümüş Liyâkat ve Yemen Madalyaları	5 م
//	Ârif //	//	//	
//	Hüseyin //	//	//	
//	Nuri //	//	//	
Ser-eczâcî	Kemâl	//	Yüzbaşî	5 م
Eczâcî	Haydar	//	Kolağâsı	//
//	Penâyot	//	//	//
//	Esperâki	//	//	//
— Hey'et-i İdâre —				
Müdür	Ahmed Efendi	Yüzbaşî	Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları	4 ع 5 م
Muâvin	Şevket //	Mülâzım-ı Evvel	//	
Ser-hademe	Şefik //	//	Sânî	// ve İftihâr ve Yunan Madalyaları
Kâtip	Zühdî //	//	//	
Vekil-i Harc	Rızâ //	//	//	

Askeri Hastahânesi Hakkında Bazı Ma'lûmat

İzmir'in Karâtina Mahallesiinde tramvay yolu üzerinde kâin olup resânet ve metânet ve mükemmeliyyetce İzmir'de mevcûd hastahâneler içinde birinci derecede olan Hamîdiye Askeri Hastahânesi, asr-ı celîl-i merâhim-i delil hazret-i pâdişâhının en güzîn-i âsâr-ı hayriyyet disârından ve piyâde, topçu, jandarma ve sunuf-ı sâire-i zâbitân ve efrâd-ı asâkir-i şâhânesinden hasta olanların tedâvilerine mahsûstur.

Mezkûr hastahane binâsı iki kat olup biri yirmi beş, dördü on sekiz, üçü yedişer hasta istîâbına kâfî sekiz koğuşu, bir ameliyyât odasını, bir hamâmı ve ayrıca sekiz odayı müştemeldir. Hastegâna mahsus olan koğuşlar üst katta ve ser-tabîb ve müdür odalarıyla etıbbâ-yı sâireye mahsûs odalar ve kalem odası ve eczâhâne ile deposu alt kattadır.

Hastahânenin vâsi' bâğçesi vardır ki asıl binânın medhalinden câddedeki kapıya çıkan yol bu bâğçeyi ikiye ayırır, bu bâğçe latif bir tarzda tarh edilmiş ve gûnâ gün eşcârı muhtevî bulunmuştur.

Mezkûr hastahânenin arka tarafında dahi ufak bir bâğçe var ise de burası yürümeğe mecâl ve kuvveti olan hastegânın çıkıp gezinmelerine mahsustur. Hastahânenin hey'et-i sıhhiyyesi bir ser-tabîb ile altı tabîb ve bu etıbbânın cümleî de zâbitândan ve iki eczacı ile üç cerrâh da mürekkeb ve hey'et-i idâresi de bir müdür ile iki kâtip ve bir ser-hademedden müteşekkildir.

İslâm Gurabâ Hastahânesi			
Nâzır: Hâcî Hasan Paşa		Rumeli Beylerbeyi	2 ع 3 م
— Hey'et-i İdâre —			
Reis: Sıhhiye Müfettişi Zeki Bey Mütemâyiz 4 ع			
A'zâ Hâcî Ağâ Beyzâde Cemâl Bey		A'zâ Cevâhirci Hâcî Hâfız Mehmed Efendi	
//	Hâfız Tevfik Efendi	//	Seyyid Efendi
— Hey'et-i Sıhhiye —			
Ser-tabîb	Mustafa Enver Bey	Ulâ Sânisî 4 ع3 م	Gümüş İftihâr Madalyası
Tabîb-i Sâni	Ali Nureddin Bey	Mütemâyiz 4 ع4 م	
Tabîb	Haydar Bey	Binbaşî 4 ع4 م	Gümüş Liyâkat ve Yunan
//	Şükrü Bey		
//	Nazmi Efendi	Sâlise	
Bâkteriyolog	Mehmed Bey	Yüzbaşî	Gümüş Liyâkat ve Sanâyi'
Diş Tabîbi	Nikolâyidi	Mütemâyiz 3 ع3 م	
Göz Tabîbi	Haruni Efendi	4 ع4 م	
Kulak Tabîbi	Çâkıroğlu Mihâlâki Efendi	4 ع3 م	
Tabîb	Apostolidi	//	
Tabîb	Yusron	//	
Eczâcî	Ferid Bey	Sâlise	
//	Lütfî Efendi	Râbia	
//	Multi Efendi		
Muâvini	Fuad	//	
Cerrâh	Mehmed	//	
— Me'murin —			
Müdür		Hâfız Tevfik Efendi	
Kâtip ve Sandık Emîni Mustafa Nâil Efendi		Karântina Kâtibi ve Tahsîldâr Hüseyin Efendi	
Mubâyeât Me'mûru Ahmed Tevfik		//	Muâvini Fuad //
İnşâât Me'mûru Kâmil		//	Evrâk Mukayyidi Şevki //
Eimme: Hacı Mehmed Emin, Hacı Hüseyin ve Süleymân Efendiler			
Tımarcî (8), Zükûr-ı Hadime (46), İnâs (8)			

**Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesinin Suret-i Te'sîsiyle Ahvâl-ı Hâzırası
Hakkında Bazı Ma'lûmât**

Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesi 1267 târihinde vüzerâ-yı saltanat-ı seniyyeden İzmirli merhûm Emin Muhlis Paşanın himmet ve gayret ve memleket eshâb-ı hayrât ve hasenâtının iânâtıyla zükûr ve inâsa mahsûs iki dâireye münkasım olarak müferreh bir bâğçe ve zevvâra mahsûs bir de kasri ve cem'an alınmış yatağı hâvî olmak üzere te'sîs ve binâ edilmiş olup hin-i te'sîsinde bir tabîb, bir cerrâh, bir eczâcî, bir müdür ve bir kâtip ile idâre olunmağa başlanmıştır. Târih-i küşâdından (1291) târihine kadar hastahâneye vâridât dâime olarak senevi (1650) lira hasılat veren bazı akarât tedârik edilebilmiş ve bu mikdâr ettikçe bi't-tabi' yatakların ve me'mûrin-i müdâviyenin tezyidi de hâsıl olmuş ve (1308) de hastahânedeki mevcûd yatakların mikdârı yüz yirmiye çıkmıştır.

Asr-ı merâhim-i hasr cenâb-ı veliyy-i nimet bi-minnet a'zaminin her hâl ve kârda müsâdif-ı u'yûn-ı mahmedet olan me'ser âliye füyûzât-ı bi-nihâyesi cümlesinden olmak üzere İzmir'in pek az bir zaman zarfında vüs'at ve nüfus-ı cihetiyle mazhar olduğu tekessür ve terakki-i memleketin şerâit-i esâsiye-i sıhhiyye ve müessesât-ı lâzime-i hayriyyesinin birincilerinden olan bu melce-i şifâ-bahşanın nüfus ve ihtiyâcât-ı mahalliye ile mütenâsib bir hâl-ı mükemmeliyyete isâli iktizâ ettiğinden nisbeten pek dar olan ve mürâcaât-ı vâkıya gayrı kâfi gelmeğe başlayan hastahâne binâsının tevsî'ine lüzum görülmüş ve bunun için de eski binânın eski binânın ittisâlinde bulunan cebhâne-i mahalin hastahâneye ilâvesi suretiyle müceddeden ve tevsîen bir hastahâne inşâsı tensib edilerek vuku' bulan arz ve istizân üzerine hastahâne binâsının ol-vecihle inşâata irâde-i merâhim-i ifâde-i cenâb-ı hilâfet-penâhi şeref sudur buyrulması üzerine bundan dört sene evvel inşâatı hitâma resîde olan şimdiki binâ-ı âli-i vücûd-pezir cây-ı şekk ve şehri tezyin eyleyen âsâr-ı saâdet-bâr cenâb-ı zillullahiye bir zamime-i bi-hemta olmuştur. Hükümet-i seniyye ve hamiiyet-mend ahâlînin muâvenetiyle ve (20178) yirmi bin yüz yetmiş sekiz lira Osmânî sarfiyla vücûd gelmiş olan bu müessese-i

âliyenin binâ-yı hâzırı altı dıl^{*} üzerine olup zükûr ve inâsa mahsûs olmak üzere iki dâireye münkasım ve mezkûr dâirelerden otuz koğuş ile müteaddid odaları ve ameliyyât ve vilâdethâneleri mevcûttur. Hastahânenin, İzmir’de mevcûd-i ekseri eczâhânelerden mükemmel bir eczâhânesi, kezâlik bâkteriyoloji hânesi inde’l-icâb üzerlerinde tahlîlât ve ameliyyât bakteriyolojiye icrâsına mahsûs hayvanât için bir bâğçesi, mezkûr bâğçenin ortasında küçük bir köşkü vardır. Bunlardan başka hastahânedeki Avrupa’nın en büyük şehirlerinde bulunanların derecesinde mükemmel Etûv (Tahayyür) makinesiyle bir taktîrhânesi dahi mevcûd olup taktîrhânedeki istihsâl edilen ma’-i mukattar ile gül suyunun şerait-i lâzime-i sıhhiyeyi on derece câmi’ olduğu, İzmir’de mevcûd bil-umûm hastahâne ve eczâhânelerin kendilerine lazım olan mevâd-ı mezkûreyi hastahânedeki satın almakta bulunmasıyla müsbettir. Bu müessesesi i âliyenin zükûr ve inâsa mahsûs üzere anıfen beyân olunan devâirinden başka hapishânedeki hastalanan mahbûsiyyete mahsûs ayrıca üç Hamîdiye Sanâyi’ Mektebi talebesi için de yine husûsi koğuşu ve hastegânın eda-yı salât etmelerine mahsûs bir mescidi şerifi ve en büyük lâzime-i sıhhiye olan emr-i ehem-i nezâfet ve tahâretin te’mîni için kırma bir hamâmı dahi vardır. Binânın alt katında dahi her gün tedâvi ve muâyene olunmak üzere mürâcaat eden ve gerek hastalıklarının hafifliği gerek ikametgâh mahsûslarının müsâadesi hasebiyle hastahânedeki kalmayan yüzlerce ahâlînin etıbbâ-yı mahsûsa tarafından müdâvat-ı lâzimelerinin icrâsına nöbetlerinin vüruduna intizâren mahsus odalar ve ameliyyât-hâneler mevcûttur. Hastahâne binâsının etrâf-ı dâhiliyye ve hâriciyyesi yedi parça bâğçe ile mutarrahdır.

Taksimât-ı umûmîyyesinin mükemmeliyet ve câmi’iyyeti şu suretle icmâl edilmiş olan bu mebnâ-yı taht ve âfiyet-i levâzım ve âlât-ı tıbbiye ve cerrâhiyye cihetle dahi şâyân-ı tahsîn bir hâlde bulunmakta ve levâzım-ı mezkûrenin gerek kemiyet ve gerek keyfiyyeti erbâb-ı fenin bile sezâ-vâr takdîri olmaktadır.

* “ضلع” İnşaatın temeli atılırken veya bir sonraki kat kısımlarında kolonlara bağlanan, yan taşıyıcı kısım, kiriş, kenar demektir.

Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesi icrâsı muhtemel ve mutasavvir olan bil-cümle ameliyyât ve müşâhedât-ı tıbbiye ve cerrâhiyenin arz-ı ihtiyâc edildiği ale'l-umûm levâzım ve âlâtın en son usûl-ı fenniyyeye muvâfık olanlarına da mâliktir.

Hakk-ı akdes cenâb-ı zillullahide heme an câlib-i ed'îye-i me'sure ve İzmir'in bi-hakkın medâr-ı fahr ve mübâhâtı bir müessese-i âliye olan Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesinin ezher-cihet muhâfaza-i mükemmeliyyet ve nev-benev terakkiyâne te'mîn-i mazhariyyeti husûs-i ehemmiyyeti dahi nazar-ı dikkat asafilerinden devr buyurmayan bende-i esâdık-ı veliyy-i nimet bi-minnet vâlî-i âli-i vilâyet atufetlü Fâik Bey Efendi Hazretleri ahiren hastahâne-i umûr idâriyyesinin dil-hah merâm-ı iktinâh-ı âli dâiresinde muntazaman cereyânı ve menâbi'-i vâridâtın tezyidi esbâbını teemmül ve istihsâl etmek vazifesiyle mükellef bir heyet-i idâre teşkîl ve ta'yîne bezl-i inâyet vâv-ı hey'et-i idâre-i hâzıra ve bi'l-hassa nâzır-ı hastahâne saâdetlü Hâcî Hasan Paşa Hazretleri dahi şu binâ-yı hayrın her şubesinde bir eser-i terakki ve intizâm husûlüne sarf-ı makderet ve ikdâm ile az bir zaman zarfında şâyân-ı takdîr ve şükrân birçok muvaffakiyyâtın vücûd-pezir meserret ve memnûniyyet olmasına himmet ve hidmet etmişlerdir.

Hastahânenin el-hâletü hâzihi vâridât-ı mukannenesi senevi üç bin beş yüz kûsûr lira-yı osmânî râddesinde olup anifen beyân olunan hey'et-i idâre ile müteaddid etibbâ-yı muvazzafa ve fahriyyesi mevcûd bulunmakta ve her gün geceli ve gündüzlü bir tabîb, bir cerrâh, bir eczâcî, bir hoca vazife-i nöbeti ifâ etmektedir.

Hastahâneye yalnız ilel sâriye-i Efrenciyye ve cinnet ile ma'lûl olanlar müstesnâ olmak üzere bilâ tefrik-i mezheb ve milliyet bi'l-cümle hastegân kabul edilmektedir ki bu binâh-ı dermândegân , asr-ı saâdet-hasr cenâb-ı cihânân-ı a'zaminin bütün nefehât-ı füyûzâtıyla perverde olarak bugün âlem-i insâniyyetin en büyük timsâl-i rahim ve şefkati , târih-i mahalli-i tabâbetin en şanlı bir mecmûa-i muvaffakiyyeti add olunmağa lâyık daha bir çok terakkiyyât ve tekemmülata mazhar olacağı bi iştibâhdır.

Milel-i Gayr-i Müslime Hastahaneleri

Rûm Hastahânesi — Bu hastahâne, İzmir’de mevcûd hastahâneler içinde Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesi’nden sonra en büyük hastahâne olup her biri otuzar gümüşü istiâb edebilecek vüs’atta (19) koğuşı şâmildir. Bu koğuşlardan beşi, içinden biri kadınlara mahsûs olmak üzere emrâz-ı hâriciyyeye ve kezâlik ikisi kadınlara mahsûs olarak dördü emrâz-ı dâhiliyye hastalarına âiddir.

Biri erkekler, biri de kadınlar üzerinde ameliyyât-ı cerrâhiyye icrâsına ve ikisi mecnûn ve mecnûnelere tahsîs edilmiş ve hastahânenin iç dâiresinde olan dört koğuşta sakat ve alîl ve ihtiyâr erkeklerle kadınlara terk olunmuştur.

Mezkûr hastahâne (1730) sene-i mîlâdiyyesinde inşâ olunmuştur.

Hastahâneye milel-i muhtelifeden senevi üç yüz kadar hasta dâhil olmakta ve masârif-i seneviyyesi gerçi on bin lirayı tecâvüz edebiliyorsa da akar ve emlâkiyle derunundaki kelîsanın vâridâtından hâsıl olan mebâlig-i masârife tekâbül etmediğinden görülen açık iâne suretiyle cemâat tarafından kapatılmaktadır.

Hastahâne Rûm muteberâtından on iki kişiden mürekkebe bir hey’et tarafından idâre olunur. Yirmi dört tabîb suret-i fahriyyede, bir tabîb de ücretle suret-i dâimede mezkûr hastahâneye devâm eder.

Ermeni Hastahânesi: Ermeni Hastahânesi 1871 sene-i mîlâdiyyesinde tevsîen ve tecdîden inşâ edilmiş ve bütün masârif-i inşâiyyesi İzmir muteberâtından ve erbâb-ı hayyırdan Agob ve Ohannes İspârtalı Efendiler tarafından tesviye olunmuştur.

Hastahâne başlıca dört kısım üzerine münkasım ve müessestir. Kapıdan girilince karşıya tesâdüf eden birinci kısım diğer üç kısımdan daha büyük ve iki katlıdır.

Binânın alt ve üst katı on sekiz odayı şâmildir. Hastahâne matbahıyla sıhhi bir tarzda yapılmış olan hamâmı dahi alt kattadır. Hastahâne zükûr ve inâs için mecânine mahsûs olarak ayrı ayrı dâireler de vardır. Hastahânenin sol tarafa tesâdüf eden ve bâğçe içinden ayrı bir yol ile ayrılan

ikinci kısım verem ve sâir emrâz-ı müstevliyyeye mübtelâ olanlara muhsis^{66*} edilmiş olup bir koğuş ve iki odayı müştemildir.

Hastahânenin hâmil olduğu emlâk ve akarâtından vâridâtı Ermeni murahhasa hânesince bil-istifâ hastahâneye verilir. Bunlardan masârif-i seneviyyesi olan bin üç yüz liraya tekâbül etmediğinden açığı hastahâne dâhilindeki kelîsâ vâridâtından ve her sene ahâliden derç ve cem' olunan iâne akçesiyle hastahâne menfaatine verilen balo ve suvâreler hâsılât ile kapatılır.

Hastahâneye her sene yedi yüz elli kadar hasta dâhil olur. Ayak üzerinde mürâcaat eden hastegân bu meyânda dâhil olmayıp bunlara da meccânen bakılır. Hastaların ameliyyât-ı cerrâhiyyesine müteallik Umûri Doktor İspârtalı Efendi ile muâvini tarafından rü'yet edilir.

Hastahânenin bir müdür, bir kâtibi, bir eczânecisi ile bir de muâvini ve 6 nefer erkek, 5 nefer kadın hadimesi vardır.

Musevi Hastahânesi: İki kat üzerine mebni bulunan bu hastahâne 1874 sene-i milâdiyyesinde Bâron Alber Roçild'in muavenetiyle ta'mîren ve tevsîen inşâ edilmiştir. Yukarı katta sırf hastegân için altı oda mevcûd olup aşağı kat ise hastegâna mahsûs dört, haricinden mürâcaat edecekleri için bir büyük oda ile bir eczâhâne ve levâzım ve eşyânın hafzına mahsûs bir depo ve bir meclis odasıyla hamâm ve bir matbah ve bir çamaşırhâne şâmilidir.

Hastahâneye beş nefer hâzık-ı tabîb suret-i dâime ve fahriyyede devâm ile hastegânı tedâvi eder. Hastahânedeki bir kâtip, bir eczâcı ve bir muâvini dâhil olduğu hâlde dokuz nakr müstahdemini vardır. Hastahânenin umûr-ı idâresi evvelce mumâileyh Alber Roçild tarafından rü'yet edebilmekte iken bundan üç sene kadar evvel keff-i yed etmesi hasebiyle el-yevm hastahâne tarafından idâre ve açığı toplanan iâne ile tesviye olunmaktadır.

Hastahânedeki senevi beş yüzü mütecâviz hasta tedâvi olunur. Muhtevî olduğu on oda, kırk hasta istîâbına kâfi ise de idâresince müşkilâta tesâdüf olunmak için ancak yirmi beş hasta kabul olunmaktadır.

* “مخصص” Mahsus kelimesi ile aynı anlamı veren farklı bir yazılışı “مخصيص” muhsis olarak geçmektedir.

Katolik Hastahânesi: Bu hastahâne 1710 sene-i efrençiyyesinde te'sis ve küşâd edilmiş emr-i idâresi ruhbân hey'et teşkîl eden a'zâ meyânında müfrez ve muntehib on iki kişiye tevdi' olunmuştur.

Hastegânın muâyene ve tedâvileri saat-i muntazamada hastahâneye me'mûr olan bir tabîb-i husûsi tarafından icrâ olup lüzûmu takdîrinde daha sâir-i etıbbâ celb olunur.

Mezkûr hastahâne binasının sol cenahına ahîren İzmir muteberâtından Kont Alyoti tarafından cesîm bir kısım zam ve ilâve edilerek sırf kadın hastalarına tahsis edilmiştir.

Fransız Hastahânesi: Takrîben kırk sene evvel Bella-Vista⁶⁷ mevkiinde inşâ olunan bu hastahâne Fransız sefâin-i ticâriyye efrâd ve tâifelerinin hasta ve muhtaç tedâvi olup da burada kalmış bulunanlarına mahsûs olup Fransa Devleti tarafından inşâ edilmiş ve umûr-ı idâresi İzmir Fransa Ceneral Konsolosluğuna tevdi' olunmuştur.

Hastegânın bir kısmı ücretle ve fukarâdan olan kısmı meccânen kabul olunmakta ve hastahâne üç büyük koğuyla birkaç odayı şamil bulunmaktadır. Buraya senevi ancak seksen hasta dâhil olabilir. Etıbbâsı Doktor Kondolion ile Doktor Maçigar nâmında iki kişiden ibâret olup müdür ve hadimesi râhibe kadınlardan mûrekkebirdir.

İngiliz Hastahânesi: Mezkûr hastahânenin vâridâtı İngiltere Sefârethânesi ve vapur acenteleri tarafından te'mîn edilmekte ve umûr-ı idâresi İzmir İngiltere Ceneral Konsoloshânesi tarafından rû'yet olunmaktadır.

Burası İngiliz vapur ve gemi tâifelerinden hasta olanların tedâvisine mahsûs olup mürâcaat eden hastegâna da bakılmaktadır.

İskoçya Hastahânesi: Bu hastahâne, hastalara mahsûs 18 oda ile bir ameliyyât koğu, bir de eczâhâneyi müştemil olup iki kat üzerine mebnidir. Hastegân odası hastahânenin vâsi' ve muntazam bâğçesine nezâret-i dâimesi olan üst katta kâindir.

⁶⁷ Bella Vista olarak bilinen hastane şimdiki adıyla Nevvar-Salih İşgören Alsancak Devlet Hastanesidir. Konak ilçesi Kültür Mahallesinde, Ali Çetinkaya Bulvarı üzerinde olan hastane, devlet hastanesi olmadan önceki adı "Fransız Hastanesi" olan bu yapı sahilde , sonraları Belle Vue adıyla anılacak olan kurutulmuş bir bataklık alanda , Fransa donanmasına hizmet vermesi amacıyla XVIII. Yüzyıl başlarında yapılır. 5700 m² büyüklüğündeki arsa, dönemin padişahı tarafından Fransız hükûmetine hediye edilir ve hastane St.Vincent De Paul komitesinin hastanelerinden biri olur. XIX. Yüzyıl başlarında hastane "7 Kız Hastanesi" olarak da anılır. Rıhtım inşaatının başlamasıyla hastanenin sahilden içeride kalmasına neden olur ve yeniden inşa süreci başlar. 20. Yüzyıl başlarında Osmanlı yönetiminden alınan izinle Konak Saat Kulesinin de mimarı olan Raymond Pere'nin katkıları ile hastane büyük ölçüde yenilenir. (İzmir'de İdari ve Mahalli Yer Adları, C.1, İzmir Kent Ansiklopedisi, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müze Yayını, 2013, s.63)

Hastahâne dâimâ yirmi dört nefer hastaya küşâdı ise de ihtiyâten dört hasta için daha yer mevcûttur.

Burası 1882 sene-i mîlâdiyyesinde te'sîs ve İskoçya'da bulunan hey'et-i idare tarafından hastahânenin umûr ve husûsâtı bir müdireye tevdi' olunmuştur.

Haftada üç gün mürâcaat eden fukarânın tedâvileri meccânen icrâ ve muâllecât dahi kezâlik meccânen î'tâ olunur. Hastahânenin bir tabîbesi, dört kadın hidmetcisi vardır.

Felemenk Hastahânesi: Bu hastahâne (1670) târihlerine doğru te'sîs ve altı sene mukaddem tevsîen ta'mîr edilmiş ve Flemenk Devleti tarafından maâş tahsîs olan doktor tarafından Hollanda sefâin ticâriyyesi taifesine mahsûs hastegânın emr-i tedâvileri icrâ edilmekte bulunmuştur.

Bu hastahâneye hâricden mürâcaat edenler de kabul olunmakta ve yalnız muktedir olanlardan me'kûlât bedeli olmak üzere yevmiye üç frank alınıp fukarâ meccânen tedâvi edilmektedir.

İzmir Zirâat ve Ticâret ve Sanâyi' Odası Hakkında Bazı Ma'lûmat

Vilâyetin sırf ihrâcâta mahsûs olan üzüm, , incir, pamuk, arpa, palamut ve sâir gibi külliyyetli ve ehemmiyyetli mahsulâtından başka Hüdâvendigâr, Konya ve Adana vilâyetlerinin dahi ekser mahsulâtının revacgâhı ve mezkûr vilâyet ile diğer bazı vilâyet-i şâhâneye sevk olunan Avrupa emtiasının medhali olmasıyla muamelât-ı ticâriyesinin cesâmet ve ehemmiyyeti derkâr olan İzmir şehrinde zirâat ve ticaret ve sanâyi' odası 1 Ağustos sene 320 târihinde teşkîl edilmiş zirâat ve sanâyi-i mahalliye'nin peyder-pey istihsâl-ı esbâb-ı terakkiyyâtı ve bi'l-hassa emr-i mühim ticâretin te'mîn-i hüsn-i cereyânı için odaca çalışılmakta ve her altı ayda bir kere de İzmir idhâlât ve ihrâcâtını ve yerli emtia üzerine İzmir ile Cezâir ve Sevâhil-i Osmâniyye arasında vuku' bulan muâmelât-ı ticâriyyeyi hâvî olarak muntazaman bir istatistik neşr edilmekte bulunmuştur.

Ticâret odaları, ticârete ve tüccâra müteallik istihsâl edecekleri ma'lûmatın menbaî ve hükümet-i seniyye ile tüccâr beyrinde icrâ edilecek ma'lûmâtın vâsıta-i mahsûsası olduğundan menâfi'-i ticâret nokta-i nazarından hâiz-i ehemmiyettir.

Bunların vezâif-i esâsiyyesi, menâfi'-i ticâriyye ve sınıaiyenin taharri ve istihsâl-ı esbâb-ı terakkisiyle tahsîl edilen ma'lûmâtın ve ticâret ve sanâyiîn terakki ve tevessüüne hâil olan şeylerin ve bunların tekessür ve tevessüü için iktizâ eden tedâbir ve vesâilik bil-tedkik-i cânib-i hükümet-i seniyyeye arz ve beyândan ibârettir. Umûr-ı ticârete dâir gazeteler neşr etmek ve îcâp eden mahallerde ticâret borsaları teşkili lüzûmunu beyân eylemek dahi odaların cümle-i vezâifindendir.

Ticâret odaları a'zâsının adedi ve evsâf-ı lâzimesi ile reis-i evvel ve sâninin suret-i intihâbı ve me'mûriyyetlerinin imtidâdı odanın nizâmnâme-i esâsisinde ta'yin olunmuştur.

Ticâret odaları, tüccâr ve bânker ve fabrikatörlerin imzalarıyla mûmzî bono ve emri muharrer senedât ve poliçelerin adem-i te'diyyesinden dolayı tanzîm olunan protestoları lâzım gelen mahalden getirterek defter-i mahsûsuna kayd ve umûr-ı ticârete ta'lik-i kefâlet ve şahâdetnâme ile ilm ü haberlerde kefillerin derece-i iktidârını tasdîk eder.

Odanın defâtirinde mukayyed bulunan tüccârın i'lân-ı iflâs ve iâde-i i'tibârını ve bunların cünha ve cinâyetle mahkûm olup olmadıklarını mübeyyen odada mevcûd deftere kayd edildiği gibi emtia ve meskûkât ve eshâm-ı umûmîyyenin fi'atı ile umûr-ı ticârete müteallik kâffe-i mevâd ve ticâret ve sanâyi' ve ameliyyât-ı nâfiaya ve bânka muamelâtına dâir hâriçden akd edilecek şirket mukavelenâmeleriyle sâir senedât dahi kayd bi'l-cümle tüccâr ve bânker ve fabrikatörlerin ticâret odası defter mahsûsuna kayd olunmağa salâhiyyetleri vardır.

Bi'l-umûm tüccâr dört sınıfa münkasım ve birinci sınıfa dâhil olan tüccâr ve bânker ve fabrikatörlerin iki buçuk ikinci sınıfa dahil olanların birçok ve üçüncü sınıfa dâhil olanların bir dördüncü sınıfa dâhil olanların yarım Osmânî lirası abone bedeli vermesi muktezîdir.

Dellâl ve simsârların kaydı dahi ticâret evlerine âid olup simsârlığa sülûk edecek kesânın senevi yirmiden dîn ve hiçbir cünha ve cinâyetle mahkûm olmayacağı gibi bu suretle emniyyetli takımından ve erbâb-ı iffet ve istikâmetten olması lâzımdır.

Şahâdetnâmesiz olarak dellâllık ve simsârlık edenlerin ücret-i dellâliye ve simsâriyyeden dolayı tüccâr ve sâire beyinlerinde vuku'a gelecek da'vâların istima' kılınmayacağı 1306 târihiyle şeref sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhi îcâb-ı âlisinden olduğu gibi bilâ ruhsat dellâllık ve simsârlık edenler vâsita oldukları bâyi' ile müşteri beyinde münazaa vukuu takdîrde o husûside şahâdetlerinin kabul olunmayacağı da nizâm-nâme-i mahsûsanın ahkâm-ı sarihasındandır.

Devâir-i hükümette ta'kîb-i masâlih ile iştigâl ve icrâ-yı san'at eden bazı kesânın evsâf-ı mezkûre ile muttasıf oldukları ve bu gibi eşhâsın şunun bunun işlerini ta'kîb yolunda simsâr sıfatı takınarak devâire duhûlları bazılarınca menfaat-i gayr-i meşrûa istihsâli maksadına düşölmekten ileri gelip bu yüzden ahâlînin bir takım zâid masârife düçâr ile mutazarrır edildiği vilâyet-i celîlece istihbâr ve bu suret-i muhâsebe-i vilâyetten takdîm kılınan bir mezkûre ile de te'yîd ve izbâr olunmasıyla her me'mûr işi başına vakit ve zamanıyla gelip vezâif-i mevdûasını

hüsn-i ifâ ve eshâb-ı mürâcaatın işlerine nizâmi dâiresinde teshîlât-ı irâe etmekle mükellef ve eshâb-ı masâlihın dahi kendi işlerini bizzât ta’kîb ederek vesâit-i sâireye mürâcaata mahal-ı imkân bırakmaları muktezî olarak bunlar meyânında ma’zereti olanlarla muhadderâtın kendi işlerini ta’kîb için bi’z-zarûre gönderecekleri adamların dahi zâbitâ nazarında medhûl olmamış ve lekelenmemiş kimselerden olmasına dikkat ile annelere tevdî-i umûr etmeleri lâzım geleceğinden ba’d-ezin kendileri bizzât gelemeyecek eshâb-ı masâlih taraflarından ta’kîb-i umûr için gönderilecek olan evsâf-ı mezkûreye hâiz olmayan o gibi adamların devâire vuku’ bulacak mürâcaâtlarının kabûli edilmemesi ve eshâb-ı mürâcaat haklarında teshîlât-ı kâmile-i Nizâmiyye ifâsıyla bilâ-sebeb kanûnu ta’vîk-i temşiyet-i masâlih ve sâire gibi hilâf-ı rızâ-yı âli-i ahvâle meydân verilmeyerek vezâif-i mevdûanın kemâl-ı faâliyyet ve istikâmetle ifâ ve çünkü hükümetce bu bâbda tefahhusât ve ta’kîbâtan geri durulmayacağından aks-i hâlin müsebbibleri haklarında mü’ahaze ve mes’ûliyyet-i şedîdeyi mucib olacağı muhakkak bilinerek ona göre iltizâm-ı dikkat ve i’tinâ olunması lüzûmu meclis-i idâre-i vilâyet kararıyla devâire tebliğ buyrulmuş ve bunun netice-i mahâsin getirisinden olmak üzere devâir ve aklâm-ı vilâyette büyük ta’kîbât ve icrâ-yı san’at ve muâmelâtta bulunan birçok kimselerin tahkik ve tescîl-i ahvâliyle ticâret odasınca kadına ve binâen aleyh bu simsârlık işinin dahi sâye-i adalet vâye-i hazret-i pâdişâhide bir hâl-ı emniyyet ve mazbûtiyyete ifrâğına muvaffak olunmuştur.

Borsanın Suret-i İdâre-i Muâmelâtı Hakkında İzâhât

Ticâretin teshîliyle tevessü’ ve terakkisine medâr olmak için ticâretgâh olan memleketlerde ticâret odaları borsalar teşkil ve küşâd olunmakta ve bunlara mahsûs kavâid ve nizâmât dahi vaz’ edilmektedir.

Ticâret odaları harf ve sanâyi’ ve ticâret ve zirâatın terakki-i tevessüne medâr olan vesâiti bil- mütâlaa merci-i mahsûsuna arz ve beyâna ve bu maksada müteallik husûsâtı icrâyâ me’ mûr olup borsalar ile bir mecma’-ı erbâb-ı ticâretdir ki o pazar dâd ü sitâd da her tâcir aradığını bulur, istediğini alıp satar, muâmele

gayet sür'atle cereyân eder ve her nev'-i nukud ve eshâm ve tahvîlât ile emtia ve eşyâyı ticâriyyenin kıymetini taayyün ederek aldanmak korkusu olmaz. Ve'l-hâsıl borsalar emniyyet ve i'tibâr ve sür'at gibi muamelât-ı ticâriyyenin müstenid olduğu esâsların mahal-ı tatbik ve icrâsıdır.

Borsada muâmelâtı-ı ticâriyye gayet sağlam ve mu'teberdir. Bâyi' "Sattım" müşteri de "Aldım" der ve bu muâmele borsanın matbu' varakası üzerine kurşun kalemiyle işâret edilir. İşte bu kadcık muâmele binlerce liralık ahz ü i'tâ için kâfidir. İhtilâf veya sehv-i tefehhüm vukuunda tarafının imzasını hâvî olan mezkûr varaka mahkemeye ibrâz edilen defter-i kebîr ve yevmiyye defteri derecesinde mu'teber add olunur.

Borsa hükümet-i seniyyenin nezâretinde olarak tüccârın mahal-ı içtimâna alem olduğu gibi orada icrâ kılınan muâmelâtında taayyün eden kıymete dahi ta'bîr olunur. Borsaya gittim, borsa yükseldi, tenezzül etti, borsada böyle karar verildi gibi.

Umûm borsalar hakkındaki nizâmnâme-i hümâyûnun birinci maddesinde ise << Borsa tüccâr ve bânker ve komisyonunca mübâyaaacı ve köşe sarrâfları ve emtia dellâlları ve kapudan ve sigortacı ve sefine sâhibleri seyr-i sefâin kumpanyalarının acenteleriyle doğrudan doğruya veya bi'l-vâsıta ticâret ve bânkerlik ve tahvîlât-ı umûmîyye ve sâir muâmelât-ı sarrâfiye icrâsıyla meşgul bulunan kâffe-i kesânın tecemmü'lerine mahsûs mahaldır >> diye ta'rîf olunmuştur.

Mezkûr birinci madde ile beşinci maddesinde zikr ve ta'dâd olunan muâmelât ve eşyânın kâffesi : Biri , muâmelât-ı sarrâfiyyeye ve diğeri eşyâ mübâyaaası gibi muâmelât-ı sâire-i ticâriyyeye mahsûs olmak üzere nev' ve hey'et i'tibâriyle esâsen ikiye ayrıldığından ve işbu iki nev'-i muâmelâtın sur-ı icrâiyyesinde haylice fark olduğundan borsaların ikiye tefrîki iktizâ ederek birincisine tahvîlât veya tabir-i nizâmisi vechle << muâmelât ve eshâm ve senedât >> borsası ve ikincisine eşyâyı ticâriyye veya ta'bîr-i nizâmisi vechle (emvâl ve eşyâyı ticâriyye ve sînâiyye) borsası denilir.

Milattan 492 sene evvel Roma şehrinde inşâ olunup el-ân mevcûd ve << Loca >> nâmıyla ma'rûf olan ictimâgâh tüccâra nazaran borsaların te'sisini mucib olan lüzûm pek çok zaman-ı evvel taayyün ve tezâhür etmiş ve memâlik-i şâhânenin ekser yerlerinde hükümet-i seniyyenin müsâadesiyle her sene eyyâm-ı muâyyenede küşâd olunan panâyırlar ile her sınıf esnâfa mahsûs dükkânların ve Dersaâdet'teki Çarşı-yı Kebîr ve Mısır Çarşısı ve Asma Altı gibi mahallerin topluca bir yerde bulunması ve yağ kapanı ve un kapanı gibi bazı esnâfa mahsûs bir takım usûl ve kavâide tabî' yerlerin yapılmış olması eşyâ-ı ticâriyye borsalarının ihdâsı mucib olan maksadın sur mezkûre ile husûlüne bir dereceye kadar sebep olmuş ise de âlem-i ticârette hâsıl olan terakki, birtakım usûl ve kavâid-i cedîde vaz' ve ihdâsına ve o cümleden olarak nizâmât-ı mahsûsaya tâbî' olmak şartıyla hükümet-i seniyyenin nezâretinde olmak üzere borsaların teşkîline arz-ı ihtiyâc istediği gibi devletlerin kendi nâmlarına istikrâz-ı akdi ile çıkardıkları eshâmın suret-i mübâyaası ve husûsuyla i'tibârları üzerine icrâ-yı muâmelesi tahvîlât borsalarının teşkîli derece-i elzemiyeye isâl etmiştir. Evâilde lüzûm göründükde <<Eshâm>> nâmıyla senedât çıkarılıp faizlerinin te'diyesi için kömürlüklerin bir mikdâr vâridâtı tahsîs olunur idi.

Metâlik akçe ile <<Kaime>> denilen evrâk nakdiyye dahi bu misillü tedâbirden olarak mevki-i tedâvüle vaz' olunmuştur. Ya'ni 1270 senesine gelinceye kadar devlet-i aliyyenin hâric-i memâlik şâhânede bir akçe deyni olmayıp lede'l-îcâp dâhilen bu yolda idâre-i maslahat olunduğundan tahvîlât borsasına lüzûm yok idi. Lakin 1270 senesine müsâdif olan 1754 sene-i mîlâdiyyesinde birinci def'a olmak üzere üç milyon İngiliz lirası i'tibârında tahvîlât ihrâcıyla Londra'da Mösyö Daneyal ve şürekâsından istikrâz olunarak o andan sonra mükerreren akd-ı istikrâz edilerek tahvîlât ve husûsuyla konsolide ihrâc olundu.

İşbu tahvîlât ile düvvel-i sâirenin müstekrezât tahvîlâtından ve Osmânî ve ecnebi anonim şirketleri eshâmından birçoğu Dersaâdet'te dâhil tedâvül ederek evrâk alıp satmak yeni bir ticâret oldu.

Zirde ta'rîf olacağı vechle yalnız tahvîl alıp satmak ile iktifâ olunmayıp i'tibârları üzerine icrâ-yı muâmele daha ziyâde revâc buldu. Mübâyaaacı, oyuncu dellâl nâmıyla yalnız Dersaâdet'te birkaç yüz kişi bu yolda ticâreti i'tiyâd ve bir sınıf-ı mahsûs teşekkül etmiş ve ibtidâ Galata'da Karaköy Kapısı'nda kâin <<Horyat Hânı>> gibi bazı yerlerde icrâ-yı muâmele ederek muahharen Horyat Hânı'nın karşısında <<Komisyon Hânı>> nâmıyla hükümet-i seniyyeden müceddeden inşâ ettirilen hânın üst katında kâin on yedi arşın arzında ve yirmi sekiz arşın tûlundaki salon tahvîlât borsası ittihâz olunmuştur.

Aynen tahvîlât alıp satmak ve i'tibârları üzerine icrâ-yı muâmele eylemek ile iştigâl edenler, mezkûr hânı teşkîl eden odalar ile hâricindeki mağâza ve dükkânları ve civârındaki hânların ekser odalarını isticâr etmekle beraber içlerinden intihâp ettikleri bazı zevâtan mürekkeb olmak üzere bir meclis dahi teşkîl eylemiş iseler de hükümet-i seniyyenin re'y ve ma'lûmâtına ve muâmelesi bir nizâma müstenid olmayan böyle bir meclisin muâmelâtı külliyyede hükm kararları te'sîrsiz kalacağı derkâr olduğundan ba'zân borsa dâhilinde ve ba'zân hâricinde Beyoğlu'nda ve sâir mahallerde vuku' bulan muâmelâtta birtakım su-i isti'mâlât görülmesiyle borsanın bir nizâm altına alınması vücûbî tahkik etmiş << Dersaâdet Tahvîlât Borsası >> unvânıyla 11 Şevvâl sene 1290 ve 19 Teşrîn-i sâni sene 1289 târihinde bir mukaddime ile elli sekiz maddeden ibâret bir nizâmnâme ve bir komisyonda ta'vin olunarak borsa muâmelâtı sâye-i seniyye-i hazret-i pâdişâhide ıslâh ve tatbîk olduğu gibi 10 Receb sene 1303 ve 3 Nisan sene 1302 târihinde ahkâmı tahvîlât ve eşyâ-yı ticâriyye borsalarına şâmil olmak üzere << Umûm Borsalar Hakkında >> diğer bir nizâmnâme-i neşr ile ticâret odası teşkîl kılınmış olan mahallerde münâsib ticâretgâh şehirlerde birer borsa küşâdı kararlaştırılmıştır.

Sâye-i terakkiyyât vâye-i hazret-i pâdişâhide İzmir şehrinin âlem-i ticârette dahi mütevâliyen mazhar olageldiği vüs'at ve ehemmiyyete mebni muâmelât-ı ticâriyyenin müstenid olduğu emniyyet, i'tibâr, sür'at ve suhûlet gibi esâsların tamâmî-i husûl için evvel bâbdaki nizâmnâme mucibince memâlik-i mahrûse-i şâhânede ilk def'a olarak 1308 sene-i mâliyyesi evâsıtında İzmir'de ticâret borsası teşkîl kılınmış ve bi'l-âhire mer'iyyet ahkâmına irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneye şeref iktirân eden nizâmnâme-i dâhilisi ahkâmına tevfikân da her sene bi'l-intihâp teşekkül eden bir encümen ma'rifetiyle idâre olunarak bu suretle mezkûr borsada her tâcir palamut, üzüm ve yemiştan ma'da her nev' mahsûlâtı bi-suhûletle bey' ve fûrûhte hatta sâye-i seniyye-i hazret-i pâdişâhide muvaffak olmakta bulunmuştur.

Beyne'l-tüccâr zuhûra gelen ihtilâfâtın fasl ve tesviyesi bir mucib nizâm-ı borsa aboneleri meyânından tarafınca intihâp edilen mümeyyiz veya ahâl-i hibreye havâle edilir ve mümeyyiz veya ahâl-i hibre arasında ittifâk hâsıl olmazsa borsa hey'et idâresi bir üçüncü intihâp eder ve üçüncünün kararına kanâat etmeyen tarafın mahkemeye mürâcaat hakkı bâki kalır.

ŞİRKETLER	
Hamîdiye Vapur Şirketi	
Hükümet-i Seniyye Komiseri Limân Reisi Ali Sinân Bey	Mîralây Gümüş Liyâkat, Girid ve Tahlisiyye Madalyaları Beylerbeyi 2 ع 3 م
————— Heyet-i İdâre —————	
Reis-i Evvel : Eseyân Kokâs Efendi // Sâni : Dimyândi Oğlu İsâk //	A'zâ : Sâmi Bey // Kâytin Efendi // Lavedeo //
A'zâ : Rızâ Bey Sâlise	
Direktör ve Müfettiş	Matyusyân Efendi 5 م
Başkâtip Hasan Tahsin Efendi Rabia	Mübâyâât Me'mûru Mustafa Efendi
Müdür Muâvini Hayda Bey	Tersâne Me'mûr Vekili Edhem //
Sandık Emîni Agob Efendi	Acenta Me'mûru Nikolâki //
Sermayesi — Beheri elli liralık (98) kıt'a senedâtı olup cümlesi eyâdî-i tedâvüldedir.	
Müddet-i İmtiyâziyyesi: 13 Şevval sene 1300 târihinden i'tibâren otuz sene ve otuz üç mah olup ahîren şeref sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhi mucib-i âlisince imtiyâz-ı mezkûr hitâm-ı müddette devr ve teslim olunmak üzere Hamîdiye Hicâz hatt-ı âlisine ihsân buyurulmuştur.	
Şirketin Hamîdiye, Osmâniyye, Adliyye, Terakki, Gülbağçe, İzmir, Karşıyaka, Göztepe, Urla, İstanbul, Dikili ve Urla nâmlarıyla (12) kıt'a vapuru vardır.	
Körfez dâhilinde Karşıyaka, Gümrük, Karataş, Göztepe, Karântina, İspârtalı, Göztepe, Ma'mûratü'l-Hamîd iskelelerine tahsîs edilen vapurlar her gün sabahdan akşama kadar mezkûr iskelelere sefer ettiği gibi Osmânzâde ile Âlâybeyi ve Bayraklı iskelelerine de öğleden evvel ve sonra üçer beşer def'a uğramaktadır.	

Urla İskelesi'ne Cum'a ertesi ve çehârşenbeden ma'dâ her sabah âlâfrânga saat dokuzda İzmir'den hareketle üç saat sonra avdet eder.

Karaburun İskelesi'ne, her Salı ve Cum'a günleri âlâfrânga saat dokuza İzmir'den hareket ile ertesi günleri saat sekizde oradan İzmir'e avdet eder.

Ayvalık tarîki, her salı ve cum'a günleri İzmir'den saat dokuzda hareketle Foça, Dikili, Midilli, Cunda, Ayvalık, Kemer, Edremid iskelelerine bir vapur gider.

Mezkûr vapurlarla bir senede vasatî olarak nakl edilen yolcular:

Azimet ve avdet

Aded

1,150,000 Karşıyaka cihetine

950,000 Göztepe //

15,000 Karaburun //

10,000 Urla //

5,000 Ayvalık //

2000 Foça //

2,32,3000

Şirketin dahil-i imtiyâz olan iskelelerden 322 senesinde (2,215,225) vâridât (1,887,025) Masârif vuku' bulup bundan sarf-ı temettu' kalan (328,200) gurus hissedârânın yüzde altı faizleri verildikten sonra mütebâkisinden yüzde on beşi İzmir Hamîdiye Sanayi Mektebi'ne i'tâ olunur.

Şirketin Dâhil-i İmtiyâzı Olan İskeleleri — İzmir Körfezinde vâki-i atık ve Cedîd-i Foça, Âlâybeyi, Osmânzâde, Donanmâcı, Karşıyaka, İzmir, Karataş, Islahhane, Göztepe, Abdullah Ağâ Çiftliği, Kilizmân, Urla, Karaburun ile İzmir Körfezi hâricinde bulunup Sakız Ceziresi karşısında vâki' Çeşme Ilıcasıdır.

Osmânî Aydın Timuryolu

Hükümet-i Seniyye Komiseri: Robelski Efendi	Ulâ Sânişi	3 ع 2 م	
Komiser Muâvini Ali Rızâ Bey Sâniye	3 ع 3 م	Gümüş İftihâr Madalyası	
Direktör Herbet Bârfild	2 م	Muhâsebeci Mösyö Holton	
İşletme Müdürü Mösyö Fransua Mâzâd	3 م	Mümeyyiz Mösyö Kaporol	
Mühendis Mösyö Vâtaknes		Sandık Emîni Mösyö İlidiyu Fâligârî	4 ع
Fabrikalar Serme'mûru Mösyö Eliott		Ta'mîrât-ı Mütemâdiyye Ser-me'mûru Mösyö Şârl	
Levâzımât Anbârı Ser-me'mûru Mösyö Eskâdân			

— Hattın Tûlu ve Resm-i Küşâd Târihleri —

Mil	Târih-i Küşâdı	Hatt-ı Aslı
80 ³ / ₄	Fi Temmuz Sene 1866	İzmir'den Aydın'a
62 ³ / ₄	Fi Temmuz // 1886	Aydın'dan Sarayköy'e
90 ¹ / ₂	Fi 13 Teşrîn-i evvel 1889	Sarayköy'den Deyna'da
—		
234	Yekûn	

— Şuabât —

Mil	Tarih-i Küşâdı	
1 ¹ / ₂	Eylül Sene 1870	Parâdiso'dan Buca'ya
1	Kânûn-i evvel 1876	Gâziemir'den Seydiköy'e
29 ³ / ₄	2 Eylül Sene 1883	Torbalı'dan Tire'ye
15 ³ / ₄	12 Kânûn-i evvel 1888	Çatal Karaağac'dan Ödemiş'e
19	29 Kânûn-i evvel 1889	Südlüce'den Çivriye
13 ³ / ₄	26 Kânûn-i sâni 1891	Balâtçık'dan Söke'ye
5 ³ / ₄	3 Haziran 1892	Goncaali'den Denizli'ye
—		
86 ¹ / ₂	89 ¹ / ₂	
	320 ¹ / ₂	Yekûn

— Birkaç Senelik Hâsılât-ı Umûmîyye-i Gayr-i Sâfiyesi —				
Altın				
Sin ⁶⁸	Guruş	Senesi		
75	32672345	1903		
25	35737139	1904		
75	36365291	1905		
.....	33901247	1906		
Yalnız pazar günleri sabahleyin âlâfrânga saat yedide İzmir'den hareket eden posta katârı yevm-i mezkûr ahşâmı saat yedide Dinâr'a muvâsalat eder. Eyyâm-ı sâirede mezkûr katâr Denizli'ye kadar işlettilirip Aydın ile Dinâr arasında başkaca yevmi katârları olmağla İzmir'den Dinâr'a iki günde gidilebilir. Her Pazar ertesi günleri dahi sabahleyin âlâfrânga saat altıda Dinâr'dan ve eyyâm-ı sâirede Denizli'den yedi buçukta hareket eden posta katârları ahşâm saat altıda İzmir'de vâsıl olurlar. İzmir'den Tîre ve Ödemiş şubelerine 1 Teşrin-i evvelden 21 Mart'a kadar pazar, salı ve pençşenbe günleri öğle vakti saat on ikide eyyâm-ı sâirede de saat birde posta katârları hareket ettirilir.				
— Yolcu Ta'rifesi —				
Birinci Mevki'		Üçüncü Mevki'	Mesafe	
Sin	Guruş	Sin	Guruş	Mil
.....	1	50		1 1/2 Punta'dan Kemere
.....	3	50	1	4 // Pâradiso
5	3		2	Buca 1 1/2 Mil Şube
50	4	50	2	8 2/4 // Gâziemir'e
50	5		3	Seydiköy'e 1 Mil Şube
.....	6		4	13 1/4 // Cumaâbâd'a
.....	9		6	17 1/2 // Develiye
.....	11	50	7	22 1/2 // Kıyâs'a
.....	13	50	7	26 3/4 // Tiryânda'ya
.....	15	50	7	30 // Torbalı'ya

⁶⁸ Santim, S. (Centime.fr.) Yüzde bir, Frank'ın yüzde biri olan Fransız akçesi ki iki paradan eksikcedir. Hesapta kolaylık olmak için Osmanlı guruşunda yüz santim itibar ederler ki bu mefruz santimin iki buçuğu bir para demektir. (Şemsettin Sami, **Kamus-i Türki**, Çağrı Yayınları, s.702)

{188}

Birinci Mevki'		Üçüncü Mevki'		Hatt-ı Asli		Şuabât
Sin	Guruş	Sin	Guruş	Mil		Mil
50	16		11	Gurgur'a		3 ¹ / ₂
.....	18		12	Arıkbâşı		8 ³ / ₄
.....	21		14	Çıplak		12 ¹ / ₄
.....	24		16	Bâyındır		17 ¹ / ₂
.....	27		18	Çatal Karaağaç		22 ³ / ₄
.....	30		20	Derebâşı		27 ³ / ₄
.....	33		22	Hâcî İlyâs		32 ¹ / ₄
.....	36		24	Ödemiş		38 ¹ / ₂
.....	30		20	Tîre		29 ³ / ₄
50	19		13	36 ³ / ₄	Cellâd	
.....	24		16	41	Kozpınâr	
.....	30		20	48	Ayâsulug	
.....	40		27	53 ¹ / ₂	Aziziye	
.....	46		31	61 ³ / ₄	Balâtcık	
.....	49		33		Moralı	3 ³ / ₄
.....	54		36		Kemer	9 ³ / ₄
.....	57		38		Söke	12 ³ / ₄
.....	50		33	67	Germencik	
.....	53		35	7 ² / ₄	Erbeğli	
.....	56		37	74 ¹ / ₂	Karapınâr	
.....	60		40	80 ³ / ₄	Aydın	
.....	65		43	87 ¹ / ₄	Umurlu	
.....	69		46	92 ¹ / ₂	Köşk	
.....	72		48	96	Çiftekahve	
.....	75		50	99	Sultânhisâr	
.....	77		52	102 ¹ / ₄	Atca	
.....	82		55	108 ³ / ₄	Nâzilli	

Birinci Mevki'		Üçüncü Mevki'		Hatt-ı Asli		Şuabât
Sin	Guruş	Sin	Guruş	Mil		Mil
	92		58	116 ¹ / ₄	Kuyucak	
	97		61	123 ¹ / ₄	Horsonlu	
	104		64	132	Burhâniye	
	108		68	143 ¹ / ₂	Şâmlı	
	116		70	149 ¹ / ₂	Goncaali	
	115		73	146	Denizli	5 ³ / ₄
	115		75	161 ³ / ₄	Bucalı	
	120		78	161 ³ / ₄	Kocabâş	
	124		80	170	Kızılkâklık [1]	
	131		85	176	Hamîdiye [2]	
	134		86	188	Çârdâk	
	141		91	191 ¹ / ₂	Âpâ	
	148		94	203 ¹ / ₂	Evciler	
	153		97	221 ¹ / ₂	Sûdlac	
	158		101		Sundurlu	9 ¹ / ₄
	162		103		İnceköy	14 ¹ / ₄
	165		105		Çivril	19
	160		100		Dinâr	

[1] Aydın vilâyetinin müntehâ-yı hududu.

[2] Hüdâvendigâr vilâyeti

İzmir – Kasaba ve Temdîd-i Osmânî Timuryolu

Hükümet-i Seniyye Komiserleri: İzmir- Kasaba Hattı Komiseri Şem'î Bey Mütemâyiz			
Hatt-ı Mezkûrun Alâşehir-Karahisâr Kısmı Komiseri İrfân Bey Mütemâyiz	3	م	
Direktör Mösyö Andre Eskâlâ 2 ع 3 م			Makineler Başmühendisi Mösyö David 4 م
// Muâvini Mösyö Leon Kollav 3 ع			Muhâsebeci Mârgosyân Efendi 4 م
Maslahatgüzâr Mihri Bey Mütemâyiz			Nakliyyât Müfettişi Mösyö Tomson 4 م
Ta'mîrât-ı Mütemâdiyye Başmühendisi }			Kontrol Dâiresi Reisi Kuyumcuyân Efendi
Mösyö Feliks Korâsi }			Başkâtip Mösyö Edgâr Bârcili 4 م

Hatt-ı Asli ve Şuabâtının Tûl ve Târih-i Küşâdı

Tûl				
Kilo Metre				
31,750	20 Temmuz	Sene	1865	İzmir'den Menemen
34,250	25 Teşrîn-i evvel	Sene	1865	Menemen'den Mağnisâ
27,250	22 Kânûn-i sâni	Sene	1866	Mağnisâ'dan Kasaba
75,750	1 Mart	Sene	1875	Kasaba'dan Alâşehir
83,754	25 Ağustos	Sene	1313	{ Alâşehir'den vilâyet hududu olan İnây mevkîfına kadar
252,254	Ana hattın mecmu' tûlu			

Şubeler

Tûl				
Kilo Metre				
7,798	20 Temmuz	Sene	1865	İzmir'den Birun-âbâd [3]
92,046	1 Mayıs	Sene	1890	Mağnisâ'dan Soma [4]
99,844	[Ana hat ve şubelerin mecmu' tûlu 352,098]			

[1] Hattın bu kısmı kumpanya ma'rifetiyle inşâ edilmiştir.

[2] Bu kısım hükümet-i seniyye tarafından inşâ ettirilmiştir.

Hâsılât

1907 Senesinde Vuku' Bulan Hâsılât-ı Gayr-i Safiye:

Santim	Guruş	
50	17,340,273	İzmir — Alâşehir kısmının şubâtıyla beraber hâsılâtı
74	5,593,524	Alâşehir — Karahisâr kısmının hâsılâtı
24	22,933,808	Yekûn

Yolcu Ta'rifesi

Birinci Mevki'	İkinci Mevki'	Üçüncü Mevki'	Esâmî-i Mevâkif	
Guruş	Guruş	Guruş		
7	5 1/2	4	İzmir'den	Çiğlili
10	8	6	//	Ulucak
14	11	8	//	Menemen
17	12 1/2	10	//	Emirâlem
29	23	17	//	Hamîdiye
34	27	20	//	Horosköy
34	27	20	//	Mağnisâ
34	27	20	//	Çobânisâ
34	27	20	//	Kasaba
43	34	25	//	Urganlı
48	38	28	//	Ahmedli
55	43 1/2	32	//	Sârt
60	47 1/2	35	//	Salihli
68	54	40	//	Monâvâk
75	59 1/2	44	//	Dereköy
80	63 1/2	47	//	Alkâ
85	67 1/2	50	//	Alâşehir [1]
39	31	23	//	Karâğâclı
43	34	25	//	Saruhanlı
46	36 1/2	27	//	Mihâilli

[1] Mevâkif: Alâşehir, Killik Günay, Elvanlar, İnây.

Guruş	Guruş	Guruş	İzmir'den	
15	40 ¹ / ₂	30	//	Kayışlar
53 ¹ / ₂	42 ¹ / ₂	31	//	Kapaklı
58	46	34	//	Akhisâr
63	50	37	//	Süleymânlı
68	54 ¹ / ₂	40 ¹ / ₂	//	Harta
75	59 ¹ / ₂	44	//	Kırkağac
78	62	46	//	Boğâzkahve
82	65	48	//	Soma

[Azimet ve avdet biletleri fi'atından yüzde yirmi beşer tenzilât icrâ olunur]

İzâhât

Kasaba Timuryolu'nun kumpanya ma'rifetiyle yapılmış olduğu gösterilen kısımları dahi 1875 senesinde cenâb-ı hükümet-i seniyyeden iştirâ olunmağla el-yevm hatt-ı mezkûr maa şubât-ı hükümet-i seniyye hesâbına olarak bir kumpanya ma'rifetiyle işletilmektedir.

İzmir – Kasaba ve Temdîdî Osmânî Timuryolu Şirketi İzmir'den hareket ve Menemen Mağnisâ, Kasaba, Salihli, Alâşehir ve Eşme kazâlarından mürûr ile Hüdavendigâr vilâyetine dahil ve vilâyet-i müşârünileyhânın Kütahya sancâğına mülhak Uşak kazâsını kat' ile Karahisâr sahîbe vasıl olur. İzmir'le Karahisâr beyinde tûlu-ı tarîk 320 kilometredir. Hatt-ı mezkûr biri şubâtıyla berâber İzmir'den Alâşehir'e ve diğeri Alâşehir'den Karahisâr'a mümted olmak üzere iki kısma münkasımdır. Birinci kısım hükümet seniyyenin mâli olarak şimdiki şirkete icâr edilmiştir.

İkinci kısım imtiyâzlı ve te'mînâtlı olup işletilmesi doksan dokuz sene müddetle Osmânî Anonim Şirketine î'tâ buyurulmuştur.

İzmir Reji Nezâreti			
Emil Kârnâli Efendi	Mütemâyiz	2 م 3 ع	
Nâzır Muâvini Mişel Yârmacı Efendi 3 م	Müfettiş Trisdâm Efendi		
Müfettiş Aleksândır Lânzon //	// Muâvini Zârifi Âmirâyân Efendi		
Muhâsebe Dâiresi			
Başmuhâsebeci Yorgancıoğlu Efendi	Muâvini Jozef Dezârâ Efendi		
Muhâsebe Kâtibi Jan Vâleri //	// J. Orleyân //		
// Reymon Kostântin //	// Girâviye //		
Muâvini Kido Pâlmieri //	// Â. Kenyâl //		
Satış Dâiresi			
Müdür Dirân Omiyân Efendi	Ma'mûl, Tütün Anbar Me'mûru Dâmolini Efendi		
Muâvini Bâskvâli Efendi	Muâvini Dimitri Hristo //		
Muhâsebeci J. Levânti //	Sandık Emîni İspârtalı //		
Muâvini J. Sây //	Tahsildâr A. Paço		
Zirâat Dâiresi			
Müdür Cebrail Şaşalı Efendi	Salise		
Türkçe Muhâbere Kâtibi ve Mütercim Hakkı Efendi	Reji Yaprak Tütünleri Anbâr Me'mûru		
Muhâbere Kâtibi Â. Kalicyân //	Petro Bârbek Efendi		
// M. Vâleri //	Muhammen Bâmbâkâs Efendi		
Zira' ve Tüccâr Tütünleri Anbârcısı }	// Muâvini Bâçbâkotu Efendi		
Alfred Çuhacıyân Efendi }	Muhâsebe Kâtibi Sâvâlân //		
Zira' ve Tüccâr Tütünleri Muhâsebecisi }	Muâvini Kostopolu //		
Edmon Vitel Efendi }	// Kângelidis //		
Tahrîrât Dâiresi			
Müdür Dâvid Harân Efendi	Türki Tahrîrât ve Muhâfaza Kâtibi Halil }		
Mukayyid Ernest Kâstalân //	Hüsâmeddin Efendi }		

Muhâfaza Dâiresi

Ser-muhâfaza Me'mûru	Âpik Yarmâcî Efendi
Muâvini Şârl Kun Efendi	Muâvini Dedeyân Efendi

Umûr-ı Muhâkemât

Vekil Papa Mihâlâki Efendi	Kâtip Jozef Hâyim Efendi
Kâtip İsmâil Fuad Bey Sâlise	// Hüseyin Azmi //

İhrâcât Dâiresi

Müdür Vangel Pâleologo Efendi	Kâtip Kemâl Efendi

20 Receb sene 1300 târihinde şeref sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhi mucib-i âlisince duhân inhisârını işletmek ve memâlik-i mahrûse-i şâhâne duhânlarının müşterek almağa Reji İdâresi nâmıyla tesmiye olunmak üzere otuz sene müddet ile bir anonim şirketi teşkiline ve zürrân Reji'ye ve Reji'nin zürrâ'a karşı olan hukuk ve vezâîfi ayrıca bir nizâmnâme ve âtî-i müfesser bir ta'limâtname ile ta'yîn buyurulmuştur.

Şirketin sermâyesi, beheri (22) Osmânlı lirası olmak üzere (200,000) hisseden mürekkebirdir. Şirket, hissedârân-ı cem'iyet 'umûmîyyesinin ittihâz edeceği karara tevîkan sermâyesini tezyîd ve taklîl edebilir.

Şirketin temettuatı, şartnâmede muâyyen masârif ve âidât ve ifrâzât ve taksimât çıktıktan sonra reisü'l-mâlik yüzde altısı hisse-i temettu' olarak hissedârâna tevzî' olunur.

Şirketin hâsılât-ı umûmîyye-i seneviyyesi takrîben (2,500,000) liraya bâliğ olup memâlik-i mahrûse-i şâhânede husûle gelen tütünlerin envâî muhtelif olmağla berâber mahsûl dahi seneden seneye farklı olduğundan envâ' ve mekâdiri hakkında bir hesâb-ı mutavassıt ta'yîn edilememektedir.

Bu vilâyetin takrîben (2,500,000) kiloya resîde olan tütün mahsûlundan (2,000,000) kilosu ihrâcâta mahsûs olup mütebâki (500,000) kilosu memâlik-i şâhânede sarf ve istihlâk edilmektedir.

Tenbâkü Şirketi

Müdür Mösyö Alfons Mârkopolo 3 م

Muhâbere Başkâtibi Mösyö Râfâel Rafâlyâ Muhâsebeci ve Sandık Emîni Mösyö } Jân Dimitrâ Kopolo	Muhâsib Mösyö Jozef Delârolâ // Yağcıoğlu Korta Efendi Depo Me'mûru Mösyö Petri Keler

Memâlik-i mahrûse-i şâhâneye tenbâküsünün idhâli ve fûrûhtu imtiyâzına hâiz olan bu şirket, 22 Teşrîn-i sâni sene 307 târihinde şeref sûdur buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhi-i mantûk-ı âlisince Tenbâkü Anonim Osmânlı Şirketi unvânıyla teşekkül etmiş ve 23 Mart sene 308 târihinden i'tibâren yirmi beş sene müddet-i imtiyâz î'tâ buyurulmuştur.

İşbu imtiyâz, duhân rejisi dâhil olan mahallere mahsûs olduğu gibi yerli tenbâküsünün zirâat ve fûrûhtu maddelerine de şâmil değildir.

Şirketin sermâyesi (220,000) Osmânlı lirasıdır. Şirket hadd-i asgâri olmak üzere senevi nakden (40,500) Osmânlı lirası hükümet-i seniyyeye î'tâsını te'mîn etmiştir. Hükümet-i seniyye ile şirket beynindeki mukavelenâmenin tefsîr-i ahkâmından ve sâireden dolayı hükümetle şirket beyninde zuhûr edecek her gûnâ ihtilâfât şurâ-yı devlette ve şirketin satıcılar ve eşhâs-ı sâire ile vuku' bulacak da'vâları Mahâkim-i Umûmîyye-i Osmâniyye'de kavânin-i devlet-i aliyye'ye tevfiân fasl ü rû'yet olunur.

Rıhtım Şirketi

— Hey'et-i İdâre —

Reis-i Evvel Mösyö Eli Kifere 2 م 1 ع Reis-i Sâni Amiral Font 2 م 2 ع A'zâ Mösyö Âlizaâr Kifere 2 م // Mösyö Ogust Bedvân 3 م // Mösyö Romen Benâr	A'zâ Alfred Kaporal 2 ع 2 م // Mösyö Leon Dokalmo // Sâbık Fransız Posta ve Telgrâf Nâzırı // Filiks Girâna 2 م 2 ع // Mösyö Ame Tiso 3 م 4 ع

İzmir'de Müdür-i Umûmî Âlizaâr Kifere 1 م 2 ع

Başkâtip Mösyö Emil Berosiye

Kışla-i hümayûn önünden beda' ile Tuzla Burunu'ndan mürûr ederek Aydın Timuryolu mevkiine kadar devâm eden ve (1300) arşın tûlunda ve 25 arşın arzında bulunan işbu rıhtımın inşââtına Fransız sermâye dârânından müteşekkil bir anonim şirket ma'rifetiyle ve on bir milyon frânk sermâye ile başlanmış ve 1880 sene-i milâdiyyesinde hitâm bulmuştur.

Şirket, müddet-i imtiyâzının hitâmına kadar rıhtımın üzerinden sefâine tahmîl ve sefinelerden rıhtıma ihrâc olunan kâffe-i emtia ve eşyâdan şartnâmede muâyyen resmi ahz ve istifa* eder. Şartnâmenin on altıncı maddesi ahkâmınca rıhtımdan mürûr ü ubûr eden yolcularla bunların zâtlarına mahsûs olup emtia-i ticâriyyeden ma'dûd bulunmayan eşyâ ve sandıklardan asla resm alınmayacağı gibi 26 Ramazân sene 300 târihli zeyl-i ta'rifenin birinci maddesi mucibince de Karşıyaka ahâlîsinin ellerinde getirecekleri sebze ve tavuk ve kaz ve hindi ve sâireden de rıhtım ücreti ahz ve istifâ etmeyecektir. Müddet-i imtiyâz 31 Kânûn-i evvel sene 1903 târihinde inkidâ edecektir. Emtia-i ticâriyyeden istifâ edebilecek resmin hâsılât-ı gayr-i sâfiyesinden ya'ni hiçbir gûnâ masraf çıkarmaksızın hâm hâsılâtından yüzde on ikisi hükümet-i seniyyeye âiddir.

Göztepe Tramvay Şirketi

— Hey'et-i İdâre —

Müdür Mösyö A. Kindorf	A'zâ	Mösyö	Âsâsyân
Reis-i Evvel Maksûd Subbûh Bey	//	//	Denis
Reis-i Sâni Mösyö Limoj	//	//	Ârâm Köçeoğlu
A'zâ Mösyö Ârogo	//	//	İstifâno Pâpâmihâl
	//	//	Seyderidis

Hükümet Konağı pişgâhından ibtidâ ederek Ma'mûratü'l-Hamîd Mahallesi'nde intihâ eden Göztepe Tramvayı 5310 metre tûlundadır.

Bu hattın inşâsı için fermân-ı âlî târihi olan bin üç yüz senesi Cumâde'l-ahirâsında imtiyâz-ı ihsân buyurulmuş ve müddet-i imtiyâz kırk beş seneden ibâret bulunmuştur.

Eshâb-ı imtiyâz Hartec Birâderleri'yle Piyer Jordici taraflarından teşkîl edilmiş olan şirketin sermâyesi yirmi beş bin Osmânlı lirası olup bedeli te'diye

* Ödeme

{197}

kılınmış olan biri beş liralık olmak üzeri beş bin sehme münkasımdır. Eshâb-ı eshâm meclis idâresinin karârıyla bu mikdârın bir nısfına kadar daha tezyîd edebilir. Beşi açık, ikisi altı üstlü olmak üzere ikişer bârgîrle cer olunur. Yirmi iki arabası vardır. Her on dakikada bir hükümet önünden hareketle Mamûretü'l-Hamîd'e kadar azimet ve avdet eder. Arabaların seyr ü seferi sabahleyin gayet erken başlayıp akşam geç vakte kadar devâm eder. Kumpanya pazar geceleri gece yarısına kadar servis de ilâve eder. Şirketin ikisi kâtip, dördü kontrol me'mûru, on dördü biletcî, on dördü sürücü üçü kulağuz* olmak üzere 37 nakr me'mûru, bir de müfettiş ve mühendisi vardır. Umûm-ı asâkir-i şâhâne-i zâbitân ve efrâdı için tekmi'l hattı şâmil olmak üzere tramvay ücreti 20 paradır. Efrâd-ı ahâlî için hükümet önünden Selhâneye kadar 20, Karântina ve Köprü'ye kadar 30, Göztepe ve Ma'mûretü'l-Hamîd'e kadar 40 para ücret alır. Üç yaşından on iki yaşına kadar çocuklardan bu ücret nısıfdır. Şirket, geçen sene zarfında 1758586 yolcu nakl ederek bundan 1024171 guruşa bâliğ olan hâsılât-ı gayr-i sâfiyesinin (328913) gurusu temettü'ndan hissedârâna vasatı olarak yüzde on temettü' vermiştir.

Kordon Tramvay Şirketi

Komiser: Şem'î Bey Mütemâyiz

Müdür Ame Tiso 4 3 3

İzmir Rıhtımı üzerinde Hükümet-i Seniyye Konağı önünden beda' ile Aydın Osmânlı Timuryolu İstâsyonu'na kadar imtidâd eden bu tramvay hattı İzmir Rıhtım Kumpanyası'nın imtiyâzı dâhilindedir.

Bu hat ahîren İzmir Dâire-i Belediyyesince Punta'dan Halkapınâr'a kadar ayrıca bir kol ile temdîd edilerek bu şirkete on iki sene müddet ve üç yüz on dokuz senesi temmuzundan i'tibâren ilk altı seneliği (250) ikinci altı senelik (300) lira ile Kordon Tramvay Şirketine icâr edilmiştir. Mezkûr hat üzerinde âmed-şüd eden tramvay arabaları yalnız bir bârgîr ile cer olunur. Şirket

* Kılavuz

Hükümet Konağı önünden Punta'ya kadar ahâlîden 70 Punta'dan Halkapınâr-Paralı Köprüye kadar 40 para ki tekmîl-i hat için 2 gurus 30 para ücret alır. Üç yaşından on iki yaşına kadar olan çocuklarla zâbitân ve asâkir-i şâhâne için nısf-ı ücrettir.

Karşıyaka Tramvayı

Muhâsebeci Mösyö Some

İsbektör Mösyö Benyet

Karşıyaka'nın sahilinden Şirket-i Hamîdiye vapurlarının iskelesinden i'tibâren biri Kasaba Timuryolu'nun Karşıyaka İstâsyonu'ndan mürûr ile Soğukkapı'ya diğeri Âlâybey'i ile Petrota denilen na'l-i dükkân Şimendüfer İstasyonuna mülâsık ve üçüncüsü dahi Rıhtım boyunca Osmânzâde İskelesi'nden geçerek Blum mevkiine ve oradan Pâpâs karyesine kadar mümted olmak üzere (5780) metre tûlunda olarak iki sene evvel İzmir Dâire-i Belediyyesince te'sîs ve tefrîş edilmiş üç yüz yirmi üç senesi mayısının on ikinci gününden ilk beş seneliği (360) ve ikici beş seneliği (415) lira olmak üzere on sene müddetle icâr olunmuştur.

Bu hatların tramvay arabaları dahi yalnız bir bârgîr ile cer olunmakta ve Şirket-i Hamîdiye'nin Karşıyaka, Osmânzâde ve Âlâybeyi iskelelerine uğrayan vapurlarıyla Kasaba Şimendüfer İdâresi'nin Karşıyaka'ya işleyen trenlerinin vakit hareketlerine muvâfık olarak amed ü şüd etmekte her iki vapurun sabahleyin ilk hareketlerine yetiştirildiği gibi akşam son postalarının arkası alınıncaya kadar her yarım saatte bir muntazaman işlemektedir. Şirketin üç kontrol me'mûru sekiz biletcî ve sekiz sürücüsü vardır.

Asâkir-i şâhâne-i zâbitân ve efrâdı ile 3 yaşından 12 yaşına kadar olan çocuklardan nısf olmak üzere her üç hattın mebdeden müntehâsına ve Osmânzâde hattının Blum cihetine ale's-seviye iki metâlik ya'ni 20 para ve Blum'dan Pâpâs karyesine kadar da bir metâlik ya'ni 10 para ücret alınır.

Karşıyaka tramvaylarının 1906 senesinde 231 günlük işletilmesinden 125,999,5 gurus hâsılât-ı gayr-i sâfiye olmuştur.

Havâ Gâzı Kumpanyası

Müdür-i Umûmî Mösyö Con Gâdun 3 ξ	Muhâsebeci Mösyö Alfred
Fabrika Müdürü Mösyö Semis	Sandık Emîni Mösyö Royoli

İzmir Havâ Gâzı Anonim Şirket-i Osmâniyye'si (80,000) İngiliz lirası sermâye ve 45 sene müddet-i imtiyâz ile teşekkül ederek 1278 târihinde tenvîrâta başlamış ve ahîren sermâyesi (100,000) İngiliz lirasına iblâğ olduğu gibi müddet-i imtiyâzı da 1358 târihine kadar temdîd olunmuştur.

Nefs-i İzmir şehriyle Göztepe civârında (2200 kırk), Karşıyaka'da (100) aded fenâr İzmir Dâire-i Belediyyesince, (80) aded fenâr da Bornova Belediyyesince sokaklar tenvîr ettirilerek buna mukabil mucib-i mukâvele beher fenâr için kumpanyaya senevi (21) mecîdiyye te'diye olunmakta ve her bir fenârın kuvve-i ziyâiyyesi saatte kırk iki gram zeytin yağı yakan (karsel) lambasının kuvve-i ziyâiyyesine müsâvî olmak üzere gecede on saat iş'âl edilmektedir.

Hükümet Konâğı dâhilindeki iştiâlâtı meccânen icrâ ve kışla-i hümayûnda mukâvelenâme müddetince devâm etmek üzere senevi (150,000) İngiliz mik'âb kadem havâ gâzı kezâlik meccânen î'tâ etmektedir.

Şirket, ibtidâ-yı te'sîsinde bin kadem mik'âb gâz için mecîdî yirmi guruş hesabıyla (70) guruş alınmakta iken el-yevm fî'at-ı mezkûreyi (35) guruş tenzîl etmiş ve şehrin otel, gâzino, lokanta ve kırâathâne gibi mebâni-i cesîmesinin ekseri ve emâkin-i husûsiyyenin bir haylisi ile bazı cevâmi'-i şerife ve hükümet hâricindeki devâir-i resmiyyede havâ gâzı iş'âl ve geçen sene Karşıyaka'ya da isâl ile şehir-i dârân mâdâr havâ gâzlarıyla tenvîr edilmiştir.

Su Kumpanyası

Hükümet-i Seniyye Komiseri Hakkı Bey

— Hey'et-i İdâre —

Müdür-i Umûmî	Mösyö Kindorf
Reis-i Evvel Mösyö Leon Kolline	A'zâ Mösyö Van Mitin
// Sânî Ali Cevâd Bey	// // Pale'ologu
A'zâ Mösyö Hânri Devât	Şirket Komiseri Baron Biberestâyn
// Kont Hânri Ferdinand De Me'yus	// // Mösyö J. De Kun
// Mösyö Havir Doken	Başkâtip Mösyö Mir
// // J. Delkor	İnşâât Müdürü Mühendis Mösyö Likalus
// Mösyö Hev. Petris	Muhâsebeci Mösyö Roye
// // Jol Ânis	Sandık Emîni // Rodof Jordici

İzmir Suları Anonim Şirket-i Osmâniyyesi ,21 Mart sene 1895 târihinde İzmir'de teşekkül ederek İzmir'in başlıca cadde ve sokaklarına, en uzak mahallerine kadar (94,005,04) metre tûlunda timur su borular tefrîş ile evvelce susuzluk yüzünden görülen müşkilât bertaraf olmuştur.

Şirketin müddet-i imtiyâziyesi ibtidâ kırk yedi sene olmak üzere kararlaştırılmış ise de 1897 senesi şubatında bu müddet (87) sene için temdîd edilmiştir.

Şirketin eshâm i'tibâriyle sermâyesi (3,750,000) frânk olup bedelleri tamamen tesviye kılınmış beheri (500) frânklık (5,500) sehme münkasim olup meydân-ı tedâvüle beheri (500) frânklık, yüzde beş faizli (10,000) sehm ihrâc etmiştir. Şirket, henüz vâridâtı masrafını ifâ etmediğinden güzeşte vermemektedir.

Şirketin geçen seneki mecmû' masârifi (564,842,31) ve hâsılât-ı gayr-i sâfiyesi (277,843,70) frânkıdır. Şirketin fabrikası, râfi-i makineleri Halkapınâr mevkiinde kâin olup gallevây sistemi üzerinde (4) kazgâni, (450) at kuvvetinde jirâr* sistemi tulumlarıyla iki kompond makinesi, (90) metre irtifâında (10,000) metre mik'âb su istîâb eder yekdiğerinde ayrı iki havuzu vardır.

* Çekerek, çekme, sürüklenme.

Yazıhâne ve dükkânlarda yalnız bir musluk vâsıtasıyla yevmiyye (75) litre su sarf etmek üzere (111), küçük hânelerde iki musluk vâsıtasıyla (150) litre su için 166,5 guruş altın akçe abone kayd edilmektedir.

Kumpanya (4001) hâneye su isâle etmekte ve havuzlara isâl olunan suyun mikdârı (951,043) metre mik'âb olduğu gibi yevmiyye (206,457) metre mik'âb suda meccânen vermektedir.

İzmir Osmânlı Sigortası

Müdür-i Evvel Mösyö T. Boevin Riz	Müdür-i Sâni Mösyö Aleksândro Madeli

Osmânlı Sigorta Şirket-i Umûmiyesi, Fi 20 Safer sene 310 tarihli fermân-ı hümayûn hazret-i padişahi mantûk-i münifece memleket-i sermâye-dârânı tarafından bir anonim şirketi olmak üzere (440,000) Osmânlı lirası sermâye-i asli ile teşekkül ederek buna mukabil (220,000) Osmânlı lirası vaz' olunmuştur.

Şirketin merkezi Dersaâdet, bânkası Bank-ı Osmânî-i Şâhânedir. İşbu şirket, emvâl-ı menkule ve gayr-i menkuleyi harîk âfetine ve harîkden münbais zarar ve ziyâna karşı te'mîn ederek İzmir'de âtîde muharrer ta'rif-i umûmiyyeye tevfikân ücret alır.

Sigorta ettiren kimse ile şirket beyninde ihtilâf zuhûrunda gerek müddeî ve gerek müddeî-i aleyh sıfatıyla her türlü da'vâ, işin 'âid olduğu mahâkim-i Osmâniyye'de ikâme olunmak lâzım gelir.

Osmânlı Sigorta Şirketi devletçe musaddak ve muâmelâtı kavânin-i Osmâniyye'ye tâbi' olmasıyla i'timâd ve rağbet-i umûmiyyeye mazhar olmuştur.

İzmir'de Osmânlı Sigortasından mâ-adâ otuz iki kumpanya daha mevcûd ise de bunların henüz ruhsat-ı resmiyye istihsâl ile mevcûdiyyet-i kanûniyyeleri nazar-ı hükûmette musaddak olmadığı için i'tibârları mechûl ve taahhüdlerini ifâ edecekleri meşkûkdür.

İzmir'in binaları iki nev' olup biri taş ve Frengi, diğeri çatmadır. Bu türlü binaların sigorta ücretleri çatısının nev'ine göre tehâlûf eder.				
Kârgir ve Frengi binalardan	Gayr-ı muttasıl çatma binalardan	Altı metre uzaklığında bulunan çatma	Çatmaya muttasıl çatmalı binalardan	
Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	
On para				Kemerli
On beş para	Kırk para	Elli para	Altmış para	Pötürlü Kemer
Yirmi para	//	//	//	Kiremit ve Ma'den

Rıhtım ile İkinci Kordon Câddesi'ndeki kâin kârgir yahûd Frengi tertîbindeki binâlar ile muvakkat surette emtia-i ticâriyyeyi muhtevî bulunan mağâzaların ebniyesiyle bu mağâzalar derûnundaki eşyâ-yı ticâriyye ücretinden yüzde otuz, peyder-pey nakl edilmek üzere Avrupa'dan celb edilmiş emtiayı hâvî depolardan yüzde yirmi tenzilât icrâ edilir ise de bu mağâzalar dâimi surette eşyâ bulundurulmuş satış mahalleri ve tuhâfiyye ticâretgâhları olduğu takdirde iskonto icrâ edilmez.

Müessesât-ı mâliyye ve mezhebiye ile devâir ve mekâtib-i resmiyye ücretinden yüzde yirmi tenzilât icrâ edilir.

İzmir İtfâiyye Hey'eti

İzmir'de <<Royal, San>> nâmında iki sigorta kumpanyası tarafından te'sîs edilmiş olan bu hey'et, ibtidâ-yı teşekkülünde o kadar mükemmel ve te'mîn-i maksada kâfi âlât ve vesâiti hâiz değil idise de tedricen ıslâh ve ta'diline ihrâz-ı muvaffakiyyetiyle 1302 sene-i rûmiyyesinde isti'mâli bir nev' tulumba getirtmiş ve şehrin tam vasatında her tarafa ve hatta civâr kurâya nezâret-i kâmileyi hâiz mürtefi' bir kule inşâ ederek burasını merkez ittihâz eylemiştir.

Harîk vuku’unda kırmızı ve beyâz ile kırmızı renklerde mehtâbları iş’âl ile harîki ihbâr eyler. Bu işâretten yalnız geceleri istifâde olunabilip gündüz için henüz bir usûl-ı keşf ve tatbîk olunamamıştır.

Şehrin her tarafında mebzûliyyetle su tedârîki müşkil olduğu için bir harîk vuku’unda sâhil cihetlerinde denizden ve şehrin yukarı ve arka taraflarında çaydan hortum ve isti’mâlî tulumba vâsıtasıyla su tedârik edildiği gibi deniz ve çaya uzak olan mahallâtta dahi su kumpanyasından bi’l-hassa etfâ-yı harîkde isti’mâl olunmak üzere (142) su musluğu bulunmakta ve musluk bulunmayan tarafta da suyu en yakın musluktan alınmaktadır.

Suyun tazyîki yirmi beş metre irtifânda olup İzmir’in hâneleri hemân umûmiyyetle iki katlı olduğundan bu kuvvet kifâyet etmektedir.

İtfâiyye hey’etinin masârîfi İzmir’de icrâ-yı muâmele eden sigorta kumpanyaları tarafından tesviye edilmekte ve emr-i idâresi de sigorta kumpanyaları acenteleri tarafından müntehab ve beş kişiden mürekkeb bir komisyona mevdû’ bulunmaktadır.

Bu hey’etin Reis-i Evvelî Andreyâ Drâkonâs, Reis-i Sânîsi Angelelos Peratis, tabîbi Erkiro Pelo’dur.

İtfâiyye hey’etinin mürettebâtı (2) mülâzım, (3) çâvûş, (16) tulumbacı, (2) muâvinden ve masârîf-i seneviyyesi de (2450) Osmânlı lirasından ibârettir.

İzmir’in Punta mevkiinde ayrıca bir kule daha inşa edilerek muâmelât-ı ibtidâiyye-i itfâiyye bunlara tevdi’ edilmiş ve bunlarda (1) mülâzım, (4) tulumbacı, (4) neferden mürekkeb bulmuştur.

Nöbet, rütbeye göredir; reis-i evvelin üç günde bir, reis-i sâninin her üç günde iki, çâvûşların her dört günde üç, neferlerin on dört günde on üç gün nöbeti vardır. Neferlerin her birerleri nöbet esnâsında kulede bulunanlara taâm-ı tabh ve ihzâr eder. Kuledeki neferlerin nöbeti dörder saat olup diğer efrâd-ı jimnastik ve ta’lîm ile iştigâl eder.

Bu hey’etin dakikada (1000) litre su isâle eder. İsti’mâli bir tulumbası, dakikada (200) litre su isâlesine mahsûs dört tulumbası, (400) metre tûlunda hortumları ve bunların nakli için araba ve âlât ve edevât ile Aydın ipten ma’mûl iskeleleri ve eczâyı tıbbiyyeyi nakl için de iki arabası vardır.

Bu heyetin yirmi neferden mürekkeb bir de tahlîsiyye şubesi vardır ki bunların vazifesi, tehlikeye ma’rûz hâne ve dükkânlardan eşyâyı tahlîs etmekten ibâret olup muâmele-i tahlîsiyyede şahs-ı sâlisin müdâhalesine kat’iyyen meydân verilmemekte Veyânî Veyeneri nâmında bir reis tarafından idâre olunmaktadır. Müdür ve kâtibi Mâk Viti’dir.

Bânkalar

— Zirâat Bânkası —

Memâlik-i mahrûse-i şâhânede mevcûd müessesât-ı mâliyyenin mühimlerinden bulunan Zirâat Bânkası sâye-i inâyet-vâye-i hazret-i pâdişâhide zirân teshîl-i ihtiyâcâtıyla emr-i zirâatın terakkisine hâdim olmak üzere (305) târihinde te’sîs ve ahîren merâkiz-i vilâyet-i şâhâne ile bütün kazâ merkezlerinde birer şube ve sandık teşkîl buyurulmuştur.

<<Devâir-i Vilâyet>> kısmında me’mûrin ve müstahdimîni gösterilmiş olan İzmir Zirâat Bânkası şubesinin sermâyesi (4,709,680) gurus olup bundan zürâ’a 3,771,447 gurus ikrâz edilmiştir.

Bânkaların esâs sermâyesi, mülgâ menâfi’ sandıklarından devr olunan nukud ve matlûbât ile a’şâr üzerinden istifâ edilebilmekte olan hisse-i maârif iânesi ve ikrâzâtan husûle gelen nemâdan ibârettir.

Zirâat Bankalarının emvâl-ı gayr-i menkule irtihânıyla te’mîn-i deyn edilmek suretiyle zerrâ’a isâleten ve kefâleten yüzde altı faizle ve re’sü’l-mâl ve fâizi mukassatan tesviye edilmek ve üç aydan aşağı olmamak üzere on seneye kadar ikrâzâtta bulunduğu gibi hâricden bânkaya vuku’ bulacak tevdiâtı da yüzde dört fâiz ile kabul etmektedir.

Zirâat bânkaları terakki-i zirâata ve tehvîn-i ihtiyâc-ı zerrâ'a bu suretle hidmet ve bahş-ı teshîlât ettikten başka tezyîd-i servet memlekete ve umûr-ı nâfiaya müteallik husûsât ile zirâata âid muâmelât-ı sarrâfiyyeye dahi delâlet eder.

Bu bânkaların Dersaâdet'teki idâre-i umûmiyyesince hâsılâtı muhâcirinin iskânı masârifine karşılık olmak gibi bir maksad-ı âlî-i merâhim-perveri ile ve bânkanın taht-ı kefâletinde bulunmak şartıyla mucib-i menfaat ve câlib-i râğbet bir piyanko dahi tertîb edilmiş ve her ay muntazaman ve bânkanın meclis-i idâre hey'etiyle muhâsebecisi ve Mâliyye Nezâreti celîlesiyle divân-ı muhâsebâtta ve Bânk-ı Osmânî'den ta'yîn edilen olunan me'mûrin-i mahsûsa huzurunda alenen keşide edilmekte bulunmuştur.

Zirâat Bânkası'na mülhak bir emniyyet sandığı vardır ki emniyyet sandığına bir sene va'de ile akçe tevdi' edenlere yüzde beş ve altı ay va'de ile teslim eyleyenlere yüzde dört buçuk ve istediği vakit istirdâd edilmek şartıyla para yatıranlara yüzde dört faiz i'tâ olunmakta ve mücevherât ve evânî-i sîm ü zer ile tahvîlât-ı mukâbelesinde de yüzde sekiz fâizle akçe ikrâz olunmaktadır.

— Osmânlı Bânkası —

Osmânlı Bânkası, zir-i himâye-i seniyye-i hazret-i pâdişâhide ve devlet-i aliyyenin nezâret-i celîlesi altında olup devlet-i aliyye-i memâlik-i şâhâhede bir devlet bânkası ihdâs etmek imtiyâz-ı müesseselerine i'tâ ve işbu bânkayı Osmânlı Bankası ismiyle tevsîm buyurmuştur.

İşbu bânka, devlet-i aliyyenin hazine sarrâflığı muâmelâtını icrâya ya'ni bir taraftan Dersaâdet'te hazine-i celîleye vârid olan vâridât devletin ahz ve kabzına ve diğer taraftan Mâliyye-i Nezâret celîlesi cenâbından keşide olunacak havâlâtı te'diye me'mûrdur.

Osmânlı Bânkası, tahvîlât, senedât, konşimento ve emânet suretiyle bankanın zir-i teftîş ve nezâretine konulacak eşyâ mukabilinde akçe-i ikrâz ve tüccâr tahvîlâtını iskonto ve emânet kabul eyler ve poliçe alıp sattığı gibi ahâd-ı

nâs hesâbı için emtia ve eşyâ bey' ve şerâsını da derûhte ve'l-hâsıl bânkalara âid kâffe-i muâmelâtı ifâ eder.

Hesâb-ı câri üzerine fâiz ile akçe ve te'mînât mukabilinde tahvîlât kabul ettiği gibi eşyâ ve emtia-ı ticâriyyeyi peşin te'diyât mukabilinde iştirâ eyler.

Merkez idâresi Dersâdet olan Osmânlı Bânkası'nın İzmir şubesi birinci direktörü Mösyö Sohyâni, ikinci direktörü Mösyö Â. Kun Hâs'tır.

— Kredi Lione Bânkası —

Sermâyesi (250), ihtiyât akçesi (100) milyon frânkdan ibâret olan bu bânka bir anonim şirkettir.

İdâre-i merkeziyesi Lion şehrinde kâin mezkûr bânka, sâir bânkalar gibi va'de-i muayyene ve yahûd hesâb-ı câriye mukabil eshâm-ı senedâtı ve senedât-ı ticâriyye terhîni suretiyle te'diyât-ı icrâ, poliçe, çek, i'tibâr-nâme i'tâsı ve memâlik-i sâire üzerine telgrâfla te'diye emri, hesâb-ı cârî küşâdı, kupon te'diyâtı, borsa işleri ve müsâid-i şerâit ile akçe depozitosu gibi bânka muâmelâtının cümlesini deruhte ve ifâ eder.

Bu bânkanın İzmir şubesi birinci direktörü Mösyö (Alisbabâ Degorgoli) ikinci direktörü (Mâne'yez) dir.

— Anâdolu Bânkası —

1905 târihinde te'sîs etmiş olan Anâdolu Bânkası'nın sermâyesi (15) milyon frânk olup her türlü bânka muâmelâtı ifâ ve tahvîlât ve emvâl-ı ticâriyye üzerine hesâb-ı cârî küşâd eder.

Tüccâr senedâtının tahsîli, iskontosı muâmelelerini ve telgrâfla memâlik-i şâhâne ve ecnebiyyeye karşı te'diyât ile kâmbiyâl ve akçe alım satımı icrâ ve büyük şehirlere kredito mektûpları i'tâ eylediği gibi az bir ücret ile idâresinde bulunan kasa dâirelerini para ve mücevherât ve tahvîlât için de îcâr eyler.

Anâdolu Bânkası altı ay için yüzde 2 ½, bir seneye mukabil 3, sene için 3 ½, üç sene ve fazlasına karşı 4 ile akçe kabul ve müessesât-ı hayriyye için de bu şerâitten yüzde yarım fazla fâiz i'tâ eder.

Mezkûr bankanın İzmir'deki şubesinin vekili Mösyö Perikli Luka, müdürü Mösyö Dimitri Cevaliki'dir.

— Midilli Bânkası —

Bu banka 230,000 lira sermâye ile 1313 târihinde te'sîs ve teşekkül ederek muameleye başlamış ve merkez idâresi Midilli şehri olup Dersaâdet ve Selânîk'te de birer şube ittihaz etmiştir.

Mezkûr bânka gerek memâlik-i şâhânenin ve gerek memâlik-i ecnebiyyenin meşhûr ticâretgâhlarına telgrâfla te'diyâtta bulunduğu gibi kâmbiyâl ve eshâm-ı bey' ve fûrûht eder, hesâb-ı câriler açar, sened tahsîl eder, eşyâ-yı ticâriyye ve eshâm ve senedâta karşı avâns vererek umûr-ı sarrâfiye icrâ ve para yatırıldığı hâlde şerâit-i mu'tedile ile kabul ve kâsa-i îcâr ettiği gibi iki yüz lirayı tecâvüz etmeyen teslimât için de yüzde üç fâiz i'tâ eyler, müessesât-ı hayriyye için mikdârı her kaç gurus olur ise olsun yüzde üç buçuk fâiz verir.

Midilli Bânkasının İzmir'deki şubesinin direktörleri Mösyö Dimitri Zâhârîyâdi ve Mösyö Roseli'dir.

— Selânîk Bânkası —

Merkez idâresi Selânîk olan bu bânka 1303 senesinde on iki milyon frânk sermâye ile teşekkül etmiştir.

Mezkûr bânka dahi diğer bânkalar misillü rehin ile ikrâzât, her nev' kupon te'diyâtıyla nukud irsâlâtında ve çek, police, havâle muâmelâtında bulunur ve va'de-i muâyyene ile akçe kabul ve eshâm ve tahvîlât be' ve iştirâ eder.

Altı ay için yüzde 2 ½ bir sene için yüzde 3 iki sene için 3 ½ daha ziyâde müddet için yüzde 4 fâiz verir.

Bu bânkanın şehrimizdeki şubesinin direktörleri Mösyö Kizer ve Mösyö Gâsner'dir.

— Âtina Bânkası —

Bu nâm altında anonim olmak üzere Âtina'da müteşekkil ve sermâyesi (25) milyon derahimiden ibâret olan bânkanın şehrimizdeki şubesi iki sene evvel te'sis etmiştir.

Âtina Bânkası vade-i muâyylene ile emânet akçelerin kabulü, hesâb-ı câri küşâdı ve nukud irsâlı, bil-cümle memâlik üzerine i'tibâr-nâme ve çek i'tâsı, eshâm muhâfazası, her nev' kupon te'diyâtı gibi bânkaya müteallik kâffe-i muâmelâtı ifâ ve altı aylık emânet için yüzde üç, bir senelik emânet için yüzde dört, iki sene ve daha ziyâde müddet için yüzde beş fâiz i'tâ eder.

Mezkûr bânkanın İzmir'deki direktörleri Mösyö (Piyâti de Aleksandır) Mösyö (Con Boskovic) dir.

İzmir'de İntişâr Eden Gazeteler

Gazetenin İsmi	Eshâb-ı İmtiyâz	Eyyam-ı İntişâr
Aydın	Resmi	Pençşenbe
Âhenk	Ali Nazmi Bey	Pazar ertesinden ma'da her gün
Hidmet	İbrâhim Bey	Pazar ertesi, Pençşenbe
İzmir	Hakkı Efendi	Cum'a ertesi
Osmânlı Zirâat ve Ticâret Gazetesi	Sâlih Zeki Efendi	Pazar
Meserret	Mehmet Hulusi Bey	Pençşenbe, Salı
Yevmi İzmir	Hakkı Efendi	Pazardan ma'da her gün
Âmâltiyâ	Sohrât Salâmunidi Efendi	// // //
Ârmonyâ	Yorgâki Âristidi	// // //
Neâ Smirni	Pâpâsoğlu İntaş	// // //
Pervodeus	Lâzâri İstimâtiyâdi	// // //
Lâroform	Çürükçüoğlu Nikolaki	// // //
Jurnal Dö Smirn	Oskâr Mâzbeç	// Salı ve Cum'a
İmpersiyâl	Mâdâm Ru	Çehârşenbe ve Cum'a ertesi

Gazetenin İsmi	Eshâb-ı İmtiyâz	Eyyam-ı İntişâr
Korinne Dö Simirni	Reçio	Çehârşenbe ve Cum'a ertesi
Bülten Simirnein	Mâdâm Ru	Pazar ertesi, Salı, Pençşenbe ve Cum'a
Âjans Forniye	Gustâv Lânglove	Pazardan ma'dâ her gün
Esperânse	Âron Hazân Efendi	Pençşenbe ve Salı
Novelist	Yâko Algrânâti	// // //
El-Komersiyâl	Hakyâ Ferângi	// //
Eredâlyân Me'mûl	Hirânt Me'mûryân	// Cum'a ertesi

İzmir'de Bulunan Matbaalar

Sahib-i İmtiyâz	Matbaanın Bulunduğu Mahal	Hurûfâtın Nev'i
Matbaa-i Vilâyet	Hükümet Konağı Dâhilinde Dâire-i Mahsusa	Türkçe
Ali Nizami Bey	Hapishâne Civârında // //	Türkçe, Fransızca Rumca, Musevice
İbrâhim Refîk Bey	Beyler Sokağında // //	Türkçe
Hâfız Süleymân Efendi	İsponti Ferhânesinde 12 Numaralı Mahal Mahsûs	Türkçe, Fransızca, İngilizce, Almanca Rumca, Ermenice, Musevice
Sahaf Nuri Efendi	Müftü Câmî'-i Şerifi Civârında 12 Numaralı Mahal-i Mahsûs	Türkçe, Fransızca Rumca, Ermenice Musevice
Mehmed Hulûsi Bey	İkizler Hânında 49 Numaralı Mahal-ı Mahsûs	Türkçe, Fransızca Rumca, Ermenice
Mehmed Hulûsi Bey Kâtip Efendi Hânında		Türkçe, Musevice
Çürükçüoğlu } Nikolâki Efendi }	Âlyoti Ferhânesinde Dâire-i Mahsûsa	Fransızca
Pol Vitori Efendi	Gül Mahallesinde Mahal-i Mahsûs	Her Lisan
Nikolaki Vitori } Efendi }	Evângeliki Mektebi Ferhânesinde 4 Numaralı Mahal-i Mahsûs	Türkçe, Fransızca Rumca

Sahib-i İmtiyâz	Matbaanın Bulunduğu Mahal	Hurûfâtın Nev'i
Kasti Kondoriyoti Efendi	İsponti Ferhânesinde 3 Numaralı Dâire-i Mahsûsa	Her Lisan
Sokrât Sâlâmonidi Efendi	Esayân Ferhânesinde Mahal-ı Mahsûs	Türkçe, Rumca, Fransızca, Ermenice
Aleksandır Dâveroni Efendi	Krâmer Ferhânesinde	Türkçe, Rumca
Şarl Dâveroni Efendi		Fransızca
	Alyoti Ferhânesinde Mahal-i Mahsûs	Türkçe, Rumca, Fransızca, Ermenice
		Musevice
Yorgâki Âstidi //	Ayâ Yorgi Kelîsâsı Kapısı Karşısındaki Sokakta Mahal-ı Mahsûs	Türkçe, Rumca Fransızca, İngilizce
Estelyo Perokidi Efendi	Eseyân Ferhânesinde 12 Numaralı Mahal-ı Mahsûs	Elsene-i Muhtelif
Kasti Ângelidi Efendi	Evângeliki Mektebi İttisâlında 7 Numaralı Mahal	Türkçe ve Elsene-i Muhtelif-i Ecnebiyye
Pâpâsoğlu Anestâş Efendi	Gül Mahallesinde Mahal-ı Mahsûs	Rumca
Lâzâri İstimâtiyâdi //	Mâltızlar İçinde Mahal-ı Mahsûs	Rumca
Dimitri Roso //	Kestâne Pazarı Civârında Mahal-ı Mahsûs	Elsene-i Muhtelif
Froyt Nâtekbân //	Osmânlı Bânkası Altında Dâire-i Mahsûsa	Türkçe, Fransızca İngilizce, Rumca İtalyanca, İspanyolca Musevice
Dellâloğlu Vâhân Efendi	Kudûs-i Şerif Vakfı Akarâtından 6 Numaralı Mahal	Türkçe, Rumca Ermenice
Hirânt Efendi	Ermeni Mahallesinde 54 Numaralı Mahal-ı Mahsûs	Türkçe, Fransızca Ermenice

Sahib-i İmtiyâz	Matbaanın Bulunduğu Mahal	Hurûfâtın Nev'i
Mâdiros Eskâlyân Efendi	Kudüs-i Şerif Vakfı Akarâtından 5 Numaralı Mahal	Türkçe, Fransızca Rumca, Ermenice
Keşişoğlu Pârsih Efendi	Büyük Vezir Hânında Mahal-ı Mahsûs	Elsene-i Muhtelif
Gât Frânko //	Maltızlar İçinde Mahal-ı Mahsûs	Türkçe, Fransızca Rumca, Musevice Ermenice
Hasekyâ Frânko Efendi	İsponti Ferhânesinde Mahal-ı Mahsûs	Budha
Hâyim Sigura //	Kebş Sokağında 20 Numaralı Hâne	Türkçe, Fransızca Rumca, Ermenice Musevice
Elgrânâti Efendi	Kuzuoğlu Hânında Mahal-ı Mahsûs	Elsene-i Muhtelif
Râfâel Emâdo Efendi	Alyoti Ferhânesinde //	Türkçe, Fransızca, Rumca, Ermenice
Mihâlâki Nikolâidi	Peştimâlcioğlu Ferhânesinde 31 Numaralı Mahal	Türkçe, Fransızca, İngilizce, Rumca, Ermenice, Musevice
Nikolâki Mârkopolo	Bahâdur Hânında 16 Numaralı Mahal	Türkçe, Fransızca Rumca, Ermenice
Vireto Kondoleon	Küpecioğlu Ferhânesinde 12 Numaralı Mahal	Türkçe, Rumca, Fransızca
Leonidâ Estelyo Nopolo	Evângeliki Mektebi Altında 19 Numaralı Mahal	Türkçe, Fransızca İngilizce, Rumca Almanca, Ermenice Musevice

Sâhib-i İmtiyâz	Matbaanın Bulunduğu Mahal	Hurûfâtın Nev'i
Simon Ru	Sinânoğlu Hânında, Mahal-ı Mahsûs	Fransızca
Arkiro Dâmyânos	Boyâcılıkda ⁶⁹ // //	Elsene-i Muhtelif
Yorgi Dâmyânos	Küpecioğlu Sokağında // //	Fransızca, İngilizce
Oskâr Mândiç	Eseyân Ferhânesinde Mahal-ı Mahsûs	Fransızca, Rumca
Âron Hazân	Arab Hânında	Musevice

Terakkiyât-ı asr-ı medeniyyenin âsâr-ı mahâsin disârından biri de taraf taraf meşhûd a'yün-ı ibtihâc olan müessesât-ı sînâiyyenin hâl-ı intizâm ve mükemmeliyyetidir.

Sâye-i hazreti pâdişâhide vilâyetimizin işbu âsâr-ı medeniyyeden tasavvurâtla hissedâr-ı feyz ve taâli olduğu bundan otuz sene evvelki i'mâlâthânelerle şimdi vücûda getirilmiş olan müessesât-ı nâfianın tedkik ve mukâyesesiyle anlaşılır.

Aydın vilâyeti fabrikalar husûsunda vilâyet-ı sâireye hâiz rûchândır. İzmir'de buhâr ve su ile tedvîr olunan makineler ber-vech âtîdir:

Nev'i	Mevki'î	Sahibinin İsmi	
Demir Fabrikası	Punta'da	İsigoni Birâderleri	İstim ile Müdevvir
//	//	Vânkin Vedimâ	//
//	//	Râys Birâderler	//
//	Fasulya'da	Kâlu Rahatâ	//
Dakik Fabrikası	Dârağacı'nda	Markopolo Mânifiko Hâcı Anton	//
//	//	Mihâlâki Kârmânyolo	//
//	//	İstâmâtiyâdi Silcuani	//
//	//	Yenâko Çinçini	//
//	//	Fâiye A	//
//	//	Tuzâkoğlu İstifânîdi	//
//	//	Markopolo Hâcı Antuan	//
//	Halkapınâr'da	Berâcyoti	//
//	Yeni Kelisâ 'da	Sâmio Birâderler	//

⁶⁹ “Günümüzde artık var olmayan, Kemer Köprü’den sonra Kemer Çayı/Yeşildere’den ayrılan bir kol önce Basmane taraflarında tabakhânelerden adını alarak Tabakhane Deresi, devamında günümüzde Lozan Meydan’ından denize doğru yönelerek dökülen kısmına da buradaki boyahanelerden dolayı adını alarak Boyacı Deresi olarak anılırdı. (Rumlar derenin bu kısmını boyacılıkta kullanılan bitkiden dolayı Kokkina Boyacidika olarak adlandırmışlardı).” (İlhan Pınar, “18 Yüzyılda İzmir’de Ticaret-2”, s.41, **İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi Dergisi**, S. 166, Ağustos 2019)

Nev'i	Mevki'î	Sahibinin İsmi	
Dakik Fabrikası	Topraktepe'de	Dimopolo ve İstâmâtio	Değirmen Taşı
//	Sinekli'de	Yovânidi	//
//	//	Dimosten ve Perokob Korâli	Ateş ile Müdevvir
Buz Fabrikası	Dârağacı'nda	T. Bâ'uen Nedis	//
Halı //	Dârağacı'nda	Emânuel Polidoro	//
Kerâsta Fabrikası	Mâltızlar İçinde	Mânetâ Veryovanis	Ateş ile Müdevvir
//	//	Aleksandro Nurâsi	//
//	Karatâş'da	Âlekyobâdi Bârtolomeo	//
//	Punta'da	İsigoni Birâderler	//
//	//	İrâkli Yorkiyâdi	//
Bira Fabrikası	Birun-âbâd Câddesi'nde	Prokopi	//
Tel Şilte //	Mâltızları İçinden	Palyânto Birâderleri	//
İplik //	Dârağacı'nda	Şark Sanatkâr Şirketi	//
Pirine Yağı Fabrikası	//	Atnâşula Biraderler	//
//	//	Kâpsimâlı Kiryâkidi	//
Mâkaroniye Fabrikası	Kömürcüler İçinde	Sâmolâdâ İbrişimci	//
//	Saman İskelesi'nde	Kimon Kerâsta Çopolo	//
//	Odun Pazarı'nda	Sâhyu	//
//	Sinekli'de	Korâli	//
Şekerleme Fabrikası	Mâltızlar İçinde	Zârboni Hâcı Yenâki	//
//	Kantar Karagolu Civârında	İstâmâtio Sâriyânâki	//

İzmir'de Bulunan Diplomâlı Da'vâ Vekilleri

Esâmî	Mahal-ı İkameti
Bekir Behlül Efendi	Beyler Sokağı'nda
İsmâil Sıdkı //	Frenk Mahallesinde Kudüs-i Şerif Ferhânesi'nde
Kadıızâde İbrâhim Bey	Beyler Sokağı'nda
Feyzi Bey	Frenk Mahallesi'nde
Çelebizâde Seyyid Bey	Ayâ Fotini Ferhânesi'nde
Kağıdcızâde Rif'at Efendi	Ticâret Odası Akarı'nda
Ali Bey	Yusufoğlu Hânı'nda
Gelibolulu Rif'at Efendi	Evliyâzâde Hânı'nda

Esâmî

Hasan Bey

Hâfız Nuri Efendi

Tireli Tâhir //

Konyalı Mehmed Şükrü Efendi

Mehmed Vâsıf //

İsmâil //

Corci Bobli //

Bedros Bobli //

Vâhân Bârdizbânyân //

Apostolidi //

Toma Andonyâdi //

Çürükçüoğlu Nikolâki Efendi

Artin Bahârlıyân //

Akçelyân İstefân //

Yordân //

Emânuel //

Me'mûryân Mârkos //

Maksud Begosyân //

Çilingiryân Kirkor //

Hârunyân Artin //

Vâsilâki Antonyâdi //

Boyâcığlu Dimitri //

Kâzdağlıyân Dikrân //

Dimtiriyâdi //

Mânuk Kâlpâkcıyân //

Nusret Hilmi //

Gâvril Gâlef //

Şâhinyân Serkez //

Ogüst Jâpâ //

Karabet İstepânyân //

Kigork Kayserilyân //

Kostâki //

Mahal-ı İkameti

Beyler Sokağında

Kemer Altında

//

Evliyâzâde Hânı'nda

Kemer Altı'nda

Coyâ Hânı'nda

Birinci Kordon'da Arabyân Akarâtı'ndan

//

//

//

//

Büyük Vezir Hânı'nda

Coyâ Hânı'nda

Alyoti Ferhânesi'nde

Girid Hânında

Bahâdur Ferhânesi'nde

Büyük Vezir Hânı'nda

Yusuf Ferhânesi'nde

Vemyân //

Yusufoğlu Hânı'nda

Girid //

Baltacı Ferhânesi'nde

Büyük Vezir Hânı'nda

Ayâ Yorgi Sokağı'nda

Girid Hânı'nda

Peştemâlcıoğlu Ferhânesi'nde

Evliyâzâde Hânı'nda

Kışla-i Hümayûn Akarı'nda

Coyâ Hânı'nda

Evliyâzâde Hânı'nda

Kuyumcuyân Ferhânesi'nde

Peştemâlcıoğlu Hânı'nda

Yuvânoğlu Hânı'nda

//

//

İzmir’de Tabâbetle Meşgul Diploma Veya Ruhsatnâme ile İcrâ-yı San’ata Me’mûr Olan Etıbbâ			
Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesi } Ser-tabîbî Mustafa Enver Bey }		Doktor Leostinis Apostolidis Efendi	
Hastahâne-i Mezkûr Tabîb-i Sâîsî Ali } Nureddin Bey }		// Yorgi Dâskâlâki //	
// // Etıbbâsından Şükrü Bey		// Nikoli Dimitri Oloniti //	
// // Nazmi Efendi		// Yorgi İstâvridis //	
Belediye Etıbbâsından Hüsnî Bey		// Hristo Kotozu //	
// // Abdurrahman Efendi		// Hristo Yorgi Lâskâri //	
// // Dânun //		// Âpostolos Pesaltof //	
// // Nikolâki Vâkâlopolo //		// Çâkıroğlu Mihâlâki //	
Doktor Edhem Bey		// Sigimonz İspiro //	
// İsâk Toladâno Efendi		// Hristo Fotyâdi //	
// Hâyim Âmâdo //		// Efstrâtiyâdis Dimitriyos //	
// Ferâci //		// Hironis Dimitriyos //	
// Âlâzârâki //		// Jan Kondoleon //	
// Dikrân Simon //		// Yorgi İstâvri Liyâti //	
// Rupen Kavâlcıyân //		// Tâso Yovânof //	
// Kostantin Sigura //		// Todori Ânâgnosti //	
// Jâlidis //		// Grigovâr Sââmâltâno //	
// Vebregi //		// Demosten Despo Topolos //	
// Foti Benâki //		// Milinyâdi Âperki //	
// Nikolâ Benâki //		// Ânâstâsiyâdi Sofuklu //	
// Sâvâ Yorkiyâdi //		// Bâtros //	
// Dâmyânos İspiridis //		// Âpostol Kâptânâki //	
// Fransua Dellâgramâtikâ //		// İlyâ Cânidis //	
// Nikolâ Kalu Kerinâs //		// Jân İkonomidis //	
// Mişel İsigoni //		// Fransua Bâroci //	
		// Andre Leoni //	
		// Pândeli Âlivizâki //	
		// Vâsil Nikolâdiyo //	

Doktor Râfael Kori	Efendi	Doktor Ârkiropolo İpokrât	Efendi
// Celebyân	//	// Kâneli	//
// Mâрино Koto Vâlî	//	// Yâti Velomidi	//
// Demosten Kotelis	//	// Dergâzaryân	//
// Yorgi Yovânidis	//	// Panâyot Depâstâ	//
// Estelyo Voronzeri	//	// Taşçıoğlu İsâk	//
// Dimitri Yovânidi	//	// Ânjelo Mârgolis	//
// Konstantin Delâgrâmâtis	//	// Jân Leskopolo	//
// Nikolâ Emânuel	//	// Jân Logotâti	//
// Konstân Begos	//	// Konstantin Elfteryâdi	//
// Jân Vârdâ	//	// Âposotos Âpostolidis	//
// Evripid Elefteryâdis	//	// İstepân Terziyân	//
// Dimitri Yovânoviç	//	// Avâdis Nakâşyân	//
// Hayim Yesoron	//	// Dimosten Kotelis	//
// Mâtyâti	//	// Nikolâ Dâmyânidis	//
// Teologos	//	// Leon Verâs	//
// Mitroviç	//	// Ernest Bâso	//
// Aleksandır Beroneti	//	// Orest Komninos	//
// Mâcar	//	// Ârtin Pâşâbezyân	//
// Bolton	//		
İzmir'de Kâin Eczâhâneler ile Mevkiler			
Eczâhânenin İsmi	Sahibinin İsmi	Mevkî	
Eczâhâne-i Osmânî	Panâyot Hiyoni	Efendi	Hükümet Civârında
Merkez Eczâhânesi	Nikolâki Yordânidi	//	//
Şifa //	Hüseyin Rif'at	//	//
Mehmed Es'ad //	Mehmed Es'ad	//	//

Eczâhânenin İsmi	Sahibinin İsmi	Mevki’i
Emniyyet Eczâhânesi	Bedros Zângoçyân	Çivici Hamâmı Caddesi’nde
Eczâhâne-i Afitâb	Ömer Lütî Efendi	İkiçeşmelik Câmi’-i Şerifi Civârında
Çezânâ Eczâhânesi	İlyâ Çezânâ Efendi	Irgâd Pazarı’nda
Suhâmi //	İlyâ Suhâmi //	Havrâ Civârında
Poligâr //	Yasef Poligâr //	//
Eczâhâne-i Sıhhat	Yusuf Grevânî Efendi	Tilkilik’de
// Umûmî	Behor //	//
Enkiyâdi Eczâhânesi	Yovânî Enkiyâdi //	Basmahâne’de
Vâleri //	Kasanofon //	Karântina’da
Enkliyâdi Eczâhânesi	Hristo Enkliyâdi Efendi	Göztepe’de
Bâmbâkiyân //	Onik Bâmbâkiyân //	Selhhâne’de
Karespin //	Jâk Karespin //	Karatâş’da
Dânun //	Yakob Dânun //	Odun Pazarı’nda
İkâr Biraderleri //	İkâr Biraderleri //	Frenk Mahallesinde
Morâyetis Eczâhânesi	Yorgi Morâyetis Efendi	Frenk Mahallesinde
Etvâl Dor //	Kosti Perboyle Jeyo //	//
Perbenyâbni Eczâhânesi	Con Perbenyâbni Efendi	Frenk Mahallesinde
Vâleri //	Fransua Vâleri //	Debbâğhâne Civarında Hacı Estelyo Mahallesinde
Anâtolie Eczâhânesi	Hristo Feros İgva Nomidis Efendi	Debbâğhâne’de Çay Kenarında
Hıfz-ı Sıhhat Eczâhânesi	Dâniyel Dânyelyân Efendi	Basmahâne’de Reşidiye Caddesi’nde (Müdür-i Mes’ulü Nikolâki Pânâs Efendi)
Salib-i Ahmer Eczâhânesi	Mihâil Burkiyâdi Efendi	Mortâkiyâ’de

Eczâhânenin İsmi	Sahibinin İsmi	Mevki'î
Ayâ Kostantin Eczâhânesi	Estor Vitâlis E0fendi	Tepecik'de
Yeni Dünya Eczâhânesi	Yorgâki Zerdepolos Efendi	Tepecik'de
Sakızlar Eczâhânesi	Simâno Kânâcâvro Efendi	Tepecik'de
Ayavukla //	Çâvûşoğlu Mihâlâki Efendi	Ayavukla Mahallesinde
İpokrât //	İsterâti Kamâropolo //	Çorâkkapı'da
Şafak Eczâhânesi	Kâlinâkcıyân Efendi	Basmahâne Civârında
		Reşidiye Caddesinde
Apollon Eczâhânesi	Mihâlâki Efendi	Bella Vista'da
İpokrât Eczâhânesi	İstâvro Kidyâkidi Efendi	Punta'da
Koremboli //	Hristo Koremboli //	//
Emniyyet //	Evripidi //	//
Dimitri Andonyâdis Eczâhanesi	Dimitri Andonyâdis Efendi	Ekmekçi Alanında
Stelyo Eczâhânesi	Stelyo Emânuel Efendi	Aşağı Ayâ Yani Mahallesinde
Sovur Eczâhânesi	Nikolâki Ekyelyâs Efendi	Karşıyaka'da
Teshiliye Eczâhânesi	Pol Vâleri Efendi	Karşıyaka'da
Fâçe A //	Esperi Fâçe A //	//
Progre //	Teo Kalidis Kiçâs Efendi	//
Oseb Karakaşyan Eczâhânesi	Oseb Karakâşyân Efendi	Karântina'da
Rodokânâki Eczâhânesi	Panâyot Rodokânâki Efendi	Çâlgıcıbaşı'nda
Volgâri Eczâhânesi	Volgâdis Efendi	Frenk Mahallesi'nde
Kanâat Eczâhânesi	Hüseyin Ali Efendi	Çorâkkapı'da
Kostantantinidi //	Dimitri Kostantin Efendi	Frenk Mahallesi'nde
Erkiropolo //	Tâso Erkiropolo //	//
Sitâyes //	İstefâni Sitâyes //	//
Britanya-yı Kebir //	Pol Perini //	//

Eczâhânenin İsmi		Sahibinin İsmi		Mevkiî
Spaneli	//	Apostol Spaneli	//	Fasulya'da
Gâlinos	//	Nikolâ Peleveris	//	//
İngiliz	//	Kostantin Koçâftopolo Efendi		//
Bâğçeli	//	Yorgi Bâğçeli	//	Terasa'da
Pânâsa	//	Corci Gâlikâki	//	Bella Vista'da
Lâsita	//	Lemos	//	//
Mor	//	Hâvek	//	Frenk Mahallesi'nde
				İngiliz İskelesi'nde
Fransa Eczâhânesi		Macar		Frenk Mahallesi'nde
				Sinânoğlu Hânı'nda
Evângelizmos		Grigor Yovânidis		Peştemâlcılar Bâşında
Eczâhânesi		Efendi		
Ispârtalı Eczâhânesi		Zâhâryâ Efendi		Meyhâne Boğazı'nda
Merkez	//	Mârdiros	//	Reşidiye Caddesi'nde
Erkiros	//	Zâhâryâ Erkiros Efendi		Çâlgıcıbaşı'nda
Yorkiyâdis Eczâhânesi		Kostantin Yorkiyâdis Efendi		Çâlgıcıbaşı'nda
Apostolidi	//	Yako Apostolidi	//	//
Mâhâavn	//	Dimitriyos Hacı Nikolâos		Ayâ Katerinâ Mahallesi'nde
		Efendi		
Mergopolos Eczâhânesi		Dimitri Mergopolos Efendi		Ayâ Katerinâ Mahallesi'nde
Eskolâb	//	İsterâti Polbeni	//	Ayâ Trifonâ* //
Ayâ Trifonâ	//	Sivâstos Boyâcıoğlu Efendi		// //
Sakurdyâlo Eczâhânesi		Apostol Nikolâ Efendi		Ayâ Nikolâ Mahallesi'nde

* Çikudya Mahallesi

İzmir’de Muntazaman Seyr ü Sefer Eden Vapurların İzmir’den Vakt-i Hareketleriyle Uğradıkları İskeleler			
Eyyâm-ı Hareket	Vakt-i Hareket Alafranga Saat	Kumpanyanın İsmi	Uğradıkları İskeleler
Pazar Ertesi	Kable’z-zuhr 10	Yunan Pândeleon	Dikili-Pilmâr-Sigri-Eresa- Apotikâ-Kâlonya
	Bade’z-zuhr 7 5	İtalya Kumpanyası* Hâcî Dâvid Ferkuh	Kal’a-i Sultâniyye-Dersaâdet-Odessâ Midilli-Ayvâlık-Burhâniye-Edremid- Molva-Bozcaadası-Kale-i Sultâniyye -Gelibolu-Dersaâdet
	Kable’z-zuhr 11	Rus Kumpanyası	Selânik-Kavâla-İneroz-Kale-i Sultâniyye-Dersaâdet-Burgâz-Varna- Odessâ
	Bade’z-zuhr 5	Belçika Kumpanyası	Sâkız -Leryoz-Rodos-İskenderiye
Salı	Vakt-i zuhr	Nemçe Kumpanyası	Midilli-Kal’a-i Sultâniyye-Gelibolu- Tekfurdağı-Dersaâdet
	5	(Yunan Destoni Yâanolano)	Midilli-Ayvalık—Burhâniye- Edremid-Bozcaadası-Gelibolu- Dersaâdet
	4 4	Fransız Mesâjeri Pândeleon	Kal’a-i Sultâniyye-Dersaâdet Sâkız-Çeşme -Karlıovası -Vâti- Kuşadası-Tigân-Pâtinoz-Leryoz- Kâlimnoz-İstânköy-İncirli Adası- Rodos
* On beş günde bir hareket ettiğine işarettir.			

Eyyâm-ı Hareket	Vakt-i Hareket Alâfrânga Saat	Kumpanyanın İsmi	Uğradıkları İskeleler
Salı	Bade'z-zuhr 4	PândeLeon	Midilli-Ayvâlık-Burhâniye-Edremid-Molva-Bozcaadası-Kale-i Sultâniyye-Gelibolu-Dersaâdet
	5	Gürcü Kumpanyası	Pilmâr-Midilli-Ayvâlık-Edremid-Bozcaadası-Gelibolu-Dersaâdet-Burgâz-Varna-Sünne-Tolça-Galâç-İbrail
	5	Belçika Kumpanyası	Limni-Kale-i Sultâniyye-Gelibolu - Dersaâdet
	5	Hâcî Dâvid Ferkuh	Sâkız-Çeşme-Karlıovası-Vâti-Kuşadası-Tigân-Pâtinoz-Leryöz-Kâlimnöz-Güllük-Sömbeki-İstânköy-İncirli Adası-Rodos-Herket
Pencşenbe	Bade'z-zuhr 5	Fransız Mesâjeri *	Pire-Hânya-Kâlâmâta-Mârsilya
	5	Şirket-i Hayriyye-i Hamîdiye	Midilli-Limni-Tâşoz-Hamîdiye-Kavâla-Ayneroz-Selânîk
	5	(Yunan İstâmâtiyâdi ve Rebibno Kumpanyası)	Pire-İskenderiye-Portsaîd-Yâfa-Hayfâ-Beyrut-Trâblus eş-Şâm-İskenderun-Mersin-Rodos
	5	//	Kal'a-i Sultâniyye-Dersaâdet-Odessâ-İbrâil
	4	PândeLeon	Sâkız-Leryoz-Rodos-İskenderiye
	4	//	Dikili-Midilli-Yunda Adası-Ayvâlık
	Kable'z-zuhr 7	İtalya Kumpanyası*	Pire-Kandiye-Kâtânyâ-Mesinâ-Nâpoli-Livorno-Cenova

Eyyâm-ı Hareket	Vakt-i Hareket Alâfrânga Saat	Kumpanyanın İsmi	Uğradıkları İskeleler
Cum' a	Bade'z-zuhr		
	5	Gürcü Kumpanyası	Sâkız-Kandiye-Resmo-Hânya
	6	Fransız Mesajeri*	Vâti-Rodos-Beyrut-Kıbrıs Mersin- İskenderun-Lâzkiye-Trâblus Eş-Şâm
	5	Hâcî Dâvud Ferkuh	Sâkız-Kârlıovası-Vâti-Güllük- Kâlimnos-Sömbeki-Rodos-Mekri- Meis Adası-Finike-Antalya
	5	//	Midilli-Limni-Selânîk-Kavâla- Karaağac-Dedeagac
	Vakt-i zuhrda	PândeLeon*	Sâkız-Rodos-Limâsol-Beyrut- Trâblus Eş-Şâm-Lâzkiye- İskenderun-Mersin-Tâşucu-Gülnâr- Anâmur-Alâiyye-Rodos
	6	Alman Kumpanyası	Dersaâdet-Bâtum (Yahûd) Odessâ (Her hafta münâvebeten)
	5	Fransız Masâjeri*	Kal'a-i Sultâniyye-Dersaâdet Sâmsun-Trabzon-Bâtum
	5	Yunan Pânelenik	Midilli-Kal'a-i Sultâniyye-Gelibolu- Dersaâdet-Sâmsun-Ordu-Girâsun- Trabzon

Eyyam-ı Hareket	Vakt-i Hareket Alafranga Saat	Kumpanyanın İsmi	Uğradıkları İskeleler
Cum' a Ertesi	Kable'z-zuhr 10	Yunan Pânelenik	Pire-Yitio—Kâlâmâta-Kâtâfolo-Pâtrâsa-Korfu-Triste
	Ba'de'z-zuhr 6	Nemçe Kumpanyası	Pire -Kâlâmâta-Zânta-Pâtrâsa-Korfu-Triste
	5	Rus Kumpanyası	Sâkız-Trâbluşşâm—Beyrut-Yâfa-Portsaîd-İskenderiye
	6	// *	Kal'a-i Sultâniyye-Dersaâdet-Odessâ
	Kable'z-zuhr 10	Alman Kumpanyası	Pire-Nâpoli-Cenova-Mârsilyâ
	Ba'de'z-zuhr 6	Romanya	Midilli-Kal'a-i Sultâniyye-Dersaâdet
	8	//	Pire İskenderiye
	2	Fransız Mesâjeri *	Pire-Nâpoli-Mârsilyâ
	4	Hidiviye	Midilli-Dersaâdet
	6	Bulgâr	İskenderiye-Portsaîd
	6	//	Kal'a-i Sultâniyye, Dersaâdet, Burgâz Vârna
	4	PândeLeon	Midilli-Ayvâlık-Kal'a-i Sultâniyye-Gelibolu-Dersaâdet
	Kable'z-zuhr 10	//	Sâkız-Pire-Hanya-Resmo-Kandiye-İskenderiye
	Ba'de'z-zuhr 5	//	Sâkız-Kârlıovası-Vâti-Güllük-Kâlimnos-Sömbeki-Rodos-Mekri-Meis Adası-Finike-Antalya
	5	//	Midilli-Limni-Selânîk-Kavâla-Karaağac-Dedağac

Bâlâdaki cedvelde gösterilen vapurlardan ma'da İzmir'e seyr ü sefer eden dahi İngilize Almanya Flemenk Belçika nakliyyât vapurları zirde muharrer müddetler zarfında amed ü şüd edilir.

Müddet	Kumpanyanın İsmi	Uğradıkları İskeleler
On günde bir	Felemenk Kumpanyası	Urla-Çeşme-Sisâm-Amsterdam
Yirmi günde bir	Alman Levante linye	Dersaâdet
// //	//	Pire-Mâlta-Dover-Hamburg
On beş günde bir	Alman Fereytâs	Hâmburg-Roterdâm
Ayda bir	Danimarka Kumpanyası	Anvers-Kopenhag
On beş günde bir	Belçika //	Ânvers
Ayda bir	Alman Atlas //	Selânîk-Dersaâdet-Odessâ
//	//	Roterdâm-Bremen
Yirmi günde bir	Vestfut ve Lavrens İngiliz Kumpanyası	Dersaâdet-Vârna-Gâlâc-İbrail
Kırk beş günde bir	Morâiti Yunan Kumpanyası*	Pire-Pâtrâsa-Nivvyork
Kanun-i evvelden Marta kadar Salı günleri	Fransız Feresine	Kal'a-i Sultâniyye-Dersaâdet- Bozgâd-Vârna
Cuma ertesi günleri Her on beş günde bir	Bodhi	Pire-Cenova-Mârsilyâ
*Mart İbtidâsından i'tibâren mezkûr sefer her yirmi günde bir icrâ edilir.		

{225}

Üç Yüz Yirmi İki Senesi Mart İbtidâsından Şubat Nihayetine Kadar Bir Sene Zarfında İzmir Limanına Amed ü Şüd Vapur ve Sefâin-i Ticâriyyenin Mikdârıyla Tonilato Muayyen Cedveldir.

Mikdâr-ı Tonilato			Aded-i Sefâin			Sancağı ve Bandiresi
Vapur Aded	Yelken Aded	Yekûn Aded	Vapur Aded	Yelken Aded	Yekûn-ı Aded	
146633	65908	212541	791	2985	3676	Osmânlı
282531		282531	173		173	Almanya
442032	236	442268	290	11	301	İngiliz
235561		235561	178		178	Avusturya
91425		91425	103		103	Belçika
16845		16845	15		15	Danimarka
378005	2384	380389	204	4	207	Fransız
277506	9881	287387	713	150	762	Yunan
29957		29957	35		35	Flemenk
105493	99	105592	58	1	59	İtalya
27210		27210	44		44	Bulgar
	1196	1196		77	77	Sisam
78855	572	79427	86	2	88	Romanya
198238		198238	144		144	Rusya
1735		1735	3		3	İsveç ve Norveç
6,312,026	80,276	2,392,302	2,736	3,229	5,965	Yekûn

İzmir Şehri ile Merkez Kazâsı Hakkında Ma'lûmat

.....
Aydın vilâyetin merkezi olup Anâdolu Sevâhil-i Osmâniyyesinin ortasında ve ismine izâfetle yad edilen bir körfezin nihâyetinde bulunan İzmir şehri-şehiri, Nısfü'l – Nihâr Dâiresi Ayasofya Câmi'-i Şerifinin ilm-i i'tibâriyle 1 derece 48 dakika tûl-i garbîde kâin ve Dersaâdet'ten bahren 280 mildir.

İzmir şehri sâye-i umrân-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhide haiz olduğu kabiliyyet-i fevkalâdesi cihetiyle her türlü vesâit ve esbâb-ı terakkiyeden müstefid olarak günden güne bir taraftan cesâmet peydâ ettiği gibi diğer taraftan da dâire-i ticâretini tevsi' ettiğinden el-yevm merkez saltanat-ı seniyye olan Dersaâdet'ten sonra memâlik-i mahrûse-i şâhânenin birinciliğini ihrâz etmiş en mühim bir merkez-i ticaret ve en ma'mûr bir memlektir.

Fa'âliyyet-i ticâriyyesinin derece-i vüs'at ve ehemmiyyeti meşhûr olan bu bender-pey nazirin manzara-i hâriciyyesi cidden nazar ribâdır. Şehrin müntehâsında bulunan körfezin medhalını teşkîl eden Yeni Kal'a-i İstihkâm-ı Hümayûnu'ndan görünüşü şimâl-ı şarkîden cenûb-ı garbîye doğru gittikçe mütezâyid irtifâ' peydâ eder ki bu yükseklerin ufuk-ı nazarı tehdîd ettiği yerler, âsâr-ı atıkadan olan (Kadife) Kal 'ası ile asr-ı terakkiyyât-hasr-ı cenâb-ı cihânbaninin me'ser umrân bahşâsından olmak üzere Değirmen Dağı, Karataş, Karântina , Göztepe gibi birçok mahallât-ı cedîdeye sâha-i te'sîs teşkîl etmiş bulunan cihetlerinden ibârettir.

İzmir'in cihet-i sâhiliyesi şimal-ı şarkî cihetinde kâin Punta İskelesi'nden beda' ederek cenûb-ı garbîdeki Ma'mûretü'l-Hamîd İskelesi'nde nihâyet bulur ki şehrin şu sâhil boyunca mebdeden müntehâyâ kadar arz eylediği rûh-nevâz manzara ve müzeyyen bulunduğu mebâni-i âliye ve zarife hakikaten pek latif ve dil-nişindir.

Cülûs-ı meyâmîn me'nûs cenâb-ı hilâfet-penâhinin yirmi beşinci sene-i devriyyesi hâtıra-i nâşiresi olmak üzere hükümet-i dâire-i fâhiresi pişgâhında bir tarz-ı bedî'de müesses olan Saat Kulesi'yle Kışla-i Hümayûn Meydânından Punta'ya kadar imtidâd eden sâhil kısmı (25) arşın vüs'atında olarak Nâpoli Taşı ile tefrîş edilmiş bir rihtımı muhtevî ve bunun mezkûr meydândan pasâporthâneye

kadar devâm eden cesîm langârlar , mağâzalar, ticârethâneler, Midilli Bânkası, Borsa Dâiresi, Ticâret Mahkemesi, vapur acente hâneleri, postahâne mevcûd olduğu gibi sefâinin şiddetli havalarda barınmalarına ve esnâ-yı tahmîl ve tahliye suhuletle yanaşmalarına hidmet eden sun'î limân dahi bu kısım üzerindedir. İşbu sun'î limânın dıl'-ı şimâlisi üzerinde muâyene salonu, pasâporthâne, telgrâfhâne, limân, karântina ve fenâr idâreleri ve dıl' cenûbisinde de hisâbü'l-ihitiyâc-ı derdest-i tevsi' olan rûsûmât-ı dâire-i cesîmesi olduğu gibi körfez sevâhilinin mevâki'-i muhtelifesi beynindeki münâkalât-ı bahriyyeyi icrâ etmekte olan Şirket-i Hamîdiye vapurlarının merkez iskelesi dahi sun'î limânın rıhtımına tesâdüf eden kısmındadır.

Rûsûmât Dâiresi civârında eskiden biri balıkhâne ittihâz edilmiş olan mevkiinin gerek kavâid-i sıhhiyyeye adem-i muvaffakiyyeti ve gerek hâl-ı harâbisi inzâr-ı nâ hoşnudiye celb edip durmakta iken bu def'a sâye-i umrân-ı sermâye-i hazret-i veliyy-i ni'met pey-minnet a'zamîde eski mahallin birâz berisinde zarîf ve şerâit-i lâzimeyi câmi' bir bâlıkâne inşâ edilmiş ve rıhtımın bu kısmını tezyîn eden mebâni-i muntazama meyânında bu dahi müsâdif nazar-ı intizâm olmağa başlamıştır.

Rıhtımın Pasâporthâne'den Punta'ya kadar olan kısmını dahi İzmir'in en meşhûr hotel ve gâzinoları, tiyatroları en zarîf mebâni-i husûsiyyesi tezyîn eylemektedir. Kışla Meydanı'ndan Pasâporthâne'ye kadar olan birinci kısım gece gündüz devâm eden fa'âliyyet-i ticâriyye ve nakliyyeye merkez ve mecrâ olduğu gibi bu ikinci kısım dahi ale'l-husûs yazın pek latif bir manzara el'ân bir nüzhetgâh-ı umûmîdir.

Kışla-i Hümayûn Pişgâhından Punta mevkiine kadar rıhtım boyunca imtidâd eden bir tramvay hattı şehrin aksâm-ı mühimmesi beyninde amed ü şüd ve münâkalâtı teshîl etmekte olup bu hat ahîren Punta'dan nefsi-i İzmir'in müntehâ-yı şark şimâlisi demek olan Paralı Köprü'ye kadar temdîd edilmiş ve şehrin aksâm-ı sâhiliyyesi evvelce yalnız Aydın Şimendüferi'yle iltisâk edebilmekte iken bu suretle Kasaba Hattı'nın Karşıyaka şubesiyle de münâsebet ve irtibât hâsıl etmiştir.

Sâhilin Hükümet Konağı'yla Kışla-i Hümayûn'dan Ma'mûretü'l-Hamîd'e kadar imtidâd eden kısım-ı cenûbisi dahi az zaman zarfında pek çok terakkiyyâta mazhar olmuş ve İzmir'in latif sayfiyye ve seyrângâhları meyânında bir mevki'-i mühim tutan bu yerler mükemmel yalılar, nazar-ı ribâ bâğçe ve köşkler, müteaddid gâzinolarla müzeyyen bulunmuştur.

Karântina mevkiinde kâin Hamîdiye Askeri Hastahânesi'yle bir tarz-ı latif ve bihin üzere sâhil-i bahirde müesses Hamîdiye Câmî'-i Şerifi ve etfâl-ı eytâma mahsûs olan Hamîdiye Mekteb-i Sanâyi' binâ-yı âlisi mevâki'-i mezkûreye başka bir şerif-i bahş eylemektedir. Rıhtım tramvaylarının hitâm bulduğu Kışla Meydanı'ndan beda' ile Ma'mûretü'l-Hamîd'e kadar uzanmış olan tramvay hattı Ma'mûretü'l-Hamîd, Göztepe, Karântina, Karatâş sayfiyyeleri arasında teshîl-i münâkalât etmekte, hülâsa şehrin sâhil cihetlerindeki nakliyyât bir uçtan bir uca kadar imtidâd eden hututuyla icrâ edilebilmektedir.

Aksâm-ı sâhiliyye beynindeki münâkalât kara cihetinden tramvaylarla, bahren dahi Ma'mûretü'l-Hamîd, Göztepe, Karântina, Selhâne, Karatâş, Kordon, Karşıyaka, Bayraklı, Âlâybeyi, Osmânzâde gibi müteaddid iskeleleri bulunan Şirket-i Hamîdiye vapurları ile kemâl-i suhulet ve rahatla te'mîn edilmektedir.

İzmir'in cihet-i sâhiliyyesi bu suretle, münâzar-ı latife ve mebâni-i âliye ve zarife ve envâ'-ı vesâit-i nakliyye ile müzeyyen ve mükemmel olduğu gibi aksâm-ı dâhiliyyesi de zarîf zarîf mebâni-i husûsiyye ve müessesât-ı mâliyye, çârşılar, oteller, hânlar, hamâmlar, çeşmeler, meydânlar ve cevâmi'-i şerife ile nazara-i pirâdır. Câddeler sokaklar hemân kâmilten mefruş havâgâzı fenârlarıyla münevver olmakla berâber beldenin gittikçe tevessü' ve terakki eden muâmelât-ı ticâriyye ve münâkalât-ı ruzmerresinin derece-i ihtiyâc ile mütenâsib surette tevsî' ve tanzîmlerine dâima gayret ve himmet olunmaktadır.

Dâire-i Belediyye'nin neşr ettiği resmi bir istâtistika nazaran geçen sene zarfında (4740) yerli kesme, (8660) Bandırma paket taşı, (24716) âdi döşeme ve (252) tonoslu lağım yapılmış iken 323 senesi Martı ibtidâsinden Eylülü gâyesine kadar yedi ay içinde (6235) metre murabba' yerli kesme, (5413) metre murabba' Bandırma paket taşı, (40638) Satranc

âdî döşeme ve tûlân (2113) metre tonoslu lağım inşâsından başka (1279) bâcâ tathîr ve tûlân (1112) metre şose ve tûlân (3305) metre kordon inşâ edildiği ve terakkiyyât-ı fenniyye ve kavâid-i sıhhiyyeye muvâfık bir Frengi hastahânesiyle aşî tüpü için dârü'l-istihzâr fenni inşââtına dahi mübâşeret olunduğu anlaşılmaktadır ki bu mesâ'î ve ikdâmât Dâire-i Belediyye Hey'etinin ve fi'l-cümle Reis Vekili Saâdetlü Tevfik Paşa Hazretlerinin tanzîm-i belde husûsunda perverde eyledikleri âmâl-ı umrâna delildir.

Dâhil-i şehirde işlemekte olan kâroçalar (252) ve yük arabaları (344) ü dört tekerlekli olmak üzere (601) aded olup civâr köylerle nefis-i İzmir arasında amed ü şüd eden köy arabaları dahi iki yüze karîbdır. Bunlardan başka İzmir'in en işlek ve en büyük câddesi olan ve hükümet dâiresi civârından başlayarak beldenin ortasından geçen lâ-yuadd şuaabât-ı vâsiaya ayrıldıktan ve Kasaba Şimendüferi ile Bâsmahâne'de kâin mevkiine dahi bir şube verdikten sonra, Aydın Timuryolu'nun Kemer İstâsyonunda nihâyet bulan câdde-i cesîme üzerinde mebde'den müntehâya kadar muntazaman işlemek üzere birkaç kişi beyninde husûsi olarak akd edilmiş bir şirket tarafından işlettilen arabalar dahi şehrin teshîl-i münâkalâtına hâdimdir.

Mecâri ve vesâit-i nakliyye cihetiyle şöyle bir derece-i mükemmeliyyette bulunan şehir-i şehrin tekessür-i nüfus ve muâmelâtı yeniden daha bir takım turuk ve vesâit-i münâkale te'sisine ihtiyâc hâsıl etmekte olduğundan terakkiyyât-ı beldenin bu noktâ-i mühimmeden dahi mazhar-ı suhulet ve sür'at olması için dâire-i belediyye sâhil boyunca şehrin müntehâ-yı cenûb-ı garbîsinden müntehâ-yı şimâl-ı şarkîsine kadar temdîd etmek ve oradan da şehrin içerilerine doğru tramvay hutûtu tefrîş ve yeniden bazı cesîm câddeler daha küşâd eylemek tasavvurunda ve Bâsmahâne'den beda' ile Kokluca altına kadar bir tramvay hattı te'sisi hakkında vâki' olan mürâcaâtın menâfi'-i memlekete muvâfık surette hayyiz-i ârâ-yı vücûd olmasını tedkik ve tesri' etmektedir ki kısmen planları bile ihzâr edilmiş olan şu vesâit-i nakliyyenin mevcûde-i inzimâmı takdîrinde İzmir'in mücerred sâye-i umrân-ı sermâye-i cenâb-ı pâdişâhide himem-i sâmiye-i vilâyet-penâhi ile yeni bir şeh-râh-ı ma'mûriyyet

ve terakkiyâta daha dâhil dâiren-mâdâr tramvay hututuyla muhât ve mücehhez olacağı şübhesizdir.

İzmir'in Karatâş, Karântina, üstleri gibi Yukarı Mahallâtının aksâm-ı dâhiliyye ve Sâhiliyye-i belde ile olan münâsebâtını son derece teshîl edecek olan müessesât-ı nakliyye meyânında inşââtı ahîren hitâm bulmuş olan (Asânsör) (Alet-i Su'ûd) ı dahi zikr eylemek lâzımdır ki mezkûr Asânsör Karatâş civârında ve tramvay güzergâhı bir mahalde te'sîs edilmiş olup Yukarı Mahallât ahâlîsinin Rıhtım, Kemeraltı, Yemiş Çarşısı gibi şehrin hayât-ı ticâriyye ve sînâiyyesinin en büyük merkezi demek olan muvâkaa-i sür'at ve suhuletle gelip gidebilmeleri için mühim hizmetler ifâ edecektir.

İzmir'in her tarafca mazhar-ı olageldiği umrân-ı müstelzemü'l-şükrânın Ilıca ve Nârlıdere karyelerinde işmâliyle oralarda bulunan ahâlî ve eshâb emlakın ve bâ-husûs her sene mevsim mahsûsunda mekteb-i sanâyia âid Agâmennon Ilıcaları'na azîmet ve avdet eden halkın teshîl ve te'mîn-i mürur u ubûru maksad umrân-ı gösterânesiyle Ma'mûretü'l-Hamîd Mahallesi'nden i'tibâren Nârlıdere'ye kadar altı bin metre tûlunda bir tramvay hattının İzmir Dâire-i Belediyeince te'sîs ve tefrîşi tasavvur edilerek esbâb ve vesâil-i nizâmîyyesine tevessül ve keşifnâmesiyle harita ve şartnâmesi makâm-ı âli-i âidine takdîm ve isâl olunmuştur.

Sâye-i terakkiyyât-ı sermâye-i hazret-i pâdişâhide bu hattın te'sîsine muvaffakiyyet husûlunda oraların dahi İzmir'in cihet-i sâiresi gibi ma'mûr ve abâdânisine hâdim olacağı derkârdır.

Şehrin tenvîrâtı ekseriyyetle hava gâzıyla olup İzmir'in umûmî câddeleriyle sokaklarını gurûbdan tulû'a kadar tenvîr eden belediye fenârları (2210) adede bâliğ olmuştur.

Havâ gâzı tenvîrâtı yalnız esvâka mahsûs olmayıp mebâni-i âliye ve umûmîyye dahi mezkûr gâz ile tenvîr edilmekte, hatta mebâni-i husûsiyyenin birçoklarında bile günden güne hava gâzı isti'mâli taammüm etmektedir. Şehrin elektrikle tenvîri esbâbının istihsâlî dâire-i belediyyenin tasavvurât-ı umrân-ı perverânesi cümlesindendir.

Suhulet-i nakliyyât ve mükemmeliyyet-i tenvîrâtı şöylece icmâl edilmiş olan İzmir'in sâye-i saâdet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhide nâil olduğu vüs'at ve terakkiyyât-ı umûmîyyenin derece-i muhayyeresini inzâr-ı şükrân önüne vaz' etmiş olmak üzere İzmir şehri (1293) târihinde dört milyon murabba' metrelik bir sâhayı işgâl edebilmekte iken bugün bu vüs'atın (11) milyon murabba' metreyi tecâvüz eylediğini düşünmek kâfidir.

Şu vüs'at-ı icâp ettiren hâl, bit-tab'-ı nüfus-ı mevcûdetin o nisbette izdiyâdına dâl olacağına göre terakkiyyât-ı vâkıa-i ale'l-efrâd müessesât-ı nâfia ve hayriyye, mebâni ve emâkin-i ticâriyye ve sînâiyyeye dahi teşmîl edilecek olursa görülür ki İzmir ahd-ı füyûzât-ı vefd zıllullâhide pek çok terakki ve ma'mûriyyete nâil olmakla cidden mübâhidir. Ezcümle Fa'âliyyet-i ticâriyye itibâriyle mazhar olduğu terakkiyâtın derece-i mühimmesi geçen 320 senesinde İzmir'den mecîdiyye on dokuz hesâbıyla

İhrâcât Guruş	İdhâlât Guruş	
91,901,868	120,746,136	Cezayir ve Sevahil-i Osmâniyye'ye
537,362,380	355,719,690	Memâlik-i Ecnebiyye'ye
639,164,148	476,468,826	

İhrâcât ve İdhâlât vâki' olmasıyla müsbettir.

İzmir'in mülhâkat mücâveresinden Buca ile Karşıyaka dahi ayrıca zikr ve kayda şâyandır.

(3486) nüfus ile (1562) emâkini hâvî olan Buca karyesi ciyâdet-i havâsıyla öteden beri İzmir ağniyâ ve ecânibi tarafından mazhar-ı rağbet olmuş gayet vâsi' ve muntazam bâğçeler, zarîf ve mükellef köşklerle pirâye-dâr ve kadîmen ma'mûr şöhret-şiâr İzmir'in bir sayfiyyesi olup asr-ı kemâlât-ı hasr-ı hazret-i pâdişâhinin âsâr-ı terakkiyyât-ı nisârından olmak üzere teşekkül eden şube-, belediyye ile bir kat daha iktisâb-ı şeref ve ma'mûriyyet etmiş ve Aydın Şimendüferinin

her gün muntazaman âmed ü şüd ve nakliyyâtı orasının terakkiyyâtına başkaca hizmet etmekte bulunmuştur.

İzmir'in şimâl-i cihetine tesâdüf eden Karşıyaka'nın mevkien mâlik olduğu istivâ ve letâfet ve havâsındaki ciyâdet sebebiyle sâye-i terakkiyyât-ı pirâye-i cenâb-ı mülkdârîde pek az zaman zarfında ve pek çok nevâhi, hatta bazı kazâ merkezlerine gıpta-i bahş olacak surette mazhar olduğu terakki-i umrân-pirâ her türlü takdîr ve sitâyîşe sezâdır. Bu terakkiyyâta bir taraftan Kasaba Şimendüferi'nin Alâşehir-Uşâk postalarından mâ'dâ sabah akşam müteaddid ve husûsi trenlerinin , mukaddemâ küşâd edilen İzmir-Karşı Şosesi'nde kirâ arabalarının âmed ü şüdları ve diğer taraftan Şirket-i Hamîdiye Vapurları'nın sabâhtan akşama kadar seyr ü seferleri inzimâm ederek işbu vesâit-i nakliyyenin bahş ettiği suhulet sâyesinde Karşıyaka İzmir'in bir cevelângâhı, bir mesîresi olmuş ve bundan on beş sene evvel (1080) nüfusu câmi' olan Karşıyaka'nın bugün kayd-ı resmi ile müsbet olduğu üzere on bine karîb nüfusa mesken olması terakkiyyâtına bir delîl-i celî bulunmuştur.

Karşıyaka'da (202) dükkân, (6) hân, (1) hamâm, (21) fırın, (2496) hâne, (2) Rûm, (1) Ermeni, (2) Katolik mektebiyle (10) kelisâ ve bir misâfirhâne ve müteaddid gâzino mevcûd ve biri Bahâriye Câddesi'nde ve diğeri Soğukkapa'da olmak üzere iki câmi' ve Donanmâcı Câddesi'yle Tomâzo'da iki mescid-i şerif ve üç sene evvel inşâ olunan dâire-i belediyye şubesiyle iki sene mukaddem vücûda getirilen mekteb-i ibtidâî ve rüşdî-i inâs Karşıyaka'nın mebâni-i fâhiresinden ma'dûddur.

Reis ve a'zâsı Karşıyaka ahâlîsinden müntahab ve müteşekkil olan belediyye şubesinin şu birkaç sene zarfında tanzîm ve tefrîş ettiği bazı câdde ve sokaklar ve tramvay güzergâhındaki yollar ile Soğukkapa Meydanlığı Rıhtımboyu; (1000) adedi havâ gâzı ve (120) adedi petrol olmak üzere, (220) adet fenârla tenvîr edilmektedir.

Vaktiyle bir mütâlâa devr-i endişâni ve bir himmet şükrân-ı küzârâne ile vücûda getirilmiş ve yirmi dört arşın vüs'atında tutulmuş olan muntazam ve müstevî

Rıhtım'ı üzerinde ve bir taraftan Âlâybeyi'ne diğer cihetten Osmânzâde'ye doğru boydan boya ve Vapur İskelesi'nden Şimendüfer mevkısına imtidâd eden on altı arşın genişliğindeki kesime taşla mefrûş câddenin tarafeynine bir tarz-ı dil-nişinde inşâ edilmiş mükemmel yalılar, nazar-ı ribâ bağçeler ve bâ-husûs sâhil boyundaki mebâninin yek-diğerine hâil olmamak için bir hizâ ve istikâmette inşâsındaki mecbûriyyet-i inzâr-ı temâşâ ve takdîre başka bir zevk ve halâvet vermekte olduğu gibi iç tarafları dahi vâsi' bağ bağçelerle müteşekkil müteaddid mahallâtı ihtivâ eylemektedir.

İki sene evvel İzmir Dâire-i Belediyeince Şirket-i Hamîdiye Vapurları'nı Karşıyaka İskelesi'nden beda' ederek biri Soğukkapı'ya, diğeri Âlâybeyi ile Na'l Dükkân ve üçüncüsü dahi Osmânzâde İskelesi'nden geçerek Menemen kazâsının âdetâ Bostan Pâzârı hâlini alan Papas karyesine kadar sâhil boyunca temdîd edilmiş olan tramvay hattı ise Karşıyaka'ya başkaca ziyet-i bahş-ı umrân ve bu suretle İzmir'in Bornova Buca sayfiyelerine hâiz şeref ve rüchân olmaktadır. Bu tramvay hattı dâire-i belediyyenin tasavvuru gibi Papas karyesinden Dedebâşı denilen mevkî'a ve oradan da Soğukkapı'ya rabt edilecek olursa Karşıyaka'nın kesret-i vesâit-i nakliyye cihetinden de bir muhit-i ma'mûriyyet içinde hâiz nisâb-ı tekâmül olacağı şübhesizdir.

Hülâsa İzmir'in nevbenev cilvegâh olagelmekte bulunduğu terakkiyyât ve tevsîât nâkabil ta'dâd olup sâye-i semâ-pâye-i hazret-i veliyy-i ni'met bi minnet a'zamîde bi'l-cümle aksâm-ı memâlik şâhânenin mazhariyyet-i meşküresi meyânında ale'l-husûs bu şehri dilârânın hisse-i füyûzatü'l-hakk-ı sezâvâr-ı şükrân ve mübâhâttır.

Emâkin ve Nüfus

İzmir şehri sâhil-i bahire karîb ve denize nâzar üç dıl' üzere kârgîr olarak hakikaten şân-ı hükümete yakışacak surette binâ edilmiş bir hükümet konağıyla ittisâlında yine o tarzda yapılmış bir harem dâiresi, cesîm bir kışla , bir istihkam-ı hümayûn , bir debbüy, bir cebhâne, leylî ve nehârî bir i'dâdî mektebi , cesîm bir sanâyî' mektebi (4) askeri ve (31) Jandarma Karagolhânesi (1) hapishâne-i umûmî (53) câmi'-i şerif (51) mescid-i şerif (15) medrese (8) kütüphâne , (15) tekve (7) türbe (51) çeşme ve sebîl, (35) kelîsâ (17) havrâ, (87) mektep (10) hastahâne (39) matbaa(39) hamâm (3) değirmen (38) hotel (71) gâzino (55) lokanta (7) tiyatro (168) hân (713) kahvehâne (437) fırın, (31) buhâr ve suyla tedvîr olunur muhtelif fabrika (241) arak fabrikası,(3) şimendüfer istasyonu (141) Rûm ve Yahudhâne (15) yağhâne (9) şarabhâne (26925) emâkin-i husûsiyye (20252) dükkân ve mağâza ve sâireyi müştemildir.

Tahrîr-i nüfus mucibince zükûr ve inâs, yerli ve yabancı (135864) Osmânî ve milel ü akvâm-ı muhtelifeye mensûb (49448) ecnebi ki ba'de't-tahrîr kayd olunan (5124) nüfus ile berâber cem'an (185312) nüfusu hâvîdir.

Meskûkât

İzmir'de Meskûkât-ı Osmânîyye devâir-i emiriyyece fi'at mevzûası olan on dokuz guruh üzerinden ahz ve sarf olunmakta ise de beyne'l-tüccâr cereyân eden ahz ü i'tâlarda emvâl ve emtianın envâina göre meskûkât fi'atı da tebeddül edilir.

Misâlen: Arpa, kum dârî, sisâm* , bakla, yulâf, mısır pirinci, haşhâş tohumu, bal mumu alış verişinde mecîdiyye (20) guruh (5) sântim

* Susam

ve Osmânî lirası (110) guruş (7) ve hinta , dakik, kepek, çavdar, sarı darı, nohud, burçâk, kendîr tohumu, zeytin yağı, sâbûn , fasulye, böğrölce , keten tohumu, sâde yağ, patâtes, soğân, tütün, ip, ve gemi takımları ahz ü i'tâsında mecîdiyye (33) guruş (25) sântim ve lira (182) guruş ve pamuk, pamuk ipliği, kendîr, çuvâl, ma'den kömürü, yün, kitre, çehri, mâzı, yün boya, palamut, siyâh kuru üzüm muâmelâtında mecîdiyye (22) guruş (15) sântim lira (125) guruş ve kahve, şeker arpa pirinc, ahz ü i'tâlarında mecîdiyye (25) guruş (6) sântim ve altın (135) guruş (20) sântim ve gâz yağı, kırmızı, çivid, afyon, demir, halı, öküz, koyun, kuzu, keçi, oğlâk tâvşân derileri ve pamuk tohumu alış verişinde mecîdiyye (20), lira (108) guruş ve rezâki ve çekirdeksiz kuru üzüm ile kuru incir muâmelâtında dahi mecîdiyye (23) guruş (5) sântim ve Osmânî lirası (128) guruş mukabilinde tedâvül etmektedir.

Zürrâ' ve Ekyâl

İzmir çarşılarında ale'l-umûm bâsma ve sâire akmaşa da endâze ve çuhada arşın ba'zen metre ve yârda isti'mâl olunduğu gibi zahire pazârında sâtılân hububâtta da İstanbul kilesi kullânıbilir.

İzmir'de had-i vasat olarak bir İstanbul kilesi hinta (22) atik kıyye, şaîr* (17), darı (20), akdarı (21) kıyye sıkletindedir.

Panâyır ve Pazar

İzmir şehri cesîm bir ticâretgâh olmak hasebiyle çarşıları her gün her saat Pazar ve panâyır mesâbesinde olduğundan burada mahsûs pâzâr ve panâyır yoktur. Şu kadar ki her hafta pazar günleri Ali Paşa Meydânı'nda küçük bir hayvan pazarı kurulduğu ve İzmir'de zebh olunan sığırlarda Halkapınâr mevkiinde kassâblar tarafından mübâyaa olduğu gibi hubûbât da Kestâne Pazar denilen çarşıda fûrûht olunur.

* Arpa

Ahvâl-i Havâiyye

İzmir’de mizânü’l-harâre yâzın en sıcâk zamânlarda gölgede 34 ilâ 38 irâe ettiği gibi kışın en soğuk günlerinde de 2 ilâ 3 dereceden aşâğıya inmez. Şehrin civârında bulunan Nif, Yamanlar Dağlarıyla Kızıldağ’ına mu’tedil derecede kışın kâr nüzûl ederse de nefis-i İzmir’de pek nâdir yâğâr.

Birkâç senede bir kış serpinti kabîlinden bir iki def’a kâr yâğdığı görülür ve fakat anında yere düşmesiyle erimesi bir olur.

Yâzın en sıcâk zamânları temmuz ibtidâsından ağustos on beşine kadar olduğu gibi kışın en soğuk eyyâmı da Kânûn-i evvel ve sâni aylarıdır, ba’zen şubâtta ve mart ibtidâlarında da ziyâdece soğuk yâpâr. İzmir’in yâğmur mevsimi eylûlden mart nihâyetine kadar olan aylardır. Nisânda da ara sıra yâğmur yağarsa da andan sonra eylûle kadar nâdir olarak bârân tenezzül eder.

Deniz tarafından vezân olan garb rüzgârı ki burâca imbât denilir. Yâz güneşinin şiddetli harâretlerini ta’dîl, memleketi tefrîc eyler. Poyrâz rüzgârı kara tarafından vezân olduğu için yâzın pek sıcâk, kışın da ziyâdesiyle soğuk eser. Ancak Poyrâz rüzgârı pek az vezân olup Meltem rüzgârı olan imbât yâzın her gün ba’zân sabâhtan öğleye, ba’zen de öğleden akşâma kadar eserek kalıp ahâlîye bahş-ı neşât ve inbisât eyler.

Mevki-i Coğrâfî ve Kurâ

İzmir kazâsı doğrudan doğruya merkeze merbût (20) karye ile Bornova, Seydiköy, Torbâlî nâmlarıyla üç nâhiyeden müteşekkildir. İşbu nevâhiden Torbâlî nâhiyesi Aydın Timuryolu güzergâhında olduğu gibi Seydiköy, Bornova nâhiyeleriyle Buca karyesi dahi ayrıca birer timuryolu şubeleriyle İzmir’e kesb-i irtibât eder.

İzmir kazâsı şimâlen: Mağnisâ ve Menemen, şarkan: Kasaba, Bâyıdır ve Tîre

Cenûben: Kuşadası ve Seferihisâr, garben: Urla ve Foça kazâları ve İzmir Körfezi'yle mahdûd nevâhi merkezleri dâhil olduğu hâlde (116) karye muhtevîdir.

Merkez Vilâyete Mülhak: Kurâ	Nevâhi
20	 Nefs-i İzmir'de
13	1 Bornova
39	1 Seydiköy
44	1 Torbâlı Maa Tiryanda

116

İzmir'in Kazâ İtibâriyle Nüfusuyla Bir Sene Zarfındaki Vukuâtı

İzmir'in kazâ i'tibâriyle ba'de't-tahrîr nüfus-ı umûmîyyesi dahi (231199) kişiden ibârettir.

İzmir kazâsında geçen üç yüz yirmi iki senesinde (5329) münâkehât ile zükûrdan (3192) ve inâsdan (3035) tevellüdât ve zükûrdan (2350) ve inâsdan (2733) vefeyât vuku' bulmuştur.

Nefs-i İzmir'e Merbût Kurânın Esâmîsi

Balçova, Tırâzlı, Nârlıdere, Tahtacı, Uzundere Tahtacı, Nârlıdere Bayâtlı, Abdullah Ağâ Çiftliği, Yeni Kelîsâ, Buca, Mersinli — Yeniköy, Karşıyaka Sıralı, Yamanlar, Sancâklı, Alurca Tahtacı, Şemikler, Çiğilli, Boşnâk, Seki, Na'l Dükkân, Hamîdiye — Bayraklı.

Ahvâl-i Arâzi ve Zirâat

İzmir kazâsı arâzisi nev' ve terkibâtca (Bazâlt-ı terâkid-i metâfir) ve kısmen arâzi-i bürkâniyye olup dâhil kazâda (1200) kilo metre murabbaî mevrû' ve (600) kilo metre murabbaî kısmen kabil-i zirâat ve fakat gayr mevrû' ve (992) kilo metre murabbaî büsbütün gayr-i kabil zirâat-ı arâzi vardır. Zirâat edilen arâzinin

ekseri bâğlık ve kusûri tarla olup bâğ mahâllerinden gayr-i yerlerde buğday, arpa, mısır, sisâm, tütün, bostân ve sâire yetiştirilir.

Arâzinin kuvve-i inbâtiyyesi birbiri üzerine a'lâ derecesindedir. Bâ-husûs Balçova karyesi civârında kâin Ilıca mevkiî ile Kal'a tımârında bulunan tarlalarda ve Karşıyaka arâzisinde tarafında mahsûs yetiştirildiği gibi bunlardan senede üç dört nev' hâsılât alınır.

İzmir Kazâsı Ormânları

İzmir kazâsı vilâyetin bazı kazâları istisnâ edildiği hâlde ormanların vüs'atı cihetinden ikinci derecede olup maa nevâhi altı kıt'a ormânı muhtevî ve mesâha-i sathiyeleri ale'l-müfredât ber-vech-i âtîdir:

Dönümler	Ormanların İsimleri
960000	Kızıldağ'ı
144000	Karacadağ'ı
12000	Yamânlar Dağı
36000	Mahmûd Dağı
36000	Söğüdcük Dağı
30000	Somaklık Dağı
350000	

Kızıldağ ormanları Urla, Seferihisâr kazâları ile Seydiköy nâhiyesi dâhilinde ve seyrek bir hâlde kızılçam eşcârını hâvî olup kısmen kerâste i'mâlina sâlih ise de kömür ihrâkına elverişli meşe ve pırnâr eşcârı yok gibidir. Bu dağın sırtları ve etekleri hemân kâmilten armud, palamut eşcârı ve tapulu arâzi ile mestûrdur.

Karacadağ Ormanının hâvî olduğu kızılçam eşcârı dahi kısmen kerâste i'mâlina elverişli olup fakat seyrek ve müteferrik bir hâlde bulunduğundan perâkende suretiyle ufak çâp kerâste i'mâl edilmekte ve bu ormanda kömür i'mâlina yarar eşcâra tesâdüf edilememektedir.

Torbâlı nâhiyesi dâhilinde kâin Mahmud Dağı ve Söğüdcük ormanlarının hâvî olduğu eşcâr-ı müteferrik ve kısmen perâkende suretiyle kerâste i'mâlina sâlihdir.

Karşıyaka'nın üst tarafında kâin Yamânlar Dağı Ormanlarından – İzmir'in ciyâdet havâsını te'mîn ve hilâf-ı nizâm-ı kat'ıyyâtla tahrîbinden muhâfaza maksadıyla – hayli zamandan beri men' edilmiştir.

Maâdin

İzmir kazâsı dâhilinde üç imtiyâzlı, ikisi ruhsatnâmeli olmak üzere keşf olunmuş beş kıt'a ma'den mevcuttur.

İmtiyâzlı ma'denlerden biri Azâb Dağı'nda, diğeri Gümüldür'yede simli kurşun ve çinko, üçüncüsü Ilıca Deresi'nde yalnız sîmli kurşun ve ruhsatnâmeliler de Karşıyaka'da antimon ma'denidir

Sîmli kurşun ile çinko ma'denlerinde el-yevm hafriyyât ve ameliyyât devâm etmekte olduğu gibi Karşıyaka'daki antimon ma'denlerinden 322 senesinde 31 tonilâto ve 862 kilo ma'den ihrâc ve Avrupa'ya imrâr edilerek 24303 guruş kıymet üzerinden resmi istifâ olunmuştur.

İzmir Civârında Agâmennon Ilıcısı

İzmir cenûb-ı cihetinde kâin olup milattan bin iki yüz sene evvel Mora Şibh-i Cezîresi (Argos) şehrinin hükümdârı bulunan ve şâir-i meşhûr (Homer) in İlyâdâ unvânıyla Truvâ Muhârebesi'ni musavver olarak yazdığı manzûmesinde mezkûr olan (Agâmennon) un Truvâ Seferi'nden avdetinde şimdiki miyâh-ı ma'deniyye mevkiinde bir müddet meks ve ârâm etmesi üzerine Agâmennon Ilıcısı nâmını almıştır.

Miyâh-ı ma'deniyye-i mezkûre-i Ma'mûretü'l-Hamîd Mahallesi'ne bir çâryek saat mesâfede ve Deve Dağı ile Kaya nâm tepeleri meyânından cereyân ederek Çakal Burunu denilen denize mansab olan Soğuksu Deresi'nin yatâğından neb'ân eder bir nev' (Miyâh-ı kibritiyye-i hâre) dendir.

Derece-i harâreti ale'l-âde (48) ba'zân kayalar aralarından neb'ân eden yerlerinde (70) santigrâd olup terkîbâtında (Kibrîtiyyet-i sûd, fahmiyyet-i sûd ve magnezi) ve bir mikdâr serbest olarak (Hâmız-i kibrîtiyyet-i mâ') mevcuttur.

Mezkûr menbalardan tahte'l-arz borularla nakl edilen sularla idâre kılınmakta olan bu bânyo ezmine-i kadîmede inşâ olunmuş ve'l-yevm mevcûd ve fakat harâb bir binâ mahallinde vâki' bulunmuştur.

İşbu binâ-yı kadîmin Agâmennon tarafından ma'bûd (Apollon) nâmına yapılmış bir bir ibâdethâne olduğu mervîdir.

(Rie-i mafsaliyye-i müzmine) ve (Âlâm-ı asabiyye) ve sâir hastalıkların ilâc müessiri olan bânyolar mevkiinin vehâmeti, barınacak ebniyenin mefkudiyyeti yüzünden muattal ve nâkabil istifâde bir hâlde iken sadr-ı esbak merhûm Halil Rif'at Paşa'nın âsâr himmetiyle vilâyetimiz ve vâliliğin de bulunduğu sırada Yeni Kal'a bataklıklarının doldurulması üzerine oraların havâsı kesb-i ciyâdet etmiştir.

Nâm-ı kudsiyyet-i ittisâm hazret-i mülkdâr-ı a'zamîye nisbetle taâli etmiş sanâyî' mektebinin akarâtından olan bu ılıcalar mükemmel odaları müştemil olarak her sene mevsiminde züvvâr ve misafirine küşâde bulundurulmakta ve mevsim-i mahsûsunun hulûlünde buraları hastegân gibi binlerce erbâb zevk ü safâ ile hınca hınç dolmaktadır.

Ma'mûretü'l-Hamîd'den Ilıca'ya kadar bir şose üzerinde yazın birçok arâbalar âmed ü şüd ile züvvârı nakl eder. Ilıca mahallinde müteaddid gâzino, hotel, bakkâl dükkânları ve lokânta mevcûd olup burası mevsiminde âdetâ panâyır hâlini alır.

Ilıca mevkiine gidip istihmâma lüzûm görmeyenler mevkiî karîb olması hasebiyle yaz mevsiminden başka kış zamanlarında da ellişer altışar kıyyelik varillerle getirip hânelerde istihmâm ederler.

İzmir'in Ahvâl-i Târihiyyesi

İzmir şehrinin ahvâl-i kadîme-i târihiyyesi hakkında bir fikir-i mücmel edinebilmek için bütün Aydın vilâyetinin kable'l-milâd münkasım bulunduğu kıt'anın ve meskûn bulunduğu akvâmın şöylece bir nazar-ı târihiyyeden geçirilmesi iktizâ eder.

İşbu aksâm: (قاريا Carie), (فريگيا Phrigie), (ليديا Lydie), (ميسيا Mysie), (ايونيا Ionie), (عوليا Eolie) nâmında beş memleket-i kadîmeden ibâret olup bunlardan her birinin kendine mahsûs vakayi'-i târihiyyesi ve'l-an payedâr ve câlib-i inzâr-ı bakayâ-yı âsârı vardır.

Vakayi' ve âsâr-ı mezkûrenin devr ü dirâz-ı tedkik ve tatbbî ve bu mahâl-ı kadîmeden her birinin suret-i kat'iyyede taayyün-i sükkân ve tahdîd sâhası gerek sâlnâmenin hacim cihetiyle müsâadesizliğine ve gerek cem' ve tertîb-i ma'lûmât için muayyen olan vaktin darlığına binâen bu def'alık mümkün olamamış ise de şu ma'lûmât-ı munderice yine her hâlde vilâyetin ahvâl-i kadîme-i târihiyye ve âsâr-ı atîka-i mevcûdesi hakkında lüzûmi derecede bir fikr-i sahîh hâsıl edebilmek meziyyetinden de mahrûm sayılamaz.

Taksimât-ı kadîmesi bâlâda arz olunan vilâyetin (قاريا Carie) kısmı şimdiki Menteşe sancâğının bulunduğu yerler olup târihin burada tesâdüf ettiği ahâlî en muhârib en cesûr akvâmdan idi.

Âtîde mücmelen bahs edilecek olan (ليديا Lydie) hükümetinin sukutundan sonra (Keyhüsrev)* tarafından zabt edildi. Mürûr-ı zaman ile muhtâriyyet kesb etti. Ba'dehû İskender'in yed-i gâlibiyyetine, daha sonra Româ İmparâtorluğuna intikâl eyledi. Româ'nın inkırâzı üzerine Selçukiler tarafından zabt edilmiş ve idâresini deruhte eden (Emir Menteşâ) tarafından kendi ismiyle tevsîm edilerek yed-i adâle-i pirâ-yı Osmâniyân'a intikâlinde sonra dahi ayni ismi muhâfaza eylemiştir.

* Kyros

Bu kıt'anın en meşhur ve ma'rûf ve birçok vakayi'-i târihiyye ve âsâr-ı medeniyyeye sahne ve mecma' olan beldesi (Hâlikârnâs Halicarnasse) nâm-ı kadimeyle müsemmâ (Bodrum) beldesidir.

(Eolya) kısmı Gedus Nehrinin mansabından beda' ile Bergama kazâsının cihât-ı sâhiliyyesine isâbet eden yerler olup ahâlî-i kadîmesi (plaj) lardır. Ahâlî-i mezkûre mütemeddin ve müstahkem kılâ' ve bilâda mâlik edilir. İbtidâ-i Yunânilerin yed-i zabtına ba'dehû (Keyhüsrev)n taht-ı tâbiyyetine girdiler. (Eolya) bir zamanlar kadîm Bergama Krallığı'nın muzâfâtından oldu. Hükümet-i mezkûrenin Româlılara intikâliyle beraber Româ İmparâtorluğu'nun eczâ-yı memâlik i'dâdına dâhil olarak (1306) sene-i mîlâdiyyesinde Selçukiler tarafından zabt edildi. Ümerâ-yı Selçukiyye'den (Emir Karesi)nin ismiyle mevzû' bahs (Eolya)yı (şimdiki Bergama'yla Karesi sancâğını) muhit olan yerler (Karesi) tesmiye edildi.

(Miziya) memleket kadîmesi Karesi sancâğıyla Bergama kazâsının cihât-ı dâhiliyyesine isâbet eden yerler olup pek kadîm ve meşhûr bir devre-i medeniyetin âsâr-ı muhayyire-i mi'mâriyyenin, terakkiyyât-ı mühimme-i âliyenin cilvegâhı olmuş olan bu yerlerde müverrihîn en evvel hâl-ı bedeviyette ömr-i güzâr (Miziya) lıları bulmuşlardır. Ahâlî-i mezkûre kendilerinden daha müterakki daha mütemeddin olan komşuları (Lidya)lıların taht-ı hakimiyetine girmiş ve ilk ders-i medeniyeti onlardan almışlardır. (Lidya) (Keyhüsrev)n yed-i galibiyetine geçtiği zaman (Miziya) dahi bi't-tabi' İrânlılara intikâl etmiş ba'dehû İskender ve haleflerinin, daha sonra Româlıların olmuştur. Româlılardan Selçukilere geçerek (Karesi) nâmını alan (Miziya) kıt'ası cennetmekan Sultân Orhân Hân Hazretleri tarafından zabt ve teshîr buyurulmuştur.

Aydın sancâğının cihât-ı şarkiyesiyle Denizli sancâğını müştemil olan (Firigya) kıt'a-i kadimesi öteden beri kuvve-i inbâtiyyesinin ehemmiyyeti ile meşhûr olup teşekkülât-ı ma'deniyyesi, bünye-i turâbiyyesi bürkânî olduğundan edvâr-ı târihiyyede birçok defâlar müdhiş harekât-ı arziyyeye uğramış ve gerçi ezmine-i târihiyyece indifââtına tesâdüf edilen yanar dağları hâvî değil ise de edvâr-ı kable't-târihiyyede işlek birtakım volkanları bulunduğu, bazı arâzinin teşekkülât-ı meşhûdesinden

erbâbınca istidlâl edilmekte bulunmuştur. Buraların ahâlî-i kadîmesi dahi (Lidya)lıların taht-ı hükmüne girmişler ve meşhûr (Lidya) hükümdârı (Kirezus)un (Kihseru)e mağlûbiyyeti üzerine İrânilerin, ba'dehû Româlîların tâbiyyetine dâhil olmuşlardı. Româ'nın sukutundan sonra Selçukilere geçen havâlî-i mezkûrenin şimdiki Aydın sancâğı tarafları devlet-i ebed-i müddet-i Osmâniyye'nin ibtidâ-yı te'sisinde ümerâ-yı Selçukiyye'den (Aydın Bey) Oğulları'nın elinde olup Aydın Oğulları'ndan Îsâ Bey Aydın ilini Yıldırım Sultân Bâyezid Hazretlerine teslim ve vilâyetin vech-i tesmiyesi bundan neş'et etmiştir.

Denizli sancâğı kısım (Germiyân) ilinin kısmı olup (Germiyân)zâdelerin elinden tav'an alınmıştır.

Denizli sancâğının havâlî-i şarkıyyesiyle Sâruhân sancâğının tamâmından teşekkül etmiş olan kadîm (Lidya) memleketi kable'l-milâd bir zamanlar Adalar Denizi'nden Kızıl Irmağa kadar vüs'at bulmuş bir hükümetin merkez hükümrânı ve ma'mûriyyeti idi. (Lidya)nın son devre-i kemâlinde hükümdâr olan meşhûr (Kirezus) (Keyhüsrev)le girdiği bir muhârebede mağlûb olmuş ve (Lidya) eyâlât-ı İrâniyye meyânına idhâl edilmiştir. Ba'dehû İskender-i Kebîr'in dest-i teshîrine geçen memleket kendisinin vefâtından bir müddet sonra Româlîlara ve şarkî Româ İmparâtorluğu'ndan dahi Selçukilerin yed-i zabtına intikâl ederek idâresine me'mûr olan (Emir Sâruhân) ismiyle bu günkü Sâruhân nâmını aldı. Ba'dehû Sultân Murâd Hân-ı Sâni Hazretlerinin zaman-ı saltanatlarında dâhil kalemrev Osmânî oldu.

Vilâyetin Menderes Nehri mansabından (Gedus) Nehrinin mahal-i insâbına kadar imtidâd eden aksâm-ı sâhiliyyesini muhtevî (İyonya) kabde'l-milâd (2000) seneyi mütecâviz bir zamandan beri faâliyyet-i ticâriyyesi, servet ve ma'mûriyyeti, terakkiyyât-ı sînâiyye ve tekammülât-ı fikriyyesi ile müştahir bir kısım olup bu havâlî evvel zamanlardan beri terakkiyyât-ı medeniyyeye hidemât-ı mühimmesiyle şöhretgir âlem olagelmıştır. (İyonya) ya birçok bilâd-ı meşhûre ma'mûre te'sis etmiş idi ki işte İzmir bu bilâd-ı ma'mûre-i kadîmeden biridir. İzmir'in ahvâl-i târihiyyesini tafsîle girişmezden evvel şurasını arz edelim ki ahvâl-i kadîme-i târihiyyesi ber-vech-i

bâlâ-i mücmel ve umûmî bir surette bast ve beyân edilen aksâm-ı vilâyetin her birinde edvâr-ı kadîme-i târihiyyeye âid olmak üzere mevcûd bulunan âsâr-ı atîka ve bilâd-ı kadîme hakkında sâlnâmenin mülhakat kısmında ayrıca ma'lûmât-ı kâffeye muharrer ve her kazânın ahvâl-ı husûsiyye-i târihiyyesi, âsâr ve vakayi'-i meşhûresi o ma'lûmât meyânından mezkûr olduğundan burada marû'l-arz aksâm-ı ihtivâ eden bilâd-ı kadîme ve âsâr-ı atîkaya dâir birer birer i'tâ-yı tafsilâta lüzûm görülmemiş ve beyânât-ı ânîfeden maksad âsâr-ı atîka ve mebâni-i kadime ile şiddet-i münâsebeti olan esmâ' ve taksimât-ı târihiyyesi hakkında bir fıkı-i muhtasar vermekten ibâret bulunmuştur.

İzmir'in târih ve suret-i te'sîsi edvâr-ı târihiyyenin mechûliyyetleri için de gâib olup gitmiş ve şimdiye kadar icrâ edilen tetkikatta bu bâbda kat'i ve sarîh bir ilm hâsıl olmayıp müverrihînin beyânâtı muhtelif bulunmuştur.

Zâten bilâd-ı meşhûre-i kadîmeden birçoklarının müessisleri ile zaman-ı te'sîsleri hakkında ma'lûmât-ı tâmmе kabil olamıyor. Çünkü bu misillü bilâdın kademî, edvâr târihiyyenin ihâtasından hâric ve zabt-ı vukuât için iktizâ eden vesâitin nedret ve fıkdanî zamanlarına müsâdif olmağla ezmîne-i ibtidâiyyenin her türlü havâdis ve vakayi' gibi bilâd-ı meşhûre-i kadîmenin suret ve târih-i te'sîsleri de mazbût ve müdevvin bir şekl-i sahîhde değil eslâfdan ahlâfa muharrif ve ale'l-ekser hurâfât ile memlû bir hâlde intikâl edip geliyor. Binâen aleyh kabîl-i mübhemât-ı târihiyyede müverrihînin kîl u kâl münâkazayla uğraşmaktan ise târihin dâire-i kayd ve zabtına hakkıyla dâhil olan vakayi-i zikr ile iktifâ etmek daha muvâfık olsa gerektir.

Muhakkakât-ı târihiyyedendir ki İzmir şehri (3000) seneye karîb bir zamandan beri mevcûd ve meşhûr bir şehirdir. Menderes ve Gedus Nehirlerinin mansabları arasında bulunan ve (İyonya) nâm-ı kadîmiyle benâm olan sevâhilde milâttan sekiz on asr-ı makdem birtakım nehirler var idi ki bunların en meşhûrları başta (Efes Ephêse) (Şimdiki Ayâsuluğ Mevkiî) olmak üzere (Kolofon Colophon) (Seferihisâr'da el-yevm Rûm köyü denilen kasaba civârındadır) (Foça Phocéa) (Şimdiki Foça'dır) (İzmir Smyrne) (Klazomen

Clazoméne) (Urla Tahaffuzhânesi'nin bulunduğu yer) (Priyen Priéne) (Söke dâhilindedir) (مِليت Milet) (Söke dâhilindedir) (تَؤوس Téos) (Seferihisâr dâhilinde Sığacak nâhiyesi) (اريتره Erythrées) (Şimdiki Çeşme kasabasıdır) şehirleri idi. Bunların hepsi de (Lidya) hükûmetine cizye güzâr edilir. Fakat umûr idârelerinde kendi kânunlarına tabiiyyet ederlerdi. İzmir gerçi bu şehirlerin en kadîmi değil ise de en meşhûrlarından idi. Bunların hepsinde fa'âliyyet-i ticâriyye, sanâyi'-i nefise, terakkiyyât-ı ilmiyye, kuvva-yı berriye ve bahriyye teâlî etmiş idi. (Lidya)nın inkırâzından sonra bu şehirler (Keyhüsrev)e daha sonra İskender'in haleflerine, ba'dehû Româ İmparâtorluğu'na intikâl etti. Bunların birtakımları vakayi'-i târihiyye, muhârebât-ı şedîde neticesi olarak harâb oldu. İzmir ise şeref ve ma'mûriyyet-i kadîmesini gittikçe tezyîd etti. Sâir (İyonya) şehirleri ile birlikte İzmir Româ İmparâtorluğu'na geçtiği zaman ehemmiyyeti bir kat daha tezâyüd etmiş ve kayserin mümtâz bir şehri olmuş idi.

Milâdın (188)inci senesinde müdhîş bir zelzele İzmir'i haylice tahrîb etti. Fakat az bir müddet zarfında şehir müceddeden inşâ edildi. Româ İmparâtorluğu'nun şarkî ve garbî olmak üzere iki kısma ayrıldığı sırada İzmir Româ İmparâtorluğu'nda kalmış idi. (1084) târih-i milâdisinde Selçukîler tarafından zabt edildi ise de on üç sene sonra (Bizâns) hükümdârı (Jân Dukâs) tarafından istirdâd edilmiştir. Muahharen ümerâ-yı Selçukiyye'den Aydın Bey ile mahdûmu İzmir'i tekrar zabt etmişler idi. Bir müddet sonra Rodos Şovalyeleri şehir-i mezkûru yed-i tasarruflarına geçirerek haylice tarsîn ve tahkîm ile nâ-kabil-i zabt bir hâle getirmişler, fakat Aydın Bey'in mahdûmu Ömer bunları def' ü tenkîl için üzerlerine asker sevk ederek muhârebede kendisi maktûl olmuş ise de asâkir-i mütebâkıye-i ahâlînin gafletinden bil-istifâde hûnrîzâne bir harb ile İzmir'i tekrar memâlik-i İslâmiyye i'dâdına idhâl eylemişlerdir.

İzmir muahharen Sultân Orhân Gâzi Hazretlerinin devr-i saltanatlarında zamîme-i mülk-i Osmânî kılınmış ve rivâyete nazaran müşârünileyh tarafından şehrin esbâb müdâfaasını ikmâl zımnında el'ân harâbesi meşhûd olan (Kadife) Kal'asının limâna nazar olan tarafında bir kal'a inşâ buyurulmuştur.

Bir zaman sonra Timurlengin musallat olduğu Mısıra da Rodos Şövalyeleri tekrar İzmir’i zapt etmişler, fakat Osmânlıların müdâfaât-ı şedîdesinden kurtulamamışlardı. Timur öteden beri avâze-i şöhrat ve serveti cihânı tutan İzmir’in iki taraf muhâsım ortasında kaldığını haber alır almaz maiyyetindeki nâlân-girân ile şehri muhâsara ve rivâyete nazaran İzmir Limanı askerlerinin attığı taşlarla doldurarak şövâlyeleri istîmâna mecbûr ve memleketin bütün ahâlîsini katl etti.

Cennetmekân Mehmed Hân-ı Evvel Hazretlerinin zaman-ı saltanatında âsî (Cüneyd) vakıasının izâlesinden sonra bu şehir-i şehir artık kat’iyyen eczâ-yı memâlik-i Osmâniyye’den oldu. İzmir’in vakayi’-i meşhûre-i târihiyyesi meyânında (1664) târih-i milâdisinden i’tibâren burada vukua gelmiş olan müdhiş ve muharrib zelâzil-i arziyyeyi dahi zikr etmek lâzım gelir ki bunların (1688) târihinde vuku’ bulanları bir de harîk-ı hâil-i inzimâm etmesiyle şehri hemân kâmilten tahrîb eylemiş idi.

İzmir’in âsâr-ı meşhûre-i târihiyyesine gelince burada kable’l-milâd birçok âsâr-ı mi’mâriyye ve nakriye-i nefise mevcûd bulunduğu kütüb-i tevârihde mestûr ve şehrin o zamanlar dahi hâiz olduğu faâliyyet-i âliye ve fenniye bunu müebbed ise de muhtelif zamanlarda vuku’a gelen müteaddid harekât-ı arziyye ve harîkler sebebiyle âsâr-ı mezkûre zamanımıza kadar pâyidâr kalamamış ve bugün İzmir’de müsâdif-i inzâr ve âsâr-ı atîka itlâkına sezâvâr olan bi’l-cümle mebâni ve müessesât hep Osmânlı mi’mârisine âid bulunmuştur. Ez-an cümle’l-yevm harâbeleri müşâhede olunan (Kadife) Kal’asının cebhe-i sahiliyesinden bazı tarafları ecdâd-ı maâli-i nejdâ cenâb-ı pâdişâhiden cennetmekân Sultân Orhân Gâzi Hazretlerinin devr-i saltanata âid bir âsâr olup eski topların menziline göre elverişli görülmediğinden metrûk kalmış ve şehrin muhâfazası zımnında leb-i deryâda ve şimdiki Hisâr Câmi-i Şerifinin pişgâhında bir kal’a inşâ edilmiş idi ki o semtin Hisâr Önü, Hisâr Arkası nâmıyla yad edilip gelmesi işte vaktiyle orada kal’a mevcûd olunmasından ileri gelmektedir. Bu kal’a muahharen asr-ı Mehmed Hân-ı Râbi’de bugünkü (Yeni Kal’a)nın inşâ edilmesiyle ehemmiyyetten sâkıt olmuş ve etrafına çarşılar, mağâzalar te’sîs edilmeğe başlanılarak (1286) da kâmilten hedm edilmiştir.

Yeni Kal’anın bulunduğu mevki o zamanlar Sancâk Burunu nâmıyla benâm olup mezkûr kal’a (1244) târihinde şehrin yetiştirdiği ekâbirden Mansûri

Zâde Emin Efendi merhûm me'mûriyyetiyle bâ-fermân-ı hümâyûn-ı ta'mîr ve tarsîn edilmiş olduğu gibi el-yevm dahi en mükemmel vesâit-i müdâfaa ile mücehhez bulunmuştur.

Âsâr-ı atîkadan olmak üzere olan Vezir ve Osmân Ağâ Suları denilmekte olan iki büyük suyun mecrâ ve bendleri dahi mevcûttur ki bunlardan Vezir Suyu Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşanın bi'z-zât İzmir'e uğradığı sırada te'sîs ve (1081) târihinde vakf eylediği cesîm kemerler ve kârgîr mecrâları dâhilinde akmakta, Osmân Ağâ Suyu'nun merhûm müşarünileyhin vekîl-i harcî Osmân Ağâ'nın âsâr-ı hayriyyesinden bulunmaktadır.

İzmir yed-i adâlet-i müebbede-i Osmâniyân'a geçtikten (1283) târih-i hicrîsine kadar usûl-ı kadîme üzere idâre bu târihte vilâyât-ı şâhâne teşkil buyurulmuş olduğundan Aydın vilâyetinin merkezi olmuştur.

(1284) târihinde Rıhtım inşâ edilerek İzmir'in târih-i terakkiyyâtında yeni bir devre-i ma'mûriyyet ve vüs'at daha başlamış ve bir bu şehri şehir asr-ı maâli hasr-ı cenâb-ı pâdişâhide ezher cihet mazhar olduğu terakkiyyât ve füyûzât ile dahi — <<İzmir şehri hakkında ma'lûmât>> ser levhalı kısımda tafsîl edilmiş olan — bugünkü hâl-ı kemâl-ı umrânına vâsıl olmuştur.

İZMİR'E MERBÛT NEVÂHÎ

Nâhiyelerin Esâmîsi Hurûf-ı Hecâ Üzere Tertîb Edilmiştir.

Bornova Nâhiyesi		
— Me'mûrîn-i Nâhiye —		
Müdür Mehmed Re'fet Bey Yunan Madalyası Nâib Mahmûd Efendi Edirne Ruûsi	Tahrîrât Kâtibi Mihâlâki Cîlîdî Maa Tahrîr Vergi Kâtibi Mehmed Rüşdî //	Efendi
(Nâhiye Meclisi) [*]		
Reis Müdür-i Nâhiye A'zâ Tahrîrât Kâtibi Efendi // Aşıkırlı Hâcî Ali Ağâ	A'zâ Hâcî Edhem Efendi // Memi Yenâki // // Hâcılarlı Nikolâki Efendi	
(Maârif Komisyonu)		
Reis Müdür-i Nâhiye A'zâ Belediye Reisi İsmâil Hakkı Efendi // Hâcî Hüsnî // // İsmâil Hakkı Efendi //	A'zâ Hüseyin Beşirâki Efendi // Giridli Haydar // // ve Kâtip İdris Nuri //	
Zükûr	(Mekteb-i İbtidâî)	Înâs
Muallim İsmâil Hakkı Efendi 5 ₺ // Yusuf Ziyâ // Talebe 65	Muallime Necmiye Hânım Talibât-ı Aded 25	
(Zâbitâ Dâiresi)		
Zâbitâ Me'mûru Yüzbaşı Ali Efendi Liyâkat Jandarma Piyâde Nefer 44 // Süvâri // 12	Polis Komiseri Ali Gâlib Efendi 5 ₺ // Jurnal Kâtibi Hüseyin // // Me'mûru Nefer 6	
(Belediye Dâiresi)		
Reis İsmâil Hakkı Efendi A'zâ Hâcî Hüsnî // // İmâmzâde Ali // // Âristotali Yevâki Efendi	A'zâ Yorgâki Atnâşyâdi Efendi // Hâcılarlı Mihâlâki // Kâtip Hasan Ferid // Tabîb Kasti Atnâşyâdi //	
Komiser Kasti Tâmbâfoblo		
[*] Vezâif-i adliyye ve sulhiyyeyi ifâya me'zûn		

(A'sâr İdâresi)	
Kol Me'mûru Tevfik Efendi	Paralı Köprü Muharriri Mehmed Ali Efendi
Merkez Muharriri Nazmi //	Muharririn-i Muvakkate Nefer 10
Halkapınâr Muharriri Zihni //	Kolcu // 10
(Vesât-i Nakliyye Komisyonu)	
Reis Müdür-i Nâhiye A'zâ Redif Süvari Bölük Kumandanı Âdem Rızâ Bey	A'zâ Hâcî Ali Ağâ // İncezâde Rızâ Bey // Arabkirlizâde Tevfik Efendi
(Düyûn-ı Umûmiyye İdâresi)	(Reji İdâresi)
Bornova Me'mûru İdris Nuri Efendi // Kolcusu Yusuf Ağâ Kokluca Me'mûru Musa Kâzım Efendi // Kolcusu Hüseyin Sırrî //	Me'mûr Celâleddin Bey Satış Me'mûru Atnâş İvânô Efendi Piyâde Kolcubaşısı Mahmûd Ağâ // // // İbrâhim Ağâ Kolcu Nefer 12
(Orman İdâresi)	
Piyâde Koruyucusu Bekir Efendi	Ondalık Me'mûru Yahya Efendi
Nâhiyenin Mevki'-i Coğrafyası	
Mevki'-i Coğrâfî — Bornova nâhiyesi İzmir'in şimâl-i şarkisinde kâin Sipilos nâm-ı diğer Yamanlar Dağı'yla Nif Dağı'nın sutuh mailerinden ibâret olup şimâlen: Mağnisâ ve Menemen kazâları, şarkan: Nif kazâsı, cenuben: Seydiköy ve Torbâlı nâhiyeleri, garben: İzmir şehir ve körfeziyle muhât ve (12) karyeyi şâmindir.	
(Merkez Nâhiye)	
Merkez Nâhiye: Bornova kasabası olup Kasaba Timuryolu'nun yedi buçuk kilometrelik bir şubesiyle İzmir'e merbûttur. Kasaba-i mezkûre ((38) derece (39) dakika arz-ı şimâl ve (34) derece (39) dakika tûl-i şarkîde kâindir.	

(Mekâtib-i Mevcûde)								
Nev’-i Mekâtîp			Derecâtı			Aded-i Mekâtîp		
İslâm-ı Zükûr			İbtidâî			14		
// İnâs			//			1		
Rûm-ı Zükûr			Rüşdî			4		
// İnâs			//			4		
(Nâhiyenin Emâkin-i Husûsiyyesi)								
Hâne	Dükkan	Hân	Hamâm	Fırın	Yâğhâne	Debbâğhâne	Kiremithâne	Tersâne
2935	120	5	3	31	19	4	6	1
(Emâkin-i Emîriyye ve Hayriyye)								
Hükümet Konağı	Câmi’-i Şerif		Karagolhâne		Medrese	Mektep	Çeşme	Kelîsâ
1	9		8		2	23	15	12
(Nâhiyenin 323 Senesi Vâridât Umûmiyyesi)								
Guruş								
568129	Müsakkafât ve Arâzi Vergileriyle Temettuât ve Bedelât-ı Askeriyye							
670500	A’sâr ve Ağnâm							
15000	Orman ve Taş Ocakları							
1253629	Yekûn							
Nâhiye Hakkında Bazı Ma’lûmât								
İzmir’e bir buçuk saat mesâfede kâin olan Bornova kasabasının esvâkı muntazam ve vâsi’ ve emâkini içinde büyük küçük, fakat zarif kökleri ve bu kökler de latif ve geniş bağçeleri hâvîdir.								
Altmış bin guruş vâridâtı bulunan dâire-i belediyyesi dâhil kasabada yüz								

on aded havâgâzı fenârı iş'âl eylemektedir. Merkez nâhiyede biri dâire-i belediyyeye ve diğeri Rûm kelîsâsına âid olmak üzere mükemmel iki harîk tulumbası mevcûttur.

Vesâit-i nakliyye-i askeriyyesi (395) bârgîr, (213) ester, (215) öküz, (135) deve, (29) mânda ile (33) tek bârgîrli ve (8) çiftle bârgîrli maa koşum arabadan ibârettir.

Dâhil-i nâhiyede sūvâriye elverişli (31) re's-i bârgîr mevcûttur.

Nefs-i Bornova ile kurâ-yı mülhakasında üç yüz hâneyi mütecâviz Girid-i Muhâcirîn-i İslâmiyyesi iskân edilmiş ve bu vechle Bornova'da teşekkül eden Muhâcirîn Mahallesine (Nuriye) tesmiyesine irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî şeref-i müteallik buyrulmuş olduğu gibi Palamut Çiftliği mevkiinde ahîren meydâna çıkarılan beş bin dönüme karîb arâzi-i hâliyeye iskânları takrir eden elli beş hâne muhâcirîn zerrâ'a mahsûs olarak inşâ edilmekte olan emâkin dahi derdest-i ikmâl bulunmuş ve muhâcirîn-i merkumenin de sâye-i inâyet-vâye-i hazret-i pâdişâhide emr-i iskân ve tavnîleri te'mîn edilmiştir.

Nâhiyenin umûm-ı arâzisi yüz otuz bin dönümü mütecâviz olup bunun yirmi beş bin dönümü hemân kâmilten Amerika Asma Çubuklarıyla tecdîd edilmiş bâğlardan ve iki bin dönüm mikdârı da nâr ve şeftâli bâğçelerinden ve on bin dönümü mütecâviz kısmı da arâzi-i mevrûadan ibârettir. Gayr-i mevrû' bir hâlde bulunan ve tahmînen yüz bin dönümden ibâret olan kısmından ancak otuz atı bin dönüm mikdârı orman hâlinde olup mütebâkîsi birtakım çâhlık ve eşcâr-ı sağıre ile mâlî ise de hemân kâmilten denilebilecek derecede orman ihdâs ve teşkîline müsâid bir hâldedir.

Nefs-i Bornova kasabasında Hüseyin Âsâ Bey nâmında bir sâhib-i hayr tarafından tahmînen beş yüz sene mukaddem kasabanın dört saat mesâfesinden icrâ ve isâle edilmiş olan mâ'-ı lezîzin mürûr-ı zaman ile yolları harâb olarak ötede beri de zâyî' olmakta iken sâye-i umrân-vâye-i hazret-i pâdişâhide ahîren timur borular ferşi ve mevâki -ı münâsibeye müteaddid ve cesîm tasfiye havuzları inşâsıyla dâhil-i

şehre ceryânı te'mîn ve kâmilten harâb bir hâlde olup Kızâkoğlu Evkâf Şerifesine âid beş aded çeşme de vakfî vâridâtından mebâlig-i kâfiye sarfı ile yeniden i'mâr ve ihyâ edildiği gibi dâhil kasabada soğuk ve lezîz bulunan kuyu suları da mebzûldür.

Kokluca karyesi sekiz yüzden ve Pınârbaşı karyesi beş yüzden mütecâviz hâne mesâkine câmi' olduğu gibi Pınârbaşı mevki'ı dahi müteaddid menabi' sularını hâvî olmak ve kâmilten nâr ve şeftâli bağçeleriyle müzeyyen bulunmak hasebiyle ilk ve son bahâr mevsimlerinde İzmir ahâlîsinin tenzihgâhı mensâbesindedir.

<<Hamîdiye>> nâm-ı celîl ve âlisiyle tevsîm buyrulmuş olan Boşnak karyesinde hayrât u müberrât-ı seniyye-i hazret-i pâdişâhiye zamîmeten inşâ edilmiş olan zarîf ve dil-nişin bir câmi'-i şerif mevcûd olduğu gibi imâmet ve kayyûmluk gibi vezâifi muhassasâtı da Hazine Hâssa-i Şâhâne'den tesviye ve i'tâ buyuruyla gelmektedir.

Nüfus-ı Umûmiyye — Nâhiyenin nüfus-ı umûmîyyesi (5531) i Osmânlı ve (2000)i milîl ü akvâm-ı muhtelifeye mensûb ecnebi olmak üzere cem'an (7520)* kişiden ibârettir.

Meskûkât — Bornova nâhiyesinin meskûkâtı İzmir'de olduğu gibi tedâvül eder.

Mahsûlât — Nâhiyenin başlıca mahsûlâtı, yaş ve kuru üzüm, arpa, buğday, burçâk, darı, sisâm, yaş meyve ve muhtelif sebze olup meyve ve sebzeden konserve usûlüyle, teneke kutularla memâlik-i muhtelifeye baîdeye de sevk be ihrâc edilmektedir. Mevâki'-i muhtelifede mevcûd seksen bin sâk mikdârında bulunan zeytin eşcârından senevi tahminen altı yedi bin kantâr zeytin yağı mahsûlü alınmaktadır.

Turuk u Maâbir — İzmir'den Nif ve kasabaya giden şose tarîkinin Halkapınâr'dan Belkahve'ye kadar olan kısmıyla İzmir — Karşıyaka tarîkinin Paralı Köprü — Tersâne kısmı dâhil nâhiyede bulunmasına ve İzmir — Bornova, Mersinli — Çamdibi, Bornova — Hâcılar, Bornova —

* Verilen rakamlar yanlış toplanmış olmalıdır. Toplam nüfus 7531 olmalıdır.

Bayraklı şose tarîkleri de mevcûd ma'mûr olmasına mebni-i sâye-i teshîlât-vâye-i hazret-i pâdişâhide kurâ-yı mülhakanın gerek merkez nâhiye ve gerek İzmir'le olan muâmelât ve münâsebâtı suret-i mükemmele ve muntazamada te'mîn edilmiştir. Bornova Çayı'nın tuğyânından ve Kasaba ile Muhâcirîn Mahallesi'nin muhâtara-i seylâbdan muhâfazası için ahîren iki yüz elli metre tûlunda bir sed inşâ edilmiş ve tarîk-i muhtelifi üzerinde on beş aded timur ve on aded harçlı köprü ve menfez ile dört aded kasis mevcûd bulunmuştur.

Âsâr-ı Atfakası — Şimdiki Bornova kasabasının biri garb-ı şimâlisinde ve diğeri Bayraklı'ya karîb bir mahalde olmak üzere iki yerde bazı harâbeler görülmekte olup bunların kable'l-mîlâd (Lidya) hükümetinin (Sipil) nâm-ı şehr-i kadîminde icrâ-yı hükümet etmiş olan Kral << Nantâl >> tarafından kendi nâmına nisbetle binâ ve yâd edilmiş bir şehrin bekâ-yı âsârı ve yâhûd yine o sıralarda << Fâvlo Son >> tesmiye edilmekte bulunan diğeri bir şehr harâbeleri olması me'mûl ise de şimdiye kadar hafriyyât icrâ edilmesinden lâyıkiyle anlaşılamamıştır.

Bornova Nâhiyesine Tâbi' Kurânın Esâmîsi

Eğridere, Pınârbaşı, Hâcılar, Hamîdiye — Nârlıköy, Aşıklar, Kavaklıdere, Kayadibi, Kurudere, Hamîdiye — Boşnak, Kokluca, Karaçam, Beşyol.

Seydiköy Nâhiyesi	
— Me'mûrîn-i Nâhiye —	
Müdür Ahmed Bey Nâib Hacı Mustafa Efendi	Tahrîrât Kâtibi Mehmed Bahâeddin Efendi Vergi // Ahmed //
(Nâhiye Meclis)	
Reis Müdür-i Nâhiye	
A'zâ Hacı Ahmed Efendi // Yenâko Kiryâkâki //	A'zâ Mehmed Tevfik Efendi // Angeli Karakosta Efendi
(A'sâr İdâresi)	
Kol Me'mûru Bilâl Efendi	Kâtip Receb Efendi
(Dâire-i Belediye)	
Reis Kosta Koknoz Efendi	
A'zâ Ahmed Ağâ // Kürekci İspéro Efendi // Nikolâki //	A'zâ Muharrem Efendi // Todorî // Komiser Mustafa //
(Zâbitâ Dâiresi)	
Zâbitâ Me'mûru Mülâzım-ı Sâni Mustafa Efendi 5 ₺ 16 Nefer	Polis Komiseri Hasan Efendi // Me'mûru Mehmed Şükrü // Jandarma Süvârî ve Piyâde
(Seydiköy Redif İdâresi)	
Yüzbaşı Mansur Efendi Yunan Madalyası 5 ₺ Mülâzım-ı Evvel Ferid // // 5 ₺	Mülâzım-ı Sâni Süleymân Efendi Başçavûş Mehmed //
Gâziemir Nizâmiyye-i Süvârî Karagolhânesi	
Mülâzım-ı Sâni Cemâl Bey	Nefer 20

Düÿûn-ı Umûmiyye İdâresi								
Me'mûr Zeynelâbidin Efendi					Kâtip Süleymân Efendi			
(Reji İdâresi)								
Müdür Mösyö Krâmer								
Türkçe Kâtibi Ali Efendi					Muhâsebe Kâtibi Tebridi Efendi			
Anbârcı Kormâk //					Buca // Hakkı //			
Seydiköy Nâhiyesi Dâhilinde Bulunan Mekâtib-i Müslime ve Gayr-i Müslime İle Zükûr ve İnâs Talebe ve Tâlibâtın Adedini Mübeyyen Cedveldir.								
Mekâtib Zükûr İnâs					Mekâtib Zükûr İnâs			
Esâmî-i Kurâ	Aded	Aded	Aded		Esâmî-i Kurâ	Aded	Aded	Aded
Nefs-i Seydiköy Karyesi	4	55	50		Yeniköy Karyesi	1	11	10
Cumaâbâd //	2	20	15		Kesre //	1	45	49
Tahtacı //	1	5	7		Karacadağ //	1	33	20
Gölcükler //	1	30	20		Hıristiyân //	1	15	55
Görece //	1	29	18		Tarâşca //	1	23	21
Çakallar //	1	10	12		Değirmenderesi //	1	30	15
Akköy //	1	5	2		Sancâklı //	1	15	13
Dere //	1	25	18		Çile //	1	20	23
Künâr* //	1	9	7		Palamut Arası //	1	21	22
Şâşâl //	1	11	12		Develi Çiftliği //	1	25	27
Bulgurca //	2	32	35		Karakuyu //	1	11	25
Keler //	1	12	10		Bileric Çiftliği //	1	13	12
İslâm Gümüldür //	1	35	33		Akça // //	1	10	11
Rûm // //	1	12	15					
Nâhiyenin Mevki'-i Coğrafyası								
Mevki'-i Coğrâfî — Seydiköy nâhiyesi İzmir şehrinin cihet-i cenûbiyyesinde kâin olup şarkan Nif, cenuben, Torbâlî nâhiyeleri ve garben Urla kazâsı ile mahdûd ve nefsi Seydiköy ile berâber (28) karyeyi muhtevîdir.								

* İzmir Menderes ilçesindeki şimdiki Küner Mahallesi.

(Merkez Nâhiye)		
Merkez Nâhiye — İzmir'in sayfiyesi makâmında olan Seydiköy kasabasıdır. Kasaba-i mezkûre (38) derece (18) dakika arz-ı şimâli ve (24) derece (48) dakika tûl-ı şarkide kâindir.		
(Nâhiyenin 323 Senesi Vâridât-ı Umûmiyesi)		
Para	Guruş	
10	166251	Emlâk ve Arâzi Vergisi
	34505	Temettuât //
	174200	Bedel-i Askeri //
20	23201	Techizât-ı Askeriyyesi İânesi
25	3590	Maârif-i Hisse İânesi
	1591	Bedel-i Aşer
	8902	Tezkire-i Esmâni
	206905	Ağnâm Rûsumu
20	28640	Güveri Hâsılâtı
30	125208	Zahîre ve Üzüm Esmânı
20	772545	Yekûn*
— Nâhiye Hakkında Bazı Ma'lûmât —		
Seydiköy kasabası İzmir'e iki saat mesâfede kâin ve İzmir'den buraya Aydın Timuryolu'nun Gâziemir mevkiğinde ayrılmak üzere bir şimendüfer şubesi mevcûd olduğundan gidip gelmek pek sehildir.		
Nâhiye dâhilinde bulunan ve Şâşâl Suyu tesmiye olunan suyun hafif ve lezîz ve nefis-i İzmir ve civârındaki suların hepsinden a'lâ ve vücûda ve bi'l-hassa Kum Hastalığı'na nâfi' olduğu bazı etibbâ tarafından tasdîk		

* Okunabilen veriler ile verilerin toplamı arasında uyumsuzluk vardır. Yekûn 981793 olmalıdır.

ve tavsiye olunduğundan İzmir'e buradan fiçılarla su getirilip mahsûsen satılmaktadır.

Nüfus ve Emâkin — Seydiköy nâhiyesi (3439) u zükûr ve (3212)si İnâs olmak üzere (6651) Müslim ve (3726) sı zükûr ve (3331) si İnâs olarak (7057) Rûm ve (63) ü zükûr ve (35) inâs olarak (98) ecnebi ki cem'an (13806) nüfus ve emâkini hâvîdir.

Panâyır ve Pazarlar — Nâhiye-i mezkûre-i ber-vech-i muharrer İzmir'e pek yakın olduğundan ahâlîsi havâyic-i lâzimeyi İzmir'den tedârik ve mübâyaa ederler.

Meskûkât — Seydiköy nâhiyesinde meskûkât İzmir'de olduğu gibi tedâvül eder.

Âsâr-ı Atîka — Nâhiyenin cihet-i cenûbiyyesinde kâin Hristiyân karyesine yarım saat mesâfede (Nöbtün) Harâbesi mevcûd olup Müze-i Hümâyûn nâmına icrâyı hafriyyât olunmakta bulunmuş ve henüz şâyân-ı kayd ü zikr bir şey zuhûr etmemiştir.

Garb-ı cenûbisinde bulunan Gümüldür karyesinde de zımpara ve sîmli kurşun ma'denleri vardır.

— Seydiköyü'ne Tâbi' Kurânın Esâmîsi —

Cumaâbâd, Tahtacı, Gölcükler, Görece, Çamurdere, Çakallar, Akköy , Dere, Künâr, Şâşâl, Bulgurca, Keler, İslâm Gümüldür, Rûm Gümüldür, Kesre, Karacadağ, Hristiyân, Alman Çiftliği , Yeniköy, Tarâşca, Değirmendere , Sancâklı, Çile, Palamut Arası, Gölova, Çileme, Develi Çiftliği, Bileric, İsmâil Paşa Çiftliği, Sarnıc Çiftliği, Tırâzlı, Akça, Çam, Karapınâr, Zeytin, Avândra , Karakuyu.

Torbâh Maa Tiriyanda Nâhiyesi ———— Me'mûrîn-i Nâhiye ———	
Müdür İsmâil Hakkı Efendi Nâib Hâfız Ali //	Tahrîrât Kâtibi Ali Rızâ Efendi Vergi Kâtibi Hüsâmeddin //
(Meclis-i Nâhiye)	
Reis Müdür-i Nâhiye A'zâ Nâib Efendi // Tahrîrât Kâtibi Efendi	A'zâ Şükrü Bey // Hasan Efendi // İstâni Efendi
(Maârif Komisyonu)	
Reis Nâib Efendi A'zâ Mehmed Bey	A'zâ Şükrü Bey Kâtip Ali Efendi
(Zâbitâ İdâresi)	
Zâbitâ Me'mûru Hüseyin Efendi 5 ₪ Polis Komiser Vekili Ahmed Hilmi Efendi } Yunan Madalyası	Süvâri Tahsîdârı İbrâhim ve Ali Efendiler Maa Çâvûş Süvâri Neferi 5 // Piyâde // //
(A'sâr İdâresi)	
Kol Me'mûru Ali Efendi	Muharrir İsmâil Efendi
Reji İdâresi	
Me'mûr Rızkullah Efendi	Kâtip Ahmed Efendi
(Tepeköy Çiftlik Hümâyûnu)	
———— Hey'et-i İdâresi ———	
Me'mûr Mustafa Fevzi Efendi Sâniye 4 ₪	
Başkâtip Ahmed Hamdi Efendi Kâtib-i Sâni Vasfî // Tapu Kâtibi İskender //	Fabrika Kâtibi Ali Efendi A'sâr // Süleymân // Anbâr // Âdem //

(Nâhiyenin Mevki’-i Coğrafisi)									
Mevki’-i Coğrâfî — Torbâlı nâhiyesi şimâlen Nif nâhiyesi, şarkan Bâyardır, cenuben Kuşadası, garben Seferihisâr kazâlarıyla mahdûd ve (43) karyeyi hâvîdir.									
(Merkez Nâhiye)									
Merkez Nâhiye — Torbâlı karyesidir. Karye-i mezkûre (38) derece (13) dakika arz-ı şimâli ve (24) derece (52) dakika Tûl-ı şarkidedir.									
(Nâhiye Dâhilinde Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)									
Câmi’-i Şerif			Mektep			Kelîsâ			
36			36			3			
(Nâhiyenin Emâkin-i Husûsiyyesi)									
Hâne	Dükkân	Mağâza	Kahvehâne	Fırın	Yağhâne	Değirmen			
2570	58	25	24	7	3	17			
Çiftlik-i Hümâyûn Dâhilinde Mevcûd Cevâmi’-i Şerife ve Mekâtîp									
Cevâmi’-i Şerife				Mekâtîp			Zükûr		Înâs
Tepeköy	Çiftlik-i Hümâyûn’unda Orhaniye Câmi’-i Şerifi			Orhaniye Zükûr		Mektebi	41		
//	//	//	Ertuğrul	//	Ertuğrul İnâs	//		34	
Mecîdiyye	//	//	Mecîdiyye	//	Mecîdiyye Zükûr, İnâs	//	20	25	
Arabacı	//	//	Mahmûdiyye	//	Mahmûdiyye	//	//	//	16 9
Eğerci	//	//	Osmâniyye	//	Osmâniyye	//	//	//	15 21
Mestân	//	//	Süleymâniyye	//	Süleymâniyye	//	//	//	13 7
Hamîdiye	//	//	Hamîdiye	//	Hamîdiye	//	//	//	17 13
Yeniköy	//	//	Selîmiyye	//	Selîmiyye	//	//	//	12 6
Ahmedli	//	//	Ahmediyye	//	Ahmediyye	//	//	//	13 12

(Çiftlik-i Hümâyûn Dâhilinde Bulunan Emâkin)						
İdârehâne	Pamuk Deposu	Dekâkin Hân	İstasyon	Maa	Kassâbhâne	Selhhâne Böcekhâne
1	2	79	2	1	2	1
Değirmen	Fırın	Lângâr	Pazar loncası	Zahire Anbârı	Bâğ Kolaları	Koşu Mevkiî
3	5	1	1	1	23	1
Koşuhâne	Numune Bâğçesi	Sebze Bâğçesi	Kârgîr Kebir-i Köprü	Sagır Timur Köprü		
1	1	7	2			12
(Nâhiyenin Nüfus-ı Umûmiyesi)						
	Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn		
	İslâm	6462	4238	10700		
	Rûm	473	217	690		
		6935	4455	11390		
(Torbâlı Nâhiyesinin 323 Senesi Mürettebâtı)						
Para	Guruş					
30	156647	Emlâk ve Arâzi Vergisi				
	19680	Temettuât Vergisi				
	10700	Bedel-i Askeri				
20	11430	Techizât-ı Askeri				
10	1823	Maârif Hisse-i İânesi				
	63220	Ağnâm Resmi				
	260900	Zehâyir				
20	524401	Yekûn*				
Nâhiye Hakkında Bazı Ma'lûmât						
Ahvâl-i Arâzi — Nâhiye arâzisi münbit mahallerden olup her nev'-i mahsûle kabiliyyeti var ise de en ziyâde hınta, şaîr, bakla ve burçâk zer' olup cüz-i mikdârda akdarı, mısır, mercimek, nohud, pamuk ve tütün ve buzda						

* Guruş hesabı toplamında yanlış yapılmıştır. 524400 guruş olmalıdır.

beş râddesinde sisâm zeri' edilmekte ve ihtiyâcât-ı mahalliye'nin fazlası İzmir'e nakl ile satılmaktadır.

Dâhil-i nâhiyede (21895) sâk zeytin eşcârı ve (70000) sâk Palamut eşcârı vardır.

Umur-ı Nâfia — Tire, Torbâlı tarîkinin nihâyetinden şimendüfer hattına kadar (352) metre şose ile bir aded menfez ve mezkûr hattın Torbâlı Câmi'-i Şerifi'ne kadar (750) metre şose ile dört aded menfez ve Câm Mezarlığı mevkiinde (180) metre şose ile bir aded iki metrelik timur köprü ve Tiryanda Kahveleri'nden evvel (755) metre şose ile iki aded menfez ve iki aded kasis ve Tiryanda Kahvesi'nde beda' ile ilerisine kadar (270) metre şose ile bir aded menfez mevcûd ise de işbu tarîk ile Seydiköy tarîkinin birleştirilmesi için bunlarla daha bazı ârzalı mahaller şose olarak derdest-i inşâdır.

Meskûkât-ı Mütedâvile — Dâhil-i nâhiyede her nev' ahz u i'tâ mecîdiyye otuz üç ve lira-yı Osmânî yüz seksen gurus üzerine tedâvül eder.

— **Torbâlı Nâhiyesine Merbut Kurânın Esâmîsi** —

Arsıllar , Ayrancılar, Ahmedli [*] ,Arıtışı ,(Beylenbaşı = Belenbaşı), (Bozköy = Bozikiköy) Tepeköy [*] , Tiryanda , Timurcu köy, Cumaali, Çaybaşı, Çengele , Çakallar, Çapak, Çakırbeyli, Çivrili, Hamîdiye [*] , Helvâcı, Hortuna, Dereköy, Döğerlik, Dirmil, Sinek, Sâibler , Doğancılar, Dağtekesi , Fetrek, Kuşcuburnu, Karacaagac, Kırklar = Kırıklar) Kızılcaköy, Karaot, Karakızlar, Karakuyu, Gökyaka Tekkesi, Yeniköy [*] , Yoğurtcular, Kıyâs, Eğerci [*] , Arabacı [*] Sepetciler, [*] Mecîdiyye [*] Ertuğrul [*]

[*] Torbâlı Çiftlikât-ı Hümâyûnu dâhilindedir.

İZMİR SANCÂĞI KAZÂLARI

Kazâların Esâmîsi Huruf-ı Hecâ Üzere Tertîb Edilmiştir

ÖDEMİŞ KAZÂSI			
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 2)			
Ka'imakam Münir Bey		Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânedan Me'zûn	
Nâib Emin Efendi Edirne Pâye-i Mücerredi		Mâl Müdürü Musa Kazım Efendi	
Tahrîrât Kâtibi Ali Fehmi Efendi			
(Meclis İdâre-i Kazâ)			
A' zâ-yı Tabiyye	Reis Ka'imakam-ı Kazâ		A' zâ-yı Tabiyye
	Nâib ve Müftü Râif Efendiler		
	Mâl Müdürü Efendi		
	Tahrîrât Kâtibi Efendi		
(Mâl Kalemi)			
Mâl Müdürü Muâvini Şerif Efendi		Sandık Emini Abdurrahman Efendi	
Refîki	Midhat	//	Tahsîl Me'mûru Ahmed //
(Bidâyet Mahkemesi)			
Reis		Nâib Efendi	
A'zâ	Ömer Efendi	Kâtib-i Sânî Fâik Efendi	
//	Agob //	Müstantik Muâvini Agob Efendi	
Başkâtip Rızâ	//	Mukavelât Muharriri Emin //	
(Ticâret Mahkemesi)			
Reis Nâib Efendi		A'zâ Boyâcızâde Ali Efendi	
Başkâtip Rızâ	//	// Sakızlı Yorgâki //	
(Zirâat Bânkası)			
Reis Hâcî Mümtâz Efendi		Muhâsebe Kâtibi Kigork Fikri Efendi	
A'zâ Hâcî Mehmed //		Refik-i Evvel Ahmed Kemâl //	
//	Yorgâki //	Refik-i Sânî ve Veznedâr Ahmed Sırrî //	
//	Hâyek //	Mikdâr-ı Sermâye 4,952,327	

(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Mehmed Tevfik Efendi // Kâtibi Mehmed //	Evkâf Vekili Tâhir Efendi Reji Me'mûru Mânolâki //
Tapu Kâtibi Halil Bey Sâlise // Muâvini Seyyid Efendi	Orman Süvâri Me'mûru Mustafa Efendi Zâbıtâ Me'mûru Yüzbaşı Hasan //
Telgrâf ve Posta Müdürü Âlim Efendi // Muhâbere Me'mûru İbrâhim //	Polis Komiseri Rif'at Efendi //
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Râgıb //	Polis Ali //
// Kâtibi Ahmed Cemal //	// Murâd //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Ali Haydar Efendi A'zâ Ali //	A'zâ Abdurrahman Efendi // Yorgâki //
// Hâcî Mehmed //	Tabîb İshâk // Sâlise
// Hüseyin Bey	Kâtip ve Sandık Emîni Hâcî Ahmed Efendi
(Deşt-bân İdâresi)	
Reis Hâcî Mehmed Efendi A'zâ Hâmid //	A'zâ Hâcî Mehmed Efendi // Nuri //
// İbrâhim //	// Dimestoklu //
// Râgıb Bey	// Hacâtor Dâvidyân Efendi
Kâtip ve Sandık Emîni Abdurrahim Efendi	
(Mekâtib-i Rüşdiyye)	
Muallim-i Evvel Abdurrahman Efendi Edirne Ruûsi	
Muallim-i Sâni Âlim Efendi	Mikdâr-ı Şâkirdân 65
— Mekâtib-i İbtidâiyye —	
(Câmi'-i Kebîr Havâlisindeki Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Hâfız Hüseyin Efendi // Sâni Hâfız Şevket //	Muallim-i Sâlis Hâfız Şerif Efendi Mikdâr Şâkirdân 170

(Rüşdiyye Tahtındaki Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Ūlâ Hâfız Mehmed Efendi // Sâni Hâfız Ahmed //	Muallim-i Sâlis Hâcî Hâfız İsmâil Efendi // Râbi' İsmâil //
Aded-i Şâkirdân 210	
(Atîk Hayvan Pazarı Mektebi)	
Muallim-i Evvel Hâfız Halil Efendi	Muallim-i Sâni Münhal
Aded-i Şâkirdân 75	
(İnâs Mekteb-i İbtidâiyyesi)	
Muallime-i Ūlâ Râbia Hânım	Muallime-i Sâniye Hürmet Hânım
Aded-i Tâlibât 107	
Komisyonlar	
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Ka'imakam-ı Kazâ	
A'zâ Şerif Efendi Sâlise // Süvâri Yüzbaşısı Lutfi Efendi	A'zâ Ali Efendi // Hâcî Ali Ağâ
(Maârif Komisyonu)	
Reis Hâfız Lutfi Efendi	
A'zâ Abdurrahman Efendi Edirne Ruûsi // Halil Bey Sâlise // Hâcî Muhtâr Efendi // // İbrâhim //	A'zâ Kolağası Hamdi Efendi // İsmâil // // Ali // Kâtip ve Sandık Emmini Mustafa //
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Hâcî Mümtâz Efendi A'zâ Ali //	A'zâ Yorgâki Efendi // Hâyek //
(Evkâf Komisyonu)	
Reis Müftü Hâcî Râif Efendi A'zâ Ömer //	A'zâ Lutfi Efendi Evkâf Vekili Tâhir Efendi

(Nâfia Komisyonu)						
Reis Ka'imakam-ı Kazâ				A'zâ Bânk Kâtibi Kigork Efendi		
A'zâ Şerif Efendi				// Nüfus Me'mûru Mehmed Tevfik Efendi		
// Ali //				Kâtip Mehmed Nuri		
Me'mûrîn-i Askeriyye						
(Kırk Yedinci Aydın Âlâynın Ödemiş Redif Tâburu)						
Binbaşî Hasan	Efendi	Yunan	ve	Gümüş Liyâkat Madalyaları		
Kolağâsı Hamdi	//	5 ₪	//	//	//	//
Tâbur Kâtibi Muharrem	//	5 ₪	//	//	//	//
Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Evvel Cemâl Efendi				//	//	//
Yüzbaşî Abdullah			//	//	//	//
Mülâzım-ı Evvel Ahmed			//	//	//	//
Mülâzım-ı Sâni Mehmed Şükrü			//	//	//	//
Yüzbaşî Mustafa Şevki		// Yunan	//	//	//	//
Mülâzım-ı Evvel Abdurrahman Âsaf		// 5 ₪	//	//	//	//
Mülâzım-ı Sânî (Münhal)						
Yüzbaşî Abdulhalim		// ₪ ₪	//	//	//	//
Mülâzım-ı Evvel Mukbil		// ₪ ₪	//	//	//	//
Mülâzım-ı Sâni Ken'ân		//	Gümüş	//	//	//
Yüzbaşî Abdülbâki		// Yunan	İftihâr	Gümüş	Liyâkat	//
Mülâzım-ı Evvel Mehmed		// 5 ₪		//	//	//
Mülâzım-ı Sâni Mehmed Lütfi		// 5 ₪	Yunan	//	//	//
Müsâfir Mülâzım-ı Evvel Bekir Ağâ		5 ₪	//	//	//	//
Süvâri-i Takım Zâbitânı Mülâzım-ı Sâni Zekeriya Efendi 5 ₪ Yunan İftihâr Liyâkat Madalyaları						
— Ödemiş Sınıf-ı Sânî Kıtaâtı Zâbitânı —						
Kolağâsı	Hamdi	Efendi	5 ₪	Yunan Liyâkat Madalyaları		
Mülâzım-ı Evvel Ahmed Nazif	//			Gümüş Liyâkat Madalyası		
Mülâzım-ı Evvel Abdurrahman Âsaf Efendi	5 ₪		//	//	//	
Mülâzım-ı Evvel Mehmed	//	5 ₪	//	//	//	
Mülâzım Evvel Ahmed Mukbil	//	5 ₪	Yunan	//	//	//

Birgi Nâhiyesi	
Müdür Hasan Tevfik Efendi	Vergi Kâtibi Feyzi Efendi
Nâib Vekili Ahmed Nazif //	Zâbitâ Me'mûru Mustafa Çavûş
Tahrîrât Kâtibi Osmân Nuri //	Düyûn-ı Umûmiyye Âidât Me'mûru Mustafa Efendi
(Nâhiye Meclisi)	
Reis Müdür-i Nâhiye	A'zâ Râgıb Efendi
A'zâ Tahrîrât Kâtibi Efendi	// Hâcî Mela Hüseyin Efendi
// Halidi //	// İlyâ //
(Dâire-i Belediye)	
Reis Tâhir Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	A'zâ İlyâ Efendi
// Hâcî Mela Hüseyin Efendi	// Hiristofi //
Kâtip ve Sandık Emîni Hâcî İsmâil Hakkı Efendi	
(Maârif İdâresi)	
Reis Râgıb Efendi	A'zâ Necîb Efendi
A'zâ Hâcî İsmâil Efendi	// Mustafa //
(Mekâtip)	
Rüşdiyye Muallimi Şükrü Efendi	İnâs Mektebi Muallimesi Ziyet Hânım
Muâvini Hâfız Ahmed Hulûsi //	
Bâlyânbolu Nâhiyesi	
Müdür Fahri Bey	
Nâib Vekili Tevfik Efendi	Vergi Kâtibi Mehmed Efendi
Tahrîrât Kâtibi Ali Rızâ Efendi	Zâbitâ Me'mûru Şerif Onbaşı
(Nâhiye Meclisi)	
Reis Müdür-i Nâhiye	A'zâ Mela İbrâhim Efendi
A'zâ Tahrîrât Kâtibi Efendi	// Şâkir Ağâ
// Hâcî Emrah Efendi	// Hâcî Mehmed Ağâ

(Dâire-i Belediye)	
Reis Abdullah Efendi A'zâ Mehmed Ağâ // Hâcî Süleymân Ağâ	A'zâ Süleymân Ağâ // Hâcî Mehmed Ağâ Kâtip ve Sandık Emîni Mehmed Efendi
(Maârif Komisyonu)	
Reis İsmâil Hakkı Efendi	
A'zâ Mehmed Ağâ	A'zâ Hâzîm Efendi
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Osmân Nuri Efendi	Muallim-i Sâni Mehmed Ali Efendi
Kelâs Nâhiyesi	
Müdür Hasan Niyâzi Bey İftihâr ve Gümüş Liyâkat Madalyası	
Nâib Vekili Tâhir Efendi Tahrîrât Kâtibi Mustafa Râgıb Efendi Vergi Kâtibi Mehmed Efendi	Zâbita Me'mûru Ârif Onbaşı Reji Me'mûru Nuri Efendi
(Nâhiye Meclisi)	
Reis Müdür-i Nâhiye A'zâ Tahrîrât Kâtibi Efendi // Mustafa Efendi	A'zâ İbrâhim Ağâ // Selim Bey // Hâcî Mehmed Ağâ
(Dâire-i Belediye)	
Reis Mustafa Efendi	
A'zâ Hâcî Mustafa Efendi // Mustafa // Mela Mehmed	A'zâ Ahmed Efendi // Kâtip Mustafa Râgıb Efendi Komiser Ahmed Ağâ Gümüş Liyâkat
(Maârif Komisyonu)	
Reis Müdür-i Nâhiye A'zâ Muhyiddin Efendi // Selim	A'zâ Mustafa Efendi // Hâcî Mustafa Efendi Kâtip Mustafa Râgıb Efendi

(Mekteb-i Rüşdiyye)				
Muallim Muhyiddin Efendi		Mubassır Bayrâm Ağâ		
Hüsn-i Hat Muallimi Mustafa Râgıb Efendi		Şâkirdân 20		
Bâdemiye Nâhiyesi				
Nâib Vekili Tufeyl Efendi		Belediyye Reisi Vekili Bayrâm Hâfız Efendi		
Zâbıta Me'mûru Vekili Îsâ Onbaşı		Maârif Reisi Mehmed Bey		
(Nefs-i Ödemiş Kasabasının Nüfusu)				
	Înâs	Zükûr	Yekûn	
İslâm	3983	4974	8957	
Rûm	1402	1378	2780	
Ermeni	712	655	1667	
Yekûn	6097	7027	13104	Yekûn*
(Ödemiş Kazâsının Umûm Nüfusu)				
	Înâs	Zükûr	Yekûn	
İslâm	33114	33082	66196	
Rûm	2622	2900	5522	
Ermeni	681	755	1436	
Yekûn	36417	36737	73154	Yekûn
Sâye-i İhsan-vâye-i Pâdişâhide Ödemiş'te vücûd getirilmiş ve (Ertuğrul) ve Burhâniye) nâmlarıyla tevsîmine irâde-i merhamet-âde-i hazret-i hilâfet-penâhi şeref-sâdır olmuş iki karye mevcûd olmağla nüfus-ı mevcûdeleri ber-vech-i zîr gösterilmiştir.				
	Înâs	Zükûr	Yekûn	
Ertuğrul	208	234	442	
Burhâniye	59	83	142	
Yekûn	267	317	544	

* Zükûr toplamı yanlış hesaplanmıştır. Zükûr toplamı 7007 kişi olmalıdır.

(Ödemiş Kazâsının Vâridât-ı Umûmiyye-i Seneviyyesi)					
Para	Guruş				
20	1150725	Emlâk Akar Vergisi			
	225415	Temettuât			
	169150	Bedel-i Askeri			
	460950	Ağnâm			
	1200000	Hubûbât A'sârı			
	501500	Zeytin A'sârı			
	120000	Palamut //			
	600000	İncir //			
	50000	Rûsum-ı Mütenevvîa			
	40000	Vergi Tezâkir-i Esmâni			
	20000	Müsakkafât-ı Maârif			
	250000	Techizât-ı Askeriyye			
	40000	Emlâk-ı Emiriyye Hâsılâtı			
	35000	Mahâkim Harcları			
	50000	Hâsılât-ı Mütferrika			
	30000	Orman Hâsılâtı			
20	4944740				
(Emâkin-i Emiriyye-i Hayriyye)					
Hükümet Konağı	Debbüy-ı Hümâyun	Hastahâne	Telgrâfhâne	Cevâmi'- Şerife	
1	1	2	1	6	
Mesâcid	Medâris	Tekye	Kütüphâne	Dâire-i Belediye	Süvâri Kışlası
8	36	3	1	1	1
(Emâkin-i Husûsiyye)					
Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Zeytin Fabrikası	Ta'sîrhâne
3517	871	27	1	2	5

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ: Ödemiş kasabası olup İzmir'in şark-ı cihetinde merkez vilâyete şimendüferle beş ve berren dokuz saat mesâfededir.

Ödemiş kasabası Turgudlu kasabasından sonra vilâyet dâhilinde en muntazam sokaklara ve çârsûya mâlik olan bir kasabadır.

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Ödemiş kazâsı şimâlen: Kasaba Sâlihli kazâları şarkan: Alâşehir kazâsı, cenuben: Aydın, Nâzilli, garben: Bâyıdır ve Tire kazâları ile mahdûd olarak <<Birgi, Kelâs, Bâlyânbolu>> nâmlarıyla üç nâhiyeyi ve (169) mahalle ve karyeyi müştemeldir.

Kazânın cevânib-i erbaası Boz ve Bey ve Mendegüme dağlarıyla muhât ve sath-ı bahirden tahmînen bin bin iki yüz metre mürtefi' olmasıyla mevsim-i şitâde ve hatta mayısa kadar karlarla müsturdur. Bâlyânbolu'nun bütün cibâlinden gelen suları Kelâs, Kurga, Karaman çaylarıyla Bâlyânbolu altında ve Bâdemiye Çâf Mescidli cihetinde Birgi ve Keno çayırıları da Adagide alt ve karşılarında Küçük Menderes'e mansab olmaktadır.

İşbu dağların üzerinde müteaddid yaylalar bulunup dağ eteklerinde bulunan kura ahâlisi yazın yaylalara azimet ederler. Bunlardan Bozdağ'ı Gölcük Yaylaları emsâline nâdir tesâdüf olunur bedâyi'-i tabîyyeden bulunmalarıyla ekseriya ecnebi züvvârını bile celb eylemektedir.

Sath-ı bahirden tahmînen yedi sekiz yüz metre kadar irtifânda bulunan Gölcük Yaylası'na kendi ismini verdiren göl bir saat muhitte olup derûnunda sâzân balıkları da bulunmaktadır.

(Ahvâl-i Zirâiyye ve Mahsûlât-ı Arziyye)

Ödemiş kazâsı arâzisinin kuvve-i inbâtiyyesi fevka'l-âde olmasıyla arpa, bakla, nohud, sisâm her nev'-i darı, çavdar, kendîr, karpuz-ı külliyyet üzere, hinta, burçak ve sâire mahsûlât vasat derecede husûla gelir. Mısır ile Odessâ ve memâlik-i ecnebiyyeye binlerce yük taze rezâki ve Bey üzümü mahsûlâtı ve Bozdağ'ının milyonlarla kıyyeden ibâret tos ve misket elmaları mütecâvir kazâlara ve bilhassa İzmir'e Birgi ve Bâlyânbolu nâhiyelerinin aş kestâneleri vilâyetin her tarafına

sene-i nihâyetlerine kadar sevk ve ihrâc olunur. Birgi, Bâdemiye, Üzümlü, Dere ve Bâlyânbolu Nâr, âyva, armud, şeftâli, kirâz, vişne ve sâir fevâkih-i mütenevviayı külliyyet üzere yetiştirir. Zeytin, incir, üzüm, palamut ve kenevir mahsûlâtı kazânın başlıca vâridâtındandır.

(İpekcilik)

Son senelerde ahâlî-i Kozacılık'daki menâfî takdîr ederek dutluklar ve fidanlıklar yetiştirmeleri sâyesinde Bosna harîr a'sârı yetmiş bin guruş kadar terakki etmiş ve âtiyen daha ziyâde terakki edeceği istidlâl edebilmekte bulunmuştur. Merkez kazâda ipekten elbise çarşafıklar ve mendiller ve boyun atkıları i'mâline mahsûs destgâhlar bulunup hayli sarfiyât vuku' bulmaktadır. Ancak taraklarının pek seyrek bulunması mensûcâtın pervezli olarak i'mâlina bâdî olduğu için matlûb olan rağbet elde edilememektedir.

(Tütüncülük)

Kazânın her cihetinde yerli cinsten tütün yetismekte ise de kokulu cins tütün Adagide başta olmak üzere Adagüme ve Ödemiş ve civârında dört yüz binden beş yüz bin kıyyeye kadar husûle gelerek bilâd-ı ecnebiyyeye ihrâc olduğundan bu yüzden haylice bir servet husûle gelmektedir.

(Kenevircilik)

Bu mahsûlun te'mîn ettiği menâfî' ve ticâreti anlamak için Ödemiş'te i'mâl olunan urgânların dâhil-i vilâyetten başka Hüdâvendigâr vilâyeti dâhilinde Karesi ve Bigâ sancâklarına ve adalara kadar külliyyet üzere ihrâc olduğunu ve urgân pazarında beher hafta kırk bin guruştan yüz bin guruşa kadar dâd u sited vukuunu zikr eylemek kâfidir. Fazla olarak Tîre kasabasında bir hayli hâm

kenevir ihrâc olunmaktadır. Bâlâda zikr olunan urgânlar el çıkırıklarıyla i'mâl olunup bu yüzden pek çok ahâlî müstefid olmaktadır.

(Maârif)

Sâye-i maârif-vâye-i hazret-i pâdişâhide Ödemiş kasabasında bir bâb rüşdiyye ve üç bâb zükûra mahsûs ibtidâî ve bir bâb ibtidâî-i inâs mektebi ile Rûm ve Ermeni cemâtinin birer zükûr ve birer inâs ki cem'an dört bâb mektebi mevcûd olarak İslâm mektebi muallimini maâşât ve masârifâtı komisyon-ı mahsûsuna mevdû' vâridât Rûm ve Ermeni mektepleri cemeâtleri tarafından verilen iânât ile idâre edilmekte ve terakkileri esbâbının istikmâle çalışılmaktadır.

Merkez kazâya tâbi' Adagide, Adagüme , Bozcayaka, Çâmlıca, Küre, Yeniceköy, Bâlyânbolu, Kazgânlı, Bâdemiye, Mândagüme, Pirinci, Emirli, Mescidli, Seyrekli, Yusufdere, Kayaköy, Cedîd, Karadoğan, Timurcili, Üzümlü, Köseleler, Bobek, Dâdik , Keno — Mursallı, Oğuzlar, Medkese ,Çobanlar, Dere, Çağlayân, Dolaylar, Burhâniye, Kuşlu, Sepik, Çolcak Sagir kurâsında ibtidâî mekâtibi mevcûd muallimîn maâşâtını ba'zılarında maârif vâridâtından ve ba'zılarında ise vakıflarıyla i'tâ olunan iânâttan tesviye edilmektedir.

(Birgi ve Mülhakâtı Maârifî)

Birgi'de bir bâb rüşdî ve biri zükûr ve diğeri inâsa mahsûs olmak üzere iki bâb ibtidâî mekâtibi ve bunların idârelerine mahsûs ve irâdete bakmak üzere maârif komisyonu mevcûd olarak hâl-ı hâzırları ve nâhiyeye tâbi' Çâllı, Kızılcavahlı, Köfündere, Kaymakçı-i Kebîr, Sagir, Kacâr, Kurucuoava, Ayasort, Kışla, Bâyezidler, Tekye, Buçâk karyelerinde mevcûd bulunan ve idâreleri ahâlî-i kurâ tarafından tesviye edilmektedir.

(Kelâs ve Mülhak Kurâsı Mekâtibi)

Nefs-i Kelâs'da birer bâb rüşdî ve ibtidâî mektepleri mevcûd olarak maârif vâridâtıyla ve komisyonu ma'rifetiyle idâre olunmakta ve mülhak

olan kurâdan Gedik, Kadındere, Yagâs , Şemidler, Çölmekci, Karaburcaltı ,Girne ,Hâliler, Yeniköy, Arkacılar, Yağlar, Şemniler, Emenler, Sarıkaya, Ören, Harîmli, Umûrlu, Çanakçı, Solaklar kurâsı mekâtibi mevcûdesi de ahâlîsi tarafından İdâre edilmektedir.

(Bâlyânbolu ve Mülhak Kurâsı Mekâtibi)

Nefs-i Bâlyânbolide ve mülhakâtı olan Cire Debbaglar, Tasavvura, Küre, Alakçilo, Halıköy, Yağcılar, karyelerinde usûl-ı cedide ve Çiftlik, Çomaklar, Yenişehir, Karaman, Kurga, Bakır, Eğridere, Kurudere, Aktepe, Mevitâblar kurâsında usûl-i atîka üzere mekâtib-i ibtidâiyye-i mevcûd olup iânât-ı ahâlî ile idâre olunmaktadır.

(Maâdin)

Kazâyı dâiren mâdâr ihâta eden dağlarda simli kurşun, antimon, civa-i kesret üzere bulunduğu gibi maâdin-i sâire de mevcûttur. Bunlardan el-yevm <<Çinilikaya>> antimon ma'deni bir kumpanya tarafından işletilmekte olup Hâliköy'de küşâd olunan civa ma'deni ocakları metruk bir haldedir. Ahiren bu nev'-i maâdin tahrîsi için pek çok taraftan istidâlar verilmiştir.

(Âsâr-ı Atîka)

Ödemiş kazâsının cânib-i şimâlisinde dağ eteğinde ve bir saat mesâfede kâin <<Dâdbey) karyesi kadîmen <<İpârpâ Hyparpa>> tesmiye olunan bir şehir-i kadîm harâbesi üzerine inşâ olunmuştur. Şehr-i mezkûr <<Lidya>> nın zîr idâresinde idi. İpârpâ nisvânının melâhati rakslardaki şöhreti ile büyük bir nâm kazanmış idi.

Mezkûr harâbede bulunabilen âsâr-ı atîka bir takım <<Sarkofâz Sarcophages>> ya'ni derûnunda zî-kısm-ı eşya ve âsâr-ı atıkaya tesâdüf olunabileceği hiss olunmaktadır. İpârpâ'nın

bir hayli enkâzı Şimdiki Ödemiş'in hin-i binâsında sarf ve isti'mâl edildiğinde bu suretle mezkûr harâbeden birçok âsâr-ı mühimmenin zâyî' edildiği şübhesizdir.

Nefs-i Ödemiş takriben yüz seksen senelik yeni bir şehir olup binâen aleyh âsâr-ı atîka nokta-i nazarından şâyân-ı kayd ve tezâkir ehemmiyeti yok ise de kazâ dâhilinde ânifü'l-beyân İpârpâ harâbelerinden başka daha bir hayli âsâr ve bilâd-ı kadîme bakayâsı mevcûttur. Ez-cümle şimdiki (Birgi) ile (Kelas) ın bulunduğu yerler eski (ديوس Dios) ve (Kâlouse) şehirlerinin mahalleri olup Kelas ovasında tesâdüf edilen harâbelere nazaran kadîm (سييليان Cibliane) şehirlerinin dahi buralarda bulunması muhtemeldir. Bozdağı'nın (Kırklar) tesmiye edilmekte olan tepesi vaktiyle Kihseru asâkirinin (Lidya)lılara karşı ettikleri harb-ı meşhurda mühim bir nokta-i hâkime olmuş ve târih-i kadîmede mezkûr ve mermerden masnu' Karagol Kulesi'nin burada inşâ edilmiş olması maznun bulunmuştur.

URLA KAZÂSI			
Me'mûrîn-i Kazâ		(Sınıf 2)	
Kai'makam Mehmed Rif'at Bey Sâniye Hicâz Madalyası 4 ₪			
Nâib Zulfikâr Efendi		Kai'makam Muâvini Armenâk Efendi	
Mâl Müdürü Mehmed Tevfik Efendi		Tahrîrât Kâtibi Hüseyin Remzi Efendi	
— Meclis İdâre-i Kazâ —			
A' zâ-yı Tabiiyye	Reis Kai'makam-ı Kazâ		A' zâ-yı Muntahabe
	Nâib Efendi	İrfân Bey Râbia	
	Mâl Müdürü //	Osmân Ağâ	
	Kai'makam Muâvin Efendi	Yorgâki Efendi Sâlise 3 ₪	
	Tahrîrât Kâtibi //		
	Metropolid Vekili //		
(Mâl Kalemi)			
Mâl Müdürü Muâvini Edhem Efendi			
Refîki Fuad Efendi		Sandık Emîni Hasan Efendi	
(Bidâyet Mahkemesi)			
Reis Nâib Efendi			
A'zâ Osmân Bey		Başkâtîp Hâlid Efendi	
// Pâsapat Efendi		Kâtib-i Sâni Hasan //	
Müstantik Muâvini Kudüs Efendi		Mukavelât Muharriri Hâcî Musaffa Efendi	
Mübâşir Ahmed ve Yorgi Efendiler			
(Ticâret Mahkemesi)			
Reis Nâib Efendi			
A'zâ Osmân Bey		A'zâ Abdurrahman Efendi	
Pâsapat Kasti Efendi		// Ligorâki //	
(Zirâat Bânkası)			
Reis Osmân Efendi		A'zâ Filor Veyâni //	
A'zâ Bakkal Mehmed Efendi		// Hristo Merâvelya	

Muhâsebe Kâtibi Mehmed Tevfik Efendi	
Refik-i Evvel Nuri Efendi	Refik-i Sâni Es'ad Efendi
Sermâye-i Umûmî (5573326) Guruş	İkrâzât-ı Cedide (3693384)
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Yâko Mihâlyo Efendi	
A'zâ Osmân Efendi	Tabîb Yâni Pago Efendi
// Mehmed //	Mi'mâr Foti // 5 ₺
// Mustafa //	Kâtip Mehmed //
// Mustafa //	Sandık Emini Musaffa //
// Âço Vâsilâki Efendi	Ser-Komiser Mehmed Rüşdi Efendi
// Filoro Yâni //	Komiser Atnâş //
// Kasti //	Vâridât-ı Belediye (99537) Guruş
(A'sâr İdâresi)	
Me'mûr Yusuf Ziyâ Efendi	Başkâtip Fahri Efendi
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Osmân Efendi	
A'zâ İrfân Bey	Kâtip Mehmed Efendi
A'zâ Filoro Yâni	Baytar Mustafa //
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi	Tahsîl Me'mûru Nuri Şeydâ Bey
A'zâ Yorgâki //	Süvâri Tahsîldârı Nefer 2
// Mehmed //	Piyâde // // 7

(Maârif Komisyonu)	
Reis Osmân Bey A'zâ Kâzım Efendi // Veli //	A'zâ Mehmed Fehmi Efendi // Hüseyin Ağâ Kâtip ve Sandık Emmini Mehmed Efendi
(Evkâf Komisyonu)	
Reis Nâib Efendi A'zâ Osmân //	A'zâ Osmân Ağâ Kâtip Kâzım Efendi
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Şer'iyye Kâtibi Osmân Efendi Tapu Kâtibi Kâzım //	Nüfus Me'mûru Mehmed Efendi // Kâtibi Mahmûd //
Telgrâf ve Posta Müdürü Osmân Bey Sâlise Klazomen Telgrâf Me'mûru İsmâil Efendi Muhâberât-ı Ecnebiyye Me'mûru Sabri //	Limân Reisi İsmâil Kapudan Kolağası Tahaffuzhâne Nigâhbânî Aziz Efendi Karântina Me'mûru Mazhar Bey
Zâbita Me'mûru Yüzbaşı Ali Ağâ 5 م Polis Komiseri Kadri Efendi // Ahmed //	Zirâat Muallimi Vekili Kozme // Rüsûmât Me'mûru Hâfız Halil // Rüsûmât Başkâtibi Sâlih //
// Mustafa //	Rüsûmât Mubassırı Hilmi //
// Rif'at //	Timurcili Rüsûmât Me'mûru Vekili Ahmed //
// Ahmed //	Reji Müdürü Hasan Fehmi //
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Fahri //	Reji Muhâsebecisi Yâko Estoroko //
Düyûn-ı Umûmiyye Kâtibi Nazif //	// Satış Me'mûru Yânko //
Orman Ondalık Me'mûru Mehmed Ali //	// Tereke Kâtibi Muhâkemât Me'mûru Frederik //
Orman Sûvâri Me'mûru Sâlih //	// Kontrol Me'mûru İstemâd Ekselân //
Orman Piyâde Koruyucusu Hulûsi //	
(Deşt-bân Komisyonu)	
Reis Mihâlyo Efendi A'zâ Osmân Efendi // Mehmed //	A'zâ Âristo Efendi // İstavrâki // // Hristo Filoro Efendi

A'zâ Yusuf Ağâ	A'zâ Vangel //
// Hüseyin //	// Todoş //
// Kasti Efendi	// Kosta //
// Estelyo //	// İstavrâki //
Kâtip Mehmed Efendi	
(Mekâtib-i Rüşdî)	
Muallim Süleymân Efendi	Ruk'a Muallimi Süleymân Efendi
Aded-i Şâkirdân (40)	
(Mekâtib-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Mehmed Emin Efendi	Muallim-i Sâlis Mehmed Efendi
Muallim-i Sâni Yusuf //	Aded-i Şâkirdân (120)
(İnâs Mektebi)	
Muallime Cenân Hânım	Aded-i Talibât (48)
Mekâtib-i Gayr-i Müslime)	
Nev'-i Mekâtip Derecâtı Aded-i Muallim Aded-i Şâkirdân	
Rûm Zükûr Mektebi İbtidâî 2 170	
// Rüşdî 8 605	
// İ'dâdî 2 70	
Rûm İnâs Mektebi İbtidâî ve Rüşdî 14 75	
(Düvel-i Ecnebiyye Me'mûrini)	
Yunan Vis Konsolosu Mösyö Câneto Tercümanı Yânko Efendi	

(Nefs-i Kazânın Nüfusu)				
Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn	
İslâm	1345	1301		
Rûm	8405	7759		
Ermeni	4	6		
Musevi	188	174		
Yabancı	135	96		
Tebaa-i Ecnebiyye	1065	877		
Yekûn	1117*	10213	21355	
(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)				
Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn	
İslâm	2994	3923		
Rûm	11110	10343		
Ermeni	4	6		
Musevi	188	174		
Yabancı	2150	943		
Tebaa-i Ecnebiyye	145	110		
Yekûn	16591	15499	32090	
(322 Senesi Zarfında Nüfus-ı Vukuâtı)				
Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk	Nakl-ı Mekân
537	228	350	30	25
(Emâkin-i Emiriyye)				
Hükümet Konağı Telgrâf ve Postahâne Belediye Dâiresi Gâzhâne Karagolhâne				
2	1	1	2	1
Rüsûmât İdâresi	Limân İdâresi	Karântina İdâresi	Amerika Asma Fidanlığı	
1	1	1	1	

* Zükûr toplamı yanlış beyân edilmiş ancak Zükûr ve İnâsın toplamında doğru olarak verilmiştir. Zükûr toplamı 11142 olmalıdır.

(Kazânın Mebâni-i Umûmiyye ve Hayriyyesi)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Fabrika [1]	Un Değirmeni	Ta'sîrhâne	Câmi'-i Şerif
6932	483	5	3	2	46	11	14
Mescid	Tekye	Kelîsâ	Havrâ	Gurabâ	Hastahânesi	[2]	
11	1	9	1				

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Urla kazâsı şimâlen: İzmir Körfezi, şarkan: İzmir şehri, cenûben: Seferihisâr kazâsı ve garben: Çeşme kazâsıyla mahdûd ve (23) ve (27) karyeyi müştemeldir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Urla kazâsı olup İzmir'in garb-ı şimâli cihetinde ve merkez vilâyete bahren iki buçuk ve berren yedi saat mesâfede ve (38) dereceye (28) dakika arz-ı şimâli ve (24) derece tûl-ı şarkîdedir.

(Kazâyı Teşkil Eden Kurânın Esâmîsi)

Kızılca karyesi, Kocadere, Gündek, Özbek, Denizli, Gülbağçe, Yağcılar, Timurcili, Kuşcular, Devedere, Sarı Abdallar, Kilizman, Yelki, Çamlı, Hamîdiye Büyük, Hamîdiye Küçük, Bâdemler, Gölcük, Ködence, Sığırkuyruğu, Eftek Çukuru, Kavâcık, Payâmlı, Menteş, Kösten-i Kebîr ve Sagir.

(İ'mârât-ı Belediye)

323 senesi Martı ibtidâisinden Teşrîn-i evvelî gâyesine kadar nefis-i kasabada müceddeden (2864) ve ta'mîren (537) satranc döşeme-i tefrîş ve tesviye edilmiştir.

[1] Zeytin ta'sîriyle dakik tahnına mahsûstur.

[2] Hiçbir millet tefrîk etmeyerek mürâcaât eden fukarâyı meccânen tedâvi eder.

(Zirâat ve Ahvâl-i Arâzi)

Kazâda zirâat edile gelen arâzi (186900) ve zirâata kabiliyeti olmayan boz hâli-i cebel ve kırâç ve sengistân mer'a (210900) ve bâğ ve bâğçe olarak (54000) dönümdür.

Bu mikdâr arâzinin nüfus-ı umûmîyyeye nisbeten derce-i kifâyede olmaması hasebiyle zirâatle te'mîn-i maîşet edilemeyeceği anlaşılarak ahâlî-i ekser bâğcılıkla iştigâl ve icrâ eyledikleri tecârib adîde ve ameliyyât-i kesîre sâyesinde bâğcılıkta kesb-i mahâret ve iştihâr ederek bugün Amerika Asma Çubukları'yla te'sîs ve tecdîd edilen ve bâ irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî on sene müddetle öşr-i vergiden ma'fuvv olup mikdârı bâlâda gösterilen (54000) dönüm bâğdan nefis olarak istihsâl olunan bin kantâr çekirdeksiz ve rezâki üzümünden kazâyâ senevi (980000) bin lira girmekte ve gittikce daha ziyâde mahsûl almak me'mûl bulunmaktadır.

Kazânın vâridât seneviyyesi (2...46998) gurus râdesindedir.

(Mahsûlât)

Dâhil-i kazâda külliyyetle zer' olunan hubûbât: Buğday, arpa, bakla, soğan, yulaftan ibâret olup çekirdeksiz ve rezâki üzümü ile zeytin ve palamut dahi idrâk eder.

İşbu mahsûlâtta en ziyâde ihrâcât çekirdeksiz ve rezâki üzümüyle palamut ve zeytin olup Avrupa'ya sevk olunur.

(Yollar)

Merkez kazâdan merkez vilâyete (39) kilometre tûlundaki şose Çeşme ve Kilizmân karyesinden mürûr ile Seferihisâr kasabasında imtidâd eder. Urla İskelesi'nden Göndek, Denizli, Kocadere karyeleriyle Çeşme tarîk-i pişgâhında Gülbağçe karyesine birer şube küşâdı mukarrerdir.

(Vesâit-i Nakliyye)

Kazânın sâhil cihetlerinde mevcûd olan merâkib-i bahriyye-i sagîre-i nakliyyât ve müvâredâta hâdim olduğu gibi doğrudan doğruya iskeleden Avrupa'ya üzüm sevkياتında muhtelif kumpanyalara mensûb cesîm vapurlar dahi gelmekte ve her gün amed şüd eden Şirket-i Hamîdiye Vapurları posta ve yolcu getirip götürmektedir. Kara taraflarında da araba at ester ve deve ve merkebler ile nakliyyât ifâ edilmektedir.

Dâhil-i kazâda 323 senesinde (10104) koyun ve (17894) re's keçi ta'dâd edilmiş olup ağnâm rûsûmu (139990) guruşa bâliğ olmuştur.

(Evezân ve Ekyâl ve Meskûkât-ı Tedâvüle)

Evezân ile ahz ü i'tâda dört yüz atık dirhem bir kıyye ve 44 kıyye bir kantâr ve dokuz kıyye atık bir yerli şiniki⁷⁰ ve dört şinik bir kıyye i'tibâr olunur. Beyne'l-ahâlî sîm mecîdiyye otuz üç ve aksâmından olan ikilik üç buçuk gurus hesâbıyla mütedâvildir.

(Maârif)

Sâye-i maârif-vâye-i hazret-i pâdişâhide nefis-i kasabada rüşdî ve ibtidâ-i zükûr ve inâs olarak üç mektep mevcûd ve bunlardan zükûra mahsûs mekteb-i rüşdînin emri-i idâre ve maâşât ve masârif-i mukteziyyesi doğrudan doğruya maârif-i nezâret-i celîlesine merbût olup diğerk zükûr ve inâsa mahsûs olan iki mekteb-i ibtidâinin sureti-i idâre ve muallimler maâşâtıyla masârif-i vâkiası ahâlî-i mahalliyenin iânât-ı maârif-perversiyle tedârik ve te'mîn edilerek usûl-ı cedîde üzere tadrîs olunmaktadır. Kazânın hâvî olduğu kurânın on yedisinde ahâlî tarafından bir ücret-i maktûa ile intihâp olunan hoca tarafından usûl-ı atîka vechle tadrîs edilmekte ve kurâ-yı mezkûrenin sekizinde muntazam mekteb-i mevcûd bulunmakta ise de diğerklerindeki mekâtibin ıslâh ve yeniden inşâsı ve muktedir ve tecrübekâr muallimler celb ile usûl cedîdeye ifrâğî için karşılık tedâriki ile uğraşılmakta olunduğundan karîben bunlarında ıslâh ve tanzîmi mukarrerdir.

⁷⁰ 1 şinik=9,25 lt (Farklı kaynaklarda farklı ölçüler veriliyor), <http://www.kuzubudu.com/osmanlidaki-agirlik-ve-hacim-olculeri/>, (Erişim:23.04.2023)

(Miyâh-ı Ma'deniye)

Kasabaya üç çâryek bir saat mesâfede Urla Maârif-i İslâmiyyesi tarafından idâre olunan (İçme) Suyu nâmıyla ma'rûf bir ma'den suyu mevcûttur. Bu su müşhil nev'inden olmak üzere isti'mâl olunmakta ve neb'ân ettiği mahalle her sene binlerce merzâ ve züvvâr gelerek gerek bu suyun fâide ve şifâ bahşâsından ve gerek ahâlîsinin esbâb-ı istirâhatı te'mîn edilmesinden dolayı beyân-ı memnûniyyet edilmektedir.

Dâhil-i kazâda iki kâplıca daha mevcûd olup bunlardan biri merkez kazâyâ iki saat mesâfede Cercer mevkiinde ve leb-i deryâda kâin (Yâkı) Kâplıcasıdır ki yaz ve kış on sekiz derece diğeri merkez kazâyâ bir saat mesâfede Doluca mevkiinde ve leb-i deryâda vâki' (Karagân) Ilıcasıdır ki bahâr ve yaz mevsimlerinde yirmi altı, güz ve kış zamanında on sekiz derece harâreti câizdir.

Terkîbâtının yüzde ellisi tuz, kırk sekizi âdi su ve ikisi klorviyot de sodadan mürekkebdır. Bulundukları mevâki'in havâsı latif. ise de binâları muntazam olmadığı ve ikâmet edecek yerleri bulunmadığı gibi pek de meşhûr olmadığı için sâire mahallerden rağbet eden bulunmakta ve nef'i kazâyâ münhasır kalmaktadır.

(Kazânın Ahvâl-i Târihiyyesine ve Mevcûd Âsâr-ı Atıkaya Dâir Bazı Ma'lûmât)

Urla kasabası kadîm Klazomen şehri karîbindedir. Şehr-i mezkûr sekinesi Lidya hükümdârı Alyâte gayet cesûrâne müdâfaa ve akd-ı sulh ettikten sonra bahren Mısır'a kadar seyr ü sefer ederek nihâyet Lidya krallarının iktidârdan sukutundan sonra İrânilerin hücumundan emin olmak üzere İskender tarafından inşâ edilen bânk vâsıtasıyla sâhile yerleşmiş ve'l-yevm tahaffuzhâne bulunan cezireye çekilmiştir.

Urla'da bazı âsâr-ı atıkaya tesâdüf olunmakta olup ez-cümle 304 senesinde İzmir cihetinin sâhilinde gayet kıymetdâr bir hâlde bulunarak müzehâneye nakl olunduğu gibi Klazomen Adası'nın bazı mahallerinde âsâr-ı atıkadan ebniye ve karşı cihetteki Sivrice Tepe'de bir kal'a harâbesi müşâhede olunmakta ve Kösten Ceziresi'nde dahi harâb ve'l-yevm yirmi beş otuz sütun üzerine mebni gayet cesîm bir su sahrıncı mevcûd bulunmaktadır.

BÂYINDIR KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Burhâneddin Bey	Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânedden Me'zûn Sâlise
Nâib Abdurrahman Efendi	Devriyye Medreselerinden 4 ۶ Gümüş Liyâkat
Müftü Hasan Şuuri Efendi	Mâl Müdürü Abdurrahim Tevfik Efendi
Tahrîrât Kâtibi Musa Kâzım Efendi	
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Ka'imakam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Muntahabe { Ali Beyzâde Sâdık Efendi Kerlizâde Hâcî Hüseyin // Teohâroğlu Hirâlâmbo //
(Mâl Kalemî)	
Mâl Müdürü Muâvini Mustafa Fevzi Efendi // // Refîki Rızâ //	Sandık Emîni Kostâki Efendi Mülâziminden Mehmed //
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Timuroğlu Halil Efendi // Bedosoğlu Filo //	Müstantik Muâvini Edhem Efendi Mukavelât Muharriri Ali //
Başkâtip Ahmed //	Şer'îyye Kâtibi Ahmed //
Kâtib-i Sâni Kâmil //	Mübâşir Bekir ve Kârnîk Efendiler
(A'sâr İdâresi)	
(A'sâr Me'mûru Tâhir Râci Efendi)	
Başkâtip Hüseyin Sıdkı Efendi	Merkez Kol Me'mûru Hasan Efendi
Kâtib-i Sâni Osmân Remzi //	İkinci // // Hasan Fehmi //
Anbâr Emîni Hüseyin //	Üçüncü // // Hüseyin //

(Zirâat Bânkası)			
Reis Mehmed Sıdkı Efendi		Muhâsebe Kâtibi Ali Seyfeddin Efendi	
A'zâ Teohâroğlu Nikolâ //		Refiki Teodos //	
// Sırâc Mustafa Ağâ		Tahsildâr Mehmed Selim //	
// Kara Petrooğlu Avrâm Efendi		Odacı Hayreddin //	
(Tahsildârân)			
Kazâ Tahsîl Me'mûru Ahmed Şükrü Efendi		Süvâri Tahsildârı Mehmed Şevi Efendi	
Ser-tahsildâr Hamdi //		Piyâde Tahsildârı İbrâhim Edhem //	
Süvâri Tahsildârı Mâhir //		// // Şerif //	
// // Rıdvân //		// // Hâmid //	
// // İbrâhim Hakkı //		// // Mustafa Âsım //	
(Me'mûrîn-i Sâire)			
Nüfus Me'mûru Ahmed Rüşdî Efendi		Posta ve Telgrâf Müdürü Yordân Efendi	
Nüfus Kâtibi Mehmed Ali //		// // Servet //	
Tapu Kâtibi Mehmed Nuri //		Reji Me'mûru Avrâm //	
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Hıfzî //		Orman Ondalık Me'mûru Râşid //	
// // Kâtibi Ahmed //		// Süvârisi Mustafa Fevzi //	
Zâbıta Me'mûru Mülâzım Mehmed //		Polis Komiseri Cemîl //	
(Üçüncü Ordu-yu Hümayûna Mensûb Kırk Yedinci Redif Âlâynın Üçüncü) (Tire Tâburundan Bâındır'a Müfrez Üçüncü ve Dördüncü Bölükleri Zâbitânı)			
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı İbrâhim	Efendi	Gümüş	Liyâkat Madalyası
// // Mülâzım-ı Evvel Hüseyin Hüsnî //		// // ve Yunan //	
// // // Sânî Mehmed Saîd //		// // //	
Dördüncü // Yüzbaşısı Hasan Nazmi //		// // //	
// // Mülâzım Evvel Hasan Basri //		// // //	
// // // Sânî Ahmed Tevfik //		// // //	

(Belediyye Dâiresi)	
Reis Mehmed Sıdkı Efendi	
A'zâ Hacı Emir Efendi	Kâdılaroğlu Mehmed Ağâ
// Sirâc Mustafa Ağâ	Tabîb Toma Kâne Efendi
// Dimitrâki Efendi	Kâtip ve Sandık Emîni Rif'at //
// Tekfur //	Vâridât-ı Umûmiyye 83309
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis-i Evvel Mihâlâki Efendi	
Reis-i Sâni Tahsîn Efendi	A'zâ Sâdık Efendi
A'zâ Hacı Yusuf //	// Kara Petrooğlu Avrâm Efendi
Teohâroğlu Nikolâ //	Kâtip Fahri Belediye Kâtibi Rif'at //
(Tedârik-i Vesait-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Ka'imakam-ı Kazâ	A'zâ Şâmlızâde Mehmed Emin Efendi
A'zâ Redif Mülâzım-ı Evvel Hüseyin Efendi	// Teohâroğlu Hiralâmbo //
// Belediye Reisi Mehmed Sıdkı //	// Hacı Emin //
(Deşt-bân İdâresi)	
Reis Mehmed Sıdkı Efendi	
A'zâ Hacı Emin Efendi	Kâtip ve Sandık Emîni Rif'at Efendi
// Kâdılaroğlu Mehmed Ağâ //	Tahsildâr Şâkir //
// Dimitrâki //	Kolcubaşı Hüseyin //
// Tekfur Ağâ	Nefer Kolcular 6
Vâridât 18000	
(Maârif Komisyonu)	
Reis Sâdık Efendi	A'zâ Mehmed Nuri Efendi
A'zâ Ali Bey	// Mehmed Ali //
// Emin Efendi	Kâtip İbrâhim //
Kura-i Umûmiyye Müfettişi Hâfız Hüsni Efendi	

(Mekâtib-i İslâmiyye)					
Mekâtib-i Rüşdiyye Muallimi Mehmed Ali Efendi			Mekâtib-i İbtidâî Muallim-i Evvelî Ahmed Nâci Efendi		
//	//	Muallimi Mer'et	//	//	Sâni Hâlid
Aded-i Şâkirdân			Aded-i Şâkirdân		
34			125		
Üçoluk İbtidâî Muallimi Hâfız Murâd Efendi			Aded-i Şâkirdân 80		
(İnâs İbtidâî Mektebi)					
Muallime-i Evvel Feride Hânım			Muallime-i Sâniye Refika Hânım		
Aded-i Talibât 80					
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)					
Nev'-i Mekâtib		Derecât	Aded-i Muallim	Aded-i Şâkirdân	
Rûm	Zükûr	Rüşdî	5	158	
//	//	İbtidâî	2	77	
//	İnâs	Rüşdî	4	113	
//	//	İbtidâî	2	78	
(Bâyındır Kazâsının Emâkin-i Mevcûdesi)					
Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Fabrika (1)	Yağhâne
2056	519	9	2	3	1
Sisâm Yağhânesi		İslâm Gurabâ Hastahânesi (2)		Rûm Gurabâ Hastahânesi	
2		1		1	
(1) Fabrikalardan ikisi pamuk tasfiyesine ve zeytin ta'sîrine mahsûs olduğu gibi diğerinin bunlarla beraber fazla olarak dakik tahnine mahsûs değirmeni de mevcûttur. İşbu üç fabrikadan mâadâ merkez kazâyâ üç saat mesâfede Çerçi karyesinde dahi pamuk ve zeytin ve dakik tahn eder bir fabrika daha mevcûttur. (2) Belediyenin ve belediyye tabîbinin nezâret ve idâreleri tahtında sekiz yataklı bir hastahânedir.					

Eczâhâne (3) A'sâr Anbârı (4) Bâyıdır ve Kurâsında Mevcûd Su Değirmeni					
2		1		32	
(Nefs-i Bâyıdır Kasabasının Nüfus Mevcûdesi)					
	Înâs	Zükûr	Yekûn		
İslâm	2688	2794	5582		
Rûm	1629	1618	3047		
Ermeni	106	146	252		
Musevi	17	24	41		
Yekûn	4440	4682	9122*		
(Bâyıdır Kazâsının Vâridât-ı Seneviyyesi)					
Para	Guruş				
30	49...154	Emlâk ve Akar Vergisi			
	79470	Temettuât			
	82350	Bedelât-ı Askeriyye			
	96025	Ağnâm Rüsûmu			
	54960	Emlâk-ı Emiriyye ve Muaccele ve İcâr Hâsılâtı			
	18000	Rûsum-i Mütenevvia			
	15000	Orman			
	1750	Maâdin			
	58259	Emlâk ve Tapu Harcları			
	18950	Mahâkim Harcları			
	21336	Hâsılât Mütferrika			
	1100000	Hubûbât A'sârı			
	350000	Zeytin A'sârı			
30	2387155	Yekûn**			

(3) Diplomalı birer eczâcının idâresinde olup Bâyıdır'da mevcûd üç tabibin ihtiyâcâtına kâfi ve muntazamdır.

(4) Evvelce icârla kullanılıyorken bil-ahire üç yüz elli liraya hazine nâmına teferru' edildiğinden hâl-ı hâzırda emâkin-i emiriyyedendir.

* İslâm inâs ve zükûr toplamı 5482, Rûm inâs ve zükûr toplamı 3247, Zükûr toplamı ise 4582 olmalıdır. Toplam nüfus ise 9022 olmalıdır.

** Silik noktalı rakam verisi 1 olarak kabul edilirse Yekûn 2387254 guruş olarak çıkmaktadır.

(Bâyındır'a Mülhak Kurânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)			
	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslam	7232	7436	14668
Rûm	58	64	122
Yekûn	7290	7500	14790
Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi (23912) kişiden ibârettir.			
Bâyındır Kazâsında Husûle Gelen Mahsûlât-ı Umûmiyyesi Bi-Hesâb-ı Vasatı Mekâdir-i Seneviyyesi			
Şinik		Kıyye	
203864	Buğday	127200	Çekirdeksiz Üzüm
475584	Arpa	480000	Siyâh //
1800	Alef	1000	Rezâki //
7500	Çavdar	9600	Beylerce //
84000	Mısır	6560	İri Kara //
96850	Akdarı	450000	Yaş Askı Üzümü
4500	Burçâk	2408000	Pamuk Kozası
50000	Bakla	4500000	Dâne Zeytin
700	Nohud		
600	Kumdarı		
2500	Böğrölce		
1440	Kendîr Tohumu		
(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)			
Mevki'-i Coğrâfi — Bâındır kazâsı şimâlen: Nif kazâsı, garben: Torbâlî nâhiyesi, cenûben Tîre, şarkan: Ödemiş kazâlarıyla mahdûd olup yirmi ikisi ovada yirmi ikisi dağ cihetinde cem'an kırk dört pare karyeyi ve nefsi-i kasaba on bir mahalleyi hâvîdir.			

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ olan Bâındır kasabası İzmir'in garb cihetinde ve Ödemiş'e müntehi şimendüfer hattının güzergâhında ve cenûba müteveccih bir mâil üzerinde mebni olup merkez vilâyete şimendüferle dört ve vesâit mutavassıta-i sâire ile on dört saat mesâfededir.

(Bâındır Kasabasının Kura-yı Mülhakası)

Yakın Tahtacı, Yusufu, Ergenek, Yakacık, Buruncuk, Fâlaka, Burgâz, Derebaşı, Karahalillu, Fırınılı, Elifli, Çıplak, Uladi, Hamîdiye, Karaveliler, Kızılca-âbâd, Çiftçigediği, Arıkbaşı, Çırpı ve Hasköy, Havuzbaşı ve Taşkesiği, Kızılağaç, Hisârlık, Dereköy, Ömerdere, Kızıl Kelîsâ, Sârimekri, Çenikler, Karapınâr, Uşşak Maşât, Karahayıt, Kabâağac, Alânköy, Latifler, Kızılkeçili, Ören, Karaboğâz, Manâstır, Keçiköy, Dernekli, Marmaris, Osmâniyye, Osmânlar.

(Bâındır Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Bâındır kazâsında ve şu bir iki sene zarfında vuku' bulan i'mârât ve tezyinâtta başlıcası Merkez Kazâ'ya üç buçuk saat mesâfede kâin Çırpı karyesinde hamiyetmendân ahâlînin iânâtıyla tecdîden inşâ ettirilip beş yüz liradan fazla bir masrafla vücûda gelmiş ve Arıkbaşı'nda dahi yine ahâlî tarafından üç yüz liradan ziyâde akçe derciyle inşâ edilmiş iki câmi'-i şerif olup bunlar hakikaten metin ve dilnişin bir surette inşâ ettirildikleri gibi Bâındır'a bir saat mesâfede vâki' Fırınılı karyesi câmi'-i şerifine yine iâne-i ahâlî ile ilâveten inşâ ettirilen minâre dahi şâyân-ı tezâkir-i mebâni-i mübâreke-i diniyyedendir.

Nefs-i Bâındır'da Dâire-i Belediye tarafından Hükümet Konağı ittisâlında inşâ ettirilen Zirâat Bânkası ve Dûyûn-ı Umûmiyye idârelerine mahsûs ebniye ile çarşının geçen seneler muhterik olan kısmının hâvî olduğu hânlar ve mağâza

ve sâir dükkânlar tecdiden tarz-ı nevinde inşâ edilmiş olduğu gibi sokağın tesviye ve tevsiinden o mevkiler dahi hisseyâb şeref olmuştur.

Bâyındır İstâsyonu'na müntehi şose tarîkinin bir kısım mühimi mukaddemâ belediyye ma'rifetiyle rasîn bir surette tecdiden inşâ ettirildiği gibi mütebâki dört yüz altmış metre mahallinin inşâsı için dahi cihet-i nâfiaya âid teşebbüsâta ibtidâr edilmiştir.

Binâen aleyh ma'mûriyyet-vâye-i cenâb-ı cihânânide Bâyındır kasabanın isti'dâd-ı tabîi ve mevkiisine mebni ez-vakt zarfında daha pek çok âsâr-ı umrâna cilvegâh olmağla karîben bir ma'mûre-i nazar rubâ hâline alacağı şübhesizdir.

(Ahvâl-i Arâzi ve Zirâat)

Bâyındır'ın karşısına müsâdif ve tûlân altı arzân ikiden iki buçuk saate kadar bir mesâfeyi muhit bulunan ve ekseriyetle mevrû olan ovası gayet münbit ve mahsûldâr olmağla her nev'-i hubûbât ve üzüm ve pamuk ve meyve ve sâire yetiştirilmesine elverişlidir.

Dağ cihetlerinde zirâat sâlih mahaller cüz'i ise den zeytin, üzüm, kestane ve ceviz gibi mahsûlâtla berâber şâyân-ı istifâde ormanları da mevcûttur. Bâ-husûs İskenderiye ve Odesâ'ya taze olarak sevk olunan askı üzümleri sezâvâr-ı kayd u tezkârdır.

Kazânın başlıca ihrâcâtı pamuk ve zeytin yağı olup bostân, incir, üzüm, meyve, sisâm, arpa, bakla mahsûlâtından ibârettir.

İşbu mahsûlâtın mâadâ bazı karyelerde ceviz, kestane, erik, nâr, ayva, portakal, armud, misillü meyve de husûle gelmesiyle bunlar kısmen mahallinde sarf, kısmen hâric kazâyâ sevk ile fûrûht olunmaktadır. Bunlardan başka her sene kazâdan müteferrik surette yüz bin kıyye kadar kuru incir seksen bin kıyyeyi mütecâviz sisâm ve üç yüz vâgon kadar karpuz dahi ihrâc edilmektedir.

Cenâb-ı hakkın bu kazâ toprağına bahş ettiği kuvve-i nâmiyenin şâyân-ı şükran bir derece-i bâlâterinde bulunduğu mahsûlât-ı umûmîyye ser-levhası altındaki sahife

münderecatının tedkikinden müstebân olacağı gibi sahâri ve cibâli dahi yüz binlerce zeytin ve çam ve sâir eşcârıyla serâbâ bir kisve-i hazırâya bürünmüş ve maâdin-i nizâmnâme-i cedîdenin mevki’-i icrâyâ vaz’î târihinden şimdiye kadar mürûr eden az bir müddet zarfında maâdinin envâ’î hakkında on beşi mütecâviz taharri ruhsatnâme istid’âsı i’tâ kılınmasından müstedil olduğu üzere bunların; kurun-ı kadîmede bu havâliye i’tâ kılınmış olan << Altın Havzası >> nâmına cidden lâyük birer defîne olduğu da müberhen bulunmuştur.

(Maârif)

Bayındır’da bir rüşdî-i inâs ve iki ibtidâî mektebinde usûl-ı cedîde üzere icrâ-yı tedrisât olunduğu gibi mahallâtta haftalıkla idâre edilir. Üç bâb-ı ibtidâî mektebinde dahi etfâl-ı mevcûdeye muallimleri tarafından fakat şimdilik usûl-ı atîk üzere ders verilmektedir.

Mahalli idâre-i maârifine âid olmak üzere senevi yirmi beş bin guruş raddesinde vâridât mevcûd olarak masârifâtı hâzıra-i seneviyyesi dahi yirmi üç bin guruşa bâliğ olmakta ve peyder-pey tezyid-i vâridâtı esbâbı taharri olunduğundan sâye-i maârif sermâye-i hazret-i zıllullâhide îcâp eden islâhatın da icrâsına çalışılmaktadır.

Bâyındır’ın kurâ-yı mülhakasında elyevm mevcûd olan ve mikdârı kırk adetten ibâret bulunan mektepler ibtidâî hâlinde ve şâkirdânı kâmilten tarz-ı cedîdede idâre ve tedris edilip ve muallimlerinin ücûrât-ı maktûası köy ahalileri câniblerinden iâneten te’diye kılınmaktadır.

Bunların ahvâl-ı umûmîyyesi seyyâr olarak maârif komisyonunun istihdâm ettiği muvazzaf bir müfettiş tarafından ta’kîbât-ı dâime altında bulundurulmağla müdâvim olan şâkirdânın istifâdeleri bu suretle taht-ı te’mîne alınmıştır.

(Miyâh-ı Ma’deniyye)

Bâyındır’a şarkan bir saat mesâfede ve gayet dil-firîb bir mevki’-i dil-güşâde kâin Belediyye Ilıcası emrâz-ı cildiyyeye ve romatizma ve emsâline devâ-yı mahz denecek

derecede menfaatkâr olmağla berâber mahallinde züvvârın te'mîn-i istirahatine kâfi muntazam odalar ve havâyic-i zarûriyyelerini mevkiinde tedârik etmek üzere fırın ve bakkâl dükkânlarıyla kahvehâneler mevcûd olduğu gibi civârındaki köylülerin akşam sabah gayet ucuz bahâ ile getirip sattıkları sâfi ve hâlis südler ve taze yoğurt ve mevsime göre her nev'-i meyve ve sebze mebzûldür.

Bâyındır'dan Ilıca'ya kadar olan bir saatlik yolun düz ve muntazam ve iki tarafındaki zümürrüdîn mevrûalarla zeytin bağçelerinin letâfet-bahş-ı nazar olması birçok zevâtı mücerred tenezzüh maksadıyla nisan ve mayıs aylarında bu latif mevkiî ziyarete mecbûr etmektedir.

(Bâyındır'ın Ahvâl-i Târihiyye ve Asâriyesi)

Nefs-i Bâyardır kasabası pek yeni olmasıyla âsâr-ı atıkaca şâyân-ı tezkâr bir ehemmiyeti olmadığı kazâ dâhilinde dahi belli başlı bilâd ve âsâr-ı kadîme-i harâbe bakayâsı mevcûd değildir. Gerçi şimdiye kadar elde edilen bazı tek tük âsâr ile Menderes civârında meşhûd olan birkaç harâbeye nazaran havâlide edvâr-ı kadîmeye ve yeni olan Bizâns devirlerine âid bakayâ-yı mi'mâriyyenin mevcûdiyyeti hasâ-i kadîm (Lârissâ) şehriyle derûnunda Apollon ma'bed-i meşhûrinin buralarda bulunması pek muhtemel ise de şimdiye kadar bir mühim emâreye destres olunamamıştır.

Dâhili kazâda ber minvâl-ı muharrer âsâr-ı atikadan kayd ve zikre şâyân mebâni-i kadîme görülmemekte ise de dağ ciheti köylerinden Kızıl Kelisâ Yaylası'nda ve Arslanpınarı nâm-ı mevkide neşv ü nemâ bulmuş olan Çınar Ağacı sath-ı zemininde sekiz on arşın irtifâ'a kadar yirmi arşın muhitinde bir katar-ı azîm peydâ ederek ba'dehû iki cesâmetli koldan semâya doğru yükselen dallarıyla hey'et-i mecmûası şâyân-ı ibret ve temâşâdır.

BERGAMA KAZÂSI			
Me'mûrîn-i Kazâ		(Sınıf 2)	
Kai'makam Kemâl Bey		Mekteb-i Mülkiyye'den Me'zûn	Sâniye
Nâib Abdülaziz Efendi		Devriyye Medreselerinden	4 ع
Müftü Ahmed Hulûsi Efendi		Tahrîrât Kâtibi Râsih Bey	
Mâl Müdürü Ahmed Remzi Efendi		Muâvini Hüseyin Fehmi Efendi	
(Meclis-i İdâre-i Kazâ)			
Reis Kai'makam-ı Kazâ			
A'zâ-yı Tabiiyye	Nâib ve Müftü Efendiler	A'zâ-yı Müntehabe	Abdülkâvar* Efendi
	Mâl Müdürü Efendi		Ahmed //
	Tahrîrât Kâtibi Efendi		Hiristâki //
	Metropolidi Efendi		(Münhal)
(Muhâcirin Komisyonu)			
Reis Kai'makam-ı Kazâ			
A'zâ Mâl Müdürü Ahmed Efendi		A'zâ Hüseyin Hilmi Efendi	
// Tahrîrât Kâtibi Râsih Bey		// Hacı Hüseyin Efendi	
(Tedkik ve Tasfiye-i Bakayâ Komisyonu)			
Reis Kai'makam-ı Kazâ			
A'zâ Mâl Muâvini Sıdkı Efendi		A'zâ Mihâlâki Efendi	
// Tahrîrât Kâtibi Râsih Bey		// Münhal	
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)			
Reis Kai'makam-ı Kazâ			
A'zâ Mustafa Ağâ		A'zâ Latif Ağâzâde	
// Kadri Efendi		// Na'linbed Molla Mehmed	
// Hüseyin Ağâ		Kâtip Mehmed Nâhid Efendi	

* Matbaa hatası olmalıdır. Abdülkâdir ismi olma ihtimali vardır.

(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Sıdkı Efendi	Refîki Ömer Efendi
Sandık Emîni İsmâil Hakkı Efendi	
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi	A'zâ Hâcî Hüseyin Efendi
A'zâ Abdülkâdir //	// Tahsîl Me'mûru Sâmî Bey
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Mahmûd Efendi	
A'zâ Hüseyin Hilmi Efendi	Kâtip ve Sandık Emîni Ali Osmân Efendi
// Hâcî Hüseyin //	Kâtibi-i Sâni Mehmed //
// Aleksândır //	Doktor Kâmil Efendi Sâlise
// Mihâlâki //	// Muâvini İlyâ Efendi
// İstimât //	Kalfa Nikolâki
(Me'mûrîn-i Sâire)	
A'şâr Me'mûru Nazmi Bey	Nüfus Me'mûru Ali Efendi
Başkâtip Hasan Fuad Efendi	Nüfus Kâtibi Ali //
İkinci Kâtip Veysel //	Reji Müdürü Ali Ağâh //
Merkez Kâtibi İbrâhim //	Muhâsebeci Leon Keyân //
Kâpı Kâtibi Abdullah //	Muhâkemât Me'mûru Hâfız //
Refîki Hasan //	Zirâat Me'mûru İrâki //
Telgrâf ve Posta Müdürü Mustafa Efendi	Satış Me'mûru Kığork //
// Muhâbere Me'mûru Mehmed //	Orman Sûvâri Me'mûru Neş'et Efendi
// ve Posta Mevzî Mustafa //	Tezkire Muharriri Hilmi //
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Zeki //	Zâbitâ Me'mûru Mülâzım-ı Evvel Müslim //
Kâtibi Muharrem //	Polis Komiseri Râşid //
Sandık Emîni //	Polis Der-i aliyyeli Cemâl //
Evkâf Vekili Mustafa //	// Cemâl Efendi Tahlîsiyye Madalyası

(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Harputluzâde Ömer Ağâ	A'zâ Sıvâcığılu Mihâlâki Efendi
(Mahkeme Kalemi)	
Başkâtip Fethi Efendi	Müstantik Muâvini Nazmi Efendi
Kâtib-i Sâni Mahmûd //	Mukavelât Muharriri Ali Rızâ Efendi
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	A'zâ Mihâlâki Efendi
A'zâ Mustafa //	// Yuda //
// Hasan //	Kâtip Fethi //
(Zirâat Bânkası)	
Reis Ahmed Tevfik Efendi	
A'zâ Hüseyin Hilmi Efendi	Muhâsebe Kâtibi Osmân Efendi
// Aleksândır //	Refik-i Evvel Emin //
// Hasan //	Refik-i Sâni Gâlib //
(Maârif Hey'eti)	
Reis Ahmed Hulûsi Efendi	
A'zâ Râsih Bey	A'zâ Abdullah Efendi
// Muallim Halil Efendi	// Halil Hilmi //
// Abdülkâdir //	Kâtip ve Sandık Emîni Hüseyin Efendi
(Deşt-bân İdâresi)	
Reis Süleymân Efendi	A'zâ Kigork Efendi
A'zâ Mehmed //	// Kostanti //
// Hüseyin Ağâ	Kâtibi İbrâhim //
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Halil Efendi	Hüsn-i Hat Muallimi Mustafa Efendi
// Sâni Mehmed Nuri //	Aded-i Şâkirdân 62

(Mekâtib-i İbtidâî-i Resmi)	
Muallim-i Evvel Hacı Ali Efendi // Sâni Necîb //	Muallim-i Sâlis Halil Efendi // Râbi' Şerif Ahmed Efendi
Aded-i Şâkirdân 220	
(Mekâtib-i İbtidâî-i Husûsiyye)	
Nâzır Nâib Efendi	
Muallim-i Evvel Mustafa Efendi	Muallimi-i Sâni Zühdi Efendi
Aded-i Şâkirdân 56	
Muallim-i Evvel Hâfız İbrâhim Efendi	Muallim-i Sâni Zühdi Efendi
Adedi Şâkirdân 80	
(Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesi)	
Nâzır Nâib Efendi	
Reis Kadri Efendi	Mütevelli Arabzâde Mehmed Refik Efendi
A'zâ Hüseyin Fevzi Efendi	A'zâ Diş Tabîbi Ahmed Şevki Efendi
// Osmân //	Kâtip Mehmed Nâhid //
(Redif Yirmi İkinci Âlâyının Üçüncü Bergama Tâburu)	
Binbaşî Osmân Nuri Efendi 4 ع 4 م	İkinci Bölük Yüzbaşısı İsmâil Efendi
Kolağâsı Hacı Süleymân Ağâ 5 م	// // Mülâzım-ı Evvelî Hikmet Efendi
Kâtip Bekir Sıdkı Efendi	Üçüncü // Yüzbaşısı Osmân // 5 م
Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Sâni Mehmed Efendi	// // Mülâzım-ı Sâni Tevfik //
Birinci Bölük Yüzbaşısı Mustafa // 5 م	Dördüncü // Yüzbaşısı Bekir Ağâ 5 م
// // Mülâzım-ı Evvelî Mustafa // 5 م	// // Mülâzım-ı Evvelî Selim Efendi
// // // Sâni Ömer //	// // // Sâni Muharrem Efendi
Süvâri Mülâzım-ı Evvelî Tal'at Efendi	
(Hâiz-i Rütbe ve Nişân olan Zevât)	
Kosova Vilâyeti Maârif Müdür-i Sâbıkı Ziver Bey	Mütemâyiz
Ayazmendli İbrâhim Remzi Bey	Sâlise
// Hasan Şinâsi Bey	//

Şâmil Abdülgani Bey	Sâlise
Alâşehirli Tâhir Bey	//
Der-aliyyeli Mustafa Efendi	Devriyye Rüûsu
Bergamalı Mehmed Râsih Efendi	//
Bergama Müze Me'mûru Dimitrâki	Sâlise 5 ₪
Kazâya Mülhak Nevâhi Nevâhi-i Bergama Nâhiyesi	
Müdür Şükrü Efendi	Tahrîrât Kâtibi Ahmed Efendi
Nâib Mehmed Celâl //	Vergi Kâtibi Ferhâd //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Ahmed Ağâ	
A'zâ Münhal	Kâtip ve Sandık Emmini Hakkı Efendi
(Poyrâcık Maârif Komisyonu)	
Reis Ahmed Ağâ	A'zâ Hâcî Mustafa Ağâ
A'zâ Mehmed Efendi	// Hasan Ağâ
// Diğer Mehmed Efendi	Kâtip Hakkı Efendi
(Poyrâcık Mekteb-i İbtidâîsi)	
Muallim Ahmed Efendi	Aded-i Şâkirdân 110
(Kınık Belediye Şubesi)	
Reis Ömer Efendi	Kâtip ve Sandık Emmini Ahmed Cemal Efendi
(Kınık Maârif Komisyonu)	
Reis Ömer Efendi	A'zâ Hâcî Hakkı Ağâ
A'zâ Rızâ //	// Hâcî Hâfız Efendi
// Hâcî Ramazân Ağâ	Kâtip Ahmed Cemâl Efendi

(Mekteb-i Rüşdî)				
Muallim Hâfız Ahmed Efendi			Aded-i Şâkirdân 33	
(Kınık Mekteb-i İbtidâîsi)				
Muallim-i Evvel Hâfız Gâlib Efendi			Muallim-i Sani Halil Hilmi Efendi	
Aded-i Şâkirdân 115				
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)				
Nev’-i Mekâtip		Derecât	Adedi Şâkirdân	
Kınık Rûm Mektebi		İbtidâî-i Zükûr	107	
//	//	//	İnâs	90
//	Ermeni Mektebi	//	Zükûr	40
//	//	//	İnâs	35
(Kınık Deşt-bân İdâresi)				
Reis Ömer Efendi			A’zâ Hasan Efendi	
A’zâ Hâcî Hakkı Ağâ			//	Yorgi
//	Hâcî Mustafa Ağâ		//	İsterâti
Kâtip Râsih Efendi				
(Me’mûrîn-i Sâire)				
Kınık Düyûn-ı Umûmiyye Me’mûru İbrâhim Efendi			Kınık Ondalık Me’mûru Esâdur Efendi	
//	Hayvan Bey’iyye	//	Mustafa	//
			// Düyûn-ı Umuûmiyye Kolcusu Ammet Ağâ	
(Ilıca-i Bergama Nâhiyesi)				
Müdür Ali Rızâ Efendi			Tahrîrât Kâtibi Fahri Efendi	
Nâib Ali Rızâ			Vergi Kâtibi İsmâil	
//			//	

Kozak Nâhiyesi		
Müdür Halil Sâmî Efendi	Tahrîrât Kâtibi Sabri Efendi	
Nâib Râsim	//	Vergi Kâtibi Mustafa //
Ayazmend Nâhiyesi		
Aded-i Şâkirdân		
Muallim Fehim Efendi	Zükûr	50
Muallime Fatma Hânım	Înâs	42
Rûm Mektebi (İbtidâî)	Zükûr	30
(Belediyye Dâiresi)		
Reis Hakkı Efendi	A'zâ Abbas Ağâ	
A'zâ Mehmed Ağâ	// Todorâki Efendi	
// Muharrem Ağâ	Kâtip Hüseyin //	
(Maârif Komisyonu)		
Reis İbrâhim Remzi Efendi		
A'zâ Şâkir Bey	A'zâ ve Sandık Emîni Ömer Bey	
// Osmân Bey	// Salih Rahmi Efendi	
// İsmâil Hakkı Efendi	// Mehmed Necîb //	
(Me'mûrin-i Sâire)		
Rüsûmât Me'mûru Bekir Efendi	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Ahmed Sezâî Efendi	
(Dikili Nâhiyesi)		
Müdür İsmâil Hakkı Efendi	4 م	Tahrîrât Kâtibi Sezâî Efendi
Nâib Hâcî Nuri	//	Vergi Kâtibi Mustafa //

(Belediye Dâiresi)			
Reis Kasti Efendi		A'zâ Sârı Kasti Efendi	
Kâtip Âdil //		// Kımlı Vâsilâki //	
A'zâ İbrâhim //		// Metro Tarama //	
// Yorgi Doka //		Tabîb Teollidi //	
(Redif Yirmi İkinci Âlâyın Dördüncü Dikili Tâburu)			
Binbaşî Mehmed Nuri Efendi		İkinci Bölük Mülâzım-ı Evvelî İbrâhim Efendi	
Kolağâsı Recâî //	5 ₺	// // // Sânisî Gâlib //	
Tâbur Kâtibi Receb //		Üçüncü // Yüzbaşısı Abdi //	5 ₺
Süvârî Zâbıtı Mülâzım-ı Sâni İhsân Efendi		// // Mülâzım Evvelî Cevâd //	
Birinci Bölük Yüzbaşısı Rızâ Efendi 5 ₺		// // // Sânisî Selâhaddin //	
// // Mülâzım-ı Evvelî Hasan //		Dördüncü // Yüzbaşısı Abdulvahâb //	
// // // Sânisî Hasan Efendi		// // Mülâzım-ı Evvelî Haydar //	
İkinci // Yüzbaşısı Mehmed Şahâbeddin //		// // // Sânisî Ferid //	
(Mekteb-i İbtidâî)			
Muallim-i Evvel Abdurrahman Efendi	Zükûr	Aded-i Şâkirdân	53
Muallim-i Sâni Hâfız Ahmed	Înâs	// Tâlibât	35
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtip	Derecâtı	Aded-i Şâkirdân	
Rûm Mektebi	İbtidâî-i Zükûr	172	
// //	// İnâs	155	
(Maârif Komisyonu)			
Reis Müdür-i Nâhiye			
A'zâ Telgrâf Müdürü Halim Bey		A'zâ Belediye Kâtibi Efendi	
// Tahrîrât Kâtibi Efendi		// Cizmecî Mehmed Usta	

Deşt-bân İdâresi	
Reis Aleko Pândozublo Efendi	
A'zâ Zâhârî Efendi // Sarı Nikolâoğlu Kasti Efendi	A'zâ Kasti Câno Efendi // Kâtîp Sezâî Efendi
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Telgrâf ve Posta Müdürü Abdülhalim Bey	
Limân Reisi Osmân Efendi Rûsûmât Me'mûru Haydar Efendi	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Ali Nâîli Efendi Fenâr Me'mûru Âsım //
Cândarlı Nâhiyesi	
Müdür Memduh Bey Sâlise 4 م Nâib Ahmed Fâik Efendi	Tahrîrât Kâtibi Ahmed Efendi Vergi Kâtibi Mustafa Efendi
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Âşıkzâde Ali Ağâ	
A'zâ Aziz Efendi // Kayalızâde Hasan Efendi	A'zâ İlyâ Efendi Kâtib Ahmed Muhtâr Efendi
(Mekâtib-i İbtidâî)	
Muallim Şeyh Hâcî Ömer Efendi	Aded-i Şâkirdân 40
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)	
Nev'-i Mekâtib Rûm Mektebi // //	Derecâtı İbtidâî-i Zükûr // İnâs
(Maârif Komisyonu)	
Reis Tevfîk Bey	
A'zâ Hâcî İsmâîl Efendi // Aziz //	A'zâ Kayalızâde Hasan Efendi Kâtib Ahmed Muhtâr //

(Me'mûrîn-i Sâire)		
Düyûn-ı Umûmiyye Müdürü Anestâş Efendi	Rüsûmât Me'mûru Osmân Efendi	
Limân Reisi Kâmil //	Vakf-ı Memlaha Me'mûru Hamdi //	
Düyûn-ı Umûmiyye Kâtibi Mehmed Neş'et //	// // Kâtibi Hasan Hulki //	
~~		
Kelîsâ Nâhiyesi [*]		
Nâib Ali Efendi	Tahrîrât Kâtibi Mustafa Efendi	
Zâbıtâ Me'mûru Vekili Zulfikâr Çavûş	Vergi Kâtibi Şerif //	
(Mekâtib-i İbtidâî)		
Muallim Nuri	Zükûr	Aded-i Şâkirdân 30
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)		
Nev'-i Mekâtip	Derecâtı	Aded-i Şâkirdân
Rûm	Zükûr	20
(Maârif Komisyonu)		
Reis Aydınî Hâfız Efendi		
A'zâ Rızâ Efendi	A'zâ Hulûsi Efendi	
// Hâfız Osmân Efendi	Sandık Emîni Halim //	
(Me'mûrîn-i Sâire)		
Rüsûmât Me'mûru Ömer Efendi		

[*] Nâhiye-i mezkûrede müdür bulunmayıp cihet-i mülkiyyeye âid husûsât merkez kazâca ve umûr zâbıtası nâhiyenin zâbıtâ me'mûru ma'rifetiyle idâre olunmaktadır.		

Vâridât														
Emlak Vergisi	Temettu'	Bedel-i Askeri	Techizât	Hisse-i Maârif	Tezkire-i Esmâni	Bedel-i Öşür	Ağnâm	Mülâhazât						
Para	Guruş	Para	Guruş	Para	Guruş	Para	Guruş	Para	Guruş	Para	Guruş			
30	294514	2 0	99602	184850	10	37041	20	8798	10976	90	6116	10	120234	Bergama Nâhiyesi
	257127	20	24607	66650	10	21827	10	4561	1013		918	20	432...5	Nevâhi-i Bergama //
	259156	2	20552	22350	20	18903		2972	9300	30	104		119952	Ilıca //
2	91639		6850		10	6232	2	854	3626		71	30	40012	Kozak //
20	173415		15685	9950		12314	10	2573	5101	20	936	10	112082	Ayazmend //
3	170439	20	30707	79150	30	17504	30	3695	4899		3881	20	100480	Dikili //
	67449		9895	23750	30	6357	30	983	2221	20	891		86...46	Çândârlı //
30	147432	20	11026	15850		10975		1299	4775		786			Kelîsâ Köy //
Hâsılât-ı Öşriyye				15		2985387		Hubûbât		Zeytin				
				10		557991								

(Dâire-i Sâire Vâridâtı)

Para	Guruş	
	60657	Evkâf
	13900	Maârif
	99340	Tapu
	3940	Nüfus
	68588	Orman ve Maâdin
	811203	Tütün
30	7652	Mahkeme-i Şer'iyeye
	650005	Düyûn-ı Umûmiyye
10	85131	Belediyye
20	206405	Telgrâf ve Posta
	7402000	Zirâat Bânkası
20	9440786	Yekûn

(Dâhil-i Kazâda Mevcûd Muhâcirîn Kurâsıyla Mahallât ve Nüfusu)

Nüfus	Hânesi	
277	72	Bergama Ertuğrul Mahallesi
469	124	Selîmiyye Mahalle ve Kurâsı
108	24	Kadriyye Karyesi
452	89	Süleymânîyye Mahalle ve Karyesi
232	66	Dikili Ma'mûretü'l-Hamîd Mahallesi
84	23	// Hamîdiye //
111	29	Cândarlı Aziziye //
36	15	Burhâniye Karyesi
60	22	Fâtih //
786	182	Ayazmend Hamîdiye Mahallesi
147	31	Osmâniyye Karyesi
279	60	Ilıca'nın Hamîdiye Karyesi
84	23	Osmâniyye Mahallesi
192	55	Kınık Çerkez Mahallesi
237	63	Mecîdiyye* Karyesi

* Mecidiye isminin doğru okunma şekli Mecîdiyye'dir. Bu durum Selimiye, Osmaniye isimleri için de geçerlidir. Selimiyye, Osmâniyye olarak okunmaları doğru olandır. Kelimelerdeki şeddeli harfler tek okunmaya çalışılsa da her zaman ağızdan çift olarak ifade edilir.

(Mahsûlât)

Bergama kazâsı dâhilinde geçen sene şinik olarak(1972248) hinta ,(1315352) şaîr,(14912) alef,(1189) araka, (144600) çavdar , (156700) mısır,(163728) burçak, (46120) akdârı ,(11720) kumdârı ,(911944) bakla,(319336) nohud,(1688) melez ,(32232) Günâr, (158072) kıyye sisâm , (172064) kıyye Hind Pamuğu,(292472) kıyye pamuk kozası (422376) kıyye çekirdeksiz üzüm, (535117) kilo ipek kozası,(182072) kıyye-i cedîd çam kabuğu,(23072) kilo mâzı hâsıl olduğu gibi Çândârlı ve Vakıf memlahalarından da (12974193) kilo tuz ihrâc edilmiştir.

Ahâlî-i kazâ umûmiyyetle zerra' olup yalnız Bergama kasabasında birâz deri i'mâl edildiği gibi kurâda bez ve seccâde nesc edilmekte ve seccâdelerinin nefâseti cihetiyle Dersaâdet'e gönderilip satılmaktadır.

Kazânın ihrâcâtı: Hubûbât, palamut, leblebi, çekirdeksiz üzüm, mâzı, pamuk, yapâğı, yaprak tütün, peynir, zeytin yağı, zeytin pirinâsı, çam kabuğu, ipek kozası, helva, sâde yağı, sâbûn, soğan, tuz, balmumu, bostân ve çam fıstığından ibârettir.

Hayvânât-ı Mevcûde										
Esâmî-i Nevâhi	Keçi	Koyun	Merkeb	Deve	Ester	At Kısrak ve	Mânda	İnek ve Öküz	Yekûn	
	Aded-i Re' s	Aded-i Re' s	Aded-i Re' s	Aded-i Re' s	Aded-i Re' s	Aded-i Re' s	Aded-i Re' s	Aded-i Re' s	Aded-i Re' s	Aded-i Re' s
Bergama Nâhiyesi	4607	18471	1794	391	118	1285	252	2226	28845	
Nevâ-i Bergama //	3489	4660	2456	188	67	717	608	2200	14385	
Ilıca-i //	6450	16181	1955	25	57	744	441	2542	28760	
Kozak //	1386	5915	803	56	142	288		1733	105..7*	
Ayazmend //	5089	16055	806	342	55	921	97	1767	25132	
Dikili ve Çândârlı //	10447	24733	733	433	21	1459	14	2873	40714	
Kelîsâ //	2620	11712	1347	455	9	492	77	1699	18401	
Yekûn	34691	96967	9994	2115	471	6006	1489	15040	166723	

* Kozak nâhiyesinin verileri eksik olduğu için toplam hayvânât sayısı da teyit edilememektedir. Diğer nâhiyelerin hayvânât sayısı çıkarıldığında Kozak nâhiyesinin 10486 hayvânât mevcûdu olduğu belirlenmektedir

(Bergama Kazâsının Nüfus-ı Umûmiyyesi)									
Mülâhazât	Yahûdi		Ermeni		Rûm		İslâm		Yekûn
	İnâs	Zükûr	İnâs	Zükûr	İnâs	Zükûr	İnâs	Zükûr	
Bergama	297	308	187	202	3047	3512	5956	6143	9487
Dikili					1335	1426	1177	1165	2517
Cândarlı					441	822	155	1684	2291
Kelîsâ					389	504	1795	1915	2184
Ayazmend					156	161	3039	2208	2195
Kozak						2	2916	2875	2916
İlica-i Bergama					355	435	5394	5486	5749
Nevâhi-i Bergama			245	251	1040	1176	5717	5618	7002
Yekûn	297	308	432	453	7063	8039	26544	27194	34336
									35994

(Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfî — Bergama kazâsı, İzmir'in cihet-i şimâliyyesinde Adalar Denizi'nin sath-ı mâilinde vâki' olup şimâlen: Karesi şarkan: Soma ve Mağnisâ kazâları cenûben: Menemen kazâsı ve Cândarlı Körfezi garben: Adalar Denizi'yle mahdûd Ilıca-i Bergama, Dikili, Cândarlı, Ayâzmend, Nevâhi-i Bergama, Kelîsâ, Kozak nâmlarıyla (7) nâhiye ve (173) karyeyi müştemeldir.

Kazânın mesâha-i sathesi (1200) kilometre murabbaî mevrû' ve (300) kilometre murabbaî gayr-i mevrû' ve (1026) kilometre murabbaî arâzi-i mevât ve (330) kilometre murabbaî orman olarak (2856) kilometre murabbaîndan ibârettir.

Bergama kazâsı vaz'iyet-i mevkiye icâbınca gayet latif çayrlara ve Mâdrâ Dağı'ndan âkân çaylarla ırvâ olunan vâsi' bir ovaya ve küçük ormanlarla mestûr dağlardan mâ'dâ merkez kazânın cihet-i şimâlisinde kâin olup Kozak Dağı'ndaki fıstık çam ağaçlarından müteşekkil gayet muntazam ormanlara mâliktir. Ahvâl-i tabîiyye-i arziyyeden münbais olan ihtilâfât hasebiyle sâhilde santigrâd-ı mizân-ı harâreti (31 ve 36) derece iken cibâle doğru birâz su'ûd edilmekle derhâl (26-25) dereceye tenezzül ve kış mevsiminde kar mevâkiî refîayı kâmilten setr eder.

(Esâmî-i Kurâ)

Merkeze Mülhak Kura — Yukarı Kırıklar, Ötedirik, Bâni Köde, Tekelti, Esenli, Alacalar, Çamköy, Yâyâ Sagîr, Karadere, Kâlfaardı, Çayır, Süleymaniye, Karacetilmek, Yakâ, Nârlidere, Aşağı Kırıklar, Yalnızev, Çakırlar, Göçbeyli, Sâricalar, İncecikler, Kapukaya Tahtacı, Sağâncı, Kalârga, Sâr Çiftlik, Tahtacı.

Dikili Nâhiyesine Mülhak Kurâ — İsmâiller, Yenice, Samânlık, Çağlan, Kocaoba, Mâzılı, İslâmlar, Kızılçukur, Yünlüler, Nebiler, Sultâniyye, Kabakum, Timurcular, Kiroba.

Cândarlı Nâhiyesine Mülhak Kurâ — Dörtkarbin, Timurtâş, Câlân, Delilitâş, Katıralanı Nerdanlı, Uzunburun, Elbedir, Burhâniye, Karayayla, Tilkitepe, Hasanağâ, Ancânoz, Fâtih.

Kelîsâ Nâhiyesine Mülhak Kurâ — Tekkedere, Selîmiyye, Kurfalı, Sâirdere, Boz, Eğrigöl, Cevâblı, Koyuneli, Kızıltepe, Örlemiş, Öküz, Bâğçedere, Aşağı Şükrân, Yukarı Şükrân, Çalibâğçe, Cabârlı Kilimalanı, Derici Kilimalanı.

Ayâzmend Nâhiyesine Mülhak Kurâ — Sâlihler, Arablar, Osmâniyye, Mezarardı, Bulutçeşme, Beşiktepe, Üç Kabaagâc, Çakmak, Odaburunu, Kansız, Pisakya, Kavâkalanı, Dibekdere, Kemente, Çukuralanı.

Kozak Nâhiyesine Mülhak Kurâ — Hâcihamzalar, Aşağıcum'a, Bâgyüzü, Okcular, Hâciveliler, Tıfillar, Timurcudere, Kâplân, Ayvâdlar, Hassa, Yanık, Karaveliler, Kazânlı, Çamhavlu, Teke, Yukarıcum'a, Terzihaliller, Göbeller.

Ilca-i Bergama Nâhiyesine Mülhak Kurâ — Zağnos, Ayâs, Hamîdiye, Bölcek, Alibeyli, Kozluca, Cayırılgın, Murâdlar, Karakeçili, Kırcalar, Anişer, Karalar, Kırcalarbaşı, Katrancı, Akcengâr, Tırmanlar, Çeltikci, Dere, Doğancı, Paşa, Oranlı, Yortanlı, Pireliler, Çürükbâğlar, Yoğurtdöğen, Tahtacı, Çit, Ahmedbeyler, Yalnızdâm, Çamoba, Durmuşlar, Alhatlı, Sâricaoğlu, Ürkütler, Oruşlar, Çobanlar, Ferizler.

Nevâhi-i Bergama Nâhiyesine Mülhak Kurâ — Poyrâcık, Kınık, Cum'alı, Hamzakocalı, Değirmencili, Kocaömerli, Bâğalanı, Mecîdiyye, Dündârlı, Aşıklar, Yayakebir, Yaylalar, Burhân, Yumrutâş, Karatekeli, Sucâhlı, Balbânlı, Yaylacık, Hardal, Çiftlik, İbrâhim

oğlu, Karacaalı, Musâcalı, Kâşıkçı, Armağânlar, Karahisârlı, Sendâl, Mısdıklar, Kovukburunu, Ek Alanı Tahtacı, Örtülü, Aşkviran, Büyükoba Çetmi, Köseler, Bâdemalanı, Câk.

— Çiftlikât —

Dâhil-i Kazâda Cesîm Çiftlikler — Makâron, Peştemâlcı, Pândozublo, Kurfalı, Hânım, Karântaoğlu çiftlikleridir.

(Bergama Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Bergama kazânın merkezi Bergama kasabası olup İzmir şehrinin cihet-i şimâlisinde ve (39) derece (60) dakika arz-ı şimâli ve (24) derece (50) dakika tûl-ı şarkide ve büyük ve münbit bir ovaya nâzır ve dağ eteklerinde vâki' ve sath-ı bahirden (63) metre mürtefidir. Kuyud-ı resmiyyeye nazaran (3514) hâne, (7137) si zükûr ve (6621) i inâs olarak cem'an (13759) nüfusu câmi' olup bunun (3726) sı zükûr ve (3683) ü inâs olarak (7445)i Rûm, (202)si zükûr (187)si inâs olarak (289)u Ermeni, (308)i zükûr ve (297)si inâs olarak (605)i Musevidir.

Kasabanın medhalinde en güzel bir mevkiinde (21) odayı hâvî 323 senesinde inşâatı ikmâl edilmiş bir hükümet dâiresiyle kasabanın cihet-i garbîsinde mürtefi' bir mahalde vaki' debbüy-ı hümayun ve dâire-i askeriyye ve Soma — Bergama tarîki üzerinde ve kasabanın medhalinde (1) karagolhâne (11) câmi' ve (20) mescid ve (22) medrese ve (3) kelîsâ ve (1) hâvrâ ve (2) hastahâne mevcûttur.

Bergama kasabasının mebâni-i âliye-i fâhire ve diniyyesi meyânında birincisi sekiz yüz seksen bir sene-i hicriyyesinde cennet âşiyân sultân Bâyezid Hân tâbe serâhu hazretleri taraflarından binâ ve inşâ buyurulup elyevm Câmî'-i Kebîr nâmıyla muanven bulunan câmi'-i

şerifidir. İşbu binâ-yı âlî Osmânî tarz-ı mi'mâri-i kadîmin bir nümûzec kıymetdârı olup hayli senelerden beri meşrûtün-lehi rehîn indirâs olması harâb bir hâlde kalmış idise de geçen sene câmi'-i mezkûr ez-ser-nev ta'mîr ve bir tarz dilpezirde yeniden bir minare inşâ olunmuştur.

Mezkûr câmi'-i şerif tûlân (37) metre (95) sântimetre ve arzan (25) metre (8)sântimetre olup cidârlarının tahtını (2) metre ve (20) sântim ve zeminden i'tibâren orta kubbenin merkez muhitine kadar irtifâ'î (15) metre ve etrâf pencereleri (4) metre (60) sântimetre tûlunda yek-pâre taşlardan müteşekkil ve etrafı hatt-ı kûfî ve nesih ile âyât-ı şerife ve ahâdis-i nebeviyye menkûş ve müveşşâh bulunan mihrâbındaki müzeyyenât san'at-ı mi'mâriyye-i kadîme nazârını bir vecd-i ma'nevîye müstağrik eden en parlak âsâr-ı bahre-i diniyyeden ma'dûd ve yekdiğerine mahâzi üç adet kubbeyi muhtevîdir.

Kara Osmânzâde Evkâfı'ndan Yeşil Câmi'-i Şerifeyle Şâdırvân Câmi'-i Şerifi memleketin âsâr-ı fâhiresindendir

Nefs-i kasabada iki dakik fabrikasıyla pamuk ve zeytin yağı şeker fabrikaları mevcûd olduğu gibi (3) su değirmeni, (4) yağhâne, (9) kiremidhâne, (4) hamâm, (34) fırın, (12) hân, (2) sâbûn-hâne, (1) mekteb-i rüşdî, (2) ibtidâî ve (4) ve mekteb-i Gayr-i Müslime mevcûttur.

Soma — Bergama ve Dikili — Bergama şubelerini birleştiren ve kasaba derûnundan mürûr eden tûlân (940) metre ve arzan (9,8) metre 321 senesinde tevsî' ve müceddeden tefrîş olunan câdde ile mekteb-i rüşdî ve şâdırvân Câmi'-i Şerifinin önünde Ekin Locası'nda geçerek Balık Pazarı'ndan alt tarafında diğér câdde ile birleşen ve tûlu (680) arzı (596) metreyi hâvî 322 senesinde tevsîân ve müceddeden tefrîk olunan iki câdde muamelât-ı ticâriyye ile mürûr ve ubûru teshîl etmekle berâber her iki tarafında müceddeden inşâ olunan mağâzalar, dükkânlar, hânlar ve müceddeden inşâ belediyye dâiresi ve kırâathâne ile mekteb-i ibtidâî kasabaya bir şeref vermektedir.

Kasabanın pazarı, Pazar ertesi günü kurulur ve münâsebetle civâr kurâ ahâlîsi gelerek ahz ü i'tâ ve yevm-i mezkûrede kasabanın dâhili panâyır hâlini iktisâb eder.

— Bânkalar —

Bergama ve Dikili kasabalarında Osmânî, Anâdolu ve Midilli bankâlarının şubeleri vardır.

— Fabrika ve Değirmenler —

Dâhil-i kasabada (16) dakik, zeytin yağı, pamuk, (1) lokum ve şekerleme, (18) fabrika ve (101) su ve (6) yel değirmeni mevcuttur.

— Sigortalar —

Bergama'da Osmânî ve Nâsyonâl Yâgın, Fenikes ve Union ve Nev York Mevculâif Hayat Sigortaları vardır.

— Dağlar —

Cihet-i şimâlîde Bergama kazâsıyla Karesi sancâğını tefrîk eden ve sath-ı bahirden (1221) metre irtifâında ve şimâl-i şarkîden cenûb-ı garbîye mümted olan Mâdrâ ve Musluk Dağları'ndan hâsıl olan Koca, Akmâz, Kozak, Geyikli Dağları mevcûd olduğu gibi cihet-i şarkîyesinde de Yund Dağı'ndan hâsıl olmuş münbit arâziyi hâvî ufak dağlar var ise de o kadar hâiz-i ehemmiyet değildir. Cihet-i cenubisinde dahi Karadağ nâm-ı diğerle (Karahasan) Dağı vardır.

— Çaylar —

Karesi sancâğının Uzunca Yaylası'ndan neb'ân eden Bakır Çayı; Cihet-i şimâliyye ve şarkîyedeki dağların arasında vâki' Soma hudûdundan Adalar Denizi'ne kadar mümted olan geniş ovasının ekseri arâzi-i münbitesini iska ettikten ve sağ taraftan

Musluk ve Mâdrâ Dağlarından gelen Sarıcalar nâm-ı diğeri (Kuru) ve İlyâ ve Bergama kasabasının şarkındaki Kestel ve dâhilinden geçen Bokluca, Boğaz, Hisâr ve Ilgın çaylarını aldıktan sonra Kelîsâ Köy İskelesi ile Cândarlı kasabası arasında kumla kaplanmış bir mahalde denize mansab olur. Mâdrâ Dağı'ndan hâsıl olan Ayâzmend Çayı da Ayâzmend kasabasının cihet-i cenûbisinden geçerek Adalar Denizi'ne dökülür.

— İlçalar —

Dâhil-i kazâda Paşa, Debbâğlar, Menteşâ, Geyikli, Kâynarca nâmında beş ılıca mevcûd olup (Paşa İlçası) Bergama'nın (15) kilometre cihet-i şarkisinde sântigrâd (42) derece-i harârettedir. Terkîbâtında (Kibrîtiyyet-i sûd) ve (Kibrîtiyyet magnezi) ve (Fahmiyyet-i sûd) ve (Hâmız-ı kibrit) gâzını hâvî olup (Emrâz-ı cildiyye) ve (Rie-i mufassaliye-i müzmine)ye mübtelâ olanlara nâfi'dir. Üç yüz yirmi senesinde tathîr ve iktizâ eden mahalleri ta'mîr edilerek suyunun derece-i harâreti muhâfaza edilmekle bu suretle tezâyüd eden vâridâtı sâyesinde maârif-i mahalliye masârifî te'mîn edilmektedir.

Debbâğlar İlçası — Bergama'nın bir kilometre cenûb-ı garbisinde (26) derece-i harârette olup (Fahmiyyet-i sûd) ve (Kibrîtiyyet-i hadîd) ve (Hâmız kibriti) gâzını hâvîdir. (Emrâz-ı cildiyye)ye nâfi' görülmekte ve dâire-i belediyyenin taht-ı tasarrufunda bulunmaktadır.

Kaynarca İlçası — Dikili'nin şimâl-i şarkisinde (6) kilometre mesâfede vâki' ve terkibâtı (Kibrîtiyyet-i ponâs ve sûd) ve bir mikdâr (Hâmız-ı kibrîtiyyet magnezi) hâvî olup (Emrâz-ı cildiyye)ye nâfi'dir. Dikili maârif ve belediyyesi tarafından icâr edilmektedir.

Menteşâ İlçası — Bergama'ya tâbi' Ayâzmend nâhiyesinin bir saat cihet-i şarkıyyesinde bulunan ve dağdan neb'ân eden bu mâ'-i ma'deni sântigrâd (25) derece-i

harârette olup terkîbâtında (Kibritiyyet-ı sûd),(Kibritiyyet-i cedîd) , (Fahmiyyet-i cedîd) , (Hâmız-ı fahm) gâzı vardır.

Geyikli Dağ Ilcası — Bergama ile Kozak karyesi meyânında vâki' Geyikli Dağı'ndan neb'ân eden bu su (Miyâh-ı ma'deniyye-i kibritiyye)den olup (25) derece-i harârettedir. (Kibrîtiyyet magnezi), (Hâmız-ı kibrit-i mâ') gâzını muhtevî olduğundan emrâz-ı cildiyyeye nâfi'dir.

— Bergama'nın Ahvâl-i Târihiyyesi —

Kadîmen (Pergâmon) tesmiye olunan şehir, târih-i Yunaninin ancak son zamanlarına doğru zuhûr etmiş ve olanca şân ve azimetiyle tecelli eylemiştir. Milâttan üç asr-ı mukaddemine gelinceye kadar şimdiki mevkiî civârında bir varoş olmaktan başka bir ehemmiyyeti olmayıp yalnız dağın tepesi tahkîm ve işgâl olunmuş ve İskender-i Kebîr'in haleflerinden Kral Lizeymâk) oldukça mühim bir hazineyi burada taht-ı emniyette bulundurmak üzere (Kileneros)^{71*} nâmında birini mevki'-i müstahkem-ı mezbûrun muhafaza ve kumandanı ta'yîn eylemiş idi. Mûmâileyh kumanda harbin ahvâl-i mütebeddillesi netîcesinde oradaki mevkiini muhâfazaya muvaffak olarak nihâyet kesb-i istiklâl eylemiş ve yeğeni Birinci (Eumenis) [Kable'l- Milâd 267–241) ve âti-i müte'âkib dahi birinci (Attâlos) [Kable'l- Milâd 241–197] kendisine halef olmuştur. Bu da vaktiyle Âsyâ-ı Sagirâ'da mütemekkin (Gaul) akvâmını** taht-ı tahkim ve nüfuzunda bulundurmuş olan Suriye Hükûmeti'ne karşı ibrâz-ı mukâvemet eyleyerek nihâyet hükümdâr unvânını ihrâz eylemiştir. İşte şehir etrâfındaki surun tevsîi ve dağın nisf-ı irtifâna kadar tenzîli bu hükümdâr zamanında icrâ edilmiş olsa gerektir.

Bahr-ı Sefîd etrâfında sâkin-i akvâm arasında milâttan iki asr-ı evvel husûle gelmiş nifâk ve rekâbet esnâsında Hükümdâr (Attâlos) Kartâcalılar aleyhine Româlılar tarafını iltizâm eylediğinden bu sâyede bilhassa halefi İkinci (Eumenis) zamanında (Kable'l- Milâd (197-159) Pergâmon Hükûmeti fevka'l-âde kesb-i azamet ve ehemmiyyet eylemiştir. Bir derecedeki Bergama şehri âdetâ bütün Âsyâ-yı Sagirâ'nın Payitahtı müsâbesine girmiş ve etrafına inşâ edilen sur-ı müstahkem ta (Selinos) ve (Keynos) vâdilerine kadar indirilerek bütün dağ ihâta eylemekte bulunmuştur.(Eumenis) den sonra makâm-ı hükümdâriye İkinci (Attâlos) [Kable'l- Milâd 159 v ve 138] ve Üçüncü Attâlos [Kable'l- Milâd 138–137] geçerek nihâyet gerek hükümet gerek şehir-i Româ İmparâtorluğu'na ilhâk eylemiş ve bundan sonra Bergama şehri hâl-ı hâzırdan daha cesîm olmak üzere vâdî dâhilinde (Selinos) Nehri'nin üzerine kadar kesb-i vüs'at eylemiştir.

* Bazı kaynaklarda Filetairos olarak da geçer.

** Galatlar, Galyalılar, Keltler ismiyle farklı zamanlarda farklı adlandırmalar almışlar ve Anadolu'da kısa süren bir siyasi varlıkları olmuştur.

Şehir bi'l-âhire eski ehemmiyyetini gâib ederek yine küçülmeğe başlamış ise de bâbda ma'lûmât-ı kâfiye-i mefkud olduğundan yalnız şûrâsını beyân ile iktifâ eylemek lâzım gelecektir ki şehrin dağ üzerinde bulunan en kadîm kısmı gittikçe küçülerek nihâyet orada ikâmetten büsbütün ferâgat edilmiş ve diğer tarafında vâdî dâhilinde yeniden bir müsta'mere teşekkül ederek burası tadrîcen kesb-i umrân eylemiştir.

Dağ üzerinde li-ecl'e'l-müdâfaa mevcûd olan inşâât-ı müstahkame-i muhtelif meyanında bir sur var idi. Bunun da milâttan takrîben bir asır sonra inşâ edilmiş olması muhtemeldir.

Mârrü'z-zikr duvar⁷² inşâsında başlıca ebniye-i latife-i atîka-i aksâm ve kesârâtı isti'mâl olunmuş olduğundan bunların kısm-ı a'zamı duvar dâhilinde mahfuz kalmıştır ki nihâyet Prusyalılar tarafından icrâ olunan hafriyyât ile keşf olunarak ihrâc olunmuştur. Hafriyyât-ı mezkûreye gelince bunların asıl sebep-i icrâsı müteveffâ (Kârl Hermân) olmuştur. Şöyle ki: Mûmâileyh 1873 sene-i milâdiyesinde Bergama Kal 'ası aksâmından yüksek kabartma tesâviri hâvî bazı cesîm levhaların ilk parçalarını Berlin'e irsâl eylemiş ve bunu müte'âkib hükümet-i seniyye-i Osmâniyye tarafından verilen ruhsat mucibince mevki'-i mezkûrun hafriyyât ve muâyenesine teşebbüs olunmuştur. (Kârl Hermân) 1878 senesinden 1886s senesine kadar Berlin Müzesi'nin nezâreti tahtında olmak üzere birkaç fâsıla ile icrâ-yı ameliyyâta muvaffak olduğu gibi husûsta ez-cümle (Rihârd Bon) gibi erbâb-ı ihtisâsın muâvenetleri dahi sebak etmiştir. Bundan sonra tedkikat ve tahrîbât netîcesinde de şehir-i kadîmin aksâm-ı bâkiyesinden pek çok şeyler tezâhür etmiştir ki bunların birçoğu Müze-i Hümâyûnda mahfuz olmakla berâber el-yevm mahallinde görülen ebniye ve âsâr-ı atîka yine mevki'-i mezkûre şâyân-ı istifâde bir ehemmiyyet vermektedir.

⁷² Dîvâr (f.i), Ferit Develioğlu Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,3.b., Akaydın Yayınevi, Ankara,2010, s.214

— Bergama'ya Ziyâret ve Turuk-ı Seyâhat —

Bergama'ya azimet niyetinde olan bir yolcu İzmir veya Midilli'den hareket eder. İzmir'in şimâlinde ve sâhil-i bahirde kâin (Dikili) mevkiinde haftada iki def'a vapur vardır ki şimdiye kadar mer'a olunan i'lân mucibince mezkûr vapurlar salı ve cum'a günleri vakt-i zuhrdan dört saat evvel hareket öğleden üç dört saat sonra Dikili'ye muvâsalat eder.

Midilli'den ise yine haftada iki def'a olmak üzere vapur mevcûd olup müddet-i seyâhat iki saatten ibârettir.

Dikili'den Bergama'ya araba ile gidilir. Tekrar Dikili'ye avdet için Bergama'da araba bulunur. İzmir'den Bergama'ya karadan seyâhat etmek üzere edildiği hâlde her gün İzmir'den kable'z-zuhr hareket eden timuryolu ile (Soma)ya gitmek îcâp eder. Şâyed şu mevki'-i ahîrden derhâl azîmet edecek ve beş saatlik bir mesâfeyi araba ile kat' ederek Bergama'ya akşamdan sonra varılmak istenilmezse geceyi istâsyon civârında bir misâfirhânede geçirmek lâzım gelirse de bu husûs herhâlde nâzlı ve müşkül-pesend olan yolcuların pek işine gelmez.

Bergama'dan aynı tarîk ile avdet etmek üzere edildiği takdîrde Soma'dan erken hareket eden İzmir Timuryolu Katârı'na yetişmek lâzım geleceğinden ya gece araba ile Soma'ya gelmeli yâhud yine Soma İstasyonu'ndaki otelde geceyi geçirmeğe karar verilmelidir.

Bergama mevki' ile mütenâsib oldukça iyi birçok lokântalar vardır.

**(Bergama'ya Berren ve Bahren Gelecek Olan Züvvâr ve Seyyâhînin İhtiyâr)
(Edecekleri Şimendüfer veyâ Araba ve Yâhud Deniz)**

(Vapuru Ücretleri Ber-vech-i Âtîdir.)

Para	Guruş	[Lira-yı Osmânî Yüz Guruş İ'tibârıyla]	
	76	İzmir'den Soma'ya Şimendüferle	Birinci Mevki'
30	60	// // //	İkinci //
20	42	// // //	Üçüncü //
	80	Soma'dan Bergama'ya Husûsi Paytonla	
	50	// // Karoça ile	
	114	İzmir'den Bergama'ya Azîmet ve Avdet İçin Birinci Mevki'	
		Şimendüfer Ücreti	
	90	İzmir'den Bergama'ya Azîmet ve Avdet İçin İkinci Mevki'	
		Şimendüfer Ücreti	
30	66	İzmir'den Bergama'ya Azîmet ve Avdet İçin Üçüncü Mevki'	
		Şimendüfer Ücreti	
	140	Soma'dan Bergama'ya Paytonla Azîmet ve Avdet	
	90	// // Karoça ile //	// //
	13	İzmir'den Menemen'e Birinci Mevki' Şimendüfer Ücreti	
15	15	// // İkinci //	// //
20	7	// // Üçüncü //	// //
	150	İzmir'den Menemen Tarîkiyle Bergama'ya Paytonla	
	150	// // // // Karoça ile	
20	19	İzmir'den Menemen'e Azîmet ve Avdet Birinci Mevki'	
		Şimendüfer Ücreti	
20	15	İzmir'den Menemen'e Azîmet ve Avdet İçin İkinci Mevki'	
		Şimendüfer Ücreti	

Para	Guruş	
10	11	İzmir'den Menemen'e Azîmet ve Avdet İçin Üçüncü Mevki' Şimendüfer Ücreti
250		İzmir'den Bergama'ya Paytonla Azîmet ve Avdet
160	//	// Karoça ile //
40		Kayık Ücreti Dâhil Olduğu Hâlde Vapurla Dikili Kamâra Ücreti
30		Kayık Ücreti Dâhil Olduğu Hâlde Midilli'den Vapurla Dikili'ye Kamâra Ücreti
60		Dikili'den Bergama'ya Paytonla
40	//	// Karoça ile
80		İzmir'den Dikili'ye Vapurla Azîmet ve Avdet
60	Midilli'den	// // //
100		Dikili'den Bergama'ya Bergama'dan Dikili'ye Paytonla Azîmet ve Avdet
40		Ayvâlık' tan Dikili'ye Vapurla
80	//	// // Azîmet ve Avdet
160	//	Bergama'ya Karoça ile
300	//	// // // Azîmet ve Avdet

(Mülâhaza)

Bir zât kendi rukûbüne mahsûs olmak üzere payton veya Karoça tutacak olursa bâlâda gösterilen ücreti vermesi lâzım gelir. Bir payton veya karoçaya daha iki veya üç kişi râkib olacak olursa mezkûr ücret râkib olanların cümlesine nisbet dâiresinde taksîm ve istifâ edilir.

— Âsâr-ı Atıkanın Suret-i Ziyâreti —

Zâirin Bergama şehrinde yalnız üç gün kalabileceği farz ederek şâyân-ı dikkat ve temâşâ olan âsâr ve mevâki' dahi üç taksîm edilmiştir. Bunlardan her birini — vakt-i müsâid olmadığı takdîrde — yarım günde dolaşmak da kabildir. Pek az vakti olanlar için üçüncü ziyâret ile iktifâ edilmesi müreccihdir.

— Vâdiler Dâhilinde Cevâlan —

Şehrin binâ edilmiş olduğu dağın şark ve garb eteğinden uzanıp giden iki vâdiden garbtaki daha vâsi' ve dâhilinden geçen nehir daha büyüktür. Bugün şehrin üst tarafındaki nehir kısmına (Bergama Çayı) şehir dâhilindekine (Bokluca) denildiği gibi ezmine-i âtıkada ismi (Selinos) idi. Şark-ı cihetindeki vâdî daha dar ve hatta dağa yakın olan kısmı taşlık kayalık olup derûnundaki nehrin ismi bugün Kâstel Çayı) ve nâm-ı kadîmi (Keitos)tur. Her iki nehrin suları mevsim-i şitâde artar ve yazın çekilir. Nehrin mezkûrün ileride (Bakırçay) denilen ve kadîmen (Kâikos) unvânı altında tanınmamış olan nehr-i asliye mülâkî olur ki bu da Kelîsâ köy iskelesi [Bergama şehir-i kadîmin Eolya nâmındaki limânı] ile Çândârlı (Pitâne) nâm-ı kasaba arasında kumla kapanmış bir kısım ile denize mansab olur. İşte gerek şu iki vâdiyi gerek dağın arka cihetinde kâin atık su yolları ziyâret edilmek isteniliyorsa cihet-i garbiyyeden (Ketios)* a doğru gelen yolu bi't-ta'kib nehr-i mezkûrun menbâna doğru çıkılmak îcâp eder. Bu yol nehrin sağ sâhili boyunca bidâyeten ikinci (Emenes)** sur cesîmi harâbelerinin gâh arasından gâh yanından geçerek Româlîlar zamanından kalmış ve harçlı duvardan yapılmış olan su yolu boyunca uzanır ki ileride nehri bir kemer ile aşan mezkûr su yolu esâsen Soma'dan gelir. Birkaç kavak ağacının olduğu mahalde (Ayos Sitrâikos) nâmında bir tatlı su kuyusu mevcûd olup kuyunun şimdiki mevkiinden birâz yüksek bir mahalde atık bir su mahzeni görülür. Bunu müte'âkib iki vâdî mahal telâkisinde

* Salnamede birçok matbaa harf hatası mevcuttur. Kestel Çayı, eski ismi Keitos ve Ketios olarak geçmektedir. İsimlerin matbaa harfleri ile basımında çıkan hatadan dolayı Keinos, Kenios olarak okunabilmektedir.

** İkinci Eumenes. Eumenes isminin farklı bir yazım şekli.

(Ayâ Kâstelyâni) nâm-ı kelîsâ görünmeğe başlar ki oraya giden yola sapmayıp bi'l-aks sola dönülerek Bergama Kal'asıyla şimalindeki cibâli yekdiğerine rabt eden büyük noktasına doğru teveccüh etmek îcâp eder. Nokta-i mezkûrenin tarafında kâin çukurluklarda Româlîlardan kalma su yollarının kemer harâbeleri ve ara yerdeki tepe ile bunun şimâl yakınındaki suret üzerinde içi delinmiş birer cesîm taş parçası görülür. Bunlar hafriyyât ile zâhire çıkarılmış ve krallık zamanından kalmış olup tahte'l-arz ma'deni borular vâsıtasıyla suyu kal'aya kadar isâlaye mahsûs olan bir su yolunun nişâne-i aleniyyesidir ki suyun tazyik ile vâsıl olduğu irtifâ' mezkûr çukurlukların en derin noktasından i'tibâren 150 metredir. Bu Yunan ve Româlîların zamanında vücûda getirildiği bizce ma'lûm olan âsârın mühimlerindenidir. Şu beyân olunan ma'lûmât Berlin Akâdemiyâsı'nın öyle icrâ-yı tedkikat eylemiş olan (Fon Gereber)in himmetiyle elde edilmiştir ki taharriyyât-ı mezkûreyi müte'âkib (Kârl Kiber) tarafından dahi 1896 senesinde bazı keşfiyyât icrâ olunmuş ve bunun netîcesinde su yolu hazinesinin şimâlen Sucâk (Yahûd Ayos Corcios) Dağı kurbunda bulunduğu anlaşılmıştır. (Gereber) den sonra Româlîların su yolları inşâ etmekteki tarz ve usulleri hakkında (Fâbricios) ve ba'de 1838 senesinde (Kârl Şohâret) tedkikat-ı mufassala icrâ eylemiştir ki suyun (Madrâs) Dağı'ndan isâle eylediğini 1886 senesinde yine (Şohâret) isbât eylemiş idi.

Su yollarını ta'kîben şimâle doğru gidildikce iki vâdî arasında ve (Kâikos) Ovası önünde tereffu' etmekte olan kal'anın manzarası dahi o nisbette güzel görünüyor. Şu gezintinin icrâsına yalnız yarım gün hasr edebilecek olanlar Româlîların cesîm su bendinden geçmek ve dağın cihet-i garbiyyesinden dolaşmak üzere (Serlinos) Vâdisi'ne doğru giden dar yoldan avdet etmelidir. Bu yol (Eumenes) Suru harâbesi arasından geçer ve dağ üzerinde icrâ edilmiş hafriyyattan husûle gelen cesîm moloz yığınları yakınından bi'l-mürûr (Gur'elyâ) nâmıyla ma'rûf mahalde şehre dâhil olur.

Maa hazâ şimdi zikr eylediğimiz yoldan şimâle doğru ya'nî çam ağaçlarıyla mestûr vâdî dâhilindeki menba' civârında (Ayos Corcios) nâm-ı kelîsâya

müteveccihen su yolu boyunca gidilerek temdîd-i cevelân edilmesi dahi fâideden hâlî değildir.

Anifen beyân olunan su hazinesi görmek için işbu yolu (Akçeşme) kurbunda Ayos Corcios Vâdisine saptığı noktada terk ederek sola doğru dönmeli, bi'l-âhire aynı tarîkden avdet ile büyük çınar ağacının altında tevakkuf eylemek ve evvelce ahz ve tedârik olunmuş olan yiyeceği orada yemek ve ba'de garben (Kuyukaya)ya doğru inmek ve Serlinos Vâdisi'ne gidilerek Bergama'ya dönmek mümkündür.

Herhâlde şu meşy seyâhat esnâsında bir kulağuz bulundurulması şâyân-ı tavsiyedir.

— Şehrin Aşağı Kısmı Harâbeleri ve Civârı —

Cesâmet cihetiyle Bergama'da en mühim olan binâ (Kızılhavli) denilen mahaldir. Evvelce bir (bâzilika) idüğü zan edilmiş olan binâ-yı mezkûr farziyyât-ı cedîdeye nazaran bir hamam olmak üzere kabul olunmuş olup tûlâni bir bâbından ve bunun tarafında müdevverü'l-şekil ve kubbeli bir binâdan mürekkebdir ki bu binalardan biri el-yevm havâriyundan Yuhannâ'ya vakf edilmiş ve küçük bir kelîsâ ittihâz olunmuştur. Bunun hey'et-i mecmûası daha vâsi' daha büyük ebniye ile muhât idi ki inşâât-ı mezbûrenin bugüne kadar muhâfaza edilmiş olan aksâmı yalnız vaktiyle gayet vâsi' bir meydân te'sisi maksadıyla (Selinos) Nehri üzerine inşâ olunmuş olan kubbeler sûrun — bi'l-hassa çarşı yolu boyunca — birçok aksâmından ibârettir. Asıl binâ tuğla ve mermer tabakatla inşâ edilmiş olup etrafındaki sûr ise küçük dört köşe taşlardan, nehir üzerindeki tonozlar dahi — cebhe tarafında — yontma ve tutturma taşlardan yapılmıştır. Bunların kâffesi Româ İmparâtorluğu zamanından kalmadır. Şehrin cihet-i garbiyyesinde kâin Koca Mezarlık yine Româlîlardan kalma üç harâbe ile muhattır. Bu harâbelerden biri tiyatro diğeri Âmfi-tiyatro ve üçüncüsü <<Sirk>> denilen ve oyun icrâsına mahsûs olan dâire şeklindeki meydândan ibârettir ki şu üçüncü harâbe o kadar hâiz-i ehemmiyet değildir. Kızılhavli'den bidâyeten tiyatro mahalline giden yolu ta'kîb etmek evvelâdır.

İşbu tiyatronun seyircilere mahsûs olan mahallinin mukavves olan şekli dağın yamacından daha güzel fark olunabiliyor. Tiyatro binâsından ise el-hâletü hâzihi Vîrânkapı denilen ve iki ayak üzerine müstenid bulunan bir kemer kalmıştır. Bu noktadan gerek kal'a ve gerek şehrin aşağı kısmı gayet güzel temâşâ olunabiliyor. Ezmine-i atıkada bir şöhret-i azîme ihrâz etmiş ve fakat bugün o ehemmiyyetini büsbütün gâib eylemiş olan bir mevkiî ziyâret etmek üzere olunursa tiyatro mahallini gördükten sonra kışlanın önünden geçerek (Âsklepîos) ma'bedine gidilmek îcâp eder. Hiç şübhe yoktur ki Româlîlar zamanında şu mevki'-i şehrin gayet parlak bir mahallesi dâhilinde bulunuyor idi. (Âsklepîon)a giden yol evvel zaman — Bugün Bolonya civârında (Mâdunâ — Di Sân Lukâ) ya giden tarîk misillü — Boydan boya ayaklar üzerine müstenid bir ört ile müzeyyen idi. Mezkûr ayakların bakâyası yol boyunca ötede beride nazar-ı dikkat çarpar. Bir çâryek saat sonra ma'bed harâbesine varılarak müdevverü'l-şekil bir binâ görülüyor ki neye mahsûs idüğü henüz anlaşılamamıştır. Zâten buralarda daha taharriyyât icrâ olunmamıştır. Yalnız bunun ittisâlında kâin bir bağçe dâhilinde iyi suyu hâvî açık beriki su hazinesi mevki'-i mezkûrun evvelce bir hamâm idüğüne dal olabilir. Garben dağın yamacı üzerinde Geyikli Dağ'dan gelen ve esâsen atık olup el-yevm bile şehre su isâle etmekte olan bir su yolunun çağlayan hâlindeki kısmı görülmektedir. Burada olan manzarayı temâşâ etmek üzere burasını dahi ziyâret etmelidir.

(Âsklepîon) dan avdete Âmfi-tiyatro derûnundan geçen yolu ta'kîb etmelidir. İşbu harâbeler Büyük Kabristân'ın arkasında ve vâdî dâhilinde olup pek ziyâde câlib-i dikkat ve i'tinâdır. Vâdî-i mezbûr dâhilinde ceryân eden su Âmfi-tiyatro'nun ortasındaki meydânın altından ve birtakım tonozlar derûnundan ceryân eder ki harâbenin bugün hâiz olduğu (Güngörmez) unvânı şu kubbelerin altı karanlık olmasından ileri gelmiştir.

Amfi-tiyatro'nun bulunduğu vâdiden çıkılarak (Selinos)a doğru gidildik de atık hücrelerle mücehhez bir kaya parçasına tesâdüf olunur ki buna bugün (Meraktaşı) tesmiye olunur. Buradan (Selinos) Nehri'nin menbaina doğru

gidildik de sağ sâhil üzerinde Româlîların ezmine-i müteahhiresinden kalma bir harâbenin duvarlarında hurûfâtı tuğlalardan müteşekkîl bir kitâbenin eser ü nişânesi görülür. Karşı sâhilde kezâlik Româlîlardan kalma cesîm yontma taştan binâ olunmuş diğer bir harâbe görülmektedir. Buradan nehrin mansabına doğru inilirse Ulû Köprü'den geçilir ve Ulû Câmîa varılır. Câmî'-i mezkûr 801 târih-i hicriyyesinde cennet-mekân Sultân Bâyezid Hân-ı Evvel Hazretleri zamanında inşâ ettirilmiş ve sâdeliği ile berâber azametli olan tarz-ı mi'mârîsi şâyân-ı temâşâ bulunmuştur. Buradan i'tibâren Rûm Mahallesi'ne doğru çıkılacak olur ise kal'anın eteğinde kâin (Gurnelia) nâm-ı mahalle varılır. Bu da altı el-yevm mahzen ittihâz olunacak kadar birçok yerleri hüsn-i muhâfaza edilmiş tonozlu mağâzalardan üstü de açık meydân hâlinde bir terrâceden ibârettir. Ön kenârında büyücek bir kahvehâne bulunup bu noktadan şehre doğru gayet güzel bir nezâreti vardır.

Kasabanın etrafında (Tümülüs) nâmını alan birçok sun'î tepeler nazar-ı dikkati celb eder ki bu tepeler krallık zamanından kalmaz. Bunlar meyânında Dikili'ye giden şose yakınında (Mâltepe) nâmında olan tepe görülmeğe şâyân olup bunun vaktiyle bir sûr ile muhât idüğü el-yevm bile anlaşılıyor. Şu tepe dâhilindeki medfenlere şimâl tarafından girilmek mümkündür. Bidâyeten dört ayak üzerine yürüyerek ufak bir mesâfe kat' olunduktan sonra bir koridordan geçilip bunu hemân amûden kat' eden bir odaya girilir ki arka tarafta ve birbirinin yanında üç oda daha mevcûttur. Kâffesi sağlam yontma taştan duvarlarla yapılmış ve üzerleri kemerlerle örtülmüştür. Buraya girmek için fenâr veyâ meş'ale bulundurmak îcâp eder. Mâltepe'den yarım saat mesâfede ve cenûb-ı garbi istikâmetinde (Debbâğ Ilıca) denilen mevki'a gelinir. Orada bir sıcak su menbainin bulunduğu noktada ezmine-i atıkada bir hamâm binâ edilmiş idi ki bunun yontma taşlardan olan sağlam duvarları el-yevm görülmektedir. Buradan sonra (Âsklepieon) dan geçerek avdet olunduğu esnâda şimdiye kadar zikr ü ta'dâd olunan kâffe-i mahâl ve âsâr-ı âtîdeki sıra ile de görülebilir. Kızılhavli ve teferruâtı, Mâltepe, Debbâğ ve Âsklepieon, tiyatro ve mahalli, Amfi-tiyatro, Meraktaşı, Selinos Vâdisi dâhilindeki sair harâbeler, Ulû Câmî', Gurnelia.

Bu gezinti at ile icrâ olunacak olur ve vakit dahi o kadar müsâid olmaz ise mu mevâkiî yarım günde gezmek mümkündür. Eğer bütün gün dolaşılabilir kadar vakit var ise o zaman Âsklepieon'un üst tarafındaki çağlayanda bir tevakkuf veistirâhat evvelâdır. Aşağı kasaba dâhilinde Româlîlardan kalma daha birçok ebniye âsârı mevcûd ise de bunların kısm-ı a'zamî o kadar ehemmiyeti hâiz olmadığı gibi ba'zıları da kolay görülemez.

Dikili'den gelen câddenin Bergama kasabasına dâhil olduğu mahalde kâin Hükümet Konağı önündeki âsâr-ı atîka koleksiyonu dahi görölmeğe şâyân olup bunlar hükümet-i mahalliyye ile Bergama Müze-i Hümâyûn Me'mûru Dimitri Çolâkidi Efendi'nin himmetleriyle cem' edilmiştir.

— Kal'a Üzerindeki Harâbeler —

Daha kestirme olan patikalardan gidilecek yerde kısm-ı a'zamı el'ân döşeme taşları ile düşenmiş olan atîk yoldan gitmek müreccah olduğu cihetle işbu yola varmak için (Apos Teodoros) nâm-ı kelîsâ önünden, yahûd (Ketios) vâdîsi dâhilinde ve yol yakınında kâin bir kapıdan ibâret olup (Eksoviyelis) denilen mahalden geçilerek tarîk-i mezkûr bir mil tedrici ile tepeye çıkar. Şehrin krallar zamanındaki büyük kapısı mezkûr kelîsâ ile (Eksovebis) arasında ve Ermeni Mezarlığı'nın alt tarafında kâin idi. Bu kapının bugün görülen aksâm-ı mühimmesi 1898 ve 1900 senelerinde zâhire ihrâc olunmuş ve etrafına muhâfaza duvarları çekilmiştir.

Bu mahallin ana hatları âsâr-ı atîka Me'mûru Çolâkidi Efendi'dir. Mezkûr kapıdan sonra ileride Ermeni ve Rûm mezârlıkları arasından geçilerek şâyân-ı temâşâ bir çarşı harâbesine gelinmiş olur ki bu da 1900 senesinde tathîr olunmuş ve (Eumesenes) şehri tevessü' ettikten sonra krallık zamanında binâ olunmuştur. Seksen metre tûl ve elli metre arzında olan bu meydânın etrafına bir dehliz ve eninde gerisinde iki katlı dükkânlar mevcûd idi ki bunun şimâl kısmı bir dereceye kadar muhâfaza olunmuştur.

Dükkânlardan biri ba'de't-tathîr ta'mîr olunarak âsâr atîka-i mekşûfe muhâfazasına tahsîs olunmuştur. Bu küçük kolleksiyon cum'a ve pazar günleri küşâde, eyyâm-ı sâirede anahtarı âsâr-ı atîka me'mûru nezdindedir. Büyük kapıdan başlayarak çarşının evvelâ şarkından ve ba'dehû şimâlinden Yılankavi olarak dağın tepesine doğru çıkan ve büyük bir çeşmenin harâbesi önünden giden atîk yol 1901 senesinde zâhire çıkarılmıştır. Bu yolun üzerinden çıkıldığı hâlde yukarıda Româlîlar zamanında kalma bir sur görülür ki bazı ta'mîrât icrâsıyla Pinrântik ve Osmânî devirlerine kadar hüsn-i muhâfaza ve takviye olunmuştur. Mezkûr duvarın cenûbuna müteveccih olan muahharen yapılmış kuleler ile mücehhez bulunan kısmının üst tarafında yerleri hala enkaz ile mestûr bir terrâce mevcûttur ki işbu terrâce krallar zamanına ve üzerindeki harâbe dahi — icrâ edilen tetkikattan anlaşıldığına göre — ikinci asr-ı milâdiye âid bir tiyatronun âsârındandır Binâ-yı mezkûr bir (Gymnâsion) idi. Şu terrâcede şâyân-ı temâşâ bir şey yoktur.

Yol, gerek burasını ve gerek sûru solda bırakarak yukarıya doğru uzanıp gider. Vaktiyle Gymnâsion'a merbût bulunan tonozlu bir medhal pişgâhına dâhil olunca bunun sol cihetinde eski tarîkin yontma taştan olan kısm-ı tahtânisi görülür. Buradan anlaşılıyor ki eski yol şimdikininki birâz üstünde ve andan daha yüksek mahalden gitmekte idi. Hemân yukarı doğru bakılacak olursa dağın hatt-i bâlâsı boyunca bir sıra beyâz taş yığınları ve bunların müntehâ-yı şarkisinde bir duvar kıt'ası görülür. Bu kıt'a, Byzântin zamanından kalma duvar aksâmından olup işbu duvar dâhilinde gayet mühim bir eser heykeltıraşı keşf olunmuştur.

Birinci kapıya varmamızdan berren evvel sekpâk taşlarıyla döşemeli olan tarîkden dahi anlaşıldığına göre eski ve yeni yollar tekrar yekdiğeriyle birleşir. Sol tarafta ve duvar dâhilinde bir büyücek delik görülür. Buraya girildik de (Pompei) deki atîk abdesihânelere müşâbih bir mahal bulunduğu görülür. Kapının iç tarafında birdenbire cenûba doğru döner. Bunun ta'kîbi esnâsında (Kâikos) Vâdisinden Soma Dağları'na kadar olan manzara şâyân-ı dikkattir.

Bundan sonra yol tekrar garbe doğru saparak dönek noktasında yalnız temeller görülmekte olan ikinci bir kapı önünden geçer. Mezkûr kapı, İkinci (Eumenes) tarafından sûrlar eteğine kadar indirilmezden akdem krallığın ilk zamanlarında şehri ihâta etmekte bulunan şimdi hemân büsbütün tahrîb edilmiş olan bir duvara âid idi. Kapıyı çeker çekmez yolun birkaç hatve sol cihetinde murabbaü’ş-şekl ve kadîmen dokuz sütun üzerine kubbeli olarak inşâ edilmiş bir sahrnıc virânesine gelinir. Bunun yakınındaki gerek ânifen mezkûr (Gymnâsion) un bulunduğu terrâce ve gerek şehrin öte tarafında (Kâikos) vâdîsi gayet açık bir surette nazar temâşâgerâne çarpar. Birâz daha gidilerek yolun şimâl-i garbiye döndüğü noktaya geldikte orada ve kayaların bulunduğu yerde meks edilebilir.

Çünkü bu noktanın gerek aşağı kasabaya ve gerek ovoidan denize kadar olan mahalle fevka’l-âde bir nezâreti vardır. Bu noktanın hemân altında moloz ve toprak ile mestûr ve ön tarafından krallar zamanından kalma pâbendeler ile mahdûd bir terrâce görülür ki burada icrâ olunmuş olan bazı hafriyyât esnâsında ufak bir (Demeter) ma’bedi’nin sıcak silmesi bulunmuştur. Zâirin burada durduğu nokta krallığın ilk zamanlarından kalmış olan sûr istikâmetinde kâindir ki zikr olunan son kapıdan buraya kadar olan yol işbu duvarın iç tarafı boyunca gelerek ba’dehû yine içeriye doğru dönmekte ve sağa doğru tebdîl-i istikâmet eyledikce tedricen yukarıya çıkmaktadır. İnsân yükseldikçe burc üzerinde harâbelerde o nisbette iyi fark olunmağa başlar. Hemân son kenârdaki yol ile bir sûrda olup köşeli taşlardan yapılmış olan bir kemerin kurbunda dahi birâz tevakkuf eylemek îcâp eder. İşte buradan kal’anın en yüksek mevkilerindeki âsâr-ı atîkanın hey’et-i kâmilelerini yek nazarda ihâta eylemek mümkündür.

Şimdi bu noktada hafriyyât-ı müteâkibenin icrâ olunduğu arâziye gelinmiş oldu. Evvel emirde iki bekci kulübesi görünür. Yol ise şimâl-i şarkî istikâmetinde giden bir duvar harâbesinden ve vaktiyle mezkûr duvar boyunca iç tarafa müteveccih olmak üzere mevcûd olmuş olan iki sıra odanın temel harâbeleri önünden geçerek (Agora) ya ya’nî atîk çarşısı mahalline

çıkar. Sağda ilk bekci kulesi bulunmaktadır ki burada su veyâ kahve içmek ve inde'l-îcâp bir adam terfîk olunmasını talep eylemek mümkündür.

Pazar mahallinin en yakın kısmı, yekdiğerine amûd iki mustatîl şeklinde bir meydandan ibârettir. Bu mustatillerden birinin mûntehâ-yı garbîsinde ya'nî sola gelen cihette Bergama'nın başlıca ma'bûdlerinden olan (Diyonyos)un ma'bedi mevcûd idi.

Ma'bed-i mezkûr temellerinin dört köşesine – Bugün fark-ı temyîz olunabilmek için – birer sütun parçası vaz' olunmuştur. İleride bulunup şimâle doğru imtidâd eden diğer mustatîle gelince bunun da mûntehâsında küçük bir âbide bulunmakta idi ki bunun neye mahsûs ve neden ibâret bulunduğu henüz meçhûldür. Yalnız güzel işlenmiş¹ olan kâidesinin ufak bir kısmı yerinde kalmıştır.

Çarşı mahalli bekci kulesinin sağ tarafından i'tibâren tecdîd olunmuştur. Gerek buraya cem' edilmiş olan âsâr-ı mekşûfe-i sagîre ve gerek bütün hafriyyât-ı mahalli zâir ve bekcilerin hıfz ve emânetine tevdi' edilmiştir. Kapak taşı ile döşeli mârrû'z-zıkr yolun çarşı mahallinden geçen kısmının tabaka-i tahtâniyyesi birçok noktalarda hüsn-i muhâfaza olunmuştur.

Bilhassa cenûb ve şark cihetlerinde çarşı mahallini ihâta etmekte olan direkler arası ile bilâd-ı mezkûr dükkân ve odalar sırası temellerine varıncaya kadar tahrîb edilmiştir.

Yukarıda zıkr olunan ebniye esâsından i'tibâren sağ ve soldan tarîk-i atîk istikâmetinde gidilecek olursa evvel emirde sol tarafta sun'î olarak tesviye olunmuş bir düzlüğe gelmiş olur ki işte bunun merkezinde sarımtrak terâhît taşından masnû' Bergama âsâr-ı atıkası meyânında en mühim olan (Büyük Mezbah)ın esâsı bulunmaktadır. Vaktiyle fevka'l-âde tezyînât-ı heykeltraşı ile müzeyyen olan işbu âbidenin mürur-ı aksâmından yalnız iki basamak taşının cihet-i şarkiyyedeki mahallinde kalmış olduğu esnâ-yı hafriyyâtta görülmüştür ki bunlardan biri el'ân orada bulunmaktadır. Aksâm-ı sâire ise çoktan beri kâmilten koparılıp atılmış yahûd yıkılmış ve sâir inşââtında bi'l-hassa Byzântin zamanından kaldığı beyân olunan dört metre kalınlığındaki duvarda isti'mâl olunmuştur ki işbu duvar çarşı mahallini cenûben

ve şarkan muhit ve mahal-ı mezbûrdan dağın şarkî sırtına kadar mümted idi. Yukarıya çıkar iken bu duvar evvelce nazar-ı dikkatimize çarpmış idi. Grek işbu duvar dâhilinde ve gerek bununla mezbahın temelleri arasındaki arâzide ve bir de mezbahın garben alt tarafına tesâdüf eden terrâcede birçok âsâr-ı heykeltraşı enkâzı keşf edilmiştir. Bunlar el-hâletü hâzihi Berlin Müzesi'nde bulunmaktadır. İşte tekâmîl-i binânın şekli âsâr-ı mekşûfe-i mezkûre delâletiyle bu suretle tertîb ve tasvîr olunabilmiştir. Bu binânın aksâm-ı mi'mâriyyesinden bazı parçalar mahallinde terk olunmuştur ki bunlar esâs mezbahın şimâlinde ve bir de pazar mahallinde cem' olunarak hıfz edilmiştir.

Şu binâ-yı cesîm 9 metre irtifânda ve her dıl'î, 30 metre olan murabba' şeklinde olup garb cihetinden bunâ takriben 20 metre şeklinde bir nerd-bân ile çıkılır idi. Dâire-i mâdâr-ı ebyûnün tarzında az mürtefi' direkleri ile müzeyyen olan sahne-i ulyâsında dahi asıl mezbah-ı mevzû' idi. Şu sahnenin hârici duvarı ma'bûdların Divler* ile muhârebe ve mücadelesini musavver yüksek kabartma resimlerle tezyîn olunmuş olduğu gibi asıl mezbahın etrâfında dahi ve iç tarafına müteveccih olmak üzere Bergama kahramanlarına âid vakayî-i musavver daha küçük kabartmalar bulunmakta idi. Şu eser-i nefis İkinci (Eumenes) zamanında (Kable'l-Milâd 197-159) ve Pergâmon Krallığı'nın en parlak devrinde binâ olunmuştur.

Ayokalis'o'sunda (İkinci Bâb) bahs olunan, <<Taht-ı Şeytânî>> nin bu mezbaha işâret olunması melhûzdur. Mezbahın ziyâreti esnâsında bunun garb-ı kenârından dağın aşağısına doğru tesâdüf edilecek sâire birtakım harâbelerden bi'l-âhire bahs olunacaktır. Evvel emirde şimdiye kadar ta'kîb oluna gelen yola avdet olunarak şehrin ilk evvel işgâl etmiş olduğu dağın en mürtefi' mevkiine doğru çıkmak lâzımdır. Burası krallık zamanında Attâlos fâmiyâsının burcu idi. Mezkûr burcun duvar temelleri evvelce etrâfta mevcûd iken esnâ-yı hafriyyâtta hemân kâmilten hedm edilmiştir. Yukarıya varmazdan evvel sağ tarafta ve yoldan az aşağıda krallık zamanından kalma

* Demon, şeytan, iblis.

cesîm bir binâ görülür ki şimdiye kadar hafriyyât ile bun pek az kısmı meydâna çıkmıştır.

Yol birdenbire sola dönerek bir kapıdan içeri girer. Buradaki iç havlînın el'ân kaldırım döşemesi muhâfaza edilmiştir. Kaldırımı ta'kîben sola doğru gidildiği hâlde bugün pek az âsârı kalmış olan diğer bir medhalden geçilir. Ve kısım-ı a'zamî kezâlik kaldırım döşenmiş geniş bir meydâna geliniyor. Buradan da şehrin âlihesi olan (Âtenâ) ma'bedine girilir.

Garb tarafında şekli gayr-i muntazam bir taş yıkıntısı vardır ki bir kaya çıkıntısı yakınında şimâlden cenûba müteveccih tûlânî bir şekilde hüsn-i hâlde bulunan mezkûr ma'bedin temeli görülür. Etrafta bulunmuş enkâzdan anlaşıldığına göre işbu binâ terâhîttan taşından olmak üzere devrin üslûbunda ve oldukça eski bir devirde inşa olunmuştur. Kayanın cenûb-ı kenârına kadar yaklaştığı takdirde fevka'l-âde vâsi' bir manzara göze çarpar ve hemân alt tarafta mezbah-ı cesîmin temelleri gayet güzel fark olunmağa başlar.

Âtenâ Ma'bedi'nin temelleri şimâl-i şarkî cihetinden bir Byzântin Kelîsâ'sının temelleriyle temâs etmektedir ki bunun dahi takrîben altıncı asr-ı milâdî âsârından olduğu orada bulunan aksâm-ı mi'mâriyyeden anlaşılmıştır. Vaktiyle şehrin en eski, mü'teber ma'bedi nazar ile bakılmış olan Âtenâ Ma'bedi'nin etrâfına krallık zamanında bir meydan te'sîs olunmuş idi ki şimâl ve şark taraflarında dehlizler iki katlı olduğu gibi şimâldekilerin üst katı gerisinde dahi meşhûr (Pergâmon Kütüphâne) si bulunmakta idi.

Âtenâ Ma'bedi'nden tekrar burcun iç holisine avdet olundukta buradan i'tibâren oldukça dar ve atîk bir tarîkin izi ta'kîb olarak şimâle doğru çıkılır. Bu yol Âtenâ Ma'bedi'yle kütüphâneyi solda bir uzak dağın tepesi üzerinde kâin oldukça büyük bir sıra hânelere gider ki bunların kısım-ı a'zamı temellerine kadar tahrîb edilmiş ve yalnız bazı enkâzı cihet-i şarkiyyedeki suret-i kenârı boyunca görülmekte bulunmuştur. solda kalmış olan kütüphâne duvarlarının

karşısında ve yolun yakınında kâin olup edvâr-ı muhtelifede ta'dîl olunmuş bulunan bir su hazinesi arkasına varıldıkda sağa dönülecek olur ise mezkûr hânelere nisbeten en iyi hâlde kalmış olanına gelinmiş olur.

Burası şübhesiz bir saray-ı krali olup İkinci (Eumenes) zamanında inşâ edilmiş olması da muhtemeldir. Temellerin tarz ve tertîblerinden anlaşıldığına göre bir holü ve bunun etrafında bir girinti mahalli bulunmakta olup buradan dahi ba'zıları epeyce cesîm olan birtakım odalara girilir idi. Bunların mozayik döşemesi ile mermer kaplamalı duvarlarının âsâr-ı bâkiyesi şimâl ve şimâl-i garbi cihetlerinde el'ân mevcûttur.

İşbu sarayın cenûb tarafından ve oldukça aşağı bir mahalde bir medhali hisâr kapısının sağ cihetinde mebâni-i muhtelif görölür. Oralarda keşf olunan bazı âsârdan anlaşıldığına göre bunlar sarayın matbah âhûr ve sâir müştamilâtı olsa gerekdir. Odaların birinde kilden ma'mûl zahîre küpleri, diğer bir noktada dahi birçok desti parçaları bulunmuştur.

En iyi muhâfaza edilmiş olan sarayın yanı başındaki yokuşlu arâzi üzerinde görülen ve ayn-ı hidmete mahsûs bulan mebâni-i sâire ile bir de başka bir tarzdaki ebniye temellerinde görülecek bir şeyi yoktur. Yalnız bir hâne içinde yontma taştan inşâ edilmiş bir su hazinesi vardır ki bunun yıkılmış olan taş tavanı el-yevm yerinde ortada duran bir direk üzerine müstenid idi. Bu hazine takrîben 80 metre mik'abı su ihtivâ eylediği gibi kal'a üzerindeki birçok sahrınların da en zarîfidir. Sahrınc Osmânlı devrinden kalma yüksek bir duvarın yakınında ve kayanın en mürtefi' noktası altındadır. Bu hazineye bâlâda ta'rîf olunan tazyikli su yolu ve vâsıtasıyla su gelmiş olması aaleb-i ihtimâldir. Şimâlde kâin olup saray-ı krali aksâmından ma'dûd olan binâyı hâmil düzlük, garben atık bir temel üzerine mebni bir duvar ile şimâlen dahi cesîm ve hatta suret-i kenarındaki kısmı tahmînen 14 metrelik bir duvarla mahdûttur. Bunu iyice için şimâl -ı garbîdeki duvar aralığından girilerek hisârın şimâline doğru dil şeklinde çıkmış olan bir kısım-ı arâzi üzerine gelinirse her iki vâdî ile berâber etrâfındaki dağları yek nazarda ihâta edebilecek bir hizâda bulunulmuş olur. Burası yerliler tarafından (Kraliçenin Bâğçesi) nâmıyla yâd olunur.

Bu mahallin en nihâyet noktasında İmparâtor (Mârk Avrel)in zevcesi (Kostinâya) tarafında yaptırılmış bulunması muhtemel olan bu ma'bedin gayet ehemmiyetsiz temelleri görülüp ânın kesârâtı mi'mâriyyesi şimâl-i garbi yakınındaki kal'a duvarının inşâsında isti'mâl olunmuştur.

Bunları görmek için hârici surette doğru çıkmak lâzımdır.

(Kraliçe Bâğçesi)nin şark kenârında iki aded kaya yığını görülür. Bunlardan en büyüğünün etrafında dolaşarak şark cihetinden aşağıya inilecek olur ise evvelce beyân tazyîkli su yoluna varılmış olur. İcrâ olunan hafriyyât ile burada ortası delinmiş birçok taşlar bulunmuştur ki evvelce bunların içinde geçen ma'deni borular çıkarak altmış ve ekserinin üst kısımları da kırılmıştır. İşbu taşların en üst sırası doğruca ta'kîb olunursa birtakım kayalara doğru mâilen çıkan bir duvara gidilmiş olur. İşte tepeye gelen su, bunun üzerinde ceryân etmekte idi. Mâmâfih buradaki su yolundan henüz bir eser ve nişâne bulunamamıştır. Kal'a bekcileri tarafından dahi gösterebilecek olan (Su Yolu diye sormak kâfîdir.) işbu nokta-i intihâiyyeden su yollarının şimâldeki dağlara doğru olan istikâmetleri pek iyi görülebilir. Bundan sonra hisârın sûru arkasına ve sarayın şimâlde kâin kısmının olduğu meydâna avdet olunur. Vaktiyle üzerinde birçok odalar ve holüler inşâ edilmiş olan işbu meydân cenûba doğru kademe kademe tertîb olunmuş ve nihâyet bir istinâd duvarıyla vâsi' bir düzlüğe müntehi bulunmuştur ki bu düzlükten gerek karaya ve gerek denize doğru gayet geniş bir nezâret vardır.

Bu düzlük krallık zamanında dahi mevcûd idise de cenûba doğru olan imtidâdı şimdiki kadar ziyâde olmayıp ancak Româlîlar zamanında altına tonozlar inşâ olunarak tevsî' olunmuştur. Bu suretle hâsıl olan meydânın ortasında İmparâtor (Terâjân) (Ba'de'l-Milâd 117 – 98) Korint üslûbunda bir ma'bed inşâ olunmuştur ki bunun yontma taştan yapılmış cesîm tonozlar üzerine müstenid temeli el'ân celb-i dikkat bir irtifâ'da ve beyâz mermerden masnû' olan aksâm-ı

mi'mâriyyesinden pek çoğu da etrâfta görülmektedir. Bi'l-âhire meydânın etrâfına direkli gezintiler ilâve olunmuş ve bunun İmparâtor (Hâdribân) tarafından (Ba'de'l-Milâd 128 – 117) zamanında inşâ ettirildiği muhtemel bulunmuştur. Meydânın şimâl-ı şarki ve şimâl-i garbî köşelerinde yekdiğeriyle mütenâzır olmak üzere iki âbide harâbesi görülür ki bunlar hem heykel kâidesi hem oturmağa mahsûstur. Bunlardan birincisi üzerindeki kitâbeden anlaşıldığına göre İkinci (Attâlos) tarafından fakat hükümdâr olmazdan akdem inşâ ettirilmiştir. El-yevm temeli mevki'-i aslisinde görülmektedir.

Bu âbidelerin her ikisi de meydânın krallık zamanında tezyîni târihinden kalma ise de muahharen ikinci âbide İmparâtor Meydânı'nın hey'et-i umûmîyyesiyle mütenâsib bir vaziyete getirilmiştir. İşbu düzlük mahallin ön kenârından burada kâin ve tutturma harc ile yapılmış olan tonozlar üzerinde ihtiyatla hareket etmelidir. Dağın garb tarafındaki yamacı kâmilten görünür. Şimdi de burasını ziyâret edelim.

(Terâjân) Ma'bedi'nin şark cihetinde kütüphâne duvarlarının arkasına kadar imtidâd eden mustatil şeklinde bir meydân daha mevcûttur. Bunun şimâl cihetinde ve kral saraylarına giden yolun alt tarafında bir mesken veyâ dükkân duvarlarına bazı aksâmı kalmıştır. Şu meydândan i'tibâren cenûba doğru Terâjân Mâ'bedi'nin cenûb-ı şarki köşesi yakınından ve lağım kapakları üzerinden geçilerek yine âsâr-ı na ma'bedine gelmek mümkündür. Sol tarafta tahminen (Pompei) hâne duvarlarının Âtenâ Ma'bedi temellerinin şimâl-i garbî köşesi yakınında dar ve atîk nerd-bânın medhali vardır, kayanın içine yontulmuş olan mezkûr nerd-bân bir zâviye-i kâime teşkîl ederek aşağı iner; bu nerd-bândan inmezden evvel (Selinos) Vâdisi şâyân-ı hayret bir surette nazar-ı dikkate çarpar. Dışarı çıkıldıkda tiyatro mahallinin en yüksek basamağı üzerinde bulunulmuş olur. İşbu basamakların adedi 8 olup bunları kat' etmek üzere muhtelif fâsılalarla birtakım yol ve nerd-bânlar mevcûd olduğu anlaşılır. En aşağıda (Orkestra) tesmiye olup nısf-ı dâire şeklinde bulunan düz mahallin karşısında arzan iki tarafa doğru imtidâd eylemek üzere uzun bir terrâce üzerinde oyun sahnesinde temâsı görülüyor. Bu terrâcenin

müntehâ-yı şimâlisinde (ya'nî tiyatronun sağ tarafında) önünde açık nerd-bânı hâvî bir ma'bed harâbesi müşâhede olunur. Ma'bedin bulunduğu noktanın arkasında yalçın kaya yukarı doğru dikleşir ki üzerinde (Terâjân) ma'bedinin cesîm payendeleri bulunur. Sol tarafa doğru dahi nazar-ı temâşâgerân Çandarlı Körfezi'nin ötesindeki silsile-i cibâle kadar imtidâd eder. Tiyatronun basamaklarından inilecek olur ise hemân son basamağın üzerinde ve ortada krala mahsûs olduğu zan olunan ve'l-ân kısmen mermer kaplamalı olan bir loca görülür. Birâz aşağıda ve orkestranın hemân üzerinde dahi buna müşâbih bir mevki' vardır ki arkasında ezmine-i müteahhirede bir heykel rekz olunmuş idi. Orkestra-yı garben hatt-ı müstakim üzere kat' eden sahne sonradan ta'dîl olunmuş olduğu gibi basamakların kısm-ı a'zamî dahi kâmilten ta'dîl olunarak şekl-i aslisi tebeddül eylemiştir. Zira sahne hâl-ı aslisinde âdeta ahşâbdan bir iskeleye müşâbih olup birtakım direkler üzerine müesses idi ki mezkûr direkler döşeme taşları üzerinde el-yevm mevcûd deliklere idhâl olunur idi. İskele kaldırıldığı zaman deliklere dahi birer kapak ile örtülerek tekâmîl-i terrâce düm düz bir hâlde kalır idi. Terrâcenin cenûb-ı müntehâsında Româlîların son devrinden kalma el-yevm bir kapı harâbesinin teşkîl ettiği medhalden i'tibâren şimâl-ı nihâyetinde kâin mesbûku'z-zikr ma'bede kadar olan tûlu 216 metredir.

Gerek işbu cesîm terrâcenin binâsı ve gerek tiyatro ile ma'bed krallık zamanından kalmadır. Terrâce gayet muhkem ve yontma taştan ma'mûl ve istinâd duvarları üzerine müesses olup bunun dâhilinde iki kattan müteşekkîl dış tarafa nâzır odalar bulunmakta ve alt kat odalarına dahi önlerinde kâin diğer bir terrâceden girilmekte idi. Bunların üst katına gelince burada dahi asıl terrâce ile bir seviyede bulunmak ve iç tarafa müteveccih olmak üzere direkli bir gezinti mevcûd idi ki apleb-i ihtimâle göre dâhilinde vaktiyle dükkân ve mağâza ve sâire mevcûd idi. Kâmilten harâb olmuş nerd-bân bâlâda mezkûr medhalin hemân arkasında ve cenûb tarafında terrâceyi (Diyontisos) ma'bedine müntehî dar bir yol ile pazar mahalline rabt eder idi. Gerek pazar ve gerek tiyatro mahallerinde Yortu günlerinde kadîmen fevka'l-âde birâz dahâm bulunduğu şübhesiz yoktur. Terrâcenin müntehâ-yı şimâlisinde kâin İyonik

üslûbundaki ma'bedin önünde bir mezbahın tûlânî temeli bulunmaktadır. 25 aded basamaktan çıkılırsa vaktiyle altı sütun üzerine müstenid dehlizin döşemesine gelinmiş ve bundan sonra da gayet müzeyyen olan birinde mevcûd bir kapu-yu siyos yanından ma'bed dâhiline girilmiş olur ki bunun arka tarafından merkezi olarak ma'bûd heykelin vaz'ına mahsûs mahal nazara çarpar. Ma'bed bugün bâki kalmış olan aksâmından istidlâl olunduğuna nazaran iki muhtelif devirde inşâ olunmuştur. Esâsen krallık zamanında binâ olup hangi âleh nâmına te'sîs olduğu mechûl ise de krallara âdiyyeti muhtemeldir.

İşbu binâ-yı asliden bugün ancak temel ile nerd-bân ve bir de üç duvar kalmıştır ki arka tarafta bunların gayet nefis olan silme profilleri eyyü muhâfaza olunmuştur. Bundan başka yine evvel zamandan kalma bazı aksâm-ı ebniye dahi mermer enkâz arasında ötede beride bulunmaktadır. Maa hazâ aksâm-ı mebhûs-ı anhânın birçoğu — üzerindeki tezyînât-ı âdiyyeden anlaşıldığına göre — Româlîlar zamanında ta'mîr ve ta'dîl olunan cebhenin eczâsında olup muahharen ma'bedin İmparâtor (Kârl Kâlla) ya (Ba'de'l-Milâd 211-217) teberru' edildiği saçak silmesi üzerine tunç hurûfâtan müteşekkîl ve'l-yevm mevcûd olmayan kitâbenin tesbîti için açılmış delikler tarz-ı tertîbinden istidlâl olunmaktadır. Bu mermer aksâmının bir mikdârı da üst tarafta kâin Terâjân Ma'bedi'nden düşmemiş parçalardır. Ma'bedin dehlizlerinden bakıldıkda tiyatro basamaklarının sahneden i'tibâren yükselerek gittiği ve tiyatronun en yüksek basamağını muhit olmak üzere bir sıra direk üzerine müstenid sonradan yapılmış bir duvar kısmı bulunduğu görülür. Bunun arkasında da Âtenâ Ma'bedi, daha garbi köşesinde mevzû olan bekci kulübesi fark ve temyîz olunabiliyor.

Ma'bed nerd-bânından inilerek ve tiyatro sahnesi üzerinden geçilerek cenûba doğru terrâce üzerinden avdet olunduğu hâlde tiyatrodan sonra sol tarafta (Attâlos)lara mensûb oyunculara mahsûs olması muhtemel olan eski bir binâ virânesiyle bir de kaya dâhilinde oyulmuş bir medfeni hâvî Byzântin Kelîsâsı'na tesâdüf olunur.

Nihâyet çarşı mahallinin cenûb-ı garbi köşesine varılmış olur ki burada edvâr-ı cedîd enkâz yığınları boyunca dar bir yoldan birâz daha gidildiği hâlde evvelce ta'kîb olunan kaldırımli yola varılmış olur.

Şimdiye kadar bir tafsîl-i tedkik ve muâyene olunan âsâr-ı atîkanın hey'et-i umûmîyyesine akdemce yukarı çıkar iken nazara ilişmiş olan ve yol ile bir seviyede bulunan yontma taştan yapılmış kemerin bulunduğu noktadan ta'rîf olunan harâbelerin kâffesi bir kere daha nazardan geçirilebilir. Cesîm tiyatro ve terrâcesi hatt-ı esâs olmak arâziden hüsn-i istifâde edilmiş bulunmak üzere tiyatronun etrafında toplu olarak müretteb bulunan mebâni-i muhtelifenin seyirciler üzerinde vaktiyle ne gibi bir te'sir hâsıl etmesi lâzım geldiği bir dereceye kadar tasavvur olunabilir.

İhtimâl ki gayet cesîm pâbende ve binasıyla etrâfa hâkim vaziyette bulunan Terâjân Ma'bedi'nin inşâsından akdem şu te'sir daha ziyâde idi.

Herhâlde şehrin asl-ı bânisi Kral İkinci (Lometes)e râci' olduğu âsâr ve rivâyât ve harâbelerin tedkîkât ve muâyenâtıyla müsbettir.

Binâen aleyh şu harâbezârın bugün bile hâsıl etmekte olduğu te'sir-i haşmet-i nümûn mahzâ ânın fikr-i mûcidânesidir.

(TÎRE KAZÂSI)			
(Me'mûrîn-i Kazâ)		(Sınıf 1)	
Ka'imakam Halil Rüşdî Efendi	Ûlâ Sânisî	Gümüş Liyâkat Madalyası	3 ع
Nâib Osmân Nuri Bey	Bilâd-ı Hamse	Mâl Müdürü Hüsni	// 4 م
Müftü Ahmed Şit Efendi	Taşra Rüûsu	Tahrîrât Kâtibi Hüseyin Şükrü Efendi	Râbia
(Meclis İdâre-i Kazâ)			
Reis Ka'imakam-ı Kazâ			
A'zâ-yı Tabiiyye	Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe	Hattâtzâde Mehmed Efendi Nasuhzâde Emin // Celbon Beje //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)			
Reis Ka'imakam-ı Kazâ			
A'zâ Hacı Hâfız Mehmed Efendi		A'zâ Hacı Musa Efendi	
// // Süleymân //		// Şerif Ali Ağâ	
(Maârif Komisyonu)			
Reis Ali Efendi			
A'zâ Ahmed Efendi		A'zâ Hâfız Mehmed Efendi	
// Mustafa //		// Şükrü Efendi	
// Hacı Musa //		// Mehmed Muhyiddin //	
(Evkâf Komisyonu)			
Reis Nâib Efendi		A'zâ İbrâhim Efendi	
A'zâ Hacı Mehmed //		Kâtip Şükrü //	
(Mâl Kalemî)			
Mâl Müdürü Muâvini Ahmed Necîb Efendi			
Refîki Sâdık Efendi		Sandık Emîni Muhyiddin Efendi	

(A'sâr İdâresi)	
Me'mûr Mehmed Ali Efendi	
Başkâtip Tevfîk Efendi	İkinci Kâtip Habîb Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Estelyânos Efendi	A'zâ Hocaazâde Ahmed Efendi
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	A'zâ-yı Muvakkate Hâfız Hasan Efendi
A'zâ-yı Dâime Ahmed //	// Aleksi Nikolâyidi //
// Estelyânos //	Kâtibi //
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Mustafa Fâzıl Efendi	Müstantik Muâvini Derviş Efendi
Kâtib-i Sâni Hüseyin //	Mukavelât Muharriri Hüseyin //
(Şer'iyye Kalemi)	
Başkâtip Şerif Mustafa Efendi	
Eytâm Müdürü Mehmed Efendi	Mukayyid Necîb Efendi
(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru Yüzbaşı İlhamî Efendi Gümüş İftihâr 5	
Polis Komiseri Rauf Efendi	Polis Mehmed Efendi
Süvâri Jandarma Neferi 6	Piyâde Jandarma Nefer 43

(Belediyye Dâiresi)			
Reis Hâcî Hâfız Tevfîk Efendi			
A'zâ Dimitri ve Sâdır Rofâel Efendiler		A'zâ Mehmed Efendi	
Tabib Sâlih Efendi Sâlise		//	Hâcî Sâdık //
Kâtip Ahmed Fâik Efendi		//	Hâfız Mustafa //
Muâvin Ahmed //		//	Hristo //
(Deşt-bân İdâresi)			
Reis Hâcî Halil Efendi			
A'zâ (Münhal)		Kâtip Ahmed Vefik Efendi	
(Zirâat Bânkası)			
Reis Gülcüzâde Mehmed Efendi		Muhâsebe Kâtibi Vehbi Efendi	
A'zâ Mehmed Sırrî //		Refîki Abdülhalim //	
// Hattâtzâde Mehmed //		Tahsildâr Ali //	
// Dimitrâki //		Mikdâr-ı Sermâye 2856744 Guruş	
(Me'mûrîn-i Sâire)			
Subaşı Çiftlik-i Hümâyûn Me'mûru Hâzım Efendi Sâlise			
Kâtib-i Evvel Hasan Âli Efendi Râbia		Telgraf ve Posta Müdürü Hüseyin Efendi	
// Sânî Nuri //		Evkâf Vekili Hüseyin Şükrü //	
Nüfus Me'mûru Ali Gâlib //		Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Habîb //	
// Kâtibi Hasan //		Düyûn-ı Umûmiyye Kâtibi Ahmed Kemal //	
Tapu // Şerif Mehmed //		Reji Me'mûru Nikolâki //	
Orman Me'mûru Behzâd Efendi			
(Me'mûrîn-i Askeriyye)			
(Redif Kırk Yedinci Âlâyın Üçüncü Tire Tâburu)			
Binbaşı Hüseyin Hüsni Efendi		Gümüş Liyâkat Madalyası	5 ₺
Kolağası Ömer Sâmî //		Yunan //	4 ₺

Tapu Kâtibi Şa'bân Sıdkı Efendi	Yunan Madalyası	5 م
Debbüy Me'mûru Ahmed Kadri Efendi		5 م
Birinci Bölükte Yüzbaşı İbrâhim Edhem Efendi	// //	
// // Mülâzım-ı Evvel İdris	//	
// // // Sânî Tal'at Selim	//	
İkinci // Yüzbaşı Mehmed Râgıb	// Yunan Madalyası	
// // Mülâzım-ı Evvel Subhi	//	
// // // Sânî Abdullah Sıdkı	//	
Üçüncü // Yüzbaşı İbrâhim	//	
// // Mülâzım-ı Evvel Hüseyin Hüsni	// Yunan Madalyası	4 م
// // // Sânî Saîd	//	
Dördüncü // Yüzbaşı Hasan Nazmi	//	
// // Mülâzım-ı Evvel Hasan Hayri	// Yunan Madalyası	
// // // Sânî Ahmed Tevfik	//	
Tüfenkci Hüseyin Usta	Yunan Madalyası	
(Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât)		
Şeyh Mehmed Rihâli	İzmir Pâye-i Mücerredî	3 م
Hâcî Şerifzâde Hâcî Mehmed Efendi	Mütemâyiz	3 ع 3 م
// Ali Paşa Hafidi Sâmi Bey	Sâlise	
Adanalızâde Hâcî Mehmed Efendi	Taşra Ruûsi	
(Mekâtib-i Rüşdî)		
Muallim-i Evvel Ali Rızâ Taşra Ruûsi		
Muallim-i Sânî Mehmed Efendi	Aded-i Şâkirdân 81	
Hüsn-i Hatt Muallimi Şükrü Efendi Râbia	323 Senesinde Şahâdetnâme Alan Talebe 10	

(Mekâtib-i İbtidâiyye)			
(Ahmediyye Mektebi)			
Muallim-i Evvel Emin Efendi		Muallim-i Râbi' Hâfız Abdullah Efendi	
// Sâni Hasan //		// Hâmis Mercân Kâzım //	
// Sâlis Mehmed Ali //		// Sâdis Kemâl //	
Aded-i Şâkirdân 287			
(Feyziye Mektebi)			
Muallim-i Evvel Hâfız Ahmed Efendi		Muallim-i Sâlis Süleymân Efendi	
// Sâni Ali //		Aded-i Şâkirdân 125	
(Hamîdiye Mektebi)			
Muallim-i Evvel Hâcî Mehmed Emin Efendi		Muallim-i Sâlis Kadri Efendi	
// Sâni Mehmed //		// Râbi' Süleymân //	
Aded-i Şâkirdân 97			
(İbtidâi-i İnâs Mektebi)			
Muallime Hadice Memnune Hânım		Aded-i Tâlibât 45	
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtib	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	İbtidâi-i Zükûr	4	226
// //	// İnâs	6	257
Musevi //	// Zükûr	4	150
(Tîre Kasabasının Nüfusu)			
Milel	Zükûr	İnâs	Yekûn
İslâm	6597	6224	12821
Rûm	1373	1319	2692
Musevi	842	836	1678
Ermeni	16	9	25
Yekûn	8828	8388	12106*

* Yekûn yanlış hesaplanmıştır. 17216 olmalıdır.

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	16438	16838	33276
Rûm	1319	1378	2697
Musevi	836	842	1678
Ermeni	9	16	25
Bulgar	44	46	90
Yekûn	18646	19120	37766

(Kazânın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkan	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Ta'sîrhâne	Fabrika	[*]
4220	1235	14	10	48	8	1	

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı	Telgrâfhâne	Karagolhâne	Zirâat Bânk İdâresi	Dâire-i Askeriyye	
1	1	3	1	1	
Dâire-i Belediye		Düyûn-ı Umûmiyye	Cebhâne	Redif Debbüyu Câmî’-i Şerif	Mescid
1	1	1	1	32	66
Tekke	Kütüphâne	Kelîsâ	Havrâ	Gurabâ Hastahânesi	
11	1	3	2	2	
Mekteb-i Rüşdî	Medrese		İbtidâî-i Zükûr		İbtidâî-i İnâs
1	28		5		3

(Vâridât-ı Umûmiyye)

Kazânın Bir Senelik Vâridât-ı Umûmiyyesi: Üç milyon yüz bir bin guruş râddesindedir.

[*] Pamuk tasfîyesine mahsûstur.

(Kazânın Mevki-i Coğrâfisi)

Mevki-i Coğrâfî — Tîre kazâsı şimâlen: Bâyardır ve Ödemiş kazâları, şarkan: Ödemiş, cenûben: Aydın sancâğı, garben: Kuşadası'na tâbi' Ayâsuluğ ve İzmir'in Torbâlı nâhiyesi ile mahdûd (42) mahalle ve (84) karyeyi muhtevîdir.

(Merkez Kazâ)

Tîre kazâsı garb-ı şimâli cihetinde bulunan merkez livâ olan İzmir'e şimendüferle dört ve berren on altı saat mesâfede İzmir şehrinin cenûb-ı şarkisinde ve 38 derece 4 dakika arz-ı şimâli ve 25 derece 20 dakika tûl -ı şarkîde vâki' olup takrîben (1097) kilometre murabba' mesâha-ı sathıyyesinde arâziyi müştemildir.

(Merkez Kazâya Mülhak Kurânın Esâmîsi)

Arpacılar, Hisârlık , Akçaşehir, Kahveciler , Zeâmet Kelîsâ, Habîbler, Tampigârî, Dağ Cedîd, Çamköy, Karaağaç, Kızılca Gedik, Bozköy , Uzgur, Ortaköy, Yemişler, Toplak, Dedeköy, Musalar, Arpadere, Dağdere, Kadife-i Kebîr, Kadife-i Sagîr, Hâcî Mehmed, Hâcî Nebi , Halkapınâr, Çâvûşlu, Alaylı, Teke Maa Çetmi, Tekelidere, Akkoyunlu, Mahmûdlar, Alacalı, Dârmere-i Atîk, Dârmere-i Cedid, Ayaklıkırı, Işıklar, Rahmetler, Yeni Çiftlik, Bülbülderesi , Burgâz, Abdal, Subaşı, Kırbaş, Meşhed, Naima, Tulum, Urfâlî, Mersinlidere, Hasan Çâvûşlar, Güllüce, Kurşak, Boynuyoğun, Çiniyeri, Kürdüllü, Gireli, Peşrefli, Dereli, Fâta, Karaevhad, Kızılcahavlî, Yeğenli, Manda, Çobanköy, Sarılar, Sâruhanlı, Kocaliler, Yenişehir, Kelisâlî, Eğridere, Cânbazlı, Büyükkemerdere, Küçükkemerdere, Dindarlı, Büyükkemerci, Küçükkemerci, Somak, Küçükburun, Tekfur, Dibekci, Çerikozi, Karagözler, Arablı, Toparlar, Palamut.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Kazâ-yı mezkûr sath-ı bahirden yüz metre mürtefi' ve Aydın sancâğıyla hudûd kazâyı tahdîd eden dağın eteğinde ve Küçük Menderes tarafından ırvâ olunur münbit bir ovanın kenârındadır. Arâzisi kısmen dağlık, kısmen ovadır.

Tire kasabası sâye-i umrân-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhide Torbâlî nâhiyesinde Aydın hattından ayrılan şube ile de hem hudûd bulunduğu Ödemiş'e rabt edildiği gibi Aydın, Kuşadası, Ödemiş, Torbâlî'ya ayrıca yollarla merbût bulunduğu cihetle nüfus, idhâlât ve ihrâcâtı günden güne tezâyüd eylemektedir.

(Evvân ve Ekyâl)

Dâhil-i kazâda <<Kıyye-i Atîk>> ve <<Keyl-i İstânbûlî>> isti'mâl olunmaktadır

(Meskûkât-ı Mütedâvile)

Dâhil-i kazâda umûmiyetle meskûkât-ı Osmâniyye mütedâvil olup meskûkât-i ecnebiyyeden yalnız İngiliz ve Fransız altınları mütedâvildir. Sîm mecîdiyye otuz üç lira-yı Osmânî 181 guruş i'tibâriyle eyâdî-i nâsda tedâvül etmektedir.

(Panâyır ve Pazarları)

Merkez kazâ olan Tire kasabasında <<Pazar ertesi>> günleri bir pazar kurulup civâr kazâ ve kurâdan vürûd eden ahâlî ile epeyce alışveriş edildiği gibi mevki'-i mahsûsunda dâhi hayvan pazarı nâmıyla teşekkül eden bir pazarda senevi (1,2000000) gurusluk hayvanât-ı muhtelif alınıp satılır. Yine bugün <<Urgân Loncası>> ta'bîr olunan mahalde nefsi-i Tire'de i'mâl edilmekte olan urgân ma'mûlâtından senevi <<5000 –6000>> liralık satış edilmektedir.

(Ma'mûlât ve Masnûât)

Tire kasabasında mevcûd olan altmış kadar destgâh ve ustasıyla <<Beledî>> <<iplikli>> nâmıyla iki nev' üzerinden minder, perde, yorgan i'mâlîna sâlih ve fevka'l-âde metin olan bir nev'-i kumaş nesc i'mâl edilip civâra ihrâc edilir.

Dâhil-i kasabada mevcûd beş aded sisâm yağhânesiyle altı aded zeytin ta'sîrhânesi ve ustasıyla istihsâl edilen sisâm zeytin yağları dâhil

ve hâricde sarf ve istihlâk edilmektedir. Zeytin ta'sîrhânelerinde senevi (25000) kıyyeye karîb yağ çıkarılmakta ve iki aded sâbunhânede i'mâl olunan sâbunlardan dâhilde sarf olunduğu gibi civâra da ihrâc edilmektedir.

Dâhil-i kasabada yetiştirilen kestanelerden senevi <<100>> miskal râddesinde gül yağı istihsâl edilmektedir ki me'mûrîn-i mahsûsası tarafından bi't-tahlil dâhil vilâyette istihsâl edilmekte olan gül yağlarının nefâsetce kâffesine fâik olduğu tasdîk kılınmıştır.

Birkaç seneden beri dâhil-i kasada dutluklar yetiştirilerek ipekcilik san'at-ı mühimmesi de uyanmağa başlamış senevi <<12000>>kiloya karîb yaş koza istihsâl edilmekte bulunmuştur.

322 senesinde dâhil-i kazâda <<29263>> guruş kıymetinde <<36437>> kilo şarâb ile <<7786>> guruş kıymetinde <<3664>> kilo arak i'mâl ve istihsâl kılınmıştır.

(Ahvâl-i Zirâat ve Arâzi)

Küçük Menderes Nehri'nin irvâ ve iskâ ettiği kazâ arâzisi her nev'-i mahsûlât yetiştirmeğe kabiliyyetli ve umûmiyyet üzere münbit ve mahsûldâr olması hasebiyle idhâlât ve ihrâcât ve mahsûlât ve masnûâtta yevmen feyevmen âsâr-ı terakki meşhûd ve rûnümâ olmaktadır. Dâhil-i kazâda <<323>> senesi zarfında 222336 şinik hinta, 650000 şinik şaîr, 6589 şinik alef ,4180 şinik çavdar, 71368 şinik mısır,22320 şinik burçak, 66712 şinik akdârı 20960 şinik sisâm, 178456 şinik bakla,2208 şinik nohud, 8975 şinik böğrölce,12752 şinik kendîr tohumu, 13024 şinik kumdârı, 913704 kıyye pamuk kozası, 45624 kıyye çekirdeksiz üzümü, 400424 siyâh üzüm,4200 kıyye sultâniyye üzümü, 140672 kıyye Beylerce üzümü, 1344 kıyye rezâki üzümü hâsıl olmuştur.

— Yollar —

Sâye-i umrân-vâye-i hazret-i pâdişâhide kazânın umûr-ı nâfiası da şâyân-ı şükran râddededir.

Merkez kazâ <<60>> mil tûlunda demiryolu ile İzmir'e merbûttur ki hem hudûd bulunduğu Bâındır bu hattın üzerinde olduğu gibi <<Çatal>> mevkîfindan ayrılan <<15>> mil bir şube-i cedîdi Ödemiş'e ve Torbâlî nâhiyesinden ayrılan ana hat vâsıtasıyla da Aydın'a merbût ve mültesiktir.

Merkez kazâ ile bi'l-umûm kurâ yanındaki yolların ma'mûriyyeti nazar-ı dikkatten devr tutulmadığını cihetle müvâredâta ve münâkalâtı te'mîn edecek bir derecede olduğu gibi dâhil-i kasabada dahi << 2390 >> metre tûlunda mücedded şose ile << 8175 >> arşınlık mücedded kaldırım inşâ olunarak mürûr ü ubûr ahâlî taht-ı te'mîne alınmıştır.

(Vesâit-i Nakliyye)

Şimendüferden başka iki tekerlekle ve atla müteharrik araba, bârgîr, deve, merkeb ve esterden ibârettir.

(Umûr-ı Maârif)

Kazânın umûr-ı maârifî dahi asr-ı güzîn hazret-i hilâfet-penâhinin terâkkiyeât-ı âliyesiyle müterâfık ve emsâline fâiktir. Merkez kazâda yalnız <<Üç yüz>> lirası hisse-i maâriften tahsîl ve mütebâki <<Sekiz>> yüz lirası tehiyye ve ihzâr olunan vâridât-ı cedide ve hamiyetmendân ahâlînin îânesiyle tedârik ve te'mîn edilerek << 1100>> lira sarfiyla her türlü şerâit-i sıhhiyeyi câmi' müceddeden bir mekteb-i rüşdî binâ ve << 1620 >> lira sarfiyla da Hamîdiye, Ahmediyye, Feyziye, nâmlarında etfâl-ı zükûra mahsûs olmak üzere üç aded mekteb-i ibtidâî inşâ olunmuştur.

İnâsa mahsûs olmak üzere dahi ibtidâî derecesinde biri resmi diğeri husûsî iki bâb mektep mevcûttur. Bu mekâtîpten ma'dâ <<Rûm>> ve <<Musevî>> etfâl-ı zükûr ve inâsına mahsûs üzere üç bâb mektep daha mevcûttur. Bu mekâtîbin kâffesiyle kurâda dahi <<25>> aded mektebin tedrîsâtı usûl-i cedideye tevfiikan icrâ edilmekte bulunmuş ve diğerklerine dahi bu usûl mahâsin-i şümûlün tatbiki derdest bulunmuştur.

— Ormanlar —

Dâhil-i kazâda Habîbler Dağı, Selâtin Boğazı, Eydebli, Büyük Kadife, Çamköy mevkilerinde <<6000>> dönüm mikdârında miri ormanı mevcûd olup 323 senesinde miri ormanlarından <<1450>> guruh resm istifâ olunmuştur.

— Maâdin —

Dâhil-i kazâda iki aded mekşûf ve beş aded ruhsatnâmeli ve üç aded de fermânlı zımpara ve civa ma'deni olup Mösyö Anton'un uhdesine ihâle edilmiş olan Alacalı Ma'deni işlemektedir.

— Kaplıcalar —

Uzgur karyesi civârında <<Uzgur Kaplıcası>> romatizma ve mütenevvi' cild hastalıklarına nâfi' ve dört bâb-ı hamâm, on altı bâb oda ve bir bâb kahvehâneyi câmi' birkaç kaplıca mevcûttur. Mezkûr kaplıca mahalli maârif idâresinin taht-ı temlikindedir.

(Târih ve Âsâr-ı Atîka)

Tîre kasabası ezmine-i kadîmeden beri mevcûd ise de târihi hakkında ma'lûmât-ı kâffeye elde edilemeyip yalnız Timurlenk tarafından asâkirin bilâd-ı

sâireden yağma ve gârt ettikleri eşyâ için şehrin an bâr ittihâz edildiği ve cennetmekân Sultân Mehmed Hân-ı Evvel Hazretlerinin, âsi Cüneyd'e yardım eden Karaman beyini te'dîbe gider iken buradan geçtikleri ve ol vakitler ulemâ ve fudalâsıyla meşhûr cevâmi' ve mesâcid müteaddidesiyle meşhûr idüğü mevsûkât-ı târihiyyedendir.

Kasabaya bir çâryek mesâfede <<Menla Arab>> nâmıyla bir câmi'-i şerifi harâbesi âsâr-ı atıkadan ma'dûddur.

Cennet mekân Firdevs Âşiyân Süleyman Şâh ve Sultân Selim-i Sâni Hazretlerinin ihyâgerdeleri olan <<İsmâil Efendi>> ve <<Dârülkurrâ>> nâmlarında iki aded medrese dahi âsâr-ı atîka itlâkına şâyân ve el'ân ma'mûr ve âbâdândır.

Bağdad vâlî-i esbakı Necîb Paşa merhum tarafından 1243 târihinde inşâ edilmiş cesîm bir kütüphâne mevcûttur ki ulûm ve fûnûn-ı muhtelifeden bin yüz elli dört cild âsâr-ı nâdire nefiseyi muhtevîdir. İşbu âsârın ekseri hutût-ı muhtelifede el yazmasıyla tahrîr edilmiş olup ez-cümle serâpâ altın varakla müzehheb ve hatt-ı kûfî ile muharrer bir aded kelâm-ı kadîm ve bir cild tefsîr-i şerif ve hatt-ı ta'lik ile yazılmış müteaddid mesnevi-i şerif mevcûd ve emsâli cidden mefkudur.

{ÇEŞME KAZÂSI}		
Me'mûrîn-i Kazâ		(Sınıf 3)
Kai'makam	Ahmed Muhtâr Bey	Mütemâyiz
Nâib Ömer Lütfi Efendi	Mâl Müdürü Hâfız Veli Efendi	
Müftü Hasan Hilmi //	Tahrîrât Kâtibi Vâfer //	
(Meclis İdâre-i Kazâ)		
Reis Kai'makam-ı Kazâ		
A'zâ-yı Tabiiyye	{ Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi // Metropolitid //	A'zâ-yı Müntahabe { Ahmet Efendi Hâcî Rızâ Efendi Dimitri Mâri //
(Nâfia Komisyonu)		
Reis Kai'makam-ı Kazâ		
A'zâ Belediye Reisi Rızâ Efendi	A'zâ Nüfus Me'mûru Latif Efendi	
A'zâ Zirâat Bânk Muhâsebe Kâtibi Mehmed Efendi		
(Mâl Kalemi)		
Mâl Müdürü Muâvini Ali Efendi	Sandık Emîni Süleymân Efendi	
// // Refîki İbrâhim //		
(A'sâr İdâresi)		
Me'mûr Nihâd Efendi	Başkâtibi Ahmed Nazif Efendi	
Kasaba Kol Me'mûru Osmân Efendi	Kurâ Kol Me'mûru Mustafa Efendi	
(Bidâyet Mahkemesi)		
Reis Nâib Efendi		
A'zâ Şa'bân Efendi Müderris	{ Sanayi'	
Başkâtib Mustafa //	A'zâ Angelino Zemerika Efendi	{ Madalyası
Müstantik Muâvini Hüseyin Efendi	Mukavelât Muharriri Mes'ûd //	

(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Nikolâki Efendi	A'zâ Dimitri Çelebidâki Efendi
(Zirâat Bânkası)	
Meclis Reisi Rızâ Efendi	A'zâ Yorgi İkonomidi Efendi
A'zâ Vâfer //	Muhâsebe Kâtibi Mehmed Rif'at //
// Atnâş Civeleka //	// // Refîki Dâniş //
// Nikolâki Yorkiyâdi //	Tahsildâr Mehmed Rif'at //
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Limân Reisi Cemâl Efendi Yüzbaşı	Polis Komiseri Seyyid Ali Efendi
Telgrâf ve Posta Müdürü Besim Efendi Râbia	Polis Me'mûru Osmân ve Süleymân Efendiler
Muhâberât-ı Ecnebiyye Me'mûru Mihâlâki Efendi	Tapu Kâtibi Yahya Efendi
Zâbıta Me'mûru Hasan Efendi Mülâzım-ı Evvel	Tapu Muâvini Ali Efendi
Nüfus Me'mûru Abdüllatif Efendi	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Mustafa Efendi
Nüfus Kâtibi Fikri //	// // Kâtibi İsmâil //
Evkâf Vekili Abdüllatif //	Rüsûmât Müdürü Vekili Burhâneddin //
Şer'iyye Kâtibi Ali //	Başkâtip Osmân //
Karântina Me'mûru Ömer Mes'ûd Efendi	Kâtib-i Sânî Şinâsi //
Reji Me'mûru Ahmed Efendi Râbia	Mubassır Zâkâr //
Orman Tezkire Muharriri İbrâhim Efendi	Zirâat Me'mûru Mârko //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Rızâ Efendi	A'zâ Dimitro Çelebizâki Efendi
A'zâ Vâfer //	// Atnâş Civelika //
// Mustafa //	// Nikolâki Yorkiyâdi //
Tabib Yorgâki ve Lâmos Efendi 4 ₺	// Yorgi İkonomidi //
Senevi Vâridât-ı Belediye 55000	Kâtip Muharrem //
Komiser Nazif ve Rif'at Efendiler	

(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ İbrâhim Efendi // Ahmed //	A'zâ Rızâ Efendi Kâtip Muharrem //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ A'zâ Abdüllatif Efendi	A'zâ Şa'bân ve Mustafa Efendiler Kâtip ve Sandık Emîni Sâim Efendi
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Zâni Katrini Efendi	
A'zâ Vâfer Efendi // Kasti Vilâmos Efendi // Yorgi Delemi //	A'zâ Mustafa Efendi // İbrâhim // // Hirâlâmbo Rodâki Efendi
Kâtip Sâim Efendi	
(Deşt-bân Komisyonu)	
Reis Rızâ Efendi	
A'zâ Ahmed Efendi	A'zâ Andon Efendi
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Mustafa Şa'bân Efendi	Muallim-i Sâni Hâcî Ahmed Efendi
Aded-i Şâkirdân 38	
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Mustafa Efendi	Muallim-i Sâni Hâfız Çelebi Efendi
Aded-i Şâkirdân 110	

(İnâs Mektebi)			
Muallime-i Ūlâ İkbâl Hânım		Muallime-i Sâniye Şefika Hânım	
Aded-i Tâlibât 150			
(Mekteb-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtîp	Derecâtı	Aded-i Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Zükûr	Rüşdî	2	44
// //	İbtidâî	4	568
// //	İbtidâî ve Rüşdî	5	185
(Me'mûriyyette Bulunmayan Hâiz-i Rütbe ve Nişân-ı Zevât)			
Hocazâde Mehmed Efendi 5 ₪		Omiros Efendi 5 ₪	
Ekseno Fon Pândâzidi // 5 ₪			
Alaçatı Nâhiyesi			
Müdür Hasan Hilmi Efendi		Vergi Kâtibi Halil Efendi	
Tahrîrât Kâtibi İsmâil Hakkı Efendi		Polis Ziyâ //	
(Nâhiye-i Meclis)			
Reis Müdür-i Nâhiye		A'zâ İsmâil Ağâ	
A'zâ Dimitri Dimâka Efendi		// Dimitri Sâvrâmi Efendi	
// Tahrîrât Kâtibi //		// Mânol Zâni //	
(Belediyye Dâiresi)			
Reis Hasan Efendi			
A'zâ Dimitri Kiyâdi Efendi		A'zâ Dimitri Gâsil Efendi	
// Nikoli //		Kâtip ve Sandık Emîni Dimeston Efendi	
// Aleksândro //		Tabîb Corci //	
Ebniye-i İnşâât Me'mûru Hâcî Murâd Efendi		Komiser Kasti Ağâ	

(Zirâat Bânkası)	
Reis Hasan Efendi	
A'zâ Edhem Efendi // Yorgi Deronga Efendi // Dimitri //	A'zâ Corci Melâka Efendi Muhâsebe Kâtibi Münhal Refîki Hasan Efendi
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Kol Me'mûru Hâfız Mustafa Efendi Rûsûmât Me'mûru Ali // // Kâtibi Mehmed Emin //	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Mehmed Efendi // // Kolcusu Hasan Ağâ Rûsûmât Kolcusu Mehmed ve Ömer Efendiler
Çiftlik Nâm-ı Diğer Yeni Nâhiye	
Müdür Nesîb Efendi	
Tahrîrât Kâtibi Mustafa Nâdir Efendi	Polis Me'mûru Osmân Efendi
Nahiye Meclisi	
Reis Müdür-i Nâhiye	
A'zâ Yâni Vâli Efendi // Yâni Kotongo	A'zâ Nikolâki İpsâro Efendi // Ânâgnosti Yâni //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Vekili Dimitri Efendi	
A'zâ Yâni Papa // Kostanti Çobâni // Yorgi Komino	A'zâ Yorgi Efendi // Yâni Petrâki // Kâtip Ahmed //

(Çeşme Kasabasının Nüfusu)					
Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn		
İslâm	1096	1039	2135		
Rûm	5578	5364	10942		
Musevi	84	77	161		
Yabancı	34	20	54		
Yekûn	6792	6500	13292		
(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)					
Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn		
İslâm	2310	2179	4489		
Rûm	18885	17670	36555		
Musevi	91	81	172		
Yabancı	35	20	55		
Yekûn	21321	19950	41271		
(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)					
Hükümet Konağı	Câmi’-i Şerif	Tekye	Medrese	Kelisâ	Havrâ
1	20	3	2	40	3
	Çeşme	Balikhâne			
	22	1			
(Emâkin)					
Hâne	Dükkân	Fırın	Hamâm	Değirmen	Oda
4628	1185	28	3	62	322
(Kazânın 323 Senesi Vâridâtı)					
Para	Guruş				
30	1960046	Emlâk Vergisi			
2	77868	Menâfi’ ve Maârif			
	119290	Techizât-ı Askeriyye			
32	2157204	Yekûn			

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Çeşme kazâsı şimâlen: Karaburun ve Eritre Körfezi, şarkan: Urla ve Seferihisâr kazâları, cenûben: Adalar Denizi, garben: Bergama Boğazı’yla mahdûd ve (Alaçatı, Yeni Nâhiye) nâmlarıyla iki nâhiyeyi ve (12) karye ve (18) mahalleyi hâvîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ — Çeşme kasabası olup Sâkız Ceziresi karşısındaki şibh-i ceziresinin garb-ı şimâli köşesinde kâin bir kavis içinde ve İzmir’in şark-ı şimâlisindedir. Merkez vilâyete altmış sekiz mil ve berren on altı saat mesâfede ve (38) derece, (18) dakika arz-ı şimâli ve (34) derece tûl-ı şarkîde vâkidir.

(Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Çeşme kazâsının Yeni nâhiyesine merbût kurâ olmayıp Merkez kazâ ile Alaçatı nâhiyesine muzâf kurâ ber-vech-i atîdir.

Çeşme Kasabasına Merbût: Ovacık, Karaköy, Zeytineli, Zeytinler, Birgi, Sıradam, İldiri, Kadı Ovacık, Küt.

Alaçatı Nâhiyesine Merbût: Reisdere, Kirmân karyesi

(Çeşme Kazâsı Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Çeşme kasabası sâhil-i bahirde kâin olmasıyla havâsı gayet güzel açık bir limâna mâliktir. Cennetmekân Sultân Bâyezid Hân Hazretlerinin binâgerdeleri olan kal’ası kasabanın mebâni-i fâhiresindendir.

Kasaba arâzisinin kısm-ı a’zamî zirâata gayr-i sâlih sengistân olmasıyla ahâlîsi cibâl ve tilâl üzerinde yetiştirdikleri bâğlar ile idâre olunmaktadır.

Gerçi bu bâğlar bir aralık Filoksera hastalığından harâb olmuş ise de bi'l-âhire şâyân buyurulan müsâade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî üzerine nısfından ziyâdesi Amerika Asma Çubuğu'yla yeniden te'sîs ve ihyâ edilmiş ve mahsûlâtının nefâset ve şöhreti hasebiyle mazhar-ı rağbet olarak doğrudan doğruya tüccâr tarafından Avrupa'ya imrâr ve ihrâc edilmekte bulunmuştur.

Dâhil-i kazâda zirâat ve harâset-i ihtiyâcât-ı mahalliyyeyi te'mîn edecek bir mikdârda olmadığından hubûbât ve güveri gibi mahsûlâtın ihrâcât yok gibidir.

Çeşme kasabasında bir mekteb-i rüşdî olduğu gibi gerek merkez kazâda gerek nevâhide usûl-ı cedide üzere tadrîs edilen zükûr ve İnâs mekteb-i ibtidâiyye dahi mevcûttur.

(Evezân ve Ekyâl)

Çeşme'nin Merkez kazâsıyla mülhakâtında evzân ve ekyâl kadîmi vechle dört yüz dirhem bir kıyye ve kırk dört kıyye bir kantâr olmak üzere isti'mâl olunur. Zahîre satışında İstânbûl kilesi hınta (22) atık kıyye, şâir (17), darı (20), akdarı (21) kıyye sakilinde olmak üzere i'tibâr olunmaktadır.

(Meskûkât)

Kasaba dâhilinde meskûkât-ı lira-yı osmânî (128) ve mecîdî (23) gurus otuz para üzerinden tedâvül etmektedir.

(Çeşme Kazâsının Ahvâl-i Târihiyyesi)

Bu kazânın âsâr-ı atîka cihetiyle ehemmiyyeti, kadîm (Erytra- Eritra) şehrini hâvî olmasındandır. Harâbeleri elyevm meşhûd olan (Eritra) kadîm

Fenikelilerle münâsebât-ı ticâriyyede bulunmak ve bu münâsebât dolayısıyla hâtiflikte bir şöhret-i mühimme kazanmış olmakla ma'rûf idi. Eritralılar Fenikelilerle ahz ü i'tâda bölüne bölüne onların âdât ve abyanını dahi kabul etmişlerdi. Bir rivâyete göre Fenike'nin (Tyr-تير) şehrinden, kabul ettikleri abyanın ma'bûdu olan (Herkül) heykeli kendilerine hediye olarak bir sâl üzerinde gönderilmiş, fakat limândan karaya çıkarılması mümkün olamamıştı. Bir balıkçının gördüğü rüya ta'bîr edilerek heykelin çıkarılması Eritra kadınlarının saçlarından yayılmış bir urgânla haber edilmesine mütevakkıf olduğu istihrâc edilerek birçok kadınlar saçlarını kestiler. Ahâlî bu saçlardan urgân ördüler. İşte bu urgânla heykel karaya çıkarılarak şehir dâhilinde inşâ edilmiş olan ma'bede ikâme edildi. Eritra'nın hâtiflikteki şöhreti bu Herkül ma'bedinden ileri gelmişti. (Eritra) Bizâns İmparâtorluğu zamanında ma'mûr idi. Bi'l-âhire metrûk bir hâle gelerek harâb oldu. Şimdi Çeşme Eritre'ye nisbetle yeni bir şehir olup Seferihisar'la Urla havâlisinin zabt ve teshîr edildikleri târihte zamîme-i memâlik-i devlet-i aliyye kılınmış ve müteaddid harekât-ı arziyye netîcesi olarak birkaç def'alar harâb en sonra 96 târihindeki hareket-i arzda da şehrin yüzde yirmisi yine tahrîbâta uğrayarak müceddeden te'sîs olunmuştur.

(Çeşme Ilıcaları)

ve

(Bazı Ma'lûmât)

Çeşme Ilıcaları İzmir Körfezi'nden beda' ile Sâkız Adası karşısında nihâyet bulan Şube Ceziresi'nin şimâl-i garbi köşesinde ve İzmir'den (68)mil bahri uzak olan Çeşme kasabası karîbinde kâindir.

Ilıca mevkiinin Çeşme kasabasına mesâfesi bir saatten ibâret olup İzmir'den Çeşme'ye giden ve doksan beş kilo metre imtidâdında bulunan Hamîdiye Şose Tarîki üzerinde kâin Çeşme Ilıcaları günden güne kesb-i şöhret etmekte olan havâs-ı şifâiyyeyi ve miyâh-ı hârre havzalarından nâdir olarak tesâdüf-i

olunabilen ciyâdet-i havâyı hâiz olması ve mevkiinin İzmir ve Sâkız şehirlerine karîb bulunması hasebiyle her sene nisan ortasına ağustos evâsıtı kadar gerek berren, gerek bahren gelen binlerce merzâ üzere melcene ve âramgâh olmaktadır.

İzmir havâlisince işbu ılıcalara nisan evâsıttan ağustos evâsıtına kadar olan mevâsimde her vakitten ziyâde rağbet olunmakta ise de mahal-ı mezkûrda ağustos on beşinden sonra dahi ekser-i seneler havâlar letâfet ve i'tidâlini muhâfaza ederek sonbahâr mevsimi kemâl-i sükûn ve ârâmîş ile güzâr etmekte olduğundan Burusa Ilıcaları'nda olduğu gibi misillü eylül gâyesine kadar da istihâm olunur.

Dersâdet'ten doğruca Sâkız ve Çeşme'ye uğrayan vapurlar bulunmakta ve İzmir ile Çeşme arasında Nemçe ve PândeLeon ve Hâcî Dâvid ve Bulgâr Kumpanyaları yolcuları doğruca Ilıca mevkiine çıkarmaktadır.

Çeşme Ilıcalarının mevcûdiyyeti ve havâss-ı şifâiyyesi a'sâr-ı sâlifede de tanımamıştı: Coğrâfiyyün-i Yunaniyye'den Yâvsânios işbu ılıcaları Deniz Ilıcaları nâmıyla âsârında zikr ederek te'sîrât-ı şifâiyyesinin İyonya 'da bulunan ılıcalara kâif olduğunu beyân etmiş ve Çeşme Ilıcalarına beş saat mesâfede kâin Ne'os (Seferihisâr Kurbunda) mevkiindeki ılıcaların havuzlarından bahs eylemiştir. Şu hâlde Çeşme Ilıcalarına vaktiyle Deniz Ilıcaları) nâmı verilmesi sâhil-i bahirde kâin olmasından ve miyâh-ı mezkûre klor sodyumı bi'n-nisbe ziyâde hâvî olmasıyla o zamanda bunlara sıcak deniz suyu nazarıyla bakılmasından ileri gelmiş olduğu gibi bunların havâss-ı şifâiyyesinin daha evvel vakit tanınmış olduğuna bakılınca derece-i ma'mûriyyetin vaktiyle Enos Ilıcalarına memâil olması lâzım gelir ki az çok vuku' bulan hafriyyâtta tesâdüf olunan âsârda bunu müebbed bulunmaktadır.

Pavsânios'dan ya'ni yüz kırk âtî sene-i mîlâdiyyesinden yakın zamana kadar işbu ılıcalar hakkında ma'lûmât-ı sâireye tesâdüf olamıyor.

Yakın vakite gelinceye kadar Çeşme Ilıcalarından zaman inşâsı ma'lûm olmayan ve muhâfazalı olmadıkları cihetle içinde istihâm-ı gayr-i kabil bulunan üç basit havuz ile bir kahvehânededen başka mebâniye tesâdüf olunamadığı hâlde tedricen merzâ ve züvvârın ikâmetine mahsûs dâireler ve muntazam banyolar vücûda getirilmiş olduğu gibi (1872) ve (1871) senelerinde işbu ılıcalara gelip havâss-i şifâiyyesinden müstefid kalmış olan Mısırlı Tosun Paşa merhûm tarafından bir bâb câmi'-i şerif ve çeşme inşâ ve ihyâ ve sâye-i terakkiyyât-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhide mevki'-i mezkûr günden güne peydâ-yı umrân etmekte bulunmuştur.

Çeşme Ilıcalarında elyevm altı aded menâbi'-i hârre mevcûd olup bunlar sâhil-i bahre yirmiden yüz metre kadar karîb bulundukları gibi deniz derûnunda neb'ân eden menâbi'-i hârre vardır ki sularının sıcak bulunmasıyla deniz suyundan tefrîk olunurlar.

Çeşme Ilıcalarının mevcûd mübâyîyle* isimleri ve her birilerinin hâvî olduğu derece-i harâret sıklet-ı zâfiyesi ber-vech-i zîr beyân olunur.

(Hamîdiye Menbaî)

Hamîdiye Menbaî sâhil-i bahirden elli metre mesâfede kâin olup on iki metre tûlunda ve altı buçuk metre arzında bir duvar ile muhâttır. İşbu menâbi' suyu gayet kesîr olduğundan bir kısmı civârında bulunan bir hamâm ile birçok hânelere isâle edilmiş ve kısm-ı diğeri dahi bir mecrâ-yı mahsûs ile denize akmakta bulunmuştur.

15 derece harârette, sıkleti izâfiyyesi (1, 135)dir.

(Hasanağâ Menbaî)

Hasanağâ Menbaî sâhil-i bahirden birkaç metre mesâfede ve Hamîdiye Menbaî'nın cihet-i cenûbisinde kâindir.

* “Menâbi” kelimesi olması gerekirken, yanlış matbaa baskısı nedeniyle “n” harfi yerine “b” harfi eklenmiştir.

Suyu şeffâf ve hafif kükürd râyahasını hâizdir. Vaktiyle işbu menbadan istihâm edilmek üzere yalnız beş metre tûlunda ve bir metre umkunda bir havuzu muhtevî kârgîr kubbeli bir binâ yapılmış olduğu ve menâbi'-i sâire elyevm hâl-ı asliyyesinde bulunduğu hâlde menba'- ı mezkûr hafr ve tathîr ile civârında usûl-ı fenniyyeye muvâfık bânyolar, mükemmel otel ve lokanta ve mebâni-i sâire vücûda getirilerek merzâ ve züvvârın esbâb-ı huzur ve istirahatleri te'mîn ve istikmâl kılınmıştır.

(15) derece-i harârette, sıklet-ı izâfiyyesi (1,0154)dir.

(Bahri Efendi Menbaî)

Bu menba' sâhil-i bahirden birkaç metre mesâfede ve Hasanağâ menbainin ciheti i şarkisinde kâindir. İşbu menbadan dakikada yirmi yedi litre kadar su neb'ân eder. Suyun lezzeti Yânos veya Polenâ ma'den suyunu andırır. Kükürd râyhası verir. (15) derece-i harârette, sıkleti izâfiyyesi (1,0164)tür.

(Fâtıma Kuyusu)

İşbu menba' sâhil-i bahirden (15) metre mesâfede ve Hasanağâ menbainin ciheti i şimâlisinde kâin olup iki metre derinliğinde ve bir metre katarında bir kuyudan ibârettir. Suyu şeffâf ve râyhasızdır.

Su (15) derece-i harârette, sıklet-ı izâfiyyesi (1,149) dur.

(Menba'-ı Atîk)

İşbu menba' sâhil-i bahirden (Elli Metre) mesâfede ve Hasanağâ menbainin şimâl-i şarkisinde kâin olup elyevm tûlu yedi ve umku bir metreden ibâret havuz derûnundan neb'ân eder.

Suyu berrak ve kükürt râyahasını hâizdir. Menba'-ı mezkûr ittisâlında fukarâ-yı merzânın ikâmetine mahsûs odalar da vardır.

(15) derece-i harârette, sıklet-i izâfiyyesi: (1,1043) tür.

(Çamur Ilcası)

Bâlâda beyân olan menâbiin cihet-i cenûbiyyesinde ve yüz metre muhitinde etrâfi otlaklarla muhât bir de (Çamur Menbaî) mevcûttur ki had-i zâtında derûnunda başkaca neb'ân eden miyâh-ı hârreden tahassul eylemiştir. Bunun sâhilinde derece-i harâreti (Mirânü'l-harâre gölgede yirmi sântigrâdı irâe eylediği hâlde) otuz yedi ile otuz dokuz sântigrâd arasında mütehavvil olup vasatında elli dört elli beş dereceye resîde olur. İşbu derece-i harârette bile derûnunda birçok balıklar, istiridyeler ve sâire mevcûttur.

Gölün ka'ri göl renginde ve kükürt râyihasını hâiz lemsi leyin bir çamurdan ibârettir. Güneş ve havânın te'sîrâtıyla gölün sathında vuku' bulan fiil-i techir netîcesi olarak işbu çamur birçok mevâd-ı rûsûbiye-i nâfiayı hâiz ve binâberin havâss-ı şifâiyyesi menba' sularına fâik add ve i'tibâr olunmaktadır.

Gölün civârında çamur ile istihmâm için ayrıca bir kulûbe mevcûttur. Şu kadar ki şu suret-i istihmâmda te'sîrât-ı havâiyyeden lâıykıyla tahaffuz mümkün olamayacağı cihetle ekseriyyâ çamur, fiçılar ile otel bânyolarına nakl edilerek orada menâbi'-i hârreden alınıp soğuklanılmış sularla karıştırılarak harâreti istenilen dereceye tenzîl olunduktan sonra bânyo edilir ve ba'de'l-istihmâm vücûd, yine diğer miyâh-ı ma'deniyye ile temizlenir.

Bir def'a bânyo etmek için üç dört fiçi çamur kifâyet etmekte ve elli kıyyeden ibâret olan beher fiçısı bir çâryek mecîdiyye ücretle getirilmektedir.

(Reisdere Menbaları)

Çeşme Ilıcalarının cihet-i şarkisinde ve üç çâryek saat mesâfede ve (Reisdere) karyesi kurbunda beyne'l-nâs (Şifne) ve (Otuz Ilıcaları) nâmıyla ma'rûf diğer miyâh-ı hârre menâbiî mevcûttur ki bunların derkâr olan kurbiyyet mevkiyesi hasebiyle Çeşme Ilıcalarının mütemmimâtından ma'dûddur.

Miyâh-ı mezkûre vaktiyle dört mahalden neb'ân edip elyevm bunlardan ikisi mebâni-i atîka enkâzı altında gâib olmuş olduğu gibi derece-i harâreti bi'n-nisbe az olan üçüncü menba' dahi taş yığınları arasından akıp gitmekte ve dördüncüsü (3,5) metre tûlunda (2,5) metro arzında duvar ile muhât bir havuz derûnunda neb'ân etmektedir.

On beş derecede, sıklet-i izâfiyyesi (1,135) tir.

Miyâh-ı mezkûre gerek vezâif-i cildiyyeyi tenbih ve ifrâzât-ı kilviveyi teksîr etmek ve gerek hayvânât-ı cerbiyye üzerine te'sîr-i mahsûs icrâ eylemek suretiyle ekzemâ ve uyuz misillü emrâz-ı cildiyyeye karşı fâideli olup bu sebeble uyuz ılıcaları nâmını almıştır.

(Çeşme Ilıcalarının Havâss-ı Şifâiyyesi)

Çeşme Ilıcalarında mevcûd menâbi'-i hârre anâsır-ı mürekkebece yekdiğerinden cüz'i farklı bulunur ise de kâffesi yine ayn-ı sınıftan ve ayn-ı menbain şubâtından ma'dûddur.

Çeşme Ilıcaları romatizim, verem-i ebyaz, felç-i süfli, nihâd-ı şevkî, cihâz hazm a'zâ-yı tenâsüliyye ve bevliyye hastalıklarına te'sîrât-ı şifâ bahşası olduğu gibi cürûh ve emrâz-ı cerrâhiyyenin sür'atiyle tedâvi olduğu bi't-tecrübe sâbit olmuştur.

(1883) sene-i milâdiyyesi Teşrîn-i evvelinde vukua gelen zelzelelerde Çeşme Ilıcalarında mevcûd menâbi' suları büsbütün çekilmiş ve üç gün sonra yine vuku' bulan şiddetli bir hareket-i arz neticesi olarak meydâna çıkmıştır.

Miyâh-ı mezkûrenin gerek hâricen istihmâm ve gerek dâhilen isti'mâl suretiyle birtakım ilel ve emrâza karşı te'sîrât-ı şifâiyyesi müsbet olduğu gibi mahal-ı mezkûrede müteaddid deniz hamâmları dahi mevcûttur. Ancak bunlardan hangisinin tercîhi îcâp edeceği ve miyâh-ı hârre ile istihmâm-ı iktizâ eylediği takdîrde bânıyo edeceği suyun derece-i harâreti ve içinde durulacak müddetle nihâyet kaç

bânyo yapılmak lâzım geleceği etibbâca bi'l-muâyene takdîr ve ta'yîni lâbüdd husûsâtındandır. Birçok ahvâl ve emrâza karşı miyâh-ı hârre ile istihmâm hüsn-i te'sîr değil bi'l-aks mazarratı dâî hatta füc'eten mevti bile müeddî olduğundan herhâlde kable'l-istihmâm etibbâya mürâcaatla istifsârânda bulunmak ehemm ü elzemdir.

Mezkûr ılıcalarda vücûda getirilen Osmânî Hoteli'nde beytûtet ve istihmâm için alınmakta olan ücret ber-vech-i atîdir:

Mecîdiyye Çâryeki

Aded

6 Tek Karyolalı Oda Maa İstihmâm ve Taâm	{ Hizmetci berâberinde bulunan zevât için başkaca tenzîlât dahi icrâ edilmektedir.		
3 Yemeksiz Olarak Bir Karyolalı Oda ve İstihmâm			
2	//	Çift Karyolalı Oda Maa İstihmâm	
Guruş	(Mecîdî yirmi üç buçuktan)		
7 ile 9	Mefrûşatsız Olarak Tek Karyolalı Maa İstihmâm		
80 // 100	Dört veyâ Üç Odalı Maa Matbah-ı Muntazam Dâire		
35 // 40	Üç Odalı Maa Matbah-ı Dâire		
25 // 30	İki Odalı	//	//
25 // 45	Dört Odalı	//	//
20 // 25	İki Odalı	//	//
25 // 30	Üç Odalı	//	//

Yevmi iki üç guruş ücretle icâr edilir. Yekdiğerine muttasıl müteaddid odalarda mevcûttur.

Ağustos on beşinden Teşrin-i evvel gâyesine kadar olan müddet zarfindan bedelât-ı mezkûreden yüzde yirmi ve otuz nisbetinde tenzîlât icrâ edilmektedir.

SEFERİHİSÂR KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Ali Haydar Efendi	Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânenen Me'zûn
Nâib Abdurrahman Efendi	Tahrîrât Kâtibi Ali Rızâ Efendi
Mâl Müdürü Hâlid Ziyâ Efendi	
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi	A'zâ-yı Muntahabe { Cânâzzâde Mehmed Ali Efendi Münhal Pâpâzoğlu İstimât //
(Nâfia Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Nâib Abdurrahman Efendi // Mâl Müdürü Hâlid Ziyâ // // Çınarzâde Mehmed Ali //	A'zâ Münhal // Pâpâzoğlu İstimât Efendi Kâtip Ali Rızâ //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Mekteb-i Rüşdî Muallimi { Süleyman Fevzi Efendi	A'zâ Mâl Müdürü Hâlid Ziyâ Efendi // Ahmed Ağâ Kâtip ve Sandık Emîni Nuri
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Ahmed Efendi // Mehmed // // Mehmed Ali //	A'zâ Cihet-i Askeriyyeden Münhal Baytar Hâcî Hüseyin Ağâ Kâtip Nuri Efendi

(Mahkeme-i Şer'iyye) [*]	
Nâib Abdurrahman Efendi	
Şer'iyye Kâtibi Hasan Efendi	Muhzır Ahmed Ağâ
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Kelzâde Mehmed Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	A'zâ İbrâhim Efendi
// Âkif //	// Hâfız Ârif //
// Ârif Ağâ	// Mihâilo Babatopalo
Kâtip ve Sandık Emîni Nuri Efendi	Tabîb Esper Bedon Efendi
Mikdâr-ı Sermâye 27000 Guruş	
(Bânk Hey'eti)	
Reis Kelzâde Mehmed Efendi	A'zâ Mehmed Fahri Efendi
A'zâ Ârif Ağâ	// Pândelâki Kiryâkidi Efendi
(Zirâat Bânkası)	
Muhâsebe Kâtibi Ahmed Ali Efendi	Tahsîldâr Hüsni Efendi
Refîk Hâfız Âkif //	Sermâyesi 1,100,000
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Ziyâ Efendi	Sandık Emîni Ârif Efendi
(Tahsîlât İdâresi)	
Tahsîl Me'mûru Nuri Efendi	Süvârî Tahsîldârı Mustafa Efendi
Piyâde Tahsîldârı Mahmûd //	// // Ağâh //
[*] Seferihisâr kazâsında henüz mahkeme-i nizâmiyye teşkîl olunmayıp mahâkim-i adliyyesi Urla kazâsı mahkemesince rü'yet olunmaktadır.	

(Zâbıta İdâresi)		
Zâbıta Me'mûru Mülâzım-ı Sâni Saîd Efendi	Süvâri Onbaşı Hâfız Hüseyin Efendi	
Piyâde Ser-çavûşu Sabri //	Piyâde Neferi 17	Süvâri Neferi 7
(Deşt-bân İdâresi)		
Reis Kelzâde Mehmed Efendi	A'zâ Hâfız Ârif Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	Kâtip Nuri Efendi	
// Hâfız Mustafa Efendi	Deşt-bân-ı Nefer 9	
(Me'mûrîn-i Sâire)		
Nüfus Me'mûru Nazmi Efendi	Telgrâf ve Posta Müdürü Edhem Efendi	
Nüfus Kâtibi Nuri //	Tapu Kâtibi Ahmed //	
A'şâr Me'mûru Ali Bey	Polis Komiseri Ali Rızâ //	
// Kâtibi Fehmi Efendi	Orman Ondalık Me'mûru Gerbeşon Efendi	
Redif Mülâzım-ı Evvelî İbrâhim Efendi	// Ser-piyâdesi Hulûsi //	
// // Sâni Haydar //	Reji Me'mûru Osmân //	
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Abdurrahman Efendi		
(Mekteb-i Rüşdî)		
Muallim Süleymân Fevzi Efendi	Bevvâb Mehmed Efendi	
Şâkirdân-ı Aded 45		
(Mekteb-i İbtidâî)		
Muallim Sâlih Efendi	Muallim Muâvini Osmân Efendi	
Muallim Hüseyin //	Şâkirdân Aded 170	
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)		
Nev'-i Mekâtip	Derecâtı	Aded-i Muallim
Rûm Mektebi	Rüşdî-i Zükûr	6
//	İbtidâî-i //	1
//	// İnâs	1

Sığacık Nâhiyesi

Müdür Rauf Bey Râbia

Tahrîrât Kâtibi Hüseyin Efendi

Rüsûmât Me'mûru Ahmed Efendi

(Nâhiye Meclisi)

Reis Müdür-i Nâhiye

A'zâ Mahmut Efendi

A'zâ Edhem Efendi

// Ali //

// Mehmed //

(Nefs-i Kasabanın Nüfusu)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	1378	1476	2854
Rûm	876	924	1800
Yabancı	71	134	205
Yekûn	2325	2524	4859

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	3324	3578	6902
Rûm	1028	1129	2157
Yabancı	89	171	270
Yekûn	4441	4888	9329

(Bir Sene Zarfındaki Nüfus Vukûâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkehât
69	83	54

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı	Telgrâfhâne ve Postahâne	Dâire-i Belediye	Cevâmî'-i Şerife	
2	1	1	18	
Mescid-i Şerif	Tekye	Medrese	Kelîsâ	Mektep
3	2	1	1	17

(Vesâit-i Nakliyye)

Deve, bârgîr, yük ve binek arabaları olup bunlar Seferihisâr ile İzmir arasında âmed şüd eder.

(Evzân ve Ekyâl ve Meskûkât-ı Mütedâvile)

Bir kıyye dört yüz dirhem ve bir kile buğday kırk kıyye ve bir kile arpa otuz kıyye ve lira-yı osmânî yüz seksen ve Fransız altını yüz elli altı, sîm mecîdiyye otuz üç guruş hesâbıyladır.

(Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Hamâm	Fırın	Un Değirmeni	Ta'sîrhâne
2...83	25	3	11	12	21
		Kahvehâne		Kiremithâne	
		25		4	

(Kazânın Vâridât-ı Umûmiyyesi)

Guruş	
320000	A'sâr (Hubûbât, Zeytin, Palamut)
180180	Ağnâm
169000	Emlâk ve Temettu' Vergisi
575000	Bedel-i Askeri
3500	Rüsûm-ı Mütenevvia
7800	Orman ve Maâdin Hâsılâtı
22000	Tapu Hâsılâtı
5300	Hâsılât-ı Mütferrika
1282780	Yekûn

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Seferihisâr Kazâsı 39 derece arz-ı şimâli ve 24 derece tûl-ı şarkide vaki’ sath-ı bahriden on metre mürtefi’ ve şarkan: İzmir ve Seydiköy, garben: Sığacık nâhiyesi körfezi, şimâlen: Urla ve Çeşme kazâları, cenûben: Kuşadası Körfeziyle mahdûd olup mesâha-i sathıyyesi 2500 kilometre murabbaından ibârettir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ İzmir şehrinin cenûb-ı garbîsinde ve sâhilde olan Sığacık karyesinin yakınında vâki’ olan Seferihisâr kasabasını (38)derece(12) dakika arz-ı şimâlide ve (24)derece (30) dakika tûl-ı şarkîde kâindir.

(Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Urkemer, Payâmlı, Kavacık Maa Kavakdere, Manâstır, Yeniler, Kuyucak, Ulaşmış, Tûrgûd, Hereke, Hereke Tepeciği, Seferihisâr Tepeciği, İhsâniye.

(Seferihisâr Kazâsı Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Nefs-i kazâda bir rüşdî, iki ibtidâî mektebi olup usûl cedîde üzere tadrîs olunduğu gibi kurâda bulunan mekâtib-i ibtidâiyyede henüz usûl-ı atîka üzere köy hocaları tarafından idâre olunmaktadır.

Kasabada muallimin maâşâtı mekâtib-i ibtidâiyye karşılığının cüz’iyyetine mebni iâne-i ahâlî ile te’diye edilir. Kurâdaki mekâtibi muallimlerinin ücretleri köylüler tarafından tesviye olunur.

Sığacık nâhiyesi iskelesinden bedâ’ ile merkez kazâya ve oradan Ulaşmış, Câmı, Yelki, Kilizmân karyelerinden bi’l-mürûr Urla ile İzmir’i rabt eden şoseye iltisâk eder. Elli bir kilometre tûlunda sagîr ü kebîr seksen dört aded kârgîr ve timur köprülû bir şosesi olup 322 ve 323 senelerinde şosenin Kilizmân’dan merkez kasabaya kadar olan kısmı kâmilan ta’mîr ve köprüleri müceddeden inşâ edilmiştir.

Sığacık nâhiyesinde bir filonun istîabına kâfi on üç kulactan yirmi beş otuz kulaca kadar umkunda tabî bir limân olup kışın barınmak için pek çok merâkib-i bahriyye-i sagîra vürûd ettiği gibi iskeleden de Çeşme, Sâkız, Sisâm Ceziresi'ne palamut, arpa ihrâc olunur. Emtia-i ecnebiyye ve bakkaliye şose tarîkiyle İzmir'den celb olunur.

Her ne kadar büyük ormanları yoksa da dağları çam ve zeytin eşcârıyla müzeyyen, âb u havâsı latif ve arâzisi münbit ve mahsûldârdır.

Dâhil-i kazâda cereyân eden başlıca nehir olmayıp yalnız mevsim-i şitâde şarktan garba doğru ceryân eder. (Gelinalan) nâmıyla ma'rûf büyük çayı vardır.

Kazânın umûr-ı ticâriyyesi üzüm, palamut, zeytin yağı, arpa buğday, tulum ve Kaşkaval peyniri, yapağı, sûd gibi mahsûlât-i dâhiliyyeye münhasır olup fabrika ve destgâh yoktur. Ahâlîsi kâmilten rencber ve ağnâm sahibidir.

Çekirdeksiz ve rezâki ve siyâh üzüm, buğday, arpa, akdarı, palamut, zeytin, sisâm, böğrölce, alef başlıca mahsûlâtından ma'dûddur.

Bunlar İzmir ile Sisâm Ceziresi'ne ve Sâkız'a nakl olunup emtia-i ticâriyyede doğrudan doğruya İzmir'den celp olunur.

(Kâplıca)

Merkez kasabaya üç saat mesâfede Karakoç, Cum'alar ve Uyuz Ilıcası nâmıyla üç kaplıca vardır. En meşhûru Karakoç Ilıcası olup emrâz-ı cildiyye asabiyyeye düçâr ve uyuz illetiyle ma'lûl olanlar her sene hazirandan ağustos gâyesine kadar mezkûr ılıcaya devâm ederler. Bu ılıcada safra def'ine ve mensûcât lekelerin mahv ve izâlesine mahsûs iki de mâ' ma'deni vardır. Mezkûr Karakoç Ilıcasında hastaların ikâmetine mahsûs tahtânî ve fevkanî yirmi beş oda ile bir kahvehâne mevcûttur.

(Seferihisâr Kazâsının Ahvâl-i Târihiyyesi)

Seferihisâr kazâsı edvâr-ı târihiyyeye âid bir hayli âsâr ve bilâdî muhtevî olup bunlardan ba'zılarının harâbeleri el'ân mevcûd ve meşhûd ise de

birçokları dahi mürûr-ı zaman ile mahv olmuş veyâ zîr-i zeminde medfûn kalmıştır. Merkez kazânın âsâr-ı atîka ve vakayî' târihiyye cihetiyle hiçbir ehemmiyeti olmayıp pek yenidir. Fakat şimdiki (Sığâcık)ın ehemmiyet-i târihiyyesi fevka'l-âdedir. Burada vaktiyle (Te'os) nâmıyla benâm olan bir şehir faâl ve mükemmel var idi ki bu şehir, meşhûr on iki İyonya bilâdının en ticâretgâh, en zengin olanlarından idi.

El-hâletü hâzihi meşhûd olan (Te'os) harâbeleri bu belde-i kadîme ahâlîsinin her türlü levâzım-ı medeniyyede ale'l-husûs sanâyi'-i nefisede fevka'l-âde bir derece-i terakkiye mazhar olduklarını isbât etmektedir.

İyonya İrânilerin hücûmuna uğradığı zaman gitmiş ve askeri bi't-tabi' (Te'os) u da muhâsara etmişler idi. Ahâlî aynile Foçalılar gibi şehri mahalliyye ile gemilerine çekilmişler ve İskender'in zaman-ı hükûmetinde tekrar avdetle eski mevki'-i terakki ve medeniyyetlerini istihsâl eylemişlerdir.

(Te'os)lular umûr-ı bahriyyede pek ziyâde mahâret sâhibi olup Yunanilere karşı icrâ-yı harb eden Roma donanmasına pek büyük muâvenetlerde bulunmuşlardı. Te'os yalnız erbâb-ı ticâret ve bahriyyûn yetiştirmekle de kalmamıştı. Bu şehir bir hayli edyânın da maskat-ı re's ve terbiyetgâhı olup hakîm-i kadîm Aristo'nun âsârını ziyâ'dan muhâfaza etmesiyle meşhûr Apelikon (Apélicon) dahi Te'os ebedilerindendir. Te'os harâbelerinin cenûb-ı garbîsinde kâin Hypsili (Hypsylie) Burunu Kral Ânitohos ile Roma donanması arasında vukua gelen Yunanilerin lehine neticelenen meşhûr muhârebe-i bahriyyenin civâr-u vukuu bulunmak ve Cüneyd Bey'in son ilticâgâhı olmakla târihçe pek meşhûrdur.

Cüneyd Bey Hypsilihisâr'a ilticâ ettiği zaman Foça'dan Cenevizliler kuvva-yı Osmâniyye'ye bahren muâvenet ederek âsi Cüneyd'in derdestine hidmet etmişlerdi. Nihâyet buraları (1425) târih-i milâdisinde dâhil-i kalemrev Osmânî kılındı.

Kadîm (Lebedos) (Kolon) (Klaros) şehirleri dahi sıra ile Seferihisâr'ın sevâhil-i cenûbiyyesinde edilir (Lebedos) tiyatrolarıyla, (Koloфон) süvâri asâkerinin mükemmeliyyet-ı fevka'l-âdesi ve ormanları ve bu ormanlar civârındaki (Apollon Klarios) ma'bedi ile, (Klaros) hâtiflik san'attaki terakkiyyâtıyla meşhûr idi. Burada âsâr-ı atıkaya müteallik hiçbir nişaneye tesâdüf edilirse de zîr zeminde birçok enkâz ve bakayâ medfûn bulunması ağıleb-i ihtimâlâtındandır

FOÇATEYN KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam İsmâil Hakkı Bey Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânenen Me'zûn Nâib Mehmed Sâdık Efendi Mûsile-i Sahn Mâl Müdürü Tevfik Efendi Tahrîrât Kâtibi Mehmed Ziyâ Efendi	
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib Efendi Müftü Hüseyin Sırrî // Mâ Müdürü // Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe { Sâdık Bey Hâfız Nuri Efendi Vâsilâki //
(Muhacirîn Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ Sâdık Bey A'zâ Hâfız Nuri Efendi // Hacı Nuri //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Sâdık Bey Hâfız Nuri Efendi	A'zâ Mustafa Efendi // Mehmed Ağâ Kâtip Osmân Efendi
(Maârif Komisyonu)	
Reis Müftü Efendi A'zâ Şerif //	A'zâ Hâfız Nuri Efendi Kâtip ve Sandık Emîni Sabri //

(Tahsîlât Komisyonu)					
Reis Mâl Müdürü Efendi A'zâ Es'ad Bey			A'zâ Müftü Efendi // Mânolâki Efendi		
(Deşt-bân İdâresi)					
Reis Müftü Efendi A'zâ Hayreddin Bey // Hüseyin Ağâ			A'zâ Vâsilâki Efendi // Dimestokli // Kâtip ve Sandık Emîni Haydar Efendi		
(Bidâyet Mahkemesi)					
Reis Nâib Efendi					
A'zâ Hâcî Veli Efendi			A'zâ Dimitrâki Efendi		
(Ticâret Mahkemesi)					
Reis Nâib Efendi A'zâ Hâfız Nuri //			A'zâ Dimestokli Efendi Kâtip Şerif //		
(Bidâyet Kalemî)					
Başkâtip Mehmed Şerif Efendi Kâtib-i Sâni (Münhal)			Mukavelât Muharriri Ahmed Efendi Müstantik Muâvini Veysel Cemîl //		
(Mâl Kalemî)					
Mâl Müdürü Muâvini Ahmed Hamdi Efendi			Refiki Ahmed Efendi Sandık Emîni Rüşdî Efendi		
(Fırka-i Tahsîliyye)					
Ser-tahsîldâr Mehmed Efendi		Süvâri Tahsîldâr Hâfız Mustafa Efendi		Piyâde	
Tahsîldâr Fâik Bey		//	//	Niyâzi	// //
// Cafer Efendi		//	//	Tâhir	// //
				Mehmed	// //

(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru Mülâzım-ı Sâni Ahmedî Efendi	
Polis Komiseri Necîb Efendi	Sûvârî Jandarması Nefer (4)
Zâbıta Kâtibi Çavûş Hulûsî //	Piyâde Jandarması Nefer (25)
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Hâcî Nuri Efendi	A'zâ Mânol Efendi
A'zâ Emin Bey	Tabîb Mehmed İzzet Mümtâz Bey
// Hüseyin Ağâ	Kâtip ve Sandık Emîni Osmân Efendi
// Dimestokli Efendi	Tahsildâr ve Komiser İbrâhim //
(Zirâat Bânkası)	
Reis Sâdık Bey	Muhâsebe Kâtibi Ahmed Nazîf Efendi
A'zâ Hüseyin Ağâ	Refîkî Abdülkâdir Efendi
// Dimestokli Efendi	
Mikdâr-ı Sermâye 1620075	
(Düyûn-ı Umûmiyye)	
Müdür Ali Bezmi Bey	Nüfus Kâtibi Mehmed Efendi
Başkâtip Münhal	Anbâr Me'mûru Miletâyâdi //
İkinci Kâtip Sıdkı Efendi	// Muâvini Kostantolâki //
Tahrîrât Kâtibi Ataullah //	Sandık Emîni Süleymân //
Tezkire Kâtibi İzzet //	Mukayyid ve Mübeyyiz Sofuklu //
Foçateyn memlahalarında senevi yüz yirmi, yüz otuz milyon tuz i'mâl ve ihrâc edilmektedir. Foçateyn Müdüriyyetinin vâridât-ı seneviyyesi üç yüz bin lira râddesindedir.	

(Me'mûrîn-i Sâire)			
Limân Reisi Kolağası İhsân Bey	Sanâyi' Madalyası	5	م
Nüfus Me'mûru Mustafa Seyfî Efendi	Tapu Kâtibi ve Evkâf Vekili Hasan Fehmi Bey		
Posta ve Telgrâf Müdürü Münhal	Tapu Refiki Münhal		
Rûsûmât Me'mûru Kadri Efendi	Nüfus Kâtibi İsmâil Efendi		
Karântina Me'mûru Edhem //	Şer'iyeye Kâtibi Hâfız Emin //		
Fenâr Me'mûru Mustafa //	Rûsûmât Kâtibi Hakkı Efendi		
Tahsîl Me'mûru Es'ad Bey	// Kol Kâyıgı Me'mûru Mustafa Efendi		
Orman Piyâde Me'mûru Cemîl //	Reji Me'mûru Yorgâki //		
(Mekteb-i Rüşdî)			
Muallim Tal'at Efendi	Aded-i Şâkirdân (33)		
(Mekteb-i İbtidâî-i Zükûr)			
Muallimi Hâfız Süleyman Fehmi Efendi	Aded-i Şâkirdân (55)		
(Mekteb-i İbtidâî-i İnâs)			
Muallime Muharrem Hânım	Aded-i Tâlibât (82)		
(Mekteb-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtip	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Zükûr Mektebi	Rüşdî	3	182
// //	İbtidâî	3	350
// İnâs Mektebi	Rüşdî ve İbtidâî	5	370
(Foça-i Cedîd Nâhiyesi)			
Me'mûrîn-i Nâhiye			
Müdür Rüşdî Efendi	Tahrîrât Kâtibi Hüsni Efendi		

(Meclis-i Nâhiye)							
Reis Müdür Efendi							
A'zâ Şevket Bey				A'zâ Hâfız Halil Efendi			
// Tahrîrât Kâtibi Efendi				// Ligorâki Efendi			
(Bazı Me'mûrîn)							
Limân Reisi Süleymân Efendi				Emânet Koruyucusu Mehmed Ağâ			
Rûsûmât Me'mûru Hulûsi //				// // Mahmûd Ağâ			
Taş Ocağı Emânet Me'mûru Ahmed //				// // Hâşim Efendi			
Zâbıta Me'mûru Kadri Çavûş				Polis Tahsîn Efendi			
Maa Mülhakât-ı Foça-i Cedîde Kasabası Nüfusu				Maa Mülhakât Foça-i Atık Kasabası Nüfusu			
Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn	Înâs	Zükûr	Yekûn	
İslâm	609	751	1360	1209	1048	2257	
Rûm	1913	3324	6237	3882	4325	8207	
Musevi				38	32	70	
Yabancı				202	305	507	
Tebaa-i Ecnebiyye				48	42	90	
Yekûn	3522	7575	7597	5379	5752	11131	
(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)							
Hükümet Konağı		Câmi' ve Mescid-i Şerif			Mektep		Kelîsâ
1		17			15		12
(Foça-i Atık Kasabasında Emâkin-i Mevcûde)							
Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Ta'sîrhâne	Fabrika	Hotel
1267	197	1	2	15	13	1	1
(Foça-i Cedîd Nâhiyesinde Mevcûd Emâkin)							
Hâne	Dükkân	Hamâm		Otel	Değirmen	Ta'sîrhâne	
1151	177	2		1	18	8	

(Foçateyn Kazâsının Vâridât-ı Seneviyyesi)

Para	Guruş	
	209957	Emlâk Vergisi
	53970	Temettuât //
	379100	Bedel-i Askeri //
	207066	A'sâr Hâsılâtı
	89725	Ağnâm Rûsûmu
	9667	Mahâkim Harçları
	15722	Maârif
	20465	Menâfi'
	985672	Yekûn

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Şimâlen: Çandarlı Körfezi, şarkan: Menemen kazâsı, cenûben: İzmir Körfezi, garben: Adalar Denizi ile mahdûd ve (Foça-i Cedîd) nâmıyla bir nâhiye ve ikisi nâhiyeye merbût olmak üzere sekiz karyeyi müştemeldir.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ — Foça-i Atîk kasabası olup İzmir'in garb-i şimâli cihetinde ve bahren yirmi altı mil ve berren on iki saat mesâfede ve (38) derece ve (37) dakika arz-ı şimâli ve (24) derece (24) dakika tûl-ı şarkîde kâindir.

(Kurânın Esâmîsi)

Merkez Kazâyâ Mülhak: Ilıpınâr karyesi, Yeni, Foça Mehmedler, Girân, Söğüd, Şey Kebîr.

Foça-i Cedîd nâhiyesine merbût: Kozbeyli, Çakmakçı.

(Bazı Ma'lûmât)

Merkez kazâ olan Foça-i Atîk'in gayet güzel bir limânı olup işbu limân ikiye münkasımdır ki bir kısmı kasabanın şimâl tarafından ve diğer kısmı cenûb tarafından. Cenûb tarafındaki limân havuz şeklindedir. İşbu limânın medhalinde Oğlâk Adası ve sâire nâmları ile küçük küçük adalar vardır.

Limânın şimâl-i garbi cihetinde Kavakiçi Limânı nâmıyla diğer bir liman daha bulunur.

Foça Şibh-i Ceziresi'nin üzerinde ve Çandarlı Körfezi'nin medhal-i cenûbisinde Arslanburnu ve Foça Limânı'nın medhalinde ve Oğlâk Adası'nın mukabilinde Deveburnu ve Hâcî Limânı'nın cihet-i cenubisinde Mermenci ve bunun yakınında dahi Panaya burunları nâmıyla sevâhil-i kazâda dört burun vardır.

Foça-i Atîk Limanı medhalinde ve Değirmenburunu nam-ı mevkiinde kırmızı ziyâlî bir ve Oğlâk Adasında birbiri üzerinde beyâz çifte ziyâlî diğer bir ve Mermenciburunu'nunda dört fitilli nısfı kırmızı ve diğer nısfı beyâz ziyâlî buruna bunun civârında kulalı ve yeşil ziyâlî Birgi sevâhil-i kazâda dört aded de fenâr vardır.

(Evezân ve Ekyâl)

Foçateyn kazâsında evzân -ı atîka isti'mâl olunduğu gibi mekîlât dahi beyne'l-ahâlî yirmi dört cedid-i şinik i'tibâriyle altı buçuk İstânbûl kilesinden ibâret olan Menemen kilesi kullanılır.

(Meskûkât)

Mecîdiyye iki nev'-i fi'âtla tedâvül eder: Biri otuz üç guruş, diğeri yalnız üzüm ahz ü i'tâsında kambiyo olarak yirmi üç buçuk guruştur. Lira-yı osmânî'de böyle türlü"dür. Beyne'l-ahâlî ahz ü i'tâda yüz yetmiş sekiz guruşa ve üzüm alım satımında beyne'l-tüccâr yüz yirmi sekiz guruşa tedâvül eder. Meskûkât-ı sâire dahi bu hesâp üzerine alınıp verilir.

(Ahvâl-i Zirâiyye)

Kazânın başlıca mahsulü üzüm ve zeytin olup senevi vasati olarak bin altı yüz kantâr çekirdeksiz ve bin sekiz yüz kantâr siyâh üzüm ve beş yüz kantâr zeytin yağı husûle gelir ve kısmen İzmir ve Midilli'ye sevk olunur.

Kazânın on dokuz bin dönüm râddesinde buğday, arpa, yulâf, burçâk, sisâm, afyon bakla gibi zer' olunan arâzisi Gedus Nehri'nin feyezân ve tuğyanıyla gayr-i kabil zirâat bir hâle gelmiş ve diğer mahalleri de gerenlik, dağlık ve binâen aleyh zirâata gayr-i sâlih olduğundan şâyân-ı ehemmiyyet-i hubûbât ve sâire mahsûlât yetiştirilmemekde bulunmuştur.

Dâhil-i kazâda husûle gelen üzüm ve zeytin mahsûlünün ihtiyâç-ı mahalliden fazlası ihrâc ve mahsûlât- arziyyeden husûle gelmeyen veyâ gelip de mikdârı ihtiyâç-ı mahalliden dîn olan kısmıyla ma'mûlât-ı sînâiyye İzmir'den celb ve idhâl olunur.

Dâhil-i kazâda mîri ve husûsi orman olmadığından kömür hatab hâricden celb olunmaktadır.

Kazâ dâhilinde on iki bin dönüm kadar husûsi mer'a vardır.

(Taş Ocakları)

Foça-i Cedid nâhiyesinin mevâki'-i muhtelifesinde küşâd edilmiş olan taş ocakları üç yüz on iki senesinden üç yüz on beş senesine kadar dört senelik olmak üzere (303750) guruşa ihâle edilmiş ve bu suretle beher seneliğine yetmiş beş bin dokuz yüz yedi buçuk guruh isâbet etmekte bulunmuş iken üç yüz on altı senesinden i'tibâren emânet-i idâreye teşebbüs edilerek târih-i mezkûrdan 322 senesine kadar yedi senelik emânet-i idârede hâsılâtı seneden seneye terakkîye başlamasıyla o zamandan beri kat'iiyen emânet-i idâreye başlanmıştır. Mezkûr ocaklardan ihrâc olunan taş değirmen ve söve ve kayrak ve ebniye nâmıyla üç

cins olup değirmen taşlarından aded i'tibâriyle ve söve ve kayrak taşlarından arşın ve beniyye taşından kıymet üzerinden yüzde beş hesâbıyla resm alınır.

(Yollar ve Umûr-ı Maârif)

Merkez kazânın İzmir mahâl-i sâire ile Dikili vapuruyla te'mîn olunur ve berren Menemen'e kadar temdîd edilmek üzere başlanılan yirmi sekiz kilo metrelik tarîkin bâğ arasında Melak Çayı denilen mahalline kadar on üç kilo metrelik mahalli ikmâl edilmiş ve işbu kısım üzerinde yirmi dört aded kârgîr köprü mevcûd bulunmuş olup tarîk-i mezkûr üzerinde kâin taştan (ev) diye yâd olunan mahalden Foça-i Cedîd nâhiyesine kadar sekiz kilometrelik tarîk ile sekiz aded köprünün yeniden inşâsı derdesttir.

Saye-i maârif-pirâye-i hazret-i tâcidâr-ı a'zamide Foça-i Atîk kasabasında rüşdî ve ibtidâî olmak üzere iki zükûr ve bir ibtidâî-i inâs ve Foça-i Cedîd nâhiyesinde kezâlik rüşdî ve ibtidâî olarak iki zükûr mektep mevcûd idâreleri mahalleri maârif vâridâtıyla taht-ı te'minde olup nâhiye-i mezkûrede bir inâs-ı ibtidâî mektebinin de te'sîs ve küşâdına teşebbüs olunmuş Ilıpınâr ve Kozbeyli karyelerinde mevcûd iki mekteb-i ibtidâî de iâne-i ahâlî ile idâre olunmakta bulunmuştur.

(Foça Suları)

Foça-i Atîk suları, ayrı ayrı mahalden neb'ân ve dokuz bin beş yüz metre tûlunda künk mefruş mecrâdan şehir dahilinde mevâki'-i muhtelifede inşâ edilmiş olan sekiz çeşmeye cereyân eder altı masura mâ'-i lezîzdir.

Foça Suyu nâmıyla müştehir olan bu su, vilâyet dâhilinde bulunan Çine kazâsının Mazrân*, Seydiköy nâhiyesinin Şaşâl sularından sonra en sâf ve hafif bir sudur. Mazhar olduğu rağbete binâen İzmir'in ekser-i ekâbir ve ağniyâsı bu suyu suret-i mahsûsada fışılarda getirterek isti'mâl ederler.

* Madran Dağı'n dan gelen sudur.

(Foça'nın Ahvâl-ı Târihiyesi)

Şimdiki Foça-i Atîk kasabasının bulunduğu mahalde kable'l-milâd bin seneyi mütecâviz bir zaman evvel yine ayn-ı nâm ile yâd edilir. Bir şehir kâin olup şehir-i mezkûr meşhûr on iki İyonya) bilâdından faâliyyet-i ticâriyye ve seyâhat-ı bahriyyesiyle şöhret alanların ser-firâzlarından idi.

Foçalılar İyonya ahâlîsi içinde, o zamana göre en cesîm add edilen elli kürekli gemileri en evvel inşâ ve o devirlerde ma'lûm olan tarîk-i bahriyye üzerinde ilk seyr ü seferi icrâ etmiş olmakla meşhûrdurlar. Kihseru Lidya ve İyonya üzerine yürüdüğü zaman Foça'yı da muhâsara etmiş, fakat Foçalılardan şiddetli bir mukâvemet görmüştü. Nihâyet bazı şerâit-i hafife ile akd-ı sulha rızâ göstermiş ise de Foçalılar kendi beyinlerinde müzâkere etmek için aldıkları bir gün mühlet ve mütârekeden bi'l-istifâde şehrin kâne-i eşyâ ve nüfusunu gemilere tahmîl ve bu suretle Foça'yı iğneden ipliğe kadar tahliye ederek denize açıldılar, Sâkız'a gittiler. Bir müddet sonra, Sâkızlılar da geçinememek yüzünde, memleketlerine avdet ve Kihseru asâkiriyle harb ettiler. Fakat İrânîlere tâbi' olmak istemediklerinden şehirde yerleşemiyorlar, gemilerinde ikâmet ediyorlardı. Nihâyet Foçalılar iki fırka oldu. Biri Foça'da Kemâfi's-sâbık temekkünü iltizâm ile şehre, diğeri münâsib bir yerde bir şehir-i cedîd te'sîs ve orada tavattun maksadıyla yola çıktı. Binâen aleyh Mârsilya'nın ilk müesseseleri eski Foçalılar olduğu muhakkakât-ı târihiyyedendir. Foça bir müddet Româlîların oldu. O zaman Mârsilya Foça'nın mühim bir müstemlikesi hâline gelmiş idi. Şarki ve garbî kısımlarına ayrıldığı zaman Foça Şarkî Româ'da kaldı ki işte bu devrede şimdiki Yenice Foça'nın bulunduğu mevkide zengin bir ma'den keşf edilmekle <<Foça-i Cedîd>> te'sîs edildi.

Româlîları müte'âkib Foça Cenevizlilerin eline geçti. Ba'dehû Ümerâ-yı Selçukiyye'den Sâruhân Bey'e cizye güzâr oldu.

Selâtin-i azâm-ı Osmâniyye'den cennet-mekân Sultân Mehmed Hân-ı Râbi' hazretleri zamanında Foça, idâresine Cenevizliler elinde kalmak, fakat mikdâr-ı muayyen vergi i'tâ etmek şartıyla Devlet-i Aliyye'nin taht-ı himâyesine girerek muahharen büsbütün dâhil kalemrev Osmânî oldu.

Foça'nın mevcûdiyyet-i kadîmesine taalluk eden âsâr-ı mühimme-i mi'mâriyyeye gerek henüz taharriyât ve tedkîkât-ı cediyye icrâ edilmemiş olmasından ve gerek binlerce sene evvele âid olan mebâninin mürûr-ı zamanla mahv ve nâ-bûd olup gitmesi tabîi bulunmasından dolayı destres olunamamış ise de şehir-i mezkûrun ahvâl-ı târihiyyesine âid ve vesâikten add edilebilecek bazı meskûkât ve tesâvir elde edilmiştir.

KARABURUN KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ	(Sınıf 3)
Kai'makam Cemâl Bey	Mütemâyiz 5 ۶
Nâib Hasan Fehmi Efendi	Taşra Rûûsu
Mâl Müdürü Ali Rızâ Efendi 5 ۶	Tahrîrât Kâtip Halil Efendi
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib Efendi Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi Efendi	A'zâ-yı Müntahabe { Mustafa Efendi Ahmed // Yenâko //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Hüseyin Efendi	A'zâ Halil Efendi
A'zâ Halil //	// Mehmed Bâki //
// Abdi //	// Şevki //
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Abdülvâhid Efendi	Sandık Emîni Süleymân Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Ahmed Efendi	A'zâ (Münhal)
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Halil Efendi	A'zâ Yorkâle Efendi

(Bidâyet Mahkemesi Kalemi)	
Başkâtip ve Mukavelât Muharriri Abdülkerim Efendi	
Kâtib-i Sâni Nuri //	Müstantik Muâvini Mehmed Efendi
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Yenâko Efendi	
A'zâ Ahmed Efendi	A'zâ Sârı Kostaoğlu Dimitro
// Hasan //	Tabîb Penâyot Yorkiyâdi Efendi
// Yazıcı Mehmed //	Kâtib ve Sandık Emîni Halil Rif'at //
// Berber Hristo	Komiser Ali Ağâ
Senevi Vâridât-ı Belediye (25000) Gurus	
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Hasan Efendi	
Nüfus Kâtibi Hasan Tahsîn Efendi	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Ahmed Efendi
Tapu // Mehmed Bâki //	Zâbıta Me'mûru Mehmed //
Limân Reisi Mülâzım Ahmed //	Polis Komiseri Abdi Efendi
A'şâr Me'mûru Mehmed //	Süvârî Tahsildârı Ali Haydar, Mehmet ve
Başkâtip Süleymân Efendi Tahlîsiyye	Mustafa Efendiler
Madalyası	
Piyâde Tahsildârı Fethi Efendi	
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hilmi Bey	Muhâsebe Kâtibi Mehmed Abdi Efendi
A'zâ Şefik Efendi	Refîki İbrâhim Edhem //
// Dimitro //	Tahsildâr Emin Efendi
// Kostanti //	Mikdâr-ı Sermâye 1968820 Gurus

(Rüsûmât İdâresi)

Merkez Me'mûru Râgıb	Efendi
Kâtip Mehmed Ali	//
Süvâri Kolcusu Hâfız Mehmed	//
Piyâde	// Ali Ağâ
Kösedere	Rüsûmât Me'mûru Şükrü Efendi
Yeni Limân	// // Hâfız Mehmed Ali //
Karareis	// // Ahmed Necîb //
Denizgirân	// // Mahmûd //
Merzagân	// // Mehmed Sâlih //
Balıklava	// // Kolcusu Şerif Ali //

(Karaburun Kazâsının Nüfus-ı Mevcûdesi)

	Yabancı			Yerli			
	İnâs	Zükûr	Yekûn	İnâs	Zükûr	Yekûn	Yekûn-ı Umûmî
İslâm	40	70	110	3085	3298	6383	6493
Rûm	87	60	107	4300	4827	9127	9234
	87	130	217	7385	8125	15510	15727

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konâğı		Karagolhâne	Yağhâne	Yel Değirmeni	Dükkân
1		5	31	29	124
Mağâza	Hâne	Çamaşırhâne	Mektep	Kelîsâ	Manâstır
159	3453	29	36	18	8

(Kazânın Bir Senelik Vâridât-ı Umûmiyyesi)

118900 Guruş râddesindedir.

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Karaburun kazâsı İzmir Körfezi’nin cihet-i cenûb -ı garbîsinde vâki’ ve şimâle doğru uzanmış bir şibh-i cezire olup şarkan, garben ve şimâlen deniz ve cenûben Çeşme kazâsıyla mahdûd ve (28) karyeyi muhtevîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Ahırlı karyesi olup (38) derece (32) dakika arz-ı şimâlî ve (24) derece, (16) dakika tûl-ı şarkîde kâindir.

(Karaburun Kazâsına Merbût Kurânın Esâmîsi)

Ahurlu, Eğlenhoca, İncik, Anbârseki, Bozköy, Boynân, Balıklava, Tepeboz, Teke, Çullu, Çatalkaya, Hisârcık, Hâsseki, Hâcılar, Denizgirân, Sazâk, Sârbınçık, Sâlmân, Sâib, Karareis, Kösedere, Küçükbâğçe, Manâstır, Mordoğân-ı Kebîr, Mordoğân-ı Sagîr, Yenicepınâr, Yeni Limân, Yayla.

(Meskûkât)

Karaburun kazâsında İzmir gibi mecîdiyye otuz üç ve Osmânlı lirası yüz yetmiş sekiz gurus üzerinden tedâvül etmektedir.

(Karaburun Kazâsı Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Karaburun kazâsı merkeziyle kurâsında bir mekteb-i ibtidâî ve bir câmi’-i şerif ve Hristiyân karyelerinde birer kelîsâ mevcûttur. Bunların ta’mîri ile muallim ücretleri ahâlî tarafından te’diye oluna gelmektedir.

Kazânın zirâatı cüz’i olup arâzisi ekseriyyetle bâğlık bulunduğı cihetle başlıca vâridâtı üzüm mahsûlûdür. Karaburun’un üzümü ile zeytin yağı pek meşhûr ve nefâsetce emsâline fâiktir.

Sevâhil kazâda altı iskele vardır. Dört iskelesine haftada iki def’a Şirket-i Hamîdiye Vapurları âmed şüd etmekte ve ahz ü i’tâsı ekseriyyetle İzmir’le vuku’ bulmaktadır.

Henüz telgrâf hattı ve şose tarîki te’sîs ve tesviye edilmiş ise de telgrâf hattının masârif-i te’sîsiye ve dâimesi için bu kerre bulunabilen karşılık ile sâye-i seniyye-i hazret-i pâdişâhide bu nevâkısın ikmâli de mukarrerdir.

Manâstır karyesinde imtiyâzlı bir civa ma’deni fabrikası işlemekte ve ihrâc olunan cevherler memâlik ecnebiyyeye sevk ve imrâr olunmaktadır. Merkez kazâya bir saat mesâfede ve Hisârcık karyesi altında atık bir kal’a harâbesi mevcûd ve fakat henüz hafriyyât ve tahrîbât icrâ olunmadığından ma’lûmât-ı târihiyyesi mefkûddur.

KUŞADASI ADASI KAZÂSI	
Me'mûrin-i Kazâ	(Sınıf 3)
Kai'makam Mehmed Saîd Bey Sâniye 4 ع Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânedan Me'zûn	
Nâib Hayrullah Efendi	Mâl Müdürü Mehmed Niyâzi Efendi
Müftü Reşâd //	Tahrîrât Kâtibi Mustafa //
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye {	A'zâ-yı Muntahabe {
Nâib ve Müftü Efendiler	Hasan Bey Mütemâyiz 3 م
Mâl Müdürü Efendi	Hasan Efendi
Tahrîrât Kâtibi	Yânko //
(Nâfia Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	A'zâ Nüfus Me'mûru Efendi
A'zâ Mehmed Efendi	// Mustafa //
// Kokulu //	// Zirâat Bânk Kâtibi //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Mâl Müdürü Efendi	A'zâ Piyâde Mülâzımı Kâzım Efendi
// Kâzım //	// Şekib //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Müftü Efendi	
A'zâ Hasan Bey Mülâzım 3 م	A'zâ Rüşdiyye Muallimi Hasan Fehmi Efendi
// Hâcî İbrâhim Ağâ	// Ahmed //
// (Münhal)	// Şekib //
Kâtip ve Sandık Emîni İbrâhim Efendi	

(Evkâf Komisyonu)	
Reis Müftü Efendi A'zâ Ahmed //	A'zâ Ali Bey // Nuri ve Mustafa Efendiler // Hüsni ve Hasan //
// Kâzım //	
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Şekîb Efendi	A'zâ Hacı Arslan Efendi
Bidâyet Kalemi	
Başkâtîp ve Mukavelât Muharriri Şevki Efendi)	
Kâtib-i Sâni Âdil Efendi	Müstantik Muâvini Mehmed Efendi
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Bekir Efendi Refîki Nâdir //	Sandık Emîni Es'ad Efendi Nâhiye Vergi Kâtibi Emin //
Ser-tahsildâr Hüseyin Bey	
(A'sâr İdâresi)	
Me'mûr İsmâil Efendi	
Başkâtîp İbrâhim Edhem Efendi	Kâtib-i Sâni Mustafa Nuri Efendi
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Ahmed Efendi	
A'zâ Nuri Efendi // Kâzım //	A'zâ Kirkor Efendi // Anâgnosti //
// Mehmed Ağâ	Kâtîp ve Sandık Emîni Tevfik Efendi

(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Mustafa Efendi	
A'zâ Kâzım Efendi // Pândeli Dimitri Efendi	A'zâ Hüsni Efendi // Kostanti //
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hasan Efendi	
A'zâ Nuri Efendi // Kostanti // // Kirkor //	Kâtip İbrâhim Edhem Efendi // İsmâil // Tahsîldâr Hüseyin //
Sermâyesi 196887...8	
(Gurabâ Hastahânesi)	
Müdür Cevâd Efendi Kâtip Tevfik //	Tabîb Anâgnosti Efendi Eczâcî Yorgi
(Rüsûmât İdâresi)	
Müdür Abdi Efendi Başkâtip Mehdi // İkinci Kâtip Ali //	Çâklî Me'mûru (Münhal) Mubassır Mehmed Efendi Kolcubaşı Halil Ağâ
(Deşt-bân İdâresi)	
Reis Hamdi Efendi	Kâtip ve Tahsîldâr İbrâhim Efendi
(Düyûn-ı Umûmiyye İdâresi)	
Me'mûr ve Sandık Emîni Mehmed Efendi	
A'şâr Kâtibi Hüseyin Efendi Başkâtip Mehmed Ârif //	Kolcu Mehmed Ağâ Kantârcı Ahmed Ağâ
Çâklî Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Ali Efendi	

(Reji İdâresi)	
Müdür Apostol Aynalı	
Muhâsebeci ve Sandık Emîni Sokrât Efendi	Türkçe Kâtibi , Da'vâ Vekili Cemâl Efendi
Muhammin Yorgâki //	Evrâk Mukayyidi Con Torod //
Kantâr Me'mûru Mihâl //	Kantâr Kâtibi Mihâlyo //
Anbâr // İrâkli //	
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Tapu Kâtibi Ali ve Refîki Mustafa Efendi	Zâbıta Me'mûru Ali Ağâ
Evkâf Vekili İbrâhim Efendi	Polis Komiseri Hâcî Ahmed Efendi
Şer'iyye Kâtibi İzzet //	Polis İsmâil ve Mehmed Hâcî Şerif Efendiler
Nüfus Me'mûru İbrâhim //	Süvâri Jandarma Nefer 11
// Kâtibi Tâhir //	Piyâde // // 26
Limân Reisi Hâlid //	Orman Süvâri Me'mûru Hüseyin Avni Efendi
Telgrâf ve Posta Müdürü Antuan //	// Piyâde Kolcusu Ahmed Abdurrahman
Muhâbere Me'mûru Mustafa //	ve Abdülhalim Efendiler
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Hasan Fehmi Efendi	Rik'a Muallimi Mustafa Şükrü Efendi
// Sâni Sâlih //	Aded-i Şâkirdân 44
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Mehmed Emin Efendi	Muallim-i Sâlis Ali Efendi
// Sâni (Münhal)	// Râbi' Hâcî Mustafa //
Aded-i Şâkirdân 170	
(İbtidâî-i İnâs Mektebi)	
Muallime-i Evvel Kamer Hânım	Muâvine Fâkihe Hânım
// Sâniye Seher //	Aded-i Tâlibât 105

(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtip	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	Rüşdî	5	138
// İnâs //	//	4	130

(Me'mûrîn-i Askeriyye)			
— Redif Kırk Yedinci Âlâyın İkinci Kuşadası Tâburu —			
Binbaşı Tevfik Efendi		4 ₪	Rusya ve İftihâr Madalyası
Kolağası Mustafa Nuri Efendi		4 ₪	Yunan //
Tâbur Kâtibi Rauf	//	//	Liyâkat //
Birinci Bölükte Yüzbaşı Hacı Osmân Efendi		4 ₪	// Plevne //
//	//	Mülâzım-ı Evvel Arslan Ağâ	// //
//	//	// Sânî Şevket Efendi	
İkinci	//	Yüzbaşı Hasan Fehmi	// 5 ₪ //
//	//	Mülâzım-ı Evvel Latif	//
//	//	// Sânî Mehmed Hamdi	//
Dördüncü	//	Yüzbaşı Hakkı	//
//	//	Mülâzım-ı Evvel Mehmed Rif'at	//
//	//	// Sânî Râgıb	//
Beşinci Bölük Süvâri Zâbıtı Mülâzım-ı Sânî Mehmed Bahâeddin Efendi			
Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Evvel Ali Lutfi Efendi		Yunan Madalyası	

(Düvvel-i Müttehâbe Konsolosları)			
İtalya ve İngiltere Devletleri Konsolos Vekili		Mösyö Con Aleksâki	
Avusturya Macâristan	//	Me'mûru	// Münhal
Fransa Devleti	//	//	Mihâlopolo Aleksâki

(Ayâsuluğ Nâhiyesi)

Müdür Mustafa Tevfik Efendi		A'zâ Mihâl	Efendi
Tahrîrât Kâtibi Ali	//	// Yenâko	//
Polis Osmân	//	// Dimi Dimitro	//

(Nefs-i Kasabanın Nüfusu)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	2279	2535	4814
Rûm	1818	1915	3733
Ermeni	47	32	79
Musevi	84	75	159
Yabancı	110	247	357
Tebaa-i Ecnebiyye	47	46	93
Yekûn	4285	4850	9225*

(319 Senesi Nüfus Vukuâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkehât	Talâk	Kazâ-yı	Ahire-i Nakl-i Mekân
278	189	143	19		39

— Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi —

Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	5549	5032	10581
Rûm	4125	4010	8135
Ermeni	32	47	79
Musevi	75	84	159
Tebaa-i Ecnebiyye	46	47	93
Yabancı	247	110	357
Yekûn	10074	9330	19404

* İnâs yekûnu 4385, İnâs ve Zükûr yekûnu 9235 olmalıdır.

— Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye —

Hükümet Konağı	Telgrâfhâne	Dâire-i Askeriyye	Karagolhâne	
1	1	1	4	
Redif Debbüy	Cebhâne	Câmi'-i Şerif	Mescid	Tekke
1	1	5	6	1
	Kırâathâne	Kelîsâ	Havrâ	Gurabâ-ı Hastahâne
	1	3	1	2
Rüşdiyye	İbtidâi-i Zükûr	Medrese	Milel-i Gayr-i Müslime Mekâtibi	
1	1	4	5	

— Kazânın Vâridât-ı Umûmiyyesi —

Para	Guruş	
	128950	Emlâk ve Akar Vergisi
	66170	Temettuât //
	195855	Bedel-i Askeri
	164395	Ağnâm Resmi
	842586	A'şâr Vâridâtı
	410	Canavar
	25370	Orman
	1100	Maâdin
	36650	Emlâk ve Tapu Harçları
	62292	Rüsûm-ı Metbûa
	29140	Hâsılât-ı Müteferrika
	2070	Emlâk-ı Emiriyye Hâsılâtı
	44193	Maârif Hissesi
	74157	Menâfî' Hâsılâtı
	1713333	Yekûn

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Şimâlen: Torbâlî nâhiyesi, şarkan: Tire ve Söke kazâları ve Aydın sancâğı Ayna-âbâd nâhiyesi, cenûben: Yine Söke ile Ada Denizi’nin Darboğaz Mahreci, garben: Seydiköy nâhiyesi, Kuşadası nâm-ı diğ̃er Dalyan Körfezi, Adalar Denizi ve Darboğaz’la mahdûd ve Ayâsuluğ nâmında bir nâhiye ile 32 pâre kurâyı müştemildir.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ — Kuşadası kasabası olup (37) derece (51) dakika arz-ı şimâlinde ve (24) derece (27) dakika tûl-ı şarkîde ve kendi nâmına mensûb körfez sâhilinde kâindir.

(Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Çâklı, Çâklı Çerkes, Türk Dâvid, Çerkes Dâvid, Tırha, Caferli, Yayla, Osmâniyye, Havucculu, Ayna, Kurfâl, Sultâniyye, Boğaz, Çınar, Kirâslı, Rûm Çâklı, Aziziye.

(Ayâsuluğ Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Belevi, Kozpınâr, Kuyumcu, Kozpınâr Aşireti, Civâşir, Berânka, Burhân, Hayriyye, İcâdiye, Hamîdiye, Şeyhler, Barutcu, Şâdiye, Arvâlya, Çirkince.

(Kuşadası Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Kazâ merkezi olan Kuşadası leb-i deryâda kâin olup havâsı ceyyid ve suları lezîz, menâzır-ı dâhiliyyesi latif, kârgîr ve nim kârgir olmak üzere

mevcûdesi ma'mûrdur. İsm-i kadîmi elsene-i ecnebiyyede Yeni İskele ma'nâsına İskalanovâ olup Kuşadası ta'bîri sâhilden râbî' mil mesâfede küçük ve kuşu çok bir cezireden me'hûzdur. Kadîm bir surla muhâttır. Kuşadası ezmine-i kadîmede Efeslilerin idi. Bir zamanlar İskender-i Kebîr'in daha sonra Romalıların eline geçti. Selâtin-i izâm-ı Osmâniyye'den Sultân Mehmed Hân-ı Evvel Hazretleri zamanında zamîme-i memâlik-i Osmânî kılındı. Şöhret-i kadîmesi ehemmiyyet-i ticâriyyesinden ziyâde aşağıda bahs edilecek olan (Diana) ma'bedinden dolayı idi. Elli sene evveline gelinceye kadar müstahkem bir mevki'-i askeri idi.

Kuşadası vaktiyle mühim bir ticâret iskelesi idi ise de Aydın Demiryolu'nun ve bi'l-hassa Palatcık şubesinin inşâsı zamanından beri ehemmiyyet-i ticâriyyesini gâib etmiştir. Başlıca Osmânî, Yunan ve Avusturya bandıralarını hâmil olarak senevi limâna 57037 tonilato hacim istîâbısında vapur ve yelkenli sefâin vürudla memâlik-i sâire-i şâhâne iskeleleri ve Triste, İskenderiye ve Odessâ gibi ecnebi limânları arasında münâkalât-ı ticâriyyeyi te'mîn ederler. Dâhil-i kazâda buhârla müteharrik fabrika ve makineler yoksa da bazı istihzârat ve i'mâlâhâneleri zikre sezâdır. Ez-cümle üzüm helvâsı öteden beri nefâset ve rağbet-i mahsûsayı hâizdir. İskenderiye, Odessâ, Tûnus, Triste gibi memâlik-i ecnebiyyeye ihrâc edilen helvâlar mühim bir yekûne bâliğ olmaktadır. Dağhâneleri de müterakkidir. Kâvsele, vidâla ve sahtiyân İstanbul'a ihrâc edilir. Metânetiyle rağbet-ı mahsûsası celb etmektedir. Bu san'at günden güne tevsî' ve birtakım mühim şubelerle icrâ-yı muâmelât olunmaktadır. Bir kısım kasaba ahâlîsi için yegâne medâr-ı maîşet olmuştur.

Kuşadası kasabası Aydın Demiryolu üzerinde kâin Ayâsuluğ karyesine 19 kilometre tûlunda bir şose ile merbût olup memâlik-i ecnebiyyeye senevi 2392100 gurusluk ihrâcât ve 1275000 gurus kıymetinde idhâlât vuku' bulmaktadır. İhrâcâtın başlıcası incir, üzüm ve, tahin helvâsı, idhâlâtı da şeker, ringa balığı ve debbâghânelere mahsûs yağ ve dakik ve sâireden ibâret olup

Londra, Triste, Mârsilya ve Amerika'dan idhâl kılınır. Mahreclerde Mârsilya, Londra ve Pire'dir. Memâlik-i sâire-i şâhânedan vuku' bulan idhâlât ve oralara vuku' bulan ihrâcât bâlâdaki rakamlara dâhil değildir. Kuşadası Posta ve Telgrâf Müdüriyyeti vâridâtı 42213 guruştur. 1322 senesi gayr-i resmi telgrâf mevrûdâtı 144 ve mersûle 2712 adetden ibâret olup 27500 guruşluk da pul sarf olunmuştur. Kuşadası'nın sâhili ta'kiben bir saat ilerisinde mevzû' bir kaplı ile sisâm ceziresi kazâ-i hutût-ı telgrâfiyesine rabt olunmuştur.

Kasabanın limân medhalinde ve garb cihetine düşen mevkiinde sâbit bir fenâr merkûzdur. Mezkûr fenârın ziyâsı sekiz mil mesâfe-i bahriyyeden rü'yet olunur.

Kuşadası'nın Sisâm karşısında ve sâhil cihetinde Girid muhâcirini için üç yüz on yedi senesinde yüz bâb hâne taraf-ı hükümet-i seniyyeden te'sîs edilerek dört yüz yirmi nefer zükûr ve inâs tavgîn ve ikâme edilmiş ve bu karyenin Osmâniyye tesmiyesine müsâade-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhi şâyân buyurulmuştur.

(Kazânın Ahvâl-ı Zirâiyye ve Mahsûlât-ı Arziyyesi)

Tabîat arâzisi ve mizâc-ı havâ bu kazâda her nev'-i mahsûl yetiştirmeğe müsâittir. Usûl-ı zirâat terakkiyyât-ı hâzıra ile mütenâsib değilse de menâfi-i takdîr edilen demir sapanların isti'mâli taammüm etmiştir. Zâten sâha-i zirâat vâsi' olmadığından topraklar dinlendirilmez. Zirâatta münâvebe usûlü câridir.

Kazânın Kuyumcu ve Civâşir ve Arvâlya gibi karyelerinde oldukça cesîm çiftlikler ve arsada bunlarda da zirâat tarz-ı kadîm-i vechle icrâ olunmaktadır. 621 kilometre terbîindeki kazâ arâsinin 210 kilometre murabbaî mevrû' olup 315 kilometre murabbaî nâ-kabil zirâattır. Bakiyesini de ormanlar teşkîl eder. Mahsûlât-ı arziyye-i seneviyyeden buğday, arpa, yulâf, çavdar, darı,

Mısır, burçâk nohud ve bakla gibi mütenevviasi 2925721 guruş kıymet-i vasatiyyede, pamuk, sisâm ve tütün gibi nebâtât-ı sînâiyyesi dahi 3182480 guruş râddesinde muhammen bulunmuştur. Ceviz, armud, incir, portakal, mandalin ve sâire gibi eşcâr-ı müsmire-i hâsılât-ı seneviyyesi de 1244620 guruş kıymet-ı vasatiyyesinde ve mahsûlât-ı hayvânîyyesi ise 1166302 ve mahsûlât-ı lebeniyyesi dahi 795000 guruş râddesinde tahmîn olunur. Husûsi dutluklar olmadığı gibi pek müteferrik ve cüz'î tohum atılmakta olduğu cihetle koza ve ipek hâsılâtı pek cüz'idir. Bal hâsılât-ı seneviyyesi tahminen 76683 guruş ve balmumu hâsılâtı da 17500 guruş kıymetindedir. İncir hâsılât-ı seneviyyesi 1090000 kilo gram râddesinde olup mecmûu 7177000 guruş kıymet-i muhammenesindedir. Umûm-ı kazânın vâridâtı 10226006 guruştur.

Bâlâda derc-i sûtûn edildiği üzere mahsûlât-ı arziyyenin başlıcası buğday, arpa, yulâf, bakla, darı, çavdar, pamuk, tütün ve mağrusatı da incir ve üzüm zeytinden ibârettir. Üzüm mahsûlü vaktiyle kazânın en zengin menâbi'-i servet-i zirâiyyesinden iken 312 senesinde ârz olan Filoksera ile yirmi bin dönüm mikdârı bâğ harâb olmuş olduğundan hâsılâtı bi't-tabi' tenâkus etmiş ise de cüz'idir. Sâye-i ma'mûriyyet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhide icrâ edilen teşvîkât ve himâmet ile peyderpey Amerika Asma Çubukları ile ez ser-i nev ihyâ olunmakta ve karîben sâbıkı râddesinde hâsılât alınacağı me'mûl bulunmaktadır. Kuşadası üzümleri bi'l-hassa şarâbcılıkta hâiz-i revâctır.

Ahâlî-i kazâ tabiiyet-i mevkiiyyenin kabiliyyet ve menâfiini bi't-takdîr yeniden ve tevsîân zeytinlikler te'sîs ve ihdâsına ihtimâm eylemekte olmasıyla hâsılât-ı sene bi-sene tezâyüd etmektedir. Zeytin hâsılâtı âtiyen kazânın menâbi'-i servet-i zirâiyyesinden en mühimini teşkil edeceğin de iştibâh yoktur. Sene-i hâliye zeytin hâsılâtı 500000 guruş râddesinde tahmîn olunmuştur.

Kazânın menâbi'-i servet-i zirâiyyesinden biri de tütündür. Nefâset-i mahsûsayı hâiz olan tütünler bi'l-hassa Amerika, Almanya, Rusya ve bir mikdârı Tunus

ve İskenderiye'ye imrâr olunur. Sene-i hâliyyede 394299 kilo gram tütün alınmış ve bunun mecmû'-ı kıymeti de 2942990 guruşa bâliğ olmuştur.

Pamuk zer'ıyyâtı günden güne tevsî' olunmakta olduğu hâlde bâğçivâncılık pek geride kalmıştır.

(Meskûkât-ı Mütedâvile)

Meskûkât-ı mütedâvile Osmânî altınıyla mecîdiyye ve aksâmıdır. Beyne'l-tüccâr Fransız ve İngiliz meskûkât dahi mütedâvil — ve evzân ve ekyâl-ı atîk olarak müsta'meldir.

(Panâyır ve Pâzâr)

Dâhil-i kazâda bazı panâyırlar kurulmakta ise de bunlar ma'mûlât teşhîrine ve eşyâ-yı ticâriyye ahz ü i'tâsına mahsûs değildir. Her sene Pâskâlyâ'nın yirmi ikisine müsâdif olan günde Ayâsuluğ kurbunda küşâd olunan panâyır bu kabîldendir. Üç gün devâm eden mezkûr panâyıra etrâf ve kasabâttan yüzlerce kesân gelmektedir.

(Umûr-ı Belediye)

Kuşadası kasabasının vâridât-ı belediyyesi 1323 senesine mahsûs bütçede (28587) guruş olarak gösterilmiş ve ol suretle de tevâzün ettirilmişdir. Şehir medhalinde Gâzhâne ile derûn-ı kasabada Çifte Hamâm belediyyenin başlıca akarâtındandır.

Esvâk muntazam kaldırımlarla mefruştur ve geceleri fenâr-ı îkadiyla tenvîr edilir.

(Vesâit-i Nakliyye ve Mikdâr-ı Hayvânât)

Söke ile Kuşadası ve yine Kuşadası ile Ayâsuluğ arasında mahsûlât-ı arziyye ve eşyâ-yı ticâriyye hemân kâmilten develerle nakl edilir. Avrupa eşyâ ve ma'mûlâtı umûmîyyetle denecek derecede idhâl olunmaktadır.

Dâhil-i kazâda 662 aygır ve kısrak, 95 idiş bârgîr, (117)ester, 4759 boğa ve inek ve mânda, 9640 ganem, 20506 keçi, 516 deve, 81 canavâr, 1726 re's merkeb mevcûttur.

(Umûr-ı Maârif)

Nefs-i kasabada bâb rüşdiyye mektebi olduğu gibi zükûr ve inâsa mahsûs müteaddid mekâtib-i ibtidâiyye de vardır. Mekâtib-i ibtidâiyye Maârif Komisyonu ma'rifetiyle idâre olunmaktadır.

Merkez kazâ mekâtibine müdâvim etfâl-ı zükûr ve inâsın mecmûu 319 neferden ibârettir. Româlîların da zükûr ve inâsa mahsûs rüşdiyye tadrîsâtı derecesinde iki bâb mektebi olup bunlara müdâvim etfâlin adedi de 279 neferdir. Ermenilerin bir mektebi varsa da esâsen cemâatleri efrâdı kalîl ve talebesi 20 kişiden ibâret olmağla zükûr ve inâs bir dersihâne de ikâme ve tadrîs olunmaktadır. Musevilerin kezâlik zükûr ve inâs için ayrı ayrı mektepleri olmayıp bunlarda bir yerde ta'lîm ve tadrîs edilmektedir. Etfâl-ı müdâvimi 13 şâkirdir.

(Ormanlar)

Kazânın ihtivâ ettiği ormanlar 96 kilometre ittisâındadır. Dağlarda kilitli çam ve hüdâ-yı nâbit zeytin eşcârıyla az mikdârda pırnal ve eşcâr-ı hasîse-i sâire bulunur. Senevi 131 metre mik'ab kereste ile 235600 kilo kömür i'mâl olup bunların bir kısmı ihtiyâcât-i dâhiliyye sarf ve bakiyyesi de Sâkız ve sevâhil-i sâireye ihrâc olunmaktadır. Kazâ Orman İdâresi'nin vâridât-ı seneviyyesi 30000 guruş râddesindedir. Dâhil-i kazâdan ve Söke'den Çaklı ormanlarına mevsim mahsûsunda pek çok arı kovanları nakl edilerek balcılık yüzünden de hayli istifâde edilir.

(Nehirler)

Kazânın şâyân-ı tezkâr nehri Küçük Menderes olup şimâlden ve Kozpınâr cihetten hudûd-ı kazâyâ dâhil olarak on sekiz kilometre imtidâdla Dalyan Körfezi'ne

dökülür. Saki arâzi husûsunda istifâde edilemediği gibi bazı seneler taşarak Civâşir, Kuyumcu ve Ayâsuluğ'un bir kısmını istîlâ ile mezruâta hisâr dahi îras eder. Dâhil-i kazâda bazı sazlıklar istisnâ edildiği hâlde hâiz-i ehemmiyyet-i göller yoktur.

(Dağlar)

621 kilometre terbiinde bulunan tabiiyet-i arâzi-i kazâ-i sâhil ve şîmâl-i cihetlerinde müstevî ise de ekseriyyetle dağlar, ufâk ve büyük tepeler medîd vâdilerden müteşekkildir.

Sâhile muvâzî olarak kazânın müntehâ-yı cenûbisini teşkîl eden ve Dibburun'undan Söke'ye doğru imtidâd eyleyen Gümüşdağı ile Çâklı silsile-i cibâli kadîmen Mikâl nâm-ı umûmîyyesiyle yâd olunmakta ise de hâl-ı hazırda mevkiî ve husûsi nâmlarla tesmiye olunmaktadır. Bu dağların dâhil-i kazâda sath-ı bahirden en yüksek noktası 1200 metredir. Ayâsuluğ kurbunda bulunan Solimos Dağı'nın zirvesi ise 2218 metre mürtefidir.

Çâklı ve Gümüş dağları zirveleri şitânın şiddetli hüküm-fermâ olduğu bazı seneler istisnâ edildiği hâlde kar dahi nüzûl etmez.

(Maâdin)

Kazâ maâdin husûsunda servet-i tabiiyyeye mâliktir. Aziziye karyesiyle civârından külliyyetle sinin ve fîradan beri zımpara ma'deni ihrâc ve Avrupa'ya imrâr olunmaktadır.

Kasabanın cihet-i cenûbiyyesinde ve üç saat mesâfede bulunan Tırha karyesinin eteklerinde kömür ma'deni ocakları vardır. Buradan sâhilde kâin Plaka mevkiinde fabrikalar ve müştemilât-ı sâire vücûda getirilmiş ve nakliyyât için demiryolu yapılarak sâhib-i imtiyâzı tarafından elli bin Osmânlı

lirası kadar bir meblağ-ı sarf edilmiş ise de ihrâc edilen kömür lignit nev'inden olduğu cihetle masârifine tekabül edemediğinden ameliyyât-ı ihrâciye ta'til olunmuştur. Maa hazâ ümidler bi'l-küllîye münkâtı' olmuş olmayıp bu ocakların işletilmesiyle de bi'l-hassa ada için menâfi'-i azîme husulü tabiidir.

Bundan mâ-adâ dâhil-i kazâda kalamın, çinko, demir, arsenik, mângânez, antimon, krom, sîmli kurşun ve civa ma'denleri de vardır. Mevcûdiyyetleri hüsn edilen işbu ma'denlerin taharri işletilmesi için mürâcaat dahi vuku' bularak muâmeleleri cereyân etmektedir.

(Miyâh Ma'deniyye)

Nefs-i Kuşadası kasabasının cenûb cihetinde ve bir saat mesâfede âsâr-ı atîkadan bir kemerle mestûr beş metre murabbında ve bir buçuk metre umkunda ve havuz şeklinde mevcûd bulunan miyâh-ı ma'deniyyenin harâreti eyyâm-ı sayfda on beş derecededir. Terkîbât-ı kimyeviyyesinde kibrîtiyyet magnezi, kibrîtiyyet-ı sûd, hâmız-ı kibrit gibi emlâh bulunarak emrâz-ı cildiyyeye nâfi'dir. Yine kasabadan takrîben bir saat kadar mesâfede, sâhil-i deryâda İçme nâm-ı tepenin eteğinden neb'ân ile denize cereyân eden bir mâ' ma'deni daha mevcûttur. Kibrîtiyyet magnezi, kibrîtiyyet-i sûd, kılör sodyum ve magnezyum gibi terkîbâtı hâvî ve müshil gibi müessirdir. Ancak terkîbât-ı ma'deniyyesi az mikdârda olduğundan iki litre kadar içilmedikçe te'sîri görülemez. Tinya, emrâz-ı ma'deniyye em'a hastalıklarına nef'î mücerrebdir. Mevsim-i sayfda bi'l-hassa hâricden bir hayli züvvâr ve merzâ vürûdla miyâh-ı ma'deniyyenin te'sîrât-ı şifâiyyesinden istifâde ederler. İşbu iki ma'denin üzerleri örtülü binâ içerisine alınmak ve züvvâr ve merzânın esbâb-ıistirâhatleri te'mîn edilmek için şimdilik baraka şeklinde dâireler vücûda getirilmesi belediyye dâiresince te'emmül olunmaktadır.

(Ayâsuluğ Nâhiyesi)

Hey'et-i idâresi yukarıda gösterilen Ayâsuluğ nâhiyesinin merkezi Çirkince karyesidir. Bini mütecâviz hâne-yi câmi' olan karye-i merkûme sekenesi kâmil Rûm olup lisân-ı mâderzâdları Türkçe olmakla olmağla bu lisânla ve şive-i kadîmi ile tekellüm ederler. Karye sokakları pek dar ise de bir dağ tepesinde mebnî olduğundan havâsı sâf ve suları lezîzdır. Bu karye sekenesinin bâğçe ve mezraaları Ayâsuluğ civârında ve ova dâhilinde ve cibâl eteklerinde bulunduğundan yazın umûmiyyetle denecek derecede Ayâsuluğ'a inerler.

Ayâsuluğ Aydın hattı üzerinde ve Çirkince'ye bir buçuk saat mesâfede bir karyedir. Sekenesi İslâm ve Rûm olup günden güne tevessü' etmektedir. Şimdi bir karye hâlinde bulunan Ayâsuluğ mevki'an pek büyük ehemmiyet-i târihiyyeyi hâizdir.

Efes'te ilk def'a olarak havâriyyundan beyne'l-nasâra Ayos Teologos) nâmıyla meşhûr olan Yuhanna tarafından Hristiyân ma'bedi te'sîs edilmiş ve münâsebetle Ayâsuluğ o nâma izâfetle söylenmekte bulunmuştur.

Efes ve yahûd Kâdîm Ayâsuluğ harâbeleri karye-i mezkûrenin şimâl-i şarkisinde ve üç kilometre ba'dındadır. Pek büyük bir şöhrat ve ma'mûriyyet kesb etmiş olan Efes şehrinin bulunduğu mevki'a kadar vaktiyle deniz mümted idi. Mürûr-ı zamanla ve Küçük Menderes Nehri'nin nakl edildiği enkâz ve nakliyyât-ı arziyye ile mevki'-i mezkûr şimdi sâhilden beş kilometre uzaktadır. Efes şehri eski bir zamanda havâlinin sekene-i kadîmesi olan Kâryâhlılar tarafından te'sîs olunmuştur. İyonyalılar zamanında büyük bir şöhrat ve ma'mûriyyete mazhar ve ale'l-husûs kamerden kinâye olan (Diana) ilâhesine mahsûs olan bir ma'bedi dünyanın acâib-i seb'ası i'dâdına geçmiş idi. Bu ma'bed o zamanlar mevcûd olan akvâm-ı medeniyyenin cümlesince ma'lûm ve meşhûr idi. Hükümdârân-ı hîn inşâsında girânbahâ hediyeleri göndermişler ve bu suretle (Diana) misilsiz bir müşhir-i nevâdir olmuştu. Muhakkakât-ı târihiyyedendir ki (Diana) Ma'bedi'nin ameliyyât-ı inşâiyyesi 726 sene imtidâd etmiştir. Ma'bedin derûnunda ismine izâfetle yâd edilen, Dian ilâhesinin

bir heykeli vardır ki âsâr-ı nefisenin en bedîilerinden olmakla şöhret almış olan bu heykelin altından olduğu da mervîdir.

Diana hitâm-ı inşââtından kırk elli sene sonra (Erostrate) Erostrât nâmında biri tarafından kasten ihrâk edildi. Merhumun, bu hareketi ibka-yı nâm maksadıyla irtikâb ettiği ve harîkin İskender'in doğduğu geceye müsâdif olduğu rivâyât-i târihiyyedendir.

(Efes) en şöhret-i kadîmesi ne ehemmiyyet-i ticaretinden, ne mükemmeliyyet-i zâyî'inden olmayıp sarf (Diana) ya mâlikiyyetinden neş'et ettiği cihetle Efesliler bu ma'bed-i kıymetdârlarının yanmasından son derece müteessir olmuşlar ve daha mükemmel bir ma'bed binâsıyla memleketlerine şöhret âlemgîrini muhafaza etmek için fevka'l-âde fedâkârlıkları göstermişlerdir. Kadınlar zînetlerini, fakirler kuvvetlerini, zenginler olanca servetlerini sarf ederek yeni bir ma'bed daha inşâ ettiler. Bu da eskiden hiçbir vechle geri kalmamış, belki ondan daha mükemmel olarak ma'bedi kendi ismine izâfetle yâd etmeleri şartıyla bütün masârif-i inşâiyyeyi deruhte edeceğini söylemiş ve fakat cevâb-ı muvâfakat alamamış olup şu kadar ki ma'bedin bir mahalline İskender'in gayet musanna' ve câlib-i hayret bir resmi tersîm edilmiştir.

İyonya Româlîlar elinde bulunduğu zamanlarda İmparâtorun (Diana)nın olanca servet-i mevcûde ve âsâr-ı nefisesini Româ'ya nakl ettirmiş idi. Bi'l-âhire Bizâns hükümdârı Konstantin zamanında ma'bed-i mezkûr büsbütün hedm ve enkâzı Ayâsofya'ya mevâd-ı inşâiyye olmak üzere nakl edildi.

Bu şehir-i kadîm harâbesinde bundan yirmi yedi sene makdem İngiltereli Mi'mâr Mösyö Vûdâ ma'rifetiyle icrâ edilen hafriyyât [Diana] Ma'bed-i meşhûru mevkiinin keşfi ile netîce-pezîr olmuş idi. Bunun keşif ve ta'yini muvaffakiyyet-i mühimmedendir.

Ayâsuluğ gibi bunca asır merkez-i medeniyet hükmünde bulunan bir mahalde pek çok âsâr-ı makbûlenin medfûn olması tabîi görûlmesine mebni Avusturya Hükûmeti nâmına Viyana Akâdemisi a'zâsından Benderof ma'rifetiyle orada ba-ruhsat-ı resmîyye-i hafriyyât icrâsına devâm edildi. Üç sene evveline gelinceye bir hayli âsâr-ı kıymetdâra destres olunmuş ve bunların kısm-ı a'zamî olan tunçtan ma'mûl heyâkil ve evânî hakikaten nevâdir-i âsârdan bulunmuştur.

Ayâsuluğ hafriyyâtına el'ân devâm olunarak evvelki sene başlıca tiyatro mahalli keşf ve zâhire ihrâc olunmuştur.

Bu harâbelerin civârında bulunan câmi'-i şerif enâfis âsâr-ı atîka-i Selâmiyye'dendir. Selçukiler zamanına âid olduğu kapısı üzerindeki kitâbe ve hutût-ı muharrereden anlaşılan câmi'-i şerif-i mezkûrun yeşil mermer sütûnları hep (Diana)nın metrûk sütûnlarıdır.

Ahîren ba-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî hafriyyâta me'zûn bulunan Avusturyalılar tevsî'-i taharriyyâtla şehir-i kadîmin musanna' ve muazzam âsârını da zâhire çıkarmışlardır. Bu münâsebetle pek mühim ma'lûmât-ı târihiyye dahi elde edilmiştir. Çıkarılan âsâr-ı kıymetdâr Müze-i Hümayûna nakl olunmakta ve her sene binlerce ecânib ve yerli züvvârı bu harâbeleri seyr ü temâşâ için Ayâsuluğ'a vürûd etmektedir.

MENEMEN KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Hüseyin Emrâh Efendi	Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânenen Me'zûn
Nâib Mehmed Nâsîh Efendi	Mâl Müdürü Ali Rızâ Efendi
Müftü İbrâhim Edhem Efendi Altın Liyâkat	Tahrîrât Kâtibi Şükrü //
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib Müftü Efendiler	A'zâ-yı { Hâfız Mehmed Efendi
{ Mâl Müdürü Efendi	{ Müntahabe Rif'at //
{ Tahrîrât Kâtibi //	{ Dimitrâki //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Kadri Efendi	A'zâ Hâfız Bâki Efendi
// Hâcî Mustafa //	Kâtip Tâhir //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Müftü Efendi	Altın Liyâkat Madalyası
A'zâ Hâfız Mehmed Efendi	A'zâ Eşref Efendi
// Ahmed //	// Rif'at //
Kâtip ve Sandık Emîni Şemseddin Efendi	
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Hâfız Bâki Efendi	A'zâ Abâcî Yorgâki Efendi

(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	A'zâ Dimitrâki Efendi
— Bidâyet Kalemî —	
Başkâtip Rif'at Efendi Kâtib-i Sâni Mehmed //	Müstantik Muâvini Hüseyin Efendi Mukavelât Muharriri Rif'at //
— Mâl Kalemî —	
Mâl Müdürü Muâvini Muhyiddin Efendi Sandık Emîni Kâmil Efendi	Refiki Kadri Efendi
(Zirâat Bânkası)	
Reis Feyzi Efendi A'zâ Hilmi // // Emin //	A'zâ Nikolâki Efendi Kâtip Arşâk // Refik Cafer Fâzıl //
Mikdâr-ı Sermâye: 3851642 Guruş	
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Feyzi Efendi	
A'zâ Tâhir Efendi // Hilmi // // Hâcî Mustafa Ağâ // Kasabalı Nikolâki // // Mihâlzâde Nikolâki // // Çelebi Tarânto Efendi	Kâtip ve Sandık Emîni Mehmed Efendi Tabîb Memiş Râsim // Komiser Mahmûd Ağâ Çavûş Emim Efendi Mi'mâr Hiralambo Vâridât-ı Belediye 112730 Guruş
(A'şâr İdâresi)	
Me'mûr Cemîl Efendi	
Başkâtip Niyâzi Efendi	İkinci Kâtip Ferid Efendi

(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Kadri Efendi	
A'zâ Feyzi Efendi // Emin //	A'zâ Münhal // Rubin Efendi
(Suyolu Komisyonu)	
Reis Hâfız Mehmed Efendi	
A'zâ Hasan Efendi // Hilmi //	A'zâ Rif'at Efendi Kâtip Şükrü //
(Deş-bân İdâresi)	
Reis Ali Efendi	
A'zâ Rif'at Efendi // Hâfız Mehmed // // Sâlihîzâde Hâfız Halil Efendi // Hâcî Karakâş Mustafa Ağâ	A'zâ Bekir Efendi // Güzelhisârlı Panâyot Efendi // Alâgözlü Berâşkoh // // Kastioğlu Kasti //
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Zâbıta Me'mûru Yüzbaşı Ali Rızâ Efendi } Gümüş İftihâr Madalyası } Nüfus Me'mûru Mâhir Efendi Tapu Kâtibi Abdurrahman // Telgrâf ve Posta Müdürü Haydar // Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Ziyâ Efendi Evkâf Vekili Hâcî Mahmûd Fuad Efendi } Gümüş Liyâkat }	Adaçiftlik Hümâyûn Şubesi Me'mûru } Seyyid Efendi } Polis Komiseri Ömer Efendi Nüfus Kâtibi Ahmed // Rûsûmât Me'mûru Hüseyin // Reji Me'mûru Hamdi Bey Orman ve Ondalık Me'mûru Ali } Rızâ Efendi }
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Eşref Efendi Muallim-i Sâni Bekir Efendi Gümüş Liyâkat	Bevvâb Mustafa Nuri Efendi Aded-i Şâkirdân 69

(İbtidâî-i Zükûr)	
Muallim-i Evvel Mahmûd Fuad Efendi Gümüş Liyâkat	Muallim-i Sâlis İdris Efendi
Muallim-i Sânî Abdullah //	Muallim-i Râbi' Âkif //
Bevvâb Nâzım Efendi	Aded-i Şâkirdân 171
(İbtidâî-i İnâs)	
Muallime-i Ūlâ Makbûle Hânım	Bevvâbe Âyşe Hânım
Muallime-i Sâniye Kâmile //	Aded-i Tâlibât 70
(İbtidâî-i İnâs Şubesi)	
Muallime Emine Hânım	Bevvâbe Hadice Hânım
Adet-i Tâlibât 36	
(Me'mûrin-i Askeriyye)	
— Redif 45'inci Âlâyın Dördüncü Menemen Tâburu —	
Binbaşı Âtîf Bey	Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları 4 ع 5 م
Kolağâsı Hüseyin Hüsni Bey	Yunan Madalyası
Tâbur Kâtibi Süleymân Fehmi Efendi	// //
Mülâzım-ı Ūlâ Debbüy Me'mûru Emin Efendi	// // 5 م
Birinci Bölük Yüzbaşısı Refîk	// 5 م
// // Mülâzım-ı Evvel Mehmed	// Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları
// // Mülâzım-ı Sânî Lutfî	//
İkinci Bölük Yüzbaşısı Tâhir	// Yunan Madalyası 5 م
// // Mülâzım-ı Evvelî Süleymân Sırrî Efendi	
// // Mülâzım-ı Sânî Muhyiddin	//
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı İsmâil Zühdi	//
// // Mülâzım-ı Evvelî Mahmûd Şükrü	//
// // Mülâzım-ı Sânî Yusuf	// 5 م

Dördüncü Bölük	Yüzbaşı	Osmân	Efendi	Yunan Madalyası
//	//	Mülâzım-ı Evvelî Mehmed Şerif	//	
//	//	Mülâzım-ı Sâni Hasan	//	
Süvâri Takım Zâbıtı	Ali Haydar		//	
— İzmir Âlâynın Cedîd-i Redif Birinci Menemen Tâburu —				
Tâbur Kumandanı	Binbaşı	Hüseyin Hüsni Efendi		
Birinci Bölük Kumandanı	Yüzbaşı	Ârif	Ağâ	Yunan ve Liyâkat Gümüş Madalyalar 5
İkinci	//	//	Mülâzım-ı Evvel Ahmed	//
Üçüncü	//	//	//	Mustafa Hayri Efendi 4
Dördüncü	//	//	//	İsmâil Hakkı //
— İzmir Âlâynın Cedîd-i Redif Dördüncü Menemen Tâburu —				
Tâbur Kumandanı	Kolağâsı	Mustafa Ziyâ	Efendi	Yunan ve Gümüş Madalyaları
Birinci Bölük Kumandanı	Mülâzım-ı Evvelî	Mehmed Nuri	//	//
İkinci	//	//	Sâni İbrâhim Zeki	//
Üçüncü	//	//	Evvelî Hâcî Mahmûd Bey	Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları
Dördüncü	//	//	Sâni İsmâil Hakkı Efendi	
— Menemen Kazâsının Nüfusu —				
Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn	
İslâm	1661	1945	3606	
Rûm	1870	2159	4029	
Ermeni	52	57	109	
Musevi	196	196	392	
Tebaa-i Ecnebiyye	68	85	153	
Yekûn	3847	4442	8289	

— Menemen Kazâsının Nüfus-ı Umûmiyyesi —

Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	8323	8938	17261
Rûm	3453	3742	7195
Ermeni	52	57	109
Musevi	196	196	392
Tebaa-i Ecnebiyye	68	85	153
Yabancı	205	740	945
Yekûn	23397*	13758	26055

— 323 Senesi Nüfus Vukuâtı —

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk	Nakl-i Mekân
261	247	194	24	284

— Emâkin-i Emîriyye ve Hayriyye —

Hükümet Konâğı		Karagolhâne		Zirâat Bânk İdâresi	
1		3		1	
Düyûn-ı Umûmiyye İdâresi		Dâire-i Askeriyye		Redif Debbüyü	
1		1		1	
Telgrâfhâne	Dâire-i Belediyye	Câmi’-i Şerif	Mescid	Tekye	
1	1	6	6	2	
	Kelisâ	Havrâ			
	4	1			

— Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi —

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Medrese	Fabrika [1]	Ta'sîrhâne
1683	337	6	3	4	3	3

[1] İşbu fabrikalar pamuk tasfiyesiyle un tahnına ve zeytin ta'sîrine mahsûstur.

* İnâs yekûnu 12297 olmalıdır.

— Vâridât-ı Umûmiyye —

Kazânın 323 senesi vâridât-ı umûmiyyesi (3647254) guruştur.

— Menemen Kazâsının Mevki'-i Coğrâfisi —

Mevki'-i Coğrâfî — Menemen kazâsı şimâlen: Bergama, şarkan: Mağnisâ, cenûben: İzmir Körfezi, garben: Çandarlı ve Foça ile mahdûd ve (50) karyeyi müştemeldir.

— Merkez Kazâ —

Merkez Kazâ — Menemen kasabası olup İzmir'in şimâl cihetinde ve merkez vilâyete şimendüferle birçok ve berren altı saat mesâfede ve (48) derece (40) dakika arz-ı şimâli ve (24) derece (25) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve sath-ı bahirden on beş metre mürtefidir.

— Menemen Kazâsının Kurâ-yı Mülhakası —

Kâklic, Sâsâlı, Süzbeyli, Tuzcullu, Kesik, Musabey, Balâtcık, Harmândalı, Koyundere, Yahşelli, Mirâlem, Göktepe, Değirmendere, Bârgir, Alaniçi, Ayvacık, Süleymânlı, Telekler, Görece, Bozalân, Turgutlar, Çukur, Hasanlar, Yelek, Doğa, Yanık, Buruncuk, Turkelli, Helvâcî, Çanak, Boz, Sâmurlu, Güzelhisâr, Çâltıldere, Öküz, Yemişli, Asârlık, Hâvuclar, Çâvûş, İğnedere, Hâtundere, Çoraklar, Karazeytin, Balâtcık, Yenice, Çakal, Seyrek, Ulucak, Ali Ağâ Çiftliği, Arab Çiftliği.

(Panâyır ve Pazarlar)

Menemen kazâsı dâhilinde başlıca panâyır olmayıp merkez kazâda her Pazar ertesi günü pazar kurulur.

(Meskûkât)

Kazâ-i mezkûrede mecîdiyye (33) ve lira-yı osmânî (178) guruşa tedâvül eder ve meskûkât-ı sâire bu hesâpla alınıp verilir.

(Evezân ve Ekyâl)

Dâhil-i kazâda evzân-ı atîka isti'mâl ve mekîlâtta altı buçuk İstâbul kilesi bir kile i'tibâr olunur.

(Zirâat ve Ticâret)

Menemen kazâsında başlıcası şâir olmak üzere hinta, bakla, akdarı, mısır, burçak, nohud, pamuk, bostân ve sâire zirâat olunduğu gibi arâzinin (120000) dönümü a'lâ ve (66000) dönümü evsat ve (40000) dönümü ednâ i'tibâr olunur ve bereketli senelerde a'lâ bir dönüm tarladan (30) İstâbul, kilesi kadar şâir alınabilir. Bundan başka dâhil-i kazâda palamut ve zeytin ve meyân kökü dahi hâsıl olunduğu gibi kiremid, desti, çömlek ve sâire dahi i'mâl olunur. Son senelerde kazâ-i mezkûr dâhilinde çekirdeksiz üzüm bağları dahi yetiştirilmeğe başlanmıştır. Mahsûlâtın kısm-ı a'zamî ihrâc olunduğu gibi sâbun ve şeker ve emsâli havâyic-i zarûriyye ve Akmeşe hâricden celb edilir.

— Dâhil-i Kazâda Külliyyetle Zar' Olunan Hubûbât —

Buğday, arpa, bakla, burçak, anâson, sisâm, mısır dârı, akdarı, bostân, pamuk, Hind pamuğu, araka, lâfîr, mercimek, böğrölce, kumdarı ve alef.

(Ormanlar)

Menemen kazâsında 28 kilometre murabbaî kadar orman olup bunlardan ancak ihtiyâcât ahâlîye kâfi hatab ve kömür tedârik olunur.

— Menemen'in Ahvâl-i Târihiyyesi

Menemen kazâsı vilâyetin âsâr-ı atîka cihetinden pek ziyâde şâyân-ı ehemmiyyet bir kısımdır. Gerçi kazâ dâhilinde mürûr-ı zaman ile birçok harâbeler nâ-bûd olmuş, hatta yerlerini ta'yin etmek bile müstahil bulunmuş ise de diğer bir takımları el'ân mevcûd ve meşhûttur. Ezcümle kadîm (لاريسا) (Larisa) (تمنوس) (Temnos) (نه نونيخوس) (Néonytchos) şehirlerinin mahalleri muayyen ve bazı bakayâ-yı âsârı müsâdif-i inzârdır. Menemen'in cihât-ı sâhiliyesi vaktiyle şimdiki kadar dolgun olmayıp bugünkü Çaltılıdere karyesi civârındaki arâzinin bulunduğu mahal kable'l-milâd, (Agâmennon)un Troya'ya giderken uğradığı ve ma'bûdlarının nâmına büyük bir kürsi binâ ettirdiği Ahakos (Acheus) limânı idi.

Româ İmparâtoru Tiber zamanında bir hareket arzı ile harâb, ba'dehû tekrar binâ edilmiş olan Mirinâ (Myrina) şehr-i kadîminin harâbeleri dahi Menemen dâhilindedir. (1880) târihinde Fransa ulemâsından Mösyö (Sâlonon Renâk) tarafından mezkûr harâbe dâhilinde hafriyyât icrâ edilmiş ve edilen bazı evânî ve heyâkil bu şehr-i kadîmin ahvâl ve sekine-i târihiyyesi hakkındaki ma'lûmât-ı mevcûdeyi bir kat daha tenvîr eylemiştir.

Menemen şimâl-ı garbî sâhiline düşen ve'l-halet-i hazâ dolmuş olması sebebiyle vaziyet-i kadîmesini ta'yîn bile kabil olamayan meşhûr Syme (Cymé) Limânı dahi kazâ dâhilindeki bilâd-ı târihiyyeden olup Eski Eolya kıt'asının en faâl ve ticâretgâh bir şehri olan (Syme) on beşinci asr-ı milâdiye kadar ma'mûriyyetini muhâfaza etmiş ve selâtin-i izâm-ı Osmâniyye'den cennet-mekân Sultân Mehmed Hân-ı Evvel Hazretleri tarafından zabt ve teshîr buyurulmuş olup havâsının vehâmeti yüzünden ahâlîsinin dağılması sebebiyle harâb ve metrûk kalmıştır.

İran ceneralerinden تاحوس (Tahos) tarafından te'sîs edilmiş Bergama Kralı Üçüncü Attâl'ın* Româlîlara karşı açtığı muhârebede es harekâtı olmakla

* Üçüncü Attâlos

şöhret kazanmış olan Levkâe (Levcaé) şehir-i kadîmi dahi şimdiki Karabaş Tuzla denilen mahalde idi.

Nefs-i Menemen birçok âsâr-ı atîka ulemâsı tarafından (تمنوس) (Temnos) şehri olmak üzere kabul edilmiş ise de kuyûd-ı târihiyyeye nazaran Temnos ile şimdiki Menemen'in mahalleri bir olmayıp Temnos Gediz'in sâhil-i yemininde kâin olmak lâzımdır. Binâen aleyh Gediz'in sâhil-i yesârında olan Menemen mevki' i'tibâriyle âsâr-ı atîkaca o derece hâiz-i ehemmiyyet değildir.

NİF KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Hasan Tahsin Efendi Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhâne Me'zûnlarından	
Nâib Mustafa Hayreddin Efendi	Mâl Müdürü Mustafa Efendi
Tahrîrât Kâtibi Mustafa Fâzıl Efendi	
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye {	A'zâ-yı Müntahabe {
Nâib ve Müftü Efendiler	Hüseyin Efendi
Mâl Müdürü Efendi	Hasan Bey
Tahrîrât Kâtibi //	Vângel //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Mustafa Efendi	A'zâ Hâfız Ali Efendi
A'zâ ve Sandık Emîni Hasan Bey	// Hâfız Ahmed //
// Mustafa Efendi	Maârif Kâtibi Mustafa Fâzıl //
(Mâl Kalemi)	
A'şâr Me'mûru Ali Besim Efendi	
A'şâr Başkâtibi Dâvud Efendi	İkinci Kâtip Yusuf Efendi
1655755 Maa Zeytin Hubûbât ve Üzüm A'şârı	
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Hâfız Osmân Efendi	A'zâ Prâşko Efendi

(Bidâyet Kalemî)	
Başkâtip Cemâl Efendi Kâtib-i Sâni Sâlih //	Müstantik Muâvini Mehmed Şefik Efendi Mukavelât Muharriri Cemâl //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Mustafa Efendi	
A'zâ Hacı Hasan Efendi // Hasan Ağâ // Nikolâki //	A'zâ Yorgi Efendi Tabîb Kastî // Kâtip ve Sandık Emîni Hafız Halil Efendi
(Zirâat Bânkası)	
Reis Nazif Efendi	
A'zâ Hasan Efendi // Yorgi // // Koko //	Muhâsebe Kâtibi Ali Haydar Efendi Refîki Mehmed Tevfik // Tahsildâr Hasan Hüsni //
Mikdâr-ı Sermâye (3141140)	
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Hüseyin Efendi	
A'zâ Hasan Bey	A'zâ Nikolâki Efendi
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Kemâleddin Efendi Tapu Kâtibi Mehmed // Refîki Mustafa // Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Emin // Polis Komiseri Mehmed Şevket //	Zâbıta Me'mûru Mehmed Efendi Şer'iyye Kâtibi Hâfız Ahmed // Nüfus Kâtibi Mustafa Şükrü Efendi Reji Me'mûru İbrâhim // Orman ve Ondalık Me'mûru Neş'et //
(Nif Kasabası Mekteb-i Rüşdiyyesi)	
Muallim Hâfız Ahmed Efendi	Şâkirdân 37
Kazâda Merbût Kurâki Mekâtib-i İbtidâiyye (45)	

(Kızılcalı Karyesi Mekteb-i Rüdiyyesi)			
Muallim-i Evvel Ali Rızâ Efendi		Muallim-i Sânî Hüsni Efendi	
Aded-i Şâkirdân 40			
(Mekteb-i İbtidâî)			
Muallim-i Evvel Mustafa Nuri Efendi		Muallim-i Sânî Mustafa Efendi	
Aded-i Şâkirdân 75			
(İbtidâî-i İnâs Mektebi)			
Muallime Zehrâ Hânım		Muallime Muâvenesi Şükriye Hânım	
Aded-i Tâlibât 60			
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Kızılca Karyesi Mütéhayyizânından Emin Ağâ		Sâlise	3 م
//	//	Ömer Ağâ	Kapıcıbaşılık
//	//	Hâcî Halik Ağâ	Sâlise 3 م
Ören Karyesi	//	Osmân Ağâ	Sâlise 4 ع
— Nefs-i Kasabanın Nüfusu —			
Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	730	889	1719
Rûm	994	1056	2050
Yekûn	1824	1945	3769

— Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi —

Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	8189	9360	17549
Rûm	2149	2358	4507
Ermeni	7	10	17
Musevi	7	4	11
Yekûn	10352	11732	22084

— Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye —

Hükümet Konâğı	Karagolhâne	Zirâat Bânk İdâresi
1	2	1
Câmi'-i Şerif	Mescid	Kelisâ Mektep
9	32	6 3

— Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi —

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Ta'sîrhâne
742	131	6	1	7	7

Kazânın Vâridât-ı Umûmiyyesi

Kazânın 323 senesi vâridât-ı umûmiyyesi 2958260 guruş râddesindedir.

— Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi —

Mevki'-i Coğrâfi — Nif kazâsı İzmir şehrinin cihet-i şarkisinde olup şimâlen: Mağnisâ, şarkan: Kasaba, cenûben: Bâındır, garben: İzmir ile mahdûd ve (35) karyeyi muhtevîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ — Nif kazâsı olup İzmir'e dört saat mesâfede ve (38) derece (26) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (8) dakika tûl-ı şarkîde kâindir.

— Nif Kazâsına Tâbî' Kurânın Esâmîsi —

Ulucak, Ansızca, Armutlu, Orân, Ahmallı, Ekmeksiz, Akâlân, İğdecik, Bozköy, Parsa, Tahtacı, Kızılcatepe, Tepeköy, Çarşıtlı, Çini, Çambel, Çınar, Hamzababa, Halilbeyli, Zeâmet, Sinâncılar, Sofular, Sârılar, Tokmakalan, Karakoca, Kızılüzüm, Kurudere, Kışladere, Kızılcabalalı, Kızılcazirli, Kızılcalıtepe, Kuyucak, Gerdeme, Gökseki, Kilik.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Merkez kazâ olan Nif kasabasıyla Armudlu ve Parsa karyelerinde cum'a günleri pazar kurulur.

Zirâ' ve ekyâl ve meskûkât İzmir'de olduğu gibidir.

Nif'in bâğ ve bâğçeleriyle seyr-gâhları, kirâzları meşhûrdur.

Arâzisi ârzalı olup ormanları ve bâğçeleriyle zeytinlik ve incirlikleri ve zahîre ve sâire mahsûlâtı mebzûldür.

Siyâh ve rezâki ve çekirdeksiz üzümleri, kirâz, vişne, armud ve zehâyir-i mütenevvia olup işbu mahsûlâttan en ziyâde ihrâcât üzüm ile kirâz, vişne, buğday, arpa, bakla, dârı, burçak, pamuk ve sisâm İzmir'e sevk olunur.

AYDIN SANCÂĞI

AYDIN SANCÂĞI		
Me'mûrîn-i Livâ		(Sınıf 2)
Mutasarrıf Mehmed Ali Paşa	Rumeli Beylerbeyi	2 ع 1 م
Nâib Cemîl	Efendi Mahrec	
Müftü Mehmed Emin //	İzmir Pâye-i Mücerredî	
Muhâsebeci Cemil Bey	Ûlâ Sânisî Altın Liyâkat	3 ع 3 م
Tahrîrât Müdürü Mahmûd Râci Bey	Sâniye	
Defter-i Hâkânî Me'mûru Mustafa Rif'at Efendi	Sâniye	
(Meclis İdâre-i Kazâ)		
Reis Mutasarrıf-ı Livâ		
A'zâ-yı Tabiiyye	Nâib Efendi Müftü // Muhâsebeci Bey Tahrîrât Müdürü //	A'zâ-yı Müntahabe Emin Bey Râbia Aziz Efendi İzmir Pâye-i Mücerredî İstimât // Mişon // 4 م
(Nâfia Komisyonu)		
Reis Mutasarrıf-ı Livâ		
A'zâ Tahrîrât Müdürü Bey	A'zâ Zirâat Bank Me'mûru Osmân Efendi	
// Emin	// Râbia	// Nüfus Me'mûru Tâhir //
// Necîb	//	// Mühendis (Münhal)
Kâtip Mehmed Şükrü Efendi		
(Maârif Komisyonu)		
Reis-i Evvel Ticâret Reisi Edhem Bey	A'zâ Emin Bey	Râbia
Reis-i Sâni Müftü Efendi	// Hüdâî	Efendi //
A'zâ Muhâsebe Başkâtibi İzzet Efendi Sâlise	// Hâcı Osmân Zeki	//

(Muhâcirîn Komisyonu)	
Reis Rif'at Efendi Sâlise A'zâ Hacı Osmân Zeki Efendi // Belediye Reisi Ahmed Bey	A'zâ Maa Tahrîr Vergi Me'mûru Fuad } Efendi Sâniye A'zâ Nüfus Me'mûr Tâhir Efendi
(Evkâf Komisyonu)	
Reis Mustafa Efendi	
A'zâ Ali Efendi	A'zâ İdris Efendi
(Muhâsebe-i Livâ)	
Başkâtip İzzet Efendi Sâlise Masâlih-i Cârîyye Kâtibi Ârif Efendi Râbia Refîki Hüseyin // Yevmiyye Kâtibi İzzet // Vâridât Kâtibi Kâmil // Muâvini Sâdık //	Masraf Kâtibi Ali Efendi Sandık Emîni Nuri // Palamut Nâhiyesi Vergi Kâtibi Mustafa // Livâ Tahsîlât Me'mûru Sabri // // // Kâtibi Rif'at // // // Ser-tahsîldâr Fahri //
(Livâ Tahrîrât Kalemî)	
Tahrîrât Başkâtibi Rızâ Efendi Mukayyid Ahmed Nuri //	Mübeyyiz İbrâhim Kâzım ve Mehmed Efendiler Mülâzım Ali Efendi
(Defter-i Hakânî İdâresi)	
Me'mûr Rif'at Efendi Sâlise Başkâtip Mustafa Âsım // Kâtib-i Sâni Yahya //	Tapu Kâtibi Ali Rızâ Efendi // // Refîki Mehmed // Mülâzım Rif'at //
(Evkâf İdâresi)	
Müdür Ahmed Efendi	Sandık Emîni Kadri Efendi Kâtip Hüseyin Efendi

(Maa Tahrîr Vergi İdâresi)	
Me'mûr Fuad Efendi	
Başkâtip Ahmed Rüşdi Efendi	Refik-i Sâni Ali Haydar Efendi
Refîki Abdurrahman //	Defterci Hâfız Mustafa //
(Mahkeme-i Şer'iyye)	
Başkâtip Ârif Efendi	Mukayyid Mehmed Sâdık Efendi
Zabıt Kâtibi Mûkerrem //	Zabıt Kâtibi Ahmed //
(Eytâm Komisyonu)	
Reis Nâib Efendi	A'zâ Abbâszâde Abdülkâdir Efendi
A'zâ Müftü //	// Eytâm Müdürü Fevzi //
A'zâ Muhâsebeci Bey	Başkâtip Ârif //
(Devâir-i Adliyye)	
Mahkeme-i Bidâyet-i Hukuk Dâiresi	
Reis Nâib Efendi	İcrâ Me'mûru Ahmed Hilmi Efendi
A'zâ Abdullah // İzmir Rûûsu	Mukavelât Muharriri Şeyh Ali //
// Hacâtor //	Başkâtip İzzet //
A'zâ Mülâzımı Süleymân //	Zabıt Kâtibi Ali ve Cemâl Efendiler
(Mahkeme-i Bidâyet-i Cezâ Dâiresi)	
Reis Beşir Efendi Râbia	Müstantik Mahmûd Enver Efendi
Müdde-i Umûmî Muâvini İlyâs İzzet Efendi	A'zâ Mülâzımı Ârif //
A'zâ Ali //	Zabıt Kâtibi Rauf //
// Mihâl //	// // Muâvini Rif'at //

(Mahkeme-i Ticâret Dâiresi)	
Reis Edhem Bey	A'zâ-yı Müntahabe Yâni Filibidi Efendi
A'zâ Dâtma Hâcî Tâhir Efendi	A'zâ Mehmed //
// // Lefterâki //	Kâtib-i Evvel Mustafa //
// Müntahabe Hâcî Mehmed //	// Sâni Ali //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Ahmed Bey	
A'zâ Hüdâî Efendi Râbia	A'zâ Mustafa Ali Ağâ
// Necîb Bey	// Mihâlâki Efendi
// Ahmed Efendi	// Âristidi //
// Memiş //	Başkâtıp Osmân //
// Abdülkâdir //	Tabîb İzzet //
// Mehmed //	Sandık Emîni // 4 ع
(Nüfus İdâresi)	
Me'mûr Tâhir Efendi	Kâtıp Ali Haydar Efendi
(Orman İdâresi)	
Ser-müfettiş Angelidis	
Başkâtıp Şükrü Efendi	Seyyâr Koruyucusu Şükrü Efendi
Kâtib-i Sâni Münir //	Ondalık Me'mûru Durmuş //
(Nâfia İdâresi)	
Livâ Mühendisi (Münhal)	
Kondöktör Kârnîk Efendi	Kâtıp Mehmed Şükrü Efendi

(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis (Münhal) A'zâ Hâcî Mustafa Ali Ağâ A'zâ Zirâat Muallimi Kozma Efendi	A'zâ Ahmed Emin Ağâ // Ohânnes Efendi // Haymâki //
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hüdâî Efendi Râbia Şube Me'mûru Osmân Nuri // // // Muâvini Ahmed //	Kâtip Mehmed Şevket Efendi Veznedâr Niko Gos // Mikdâr-ı Sermâyesi 6564598 Guruş
(Gurabâ Hastahânesi)	
Müdür İsmâil Hakkı Efendi	
Tabîb Neohâri Sâkilâridi Efendi } Sâlise 4 ₺ } Eczâcî Feyzi Efendi	Kâtip Mehmed Hulûsi Efendi Tımarcî Petro // Hademe Nefer 9
(Me'mûrîn-i Askeriyye)	
Yirmi Dördüncü Aydın Livâsı (Münhal) Kırk Yedinci Aydın Mîralâyı Mehmed Ârif Bey Sanâyi' ve Yunan Madalyaları 3 ₺ 5 ₺ Âlây Emîni Hâfız Hayri Efendi Livâ Erkân-ı Harbine Mülhak Mülâzım-ı Evvel Zühdi //	
(Kırk Yedinci Âlâyın Birinci Redif Tâburu)	
Binbaşî Mehmed Ârif Bey Kolağâsı Ali Kemâl // Liyâkat Madalyası Kâtip Cemâl Efendi // // Tâbur Kâtibi Muâvini Hasan // Yunan Madalyası	

Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Evvelî Veysel Hayri Efendi	Yunan Madalyası
// // Muâvini Cafer //	
Birinci Bölük Yüzbaşısı İbrâhim //	
// // Mülâzım-ı Evvelî Cemâl //	Liyâkat Madalyası
// // // Sânisî (Münhal)	
// // Ser-çâvûş Hüsni Efendi	
İkinci Bölük Yüzbaşısı (Münhal)	
// // Mülâzım-ı Evvelî Ali Haydar Efendi	
// // // Sâni İbrâhim //	
// // Ser-çâvûşu Edîb //	
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Ali Âsım //	
// // Mülâzım-ı Evvelî Derviş //	
// // // Sânisî Osmân Nuri //	
// // Ser-çâvûşu Fuad //	
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Refik Bey	
// // Mülâzım-ı Evvelî Kadri Efendi	
// // // Sânisî Mazhar //	
// // Ser-çâvûş (Münhal)	
İlave Birinci Tâbur Kumandanı Kolağâsı Ali Kemâl Bey	
// İkinci // // (Münhal)	
// Üçüncü // // //	
// // Mülâzım-ı Evvel //	
// // // //	
// Sûvâri Yüzbaşısı Vekili Süleymân Saâdet Efendi	Yunan Madalyası
// Üçüncü Bölük Mülâzım-ı Evvelî (Münhal)	
// // // //	
Sûvâri Kolağâsı Nuri Efendi	5 م
// Mülâzım-ı Sânisî Mustafa //	Yunan Madalyası

(Jandarma Dâiresi)				
İkinci Aydın Tâburu				
Tâbur Kumandanı Binbaşısı Eyyüb Ağâ İftihâr, Hicâz, Karadağ ve Gümüş				
İmtiyâz Madalyaları 3 ع 5 م				
Tâbur Kâtibi Mehmed Tevhid Efendi				
Birinci Piyâde Bölük Yüzbaşısı Hâcî Hasan Ağâ Tahlisiyye Madalyası 5 م				
//	//	//	Mülâzım-1 Evvelî Hüsâmeddin Efendi	Liyâkat Madalyası 5 م
//	//	//	//	Sânisi Mahmûd // İftihâr Madalyası
İkinci Piyâde Bölük Yüzbaşısı Saadeddin Efendi Liyâkat Madalyası				
//	//	//	Mülâzım-1 Evvelî İbrâhim	//
//	//	//	//	Sânisi Hüseyin Ağâ
Üçüncü Piyâde Bölük Yüzbaşısı Mehmed Ali Efendi Tahlîsiyye Madalyası 5 م				
//	//	//	Mülâzım-1 Evvelî Ali Cemîl	//
//	//	//	//	Sânisi Rızâ //
Birinci Süvâri Bölük Yüzbaşısı Refik Bey				
//	//	//	Mülâzım-1 Evvelî Nuri Efendi	Gümüş İmtiyâz, Yunan } Madalyaları 5
//	//	//	Mülâzım-1 Sânisi Osmân Efendi	
(Tâbur Mevcûdu)				
Piyâde	276	Süvâri	35	
Aydın'da Merkez Efrâdının Mecnûu				
Piyâde Nefer	276	Süvâri Nefer	35	
(Tahsîldârların Mevcûdu)				
Tahsîl Me'mûru Hasan Sabri Efendi			Tahsîlât Kâtibi Rif'at Efendi	
Ser-tahsîldâr Fahri			//	Piyâde 14 Süvâri 14

(Polis İdâresi)	
Ser-komiser Mehmed Bey Sâlise Tahlîsiyye 4 ع 4 م	Polis Hamza Efendi
Üçüncü Komiser Sâmi Efendi	// Sâlih //
Polis Osmân //	// Artin //
Polis Yorgi Efendi	
(Telgrâf ve Posta İdâresi)	
Müdür Âsım Efendi	
Muhâbere Me'mûru Yahya Cudi Efendi	Muhâbere Me'mûru Sıdkı Efendi
// // Ferid //	// // Lütfi //
(Düyûn-ı Umûmiyye İdâresi)	
Müdür Ali Mümtâz Efendi	
Başkâtip Sâmi Efendi	A'sâr Kâtibi Muâvini Mehmed Cemîl Efendi
Tahrîrât Kâtibi Ahmed //	Sandık Emîni Ömer //
// // Muâvini Memiş //	Müsekkerât Kâtibi Cemâl //
A'sâr Başkâtibi Mehmed //	Mubassır Nuri //
(Mekâtip)	
<<Mekâtib-i İ'dâdî>>	
Müdür, Fransızca, Ma'lûmât-ı Zirâiyye ve Kitâbet Muallimi Mehmed Hilmi Efendi	
Arabi Ulûm-ı Diniyye ve Lisân-ı Osmânî Muallimi Hacı İbrâhim //	
Hendese, Hesâp ve Türkçe Muallimi (Münhal)	
Fârisi, Ulûm-ı Diniyye ve Ahlâk Muallimi İbrâhim Edhem Efendi	
Coğrafya, Resim ve Târih Muallimi Mustafa //	
Türkçe ve Coğrafya ve Hüsn-i Hatt Mehmed Sâdik //	
Mubassır Mehmed Ali Efendi Aded-i Şâkirdân 95	

(Mekâtib-i İbtidâiyye)	
<<Mekteb-i Hamîdiye>>	
Muallim-i Ūlâ Hâfız Hüseyin Efendi Muallim-i Sânisî Hâcî Ahmed Efendi // Sâlis Fevzi //	Muallim-i Râbi' Mehmed Efendi Târih ve Coğrafya Muallimi Hakkı // Aded-i Talebe 230
<<Mekteb-i Zeyniyye>>	
Muallim-i Ūlâ Mustafa Efendi // Sânisî Şükrü //	Muallim-i Sâlis Hâfız Abdullah Efendi // Râbi' İsmâil //
Aded-i Talebe 180	
<<Teshiliye Mektebi>>	
Muallim-i Evvel Hâfız Ahmed Efendi // Sânisî Hâfız Mustafa //	Muallim-i Sâlis İsmâil Efendi // Muallim-i Râbi' Mehmed //
Hamîdiye ve Teshiliye Mektepleri Siyâr Muallimi Şeyh Mahmûd Efendi Aded-i Talebe 170	
<<İrfâniyye Mektebi>>	
Muallim-i Ūlâ Hâfız Mehmed Rüşdî Efendi // Sâni Emin //	Muallim-i Sâlis Mehmed Zeki Efendi Râbi'-i Hâfız İsmâil //
<<Hastahâne Mektebi>>	
Muallim-i Ūlâ Hâcî İbrâhim Efendi	Muallim-i Sâni İbrâhim Efendi
<<Râbia Hânım İnâs Mektebi>>	
Muallime-i Ūlâ Münire Hânım // Sâniyesi Afet //	Muallime-i Sâlise Sıdıka Hânım Aded-i Talebe 180
<<İrfâniyye İnâs Mektebi>>	
Muallime-i Ūlâ Fitnat Hânım // Sâniyesi Emine //	Muallime-i Sâlise Nâdire Hânım Aded-i Talebe 90

(Aydın'da Gerek Muvazzaf ve Gerek Fahri Olarak Me'mûriyyette Bulunmayan)					
(Hâiz-i Rütbe ve Nişân-ı Zevât)					
Eşrâftan Sâdık	Bey			Ûlâ Sânisî	
Cihânzâde İbrâhim	//			Sâniye	
Çâkır Ahmed Beyzâde	Ali Haydar Bey			//	
//	//	//	Nuri	//	//
Cihânzâde Cemâl		//		//	
Aydın Reji Müdürü	Yorgâki Efendi			Mütemâyiz	3 م
Mehmed Ali Paşazâde	Avni Bey				3 م
(Me'mûrîn-i Ecnebiyye)					
Fransa	Konsolos	Me'mûru	Atenadoros	Efendi	4 م
İngiltere	//	//	Robert Loremir	//	
İtalya	//	//	Dimosten	//	4 ع
Aydın Kazâsı'na Merbût Nevâhi					
(Aynaâbâd Nâhiyesi)					
Müdür Mehmed Sâlim Efendi	Sâlise			Nâib Hacı Bahri Efendi	
				Tahrîrât Kâtibi Ziyâ Efendi	
(Nâhiye Meclisi)					
Reis Müdür-i Nâhiye				A'zâ Süleymân Ağâ	
A'zâ Tahrîrât Kâtibi Efendi				// Şerif Ali	//
// Yusuf Ağâ				// Yânko Efendi	
(Germencik Maârif Komisyonu)					
				Reis Şeyh Mehmed Efendi	
Kâtip Cemîl Efendi				A'zâ Yusuf	Ağâ
A'zâ Süleymân Ağâ				// Mehmed	//

(Germencik Belediye Dâiresi)	
Reis Mehmed Ağâ A'zâ Mehmed Ağâ // Şerif // // Zizo Efendi	A'zâ Civân Efendi Kâtip Cemîl // Komiser Halil Ağâ // Mestân //
(Germencik Rüşdiyye Mektebi)	
Muallim İsmâil Hakkı Efendi	Bevvâbi Osmân Efendi
Aded-i Şâkirdân 35	
(Germencik İbtidâî Mektebi)	
Muallim-i Evvel Hâfız Ahmed Efendi // Sâni Hüseyin //	Muallim-i Sâlis Mehmed Efendi Aded-i Şâkirdân 98
(Karapınar Maârif Komisyonu)	
Reis Ömer Efendi	
A'zâ İsmâil Efendi A'zâ Mehmed Ağâ	A'zâ Mehmed Ali Ağâ Kâtip Hâfız Şerif Efendi
(Karapınar Belediye Dâiresi)	
Reis Osmân Efendi	
A'zâ Hacı Ömer Ağâ // Hacı Osmân // // Mihâlâki Efendi	A'zâ Apostol Efendi Kâtip Ahmed // Komiser Mustafa //
(Karapınar Rüşdiyye Mektebi)	
Muallim İsmâil Efendi	Bevvâb Tevfik Efendi
Aded-i Şâkirdân 32	
(Karapınar İbtidâî Mektebi)	
Muallim-i Evvel Hâfız Şerif Efendi // Sâni Ali //	Muallim-i Sâlis Hakkı Efendi Aded-i Şâkirdân 95

(Karapınâr İnâs İbtidâî Mektebi)			
Muallime Münire Hânım		Aded-i Tâlibât 25	
(Me'mûrîn Sâire)			
Vergi Kâtibi Mustafa Efendi		Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Ömer Efendi	
Vergi Tahsîldârı Hâfız Mehmed //		Reji Me'mûru Mustafa //	
//	//	Ali Niyâzi //	// Depozito Me'mûru Panâyot //
//	//	Âlim //	Belediyye Tabibi Mânol //
//	//	Muhtâr //	Germencik Posta Şube Me'mûru Mihâl //
//	//	Mâlik //	Karapınâr Posta Şube Me'mûru
//	//	Avrâm //	// // Sâlih Efendi
(Nâhiyede Müstahdem Jandarma Efrâdı)			
	Nefer	Onbaşı	Yekûn
Germencik'de	5	1	6
Karapınâr'da	4	1	5
Balâtcık'da	3	1	4
Yekûn	12	3	15
(Sobuca Nâhiyesi)			
Müdür Mehmed Necîb Efendi		Tahrîrât Kâtibi Tal'at Efendi	
Nâib İlyâs Hulûsi //		Emlâk Kâtibi Mustafa //	
(Nâhiye Meclisi)			
Reis Müdür-i Nâhiye			
A'zâ Nâib Efendi		A'zâ Hâcî Hâfız Mevlüd Efendi	
// Tahrîrât Kâtibi //		// Hüseyin //	
// Edhem Bey		// Dimitrâki //	

(Maârif Komisyonu)	
Reis Hacı Hâfız Mevlüd Efendi	A'zâ Ahmed Efendi
A'zâ Hüseyin //	// Hâfız İbrâhim //
// Sâdık //	Kâtip Hâfız Ali //
Vâridât-ı Seneviyyesi 9575 Guruş	
(Belediyye Meclisi)	
Reis Hâfız İbrâhim Efendi	A'zâ Yenâko Efendi
A'zâ Halil Ağâ	Kâtip Hâfız Ali //
// Anâgostos Efendi	Komiser Mehmed //
Vâridât-ı Seneviyyesi 10000 Guruş	
(Me'mûrîn-i Sâire)	
A'şâr Kol Me'mûru Kâmil Efendi	Reji Muhâfaza Me'mûru Ali Rızâ Efendi
Muharrir 6 Kolcu 1	Kolcu Maa Sûvârî
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-ı Evvel Hâfız Mevlüd Efendi	Muallim-i Sâni Mustafa Efendi
Mevcûd Talebe: 100 Zükûr 30 İnâs	
~~	
(Karahayit Nâhiyesi)	
Müdür Servet Efendi	
Nâib Hasan Fehmi Efendi	Tahrîrât Kâtibi Rızâ Efendi

(Meclis Nâhiyesi)		
Reis Müdür-i Nâhiye		
A'zâ İsmâil Bey // Mustafa Efendi		A'zâ Halil Bey // Mehmed Nuri Efendi
(Meclis-i Belediye)		
Reis Hüseyin Efendi		
A'zâ Mehmed Efendi // Hâfız Mustafa //		A'zâ Mehmed Efendi Kâtip Ali //
(Nâhiyenin Nüfus-ı Umûmiyesi)		
Zükûr	4342	Mikdâr-ı Emâkin
İnâs	4202	1674
Yekûn	8544	
(Köşk Nâhiyesi)		
Müdür Hüseyin Hüsni Efendi		
Nâib Hacı Bahri Efendi		Tahrîrât Kâtibi Necîb Efendi
(Meclis-i Nâhiye)		
Reis Müdür-i Nâhiye		
A'zâ Âlim Efendi // Mestân Ağâ		A'zâ Mustafa Efendi // Yorgi //
(Meclis-i Maârif)		
Reis Âlim Efendi		
A'zâ İbrâhim Ağâ // Abdurrahman Efendi		A'zâ Hacı Safvet Efendi // Kâtip Tevfik //

(Meclis-i Belediye)

Reis Hâfız Süleymân Efendi

A'zâ Hacı Hüseyin Oğlu Ahmed Ağâ	A'zâ Yorgi Efendi
// Rızâ Efendi	// Yenâko //
Kâtip Tevfîk //	Komiser Rüşdî Ağâ

(Me'mûrîn-i Sâire)

Vergi Kâtibi Tâhir Efendi

Zâbıtâ Me'mûru Mehmed Onbaşı Nefer 3

Tahsildâr Mustafa Efendi

// Şükrü //

// Hâfız Mustafa //

(Maa Kurâ Aydın Kasabası'nın Nüfusu)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	18689	18091	36780
Rûm	2702	2067	4769
Musevi	1269	1221	2490
Ermeni	104	97	201
Katolik	37	8	65
Yekûn	22801	21504*	44305*

(Maa Nevâhi Aydın Kazâsı'nın Nüfusu)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	35886	35841	71707
Rûm	3827	4820	8647
Ermeni	104	97	201
Musevi	1269	1221	2490
Katolik	37	28	65
Yekûn	41123	42007	43130

* Zükûr yekûnu 21484 olmalıdır.

* Zükûr ve İnâs yekûnu 44285 olmalıdır.

(Aydın Sancâğı'nın Nüfusu)			
Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	108617	109056	217886
Rûm	12598	14112	26710
Ermeni	363	403	766
Musevi	1392	1489	2881
Katolik	37	28	65
Yekûn	123007	125088	248308*

(Aydın Kazâsı'nın Bir Senelik Nüfus Vukuâtı)				
Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk	Nakl-i Mekân
1962	1694	1269	428	3847

(Aydın Kasabası'nın Emâkin-i Mevcûdesi)						
Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Fabrika	Ta'sîrhâne
9621	1777	45	8	27	7	29
Hükümet Konâğı	Düyûn-ı Hümâyûn	Hapishâne	Karagolhâne	Dâire-i Askeriyye		
1	1	1	3	1		
Redif-i Debbüy	Telgrâfhâne	Düyûn-ı Umûmiyye Dâiresi	Zirâat Bânk İdâresi			
1	1	1	1			
Reji İdâresi	Maârif İdâresi	Câmi'-i Şerif	Maa Mescid	Mekteb-i İ'dâdî	Cebhâne	
1	1	125	1		1	
Tekâyâ ve Zevâyâ	Manâstır	Metropolidhâne	Zirâat ve Ticâret ve Sanâyi' Odası			
1	5	1	1			
Gurabâ Hastahânesi	Dâire-i Belediyye	Havrâ	Kelîsâ	Debbâğhâne	Kiremidhâne	
3	1	2	4	151	5	
Zükûr İbtidâî Mektebi	İnâs İbtidâî Mektebi	Hapishâne Mektebi				
4	2	1				

* Zükûr ve İnâs yekûnu 248095'tir.

(Vâridât-ı Umûmiyye)

Aydın'ın 323 senesi vâridât-ı umûmiyyesi () guruştur.

(Livânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Aydın Sancâğı — şimâlen: İzmir ve Sâruhân sancâkları, şarkan: Denizli, cenûben: Menteşe sancâğı ve bir ciheti Adalar Denizi ile mahdûd ve (5) kazâ ve (17) nâhiyeyi müştemildir.

Aydın Kazâsı — şimâlen: Ödemiş ve Tire kazâları, şarkan: Nâzilli, cenûben: Çine, garben: Söke ve Kuşadası kazâlarıyla mahdûd ve (4) nâhiyeyi muhtevîdir.

(Merkez Livâ)

Merkez Livâ İzmir'den Aydın Timuryolu Hattı'yla beş buçuk saat mesâfe-i cenûbide (37) derece (48) dakika (29) sâniye arz-ı şimâli ve (25) derece (29) dakika (47) sâniye tûl-ı şarkîde ve sath-ı bahirden İstâsyon önünde (66) ve Hükümet Konâğı pişgâhında (78) metre irtifâında vâki' ve Güzelhisâr nâmıyla ma'nûn Aydın şehridir.

(Aydın Merkez Kazâsı'na Merbût Kurânın Esâmîsi)

Müslim Kıbtî , Koca Horzem Aşireti, Hâcî Karalı Aşireti ve Hoçân Aşireti, Akdağlı Aşireti, Şeyli Aşireti, İkizdere Bolucalı Aşireti, Karahâcılı Aşireti, Osmân Bökübaşı'nda Akdağlı Aşireti, Yukarı Karapınâr, Aşağı Karapınârı, Sandıklı, Çıksurut, Hamurlu, Mağâra'da Çârık Aşireti, Meşeler, Kara Kelîsâ , Karabâğ, Arzular, Arzular'da Bolucalı Aşireti, İsafakıhları, Memedler, Genişoğlu Aşireti, Sınırttekeli civârında İcil Aşireti, Arablı Aşireti, Emredoğlu, Müslim Kıbtî, Gökçeler, Kemeralanı, İmâmköy, Pınârderesi, Tahtacıköy, Serçeköy, Kocagür,

Emirdoğan, Çayyüzü, Terziler, Kayacık, Kavacık, Gölcük, Baklacık, Karaköy, Kenger, Domâlân, Kalfaköy, Gereğiz, Keçialanı, Anbârcık, Danişmend, Zeytinköprü, Arab Kuyusu, Işıklı, Hâcî Ali Obası, Ahurköy, Tepecik, Ovaeyimiri, Yeniköy, Kâdiköy, Şevketiye, Osmânbökö, Küçük Kürdler, Kızılcaköy, Dağeymiri, Horosköy, Balıkköyü, Umurlu.

— Karapınâr Nâhiyesi'nin Nüfus-ı Umûmiyyesi —						
	İnâs	Zükûr	Yekûn			
İslâm	8626	8787	17413			
Rûm	1038	1304	2342			
Yekûn	9664	10091	19755			
— Emâkin-i Mevcûde —						
Hükümet Konâğı	Karagolhâne	Câmi-i Şerif	Mescid	Medrese		
1	2	35	7	2		
Mektep	Kelîsâ	Belediyye Dâiresi	Fırın	Dükkân	Hân	Hâne
42	5	3	28	55	11	4500
— Germencik Maârifine Âid Akarât —						
Gâzhâne	Dükkân	Zahire Loncası				
2	35	1				
— Karapınâr Maârifine Âid Olan —						
Gâzhâne	Zahire Mağâzası	Hân	Kahvehâne	Zahire Loncası		
1	8	1	1	1		

(Aynaâbâd Nâhiyesi'nin Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Aynaâbâd nâhiyesi Aydın kazâsının cihet-i garbiyesinde şarkan: Aydın, garben: Söke ve Kuşadası, şimâlen: Tire kazâları, cenûben: Sobicu nâhiyesi'yle mahdûd ve kırk kurâyı câmi'dir.

(Aynaâbâd Nâhiyesi'nin Hâvî Olduğu Kurânın Esâmîsi)

Germencik, Büyük Kürtler, Küçük Kürtler, Reis, Karağacalar, Üzümlü, Mursâllı, Uzunkum, Moralı, Argavli, Amubeyli, Algüllü, Hazarbeyli, Abdurrahmanlar, Karapınâr, Çamurlu, Hâcî Ali Oba, Sandıklı, Ahur, Kirânkova, Kızılcaköy, İkizdere, Karabâğ, Arzular, Eğrek Maa Çârıklar, Yahya Fakıhlar, Kara Kelîsa, Çerkes Bebeköri, Çerkes Ma'mûretü'l-Hamîdiye, Sınırteke, Caksut, Erbeyli Maa Hamîdler, Erbeyli Tahtacı, Balâtcık, Nâibli, Gümüş Maa Yeniköy, Dere, Kızılcapınâr, Kelîsâ, Teke Tahtacı.

(Nâhiye Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Germencik ve Karapınâr karyeleri merkezlerinde iki dâire-i belediyye mevcûd olup tenzifât ve tenvîrât ve belediyyeye âid sâir-i ma'lûmât icrâ olunmaktadır.

Nâhiye merkezi bulunan Germencik'de şimendüfer ile Aydın'a yarım ve yaya olarak dört saatte gidilebilir.

Sâye-i terakkiyyât-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhide Germencik ve Karapınâr merkezleri seneden seneye terakki ederek kasaba şeklini almaktadır. Her pencşenbe günleri Germencik ve cum'a günler Karapınâr karyelerinde pazar kurulup civâr kurâ ahâlîsi mezkûr pazarlarda ictimâ' ederek bu suretle hem vergi tahsîlâtı teshîl edilmiş ve hem herkes havâyic-i zarûriyyesini te'mîn ve tesviye etmekte bulunmuştur.

Nâhiye-i hatt boyunca bulunduğu cihetle nakliyyât timur yoluyla icrâ olunmaktadır.

Evvân ve ekyâlî atîk-i kıyye ve İstâbul kilesidir. Meskûkât-ı Osmânî lirası yüz yirmi beş ve sîm mecîdiyye yirmi üç gurusu hesâbıyla tedâvül etmektedir. Burada mensucâta müteallik bir şey-i ihmâl olunmayıp ahâlîsi sırf zirâatle iştigâl eylemektedir. Nâhiye dâhilinde Gümüş karyesinde kâplıca var ise de suyu matlûbe muvâfık derecede sıcak olduğundan ahâlî rağbet etmektedir.

Nâhiye dâhilinde (150,000) dönüm mikdârı arâziye şair, çavdar, alef, burçâk, sisâm, mısır dâri, akdarı, pamuk, kumdârı zer' olunmakta bulunduğu gibi her sene (200,000) kantâr incir ve (10,000) kantâr çekirdeksiz ve siyâh üzüm ve iki senede bir (400,000) kıyye zeytin yağı istihsâl olunmakta ve mahsûlât-ı mezkûrenin tahmînen yüzde seksen beşi İzmir ve mahâl-i sâireye nakl ve ihrâc edilip mütebâkîsi mahallinde sarf olunmakta bulunmuştur.

İncir a'sârı dâhil olduğu hâlde nâhiyenin vâridât-ı seneviyyesi yirmi beş bin lira râddesindedir.

(Sobuca Nâhiyesinin Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	5158	5155	10313
Rûm	654	661	1315
Yekûn	5812	5816	11628

(Nâhiyede Mevcûd Emâkin)

Hükümet Konâğı			Karagolhâne	Câmi'-i Şerif	Mescid-i Şerif	Dershâne
1			1	13	23	2
Kelîsâ	Hân	Dükkân	Fabrika	Yağhâne	Değirmen	Kahvehâne ve Meyhâne
4	7	85	4	11	12	49

(Nâhiyenin Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfisi — Sobuca nâhiyesi Aydın kazâsının bir kısm-ı cenbîbîsinden müteşekkil ve (42) mahalle ve karyeyi müstemildir. Merkez nâhiye Aydın’a üç saat mesâfede vâki’ Koçârlı karyesidir.

(Sobuca Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

İlhânlı, Akbekâr, Oskâr, Boydere, Birci Sâtılar, Büyükdere, Tekeli, Tâtârlar, Cibicin⁷³, Çâkırbeyli, Çulhalar, Çakmar, Çerkes Hayriyye, Çâllı-i Sagir, Çâllı-i Kebîr, Hâcî Hamzalar, Haydarlı, Halilbeyli, Dedeberket, Zeytin, Şahinciler, Taş Tahtacılar, Koçârlı, Kocavirân, Kuşlarbeleni, Kassâblar, Karadut, Kızılkaya, Kıbtî-i Müslim, Kızılkaya Kedoşlu, Madrândere.

(Nâhiye Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Merkez nâhiye olan Koçârlı karyesinde her hafta Pazar ertesi günleri Pazar kurulur. Dâhi-i nâhiyede bir milyon kadar zeytin eşcârı mevcûd olup başlıca mahsûlât arpa, buğday, darı, nohud, böğrölce, sisâm, pamuk, zeytin, üzüm, karpuz, kavun ve sâireden ibârettir.

Meskûkât-ı mütedâvilesi sırf Osmânî meskûkâtıdır. Merkez nâhiyede mevcûd mekteb-i ibtidâiyyede tarz-ı cedîd ve kurâ-yı mülhakadaki sıbyân mektebinde dahi usûl-ı atîk üzere icrâ-yı tedrîsât olunmaktadır.

(Karahayıt Nâhiyesi’nin Nüfusu)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	4351	4398	8749

⁷³ Sobuca nâhiyesine bağlı “Cincin” karyesi olmalıdır.

(Karahayıt Nâhiyesi'nin Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Bu nâhiye Aydın kazâsı'nın kısm-ı cenûb-ı şarkisinde olup (20) mahalle ve karyeyi muhtevîdir.

Merkez nâhiye Aydın'a dört saat mesâfede Karahayıt karyesidir.

(Karahayıt Nâhiyesi'ne Merbût Kurânın Esâmîsi)

Armutlu, Emir Ağâsı, Abdâllar, Alâçaklı, Alânlı, Balta, Çam, Dere, Şâhnalı, Sıralılar, Kozalaklı, Kırıklar, Kuloğulları, Kasâr, Gölhisâr, Gödrânlı, Mes'ûdlu, Yortuç, Yağcılar.

(Köşk Nâhiyesi'nin Nüfus-ı Umûmiyesi)

	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	4688	4786	9474
Rûm	108	148	256
	4796	4924	9730

(Emâkin-i Mevcûde)

Hükümet Konağı	İslâm Mekteb-i İbtidâiyyesi	Rûm Mektebi	Belediyye Dâiresi	
1	1	1	1	
Câmi'-i Şerif	Mescid	Maârif Mağâzası	Kelîsâ	Hân
6	22	1	1	5
Bakkal Dükkân	Kahvehâne	Fırın	Lonca	Su Değirmeni
9	9	3	2	3
				Köprü
				Yağhâne
				Fabrika
				3

(Köşk Nâhiyesi'nin Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Köşk nâhiyesi Aydın kazâsı'nın kısm-ı şarkîsinden müteşekkil ve (32) mahalle ve karyeyi müştemildir.

Merkez nâhiye Aydın'a dört saat mesâfede Köşk karyesidir.

(Köşk Nâhiyesi'ne Merbûat Kurânın Esâmîsi)

Akça, Eğrikavak, Uzundere, Ahadlar, Beyköy, Bakla Maa Kızılca, Cumayanı, Çiftlik, Dâvliye, Şeyhköy, Ilıdağ, Koçak, Emekci Maa İlyâsderesi, Karatepe, Kuyucular, Koçak Cumaderesi, Kırân, Kosân, Kızılcaaköy, Köşk, Gökkiriş, Ketânyeri, Musluca, Meze, Manâstır, Menteşeler, Pavlı.

(Nâhiye Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Köşk Deresi'nde Şeyhköy, Ilıdağ* ve Uzundere karyeleri arasında kömür ma'deni olup bi'l-ihrac civâr fabrikalarda isti'mâl edilmektedir.

Evzân usûl-ı atîka ve cedîde kile usûl-ı cedîde üzeredir.

Meskûkât-ı mütedâvile mecîdiyye yirmi üç gurus on para, Osmânî lirası yüz yirmi gurus i'tibârıdır.

Nâhiyenin dâhilinde incir, palamut, zeytin, pamuk, buğday, arpa, akdarı, mısır darı, çavdar, bakla, meyân kökü, sisâm, kestane, ceviz, elma, çekirdeksiz üzüm, rezâki üzümleri hâsıl olup şimendüfer vâsıtasıyla İzmir ve mahâl-ı sâireye nakl olunur.

(Aydın Livâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Aydın kazâsında dört yüz dirhem, atîk bir kıyye ve kırk dört kıyye bir kantâr i'tibâr edildiği gibi bazı esnâf tarafından arşın endâze metre ve zahîre ekyâlde dolu ve şinik isti'mâl olunmaktadır.

* Ilıdağ veya Alıdağ isminin farklı bir yazımı olarak “عليده”. Şimdiki Ilıdağ mahallesidir.

Lira-yı osmânî yüz yirmi beş, mecîdiyye yirmi üç guruş on para, altılık yirmi, üçlük on metâlik, metâlik on iki para i'tibâriyle tedâvül etmektedir.

Kasabanın pazarı Pazar ertesi günü olduğu gibi cum'a ertesi günleri de hayvan pazarı kurulup ahâlî ahz ü i'tâ ile iştigâl eder.

Beher sene Paskalyanın altıncı günü Aydın'ın Top Yatağı Panâyırı haziranın yirmi dokuzuncu günü Karapınâr ve temmuzun yirmi yedinci gün Umurlu karyeleri panâyırı kurulup pek çok alışveriş edilir.

Hasır, desti, bardak, kiremid, tuğla, çarşaf, ipek ve ipekliden ma'mûl gömleklilik bez, alâca ile kil, çiçek, nane, filiskin, kekik suları râkî, şarâb, kâvsâla, zeytin ve sisâm yağları, başlıca mahsûlâtıdır.

Aydın kazâsında dokumacılık, kunduracılık, marângoşluk, kuyumculuk ve emsâlî sanâyi'-i dâhiliyye olarak kırk dokuz türlü san'at vardır. Sanâyi'-i mezkûre ile hayli nüfus ta'ayyüş eder.

Aydın kazâsında (32000) dönüm arâzide senevi (16000) keyl-i İstânbûl hinta ve (3000) dönümde ((3500) kile alef ve (5500) dönümde (32500) kile çavdar ve (100) dönümde (100) kumdârı ve (6000) dönümde (2000) kile burçâk ve (4000) dönümde (150) kile nohud ve (500) dönümde (400) kile bakla zer' edilir. Ve (7500) dönümde (8...0000) atîk kıyye çekirdekli pamuk ve (2000) sâk palamut eşcârından (22500) kıyye palamut ve (3200 dönüm arâzide (180000) kile arpa ve senevi (12000) kantâr incir ve (3000) kantâr hurd incir husûle gelir.

Zirâat umûmiyyetle usûl-ı atıka üzere olup bazı mahallerde Avrupa ve Amerika'dan celb edilen nev-i icâd-ı zirâat edevâtı kullanılmakta ve bir taraftan çoğalmaktadır.

Bâlâda beyân olunan mahsûlâtın başka olarak Aydın kazâsında külliyyetli zeytin dahi hâsıl olur.

Kazâ-yı mezkûr dâhilinde (730700) dönüm mevrû' arâzi olup bunlarda bâlâda beyân olunan mahsûlât yetişir.

Dâhil-i kazâda hayvânât-ı mahalliyyeyi idâreye kâfi mer'a dahi vardır.

Arâzi-i mevrûa gayet münbit olup her türlü mahsûlâtı yetiştirmeye müstaidir.

Arpa, buğday, çavdar, bakla, alef, burçâk, kumdarı, mısır darı, sisâm, pamuk, palamut, üzüm, incir, zeytin yağı, nohud, böğrölce, fasulye, patates, soğan, sarımsak, bostân, [Kavun, Karpuz], kestane, ceviz, bâdem, elma, armud, nâr, müşmüle, kızılıcak, çilek, erik, kayısı, vişne, portakal, limon, turunç, şeftâli, tütün, tenbâkü, meyân dahi hâsıl olur.

Vesâit-i nakliyye dört ve iki tekerlekli araba ile deve ve bârgîr ve ester ve merkebden ibârettir.

Nefs-i Aydın'da dördü zükûr ve ikisi inâs ve biri sâife-i cehâletle ikâ'-ı cürm edenlerin tenvîr efkârına hâdim hapishâne mektebi olmak üzere iki yedi bâb-ı mekteb-i ibtidâî olup bunlarda usûl cedîde üzere icrâ-yı tedrisât olunmakta ve maârif heyetinin taht-ı nezâret ve teftîşinde olarak vâridât-ı maârifle idâre edilmektedir.

Nevâhi-i merkezlerinde birer zükûr mekteb-i ibtidâiyyesi ile Karapınâr karyesinde

biri zükûr diğeri inâs olmak üzere iki bâb-ı mekteb-i ibtidâî mevcûd olup usûl-ı cedîde üzere icrâ-yı tadrîsât olunmaktadır.

Her nev’-i hubûbât ile üzüm, incir fûrûhtu, kârhâne ve değirmen fabrikalarda zeytin, ta’sîr ve dakik tahını ve pamuk çekirdeği tefriki gibi şeyler üzerinde muâmelât-ı ticâriyye vuku’ bulmaktadır.

Aydın kazâsı dâhilinde Şehirderesi, Cevizdağı, Koraköy, Musluca, Mâzin nâmlarıyla (86) kilometre mürebbaî kadar orman olup bunlardan senevi (1000) kadar kerâste i’ mâl ile satılır ve kömür dahi çıkarılır.

Aydın kazâsına merbût Köşk nâhiyesinde bir ve Karahayıt nâhiyesinde bürke iki aded mekşûf kömür ma’deni ile kasaba kenârında kurşun ma’deni hâvî ve on derece-i harârette Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesi’ne âid Tâşıyân nâmıyla bir ve kasabaya iki saat mesâfede kükürt ma’deni hâvî ve otuz iki derece-i harârette maârife âid Pınânderesi Ilıcası bürke cem’an iki aded kâplıca dahi mevcuttur.

(Aydın’ım Ahvâl-i Târihiyyesi)

Ümerâ-yı Selçukiyye’den (Emir Aydın)ın nâmına izâfetle tesmiye edilmekte olan (Aydın) şehrinin nâm-ı kadîmi (Tirâl) olup ehemmiyyet-i târihiyyesi pek ziyâdedir. (Tirâl)in müessisleri Trâkyalılarıdır. Mevkiinin letâfeti sebebiyle şimdi de ism-i diğeri (Güzelhisâr) olan Aydın vaktiyle (Çiçekli) ma’nâsına (Evanthia) ismiyle dahi yâd edilirdi. Ma’mûriyyet ve serveti ile meşhûr olan (Tirâl) bir zamanlar Bergama hükümdârı Attâl’ın eline geçmiş

ve hükümdâr-ı mezkûr burada el'ân harâbeleri meşhûd olan gayet mükemmel bir saray binâ ettirmiş idi. Bu şehir Româlîlar tarafından zabt edildikten sonra müteaddid hareket-i arziyyeye uğramış bi'd-defe'ât yeni baştan binâ edilmiştir. Tirâl sekinesi yalnız sanâyi'-i âdiyye ve faâliyyet-i ticâriyyede ileri gitmekle kalmayıp sanâyi'-i nefisede dahi müterakki edilir. Ayasofya mi'mârlarından olan (Anthémios) Antemius Tirâl ahâlîsindendir. Tirâl'in en güzel mahallâtı, saraylarıyla sâir mebâni-i âliyesi şimdiki i'dâdî mektebinin bulunduğu tepe taraflarında olup el'ân bazı harâbelerine tesâdüf edilmektedir.

Aydın kazâsı dâhilinde bir şöhet-i târihiyyeye mazhar olan yerler yalnız Aydın'dan ibâret olmayıp bu havâlide kable'l-milâd zamanlarla Româlîlar devrinde mevcûd ve ma'mûr birtakım bilâd daha var idi ki mürûr zamanla bunlardan ba'zılarının harâbelerinden bile eser kalmamıştır.

Ezcümle şimdiki Aynaâbâd nâhiyesi dâhilinde vaktiyle (Mağnisâ) isminde gayet meşhûr ve ma'mûr bir belde var idi ki bir zamanlar (Efes)e bile rakîb şöhet kesilen bu belde, İrânîlerle Yunanîlerin kable'l-milâd vuku' bulan muhârebâtında mühim bir mevkiâ mâlik olmuş ve muahharen Bergama Krallığına daha donra Româlîlara intikâl etmiştir.

(Mağnisâ)nın şöhet-i fevka'l-âdesi hâiz olduğu (Diane Laucophrine) (Diyan Lokofrin) Ma'bedi'nden neş'et ediyordu. Beyâz mermerden ma'mûl murabbauş-şekl olduğu gerek kuyudât-ı târihiyye ve gerek hafriyyât-ı vakıadan anlaşılan bu ma'bed milâttan üç yüz sene evvel inşâ edilmiş ve o zamanlar mevcûd olan akvâm-ı mütemeddinenin ekserinden nâil-i hedâyâ olmuştur.

(Diyan Lokofrin) ma'bedi o derece müzeyyen, o kadar âsâr-ı nefiseyi hâiz ettiği (Efes)in (Diyan)ma'bedi meşhûruna servet ve ziynetçe takarrüb etmişti.

Bulunduğu yerde 1842,1890 târihlerinde ve daha sonraları Fransa ve Almanya âsâr-ı atîka ulemâsı tarafından ve Müze-i Hümâyun nâmına müteaddid hafriyyât icrâ edilmiş ve birçok âsâr-ı nefise ihrâcına muvaffak olunmuştur.

Aydın kazâsı Româlılardan hükümet-i Selçukiyye'ye intikâl ederek ümerâ-yı Selçukiyye yedinden dahi zamîme-i memâlik-i devlet-i aliyye kılınmıştır.

BOZDOĞAN KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Mehmed Sadık Bey	4 ع
Nâib Hâcî Emin Efendi	Mâl Müdürü Süleymân Efendi
Müftü Fethi //	Tahrîrât Kâtibi Hüsâmeddin //
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Muntahabe { Hâcî Mustafa Efendi // Ali Ağâ Hâfız Süleymân Efendi
(Nâfia Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Hâcî Mustafa Efendi // Ahmed Muhtâr //	A'zâ Mustafa Efendi A'zâ (Münhal)
(Maârif Komisyonu)	
Reis Hâfız Emin Efendi Rüûsi A'zâ Hasan Fehmi // // Mustafa //	A'zâ Hulûsi // // Hayrullah // Kâtip ve Sandık Emîni Hâlid Efendi
(Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Mâl Müdürü Süleymân Efendi // Belediye Reisi Ahmed Muhtâr //	A'zâ Mülâzım-ı Evvel Kâzım Efendi Kâtip Başçavûş Mehmed Atâ //

(Zirâat Komisyonu)	
Reis Ahmed Muhtâr Efendi	
A'zâ Hasan Fehmi Efendi // Hâfız Mehmed // // Hâcî Mehmed Ağâ	A'zâ Hâcî Hasan Ağâ // Mehmed Çâvûş Kâtip Mehmed Efendi
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Mehmed Nazmi Efendi	
Refîki Hulûsi Efendi	Sandık Emîni Ali Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	A'zâ (Münhal)
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Mehmed Efendi	Müstantik Muâvini Hakkı Efendi
Mukavelât Muharriri Abdülkerim Efendi	
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Ahmed Muhtâr Efendi A'zâ Mela Mehmed // // Mehmed Çâvûş // Hâcî Hasan Ağâ	A'zâ Hâcî Mehmed Ağâ Kâtip Mehmed Efendi Komiser Yusuf // // Hâfız Ahmed //
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hâcî Mehmed Efendi	
A'zâ Ahmed Muhtâr Efendi // Mehmed Çâvûş	Muhâsebe Kâtibi Mustafa Efendi Refîki Hüseyin //

(Me'mûrîn-i Sâire)			
Nüfus Me'mûru Kâmil	Efendi	Nüfus Kâtibi Ali	Efendi
Tapu Kâtibi Mehmed Lütî	//	Orman Süvâri Me'mûru Hüseyin	//
Telgrâf Müdürü İsmet	//	Orman Ondalık Me'mûru Emin	//
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Mehmed	//	// Piyâde Koruyucusu Mehmed	//
Eytâm Müdürü Mustafa	//	Şer'iyye Kâtibi Ahmed	//
(Me'mûrîn-i Zâbita)			
Zâbita Me'mûru Yüzbaşısı Hasan Efendi		Polis Komiseri Mehmed Râsih Efendi	
(Mekteb-i Rüşdî)			
Muallim Ali Rızâ Efendi		Bevvâb Mela Mehmed Efendi	
Aded-i Şâkirdân 40			
(Mekteb-i İbtidâî)			
Muallim-i Evvel Hasan Basri Efendi		Muallim-i Râbi' Hâfız Efendi	
// Sâni Mehmed //		Bevvâb Hacı Sâlih	
// Sâlis Mehmed //		Aded-i Şâkirdân 200	
(İnâs Mektebi)			
Muallime Hadice Hânım		Aded-i Talibât 33	
(Yenipazar Nâhiyesi)			
Müdür İhsân Efendi		A'zâ Yusuf Efendi	
Nâib Osmân //		// Hacı Mustafa Ali //	
A'zâ Hacı Kasım //		Tahrîrât Kâtibi Tal'at //	

(Maârif Komisyonu)	
Reis Selahaddin Bey A'zâ Münhal	A'zâ Mela Ya'kûb Kâtip Aziz Efendi
(Belediye Dâiresi)	
Reis Kadri Efendi A'zâ Sâlih Ağâ	A'zâ Müderris Süleymân Efendi Kâtip Hâfız Sâdık //
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Mehmed Ali Efendi	Aded-i Şâkirdân 50
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Halil Efendi // Sâni İshak //	Muallim-i Sâlis Halil Efendi Bevvâb Hâfız Mehmed Aded-i Şâkirdân 80
(Yenipazar Nâhiyesi Tâburu)	
Binbaşı Ali Rızâ Bey Mektepli Tahlîsiyye ve Yunan Madalyaları Kolağâsı Ahmed // // Tâbur Kâtibi Hasan Enver Bey Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Sâni Hakkı Efendi Mektepli Birinci Bölük Yüzbaşısı İsmâil // Mülâzım-ı Evvel Münhal // Sâni Tevfik Efendi Mektepli İkinci Bölük Yüzbaşısı Seyyid // Mülâzım-ı Evvel Kâzım Efendi Mektepli // Sâni Tevfik // Yunan Liyâkat Sadâkat Madalyaları	

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Beytullah Efendi

Mülâzım-ı Evvel Hâcî Bâyezid //

// Sânî Osmân Efendi İftihâr Şecâat Sadâkat Yunan Madalyaları

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Hâcî Ahmed Efendi

Mülâzım-ı Evvel Şerif Efendi

// Sânî Tevfik // Mektepli

Nüfus ve Emâkin — Kazâ-yı mezkûr (13926)sı zükûr ve (14017)si inâs olarak (27943) İslâm ve (51)i zükûr ve (30) inâs olarak (81) Rûm ve (3)ü zükûr ve (5)i inâs olarak (8) Ermeni ve ol mikdâr Musevi ki cem'an (28050)⁷⁴ nüfusu (6011) emâkini hâvîdir.

(Kazânın 323 Senesi Nüfus Vukuâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkehât	Talâk	Nakl-ı Mekân
690	738	482	137	137

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Bozdoğan kazâsı şimâlen: Nâzilli kazâsını tefrik eden Menderes Nehri, şarkan: Karacasu kazâsı, cenûben: Tavâs ve Muğla kazâları ve garben: Çine kazâsı ile mahdûd ve Yenipazar, Ârpâz, Amasya nâmıyla (3) nâhiyeyi ve (96) mahalle ve karyeyi muhtevîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ (37) derece (399 dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (3) dakika tûl-ı şarkîde vâki' Bozdoğan kasabasıdır.

Bu kısım-ı arâzide envâ-i mahsûlât Nâzilli kazâsı misüllü kemâl-i feyz ile neşv ü nümâ bulur.

(Merkez Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Emir, Altıntaş, Ârpâz, Ahlât, Akseki, Aynabolı, Azma, Amasya, Pınârlı, Berisa, Pazarlı, Cemmecekli, Çerkes Hamîdiye, Haydere,

⁷⁴ Toplam nüfus 28040 olmalıdır.

Duâlar, Deliler, Ziyâretli, Siyâhlar, Toygâr, Dutağaç, Tarânbor, Arablı, Kâkkalân Kamışlar, Kazgândere, Kulağuzlar Maa Balcılar, Kavâklı, Kırcaklı, Koyuncular, Karaahmed, Kalaycılar, Kızılca, Kızıltepe, Kenzele, Günây Maa Alioğulları'ndan Kunduzlar, Köte, Kemer, Munâmak, Yaka, Yenipazar, Kamışlar, Yaygın, Siroz Maa Balcılar.

(Yenipazar Nâhiyesi)

Nüfus-ı Emâkin — Nâhiye-i Mezkûre (4187) si zükûr ve (4041) i inâs olarak (8228) İslâm ve (17) si zükûr ve (83) ü inâs olmak üzere (30) Rûm ki cem'an (8259) nüfusu ve (1698) emâkini hâvîdir.

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Yenipazar nâhiyesi Bozdoğan kazâsının kısm-ı şimâlisinden müteşekkildir.

Merkez nâhiye (37) derece (47) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (55) dakika tûl-ı şarkîde kâin Yenipazar kasabasıdır.

(Yenipazar Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Alcân, Eğridere, Alâmut Çiftliği, Başa*, Çerkes Osmâniyye, Hamzabali, Culhân, Çavdar, Dereköy, Donduran, Direcik, Karaçavirân.

(Ârpâz Nâhiyesi)

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (4298) i zükûr ve (4362) si inâs olarak (8660) İslâm ve yabancı olmak üzere (3) zükûr ve Rûm ki cem'an (8663) nüfusu ve (1818) emâkini muhtevîdir.

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Bu nâhiye Bozdoğan kazâsının cihet-i şarkîsinde vâki' ve (32) karyeyi câmi'dir.

Merkez nâhiye (37) derece (45) dakika arz-ı şimâli ve (36) derece (5) dakika tûl-ı şarkîde vâki' Ârpâz karyesidir.

* Eski telaffuzları ile şimdiki telaffuzlar arasında bazen farklar olabilmektedir. Alcân (Alhan) Başa (Paşa) gibi isimlerinde olduğu gibi Arapçanın etkisi nedeniyle ses değişikliği ya da matbaa hatası olabilmektedir.

(Amasya Nâhiyesi)

Nüfus ve Emâkin — İşbu nâhiye (1252) si zükûr ve (1383) ü inâs olarak (3635) nüfus-ı Müslimeyi ve emâkini câmi'dir.

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Amasya nâhiyesi Bozdoğan kazâsının şark cihetinde olup (8) karyeyi müştemildir.

Merkez nâhiye kazâ-yı mezkûrun cesimce kurâsından olan Amasya karyesidir.

(Bozdoğan Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Kuyudât-ı târihiyyeye nazaran Bozdoğan kazâsı dâhilinde kadîmen birkaç belde-i meşhûre mevcûd idi. Bunların harâbeleri mürur zaman ile ya külliyyen mahv u nâ-bûd olmak yahûd zîr zeminde medfûn olmak sebebiyle her birinin kat'î surette ta'yîn-i mevkileri mümkün olamıyor ise de içlerinden (هارپاسا Hârpasa) şehr-i kadîmin mahalli anlaşılmış ve bakayâ-yı mebânisi el'ân meşhûd bulunmuştur. Mühim bir şöhet-i târihiyyesi bulunan (نه آپوليس Néapolis) beldesinin dahi Bozdoğan dâhilinde olduğu muhakkak olup fakat mevkîi ve bakiyye-i âsârı şimdiye kadar ta'yîn edilmemiştir.

Kazâ dâhilinde neşv ü nümâ bulan her nev'-i mahsûlâtta en ziyâde mısır darı, akdarı, sisâm, arpa, buğday, kumdârı, pamuk, ceviz, bâdem, armut kurusuyla incir kemâl-i feyz ile hâsıl olmakta ve ihrâcât-ı ticâriyyesi bunlardan ibâret olup Nâzilli ve İzmir'e sevk olunmaktadır.

Kazâ-yı mezkûrda Madrân, İricik ve Karınca nâmıyla (66) kilometre murabbaî orman bulunup bunlarda kızıl ve akçam ve meşe eşcârı vardır.

İşbu ormanlardan hatab ve kömür ile Madrân Ormanı'ndaki hizârhânede senevi (300) metre mik'ab râddesinde kerâste i'mâl ve ihrâc olunmaktadır.

Kazânın evzân ve ekyâlî atık kıyye üzerine ve meskûkât-ı mütedâvilesi Osmânî lirası yüz yirmi beş mecîdiyye yirmi üç guruş on altı ve altılık altı guruşa tedâvül etmektedir.

Vesâit-i nakliyyesi kânî ta'bîr edilen iki tekerlekli câmûs arabalarıyla dört ve iki tekerlekli bârgîr arabalarından ve binek bârgîr ile deve ester ve merkebdan ibârettir.

(ÇİNE KAZÂSİ)	
(Me'mûrîn-i Kazâ)	(Sınıf 3)
Kai'makam Hâfız Mehmed Sâdık Efendi Râbia	
Nâib Mehmed Muti' Efendi	Mâl Müdürü Hasan Necmeddin Efendi
Müftü Mustafa //	Tahrîrât Kâtibi Ahmed Râsim
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe { Ali Ağâ Yâni Efendi (Münhal)
(Tedârik Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Belediye Reisi Ali Rızâ Efendi	A'zâ Mustafa Efendi
// Müderris Mehmed //	// Feyzullah //
// Sûvâri Mülâzımı Ahmed //	// Mevlüd Ağâ
(Evkâf Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Sâdık Ağâ	A'zâ Müderris Ahmed Efendi
// İçelli Mustafa Efendi	// (Münhal)
(Maârif Komisyonu)	
Reis Müderris Ahmed Efendi	A'zâ Umûr Köylü Osmân Efendi
A'zâ Ali Rızâ //	// Rüşdiyye Muallimi Hüseyin Hilmi //
// Alâiyyeli Mela Mehmed //	// Mustafa //
// Hâcî Cemâl //	Senevi Vâridât Maârif 12729 Gurus

(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi A'zâ Mevlüd Ağâ	A'zâ Yâni Efendi Tahsîlât Me'mûru Cemâl //
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	A'zâ Demosten Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Mehmed Efendi Kâtib-i Sânî (Münhal)	Müstantik Muâvini Rızâ Efendi Mukavelât Muharriri Mehmed //
(Bidâyet Dâiresi)	
Reis Ali Rızâ Efendi A'zâ Hâcî Süleymân // // Hâcî Ahmed	Kâtip Maa Sandık Emîni Hasib Efendi Tabîb Yorgâki Efendi Komiser Ârif ve Ali Ağâlar
Senevi Vâridât-ı Belediye (32000)	
(Zirâat Bânkası)	
Reis Osmân Efendi	
A'zâ Hâcî Cemâl Efendi // Hüseyin Ağâ // (Münhal)	Muhâsebe Kâtibi İbrâhîm Efendi Refîki Nuri // Mikdâr-ı Sermâye 1223093 Guruş
(Mektepler)	
Rüşdiyye Mektebi Muallimi Hüseyin Hilmi Efendi	Aded-i Şâkirdân 18
İbtidâiyye Muallim-i Evvelî İbrâhîm Efendi	Aded-i Şâkirdân-ı İbtidâiyye 170
Muallim-i Sânî Ferhâd Efendi	İnâs Muallimesi Makbûle Hânım
Muallim-i Sâlis Mehmed Efendi	Aded-i Tâlibât 7

(Me'mûrîn-i Sâire)			
Mâl Müdürü Muâvini Mehmed Rif'at Efendi		Mâl Sandık Emîni Fahri Efendi	
Şer'îyye Kâtibi Ali //		Polis Komiseri Ali Fâik //	
Tahsîlât Me'mûru Cemâl //		Orman Süvâri Me'mûru Rüşdi Bey	
Zeytin A'şârı Kâtibi Cemâl //		// Ondalık Me'mûru Hamdi Efendi	
Tapu Kâtibi Hulûsu //		Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Nazmi //	
Tapu Kâtibi Muâvini Râşid //		// // Kâtibi Ahmed //	
Posta ve Telgrâf Me'mûru Agâh //		Reji Me'mûru Yovânâki //	
Nüfus Me'mûru Remzi //		Reji Kâtibi Nu'mân //	
// Kâtibi Mustafa //		Zâbıta Vekili Mustafa Çavûş //	
(Me'mûrîn-i Askeriyye)			
(Redif-i Kırk Sekizinci Âlâyın Dördüncü Çine Tâburu)			
Binbaşı Ali Gâlib Bey		Gümüş Liyâkat Madalyası	
Kolağası Hasan Tahsin	Efendi //	// //	
Tâbur Kâtibi Cemâl //		// //	
Birinci Bölük Yüzbaşısı İbrâhim //		// //	
// // Mülâzım-ı Evvel Ali //		// //	
// // // Sânî Şevket //		// //	
İkinci Bölük Yüzbaşısı Beytullah //		// //	
// // Mülâzım-ı Evvel İsmâil //		// //	5 م
// // Mülâzım-ı Sânî Haydar //		// //	
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı	(Münhal)		
// // Mülâzım-ı Evvel Hakkı	Efendi	Gümüş Liyâkat	
// // // Sânî İbrâhim //		// //	
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Emin //		// //	
// // Mülâzım-ı Evvel Cemâl //		// //	
// // // Sânî Kâzım //		// //	

Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Sânî Fevzi	//	//	//	
Süvâri Mülâzım-ı Sânisî Ahmed	//	//	//	5 ٢

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	21471	14766	29487
Rûm	300	242	542
Musevi	11	14	25
Yekûn	15032	15022	30054

(323 Senesi Zarfında Nüfus Vukuâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkehât	Talâk
884	805	495	68

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konâğı	Telgrâfhâne	Câmi'-i Şerif
1	1	2
Belediyye Dâiresi	Mekteb-i Rüşdî	Mekâtib-i İbtidâiyye Maa Kurâ
1	1	50

(Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Hân	Otel	Fabrika	Değirmen	Debbüy	Cebhâne	Hamâm
416	282	7	1	3	137	1	1	1

Kazânın vâridât-ı seneviyyesi bir buçuk milyon guruş râddesindedir.

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Çine Kazâsı şimâlen: Aydın şarkan: Bozdoğan, cenûben: Menteşâ sancâğı, garbe: Milâs ve Söke kazâlarıyla mahdûd ve (57) karyeyi muhtevîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Aydın'a (7) saat mesâfede ve (27) derece (34) dakika arz-ı şimâli ve (45) derece (45) dakika tûl-ı şarkîde vâki' Hamîdâbâd kasabasıdır.

(Merkez Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Akçaâbâd , Altınâbâd, Ovacık, Evciler, Oynak, Umur, Atman, Boneni, Moytâblar, Bucak, Böcek, Pergenelipaşa, Tâtârlar, Câmüzağıl, Cumalı, Çöğürlük, Çömlekçi Maa Hasanlar, Çâltı, Hâcı Leb Beleni, Hallaclar, Hâvrândersi, Hâcı Kırakallar, Develi, Dürümler, Seferler, Saraçlar, Soğukoluk, Sarı Maa Eşenli, Sakallar, Soğancılar, Sarnıc, Sarioğlu, Damarası, Arabhisâr, Gârgi Kabataş, Kadılar Maa Ahur, Kayalar, Kırık, Kuzu, Tirâverte, Karagollar, Kahraman, Kavşıt, Kızılgölü, Kızılaşk, Kocaarablar, Kızıltepe, Keneris, Keçi, Gökkaya, Nazariyye, Yağcılar, Yeniçiftlik, Yörükler, Yereler Havuç.

(Kazâ Hakkında Baz-ı Ma'lûmât)

Çine kazâsı kable'l-milâd edvâr-ı târihiyyede (آلا باندآ Alabanda آلہ ندا Alinda) nâmıyla iki meşhûr beldeye mâlik idi ki bunlardan birincisi şimdiki (Arabhisârı) nın ikincisi de (Karpuzlu) nun kâin olduğu yerlerdir. Alabanda'nın ahâlî-i kadîmesi musîkiye fart-ı muhabbet ve melâmiyyet tabiatlarıyla meşhûr idiler. Alinda ehemmiyyet-i târihiyye i'tibâriyle Alabanda'ya râcihtir. Bu şehr-i kadîm Karya Kraliçesi (Adeda) nın tahsingâhı olmakla meşhûrdur. (Adeda) nâmıyla bir kraliçe idi. İskender Kebîr ile miyânelerinde gayet samimi münâsebât-ı dostane câri olup hatta (Adeda) İskender'i evlatlığa kabul etmişti.

Çine kazâsı dâhilinde cum'a günü merkez kazâda cum'a ertesi günü Demircidere karyesi civârında ve salı günü Saraçlar karyesi civârında çehârşenbe günü Akçaâbâd karyesinde bâzar kurulur.

Kazâ-i mezkûrede lira-yı osmânî (120) ve sîm mecîdiyye (22) guruş ve altılık (6) guruşa tedâvül eder.

Çine kazâsında evzân-ı atîka isti'mâl olunduğu gibi mekîlâtta yarım İstâbul kilesi bir dolu i'tibâr olunur.

Kazâ-i mezkûrede buğday, arpa, bakla, sisâm, akdarı, mısır dârı, kumdârı, çavdar, meyân kökü, çam fıstığı, patâtes, pamuk, zeytin ve emsâli hubûbât ve sâire husûle gelir.

İşbu mahsûlâtta en ziyâde ihrâcât buğday, bakla olup Aydın ve İzmir'e sevk olunur.

Çine kazâsında Madrân, Gökbel, Beşparmak nâmıyla (160000) dönüm kadar başlıca orman bulunup bunlardan her nev' kerâste ve hatab ve kömür i'mâl ve ihrâc olunmaktadır.

Kazâ-i mezkûrede (403) binek ve (287) yük bârgiri ve (50) ester ve (97) kısarak ve (11287) öküz ve (186) çift mânda ve (480) deve vardır.

SÖKE KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ	(Sınıf 3)
Kai'makam Ali Bey Ûlâ Sânisî Sanâyi' Madalyası 4 ع 5 م	
Nâib Yusuf Ziyâ Efendi Devriyye Müderrisi Mâl Müdürü Hasan Rızâ Efendi Sâlise	
Tahrîrât Kâtibi Hâcî Atâ Efendi	
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Muntahabe { Tevfîk Efendi Sâlise Ali Rızâ Bey // Âristidi Aleko Efendi
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Mâl Müdürü Hasan Efendi Sâlise // Tevfîk Efendi Sâniye // Yüzbaşı Sadeddin Bey Liyâkat Madalyası	A'zâ Redif Yüzbaşısı Subhi Bey Kâtip Hâcî Atâ Efendi
(Maârif Komisyonu)	
Reis Ahmed Efendi A'zâ Hasan // // Mehmed Ali //	A'zâ Behcet Efendi // Adalı Mehmed // Kâtip Mustafa //
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Hasan Efendi	
A'zâ Âristidi Efendi // Ser-tahsîldâr Şemseddin //	A'zâ Tahsîl Me'mûru Mehmed Bey // Behcet Efendi

(Deşt-bân Komisyonu)	
Reis Ferid Efendi	
A'zâ Ali Rızâ Efendi Sâniye // Hüseyin Avni Bey	A'zâ Behcet Efendi Kâtip Âbidin //
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Hüseyin Efendi Sâlise Mâl Müdür Muâvini Hâcî İbrâhim Efendi	Refîki Rızâ Efendi Sandık Emîni Hâcî İbrâhim //
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Necîb Ağâ	A'zâ Andonâki Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Mehmed Şerif Efendi Müstantik Muâvini Alâeddin //	Kâtib-i Sâni Nusret Efendi Mukavelât Muharriri Bekir Sıdkı //
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ-yı { Hasan // Muvakkata { Migalya //	A'zâ-yı { Necîb Ağâ Dâime { Andonâki Efendi
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Yâni Kalanco	

A'zâ Behcet Efendi // Ahmed // Tabîb Mihran // Sâniye	Sandık Emîni Necîb Efendi Kâtip Niyâzi // Belediyyenin Vâridât-ı Seneviyyesi 70162
(Zirâat Bânkası)	
Reis Ali Rızâ Bey Sâniye	
A'zâ Behcet Efendi // Hacâtor // // Nikogos //	A'zâ Yâni Kalanco Efendi Muhâsebe Kâtibi Rızâ // Mikdâr-ı Sermâye 35,5535
(A'sâr İdâresi)	
A'sâr Me'mûru İlhamî Bey	
Başkâtip Mehmed Efendi	İkinci Kâtip Mahmûd Bey
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Ali Rızâ Bey Sâniye	
A'zâ Mehmed Ali Efendi	A'zâ Ahmed Efendi
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru İsmâil Hakkı Efendi } Yunan Madalyası } Tapu Kâtibi Şâkir Efendi Telgrâf ve Posta Müdürü Mustafa Efendi Dü'yûn-ı Umûmiyye Me'mûru Hasan // // // Kâtibi (Münhal) // // A'sâr Kâtibi Nusret Efendi	Tapu Kâtibi Muâvini Mustafa Efendi Kemer Çiftlikât-ı Hümâyûn Şube Me'mûru } Ali Efendi Râbia } Kâtip Sabri Efendi Şer'iyye Kâtibi Ömer Vafî Efendi // Zabıt Kâtibi Muhyiddin // Reji Me'mûru Hamdi // // Kâtibi Ömer // // Muhâfaza Me'mûru Fuad //
Orman Ondalık Me'mûru Tâhir //	
Nüfus Kâtibi Mustafa //	

(Me'mûrîn-i Zâbîta)

Zâbîta Me'mûru Yüzbaşı Sadeddin Bey Liyâkat ve Yunan Madalyaları
 Sevâhil Muhâfaza Me'mûru Süvâri Mülâzımı Osmân Efendi Jandarma Çâvûşu 3
 Süvâri Jandarma Neferi 8 Onbaşı 3
 Piyâde // // 30

Polis Komiseri Ferhâd Efendi
 // Me'mûru Yenişehirli Mehmed // İftihâr Madalyası
 // // Hasan //
 // // Osmân //

Hâiz-i Rütbe ve Nişân olan Zevât

Müftüzâde Hâcî Halil Paşa Mîr-i mîrân 2 م
 Hâcî Kâzım Efendizâde Tevfik Efendi Sâniye
 Hâcî Halil Paşazâde Ali Rızâ Bey // 4 م
 // // // Hüseyin Avni // Sâlise
 Halil Bekirzâde Hâcî Ziyâ // //

(Mekteb-i Rüşdî)

Muallim-i Evvel Mehmed Efendi | Muallim-i Sâni Ali Fehmi Efendi
 Aded-i Şâkirdân 71

(İnâs Mektebi)

Muallime-i Ūlâ Gülizâr Hânım | Muallime-i Sâlise Mela Hânım
 // Sâniyesi Havva // Aded-i Tâlibât 105

(Mekteb-i İbtidâî)

Muallim-i Evvel Mehmed Emin Efendi | Muallim-i Sâni Ahmed Efendi
 Aded-i Şâkirdân 85

(Kazânın Vâridât-ı Umûmiyyesi)

Para	Guruş	
	3611353	Emlâk ve Akar Vergisi
	142043	Temettu' Vergisi
	354250	Bedel-i Askeri
	1738485	A'sâr
	282575	Ağnâm
	18800	Rûsûm-ı Mütenevvîa
10	51151	Orman
30	1112	Maâdin
20	7380	Nüfus İdâresi
	59190	Tapu
15	15621	Mahkeme-i Nizâmiyye
	5200	Mahkeme-i Şer'iyye
20	10922	Mukavelât Muharrirliği
	992700	Zirâat Bânkası
	1641869	Düyûn-ı Umûmiyye İdâresi
	288110	Telgrâf ve Posta Merkezi
15	9220763	Yekûn*

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	9031	9328	18359
Rûm	7189	7647	14836
Tebaa-i Ecnebiyye	124	141	265
Yekûn	16344	17116	33460

* Yekûn 9220761 guruş olmalıdır.

(323 Senesinin Nüfus Vukuâtı)		
Tevellüdât	Münâkahât	Vefeyât
758	350	327

(Emâkin-i Mevcûde)							
Hükümet Konâğı	Câmi'-i Şerif	Karagolhâne	Hastahâne	Mektep	Medrese		
1	32	3	2	4	2		
Hân	Hamâm	Dükkân	Fabrika	Çiftlik Ebniyesi	Hâne	Otel	Mağâza
15	2	544	4	3	6722	3	287
Değirmen	Kelisâ		Debbâğhâne		Kiremidhâne		
55	9		7		5		

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)							
Mevki'-i Coğrâfi — Söke kazâsı şimâlen: Kuşadası kazâsı Ayâsuluğ nâhiyesi, şarkan: Aydın ve Çine kazâları, cenûben: Milâs kazâsı ve garben Adalar Denizi ile mahdûttur.							

(Merkez Kazâ)							
Merkez kazâ Aydın Timuryolu'nun bir şube-i mahsûsasıyla Balâtçık'dan ayrılmak üzere İzmir'den (4) ve Aydın'dan (2) saat mesâfede ve (37) derece (33) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (6) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve sath-ı bahirden (98) metre mürtefi' Söke kasabasıdır							

(Kazâyı Teşkil Eden Kurânın Esâmîsi)							
Gümüş, Gölbend, Gülbenc Tahtacı, Gülbenc Hristiyan, Bonyak, Levâciye, Atburgâzı, Atburgâzı Tahtacı, İslâm Tuzburgâzı, Hristiyan Tuzburgâzı, Hristiyan Tomâtcburgâzı, Bâltanâs Burgâzı, Balâtburgâzı							

Akköy Hristiyan, Hristiyan Yorâni, İslâm Yorâni, Sercin, Dere, Avsâr*, Unnâb, Sarikir, Karacahayıt, Yortân, Çalıköy, Özbaşı, Mândice Karakaya, Mândice, Çavdar, Sofularçeni, Tahtacılar, Çalışlı, Karataş, Kâlcak, Kâdıköy, Yörüklü, Kemer, Kıyâs, Kızılaşıklı, Nalbandlar, Kesir, Kırveliler, Çırakçı, Günây, Kaygılı, Asıtepe, Arslan Yaylası, Bayırdamı, Kızılkârlar, Akçakaya, Hristiyan Bâğarası, İslâm Bâğarası, İslâm Yeniköy, Âsâr-ı Hamîdiye, Burun, Karakuyu.

(Söke Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Söke kazâsının arâzisi tahminen 1000000 dönümdür. 500000 dönümü düz odadır.

Kazânın orman ve o dağlık cihetleri tahminen 600000 dönüm kadardır. Bunun 200000 dönümü zeytinlik, 10000 dönümü palamutluk ve 300000 dönümü eşcâr-ı müsmireden ibârettir. Meşe ve pınâr ağaçları olan mahalde kömür ihrâk olunup nefis-i kasabaya ve İskenderiyye'ye sevk olunmaktadır. 90000 dönümü dahi çam ağacından başka bir şey olmayıp bunlardan hâsıl olan kerâste denizden olsun karadan olsun kasabalara sevki mesâfesinin bu'diyeti hasebiyle masârifi kurtarmadığından istifâde olunmuyor.

Söke kazâsı dâhilinde Beşparmak ve Tomâtca nâmlarıyla (72) kilometre murabbaî kadar iki kıt'a orman olup bunlarda ak ve kızılçâm ile meşe ve pınar eşcârı vardır.

İşbu ormanlardan hatab ve kömür ve mertek i'mâl ve ihrâc olunmaktadır.

* Matbaa hatası olmalıdır. Karyenin ismi Avşar olmalıdır.

Kazâ-i mezkûrda imtiyâzlı olarak bir zımpara ma'deni ile ahâlî tarafından işletilmekte olan taş, demir ma'deni vardır.

Panâyır ve Pazarlar — Söke kazâsında ahz ü i'tâ için umûma mahsûs panâyır olmayıp yalnız merkez kazâ olan Söke kasabasında çehârşenbe ve Bâğarası karyesinde salı günleri pazar kurulur.

Meskûkât — Kazâ-yı mezkûrda lira-yı osmânî (118) ve sîm mecîdiyye (22) guruşa tedâvül eder.

Dâhil-i kazâda 3128 re's at ve 1125 re's kısırak ve 25 tay 2075 deve 112 câmûs ve 250 ester 1715 öküz 1287 inek 2325 merkeb olup hayvânât-ı mezkûrenin ekseri İzmir sancâğına ve bir mikdârı Sisâm Ceziresi'ne ve bir takımı da İskenderiyye'ye ve bazı kere Sâkız cihetine gönderilmektedir.

Nefs-i kasabada bir rüşdî ve üç zükûr ve bir inâs ibtidâî olarak beş aded mektep mevcûd olup cümlesi usûl-ı cedîde üzere tadrîs olunmakta rüşdiyyeden mâ-adâsı iâne-i ahâlî ile idâre olunmaktadır. Kazâyı mülhak kurâda dahi kırk iki aded mekteb-i ibtidâî mevcûttur.

Merkez kazâyı iki buçuk saat ba'd mesâfede (Perbiyen), beş saat mesâfesinde (Milet), sekiz saat mesâfesinde (Didim) şehir kadîmleri olup her sene Avrupa'nın her tarafından birçok seyyâhın gelerek ziyâret etmektedir. Bunlardan (Perbiyen) şehir-i kadîmi harâbesinde Berlin Müzesi nâmına Mösyö Digâmend ma'rifetiyle hafriyyât icrâ edilerek târihçe pek ziyâde istifâdeyi mucib-i keşfiyyât husûle gelmiş ve kable'l-milâd üçüncü asrın âsârından pek çok (Terrâkotâ) heykellerine destres olup Müze-i Hümâyûn'a idhâl edilmiş ve bu mahallin hafriyyâtı hitâm bulmuştur. El-yevm Perondâ nâmıyla ma'rûf olan (Didim) nâm-ı

mahalde ve ezmine-i kadîmede fevka'l-âde san'at ve ziynet ile şöhretyâb olan (Apollon) ma'bed-i cesîminin harâbesi civârında Fransa hükümeti nâmına Mösyö Hösölye ma'rifetiyle bâ ruhsat-i resmiyye iki sene hafriyyât icrâ edilerek ma'bed-i mezkûrun vaz'iiyet kadîmesine âid keşfiyyât-i icrâ ve mermerden masnû' arslan heykelleriyle bazı âsâr-i mi'mâriyye ve bir hayli kitâbe-i târihiyyeye destres olunmuş ve âsâr-ı mekşûfenin kâffesi 1317 târihinde Müze-i Hümâyûn'a nakl ve idhâl olunmuştur.

KARACASU KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ) (Sınıf 3)	
Kai'makam Abdullah Hulûsi Bey	Sâlise Gümüş Girid Madalyası
Nâib Osmân Remzi Efendi	Mâl Müdürü Osmân Hilmi Efendi
Müftü Ahmed Hamdi //	Tahrîrât Kâtibi Mehmed Tevfik //
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib Osmân Remzi Efendi Müftü Ahmed Hamdi // Mâl Müdürü Osmân Hilmi // Tahrîrât Kâtibi Mehmed Tevfik // }	A'zâ-yı Müntahabe { Hâcî Mehmed Efendi Fevzi Efendi // Nikola // (Münhal) }
(Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Mâl Müdürü Hilmi Bey // Sûvârî Mülâzımî Yusuf Efendi // Belediye Reisi Mustafa Bey	A'zâ Hâcî Ali Ağâ // Hâcî Necîb Efendi Kâtip Ahmed Rahmi //
Baytar Süleymân Ağâ	
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Osmân Hilmi Bey	A'zâ Nikola Efendi
A'zâ Tahsîl Me'mûru Murâd //	// Ahmed Bey

(Maârif Komisyonu)	
Reis Abdullah Hulûsi Bey	A'zâ Ağâzâde Mehmed Efendi
A'zâ Mâl Müdürü Hilmi Bey	// İsmâil //
// Mahkeme-i Bidâyet Başkâtibi Mehmed Efendi	// Drâmalızâde Yusuf //
// Zühdî Efendizâde Fevzi	// Kâtip ve Sandık Emîni Yusuf //
Vâridât 40000 Gurus	
(Mâl Kalemî)	
Mâl Müdürü Muâvini İsmâil Efendi	
Tahsîl Me'mûru Mehmed Murâd Bey	Süvâri Tahsildârı Ârif Efendi
Sandık Emîni Hâcî İsmâil Efendi	Piyâde Tahsildârı Emin //
Süvâri Tahsildârı Hâfız Necîb //	// // Nuri //
// // Mehmed Murâd //	// // Hâcî Hasan //
(Mahkeme-i Şer'iyye)	
Nâib Osmân Remzi Efendi	Şer'iyye Kâtibi İsmâil Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Hâcî Hasîb Efendi	A'zâ Sotiri Efendi
(Bidâyet Kalemî)	
Başkâtip ve Mukavelât Muharriri Mehmed Efendi	Hapishâne Gardiyanı Ali Efendi
İkinci Kâtip Mehmed Nuri //	Mübâşir Hâcî Mehmed //
Müstantik Muâvini Mehmed İzzet //	Odacı İsmâil Ağâ

(Nüfus Kalemi)	
Me'mûr Ali Efendi	Kâtip Ahmed Refik Efendi
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Mustafa Bey	
A'zâ Abdüsselam Efendi	Tabîb İstevrâki Dânubelos Efendi
// Ahmed Bey	Kâtip ve Sandık Emîni Ahmed Rahmi //
// Yusuf Efendi	Komiser Hasan Efendi
// Hâcî Ali Ağâ	// Mustafa //
// Hiralambo Efendi	Vâridât-ı Belediye 24000 Guruş
(Tapu Kalemi)	
Kâtip Mehmed Sadeddin Efendi	Refik Mehmed Tevfik Efendi
(Orman İdâresi)	
Ondalık Me'mûru Ahmed Efendi	Yunan Muhârebe Madalyası
Koruyucu Arslan Efendi	Koruyucu Ali Rızâ Efendi
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hâcî Necîb Efendi	A'zâ Hâcî Mela
A'zâ Hâcî Ali Ağâ	Muhâsebe Kâtibi Vekili Âsım Efendi
// Ahmed Bey	Tahsildâr Osmân //
Sermâye 496750 Guruş	
(Ticâret ve Zirâat Bânkası)	
Reis Hâcî Necîb Efendi	A'zâ Mehmed Efendi
A'zâ Ali Rızâ //	// Hâcî Ali Ağâ

(Zâbıta İdâresi)	
Me'mûr Mülâzım Hüseyin Ağâ Polis Komiseri Tahsîn Efendi	Çiftlik Onbaşısı Ali Ağâ Süvâri Neferi 2
(Telgrâf ve Posta İdâresi)	
Me'mûr Sabri Efendi	Müvezzi' Süleymân Efendi
(Dü'yûn-ı Umûmiyye)	
Me'mûr Gâlib Efendi	
Kâtip Rızâ Efendi	Süvâri Kolcusu Ahmed Efendi
(Rüşdiyye Mektebi)	
Muallim-i Evvel Hâfız Mehmed Şükrü Efendi Ulûm-ı Riyâziyye Muallimi Kâzım //	Bevvâb Hâfız Mehmed Aded-i Şâkirdân 27
(Çarşı Mekteb-i İbtidâîsi)	
Muallim-i Evvel Ahmed Şükrü Efendi // Sâni Ahmed Hamdi //	Muallim-i Sâlis Mehmed Şevki Efendi // Râbi' ve Bevvâb Hâfız Mehmed // Aded-i Şâkirdân 190
(Karşıyaka Mekteb-i İbtidâîsi)	
Muallim-i Evvel Mustafa Fevzi Efendi // Sâni Hacı Hâfız Mehmed Tevfik //	Muallim-i Sâlis ve Bevvâb Hâfız Hüseyin Efendi Kasaba Mekâtib-i İbtidâiyye Muallimi Ahmed // Aded-i Şâkirdân 120
(İnâs Mekteb-i İbtidâîsi)	
Muallime-i Âlâ Rukiye Hânım	Bevvâbe Zehrâ Hânım Aded-i Tâlibât 60

(Kurâ Mekâtib-i İbtidâiyyesi)

Muallim-i Evvel 18

Muallim-i Sâni 2

Aded-i Şâkirdân 500

(Me'mûrîn-i Askeriyye)

Redif 48'inci Nâzilli Âlâyının İkinci Karacasu Tâburu Dâiresi

Binbaşî Hayrullah Efendi	Yunan Madalyası	5 �
Kolağâsı Halil Necâti //	//	//
Tâbur Kâtibi Osmân //	//	//
Düyûn-ı Me'mûru Mustafa Eşref Efendi	Yunan Madalyası	
Birinci Bölük Yüzbaşısı Yahya	//	//
İkinci //	İsmâil //	//
Dördüncü //	Mehmed Hurşid //	//
Birinci Bölük Mülâzım-ı Evvelî Halil Hulûsi Efendi	Liyâkat ve Yunan Madalyası	5 �
Dördüncü //	Yahya //	
Birinci //	Mülâzım-ı Sânisî Mehmed //	Yunan Madalyası
İkinci //	Rahmi //	//
Üçüncü //	Sâdık //	
Dördüncü //	Hâşim //	
Süvâri Mülâzım-ı Sânisî Yusuf Nasûh	//	Gümüş Liyâkat Madalyası
Tüfenkci Ustası Nazif Usta		Yunan Madalyası

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyesi)			
Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	3227	3337	6564
Rûm	98	107	250
Umûm-ı Kurâ	6066	8982	12048
Yekûn	9391	9426	18817

(Emâkin-i Mevcûde)						
Hükümet Konâğı	Câmi'-i Şerif	Mescid	Medrese	Tekye	Kelisâ	Mekteb-i Rüşdiyye
1	5	12	3	1	1	4
Hân	Hamâm	Dükkân	Telgrâfhâne	Debbüy	Zirâat Bânkası	
4	2	217	1	1	1	

(Kazânın Vâridât-ı Umûmiyesi)	
Guruş	
300000	Vergi
220000	Ağnâm
365000	A'sâr
19000	Emlâk ve Tapu
72000	Mahâkim
6400	Emlâk-i Emiriyye
3500	Rüsûm-ı Mütenevvîa
2500	Orman
1300	Maâdin
10000	Hâsılât-ı Mütferrika
962200	Yekûn*

* Yekûn 996200 guruş olmalıdır.

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyesi)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk
638	541	261	76

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Karaca kazâsı şimâlen: Kuyucak ve Nâzilli, şarkan: Sarayköy ve Denizli ve Tavâs, cenûben: Bozdoğan kazâlarıyla mahdûttur.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ — Karacasu kasabası olup iki mevkia taksîm ve birine Çarşı diğetine Karşıyaka tesmiye olunmuş ve merkez livâyâ berren on altı saat mesâfede ise de Kuyucak tarîkiyle altı şimendüferle iki ki bu suretle sekiz saat mesâfede ve 37 derece (40) dakika arz-ı şimâli ve 26 derece ve (13) dakika tûl-ı şarkîde vâki’ ve (21) karye ve (8) mahalleyi hâvîdir.

(Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Hâcî Halil, Cum’a, Büyükdağlı, Hasanfaki, Yaylalı, Câbi, Küçükdağ, Rûm, Birlebek, Uzgur, Karapınâr, Azizâbâd, Yemlâk, Bucak, Çiftlik, Yenice, Çam Maa Gebre, Boyâşin, Seki, Dikmân, Palamutcuk, Eymir, Kekre, Aşıklar, Tâmadra, Karacavirân, Hâcılıdırlar, Dedeler, Alemler, Cercivân Maa Sarı Tekkeli Aşireti.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Karacasu dâhilinde en meşhûr âsâr-ı kadîme-i târihiyyeden olan (Afroditi) harâbeleri vardır.

Afroditi harâbeleri kadîm (Kâri) ve (Friji) ülkeleri hudûdu üzerinde bulunup bugün Babadağ denilen Sâlbâkos Cebeli’nin kolları arasına

açılmış tabîi bir sâha-i müdevverenin umkunu işgâl etmektedir. Kekre kasabası bu harâbeleri kısmen örter 1904 senesinde Müze-i Hümayûn nâmına Mösyö Pol Goden tarafından mezkûr harâbelerde tedkîkât-ı fenniyyeye ve icrâ-yı hafriyyâta ibtidâr Afroditi Ma'bedi'ne ve bânyolarla Cimmâstik Tâ'limhânesine ma'tûf olunmuştur. Surlar bi'n-nisbe yakın bir zamanda mebâni-i kadîme enkâzıyla ve üzerlerinde hala kitâbeler bulunan taşlarla inşâ edilmiştir. Afroditi Ma'bedi ise İyoni usûl mi'mârîsi üzere binâ edilmiş olup derûnunda on iki aded câlib-i ehemmiyyet heykel bulunmuştur. Bunlar meyânında tarz-ı kadîm üzere yapılmış bir arslan başı vardır. Bânyolar bir tepe üzerindeki müstesnâ vaziyetleri uslûb mi'mârîleriyle şâyân-ı dikkattir. Bunların civâr ve aralarından yeşil mermerden kâideler üzerine istinâd etmiş muhtelif tûlda azîm sütunlar müzeyyen başlıklarıyla nazar-ı hayreti ohşâr. Bu sütunların satırlarındaki dallı budaklı, çiçekli menkûşât aralarında kartallar, bânterlerle* oynaşan aşk perileri ve sâir hayvân resimleri mahkûk bulunmaktadır. Cimmâstik Ta'limhânesi'ne gelince bunun keşfi bir tesâdüf-i sevgiyle mümkün olmuştur. Bir köylü tarlasında çalışırken bulunduğu depolarla ma'bûdların mübârezesine âid ednâ kısmından bir kabârtma taş parçasını Mösyö Goden'e gösterir. Bunun üzerine köylünün irâe ettiği yerde hafriyyât-ı icrâ edilerek bu nev'-i muhârebeleri musavver birçok kabârtma taşlar elde edilir.

Dâhil-i kazâda başlıca zar' olunan mahsûlât buğday, burçâk, kumdarı, arpa, darı, nohud, çavdar , sisâm , bakla ile incir, zeytin, Bursa armudu, siyâh üzüm , afyon, ekşi, armud, palamut, pamuk, nâr, mâzı, harîr, cevizdir.

İşbu mahsûlâtta en ziyâde ihrâcât palamut, darı ve sisâm ve mâzı, pamuk ve incir mahsûlâtı olup İzmir'e sevk olunur. Mensûcât dahi İzmir, Aydın ve kazâ-yı mütecâvireye sevk olunur.

Mensûcâtta mükemmel hamâm takımı, alâca, peşkir, yemeni, peştîmâl, havlu, desti bardak ve sâirede i'mâl olunur.

* Panter

Karacasu'yun mîri ormanlarından senevi ale'l-tahmin beş altı yüz metre mik'ab mütenevvi' kerâste ihrâc olunup kısm-ı cüz'isi Karacasu'da sarf ve kısm-ı a'zamî Nâzilli'ye nakl olunmaktadır.

Karacasu kazâsının etrâf erbaası dağlarla muhât ve ma'rûf (Baba) Dağı şark-ı şimâle müvâzidir. Arâzisinin kısm-ı külliyesi ârzalı ve kuvve-i inbâtiyyece Menderes Nehri civârına tesâdüf eden Çiftlik, Birbek, Karapınâr, Azizâbâd, Yemlâk, Bucak karyeleri, arâzileri münbit ve diğerleri ise kuvve-i inbâtiyyesi zaîf olduğundan bire beş altı derecesinde mahsûl alınabilmekte ve kazânın ekser mahalleri ormanlık ve sengistân olup vesâit-i nakliyyenin mefkudiyyeti hasebiyle lâıyıkıyla istifâde olunamamaktadır.

Sîm mecîdiyye yirmi üç on altı para, lira-yı osmânî yüz yirmi beş guruşa tedâvül edip evzân dahi atîk olarak isti'mâl olunmaktadır.

NÂZİLLİ KAZÂSÎ	
Me'mûrîn-i Kazâ	(Sınıf 2)
Kai'makam Mehmed Tevfik Bey Sâniye Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânen Me'zûn	
Nâib Mehmed Ali Sâmi Efendi Devriyye Müderrisi	
Müftü Mehmed Sâlih	//
Mâl Müdürü Muhyiddin	Efendi
Tahrîrât Kâtibi Mehmed Muhyiddin	// Yunan Madalyası
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye {	A'zâ-yı Müntahabe {
Nâib ve Müftü Efendiler	Hâcî Nuri Efendi Müderris
Mâl Müdürü Efendi	Hâcî Mustafa //
Tahrîrât Kâtibi //	Anestâş //
(Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Belediye Reisi Yahya Bey	A'zâ Hasan Efendi
// Süvâri Mülâzımı Âdem Efendi	// Halil Ağâ
// Hâcî Nuri Efendi	// Mustafa //
(Maârif Komisyonu)	
Nâzır Müftü Mehmed Sâlih Efendi	A'zâ Vükelâ-yı Deâvîden Ahmed Refik Bey
Reis Hâcî Şükrü //	// Hâcî Müezzîn Hâfız Abdullah Efendi
A'zâ Zühdi //	// Hasan Efendi
Vâridât-ı Seneviyyesi 55625 Guruş	

(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Ohânnes Efendi	
Mâl Müdürü Refiki Es'ad Hulûsi Efendi	Sandık Emini Ali Efendi
(A'sâr İdâresi)	
A'sâr Me'mûru İhsân Efendi	A'sâr Başkâtibi Hasan Agâh Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Ahmed Bâhir Efendi	A'zâ Anesti Efendi
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Nâib Bâhir Efendi	A'zâ Şükrü Efendi
// Anesti //	// Avrâm İlyâdi //
(Bidâyet Kâlem)	
Başkâtip Süleymân Efendi	Mukavelât Muharriri Sabri Efendi
İkinci Kâtip Necîb //	İcrâ Mübâşiri Ali //
Müstantik Muâvini Mehmed Ali Efendi	// // Mehmed Ağâ
(Tahsîlât İdâresi)	
Tahsîl Me'mûru Manolâki Efendi	Ser-tahsîldâr Hüseyin Efendi
(Nüfus İdâresi)	
Nüfus Me'mûru Mehmed Lütî Efendi	Muâvini Refîk Efendi

(Tapu İdâresi)	
Tapu Kâtibi Hacı Ahmed Efendi	Muâvini İbrâhim Efendi
(Belediyye Dâiresi)	
Belediyye Reisi Yahya Bey A'zâ Süleymân Efendi // Veliyüddin // // Mustafa // // Avrâm Kalidi // // Yâni Kalidi // // Hiralambi //	Kâtip Hacı Mustafa Efendi Tabîb Cemâl // Ser-komiser Yusuf Cemâl // Komiser Mehmed Ağâ // Halil Efendi Tenzifât Me'mûru Ali Ağâ Vâridât-ı Seneviyyesi 12209 Guruş
(Orman İdâresi)	
Ondalık Me'mûru Nuri Efendi Piyâde Koruyucusu Halil //	Süvâri Koruyucusu Hüseyin Efendi Piyâde Ali Rızâ //
(Zirâat Bânkası)	
Reis-i Evvel Hâfız Kadri Efendi Reis-i Sâni Hacı Nuri Efendi A'zâ Şevket Bey	A'zâ Hacı Hüseyin Ağâ // Osmân Ağâ
(Posta ve Telgrâf İdâresi)	
Posta ve Telgrâf Müdürü Osmân Efendi Telgrâf Muhâbere Me'mûru Es'ad //	Telgrâf Muhâbere Me'mûru Rüşdi Efendi Müvezziî Hüsnî
(Düyûn- Umûmiyye İdâresi)	
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Mustafa Efendi // // A'sâr Kâtibi Ahmed //	Kâtip Mehmed Ali Efendi Kolcu Hasan Ağâ

(Zirâat Bânk İdâresi)	
Muhâsebe Kâtibi Osmân Nâfiz Efendi Refîki Mustafa Âsım //	Veznedâr ve Refîk-i Sânî Ahmed Ruhi Efendi Mikdâr-ı Sermâye: 5298231 Gurus
(Reji İdâresi)	
Müdür Nifliyan Efendi Bâyî'î Petro //	Muhâkemât Vekili Hüseyin Efendi Kâtibi Karahân
(Bânk-ı Osmânî İdâresi)	
Direktör Mösyö Royoli Kâtip Mösyö Mosasi Ceferyân	Kâtip Mösyö Garyân Muâvin ve Veznedâr Mösyö Seropâdi
(Polis İdâresi)	
Polis Komiseri Hüseyin Gâlib Efendi	Polis Me'mûru İbrâhim Edhem Efendi
İzmir Jandarma Âlâynın Birinci Tâburunun Üçüncü Nâzilli Bölüğü Yüzbaşısı } Mehmed Efendi İftihâr Madalyası 4 م } Bölük Emîni Ahmed Tefvîk Efendi Hapishâne Gardiyanı Yusuf Ağâ Piyâde 52 Sûvârî 3	
(Redif Kırk Sekizinci Âlâynın Birinci Nâzilli Tâburu)	
Kai'makam Mes'ûd Bey Gümüş Liyâkat Madalyası	4 ع 3 م
Binbaşî Hâlid //	5 م
Kolağâsı Nuri // Yunan ve Liyâkat Madalyaları	4 م
Tâbur Kâtibi İbrâhim Efendi //	//
Tüfenkci Hasan // Yunan ve İftihâr Madalyaları	

Debbüy Me'mûru Mülâzım Hasan Efendi										Gümüş liyâkat Madalyası											
Debbüy Muâvini (Münhal)																					
Birinci Bölük Yüzbaşısı Ahmed Mazhar Efendi										Yunan ve Liyâkat Madalyaları											
İkinci		//		//		Hasan Sabri				//		Yunan ve İmtiyâz Madalyaları									
Üçüncü		//		//		Mehmed Fuad				//		Gümüş Liyâkat Madalyası									
Dördüncü		//		//		Hâcî Süleymân				//		Yunan ve Liyâkat Madalyaları									
Birinci Bölük Mülâzım-ı Evvelî Ahmed Salahaddin Efendi Liyâkat Madalyası																					
İkinci		//		//		Hasan Cevdet				//		//		//							
Üçüncü		//		//		Ahmed Cemâl				//		Yunan ve Liyâkat Madalyaları									
Dördüncü		//		//		Rif'at				//		//		//							
Birinci Bölük Mülâzım-ı Sânisi (Münhal)																					
İkinci Bölük Mülâzım-ı Sânisi Tahsîn Efendi										Gümüş Liyâkat Madalyası										5 ₺	
Üçüncü		//		//		Mustafa Ağâ				Yunan İftihâr ve Liyâkat Madalyaları											
Dördüncü		//		//		(Münhal)															
Süvâri Yüzbaşısı Vekili Hâcî Mustafa Efendi										Kars İftihâr Liyâkat Madalyaları											
//		Mülâzım-ı Sânisi Âdem				//		Yunan ve Liyâkat Madalyaları													
(Mekteb-i Rüşdî)																					
Muallim-i Evvel Mustafa Fehmi Efendi Burusa Rüûsu										Muallim-i Sânî İsmâil Efendi											
Aded-i Şâkirdân 71																					
(Mekteb-i İbtidâî)																					
Muallim-i Evvel Hâfız Sabri Efendi										Muallim-i Râbi' Mustafa Efendi											
//		Sânî		//		Osmân		//		Bevvâb Hasan Ağâ											
//		Sâlis Ömer Lütfî		//		Aded-i Şâkirdân 2..7*															
(Çırak Mektebi)																					
Muallim Zühdi Efendi										Bevvâb Ahmed Ağâ											
Aded-i Şâkirdân 28																					

* Şâkirdân sayısını, rakam silinmesi ihtimali nedeniyle 207 olarak da okumak mümkündür.

(Yukarı Nâzilli Mekteb-i İbtidâisi)			
Muallim-i Evvel Bilâl Edib Efendi		Muallim-i Sâlis Hâfız Mustafa Efendi	
//	Sânî Behcet	//	
		//	Râbi' Hacı Ali
		//	
Aded-i Şâkirdân 197			
(Yukarı Nâzilli'de İnâs Mekteb-i İbtidâîsi)			
Muallime Zehra Hânım		Bevvâbe Âişe Hânım	
Nakış Muallimesi Azîme Hânım		Aded-i Tâlibât 56	
(Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olanlar)			
Müderristen Hacı Hasib Efendi		Bilâd-ı Hamse	
Hocazâde Mehmed	//		4 ۛ
Veliyüddin	//		5 ۛ
Yenişehirli Hâşim Enveri	//		4 ۛ
Tüccârdan Hiralambo	//		4 ۛ
(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)			
Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	24160	24404	48564
Rûm	1465	1837	3302
Ermeni	222	275	497
Musevi	188	186	374
Tebaa-ı Ecnebiyye	82	92	174
Yekûn	26117	26794	52911
(Kazânın Bir Senelik Nüfus Vukuâtı)			
Tevellüdât	Vefeyât	Münâkehât	
379	524	341	Zükûr
501	546	341	İnâs
780	1080	682	Yekûn

(Kazânın Emâkin-i Mevcûdesi)						
Hükümet Konâğı	Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Câmi’-i Şerif	Mescid
1	2582	915	10	2	6	8
Tekye Debbüy-i Hümayûn Belediyye Dâiresi Mekteb-i Müslim Mekteb-i Gayr-i Müslim						
3	1		1		4	6
Medrese	Kelisâ		Fabrika		Un Değirmeni	
11	3		4		5	
////////////////////////////////////						
(Atca Nâhiyesi)						
Me’mûrîn-i Nâhiye						
Müdür Mehmed Murâd Efendi						
Tahrîrât Kâtibi Hasan Fehmi Efendi			Vergi Kâtibi İbrâhim Bey			
Nâib Tâhir		//		Zâbıtâ Me’mûru Mehmed Ali Onbaşı		
(Meclis-i Nâhiye)						
Reis Müdür Efendi						
A’zâ Nâib Efendi			A’zâ Hâcî Şehzâde Hâcî Çelebi Efendi			
// Abbâs Bey				// Dimitri Teologos		//
Tahrîrât Kâtibi Efendi						
(Zirâat Komisyonu)						
Reis Mustafa Bey						
A’zâ Hâfız Nuri Efendi			A’zâ Hiralambo Efendi			
// Mustafa		//		Kâtip Kadri		//

(Maârif Komisyonu)	
Reis Hasan Fehmi Efendi	
A'zâ Osmân Efendi	A'zâ Hâfız Mehmed Efendi
// Ali Beyzâde Abbâs Bey	// Hâfız Mustafa //
// Hâfız Ali Efendi	Kâtip Hilmi //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Mela Mehmedzâde Ali Efendi	
A'zâ Yahyazâde Mehmed Ali Efendi	A'zâ Mustafa Efendi
// A'yânzâde Mela Mehmed //	// Mustafa Ağâ
// Hristo //	Kâtip Aziz Hilmi Efendi
(Telgrâf ve Posta İdâresi)	
Posta ve Telgrâf Müdürü Bekir Sıdkı Efendi	
Tahrîrât Mevsılı Ahmed Fevzi Efendi	Çâvûş Halil Efendi
(Nâzilli Redif Kırk Sekizinci Âlâyının Birinci Tâburunun İkinci Bölük Hey'eti)	
Yüzbaşı Hasan Sabri Efendi	
Mülâzım-ı Evvel Hüseyin Cevdet Efendi	Mülâzım-ı Sânî Hasan Tahsîn Efendi
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Mehmed Nuri Efendi	Muallim-i Sâlis Hâfız Mustafa Efendi
// Sânî Hüseyin //	Aded-i Şâkirdân 150
(İnâs Mekteb-i İbtidâî)	
Muallime Fâtıma Zehrâ Hânım	Aded-i Tâlibât 30

(Nâhiyenin Nüfus-ı Mevcûdesi)			
Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	2752	2741	5493
Rûm	221	249	470
Musevi	6	4	10
Ermeni	3	2	5
Yekûn	2982	2996	5978
(Nâhiyenin Emâkin-i Mevcûdesi)			
Hükümet Konâğı	Hâne	Dükkân	Hân
1	2100	120	3
Hamâm	Mağâza	Fabrika	Un Değirmeni
1	8	3	3
(Sultânhisâr Nâhiyesi)			
Me'mûrîn-i Nâhiye			
Müdür Ali Gâlib	Efendi	Vergi Kâtibi İbrâhim Bey	
Nâib Hasan	//	Zâbıta Me'mûru Ahmed Onbaşı 5 ı	
Tahrîrât Kâtibi Tevfik	//	Jandarma Neferi 4	
(Meclis-i Nâhiye)			
Reis Müdür Efendi			
A'zâ Tahrîrât Kâtibi Efendi		A'zâ Hâcî Mehmed Bey	
// (Münhal)		// (Münhal)	
(Maârif Komisyonu)			
Reis Şeyh Mehmed Efendi		A'zâ Mehmed Efendi	
A'zâ Ahmed Bey		Kâtip Hâfız Nuri //	

(Belediyye Dâiresi)	
Reis Ali Ağâ A'zâ Sâlih //	A'zâ Aziz Efendi Kâtip Hâfız Nuri //
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Hâfız Ali Efendi Aded-i Şâkirdân 100	Muallim-i Sâni Süleymân Efendi
~~	
(Kuyucak Nâhiyesi)	
Me'mûrîn-i Nâhiye	
Müdür Vekili Veliyüddin Efendi 5 م	
Nâib Hâlid Efendi Tahrîrât Kâtibi Abdurrahman Efendi	Vergi Kâtibi İzzet Efendi Zâbita Me'mûru Nazif Çâvûş 5 م
(Meclis-i Nâhiye)	
Reis Müdür Efendi	
A'zâ Tahrîrât Kâtibi Efendi // Mehmed //	A'zâ Mustafa Efendi A'zâ (Münhal)
(Maârif Komisyonu)	
Reis Abdurrahman Efendi	
A'zâ Tahsîn Efendi // Mustafa //	A'zâ Hasan Efendi // Ahmed //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Tahsîn Efendi	

A'zâ Hâcî Mustafa Efendi // Mustafa //		A'zâ Hâfız Ahmed Efendi Kâtip Hasan Efendi Komiser Mehmed Ağâ			
(Nâzilli Kırk Sekizinci Âlâyın İkinci Tâburunun Dördüncü Bölüğü Merkezi)					
Yüzbaşı Hûrşid Efendi Mülâzım-ı Evvel Yahya //		Mülâzım-ı Sânî Hâşim Efendi Ser-çavûş (Münhal)			
(Mekteb-i Rüşdî)					
Muallim-i Evvel Mustafa Efendi // Sânî Mustafa //		Bevvâb Abdullah Efendi Aded-i Şâkirdân 25			
(Mekteb-i İbtidâî)					
Muallim-i Evvel Osmân Muallim Sânî Burhâneddin Efendi		Bevvâb Hâfız Mehmed Efendi Aded-i Şâkirdân 122			
(Nâhiyenin Emâkin-i Mevcûdesi)					
Hükümet Konâğı	Askeri Dâiresi	Mektep	Gâzhâne	Selhhâne	Hâne
1	1	2	1	1	1100
Câmi' ve Mescid-i Şerif	Dükkân	Fırın	Mağâza	Hân	Tekye
7	62	6	25	5	1
Bâğ	İncir Bâğçesi	Tarla	Çayır	Arsa	
Dönüm	Dönüm	Dönüm	Dönüm	Dönüm	Dönüm
6307	25326	257514	1795	766	
Palamutluk	Zeytinlik	Sebze Bâğçesi	limon ve Portakal Bâğçesi		
Dönüm	Dönüm	Dönüm	Dönüm		
43753	52690	1622	278		
Murabbâi	Yaylak	Orman ve Çalılık	Ahâlînin İhtitâbına Mahsûs Orman	Yekûn	
Dönüm	Dönüm	Dönüm	Dönüm	Dönüm	Dönüm
4720	2516	138252	19263		565402

(Kazânın Vâridât-ı Umûmiyyesi)		
Para	Guruş	
	1105200	Emlâk Vergisi
	129000	Temettu' //
	71150	Bedel-i Askeri
	203210	Ağnâm Rûsûmu
	89535	Rûsûmu Mütenevvîa
	78375	Techizât-ı Askeriyye
20	10121	Nüfus Hâsılâtı
	227780	Tapu Hâsılâtı
	75000	Telgrâf ve Posta Hâsılâtı
	2110110	A'sâr Hâsılâtı
	38445	Orman //
20	4035916*	

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Nâzilli kazâsı şimâlen: Alâşehir ve Ödemiş, şarkan: Bûldân ve Sarayköy ve Karacasu, cenûben: Bozdoğan garben Aydın kazâlarıyla mahdûd ve Kuyucak ve Sultânhisâr ve Atca nâmlarıyla üç nâhiyeyi müştemeldir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ, Aydın şimâl cihetinde ve merkez livâyâ şimendüferle bir ve berren sekiz saat mesâfede ve (37) derece (54) dakika arz-ı şimâli ve (36) derece (24) dakika tûl-ı şarkîdedir.

(Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Bereketli, Vâllıca, Ebrek, Kereniz, Koldere, Hasırköy, Sinekçiler, Kesândere, Hisârcık, Işıklar, İshaklar, Rahmanlar, Timurcular, Kuzudere,

* 4137926 guruş olmalıdır.

Haydarlı, Kesânova, Bâcılı, Müstâvara, İncilli, Özencik, Surmeşelli, Karacaklı, Sâiler, Arslanlı, Hâcibeyli, Durasılı, Sinekler, Yalınkuyu, Kestel, Bayandır, Bekirler, Gedik, Kocakesik, Sevindikli, Dumanıçı, Şuhudlu, Beraketli, Hamzalı, İsabeyli, Hamaylı, Dereköy, Derebaşı, Beraketli karyesinde Muhâcirin Çerâkese, Müslim Kıbtî.

(Atca Nâhiyesinin Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Atca nâhiyesi Nâzilli kazâsının cihet-i garbiyyesinden müteşekkil ve (7) mahalle ve karyeyi müştemildir.

Merkez nâhiye (37) derece (45) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (58) dakika tûl-ı şarkîde vâki’ Çepeloğlu kasabasıdır.

(Atca Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Uzunlar, Muhâcirin Çerâkese,

(Sultânhisâr Nâhiyesinin Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Nâhiye-i mezkûre Nâzilli kazâsının garbi şimâli cihetinde olup (13) karye ve mahalleyi muhtevîdir.

Merkez nâhiye (37) derece (56) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (52) dakika tûl-ı şarkîde vâki’ Sultânhisâr karyesidir.

(Sultânhisâr Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Eskihisâr, Kavaklı, Salavâtı, Kabaca, Güvendik, Hâciemir, Mâlkâc Hâci Mustafa, İncealan, Timurcân, Çobanlar, İsabeyli, Karahayıt.

(Kuyucak Nâhiyesinin Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Bu nâhiye Nâzilli kazâsının şark-ı şimâli cihetinde vâki’ ve (2) Mahalle ve karyeyi câmi’dir.

Merkez nâhiye (67) derece (56) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (13) dakika tûl-ı şarkide vâki’ Kuyucak kasabasıdır.

(Kuyucak Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Kereniz, Fethiye, Horsunlu, Gencelli, Gencellidere, Pelara, Feslek, Sarıcaova, Kızıldere, Savcallı, Ortakçı, Gelenbe Kayran, Çobanisa, Keneviş, Eğridere, Sâki,

(Kazâ Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Nâzilli’nin Sultânhisâr nâhiyesine merbût Eskihsâr karyesinin bulunduğu mevkide Nyzâ şehir-i kadîmi bulunup zaman-ı te’sîsinde seylâb ile ırvâ olunan bir vâdinin iki sath-ı mâili üzerinde inşâ edilmiş olmağla iki mahalleye taksîm edilmişti. Manzara-i hâriciyyesi ise bunun iki şehir olduğu zannettiriyordu.

Suret-i te’sîsine gelince, târihin kayd ü zabt ettiği bir zamanda (Atimyos) ve Atimbrâdus) (Hydrelus) nâmında lâkedmonyâlî üç birâder berây iskân bu civâra gelerek kendi nâmlarına nisbeten üç şehir te’sîs ettiler. Fakat bunların sükkânı git gide tenâkus ettiğinden hepsi bir yere ictimâ’ ile (Nyzâ) şehrini karargâh ittihâz eylediler. (Nyzâ) birçok emâkin-i umûmiyyeyi şâmil olup zaman-ı kadîmde hâssaten mektepleri ve buradan yetişen edbâsı ile müte’ârif idi.

Sultânhisâr’a ve Eskihsâr karyesine on dakika mesâfede vâki’ bu şehir-i kadîm müteaddid köprüler ile vâki’ bir tiyatrunun el-hâlet hâzihi nısfî mevcûd olduğu gibi

altı dönüm mikdârı bir tarlada etrâf-ı erbaasında taş direkler merkûz bulunduğundan buranın bir kelisâ olduğu ve birbirinden geçmeli oldukça uzun yirmi kadar hâne birisine künk ile su gelmekte olan mahallede bir askeri dâiresi ve mezkûr su gelen yerin matbah bulunduğu zannolunmaktadır. Dört katlı ve birbirinden geçmeli ve karşılıklı yekdiğerine nâzar derinlerinde birtakım dil-nişin pencere vâri taştan oymalı bir mahal mevcûd olup buranın da bir büyük köşk olduğu istidlâl edilmektedir. Çöğürlühisâr nâm-ı mahalde müteaddid ve gayet vâsi' ve künkleri hâvî pek çok kal'alar ile ve nâhiyenin dâhil ve civârında Salavâtlı, Eskihişâr, Kavaklı karyelerinde ve aşağı ovalarda tahte'l-arz mağâzalar ve mahzenler mevcûttur.

Nâzilli kazâsı merkezi Aşağı ve Yukarı Nâzilli nâmıyla ikiye münkasım ve yekdiğerine birçok kilometre mesâfede müteferrik dört bin hânedan ibâret olup garb-ı cenûbisinde ve yirmi sekiz kilometre mesâfede vâki' Bozdoğan kazâsına mümted olan şose tariki i'tibâriyle birinci kilometresi Yukarı Nâzilli'nin tam vasatından mürûr etmekle araba ile gelinir ve gidilir, oldukça cesîm ve ma'rûf bir kasabadır.

Yukarı Nâzilli kadîmen Pazar karyesi nâmıyla ma'rûf iken şimendüfer hattının karye-i mezkûre kurbundan mürûr etmesinden dolayı günden güne kesb-i terakki ve cesâmet etmekle Yukarı Nâzilli nâmı verilmiştir. Yukarı Nâzilli'de cesîm ve metîn bir debbüy ile belediyye dâiresi mevcûd ve muamelât-i ticâriyyesi vâsi'dir.

Kazânın Atca ve Sultânhisâr ve Kuyucak nâmlarında üç nâhiye-i mülhakası olup Atca nâhiyesi iki ve Sultânhisâr nâhiyesi üç saat mesâfede ve timuryolu güzergâhında olup merkez kazânın garbindadır. Kuyucak nâhiyesi cihet-i şarkiyyede ve iki buçuk saat ba'd mesâfede ve şimendüfer hattı boyunda vâki' olarak on sekiz karyeyi şâmilidir. Umûmiyyet i'tibâriyle Nâzilli kazâsı dâiren-mâ-dâr beş yüz altmış beş bin dönüm arâziyi şâmil olup Karacasu ve Bozdoğan kazâlarıyla

yekdiğerinden tefrîk ve tecdîd eden Menderes Nehri ovasının tam ortasından ceryân ve arâzinin kısm-ı a'zamı ırvâ ve iskâ eder.

Kazânın bir kısmında palamut ve kısmından zeytin ve incir eşcârı kısm-ı cüz'isinde de portakal ve limon ağaçları mağrus ve mevcûd olup senevi 100000 kantâr palamut, 75000 kantâr incir 800000 kıyye zeytin yağı ile portakal, limon, kestane, ceviz ve fevâkih-i mütenevvia ve muhtelif husûle gelir. Bir kısım arâzisine buğday, arpa, çavdar, akdarı, mısır darı, sarı darı, sisâm, sebze, pamuk, afyon ve sâir hubûbât-ı mütenevvia zer' edilip senevi 6500 balya pamuk ve muhtelif mikdârda zehâyir ve hubûbât-ı mütenevvia hâsıl olmakta olup arâzisi gayet münbit ve mahsûldârdır.

Ahâlî-i mahalliye zirâat ve felâhata ziyadesiyle sâî ve emir-i zirâat yevmen feyevmen hatve endâz terakki olmakta ve Zirâat Bânkası sermâyesinin vüs'atına binâen senevi 800000 kûsur guruş ikrâzâtta bulunmuş ve 200000 kûsur guruş da tahsîlâtan temettu' hâsıl etmiştir.

Merkez kazâya altı saat ba'de mesâfede ve cihet-i şarkîsinde ve timuryolu güzergâhında vâki' olup Kuyucak nâhiyesine merbût bulunan Ortakçı karyesinin 315 Sene-i Mâliyyesi Eylûlünde vuku' bulan hareket-i arzdan harâb olmasına mebni lede'l-arz şeref-sâdır olan irâde-i merâhim-âde-i hazret-i hilâfet-penâhi üzerine mezkûr karye diğere arâzi üzerine nakl olunup hâne ve dükkânlar inşâ ve Burhâniye nâmıyla tevsîm olunmuş ve karye-i mezkûrenin şimâlinde birçok kilometre mesâfede dere içerisinde takrîben elli beş derece harâretinde kâplıca mevcûd olup ma'deniyyâtı çelik ve emrâz-ı cildiyye ve romatizma illetlerine te'sîrât-i şifâiyyesi olduğundan her sene külliyyetli ahâlî bânyo için gelmekte ise de muntazam barınacak baraka ve sâiresi olmadığından hazinece senevi 8000 guruşa icâr edilmektedir.

Sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhide memâlik-i mahrûse-i şâhânenin her tarafında

neşr-i envâr eden ni'met-i maâriften Nâzilli kazâsı ahâlîsi dahi hissemend şehrah-ı tefeyyüzde günden güne hatve endâz terakki olup gerçi bir kısım kurâ-i mekâtib-i İslâmiyyesinde henüz usûl-ı atîka üzerine tedrîs-i ulûm edilmekte ise de kısm-ı a'zamında usûl-ı cedîde-i vechle tedrîs edilmektedir. Hatta merkez kazâ olan Aşağı Nâzilli'de hükümet kurbunda bir rüşdiyye ve bir ibtidâiyye ve Yukarı Nâzilli'de zükûr ve inâs iki bâb mekteb-i ibtidâiyye mevcûd iken her iki kazâ beynindeki büyücek fâsıladan dolayı mekâtib-i ibtidâiyyeden şahâdetname alan evlâd-ı mahalliye'nin mevsim-i şitâ ve sayfda Aşağı Nâzilli'de bulunan rüşdiyye mektebine azîmet ve avdetlerinde ma'rûz kaldıkları müşkilât ve kavâid-i hıfzıssihha-i nokta-i nazardan hedef olageldikleri mazarrat piş-i nazar i'tibâr ve i'tinâyâ alınarak Yukarı Nâzilli'de dahi ahâlî tarafından îâneten cem' ve ihdâ edilmekte bulunan mebâliğ ile müceddeden metîn ve muhkem surette bir bâb mekteb-i rüşdî inşââtına ibtidâr edilerek bi'avne'l-kerîm birkaç ay zarfında hitâm-ı inşââtıyla resm-i küşâdının icrâsı mukarrer bulunmuştur.

Mülhakât kazâdan Kuyucak nâhiyesi merkezinde dahi bir rüşdî ve bir ibtidâî mektebi ve merbût kurâsında dahi mektepler ve İnce nâhiyesi merkezde dahi bir bâb rüşdî ve zükûr ve inâs olarak iki bâb ibtidâî ve Gayr-i Müslim ibtidâî mektebi bulunduğu gibi karyelerinde dahi usûl-ı cedîde vechle tedrîs olunur mektepler mevcûd bulunmaktadır. Yukarı Nâzilli kasabasında dahi bir bâb inâs-ı Müslim mektebi ve zükûr ve inâs iki bâb Rûm mektebiyle bir Ermeni ve bir Musevî ve Sultânhisâr'ı nâhiyesi merkeziyle kurâ-yı mülhakasında mekâtib-i ibtidâiyye vardır.

Kazâ dâhilinde yalnız Kuyucak nâhiyesinin Sarıcaova ve Durnâli dağlarında orman var ise de şâyân-ı ehemmiyyet olmadığı ve ekseri eşcâr-ı hasiseden ibâret olduğu gibi imtiyâzlı maâdin dahi yoktur. Merkez kazâda üç ve Atca'da üç ve Sultânhisâr'ında iki ve Kuyucak'ta bir fabrika mevcûd olup bunların bir kısmı zeytin ta'sîrine, diğer kısmı hem zeytin hem de pamuk ta'sîr ve i'mâlîna mahsûstur.

Pazar ve Panâyırlar — Nâzilli kasabası bâlâda beyân olunduğu vechle Aşağı ve Yukarı Nâzilli nâmıyla ikiye münkasım olduğundan her hafta çehârşenbe günü Aşağı ve pençşenbe günü Yukarı Nâzilli’de ve Pazar ertesi ve cum’a günleri Karacasu’da ve salı günü Aliâğâ Çiftliği karyesinde cum’a ertesi Kuyucak nâhiyesinde ve yine Pazar ertesi günü Atca nâhiyesiyle Sultânhisâr’ında umûmî pazar kurulur.

Meskûkât — Nâzilli kazâsında lira-yı osmânî (120) guruşa ve sîm mecîdiyye (22) guruş (10) paraya ve altılık (6) guruşa tedâvül eder.

Evzân ve Ekyâl — Nâzilli kazâsında evzân-ı atîka isti’mâl ve mekîlâtta her iki şinik bir ayâr hesâbıyla dört ayâr ya’nî iki İstânbûl kilesi bir kile i’tibâr olunur.

İdhâlât ve İhrâcât — Kazâ-i mezkûrun idhâlâtı basma ve Amerikan bezi ve sâir akmaşa ile şeker, pirinc, kahve ve emsâli havâyic-i zarûriyyeden ve ihrâcâtı dahi mahsûlât-ı mahalliyyeden olan incir, üzüm afyon, hinta, şaîr, sisâm ve sâir hubûbât ile ipekli ve pamuklu hamâm takımı ve havlu ve mâî bezi ve sâireden ibârettir.

Sanâyi’ — Bu kazâda ipekli ve pamuklu hamâm takımı ve havlu ve mâî bezi ve urgân ve sicim nesc ve i’mâl olunur.

Maâdin — Nâzilli kazâsında imtiyâzlı bir zımpara ma’deni vardır.

Ormanlar — Kazâ-i mezkûr dâhilinde Karıncalı ve Sarıcaova ve Aksu nâm mahallerde (205) kilometre murabba’î kadar başlıca orman olup bunlarda kızıl ve akçam meşe ve pırnâr eşcârı vardır.

{506}

İşbu ormanlardan hatab ve kömür ve kerâste i'mâl ve ihrâc olunduğu gibi sumak, mâzı, ketire ve mahmûze dahi hâsıl olur.

Vesâit-i Nakliyye — iki tekerlekli câmûs; öküz ve bârgîr arabalarıyla yük bârgîri; deve, ester ve merkebden ibârettir.

DENİZLİ SANCÂĞI

DENİZLİ SANCÂĞI	
(Me'mûrîn-i Livâ)	(Sınıf 3)
Mutasarrıf İsmâil Kemâl Bey	Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânedan Me'zûn
Nâib Feyzullah Şükrü Efendi	Ûlâ Sânisî 4 ع 2 م
Muhâsebeci Ali Rüşdî //	Bilâd-ı Hamse 4 ع Gümüş Madalya
Tahrîrât Müdürü Mehmed Ebu'l-hayr Efendi	3 ع 5 م
(Meclis İdâre-i Livâ)	
Reis Mutasarrıf-ı Livâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib Efendi Müftü Mehmed Tâhir //	A'zâ-yı Muntahabe { Hâcî Nâfiz Efendi Hâcî Mehmed Ağâ
Derne-i Pâye-i Mücerredî 3 م	Nikolâki Efendi
Muhâsebeci //	Kigork //
Tahrîrât Müdür Efendi	
Meclis Kâtibi Cevdet Efendi	
(Nâfia Komisyonu)	
Reis Mutasarrıf-ı Livâ	
A'zâ Hâcî Nâfiz Efendi	Mühendis Vekili Fehmi Efendi
// Ziyâ //	Belediyye Reis Vekili Mustafa Bey
// Mustafa //	Kâtip Akif Efendi
(İskân Muhâcirîn Komisyonu)	
Reis Mutasarrıf-ı Livâ	
A'zâ Muhâsebeci Efendi	A'zâ Tevfîk Bey
// Hâcî Nâfiz //	// Mestân Bey
Kâtip Mustafa Âsım Efendi	

(Tedkik ve Tasfiye-i Bakayâ Komisyonu)	
Reis Mutasarrıf-ı Livâ	
A'zâ Bilâl Efendi	A'zâ Süleymân Efendi
// Halil İbrâhim //	// Kâşif //
// Hâcî Mehmed Ağâ	// Kâtip İrfân //
(Maârif Komisyonu)	
Reis-i Evvel Mutasarrıf-ı Livâ	
Reis-i Sâni Müftü Efendi	A'zâ Ali Bey
A'zâ Cezâ Reisi Mustafa Nuri Efendi	// Mehmed Ziyâ Efendi
// Jandarma Binbaşısı Mustafa //	// İ'dâdî Müdürü İsmâil Hakkı Efendi
// Kondüktör Fehmi //	// Nüfus Me'mûru Mustafa //
// Belediye Reisi Mustafa Bey	// Sâlih //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis-i Belediye Reis Vekili Mustafa Bey	A'zâ Ali Efendi
A'zâ Yüzbaşı Aziz Efendi	// Baytar Halil //
// Hâcî Nâfiz //	Kâtip Ahmed Efendi
(Evkâf Komisyonu)	
Reis Müftü Efendi	
A'zâ Evkâf Müdürü Efendi	A'zâ Abdür-rauf Efendi
// Nakibü'l-eşrâf Mehmed Ziyâ //	// Ali //
Kâtip Mehmed Fevzi Efendi	
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Muhâsebeci Efendi	
A'zâ Hâcî Nâfiz Efendi	A'zâ Tahsîl Me'mûru Neş'et Bey
// Süleymân //	// Kâtip Abbâs Efendi

Mülkiyye Müddeî-i Umûmiyye Muâvini				Mülkiyye Müstantıkı			
Tahrîrât Müdürü Mehmed Ebu'l-hayr Efendi				Maiyyet Me'mûrlarından Mustafa Âsım Efendi			
Maiyyet Me'mûru							
Mustafa Âsım Efendi		Mehmed Kâmil Efendi		Mustafa Hamdi Efendi			
Tahrîrât Kalemi							
Müsevvid Feyzi Efendi				Evrâk Me'mûru İsmâil Efendi			
Mübeyyiz Cevdet //				Refiki Hamdi //			
(Muhâsebe Kalemi)							
Başkâtıp Kâşif Efendi				Yevmiyye Kâtibi Bekir Efendi			
Masraf Kâtibi Sâlih //				Cedvel Kâtibi Hüseyin //			
Refîki Mustafa //				Sandık Emîni Râşid //			
(Tahsîlât İdâresi)							
Tahsîl Me'mûru Neş'et Bey				Tahsîldâr Mahmûd Efendi Piyâde			
Ser-tahsîldâr Mehmed Efendi				// Ahmed //			
Tahsîldâr Yusuf //		Piyâde		// İsmâil //		Süvâri	
// Osmân //		// //		// Mustafa //		// //	
// Sâlih //		// //		// Hasan //		// //	
// Tevfik //		Süvâri		// Mehmed //		// //	
(Maa Tahrîr Vergi İdâresi)							
Me'mûr Halil İbrâhim Efendi							
Başkâtıp Ali Fâik Efendi				Kâtib-i Sânî İstefân Efendi			

(Encümen-i Adliyye)	
Nâib Feyzullah Şükrü Efendi	Müddeî -i Umûmî Muâvini Ahmed Kâmil Efendi
Cezâ Reisi Mustafa Nuri Efendi	Başkâtip Sâlih Hamdi //
(Mahkeme-i Bidâyet Hukuk Dâiresi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Tevfik Bey	A'zâ Dimitri Efendi
(Mahkeme-i Bidâyet Hukuk Kalemi)	
Başkâtip Sâlih Hamdi Efendi	
A'zâ Hacı Aziz Bey	Müddeî Umûmî Muâvini Ahmed Kâmil Efendi
// Pirem Efendi	A'zâ Mülâzım-ı Mehmed Fevzi //
Müstantik Emin Bey	
(Mahkeme-i Bidâyet Cezâ Kalemi)	
Zabıt Kâtibi Yusuf Efendi	Zabıt Kâtibi Sâlih Efendi
(Mahkeme-i Ticâret Dâiresi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ-yı Dâime { Tefvik Bey	A'zâ-yı Muvakkate { Hacı Ali Efendi
{ Dimitri Efendi	{ Papa Yâni
Kâtip Ahmed Efendi	

(Mahkeme-i Şer'îyye Dâiresi)	
Reis Nâib Efendi	
Başkâtip Kadri Efendi	Eytâm Müdürü (Münhal)
Kâtib-i Sâni Şükrü //	Muhzır Rızâ Efendi
(Nâfia İdâresi)	
Mühendis (Münhal)	Kondüktör Fehmi Efendi Sâlise
Kâtip Âkif Efendi	
(Nüfus Dâiresi)	
Me'mûr Mustafa Efendi	Kâtip İzzet Efendi
(Evkâf İdâresi)	
Müdür Hasan Basri Efendi	Kâtip Mehmed Fevzi Efendi
(Defter-i Hâkânî İdâresi)	
Me'mûr Bilâl Efendi Sâlise	
Başkâtip Mehmed Kâzım Efendi	Kâtib-i Sâni İsmâil Efendi
Tapu Refiki Nuri //	Tapu Kâtibi ve Sandık Emîni Ahmed Efendi
(Maârif İdâresi)	
Müdür İsmâil Hakkı Efendi	Sandık Emîni Mehmed Fahreddin Efendi
Kâtip Feyzi //	Mekâtib-i İbtidâiyye Müfettişi Mehmed //
(Mekâtib-i İ'dâdî)	
Müdür, Hesab, Ma'lûmât-ı Zirâiyye Dördüncü Sene Türkçe Muallimi İsmâil Efendi	
Coğrafya Muallimi Mustafa Âsım Efendi	
Fransızca, Hendese, Resim Muallimi Nuri //	

Târih, Coğrafya, Kitâbet Üçüncü Sene Türkçe Muallimi Süleymân Efendi	
Arabi ve Hüsn-i Hatt Muallimi Halil İbrâhim	Efendi
// ve Fârisi Muallimi İsmâil	//
Ulûm-ı Diniyye ve Ahlâk Muallimi ve Mubassır Ali //	
Birinci ve İkinci Seneler Türkçe Muallimi Feyzi	//
Aded-i Şâkirdân 120	
(Mekâtib-i İbtidâî Muâllimleri)	
Mahmûdiyye Mekteb-i İbtidâî Muallim-i Evvelî Hâfız Sâlih Efendi	
// // //	// Sânisi Mehmed //
Mecîdiyye Mekteb-i İbtidâî Muallim-i Evvelî Ahmed Efendi	
// //	// Sânisi Hâfız Habîb //
Hamîdiye //	// Evvelî Hâcî Ali //
// //	// Sânisi Şemseddin //
Numune-i Terakki Mekteb-i İbtidâî Muallim-i Evvelî Mehmed Sâlih Efendi	
// //	// Sânisi Mehmed //
(İnâs Rüşdiyye Mektebi)	
Muallime-i Âlâ Latife Hânım	Bevvâbe Penbe Hânım
// Sâniye Rahmiye //	Aded-i Tâlibât 100
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Vekili Mustafa Bey	// Hâcî Ali Efendi
// Muâvini Fehmi Efendi	// Süleymân //
A'zâ Hâcî Mehmed //	// Mehmed Ali //
// Mestân //	// Papa Yâni //

(Belediyye Kalemi)	
Kâtip Ahmed Efendi	Aşı Me'mûru Fazlı //
Sandık Emîni Tal'at Bey	// // Ali Rızâ //
Doktor Hüseyin Efendi Sâniye	Sıhhiye Baytarı Halil Efendi
Ser-komiser Mustafa Çavûş	Çavûş Yusuf //
Ser-çavûş İzzet Efendi	// ve Tahsildâr Sâlih //
(Belediyye Eczâhânesi)	
Doktor Hüseyin Efendi Sâniye	Muâvini Sâdık Efendi
Eczâcî Sadi Bey	Kâtip Şükrü //
(Deşt-bân İdâresi)	
Reis Mustafa Efendi	A'zâ Mehmed Ali Efendi
A'zâ Sâlih //	// Nikoli //
// Ali Bey	// Mihâl //
// Hâcî Ahmed Efendi	Kâtip Atâ //
(Zirâat ve Ticâret Odası)	
Reis Hâcî Nâfîz Efendi	A'zâ Tevfik Bey
A'zâ Ali Efendi	// Mihâlâki Efendi
// Ali Bey	// Arâgil //
// Ahmed Efendi	Kâtip Ahmed Efendi
(Zirâat Bânk Meclisi)	
Reis Hâcî Nâfîz Efendi	
A'zâ Tevfik Efendi	A'zâ Hâcî Mehmed Efendi
// Hâcî Ali //	// Bânk Me'mûru Mehmed Ziyâ //
(Telgrâf ve Posta İdâresi)	
Müdür Süreyya Efendi 5 ₺	Muhâbere Me'mûru Hakkı Efendi
Muhâbere Me'mûru Rüşdi Efendi	Şube Me'mûru Tevfik //

(Jandarma Dâiresi)	
Binbaşî Mustafa Sâib Efendi	Gümüş İftihâr Madalyası
Tâbur Kâtibi Mehmed Ali Efendi	Mülâzım-ı Sâin Ahmed Efendi
Piyâde Yüzbaşısı Halil //	Bölük Emîni Ahmed //
(Polis Dâiresi)	
Komiser Eşref Efendi Tahlisiyye Madalyası	Polis Mustafa Hulûsi Efendi
Polis Mehmed Kâzım //	// Sâlih //
// Hüseyin Hüsni //	// Migel //
// Mehmed İzzet //	// Karabet //
(Hapishâne İdâresi)	
Müdür Mehmed Efendi	Ser-gardiyan Kadir Ağâ
Kâtip Mustafa //	Gardiyan Hâfız İsmâil Efendi
(Orman İdâresi)	
Süvâri Me'mûru Mehmed Şâkir Efendi (Yunan Madalyası)	
Orman Ondalık Me'mûru Ömer Efendi	Orman Piyâde Kolcusu 3
(Düvân-ı Umûmiyye İdâresi)	
Müdür Kadri Efendi	
Ser-kâtip Ali Efendi	İdâre Kâtibi Sâdık Efendi
Tahrîrât Kâtibi Hüseyin //	Sandık Emîni Mehmed //
A'sâr Kâtibi Sâlih Fehmi //	Piyâde Kolcusu Mehmed Ağâ
(Reji İdâresi)	
Müdür Kimon Mâvrûmânî Efendi	Kontrol Me'mûru Şevket Bey
Muhâsebeci Josef Klemânti //	Muhâkemât Me'mûru Emin //
Anbârcı Mişel İstâvridis //	Satış Me'mûru Mösyö Borgel

(Ümerâ-yı Askeriyye)				
Mîrlivâ Mehmed Şükrü Paşa	Altın Liyâkat, Girid, Yunan Madalyaları	3	ع 2	م
Mîralây Mehmed Tevfik Bey	// // Gümüş İmtiyâz Yunan Madalyası	4	ع 2	م
(Redif Kırk Üçüncü Âlâyın Birinci Denizli Tâburu)				
Binbaşı Süleymân Sırrî Efendi	Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları			
Âlây Emîni Ali	// Gümüş İmtiyâz Yunan Madalyası	4	ع	
Kolağâsı İsmâil	// Yunan ve Gümüş Madalyaları			
Kâtip Hasan	// // // //			
Erkân-ı Harbe Mülhak Mülâzım-ı Sâni Lutfî Efendi	Gümüş Liyâkat Madalyası			
Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Evvel İbrâhim	// Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları			
Birinci Bölük Yüzbaşısı Cemîl	// // //			
// // Mülâzım-ı Evvelî Necîb	// // //			
// // // Sâni Mehmed Ali	// Gümüş Liyâkat Madalyası			
İkinci Bölük Yüzbaşısı Halil	Efendi Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları	5	م	
// // Mülâzım-ı Evvelî Hıfzı	// // //			
// // // Sâni İsmâil	// // //			
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Rızâ	// // //	4	ع 5	م
// // Mülâzım-ı Evvelî Rif'at	// // //			5 م
// // // Sâni İsmâil	// // //			
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Şükrü	Efendi Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları			
// // Mülâzım-ı Evvelî Ömer	// // //			
// // // Sâni Mustafa	// Gümüş Liyâkat Madalyası			
Tüfenkci Ömer Fehmi	// // //			

(Honâz Nâhiyesi)			
Me'mûrîn-i Nâhiye			
Müdür Ahmed Şükrü Efendi		Vergi Kâtibi Mehmed Efendi	
Tahrîrât Kâtibi Sıdkı //		Nüfus Me'mûru Mehmed //	
(Me'mûrîn-i Askeriyye)			
Redif Kırk Üçüncü Âlâyın Üçüncü Honâz Tâburu			
Binbaşı Hâcî Hızır Efendi		Gümüş ve Yunan Madalyaları 4 ع	
Kolağâsı Hâcî İzzet //		//	//
Tâbur Kâtibi Mehmed //		Gümüş Liyâkat Madalyası	
Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Evvelî Cevdet Efendi //		//	//
Birinci Bölük Yüzbaşısı Kâzım		//	Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları
//	//	Mülâzım-ı Evvelî Fâzıl	//
//	//	//	Sânî Hüseyin
İkinci Bölük Yüzbaşısı Osmân		//	//
//	//	Mülâzım-ı Evvelî Nazif	//
//	//	//	Sânisi (Münhal)
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Hamdi Efendi		Gümüş Liyâkat Madalyası	
//	//	Mülâzım-ı Evvelî Fuad //	//
//	//	//	Sânisi Tal'at //
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Kerîm Efendi		Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları 5 م	
//	//	Mülâzım-ı Evvelî Mustafa Hulusi Efendi //	//
//	//	//	Sânî İhsân
Süvâri Takım Zâbıtı Mülâzım-ı Sânî Süleymân Bey		Gümüş Liyâkat ve İftihâr Madalyaları	

(Livânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Denizli Sancâğı — Şimâlen: Hüdâvendigâr vilâyeti ve Saruhân sancâğı, şarkan: Hüdâvendigâr ve Konya vilâyetleri, cenûben Menteşâ sancâğı, garben: Menteşâ ve Aydın ve Sâruhân sancâkları ile mahdûd olup nefis-i Denizli ile Çal, Buldan, Sarayköy, Garbi Karaağac ve Tavâs nâmları ile altı kazâ ve Honâz, Baklân, Günây, Kadı, Erle isimleriyle beş nâhiyeyi muhtevîdir.

Denizli Kazâsı: Şimâlen Çal ve Sarayköy kazâları, şarkan: yine Çal Kazâsıyla Konya vilâyeti, cenûben: Tavâs kazâsı, garben: Sarayköy kazâsıyla mahdûttur.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ: Bir demiryolu şubesiyle İzmir'e merbût sath-ı bahirden (370) metre irtifâında ve (37) derecede (48) dakika (57) sâniye arz-ı şimâli ve (26) derece (34) dakika (33) sâniye tûl-ı şarkîde vâki' Denizli kasabasıdır.

(Merkez Kazâya Merbût Kurâ)

Gerzele , Manâstır, Künârlar, Başkarcı, Kadılar, Hallaclar, Bereketler, Hisâr, Barutcular, Güveclik, Sârun, Çakmak, Karahasanlı, Akçapınâr, Karahayıt, Sultâniyye, Aziziye, Goncalı, Eskihisâr, Eldenizli, Çeltikci Çiftliği, Sâlihağâ, Kımıklı, Zeytinköy, Hacıeyyüblü, Kethüdâ, Üzerlik, Aşağışâmlı, Yukarışâmlı, Ada Maa Ca'ber, Gölemezli, Şemikler, Kavakbaşı, Çeşmebaşı, Döşemebaşı, Haytabey, Küçükdere, Eskiköy, Develi, Ecirli, Yeğenağâ Çiftliği, Akhân, Dereköy, Kal'a, Kurudere, Karateke, Tekkeköy, Bağbaşı, Kâyhân, Osmân Sarıyâr, Sultâniyye, Çınarlı, Süleymaniye, Musabey, Ahmedbey, Mecîdiyye, Selimiyye, Koyunaliler, Eğmir, Bi'l-kıyâs, Abdâl, Küçükada:

— Honâz Nâhiyesine Merbût Kurâ —

Emirazizli, Ovacık, Hortuc, Menteşâ, Çömeksâz, Dereçiftlik, Dağdere, Kocayaş, Belevi, Korucuk, Çayırçiftlik, Sâkızcılar, Irlıgânlı, Hamîdiye, Yeniköy, Geveze, Dorapan, Gözler, Doğânlı, Uzun, Pınâr, Kurtluca, Güzelpınâr, Akdere, Afşar, Kızılyer:

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Denizli kasabası cevânib-i silsesinde dağlar olmak üzere ovaya nezâret eden yüksek bir mevkide kâin olup kasabanın hâneleri bâğlar ve bâğçeler arasında kalmış âdetâ iki metreden bazı yerlerde kırk elli metreye kadar imtidâd etmek üzere birbirinden müteferrik bir hâlde bulunmuştur. Kasabanın sokaklarının hemân kâffesinden sular cereyân etmekte ve her hânedâ dâimü'l-cereyân harklar bulunmaktadır.

Denizli kasabasında esâsen bir mekteb-i i'dâdî ve bir inâs ve rüşdî ve dört zükûr ibtidâî-i İslâm mektebi mevcûd iken mutasarrıf-ı livâ saâdetlü İsmâil Kemâl Bey Efendi'nin himem-i maârif-perverleri cümlesinden olmak üzere bu kerre << Rehber Maârif >> nâmıyla müceddeden bir bâb mekteb-i ibtidâî te'sîs ve küşâd olunmuş ve Sâlnâk Mekteb-i İbtidâiyyesi << Numûne Terakki >> nâm cedîdiyle yeniden inşâ ve maârif-i mahalliye akar olmak üzere dokuz bâb dükkân binâ edilerek bir bâb hânedâ derdest inşâ bulunmuştur.

Kurâda dahi yirmi sekiz bâb mektep bulunup masârif-i te'sîsiyye ve ta'lîmiyyesi ahâlî-i kurâ tarafından taht-ı te'mîne alınmıştır.

Denizli kasabası (7393) ü zükûr ve (7296)sı inâs olmak üzere (14689) nüfusu ve hâne (1522) dükkân ve (22) mağâza (81) kahvehâne (3) kırâathâne (4) gâzino (23) hân (4) hamâm (3) fırın (4) kiremidhâne (3) karagolhâne (9) tekke ve zâviye ve (28) câmi' (25), mescid (12) medrese (7) İslâm mektebi (4) Hristiyân mektebi (2) kelisâ (1) kütüphâne (1) hükümet konağı (1) adliyye dâiresi (1) debbüy ve kışla (1) cebhâne (1) posta ve telgrâfhâne

(119) çeşme ve sebil (9) un fabrikası (4) otel (11) değirmen (65) debbâğhâne (1) istâsyon gibi emâkin ve mesâkini câmi'dir.

Kezâlik 321 senesinden şimdîye kadar ahâlî tarafından 152 bâb hâne ile çarşı harîkını müteâkıb 239 dükkân ve mağâza ve yine çarşı dâhilinde iki bâb câmi'-i şerif binâ edilmiştir.

321 senesinden 323 senesine kadar iki sene zarfında, 5400,1141,2..3*,1120, 2200, 450,156 ve 799 arşın murabbalarından ibâret olmak üzere dâhil belde muhtelif mahallerde kaldırım ihdâs belediyyeye akar olmak üzere 321 senesinde bir eczâhâne ve on dört bâb dükkân 722 senesinde kezâlik üç dükkânla on bir aded gölgelik ve tenzifât araba ve hayvânları için bir bâb âhûr ve samanlık inşâ olunmuştur.

Denizli kazâsı dâhilinde, tahmînen (192009 dönümü kabil zirâat ve (100000) dönümü gayr-i kabil olmak üzere (292000) dönüm arâzi mevcûd olup kabil-i zer' olan arâzinin yüzde sekseni kâr-ı kadîm sabanlarla mütebâki yirmisi de usûl-ı cedîde üzere pulluk sabanlarla zer' olunmakta ve seneden seneye âsâr-ı terakki meşhûd olmaktadır. Arâzi-i mevrûanın yüzde doksan beşi kazânın muhtelif mahallerinden neb'ân ve cereyân eden Kuru, Yevân, Paşa, Günlük, harkları ve Emirsultân Kuşpınarı nâmlarındaki çaylarla saki ve ırvâ olunmaktadır.

Bir sene zarfında husûle gelen mahsûlâtın mikdârıyla nev'ileri ve nerelere sarf edilmekte olduğu ber-vech zîrde beyân olunur:

İstânbul Kilesi

130000	(Hinta) fabrikalarda dakika edilden sonra İzmir ile şimendüfer güzergâhında olan mahallere ve civâr kazâlara sevk ve ihrâc ve lüzûmu kadarı da dâhilde sarf edilir.
160000	(Şair) en ziyâde dâhilde sarf olunup fazlası İzmir'e ihrâc olunur.

* Mürekkep silinmesi vardır. 223 olması gerekir.

Kıyye-i Atık

30000	(Mısır) İzmir'e ve civâr kazâlara ihrâc olunur.
30000	(Sisâm) İzmir'e , Karahisâr'a , Kütâhya , Âkşehir , Yalvâc cihetlerine sevk edilir.
540	(Pirinç) dâhilen sarf olunur.
180000	(Pamuk) dâhili sarfiyyâtta fazlası İzmir ile civâr kazâlara sevk olunur.
30000	(Tütün) Reji anbârına teslim olunur.
450	(Afyon) İzmir'e sevk olunur.
10000	(İpek Kozası) İzmir vâsıtasıyla memâlik-i ecnebiyyeye ihrâc edilip seneden seneye fevka'l-âde bir sür'atle terakki etmektedir [322 senesi a'sârı <<10000>> guruş iken <<323>> senesi a'sârı yirmi bir bin guruşa bâliğ olmuştur]
20000	(Çekirdeksiz Üzüm) Bu da İzmir'e sevk olunup fevka'l-âde müterakki bir hâldedir.
200000	(Siyâh Üzüm) Dâhilen sarf olunur.
25000	(Patâtes) Lüzûmundan fazlası İzmir'e sevki günden güne terakki etmektedir.
196000	(Sûd) }
20000	(Tereyağı) }
20000	(Peynir) }
33000	(Yapağı ve Yün) Dâhil-i sarfiyyâtından fazlası Uşâk ve Ispârta cihetlerine ihrâc olunur.
10000	(Keçi Kılı) Dâhilen sarf olunur.
50000	(Ceviz) Dâhilen sarf olunur fazlası İzmir'e gönderilir.
50000	(Armud) Dâhilen sarf olunur.
800	(Gül Suyu) Dâhilen sarf olunur.
Miskâl	
80	(Gül Yağı) // // //

Aded

3,000,000 (Yumurta) ihrâcâtı pek müterakki hâldedir.

Kazâ ahâlîsinin kısm-ı a'zamı nessâclık, debbâğlık, demircilik, böcekçilik, bâğcılık, çiftçilik ile ticâretle iştigâl etmektedir.

Alaca peştemâl dokuma bezleri gibi mensûcâtının dâhili sarfiyâtta fazlası İzmir, Karahisâr, Konya cihetlerine sevk olunur. Yalnız kırk aded hâlî destgâhı mevcûd olup ittihâz olunan tedâbir sâyesinde günden güne âsâr-ı terakki ve revâc göstermektedir. Kösele, meşin ve iğne gibi ma'mûlât-ı debbâğıyyesi lüzûmu mikdârı dâhilinde sarf olunduğu gibi külliyetli mikdârda İzmir, Konya, Karahisâr, Aydın taraflarına ihrâc olunur.

Denizli'de pazar ve pençşenbe günleri olmak üzere haftada iki def'a pazar kurulup ma'mûlât dâd ü sitâd ale'l-ekser işbu pazarlarla icrâ edilir. Honâz nâhiyesinde de Pazar ertesi günü bir pazar kurulur.

Şimdiye kadar beyne'l-ahâlî müsta'mel olan atîk evzân ve ekyâldır. Ekyâlî dolu ta'bîr olup ikisi İstânbûl kilesini teşkil eden ölçeklerden ibârettir.

Memâlik-i Osmâniyye'de tedâvül mücâz olan meskûkâtın kâffesi livâ dâhilinde tedâvül ediyorsa da ekseriyyet üzere lira-yı osmânî ile sîm mecîdî ve aksâmı isti'mâl olunmaktadır. Râyic-i hâzıra göre lira-yı osmânî yüz yirmi beş sîm mecîdî yirmi üç gurus on altı para mecîdiyye aksâmından kırk paralık kırk sekiz para, metâlik on iki para, Fransız altını yüz sekiz buçuk gurus, İngiliz altını yüz otuz beş gurus hesâbıyla tedâvül etmektedir.

(Denizli Sancâğının Ahvâl-i Tabîyyesi)

Livâ arâzisinin hemân her tarafı kabil-i zer' olup ihtiyâcât-i beşeriyyenin en mübremlerinden olan buğday, arpa, mısır gibi mahsûlât kesretle yetişmektedir.

Çal kazâsıyla Buldan'ın Günây nâhiyesinde bâğcılık müterakki bir halde olup hârice kuru siyâh üzüm ve pekmez ihrâc edilir. Tavâs kazâsı bi'l-hâssa buğday ihrâcıyla meşhûrdur.

Livânın mesâha-i sathîyyesi 1816 kilometre murabba'î olup bunun:

Kilometre Murabbaî

1..14*	Denizli
616	Sarayköy
1990	Çal
2629	Tavâs
682	Buldan
880	Garbi Karaağaç kazâlarına âittir.

Tavâs, Sarayköy, Buldan, Çal kazâları merkez kazâyâ birer şose ile merbûttur. Livâ dâhilinde mevcûd şoselerin tûl-ı umûmiyyesi 138 kilometre 931 metreden ibârettir. İşbu yollar üzerinde 60 kârgîr timur 153 aded muhtelit köprü ve 17 kasis vardır.

Karaağaç'a müntehi yol üzerinde sa'be'l-mürûr olan Kazıkbeli tarîkiyle Sarayköy'ünden Kadı nâhiyesine sene-i âtiye ilk bahârında müceddeden birer tarîk inşâsına ve Sarayköy Buldan tarîkinin 16 kilometrelik kısmının ta'mîr ve termimine mübâşeret muharrerdir.

Sancâk dâhilinde Baba Dağı Sâzâk Dağı ve kadîmen Kâunos nâmıyla benâm olan Honâz Dağı ve Menderes Nehri mevcûttur.

* Mürekkep silinmesi vardır. 1014 kilometre olmalıdır.

Mezkûr nehrin Çürüksu nâmıyla bir de ayağı olup Honâz Dağı eteklerinden neb'ân eder Karaağaç kazâsında Sâlda nâmıyla bir göl mevcûttur.

Hiyerapolis Miyâh-ı Ma'deniyesi — Denizli sancâğının merkez kazâsında müsta'mel miyâh-ı ma'deniye-i meşhûre yok ise de Denizli'nin şark-ı şimâlisinde ve Denizli'ye dört saat mesâfede vâki' Hyerapolis şehr-i azam ve kadîmi mevkiinden neb'ân eden miyâh-ı kilsiyye cereyân ettiği mahallerde Kâarbonât kilsin teressübünden tahaccürât-ı kilsiyye (Kâalker) husûle getirmiştir. Bu su havâs-ı tersibiyyesi cihetiyle üzerine konulan mevâd-ı ecnebiyye ile imtizâc ve ihtilât etmektedir. Mesela ince çubuklardan örölmüş bir sepet mezkûr suyun derûnuna gats edilerek bir müddet terkedilirse âdetâ beyâz taştan ma'mûl zarif bir sepet hâline takallüb ettiğiinden mâ'-i mezkûrun sanâyi'a hidmet edemeyeceği tekâbül-i inkârdır.

Yenice Hamâmı — Buldan kazâsına iki saat mesâfede Yenice karyesinin on dakika ba'dında vâki' olan ve Yenice Hamâmı diye ma'rûf bulunan ve terkibâtında fahmiyyet-i sûd fahmiyyet-i kils ve fahmiyyet-i hadîd emlâhı ve hâmez-i fahm gâzını hâvî olan miyâh-ı ma'deniye-i kulûba 44 derece-i harârettedir.

Kamâra Ilıcası — Yine Yenice karyesi civârında ve Yenice Hamâmı'na yarım saat mesâfede bulunan işbu ılıca suyu kibrîtiyyet-i sûd magnezi ve hâmez kibrîti gâzını hâvî ve derece-i harâreti galeyân derecesine karîbdır. Gerek bu su ve gerek Yenice Hamâmı muntazam olarak i'mâr ve i'mâl edilmediğinden ahâlîsinin istifâdesi cüz'ıyyât kabîlindendir.

Buldan İçme Suyu — Buldan'a bir saat mesâfede vâki' olan bu su terkibâtında kibrîtiyyet-i sûd magnezi kibrîtiyyet-i kils ve fahmiyyet sûdu hâvî olduğundan ziyâde mikdârda şürbü ishâl husûle getirir.

Kokarca Suyu — Çal kazâsında merkez kazâ olan Demirci karyesine sekiz saat mesâfede bulunan Nâzilli köyünün cihet-i garbiyyesinde vâki' olan bu su Hyerapolis miyâh-ı ma'deniyesi misillü tahaccürât-ı kilsiyye husûle getirmektedir.

Mâ'-i mezkûr hâميز-i kibrit mâ' gâzını dahi hâvî olduğundan miyâh-ı ma'deniyye-i kibrîtiyyeden ma'düttur. Bu suyun menba'î tahte'l-arz bir mağâra içinde ise de hâميز kibrit gâzının vücûdu hasebiyle derûnuna girip muâyene eylemek imkânsızdır.

Kızıldere Hamâmları — Saray kazâsı dâhilinde vâki' olan miyâh-ı ma'deniyye-i mütenevviadan bir Sarayköyü kasabasının şark-ı şimâlisinde Sazâk Dağı'nın cihet-i cenûbiyyesinde bulunan Kızıldere Hamâmları diye ma'rûf olan miyâh-ı ma'deniyyedir. Menâbi'-i müteaddideden çıkan bu sular iki havuzda tecemmu' eyler. Terkibâtında sâni-i fahmiyyet-i sûd, klor sodyum emlâhı ve hâميز fahm gâzı mevcûd olup derece-i harâtı 60 sântigrâda kadar çıkmaktadır. Müdâvimleri bânyo suretiyle emrâz-ı rû'yeden şifâyât olmaktadır.

Uyuz Hamâmları — Denizli'nin cihet-i cenûbiyyesinde vâki' Baba Dağı'nın şimâl-i garbisi dâmeminden neb'ân eden Uyuz Hamâmı diye ma'rûf olan işbu mâ' ma'deni terkibâtında sâni-i fahmiyyet-i sûd, fahmiyyet-i kils, klor sodyum emlâhı ve hâميز kibriti ve fahm gâzlarını hâvîdir.

În Hamâmı — Uyuz Hamâmı'n kurbunda İn Hamâmı nâmiyla ma'rûf diğer bir mâ' ma'deni mevcûd olup terkîben diğerlerinin aynî ve yalnız hâميز-ı fahm gâzı serbest mikdârdadır.

Kızıl Hamâmı — Denizli'nin cihet-i şimâlisinde Karahayıt karyesi civârında kâin olup romatizma gibi sızı hastalıklarına hüsn-i te'sîri mücerreb olduğundan senevi bir buçuk merzâ mahal-ı mezkûra gitmekte ve belediye tarafından inşâ olunan barakalarda barınarak dâire-i belediyyeye bir hayli vâridât te'mîn etmektedir. Denizli ve civârında bunlardan başka Çamur Hamâmı ve sâire nâmlar birçok kaynar sular mevcûd ise de henüz o kadar işhâr edememişlerdir.

(Denizli Kazâsının Ahvâl-ı Târihiyesi)

Denizli kadîm [هيدرا لا Laodicee] kasabasıdır. Bu şehir-i kadîm [لاوديسه Laodicee] şehri ahâlîsi tarafından te'sîs olunmuştu. Burası ibtidâ-yı emirde duvarlarla muhât küçük bir mahal müstahkem idi. Fakat hareket-i arz hemân bütün ebniyesi hedm ve tahrib ettiğinden sekenesi kırlara dağılmışlar ve bağlar, bağçeler arasında sâkin olmağa başlamışlardır.

Denizli ile Laodise <<Eskihisâr>> kasabacığы beyninde kâmilen mürurdan olarak Selçukiler tarafından yapılmış Akhân nâmıyla yâd olunan müstahkem bir binâ mevcûttur. Eskihisâr Lykos <<Emirsultân>> Nehri üzerinde mebni kadîm Laodise şehridir. Bu şehir Suriye hükümdârı [أنتيوخوس سوتر Antichus Soter] tarafından te'sîs ve binâ edilmiş ve zevcesinin ismiyle tesmiye olunmuştur. İbtidâ-yı te'sîsinde bir güne ehemmiyyeti hâiz olamamış ise de arâzisinin fevka'l-âdeliği sekinesinin gayreti ve sanâyi'a hevesi sâyesinde tedricen Laodise şehri kesb-i servet ve yesâr eylemesinden İmparâtor Tyser'in zaman-ı hükümetinde Firigya'nın en güzel şehirleri i'dâdına dâhil olmuştur. Laodise şehri muhâsaranın bi'l-cümle zarar ve ziyânına düşâr olmuş ve kısmen harâb edilmiş idi. 1097 târihinde Selçukilerin yed-i tasarrufuna intikâl eyledi. İmparâtor [Jean Comméne ران قومه ن] 1122 târihinde tekrar yedine geçirerek duvarlarını ta'mîr ettirdi. Bir asır müddet-i muhtelif muhârebâtın sademâtına uğradıktan sonra nihâyet Osmânlıların eyâdî-i galibiyetinde takarrür etti.

[خوناز Khonas] el'ân nâm-ı atîkiyle yâd olunmaktadır. Bu kasaba Bizâns imparâtorları tarafından binâ olup bi'l-âhire kesb-i terakki eylemiş sekenesinin adedi tezâyüd eylemiştir. Bizâns müverrihin-i meşhûresinden [نيسه تا Nicetas] nın maskat-ı re'si burasıdır. Kasabanın üç mil şimâlinde Firigya kıt'âsının başlıca şehirlerinden biri olan [قولوسا Colossa] nın harâbeleri müşâhede olunur. [Kiaksâr] ordusuyla Sârdes'e müteveccihen [قبادوقسيا Cappadoccia] dan hareket eylediği zaman bu mevkinden mürûr eylemiştir.

Româ imparâtorlarından [نه رون Néron]nün zaman-ı hükümetinde Kolossa bir hareket-i arzla münhedim oldu. Bizâns imparâtorları devrinde ise bu şehir kâmilten terk edildi.

Pamuk Kal'ası Yahûd Tâmur Harâbesi — Kadîm (Hiyerapolis) ya'ni mukaddes belgedir. 38 derece 3 dakika arz-i şimâli 26 derece 34 dakika tûl-ı şarkîde vâki' olan bu şehir birçok maâbidi hâvî olduğundan bu nâmla yâd olunmuştur.

Muharrerîn-i mütekaddimeden pek çoğu eserlerinde (Hiyerapolis) şehrinde etmemişlerse de cümlesi menâbi'-i hârresindeki hâdisât-ı tabiiyyeye hasr-ı kelâm edip hiçbirî târih-i bünyâdî hakkında bir günâ ma'lûmât elde edememiştir. Görülen bütün ebniyesi Româlîların istilâsından sonra inşâ olunmuştur.

Hiyerapolis şehri kendine hâkim gibi görünen cebelin zirvesinden nazar endâz olan bir râsıdın pîş nazarında sanki bir azlet ve mahzuniyyet harâbesi etmez uzaktan âdetâ karla muhât bir yer gibi görünür. Nazara çarpan şey vâdinin ötesinde berisinde kaynayan sıcâk su menbaları bunların üzerine su buhârından müteşekkîl sis ve bu sülardan hâsıl olan küçük çaylar ve bunların mecrâsı turukununda neşv ü nümâ bulan deniz otu ve sâiredir. Fakat münkadîminin en ziyâde câlib-i hayretleri olan şey bu cevlerde bulunan gerek insanlar ve gerek hayvânlar için mühlik bir gâz neşr eden derin bir çukur, daha doğrusu bir kuyu idi ki Plutonyum tesmiye olunmaktadır. El-hâletü hâzihi buradaki menâbi'-i hârrenin başlıcası Hiyerapolis şehrinin vasatında bulunmakta olup derûnuna konulan mizânü'l-harâre sântigrâd hesâbıyla yetmiş dereceyi göstermektedir. Suları gayet berrak olup lezzetinde hafif bir acılık ve buruşduruculuk vardır. Bu hâssa hâmız-ı karbonun vücûdunu isbât eder.

BULDAN KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Ârif Efendi	(Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânenen Me'zûn)
Nâib İbrâhim Fevzi Efendi	Mâl Müdürü Hâcî Kutbeddin Efendi
Tahrîrât Kâtibi Mustafa Fehmi Efendi	
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye {	A'zâ-yı Muntahabe {
Nâib ve Müftü Efendiler	Süleymân Ağâ
Mâl Müdürü Efendi	Derviş Ağâ
Tahrîrât Kâtibi //	Hâcî Veli Ağâ
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Yüzbaşı Münir Bey	A'zâ Hâcî Mehmed Efendi
// Süleymân Ağâ	// Halil İbrâhim Ağâ
// Şâkir Efendi	Baytar İbrâhim Ağâ
(Nâfia Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	A'zâ Hasan Efendi
A'zâ Şükrü Efendi	// Derviş Ağâ
// Süleymân //	// Mustafa Efendi
(Maârif Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Şâkir Fevzi Efendi	A'zâ Râsih Efendi
// Yusuf //	// İbrâhim //
Kâtip ve Sandık Emîni Mustafa Fehmi Efendi	

(Evkâf Komisyonu)	
Reis Müftü Efendi	
A'zâ Yusuf Efendi // Hâcî Hâfız //	A'zâ Ahmed Efendi // Mehmed Efendi
Kâtip Ahmed Cemâl Efendi	
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Hasan Efendi	Sandık Emîni Yusuf Ziyâ Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Ahmed Cemâl Efendi	A'zâ İzzet Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Mehmed Sâlih Efendi Müstantik Muâvini Râşid //	Kâtib-i Sânî Âkif Efendi Mukavelât Muharriri Mehmed Sâlih
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Sâlih Ağâ	
A'zâ Yusuf Efendi // Sadık // // Mehmed Ağâ	A'zâ Mehmed Ağâ // Halil // Tabîb Mehmed Ziyâ Efendi
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hâcî Veli Ağâ	
A'zâ Yusuf Efendi // Ahmed // // Mehmed //	A'zâ Hâcî Veli Ağâ Muhâsebe Kâtibi Hasan Efendi Refîki Ali //

(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Hâcî Ahmed Efendi A'zâ Ahmed //	A'zâ Hâcî Veli Ağâ // Mehmed Efendi
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Şükrü Efendi	Nüfus Kâtibi Mehmed Tevfik Efendi
Tapu Kâtibi Halil //	Evkâf Vekili Ahmed Cemâl //
Refîki Mustafa //	Reji Me'mûru Şükrü //
Telgrâf Müdürü Vekili Rüşdî //	Orman Ondalık Me'mûru Sâlih Efendi
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Mehmed //	// Piyâde Kolcusu Bekir //
// // Kâtibi Ali //	Polis Komiseri Mehmed //
// // Süvârisi Mehmed Ağâ	Polis Me'mûru Muhyiddin //
Tahsîl Me'mûru Ali Efendi	Zâbıta Me'mûru Yüzbaşı Hasan Hayri //
Süvâri Tahsildârı 3	Süvâri Jandarma Neferi 3
Piyâde // 3	Piyâde Jandarma // 69
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Ahmed Râsih Efendi	Muallim-i Sâni Yusuf Efendi
(Mekteb-i İbtidâiyye)	
Hamîdiye Mektebi	
Muallim-i Evvel İbrâhim Efendi	Muallim-i Sâni Sâlih Efendi
Aded-i Şâkirdân 150	
Mecîdiyye Mektebi	
Muallim-i Evvel Ahmed Efendi	Muallim-i Sâni Mehmed Ali Efendi
Aded-i Şâkirdân 40	

Înâs Mektebi

Muallim-i Evvel Hâcî Mustafa Efendi | Muallim-i Sâni Hüseyin Efendi

Aded-i Tâlibât 33

Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât

Müftü Mehmed Sâlih Efendi İzmir Pâye-i Mücerredî

Müftüzâde Râsih // Burusa Ruûsu

Dürdânizâde Hâcî Yahya // Mûsile-i Süleymâniyye

Günây Nâhiyesi**Me'mûrîn-i Nâhiye**

Müdür Osmân Fâik Efendi

Tahrîrât Kâtibi Ahmed Sabri Efendi | Vergi Kâtibi Âdil Efendi

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Buldan kazâsı, şimâlen: Eşme ve Alâşehir kazâları, şarkan: Çal, cenûben: Sarayköy, garben: Nâzilli kazâlarıyla mahdûd ve Günây nâmıyla bir nâhiyeyi ve 41 karyeyi müstemildir.

Kazânın Mesâha-i Sathiyyesi — 682 kilometre ve murabbaî olup (15904) ü zükûr (15220) si İnâs olmak üzere (31124) nüfusu hâvîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ — 38 derece (5) dakika arz-ı şimâli ve 26 derece (38) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve sath- bahirden (133) metre mürtefi' ve (2269) u

zükûr ve (3194) ü inâs olarak (5462) nüfusu ve (6681) hâneyi (406) dükkânı (11) hânı (2) hamâmı (55) un değirmenini (2) hükümet konağı (8) câmi’-i şerifi (9) mescidi (5) tekyeyi bir kütüphâneyi câmi’ olan Buldan kasabasıdır.

Kazânın vâridât-ı umûmiyyesi (1429090) gurus râddesindedir.

(Buldan Kazâsına Merbût Kurânın Esâmîsi)

Eldirek, Ahmedli, Ertuğrul, Tepeköy, Cendire*, Hamîdiye, Direbol, Sazâk, Sâlihler, Tosunlar, Osmâniyye, Mahmûdiyye, Mecîdiyye, Yenice, Ağâbey, Eziler, Aydâz, Alacaoğlu, Bozalan, Bahâdırlı, Bahârlar, Boğaz Çiftlik, Türlübey, Camrâk, Haymâz**, Hüsâmlar, Hasanbeyler, Dereli, Derbend, Şeyhdâvud, Sarımahmudlu, Kazaklar, Karaahmedli, Karaköy, Koparan, Kadı, Kırandamı, Güllü, Kerîmler, Gülalanı, Günây Hamîdiye, Günâydamı, Yeniköy.

(Buldan Kazâsının Ahvâl-ı Târihiyyesi)

Buldan şehri ve bi’l-hassa Yenice kasabası kadîm [تريبوليس – Tripolis] beldesidir. Maksad-ı te’sîs Filadelfiya <<Alâşehir>> in te’sîsi gibi sırf harekât-ı askeriyyece bir mevki’-i mühim istihsâlinden ibâret idi. Bu şehir Bizâns İmparâtorluğu’nun intihâsına kadar muhâfaza-i ma’mûriyyet eylemiş ve piskoposluk merkezi olarak Hristiyanlığın intişârı zamanı hayli şöhet kazanmıştır. Burası da bu havâli gibi ibtidâ-i Selçukilerin ve muahharen Denizli taraflarıyla berâber Osmânlıların eyâdî-i galibiyetine geçmiştir.

* Şimdiki Güney ilçesine bağlı Cindere mahallesidir.

** Şimdiki Güney ilçesine bağlı Haylamaz mahallesidir.

ÇAL KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Halil Fahreddin Bey Sâlise 3	Mâl Müdürü Hüseyin Faik Efendi
Nâib Ahmed Es'ad Efendi	Tahrîrât Kâtibi Mehmed Şükrü
(Meclis-i İdâre)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye {	A'zâ-yı Muntahabe {
Nâib Müftü Efendiler	Hâcî Hüseyin Efendi
Mâl Müdürü Efendi	Hâcî Veli Ağâ
Tahrîrât Kâtibi //	Ahmed //
(Nâfia Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	A'zâ Bânk Kâtibi Hüsni Efendi
A'zâ Hâlid Efendi	// Belediye Reisi Ahmed Ağâ
// Hâcî Ali //	// Zâbıta Me'mûru Sâdık Efendi
// Hâcî Hâfız //	Kâtip Şükrü //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	A'zâ Hâcî Veli Ağâ
A'zâ Mülâzım İsmâil Mestân Efendi	Kâtip Ser-çavûş Emin Efendi
// Ahmed Ağâ	Baytar Ahmed Usta
(Maârif Komisyonu)	
Reis Hâcî Mehmed Efendi	A'zâ Rüşdiyye Muallimi Hâcî Kâmil Efendi
A'zâ Müderris Hâcî Hâfız Mahmûd //	// Emin Ağâ
// Ahmedzâde Hüseyin //	Kâtip Fevzi Efendi

(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Ali Rızâ Efendi	
Refîki Tâhir Ken'ân Efendi	Tahsîlât Me'mûru Ali Rızâ Efendi
Vergi Kâtibi Hasan Fevzi //	Sandık Emîni (Münhal)
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Ali Efendi	A'zâ Hâcî İbrâhim Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Ahmed Hamdi Efendi	Mukavelât Muharriri Cevdet Efendi
Kâtib-i Sâni Hayreddin //	Şer'iyye Kâtibi Mehmed //
Müstantik Muâvini Ali //	Odacı Ahmed //
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	A'zâ Ali Efendi
A'zâ Yâko //	Kâtip Hayreddin //
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hâcî Hâfız Hüseyin Efendi	A'zâ Tosun Ağâ
A'zâ Hüseyin Ağâ	Muhâsebe Kâtibi Hüseyin Hüsni Efendi
// Mehmed //	Refîki Şükrü //
(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru Mülâzım Sâdık Efendi	Polis Komiseri Mehmed Efendi
Süvâri Jandarma Nefer 7	Piyâde Jandarma Nefer 15

(Belediyye Dâiresi)	
Reis Ahmed Ağâ	
A'zâ Hasan Hüseyin Ağâ	Tabîb Mehmed Hilmi Efendi 5 ı
// Mehmed //	Kâtip ve Sandık Emîni Fevzi Efendi
// Emin //	Komiser Hâcî Hüsni Ağâ
// Emin //	// // Osmân //
// Tosun //	Aşî Me'mûru (Münhal)
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Dâîler Çiftlik-i Hümâyûn Me'mûru } Ahmed Latif Efendi Sâlise }	Reji Me'mûru Hâcî Mustafa Efendi
Nüfus Me'mûru Hâlid Efendi	Kâtibi Şevki //
Muâvini İbrâhim Edhem //	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Eşref //
Tapu Kâtibi Vekili Edhem //	Kâtip Hüseyin //
Refîki Ali //	Telgrâf Müdürü Hasan Tahsîn //
	Düyûn-ı Umûmiyye Sûvârisi Nuri //
(Zirâat Odası)	
Reis Hâcî Mehmed Efendi	A'zâ Yorgi Efendi
A'zâ Ahmedzâde Hüseyin //	// Yânko //
// Hâcî Mustafa //	Kâtip Nuri //
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Hâcî Kâmil Efendi	Bevvâb Hasan Efendi
// Osmân Zeki //	Aded-i Şâkirdân 62
(Yukarı Mahalle-i İbtidâisi)	
Muallim-i Evvel Süleymân Efendi	Bevvâb Ali Efendi
// Sâni Mehmed //	Aded-i Şâkirdân 152

(Aşağı Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-ı Evvel Hâfız Veli Efendi // Sânî Osmân //	Bevvâb Ali Efendi Aded-i Şâkirdân 83
(Me'mûrîn-i Askeriyye)	
Binbaşı Hasib Efendi Kolağası Mehmed Necâti // Tapu Kâtibi Ali Rızâ //	Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Ahmed Efendi // // Mülâzım-ı Evvelî Osmân Ağâ // // // Sânisi (Münhal)
Birinci Bölük Yüzbaşısı Hüseyin Efendi // // Mülâzım-ı Evvelî Hâcî Mustafa // // // // Sânisi İsmâil //	Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Tevfik Efendi // // Mülâzım-ı Evvelî İsmâil // // // // Sânisi (Münhal)
İkinci Bölük Yüzbaşısı Mehmed Ali // // // Mülâzım-ı Evvelî Mustafa // // // // Sânisi (Münhal)	Debbüy Me'mûru Vekili Mülâzım-ı Sânî } İsmâil Müştâk Efendi } Tüfenkci Hâcî Ömer Efendi
(Baklân Nâhiyesi)	
Müdür Abdülkerim Efendi Nâib Vekili Mustafa // A'zâ Osmân Ağâ	A'zâ Halil Ağâ // Cafer // Tahrîrât Kâtibi Abdi Efendi
Merkez nâhiye Timurci kasabasının cihet-i şimâlisinde ve merkez kazâyâ 5 saat mesâfede vâki' Dede karyesidir.	
(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)	
Mevki'-i Coğrâfî — Çal kazâsı, şimâlen: Hüdâvendigâr vilâyeti ve Eşme kazâsı, şarkan ve cenûben: Yine Hüdâvendigâr vilâyeti ve Denizli kazâsı, garben: Denizli, Sarayköy, Buldan, Eşme kazâlarıyla mahdûd ve Baklân nâmıyla bir nâhiyeyi ve 67 karyeyi hâvîdir.	

Mesâha-i sathiyyesi 1995 kilometre murabbaî olup (26086) sı zükûr ve (20864) ü inâs olmak üzere (51950) nüfusu muhtevîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ 38 derece 7 dakika arz-ı şimâli ve 26 derece 50 dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve (2221) i zükûr (2075) i inâs olmak üzere (4296) nüfusu ve bir hükümet konağı, 1 redif dehbüyü, 1 dâire-i askeriyeyi 1 hapishâneyi, dört câmi'-i şerifî, 6 mescidi 1 mekteb-i rüşdî ve 2 mekteb-i ibtidâiyi câmi' olan Timurci kasabasıdır.

(Merkez Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Timurci, Seyyidselcek, Ali Fakaha, Hânçalar, Zeyve, Kuyucak, Çâkırlar, Boeldinler, Orta, Develi, Kabalar, Sazâk, Medele, Çoğâşlı Deştîmur, Kebîr Maa Sığır Mevâdece, Çam Köseli, Beğelli, Üçkuyu, Ökse, Harîkli, Öksüz Baba, Gümece, Böğrüce, Süller, Şeyh, Elvân, Şâbcılar.

(Baklân Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Mahmûdgâzi, İsabey, Yâzır, Bayıralan, Çâkırlar, Acidere, Esfa', Maa Ekmekçidamı, Ziyâlli, Fermânlı, Kâflık, Ali Kurt, Kuyucak, Ayvacık, Denizler, Çataloba, Çalkebîr, Armutalânı Kocayayla, Hayreddin, İcâdiye, Dededağâl, Deveciler, Meler İcikli, Hâdım, Seyfû'l-hamîd, Kırılan, Çıtâk, Kavak, Yahyalı, İmrâllı, Beyelli, Kavaklar, Gelin, Virân.

(Kazâ Hakkında Bazı Hakkında Ma'lûmât)

Dâhil-i kazâda külliyyetle buğday, arpa, burçâk, pamuk, afyon zer' olunmakta olup ihtiyâc-ı mahalliden fazlası Kâflık tarîkiyle hârice sevk olunur. Bâğcılık müterakki bir hâldedir. Çekirdeksiz ve siyâh üzüm ihrâc olunur.

Çal'dan Denizli'ye mümted bu şose tarîki mevcûd olup mezkûr şose üzerinde ve kazâ dâhilinde yirmi dört köprü bulunarak bundan 5 adî mükemmel surette yeniden inşâ olup diğerk aksâmı dahi derdest inşâ bulunmuştur.

Maa nâhiye kazânın 67 karyesinin elli dokuzunda birer mekteb-i ibtidâî mevcûttur. Dâhil-i kazâda 24 aded medrese mevcûd olup derûnlarında tahsîl-i ilm edilmektedir. Süller karyesinde halı, seccâde' i' mâl edilir. Üçkuyu, Çâkırlar, Denizler karyelerinde mükemmel ve diğerklerinde oldukça elverişli kilim ve bez nesc olunur.

Haftada bir kerre merkez kazâyâ bir saat mesâfede Kaya Pazarı nâmıyla pazar kurulur.

Kazânın vâridât-ı umûmiyyesi 2527593 guruş râddesindedir.

SARAYKÖY KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ) Sınıf 3	
Kai'makam Abdülkâdir Bey Müttemâyiz 5 �	
Nâib Mustafa Râşid Efendi Edirne R��su	M�l Müdürü Ali Rızâ Efendi
Müftü Mehmed Nuri // Devriyye Müderrisi	Tahrîrât Kâtibi �hs�n //
(Meclis �d�re-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'z�-yı { Nâib Müftü Efendiler	A'z�-yı { Hâcî �sm�il Efendi
Tabiyye { M�l Müdürü Efendi	Müntahabe { Hâcî �br�him A��
{ Tahrîrât Kâtibi //	{ V�silo�lu Avrom Efendi
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Akeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'z� Rızâ Bey	A'z� Hâfız Hüseyin Efendi
// Hâcî Mustafa Efendi	// Mülâzım //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Müftü Efendi	
A'z� Hâcî �sm�il Efendi	A'z� Mehmed Sâdık Efendi
// Hâcî Hâfız Osmân //	// �br�him //
// �sm�il //	Kâtip Ahmed Hulûsi
(Evkâf Komisyonu)	
Reis Hâcî �sm�il Efendi	

A'zâ Hâfız Osmân Efendi // Mehmed //	A'zâ Ahmed Efendi Kâtip Mustafa //
(Mâl Müdürü)	
Mâl Müdürü Muâvini Halil Hilmi Efendi	
Sandık Emîni Süleymân Efendi	Mülâzım Ahmed Efendi
(Mahkeme-i Bidâyet)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Rızâ Bey	A'zâ İspiro Efendi
(Bidâyet Kalemî)	
Müstantik Muâvini Ali Efendi	Kâtib-i Sânî Ali Efendi
(Mahkeme-i Ticâret)	
Reis Nâib Efendi	A'zâ Andon Efendi
A'zâ Rızâ Bey	Kâtip İzzet //
(Bidâyet Dâiresi)	
Reis Ahmed Efendi	
A'zâ İbrâhim Efendi	A'zâ Andon Efendi
// İsmâil //	Kâtip Şeyh Tâhir //
// Hâcî Halil //	Sandık Emîni Osmân //
// Hâcî Mustafa Ağâ	Tabîb (Münhal)

(Zirâat Bânkası)	
Reis Hâfız Hüseyin Efendi	A'zâ İsmâil Efendi
A'zâ Ahmed //	Muhâsebe Kâtibi Fâik //
// İbrâhim //	Refiki İsmâil Hakkı //
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Mustafa Efendi	Tapu Kâtibi Ahmed Efendi
Telgrâf ve Posta Müdürü Hüsni //	Refiki Mehmed Yektâ //
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Süleymân //	Evkâf Vekili Emin //
Reji Me'mûru Atnâş //	Düyûn-ı Umûmiyye Kâtibi Sâdık //
// Muhâfaza Me'mûru Musa Kâzım //	Orman Sûvârîsi Sâlih //
Evkâf Vekili Abdullah //	Reji Satış Kâtip İsmâil //
(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru Yüzbaşı Kâzım Efendi	Polis Komiseri Saîd Efendi
Sûvârî Jandarma Nefer 2	Piyâde Jandarma Nefer 7
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Hâfız Hüseyin Efendi	
A'zâ İsmâil Efendi	A'zâ Mustafa Ali Efendi
// Ahmed //	// Serço //
(Deşt-bân İdâresi)	
Reis Alizâde Mehmed Ağâ	
A'zâ Hasan Efendi	A'zâ Dimitrâki Efendi
// Hâcî Mustafa //	Ser-deşt-bân Ahmed Ağâ
Hâcî Mela Mehmed //	Kâtip İsmâil Efendi

(Mekâtib-i Rüşdiyye ve İbtidâiyye)			
Muallim-i Evvel Hâfız Mehmed Sâdık Efendi	Orta Mahallesi Mekteb-i İbtidâî		
Bâlâ Mahallesi Mekteb-i İbtidâî Muallimi	//	//	// Yahya Efendi
// Abdurrahman Hilmi Efendi	Aşağı Mahalle Mekteb-i İbtidâî Muallimi Hâfız		
	//	//	Mehmed Efendi
İnâs Mektebi Muallimesi Hadice Behibe Hânım			
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtib	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	İbtidâî	1	35
Rûm İnâs Mektebi	İbtidâî	2	42
(Me'mûrîn-i Askeriyye)			
Redif Kırk Üçüncü Âlâyın İkinci Saray Tâburu			
Binbaşı Vekili Kolağâsı Ali Gâlib	Efendi	Üçüncü Bölük Mülâzım-ı Evvel Sâlih	Efendi
Tâbur Kâtibi Ahmed Şefik	//	//	// Sânisî Cemâl //
Birinci Bölük Yüzbaşısı Ali Sırrî	//	Dördüncü Bölük Yüzbaşısı İsmâil Efendi	
// Mülâzım-ı Evvel Hâcî Mustafa //	//	//	// Mülâzım-ı Evvel Arslan //
// // Sâni Sabri //	//	//	// Sânisî Fahreddin //
İkinci Bölük Yüzbaşısı Süleymân Ağâ	}	Debbüy Me'mûru Mülâzım Hüsni	//
Gümüş İftihâr Madalyası 4 ع 4 م		Süvâri Mülâzımı Sâdık	//
İkinci Bölük Mülâzım-ı Sânisî Münir Efendi		Tüfenkci (Münhal)	
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Münir	//		
(Kadı Nâhiyesi)			
Müdür Abdullah Vahdet Efendi			
A'zâ Hâcî Ârif Ağâ	A'zâ Hâcî Hâfız Ahmed Efendi		
// Hâcî İbrâhim Efendi	Tahrîrât Kâtibi Mehmed //		

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Sarayköy kazâsı şimâlen: Buldan kazâsı, şarkan: Çal ve Denizli kazâları, cenûben: Denizli ve Tavâs, garben: Nâzilli kazâlarıyla mahdûttur.

Mesâha-i sathiiyesi 616 kilometre murabbaî olup Kadıköy nâmıyla bir nâhiyeyi ve otuz altı para karyeyi muhtevîdir. (10478) i zükûr (10205) i inâs olmak üzere (20683) nüfusu hâvîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ; Aydın Timuryolu’yla Aydın’ın dört buçuk saat mesâfede ve 27 derece 55 dakika arz-ı şimâli 26 derece 24 dakika tûl-ı şarkîde vâki’ ve (1961) i zükûr (1899) u inâs olmak üzere (3860) nüfusu ve (912) hâneyi bir hükümet konağını, Zirâat Bânk ve Düyûn-ı Umûmiyye idârelerini, pamuk tasfiyesine mahsûs iki fabrikayı bir dâire-i belediyyeyi, maa hapishâne bir debbüy-ı hümâyûnu câmi’ Sarayköy kasabasıdır.

(Merkez Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Sığma, Duâcılı, Rûmeli, Gireğiz, Mersindere Mezkûre, Kızılköy, Gebedere, Dere, Melaahmed, Kelleci, Bekirler, Sine, Hâcî İbrâhimler, İncirpınâr, Hisâr, Tahtacı, Tırkâz, Teke, Sığma, Çerkes, Kabaagac, Kumluca, Karakırân, Hâsköy, Acısu, Acıdere, Gerali, Dâilli, Hâcîhasanlar, Karataş, İhsâniye.

(Kadı Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Uyuzlar, Ahıllı, Manâstır, Kırânyer, Yeniköy.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Nefs-i kasaba ile nâhîye ve kurâda otuzu mütecâviz mekâtib-i ibtidâiyye mevcûd olup sâye-i maârif-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhide cümlesinde usûl-ı cedîd üzere icrâyı tedrîsât edilmekte ve Kadı nâhiyesiyle Saray kasabasında bulunanlar mahalli maârif komisyonlarına âid vâridâtla ve kurâda bulunanlar iâne-i ahâlî ile idâre olunmaktadır.

Dâhil-i kazâda arpa, buğday, mısır, kumdarı, üzüm, incir, pamuk kozası husûle gelmekte olup bunların ihtiyâcât-ı mahalliyyeden fazlası ve kezâ pamuk kozası kazâ dâhilinde bulunan iki aded fabrika ile tasfiye edildikten sonra nefis-i kasabaya on dakika mesâfeden mürûr eden Aydın Demiryolu vâsıtasıyla İzmir'e nakl ve ihrâc olunur.

Kadı nâhiyesinde bini mütecâviz destgâh mevcûd olup buralarda nesc ve i'mâl olunan muhtelif alaca, bez, kuşak ve sâire ticârî ma'rifetiyle memâlik-i mahrûse-i şâhânenin bazı mahallerine nakl ve ihrâc edilir.

Saray kasabasına ve yine Saray kasabasından Buldan kasabasına müntehi yirmişer kilometre tûlunda iki şose ve yirmi iki aded köprü mevcûd ve Buldan kazâsına giden şose muntazam ve on üç aded köprü kârgîr olup bu sene inşâ ve ikmâl edilmiş ve yine Saray kasabasından Menderes Nehri'ne kadar iki buçuk kilometrelik mahallin tecdîden inşâsı zımında keşfiyyâtı icrâ ve me'zûniyyeti istihsâl edilerek müteahhidi uhdesine bi'l-ihâle inşâ edilmekte bulunmuştur. Menderes Köprüsü'nün idâme ve muhâfazası için bir kanal hafr ve küşâdı hakkında sebak eden arz ve iş'ârât vilâyet-i celîlece nazar-ı i'tinâyâ alınarak Vilâyet Nâfia Komisyonu'nca tasdîk ve keşfi icrâ ile me'zûniyyeti derdest-i istihsâldır.

TAVÂS KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ) (Sınıf 3)	
Kai'makam İsmâil Hakkı Efendi Mütemâyiz 4 ع 4 م	
Nâib Mehmed Vehib Efendi Mâl Müdür Abdülhalim //	Tahrîrât Kâtibi Osmân Behcet Efendi Yunan Madalyası
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi	A'zâ-yı Müntehave { Mehmed Ali Ağâ Hâcî Ahmed // Ali Bey
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ A'zâ Mülâzım Ömer Efendi // Hâcî Osmân Ağâ	A'zâ Hasan Hüseyin Ağâ // Hâcî Hâfız Emin Efendi Kâtip İsmâil //
(Maârif Komisyonu)	
Reis-i Evvel Kai'makam-ı Kazâ Reis-i Sâni Hâcî Hâfız Efendi	
A'zâ İbrâhim Efendi // Mehmed // // Mustafa // // Fâzıl Bey	A'zâ Ali Efendi // Ali // Kâtip ve Sandık Emîni Osmân // Müfettiş Mehmed //

(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi A'zâ Mehmed Ali Ağâ	// Tahsîl Me'mûru Mustafa Efendi A'zâ Hacı Emin //
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Ziyâ Efendi // // Refiki Emin //	Sandık Emîni Mehmed Ali Efendi Nâhiye Vergi Kâtibi Sâlih //
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Mehmed Halil Efendi	A'zâ Mehmed Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Hüseyin Hüsni Efendi Müstantik Muâvini Ali //	Kâtib-i Sâni Mustafa Efendi Mukavelât Muharriri Bekir //
Mübâşir Ali ve Mehmed Efendiler	
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Hacı Mestân Ağâ A'zâ Abdullah Ağâ // Ali Efendi	A'zâ Hacı İsmâil Efendi // // Mehmed Ağâ Kâtip Süleymân Sâlim Efendi
(Belediye Dâiresi)	
Reis Abdullah Ağâ	
A'zâ Ali Efendi // Hacı Emin // // Hacı Ali Ağâ // Hasan //	A'zâ Süleymân Ağâ // Hacı Mehmed // Tabîb Artin Efendi Kâtip İsmâil //

(Zirâat Bânkası)	
Reis Ali Efendi	
A'zâ Hacı Mehmed Ağâ // // İsmâil Efendi // Abdullah Ağâ	Muhâsebe Kâtibi Hasan Fehmi Efendi Refiki Mehmed // Mikdâr-ı Sermâye: 2826331 Gurus
(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru Kâzım Efendi Süvâri Jandarma Nefer 8	Polis Komiseri Tahsîn Efendi Piyâde Jandarma Nefer 20
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Mehmed Efendi Telgrâf ve Posta Müdürü Ömer // Düyûn-ın Umûmiyye Me'mûru Mustafa // // // Kâtibi Hüseyin // Orman Me'mûru Rızâ // Telgrâf Çâvûşu Ahmed //	Şer'iyye Kâtibi Ali Fehmi Efendi Nüfus Kâtibi Mehmed // Tapu Kâtibi Yusuf // // // Refîki Hüseyin // Orman Kolcusu Hasan // //
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel İbrâhim Sabri Efendi Muallim-i Sâni Hacı Mustafa //	Bevvâb Mustafa Efendi Aded-i Şâkirdân 51
(Mekâtib-i İbtidâiyye Muallimleri)	
Muallim-i Evvel Hâfız Mustafa Efendi Muallim-i Evvel Kadri // // // Hacı Ali // Muallim-i Sâni // Mustafa //	Muallim-i Sâni Hâfız Hüseyin Efendi Muallim-i Sâni Hacı Hâfız // Bevvâb Emin // Aded-i Şâkirdân 330

(İnâs İbtidâî Mektebi)	
Muallime Fâtıma Hânım	Aded-i Tâlibât 55
(Me'mûrîn-i Askeriyye)	
Redif Kırk Dördüncü Âlâyın Dördüncü Tavâs Tâburu	
Binbaşı Hasan Efendi	Üçüncü // // Rif'at Efendi
Tâbur Kâtibi Bahri //	Dördüncü // // Sâlih //
Birinci Bölük Yüzbaşısı İsmâil Efendi	Tüfenkci Tevfik //
İkinci Bölük Yüzbaşısı Süleymân //	
(Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât)	
Hâcî Mehmed Efendi	3 م
(Kal'a-i Tavâs Nâhiyesi)	
Müdür Ahmed Rif'at Efendi	A'zâ Musa Ağâ
A'zâ Hâcî Mustafa //	// Hâcî Ali //
// // İbrâhim Ağâ	Tahrîrât Kâtibi Mehmed Sâlih Efendi
(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)	
Tavâs kazâsı şimâlen, Denizli ve Sarayköy kazâları, şarkan: Konya vilâyeti, cenûben: Mekri ve Muğla kazâları, garben: Muğla ve Bozdoğan ve Nâzilli kazâlarıyla mahdûttur. Mesâha-i sathıyyesi 3629 kilometre murabbaî olup Kal'a -i Tavâs nâmıyla bir nâhiye ve (62) pare köyü ve ((27687) i zükûr (27283) ü inâs olmak üzere (54950) nüfusu hâvîdir.	

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ 77 derece 38 dakika arz-ı şimâli ve 26 derece 35 dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve (4079) u zükûr (4039) inâs olmak üzere (7118) nüfusu ve 1 hükümet konağı, 1 redif debbüyünü, 3 cebhâneyi, 23 câmi'-i şerifi, 1 mekteb-i rüşdîyi, iki mekteb-i ibtidâîyi, 3 medreseyi, 1811hâneyi, 118 dükkânı, 1 hamâmı, 4 hânı câmi olan Yârângüme kasabasıdır.

(Merkez Kazâ Olan Yârângüme'ye Merbût Kurânın Esâmîsi)

Ebecik*, Adamharmanı, Armala, Ortatepe, Ulu, Uzunbekâr, Ovacık, Alcı, Bahârlar, Bağçe, Balkıca, Benek, Tekke-i Kebîr, Tekke-i Sagîr, Tilkili, Teynâr, Tahtalı, Çukur, Çalı, Çiftlik, Çubukcular, Hâcıkurtlar, Hırka, Deliler, Diriliş, Sazâk, Sarıâbâd, Sofular, Sarıyâr, Soğulmaz, Doğan, Avdân, Abbâs, Garib, Karataş, Kızılcabölük, Karahisâr, Karaköy, Kayapınâr, Karagöl, Kurbalık, Kılâpotâ, Kal'a-i Tavâs, Kozlar, Karaismâiller, Görle, Fâzıl, Körteke, Gölcük, Günây, Kelekci, Merkebgırân, Meded, Mevsiligüme, Merkebli, Muğlasın, Nikfer, Vakf-ı Vâreli, Yahşiler, Yenidere, Yolaltı, Yusufeniz, Yorga, Sâmurta, Hisâr.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Denizli'nin 20 kilometre cenûbunda olarak Honâz Dağı'nın bir kolu eteğinde ve suyun Menderes'e tâbi' Ak Çay'ın sâhil yesârında iki kilometrelik mesâfede kâin Tavâs nâm-ı diğer Yârângüme pek eski bir kasaba olup ism-i kadîmi (تاب Tabac) olduğu maznûndur.

* Ebecik okunması gerekir. Ancak harf hatası olduğundan Ebecik okunmalıdır.

Vâridât-ı seneviyyesi (251600) gurusş râddesinde olan Tavâs kazâsının arâzisi umûmiyyet üzere dağlık olup kâmilten mezkûr Ak Çay Havzası dâhilindedir.

Nehr-i mezkûrun mecrâsı etrâfında birtakım ovalar düz vâdiler hâsıl olarak en münbit yerleri oradadır.

Başlıca mahsûlâtı olan zahâyir mütenevviadan buğday, arpa, mısır, çavdar, burçâk, nohud, yaz hintası, sisâm, mercimek, pamuk külliyyetle zar' olup ihtiyâcât-ı mahalliyyeden fazlası hârice sevk olunur.

Gerenis ve Karayayla mevkilerinde haylice mîri ormanı bulunduğu gibi Yolaltı mevkide zımpara ma'deni var ise de ruhsat-ı resmiyyesi henüz istihsâl edilemediğinden hafriyyât icrâ edilememektedir. Dâhil-i kazâda kâplıca ve panâyır olmayıp yalnız her hafta salı günleri merkez kazâ olan Yârângüme kasabasında ve sâire günlerde Kal'a-i Tavâs nâhiyesiyle Soğulmaz, Kızılca ve Kızılcabölük karyelerinde birer gün pazar kurulmaktadır. Vesâit-i nakliyyesi; deve, bârgîr, ester, merkeb ve mânda arabalarından ibârettir. Evzân ve ekyâlî usûl-ı atîk üzere olup meskûkâtı da yirmi üç buçuk gurusş hesâbıyla alınıp verilmektedir.

Yârângüme kasabasından Denizli'ye mümted bir şose mevcûd olup işbu tarîkin kasaba civârında dört buçuk kilometre mikdârı mürûr u ubûra gayr-i sâlih bir hâlde bulunmasına mebni evvelce keşfi bi'l-icrâ matlûb-ı âli dâiresinde ta'mîr ve inşâ ve aksâm-ı sâiresiyle üzerinde bulunan ahşâb köprüler münâkalâtı teshîl etmekte bulunmuştur.

Nefs-i kasabada usûl-ı cedîde üzere iki ibtidâi-i zükûr ve bir de usûl-ı atîka üzere inâs mektebi mevcûd olup bunlarda müstahdem muallim ve muallimelerin maâş masârif-i sâirelerinin nısfı mahalli maârif komisyonları tarafından, nısf-ı diğeri iânât-ı ahâlî ile tesviye edilmektedir. Nâhîye ile kurâda seksen bâb usûl-ı atîka üzere ibtidâi mektebi mevcûd olup bunların dahi maâş ve masârif-i sâireleri ahâlî tarafından tesviye edilmektedir.

GARBİ KARAAĞAÇ KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ)	(Sınıf 3)
Kai'makam Aziz Bey Sâlise	Mâl Müdürü Fuad Bey
Nâib Hâcî Gâlib Efendi Burusa Rüûsu	Tahrîrât Kâtibi Hamdi Bey Yunan Madalyası
(Meclis-i İdâre)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabîiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Muntahabe { Ali Efendi Ömer Ağâ Emin //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Halil İbrâhim Efendi // Ahmed //	A'zâ Ahmed Efendi // Mehmed //
// Yüzbaşısı Kerîm //	Kâtip Mehmed //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Halil İbrâhim Efendi // Ali //	A'zâ Ahmed Efendi Kâtip Mehmed //
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Mahmûd Efendi // Refiki İbrâhim //	Tahsîl Me'mûru Ahmed Efendi Süvâri Tahsîldârı Neferi 9 Piyâde // // 3
Ser-tahsîldâr //	

(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Ömer Efendi	A'zâ Mustafa Bey
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Sabri Efendi	Kâtib-i Sâni Mustafa Efendi
Müstantik Muâvini Hüsni //	Mukavelât Muharriri Hasan //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Halil İbrâhim Efendi	Tabîb (Münhal)
A'zâ Mela Mahmûd //	Sandık Emîni Zeynelâbidin Efendi
// Mehmed Ağâ	Kâtip Mehmed //
// Mela Hüseyin	Vâridât-ı Belediye 32950 Guruş
(Ticâret ve Zirâat Bânkası)	
Reis Ali Efendi	A'zâ Ömer Efendi
A'zâ Hâfız Ahmed //	Kâtip Mehmed //
(Zirâat Bânkası)	
Reis Ali Efendi	
A'zâ Halil İbrâhim Efendi	Refiki Sâlih Kâzım Efendi
// Mela Mahmûd //	Tahsildâr Osmân //
Muhâsebe Kâtibi İsmâil Hakkı Efendi	Mikdâr-ı Sermaye 2946276 Guruş
(Düyûn-ı Umûmiyye Dâiresi)	
Me'mûr Mustafa Efendi	
Kâtip Vekili Sâdık Efendi	Süvâri Kolcusu Hiralambo Efendi

(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru Çâvûş Ahmed Efendi Sûvâri Jandarma Nefer 11	Polis Me'mûru Komiser Hasib Efendi Piyâde Jandarma Nefer 9
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Mustafa Vasfi Efendi Tapu Kâtibi Vekili İsmâil // // // Refîki Ahmed //	Nüfus Kâtibi İbrâhim Hakkı Efendi Evkâf Vekili İsmâil // Orman Sûvârisi Ahmed // Reji Me'mûru Kiryâko //
(Mekteb-i Rüşdî)	
Ulûm-ı Diniyye Muallimi Nuri Efendi Ulûm-ı Riyâziyye Muallimi Mustafa //	Bevvâb Hâfız Mustafa Efendi Aded-i Şâkirdân 29
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Hâfız Abdurrahman Efendi Muallim-i Sâni Hâfız Ömer Efendi Aded-i Şâkirdân 140	
(İbtidâî İnâs Mektebi)	
Muallime Münire Hânım	Aded-i Tâlibât 24
(İrle Nâhiyesi)	
Me'mûrîn-i Nâhiye	
Müdür Ali Haydar Efendi	
Tahrîrât Kâtibi Vekili Musa Efendi	Vergi Kâtibi Mehmed Efendi

(Kazânın Vâridât-ı Umûmiyyesi)

Para	Guruş	
30	452993	Emlâk Vergisi
	84100	Temettu' //
		Bedel-i Askeri
20	387881	Ağnâm Rüsûmu
10	1379760	A'sâr
	160000	Orman ve Maâdin Hâsılâtı
	68900	Emlâk ve Tapu Hâsılâtı
	26400	Mahâkim Harçları
	34832	Rüsûm ve Hâsılât-ı Mütferrika
	37000	Emlâkdan Techizât
10	23432	Ağnâmdan Techizât
10	81192	Ağşârdan Techizât
	8334	Müsakkafât-ı Hisse-i Maârifi
	259477	Hisse-i İâne
	3004294	Yekûn*

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Şarkan: Konya vilâyeti, garben: Tavâs kazâsı, şimâlen: Çal kazâsı ve Hüdâvendigâr vilâyeti, cenûben: Menteşâ sancâğı ile mahdûd ve İrle nâmıyla bir nâhiyeyi ve 99 kurâ ve çiftlikâtı müstemildir.

Mesâha-i sathıyyesi 880 kilometre murabba'î olup (24830) u zükûr ve (24843) inâs olmak üzere (49673) nüfusu hâvîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ (788) i inâs olmaz üzere (1573) nüfusu ve 1 hükümet konağı, 2 câmi'-i şerif, 3 mescid-i şerifi, 300 hâneyi, hân, 15 dükkânı,

* Yekûn 3004301 olmalıdır.

1 hamâmı, 7 un değirmeni, 1 kerâste fabrikasını câmi' olan Acıbâdem, kasabasıdır.

(Merkez Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Acıbâdem, Sille, Akalan, Gökme, Pederbey, Dedesil, Dârvirân, Eliviran, Kınıkyeri, Kumafşârı, Osmân, Gümüş, Bâzı, Doğurca, Yumrutaş, dere, Kurtlar, Karaköy, Horoz, Göleni, Sâlda, Tahtalı, Çorum Çiftliği, Uçarı Çiftliği, Karahöyük Afşârı, Kayseriyye, Koçâk, Tigân, Böregil, Yaz, Yukarı Karaçay, Aşağı Karaçay, Köstân, Kızılhisâr, Alâeddin, Yassihöyük, Tıraş, Abd, Karahöyük, Kırca, Uğur, Okra.

(İrle Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Abbâş, Sapâca, Akdâş, İnceler, Teke, Söğüd, Beylerli, Bâyındır Çiftliği, Dere, Kavak, Aşıklar, Togbaba, Kayadili, Niyâzlar, Değirmendere, Satırlar, Karaatlu, Bahtiyâr, Gencelli, Çuvâllı, Başkuyu, Çeltek, Kürt Çiftliği, Sazâk, Nâvlu, Berâşlı Çiftliği, Müslümler, Onâcık, Gökçe, Çârdâk, Orâncık, Akdir, Armud Çiftliği, Yâzır Çiftliği, Alân, Büyüç, Cum'alı, Çâltı, Aldek, Ayvâz, Hayriyye.

(Kazânın Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Sâye-i ma'mûriyyet-vâye-i hazret-i pâdişâhide kazâ-i mezkûrda dahi âsâr-ı umrân seneden seneye müterakki olup ez-cümle geçen 222 senesinde gayet dil-nişin bir surette müceddeden bir dâire-i hükümet binâ ve inşâ olunduğu gibi merkez kazâda (1270) metre şose ve kaldırım yapılmış ve Acıbâdem'in Denizli tarîkinde de on iki kilometre şose ve on bir kasisi ve üç kârgîr, iki ahşâb köprü ve 5 menfez müceddeden yapılarak kısım-ı mütebâkisinin de keşfi derdest-i icrâ bulunmuştur.

Kazânın bazı kurâsında Karahöyük pazarından başka 3 ve nâhiyede bir pazar kurulmaktadır.

Kazânın başlıca mahsûlâtı buğday, arpa, çavdardan ibâret olup merkez livâ olan Denizli'ye ve İzmir'e sevk olunur. Pamuk, burçâk, nohud ve mısır gibi sâir mahsûlât dâhil-i kazâda sarf olunmakta olup hârice ihrâc edilmez.

Kazâ ve nâhiyede kilim ve bez gibi mensûcât i'mâl olunursa da kılleti hasbiyle ihtiyâcât-ı mahalliyyeye bile kifâyet etmemekte ve zirâat usûl-ı atîka üzere icrâ olunmaktadır.

Kazâ-i mezkûrun vesâit-i nakliyyesi deve, ester, bârgîr, merkeb gibi hayvânâtta ve evzânı atık kıyye ve ekyâl dahi mîrîde müsta'mel şinikten ibâret olup meskûkâtı da Osmânî lirası yüz yirmi beş, mecîdiyye yirmi üç buçuk guruşa ve aksâmı da bu nisbet üzere tedâvül etmektedir.

Kurâ-yı mülhakanın cümlesinde mekâtîp mevcûd ise de yalnız on beş karyesinde usûl-ı cedîde ve mütebâkisinde muallimleri bulunduğundan usûl-ı atîka üzere icrâ-yı tedrîsât edilmektedir. Nefs-i kasabada bulunan ibtidâî mektebi muallimlerinin maâşları vâridât mahsûsasından ve kurâda bulunanlarda ashâb-ı hamîyyet taraflarından tesviye ve idâre olunmaktadır.

SARUHÂN SANCÂĞI

MAĞNİSÂ NÂM-I DİĞER – SARUHÂN SANCÂĞI			
Me'mûrîn-i Livâ			(Sınıf 1)
Mutasarrıf	Mehmed Gâlib Bey	Bâlâ	1 ع 1 م
Nâib	Mehmed Subhi Efendi	Haremeyn	3 ع 3 م
Müftü	Hâcı Şemseddin //	Edirne Pâye-i Mücerredî	
Muhâsebeci	İbrâhim Selim //	Mütemâyiz Yunan Madalyası	3 ع 4 م
Tahrîrât Müdürü	İsmâil Hakkı //	Mütemâyiz	
(Meclis İdâre-i Livâ)			
Reis Mutasarrıf-i Livâ			
A'zâ-yı Tabiiyye	Nâib Efendi	A'zâ-yı Müntahabe	Hâcı Lütfullah Paşa Mirü'l-ümerâ
	Müftü //		Hâlid Paşa Mirü'l-ümerâ
	Muhâsebeci //		Avâdis Efendi Sâniye
	Tahrîrât Müdürü Efendi		Yânko // Sâlise
(Nâfia Komisyonu)			
Reis Mutasarrıf-i Livâ			
A'zâ Hâcı Lütfullah Paşa		A'zâ Abdülatif Efendi	Sâlise
// Kâni Bey		// Ohânnes Abdullah	//
// Mehmed Efendi		Kâtip Cemâl	//
(Tahsîlât Komisyonu)			
Reis-i Evvel Muhâsebeci Efendi		A'zâ Kâni Bey	
// Sâni Tahsîl Me'mûru Nazmi //		Piyâde Tahsîldârı Aded 17	
A'zâ Hâcı Lütfullah Paşa		Süvâri // Aded 19	

(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye -i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kâni Bey	
A'zâ Şerif Bey // Hacı Hâfız Hüseyin Efendi	A'zâ Süvâri Zâbıtı İhsân Bey // Muâyene-i Hayvâniyye Me'mûru İbrâhim Efendi
(Muhâcirîn Komisyonu)	
Reis Kâni Bey	
A'zâ Şerif Bey // Hâfız Tevfik Efendi // Mehmed Atâ //	A'zâ Hacı Hâfız Hüseyin Efendi // Ali Bey // Hacı Şerif Efendi
Sinîn-i muhtelifе zarfında Mağnisâ kazâsı dâhilinde Ahmediyye, Süleymâniyye, Nuriye, Mehmediye*, Burhâniye, nâmlarıyla 5 pâre karye teşkîl olunmuş ve bunlardan Ahmediyye'de 104 Süleymâniyye'de 163 Nuriye'de 403 Mahmûdiyye'de 63 Burhâniye karyesinde 120 ve kurâ-yı sâire ile merkez kazâda 2201 hânede 11792 ki cem'an 12645 nüfusu iskân edilmiştir.	
(Evkâf Komisyonu)	
Reis Tahrîrât Müdürü Efendi A'zâ Müderrisinden Hâfız Bekir Efendi	A'zâ Abdurrahman Efendi // Müderris Hasan //
(Muhâsebe-i Livâ)	
Başkâtip Mehmed Tevfik Efendi Sâlise Masârifât Mukayyidi Sıdkı // Mukayyid Yusuf // Cedvel Kâtibi Osmân //	Yevmiyye Kâtibi İsmâil Hakkı Efendi Mukayyid Hüseyin // // Mehmed // Sandık Emîni İsmâil //

* Yazım yanlış olması gerekir. Doğrusu Mahmûdiyye olmalıdır

(Livâ Tahrîrât Kalemî)	
Başkâtip İbrâhim Edhem Efendi 4 م	
Müsevvid Ali Ekber Efendi Sâlise	Mübeyyiz Hâfız Şerif Efendi
Mübeyyiz Hüseyin //	// Râgıb //
(Mağnisâ Sancâğı Dâhilinde Koldere Çiflikât-ı Hümâyûnu Şubesi)	
Me'mûr Mustafa Efendi Sâlise	
Kâtib-i Evvel Mehmed Şâkir Efendi	Kâtib-i Sânî Alaeddin Efendi
(Meclis İdâre-i Livâ Kalemî)	
Başkâtip Rızâ Efendi Sâlise	Mukayyid Ali Efendi
(Evkâf Kalemî)	
Me'mûr Süleymân Efendi Râbia 4 م	Muâvini Ali Efendi
(Defter-i Hâkânî İdâresi)	
Me'mûr İbrâhim Kâmil Efendi Sâlise	Kâtib-i Sânî Hâcî Mehmed Efendi
Başkâtip Necîb //	Tapu Kâtibi Tâhir //
Tapu Kâtibi Refîki Abdülkâdir Efendi	
(Evkâf İdâresi)	
Müdür Mehmed Ali Bey Mütemâyiz 4 م	Timârâne Me'mûru (Münhal)
Başkâtip Ali Haydar Efendi	Sandık Emîni Ömer Efendi
Kâtib Sânî Hâfız Ahmed //	Vekil-i Harc İbrâhim //

(Nüfus İdâresi)	
Me'mûr Mehmed Efendi Râbia	Kâtip İbrâhim Efendi
(Maa Tahrîr Vergi İdâresi)	
Me'mûr Süleymân Efendi	Palamut Vergi Kâtibi İbrâhim Efendi
Başkâtip Mehmed Şükrü //	Yund Dağı Vergi Kâtibi Mehmed //
Muâvini Hasan Ali //	Belek // // Hâcı Hakkı //
(Nâfia İdâresi)	
Kondöktör Yorgi Efendi	Kondöktör Merker Efendi
(Orman ve Maâdin İdâresi)	
Ondalık Me'mûru Şemseddin Efendi	Piyâde Muharrem Ağâ
Me'mûr Ali Rızâ	// Ali Ağâ
(Livâ A'sâr İdâresi)	
Müdür Muhyiddin Efendi	
Başkâtip Ahmed Zühdî Efendi	Kazâ Başkâtibi Seyyid Ahmed Efendi
İkinci Kâtip Abdullah //	// İkinci Kâtibi Mehmed //
Üçüncü // Şevket //	İcmâl Kâtibi Ali Asfer //
(Zirâat Bânkası)	
Me'mûr Abdüllatif Efendi Sâlise	
Muâvini Sâlih Efendi	Başkâtip Nişân Efendi
İkinci Kâtip Hüseyin //	Veznedâr Hüseyin //

(Şube Meclisi)	
Reis Hacı Hâfız Hüseyin Efendi A'zâ Hâfız Tevfik //	A'zâ Hacı Hasan Efendi // İsmâil //
Mikdâr-ı Sermâye: 11600656 Guruş	
(Maârif Komisyonu)	
Reis Hâfız Âlim Efendi A'zâ Hacı Lütfullah Paşa // Hâfız Abdurrahman Efendi // Râşid //	A'zâ İbrâhim Efendi // Ömer Fevzi // // Sadeddin // // Kâmil //
(Belediye Dâiresi)	
Reis Kâni Bey Râbia A'zâ Şerif Bey // Hâfız Tevfik Efendi // Mehmed //	A'zâ Hacı Hâfız Hüseyin Efendi // Ali Bey 4 ₺ // Hacı Şerif Efendi
(Me'mûrîn-i Belediye)	
Tabîb-i Evvel Mehmed Hüsni Efendi Sâniye // Sâni Efendi Sâniye 4 ₺ Başkâtip Abdullah Remzi Efendi Gâzhâne Me'mûru Ahmed // Sandık Emîni Ahmed Es'ad //	Fenn Me'mûru Arbas // 4 ₺ Kontorato Kâtibi Lutfi Efendi Mukayyid Rüşdî // Çarşı Müfettişi Sâlih // Sâlise 5 ₺ Eczâcî Ahi Nihâd Efendi
(Me'mûrîn-i Baytariyye)	
Mağnisâ Sıhhiye Baytarı Nazif Efendi Ebnâ-yı Muâyene-i Hayvâniyye Me'mûru Mehmed Efendi }	Mağnisâ Muâyene-i Hayvâniyye Me'mûru İbrâhim Efendi }

(Zirâat ve Ticâret ve Sanâyi' Odası)				
Reis-i Evvel Hâcî Mahmûd Bey Mütêmâyiz				
Reis-i Sânî Avâdis	Efendi	Sânîye	A'zâ Hâcî Hasan	Efendi
A'zâ Mehmed Şükrü	//		// İsmâil	//
// Hâfız Abdurrahman	//		// Apâk Gomel	//
// Ârif	//	Sâlise	// Dimbed	//
// Bedosoğlu Andonâki	//		// Ohânnès Pâpâsyân	//
// Mustafa Bey			Kâtîp Şevki	//
Devâir-i Adliyye				
(Mahkeme-i Şer'iyye)				
Nâib Mehmed Subhi Efendi	Haremeyn	3 ع 3 م		
Başkâtîp Bekir	//	Edirne Pâye-i Mücerredi		
Kâtîb-i Sânî (Münhal)				
Sicilât Mukayyidi Eşref Efendi		Müderriş		
Zabıt Kâtibi İbrâhim	//			
// // Mehmed	//			
Tereke // Es'ad	//			
Diğeri Şerif	//			
(Eytâm İdâresi)				
Müdür Mustafa Efendi				
Kâtîp Mehmed Efendi			Muhzırbaşı Ali Ağâ	
(Eytâm Meclisi)				
Reis Nâib Efendi				
A'zâ Muhâsebeci Efendi			A'zâ Şerif Bey	
// Müftü	//		// Hâfız Tevfik Efendi	

(Mahkeme-i Bidâyet Hukuk Dâiresi)			
Reis Nâib Efendi		A'zâ Penâyot Efendi	
A'zâ Neş'et // Müderris		// Mülâzımı İbrâhim //	
(Mahkeme-i Bidâyet Cezâ İdâresi)			
Reis Mehmed Ali Efendi Râbia			
A'zâ İbrâhim Efendi		Müstantik Ahmed Efendi	
// Nisyon //		Müddeî-i Umûmî Muâvini Mehmed Rif'at Efendi	
// Mülâzımı Rızâ //		İ'lâmât-ı Cezâiyye Tahsîl Me'mûru Münhal	
(Mahkeme-i Bidâyet Kalemi)			
Başkâtip Hüseyin Efendi Râbia			
Hukuk Zabıt Kâtibi Hilmi Efendi		Cezâ Zabıt Kâtibi Hasan Efendi	
Mukayyid Mustafa //		// // Mustafa //	
(İcrâ Dâiresi)			
Me'mûr Osmân Efendi			
Mübâşir Mehmed Efendi		Mübâşir İsmâil Ağâ	
(Mahkeme-i Ticâret)			
Reis Mahmûd Bey		Mütemâyiz 4 م	
A'zâ-yı Dâimi Ahmed Efendi		A'zâ-yı Muvakkate Filipos Efendi	
// // Anestâş //		// // İsâk //	

(Mahkeme-i Ticâret Kalemi)	
Başkâtip Hamdi Efendi	Mübâşir Ali Efendi
İkinci Kâtip İsmâil //	// Osmân //
(Jandarma İdâresi)	
Binbaşı Rüstem Efendi 4 ع 5 م	
Tâbur Kâtibi Ahmed //	
Piyâde Birinci Bölük Yüzbaşısı Celâleddin Ağâ 5 م	
Piyâde Birinci Bölük Mülâzım-ı Evvelî Âdil Efendi	
Piyâde Birinci Bölük Mülâzım-ı Sânisî Reşâd //	
// İkinci // Yüzbaşısı (Münhal)	
// // // Mülâzım-ı Evvelî Yusuf Efendi	
// // // // Sânisî Ali //	
Piyâde Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Ziyâeddin Efendi	
// // // Mülâzım-ı Evvel Ahmed //	
// // // Mülâzım-ı Sâni Sâdık //	
// Dördüncü Yüzbaşısı Nâzım //	
// // Bölük Mülâzım-ı Evvel Hasan Ağâ	
// // // // Sânisî Ahmed Efendi	
Süvârî Yüzbaşısı Sâdık Ağâ 4 ع 4 م	
// Mülâzım-ı Evvelî Hamdi Efendi	
// // Sânisî Hâfız Mustafa Niyâzi Efendi	
(Mevcûdu)	
Piyâde Efrâdı 351	Süvârî Efrâdı 56
(Polis İdâresi)	
Ser-komiser Cemâl Efendi Sâlise 4 م	Komiser-i Sâni Hilmi // Efrâd 7

(Hapishâne İdâresi)	
Müdür Mustafa Efendi Kâtip Hüsni //	Ser-gardiyan Hasan Efendi Gardiyan Neferi 17
(Telgrâf ve Posta İdâresi)	
Müdür Rauf Efendi Ser-muhâbere Niyâzi Efendi	Muhâbere Me'mûru Lütfî Efendi // // Kâzım //
(Düyûn-ı Umûmiyye)	
Müdür Fazlı Efendi Başkâtip Feyzi // Tahrîrât Kâtibi Zâkârân Efendi // Mukayyidi Zeki // Sandık Emîni Hüseyin // Süvârî Kolcusu Veysel Ağâ	A'sâr Kâtibi Hristo Efendi // // Refiki Emin // Müsekkerât Kâtibi İbrâhim // Mubassır Sâmi // Piyâde Kolcusu Şefik Ağâ // // Hasan //
Müdür Ali Nihâd Bey Mütemâyiz 3 ع	
Muhâsebeci ve Sandık Emîni } Gâbriyel Efendi } Muhâsebe Muâvini Antuan Efendi Anbâr Muâvini Müeyyiz // Me'mûr Muâvini Kâşif Bey Zirâat Kontrol Me'mûru } Bâpârdâki Efendi } Anbâr Me'mûr Muâvini Dimitriyâdi Efendi	Muhâkemât Me'mûru Halil Efendi Muhâberât-ı Türkiyye Kâtibi Âsım // Kâtip Mehmed // Ser-Muhammen Penâyotâki Tahrîr Me'mûrları Fâik, Cemâl } Fahreddin Efendiler } Satış Me'mûru Ahmed Efendi

(Mekâtîp)		
(Mekâtîb-i İ'dâdî)		
Müdür Türkçe, İnşâ ve Kitâbet ve Hesâp Muallimi Ömer Fevzi Efendi		
Fransızca, Hendese, Hesâp Muallimi Mehmed Hâlis Efendi		
Târih, Coğrafya Muallimi İsmâil Hakkı	//	
Ulûm-ı Diniyye ve Ahlâk Muallimi Halil Hilmi	//	
Zirâat Dersleri Muallimi Mehmed Râfik	//	
Resim Muallimi Mustafa	//	
Fârisi, Hüsn-i Hatt Muallimi Sâlim	//	
Mubassır 1 Hademe 2 Aded-i Şâkirdân 232		
(İnâs Rüşdiyyesi)		
Muallime-i Ülâ Züleyhâ Hânım	Bevvâbe Râbia Hânım	
// Sâniye ve Nakış Sıdika //	Aded-i Tâlibât 29	
(Kurşunlu İnâs Mektebi)		
Muallime 4 Bevvâbe 1	Aded-i Tâlibât 226	
(İnâs Rüşdiyyesi İbtidâî Kısmı)		
Muallime 2	Aded-i Tâlibât 100	
(İspartalı İnâs Mektebi)		
Muallime 2	Aded-i Tâlibât 44	

(Mekâtib-i İbtidâiyye)			
Esâmî-i Mekâtîp	Muallim	Aded-i Şâkirdân	
Feyziyye	4	166	
Süleymân Paşa	4	140	
Câmi’-i Kebîr	2	65	
Murâdiyye	4	153	
Çirâs Sagîr	2	72	
Lâlâ Paşa	4	152	
Hâtuniyye	3	107	
İçeri Pazar Çırak Mektebi	2	85	
Husûsi Şemsü’l-irfân //	12	31	
// Ravzatü’l-irfân //	15	49	
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev’-i Mekâtîp	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	Nim İ’dâdî ve İbtidâî	7	250
// İnâs //	Rüşdî //	6	150
Musevi İnâs Zükûr	// //	6	190
Protestan	// //	4	13
Ermeni Zükûr	// //	3	50
// İnâs	// //	2	80
// Zükûr ve İnâs-ı Sıbyân Mektebi		3	30
~~			
(Palamut Nâhiyesi)			
Me’mûrîn-i Nâhiye			
Müdür İsmâil Hakkı Efendi	Sâlise	Tahrîrât Kâtibi Mehmed Hâlid Efendi	

(Kırk Beşinci İzmir Redif Âlâynın Üçüncü Mağnisâ Redif Tâburu Zâbitânı)									
Binbaşı Hüseyin Hüsni	Efendi Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları	4	م						
Mümtâz Kolağâsı Mehmed Fethi //	Gümüş Liyâkat Madalyası								
Tâbur Kâtibi Mehmed Şerif //	//	//							
Birinci Bölük Yüzbaşısı Hüseyin Hüsni	Efendi Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları								
//	// Mülâzım-ı Evvelî Ahmed Lütfi //	Gümüş Liyâkat Madalyası							
//	//	// Sânisî Mehmed Emin //	//	//					
İkinci Bölük Yüzbaşısı Azmi	//	//							
//	// Mülâzım-ı Evvelî Abdurrahman //	//	//						
//	//	// Sânisî Şemseddin //	//	//					
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Ali Rızâ	//	//						5	م
//	// Mülâzım-ı Evvelî Ali Behzâd //	//	//						
//	//	// Sânisî Mustafa //	//	//					
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Ahmed Nuri	Efendi Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları	4	م						
//	// Mülâzım-ı Evvelî Fâik //	Gümüş Liyâkat Madalyası	5	م					
//	//	// Sânisî Mehmed Ârif //	//	//					
Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Evvel Emin	//	//							
Tüfenkci Josef Usta									
(Cedîd-i Mağnisâ Redif Âlâynın İkinci Tâburu Zâbitânı)									
Tâbur Kumandanı Kolağâsı İbrâhim Hakkı	Efendi Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyası	5	م						
Birinci Bölük Yüzbaşısı Mehmed Gâlib	//	Gümüş Liyâkat Madalyası	5	م					
İkinci //	// Mülâzım-ı Sânisî Yusuf Ziyâ //	//	//						
Üçüncü Bölük Mülâzım-ı Evvelî Hâfız Ahmed //	//	Gümüş Liyâkat ve Yunan Madalyaları	5	م					
Dördüncü //	//	Sânisî Ali Rızâ //	//	//			//	//	

(Cedîd-i Mağnisâ Redif Âlâyının Üçüncü Tâburu Zâbitânı)

Tâbur Kumandanı	Binbaşı Osmân Sâmî	Efendi Gümüş Liyâkat Madalyası	4 ₺
Birinci Bölük	Yüzbaşı Osmân Nuri	// // //	
İkinci	// Mülâzım-1 Sânisî Osmân Mükrim	// //	//
Üçüncü	// // Evvelî Ahmed Ağâ	// //	//
Dördüncü	// // // Muharrem Efendi	// //	//

(Cedîd-i Mağnisâ Redif Âlâyının Dördüncü Tâburu Zâbitânı)

Tâbur Kumandanı	(Münhal)		
Birinci Bölük	Mülâzım-1 Evvelî İsmâil Hakkı Efendi	Gümüş Liyâkat Madalyası	5 ₺
İkinci	// // Sânisî Cemâl	// //	//
Üçüncü	// // Evvelî Şa'bân	// Gümüş Liyâkat ve Yunan	
		Madalyaları	4 ₺
Dördüncü	// // // Osmân Zekî	// Gümüş Liyâkat Madalyası	
	Süvârî Redif Takımı Kumandanı	Mülâzım-1 Evvel İhsân Bey	

(Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât)

Çelebi Abdullah Efendizâde	Cevdet Efendi İzmir Pâye-i Mücerredî	
Kâtipzâde İzzet	// Sâlîse	4 ₺
Karaosmânzâde Bekir Bey	//	4 ₺

(Me'mûrîn-i Ecnebiyye)

Fransa Devleti Vis Konsolosu	(Münhal)	
Tercümânı	(Münhal)	
İtalya Devleti Vis Konsolosu	Mösyö Roberto Frâncesko	

{573}

Birinci Tercümân Dâvid Frânko Efendi

İkinci Tercümân Nesim //

İran Devleti Şehbender Vekili (Münhal)

Tercümân Artin Köleyân Efendi

Tercümân Hâcî Ali

Yunan Devleti Konsolosu Vekili (Münhal)

Tercümânı Omiros Desyonolos

(Mağnisâ Kasabasının Nüfusu)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	11157	11452	22609
Rûm	3268	3278	6546
Ermeni	1236	1200	2436
Musevi	977	950	1927
Protestan	76	103	189
Ermeni Katoliği	7	8	15
Keldâni Katoliği	8	3	11
Tebaa-i Ecnebiyye	424	854	1278
Yekûn	17163	17848	35011

(Maa Nevâhi Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	36204	37196	73402
Rûm	9839	10446	20285
Ermeni	1236	1200	2436
Musevi	977	950	1927
Protestan	76	103	189
Ermeni Katoliği	7	8	15
Keldâni //	8	3	11
Tebaa-i Ecnebiyye	175	241	416
Yekûn	48522	50147	98681

(322 Senesi Zarfında Nüfus Vukuâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkehât	Talâk
1569	2759	2102	471

(Kazânın 322 Senesi Vâridât-ı Umûmiyesi)

Para	Guruş	
	1332986	Emlâk Vergisi
	228565	Temettu' //
	630900	Bedel-i Askeri
	4443264	A'sâr
	618180	Ağnâm Rûsûmu
	155946	Rûsûm ve Hâsılât-ı Müteferrika
	30441	Maârif Hissesi
	7444275	Yekûn*

(Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Mağâza
8895	1966	32	9	75	153
Fırın	Kahvehâne		Un ve Pamuk Fabrikası		Meyhâne
61	100		5		52

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı		Karagolhâne		Dâire-i Askeriyye		Telgrâfhâne	
2		6		1		1	
Redif Debbüyü		Câmi’-i Şerif		Mescid		Tekye	
1		36		40		25	
Kütüphâne	Kelisâ	Havrâ	Gurabâ	Hastahânesi	Düyûn-ı Umûmiyye İdâresi		
3	86	1	3		1		

* 7440282 olmalıdır.

(Mağnisâ Kazâsının Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Fabrika
23726	2293	34	10	153	7
Mağâza	Fırın		Kahvehâne	Meyhâne	Yağhâne
186	113		150	106	63

(Livânın Mevki’-i Coğrâfisi ile Nefs-i Mağnisâ Kazâsı Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Livânın Mevki’-i Coğrâfisi — Saruhân sancâğı şimâlen ve şarkan: Hüdâvendigâr vilâyeti cenûben: Denizli Aydın İzmir sancâkları, garben: Yalnız İzmir sancâğı ile mahdûttur.

Hâvî Olduğu Kazâ ve Nevâhi — Saruhân sancâğı Mağnisâ, Akhisâr; Kırkağaç; Soma, Sâlihli, Kasaba; Alâşehir; Kula; Timurci, Eşme; Gördos nâmlarıyla on bir kazâyı ve emlâk, Belen; Palamut, Yund Dağı; Gölarmara; Gelenbe Adala; Ilıca; Dağarmara; Aynagöl; Sirge, Selendi, Küre; Borlu; Kayacık; Ortapare, Karataş Günây nâmlarıyla on dokuz aded nâhiyeyi hâvîdir.

Mağnisâ Kazâsı — Şimâlen: Bergama, Soma; ve Karaağaç kazâları; şarkan; Akhisâr ve Kasaba kazâları ile mahdûd ve Emlâk, Belen, Yund Dağı ve Palamut nâmlarıyla dört nâhiyeyi ve (235) karyeyi müştemeldir.

Mağnisâ şehrinde elli altı mahalle ve dokuz bine karib hânede (35011) nüfus olduğu gibi Mağnisâ kazâsı dahi (23726) hânede (101436) nüfusu câmi’dir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Yamânlar Dağı’nın şimâle müteveccih eteğinde ve gayet latif ve münbit Gediz Vâdisi’ne nâzar bir mahalde mebni ve sath-ı bahirden (52) metre mürtefi’ olarak

(38) derece (4) dakika (21) saniye arz-ı şimâli ve (25) derece (4) dakika tûl-ı şarkîde vâki' Mağnisâ şehridir.

(Mağnisâ'ya Tâbi' Belen Nâhiyesi Dâiresindeki Kurâ)

Karaoğlanlı, Musâların Karacalı, Sancâklîtepe, Sancâklıboz, Sancâklığdecik, Sancâklı Uzun Çınar, Sancâklı Kayadibi, Sancâklı Budak, Mesudiye, nâm-ı cedid Bâyezid Sâni, Sancâklı Köseler, Sancaklı Çeşmebaşı, Çobanisa, Hâcihaliller, Hamzabeyli, İzzeddin Ya'kublar, Şekerli, Mustafa Ali Bey, Hâcî Musa, Paşalar, Abâlîlar, Hâcîkaralar, Hâcîhasanlar, Gümülceli, Musâların, Alacalar, Bozcılar, Çaparlar, Eyreselli, Koldere'de Burhâniye Mahallesi, Geriköy Çiflikât-ı Hümâyûnu, Karayağcı Develi, Karayağcı Mela Mehmed, Sakarlar, Arpalıbaş, Alibeyli, Karayağcı Bedeller, Sultânoğlu, Emiroğlu, Karayağcı Heybeli, Belen Kebîr, Çullular, Destikler, Tiyenli Kebîr, Hâcîbaşdan, Beyoba, Çâpâklı, Sâzoba, Selendi, Sarıçalı'da Harmandalı, Kumkuyucak, Arpalı, Burhâniye, Nuriye, Kemiklidere, Çepni Murâd Bey, Tırkeş, Mihâilli Hâcî Rahmânî, Saruhânî, Tâtâr, Âdiloba Tepecik, Paşa, Kepenekli, Hurekırı, Azimli, Apâk, Emirlioğlu, Hâcıdağlı, Gözelet, Çakmaklı, Taşdibi, Bahâdır Deresi'nde Sindel, Akkocalı Hâcî Musa, Sarıçam, Hatîpler Sarısığırılı, Akçagedik, Çâltîtepe, Kocakışla, Gökbel, Kalemli Mahfeller, Belen Yenice, Kağân, Hâlidli, Çerkes Yenice, Sarıbeyler, Karasellu, Yukarıtekeliler, Aşağıtekeliler, Süleymâniyye, Süleymânşâhlar, Ahmediyye, Çerkes Mahmûdiyye, Sivrikülâh Tahtacı.

(Yund Dağı Nâhiyesi Dâiresindeki Kurâ)

Eğri, Çerkes Sultâniyye, Tevfikiye, Yağcılar, Şamâr, Sariasuhlar, Beydere, Dericiseliller, Hâcî İbrâhim Akçalar, Osmâncalı, Ortatepe, Türkmeş,

Dâzyurt, Durasılı, Düzok, Otmânlar, Dericitepe, Çekeler, Atçukuru, Uzunhasanlı, Karaköy, Kâlâbâk Hâcî Ömerli, Erkeçli, Kapıkaya, Karaahmedli Derici Timurci, Köseler, Dere, Yunuslar Seklik, Atcılar, İsmâilli, Avındık, Ma'rûflar, Yund Dağı Hâcılar, Öküzler, Tavukçukuru, Kocahaliller, Kocaköy, Rahmânlar Recebli, Sakallı, Asmacık, Uzunlar, Bayramcılar, Sariahmedli, Yenice, Ökşelli, Pınâr Karahasanlı, Sülüklü, Mâldân, Kuru, Sünbüllü, Kışla, Mahâklı, İlyâslar, Akça, Belen Sagır, Kozaklar, Karaveliler, Müslîh, Pelidallânı, Ahadlar, Timurci Urgun, Dâvudlar, Karakalencelli, Çamlıca, Bostânlar, Karayağcı Hâcılar Mela Süleymân, Sünbüllü, Kıran Çiftliği, Kocakoru, Karayağcıcam, Kocakavuk, Dübekalânı, Sarma, Kal'a.

(Emlâk Nâhiyesi Dâiresindeki Kurâ)

Uncuboz, Keçili, Turgudalp, Kayapınârdere, Gürle'de Yenimahalle, Hasanpınâr, Manâstır, Gürle'de Çakal, Akgök'de Çakal, Evkâf-ı Tekeli, Uzunburun Karaali, Çullu Evrenos, Sepetci.

(Palamut Nâhiyesi Dâiresindeki Kurâ)

Mecîdiyye, Dere, Bünyan Osmâniyye Hamîdiye, Üçhavlı, Çökek, Evkâftekeler, Süleymân, Ballica, Sindelli, Erdelli, Çerkes Osmâniyye Seyyidoba, Memiler, Aydınlar, Şatırlar, Ballicaoba, Karadere, Arpadere, Arabacıboz, Büknüş, Sabâncılar Sırt, Sakarkaya, Bâyezid-i Evvel, Aşk, Gökce, Çepni Murâdiyye, Pobâz Harmandalı, Kayışcılar, Koldere Çiftlikât Hümâyûnu, Filo, Çâvûşoğlu, Karaağaçlı, Müteveli, Papaslı Harmandalı, Hamîdiye, Horos.

Her yerde olduğu gibi belediyye nezâreti altında olarak nefis-i Mağnisâ'da yük arabasıyla Lândon arabası şehrin kenârında olan istâsyon ile kasaba arasında ve şehrin sâir cihetlerinde işlemektedir.

Oldukca güzel bir istâsyona mâlik olan Kasaba Timuryolu, Mağnisâ'ya İzmir'e iki buçuk saatlik bir mesâfeye kadar getirmiştir. Bârgîr ile İzmir'e yedi saat mesâfede olup tren ekspres ile elli beş dakikada gidilmektedir.

Mağnisâ kazâsında sîm mecîdiyye (33) ve lira-yı osmânî (178) gurus hesâbıyla tedâvül eder meskûkât-ı sâire dahi bu hesâp üzere alınıp verilir.

Mağnisâ'da Çukalarda arşın ve mânîfâturada endâze ve ebniye-i emiriyyede zürrâ' a'sârı isti'mâl olunmaktadır.

Belediyyesinin vâridât-ı seneviyyesi (548,328) gurus olup bundan (41,300) gurusu belediyye mâlî olan akarât icârlarından husûle gelmektedir. Üç yüz on dokuz ve yirmi senelerinde inşâ olunan Reji İdâresi, iki bâb kirâhâne, yirmi sene evvel vücûda getirilip ahiren bir tarz-ı nevîde tecdîden inşâ edilen belediyye kırâathânesi, üç yüz on dokuz senesinde tarh edilerek züvvârın mazhar-ı tahsîni olan ve birçok zümrüdün çam ve akasya ve sâir latif ve sâye-i dâr ağaclar ve müteaddid lüks lâmbaları ile tezyîn olunan umûmî belediyye bâğçesi , belediyye dâiresi ve eczâhânesi sinin-i ahîre zarfında sâha-yı pirâ-yı husûl olan mebâni tezyînât belediyeden bulundukları gibi üzerine müceddeden hükümet konağı inşâ edilmekte olup nâm-ı maâli ittisâm hazret-i penâhiye nisbetle tevsîmi husûsuna bi'l-istizân müsâade-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhi şeref erzân buyurulan meydânlıktan bi't-tefrîk erbaasına kafes suretiyle demir parmaklık çevrilerek derûnuna tuğrâ-yı garrâ-yı hümâyûn ile müveşşah bir sûtûn mefharet-i intimâ ve tam vasatına da bir lüks lâmbası rekz ü vaz' olunan Hamîdiye Bâğçesi, yine bu civârdaki

Atfık Kasr-ı Dilârâ üzerine binâ ve üç yüz yirmi iki senesinde cülûs-ı hümayûn-ı meymenet-i makrun hazret-i hilâfet penâhiye müsâdif yevm-ü mes'ûdet-i tev'emde resm-i küşâdı icrâ kılınmış olan Kebîr-i Çalar Saat Kalesi ve birer tarz-ı dil-nişin üzere inşâ kılınan çarşı, Bezzâzhâne ve Sarâchâne Çeşmeleri de zikre şâyân tezyînât ve i'mârât-ı belediyye cümlesindendir.

Dâhil-i şehirde üç yüz on dokuz ve yirmi senelerinde muhtelif mahallerden istâsyona muntehi cem'an (23,850) metre murabbaî şose inşâ ve ta'mîr edildiği gibi bu sene numune olmak ve âtiyen müsâid vâridât elde edildiğinde çarşının büyük câddesine temdîd edilmek üzere belediyye dâiresi önündeki yüz bir metre murabbaî mahalle taş ferş olunmuş ve belediyye bağçesine vaz' olunanlardan mâ-adâ bin beşer yüz mum kuvvetinde ve şehrin münâsib mahallerinde beş aded lüks lâmbası bulunup âdi fenârların mikdârı da sekiz yüze bâliğ olmuştur. Hâtuniyye Câmi'-i Şerifi ile çarşı ve belediyye bağçesi ittisâlındaki arsa ile kirâhâne beyinlerinde başka başka câddeler küşâdı mukarrerdir.

Mağnisâ'da hükümet konağı üç yüz yedi senesinde muhterik olmaktan nâşi ahirâ sâlifü'z-zikr Hamîdiye Meydânlığı'nda te'sîs ve inşâsı tekrar ederek üç yüz yirmi iki senesinde cülûs-ı hümayûn meyâmîn-i makrun hazret-i şehinşâhiye şeref müsâdif rûz celil-i mes'ûdet-i delîlde vaz'-ı esâs resmi icrâ kılınan hükümet konağının hitâm-ı inşââtı kuvve-i karîbeye gelmiş ve karşısında bulunup harâb bir hâle gelen mekteb-i i'dâdî binâsının hedmiyle bir suret-i mükemmelede müceddeden inşâsı arz ve istizân olunmuştur.

Mağnisâ kasabasında otuz altı câmi'-i şerif ve kırk kadar mescid mevcûd olup bunlar meyânında Pâdişâhân-ı Al Osmân'dan cennetmekân Kanûni Sultân Süleymân Hân Hazretlerinin vâlîde-i muhteremleri Hafsa Sultân Hazretleri tarafından binâ ve inşâ buyurulan İki Minâreli Sultân nâm-ı câmi'-i şerif ile hânkâhi ve medreseleri

ve mektep ve imârât ve bimârhânesi ve kezâlik Firdevs-i âşiyân Sultân Murâd Hân-ı Sâlis Hazretlerinin inşâ-ı girdeleri olup nâm-ı âlilerine nisbetle yâd olunan İki Minâreli Câmi'-i Şerif ile imârât ve hânkâhi ve medreseleri ve vâlide-i vâlâ güherleri haysına şâd sultân hazretlerinin çarşıda Hâtuniyye nâmıyla mevsûm câmi'-i şerif ve imârât ve medreseleri şehrin medâr-ı zînet ve efhârı olan mebâni-i âliye ve mukaddesattandır. Murâdiyye Câmi'-i Şerifi dâhilinde ashâb-ı hayrâtın Karaosmânzâde merhûm Hâcî Hüseyin Ağâ tarafından te'sîs edilmiş olan kütüphanesi i şer'îyyât ve arabîyyâta ve ulûm-ı fûnûn-ı şettâyâ müteallik üç bine karîb kütüb-i nefise ve âliyeyi muhtevîdir. Bunlardan başka cennetmekân Sultân Mustafa Hân-ı Sâlis Hazretlerinin câmi'-i şerif medreseleri vardır ki havâlisinde şehzâdegân hazretlerinin merâkîd-ı münevverleri bulunmaktan nâşi türbe nâmıyla ma'rûftur. Bunlarla evkâf-ı mülhakadan bulunan sâir cevâmî'-i şerife ve tamamı kurâ-ı mevkûfa a'sâr bedeli olan senevi (175,39...) gurus ile idâre olunmaktadır.

Ezhâr ve eşcâr günâ gün ile mâli ve letâfet-i bahş kılıp hastegân olacak derece vâsi' ve müferreh bâğçe içinde inşâ edilmiş olan Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesi doksân sekiz senesinde te'sîs ve inşâ olunup her biri on sekiz karyola istîâb edebilecek dört büyük ve sekizer karyola istîâbında dört küçük koğuş ile nisâyâ mahsûs iki koğuştan ve bir eczâhâne ve ameliyyâthâne ve müstemilât-ı sâireden müteşekkil ve hâl-ı hâzırda alınmış hasta istîâbına kâfi derecededir. Müsâdif seneviyyesi 61300 gurus olup bunun 46000 gurus vaktiyle ashâb-ı hayr taraflarından hastahâneye terk ve teberru' edilmiş olan akarâtın alınan icârât ve mütebâkîsi de hamîyyet-mendân ahâlî canibinden vuku' bulan îânât ve sâir-i vâridât ile te'mîn edile gelmektedir. Akarât-ı mezkûre on beşi Mağnisâ'da, on sekizi Sâlihli'de olmak üzere otuz üç bâb dükkân ile iki kahvehâne ve on bir bâb hânedan ibârettir. Hastahânenin nezâret ve idâresi ahîren bir komisyona tevdi' kılınmış ve üç yüz yirmi iki senesi zarfından tedâvi edilen hastegânın adedi sekiz yüz yirmi ikiye bâliğ olmuştur.

Mağnisâ'da kâin Te'odoros Kelîsâsı dâhilindeki Rûm Hastahânesi erkeklere mahsûs bir on iki diğeri beş yataklı iki koğuş ile nisâyâ mahsûs beş yataklı bir koğuştan ve bir de mecrûhîn odasından ibâret iken altı sene mukaddem her biri dörder karyola istîâb edebilecek dokuz koğuşu hâvî ayrıca bir kısım-ı inşâ ve ilâvesiyle bu koğuşlardan beşi zükûra ve dördü inâsa tahsis olunmuş ve bâğçesi tevsî' ve tezyîn edilmiştir.

Mağnisâ maârif idâresinin vâridât-ı seneviyyesi (39,604) gurus olup bunun (34,805) gurusu Mağnisâ'nın çarşı ve mekâvî'-i muhtelifesinde kâin dükkân, mağâza ve kahvehâne misillü cem'an kırk yedi bâb akardan ve mütebâkîsi esnâf vakıflarınca taahhüd edilen meblağdan husûle gelmekte olduğu gibi bu kerre vâridât-ı cedîde olarak evliyâ-yı etfâlin muktedir olanlarından ahz ve istifâya teşebbüs olunan ücret-i tedrisiyyeden dahi senevi (15,400) gurus te'mîn edilmiş ve masârif-i seneviyyesi de(53,069) gurus olup bunun (39000) gurusu mevcûd on bir bâb mektepten üçü vakıf mahsusları tarafından idâre edildiğinden mütebâkî dokuz bâb mektebin muallimin ve müstahdemîni maâşâtına , mütebâkîsi de mahrûkât masârif-i müteferrikasıyla inşâât ve ta'mîrâtına karşılık tutulmuştur. Mekâtib-i mevcûde talebe-i müdâvemenin kâffesini istîâb edememekte olmasından nâşi Zükûr Murâdiyye ve İnâs Kurşunlu mekteplerine civârlarında bir münâsib mahal tedarikiyle şubeler küşâd olunmuş ve sâye-i füyûzât-pirâye-i hazret-i hilâfet penâhide mikdâr-ı kâfi vâridât-ı cedîde bulunduğu takdîrde daha birkaç mektep küşâdı takarrür eylemiştir.

Merkez kazâsına merbût kurâdan iki yüz on pâresinde birer mektep mevcûd olup işbu mekâtibe 3458 zükûr 2788 inâs etfâl devâm etmekte ve bunların muallimîn maâşâtı kurâ ahâlîsi canibinden i'tâ olunmaktadır. Karyelerin ba'zısı küçük ve yekdiğerine karîb olmak münasebetiyle bir ikisinin yalnız bir mekteple iktifâ ettiği de vardır. Kurâ-yı mekâtibinin suret-i dâimede devr ve teftîşine me'mûr üç müfettişi mevcûttur.

Mağnisâ kasabasında cânib-i mîrîye âid altı bin hektâr orman olup içlerinde lâyıkı vechle çam bulunmadığından ahâlî-i kurâ bunlardan yalnız kömür ve hatab tedârîki suretiyle istifâde etmekte ve senevi yirmi beş, otuz bin guruş râddesinde orman rûsûmu alınmaktadır. Kazâ dâhilinde ma'den bulunmayıp otuz iki aded taşocağı ve İçme ve Ilıcak nâmlarıyla iki ma'den suyu mevcûttur.

İçme Suyu: Mağnisâ bir saat mesâfede vâki' Uncuboz karyesi civârından şehir haziran zarfında neb'âna başlayarak cereyân ettikten sonra kesilir. Terkîbinde kibrîtiyyet-i sûd ve kibrîtiyyet mâgnezi mevcûd ve 25 — 30 derece harârettedir.

Ilıcak Suyu — Mağnisâ'ya bir buçuk saat mesâfede bulunan Akpınâr nâm-ı mahalde küçük bir tepeden neb'ân eder. Terkîbinde kibrîtiyyet-i sûd kibrîtiyyet mâgnezi hâميز kibrîti bulunup derece-i harâreti 20 — 50 râddesindedir.

Mağnisâ'da günleri umûma mahsûs pazar kurularak her nev'-i mahsûlât ile hayvânât alınıp satılmakta ve her sene teşrîn-i evvelin ibtidâsından onuncu gününe kadar devâm etmek üzere hayvânât ve her nev'-i emtia ve inşâ ahz ü i'tâsına mahsûs olarak bi'l-irâde-i seniyye-i hazret-i tâcîdâr-ı a'zamı Sarayaltı nâm-ı mahalde bir de panâyır küşâd edilmektedir.

Mağnisâ'da tek bârgîrli ve iki tekerlekli yük arabaları kullanılmakta olduğu gibi ba'zân kurâdan zahîre ve palamut nakl eder develer de mevcûttur. Dâhil-i şehirde otuz beş kadar binek ve iki yüz elli kadar da zürrâ' tarafından isti'mâl olunur yük arabası vardır. Üç yüz on sekiz senesinden beri ilkbahâr ve sonbahâr mevsimlerinde Gedus Nehri kenarındaki mevki'-i mahsûsunda senede iki def'a at koşusu icrâ kılınmakta ve temâşâ-gerâna mahsûs vâsi' ve mükemmel bir de loca bulunmaktadır.

Dâhil-i kazâda müsta'mel olan evzânü'l-kantârı, basküllü ve baskülsüz her nev'-i kantâr ve terâzi ile metre ve arşından ibâret olup mecîdî otuz üç guruş on paraya, Osmânlı lirası yüz seksen iki guruşa tedâvül etmektedir.

Mağnisâ kazâsının başlıca mahsûlâtı buğday, arpa, mısır darısı, bakla, nohud , sisâm, üzüm, pamuk ve zeytinden ibâret olup üç yüz yirmi üç senesinde bir milyon dört yüz kırk bin şinik buğday, bir milyon seksen bin şinik arpa, üç yüz yirmi bin şinik buğday, bir milyon seksen bin şinik bakla, seksen bin şinik nohud, seksen bin şinik sisâm , on buçuk milyon kıyye çekirdeksiz üzüm, iki yüz kırk bin kıyye pamuk, bir milyon kırk bin kıyye koza, bir milyon üç yüz altmış bin kıyye dâne zeytin husûle gelmiştir. Hubûbâtta buğday mahsûlü sarfiyâta kifâyet etmediğinden senevi yüz elli bin kile kadar etraftan idhâl edilmekte ve fakat arpa, bakla; mısır darısı, sisâm ve nohud mahsûlâtı dâhili sarfiyât ile tohumluğa kifâyet ettikten başka senevi arpadan iki yüz elli bin, bakladan doksan beş bin, mısır darısından on beş bin, sisâmdan on bin tohumdan sekiz bin kile ihrâc olunmaktadır. Bunlarda başka senevi yüz on iki bin şinik burçâk, otuz iki bin şinik alef, on altı bin şinik akdarı, sekiz bin şinik çavdar; dört bin şinik kumdârı husûle geliyor ise de dâhilde sarf edilmektedir. Zeyt³un mahsûlâtından dört yüz bin kıyye yağ hâsıl olup bu mikdâr kazânın sarfiyâtına kifâyet etmediğinden noksânı İzmir, Bâyardır ve Ödemiş'ten bi't-tedârik-i ikmâl olunmakta ise de dâire-i mahsûsasınca olunan teşvîkât sâyesinde buracada zeytin eşcârı garsına ihtimâm olunarak hâsılât seneden seneye tezâyüd etmektedir. Arâzinin her şeyden ziyâde pamuk yetiştirmeğe kabiliyyet ve isti'dâdî olup ancak bir müddetten beri bâğcılığın terakkisi hasebiyle pamuk zirâatine elverişli tarlalar bâğ hâline ifrâğ olunmasıyla ihtiyâc-ı mahalli te'mîn edildikten sonra yerli ve Amerika nev'inden hârice senevi sekiz bin beş yüz kantâr pamuk

ve yirmi bir bin kantâr râddesinde pamuk çekirdeği sevk olunmaktadır. Üç yüz yirmi üç senesinde yetmiş bir bin sekiz yüz seksen sekiz guruşluk afyon hâsıl olmuş ve 19 Kânun-ı evvel sene 316 târihinden beri te'sîsen ve tecdiden Amerika Çubuğuyla gars olup muâfiyyet tezkiresi istihsâl edilen bâğların mikdârı on altı bin üç yüz yirmi iki dönüme bâliğ olduğu gibi mevsim-i şitâde elli gün su altında bulundurulmak suretiyle nâil-i muâfiyyet olan bâğların mecmûu da dört yüz dönümden ibâret bulunmuştur. Şimendüfer vâsıtasıyla Hüdâvendigâr vilâyetinin ekser-i kazâlarına yaş meyve ve sebze ihrâc ve dâhil -i kazâda senevi dört bin dönüm tütün zar' edilmekte ve şehiri satış mikdârı vasatî olarak yüz kırk bin guruşa bâliğ olmaktadır.

Mağnisâ şehrinde mevcûd dokuz yüz elli kadar ahâlî destgâhlarında senevi bin top dokuma ve alaca ve yüz bin top da bez çeşitleriyle çarşaflık ve Trâblus taklidi kuşaklar nesc edilerek bunun rebîi dâhil vilâyette sarf ve mütebâkîsi de Dersaâdet, Burusa; Selânik ve mahâl-i sâireye ihrâc edilir. Şu sıralarda mâlların nefasetine daha ziyâde i'tinâ olunduğu cihetle ileride sarfiyâtın tezâyüdü me'mûldür.

<<Mağnisâ Mensûcât Dâhiliyye Ticârethânesi>> nâmında te'sîs edilmiş olan Dârü's-sınâ'a'da Kazmir; Şayâk, Dük ve emsâli akmaşa nesc ve i'mâl olunmakta ve günden güne terakkiyâtı nazar-ı şükrân ile görülmektedir.

Geçen üç yüz yirmi iki senesi Burusa'da küşâd olunan ma'mûlât-ı dâhiliyye sergisine işbu dârü's-sınâ'a'dan gönderilen kumaşlar mazhar-ı tahsîn ve takdir olmağla emsâli meyânında birinciliği ihrâz ettiğine dâir bir şahâdetnâme i'tâ olunmuştur.

Dâhil-i kazâda usûl-ı atîka üzere yirmi kadar debbâğhâne mevcûd olup bunlar gayet dayanıklı meşin ve gûsâle-i sahtiyân işledikleri gibi ahiren te'sîs olunan debbâğhânelerde şîrâ gûsâlesine muâdil gûsâle ve vida ile ve mütenevvi'-i sahtiyânlar çıkarılarak dâhilde sarf edildikten başka bir hayli ihrâcât vuku' bulmaktadır. Mağnisâ'da üç dakik ve iki pamuk fabrikası bulunup dakik fabrikalarında Makaronya ve zeytin yağı çıkarıldığı gibi her birinde senevi yüz elli bin kile kadar buğday tahn edilerek kısmen kazâ dâhilinde istihlâk ve kısmen civâr kazâlara ihrâc olunmakta ve otuz kadar su değirmeni ve yirmi kadar da yağ ta'sîrine mahsûs değirmen mevcûd olup su değirmenleri senede iki yüz bin kile zahîre tahn etmektedir.

Kazâ arâzisinin hemân sülûsi âlât ve edevât-i cedîde ile zer' olunmakta ve beş çiftlikte bahâr ile müteharrik birer harman makinesi bulunup işbu çiftliklerin zahîreleriyle bulundukları karyeler zirâında mürâcaat edenlerin harmanların yüzde sekiz ve on nisbetinde bir ücret alarak işlemektedir.

Üç yüz yirmi bir senesinde üzüm için bir borsa te'sîs edilerek ticâret odasının nezâreti altında bir reis ile altı nefer zürrâ' ve tüccârdan mürekkeb bir komisyon tarafından idâre edilmekte bulunmuş ve işbu üç yüz yirmi üç senesinde bir de zahîre borsası inşâ edilmiş ise de henüz muâmelâtına mübâşeret olunamamış ve üzüm borsasında alınmış iki nefer simsâr mukayyid bulunmuştur.

Üzümünün numûnesi piyasaya çıkarmış olan zirâın verilen fiâtı muvâfık buldukları hâlde hemân teslim edebilmek için mahsûlü dâimâ borsaya karîb bulundurmak husûsundaki menâfi'î ve üzüm mahsûlünün de çuvâla vaz' olunduğu surette bile tebeddülât-i havâiyye ve rutûbet sebebiyle tağayyürü nazar-ı dikkate alınarak mezkûr üzüm borsası civârında belediyyeye akar olmak üzere çuvâlları depozito edilmek üzere lonca nâmıyla bir lânkâr inşâ edilmiştir ki zürrâ' çuvâl

başına haftada on para vererek piyasanın terakkisine intizâren burada mahsûlünü emin bir surette müddet-i medîde bulundurabilir.

(Mağnisâ Şehrini Ahvâl-ı Târihiyesi)

Mağnisâ'nın târih-i te'sîsi pek kadîm olup (Truvâ) muhârebe-i meşhûresinden biraz sonraya müsadiftir. Mağnisâ muzâfâtından olduğu Lidya Hükümeti'nin bi'l-cümle safahât-ı târihiyyeyi geçirmiş bir zamanlar Kihseru'n İskender'in daha sonra Româlîların yed-i zabtına geçmiş vâsıl şöhreti İskender'in ahlâfı zamanında başlamıştır.

Româ İmparâtorluğu'nun inkisâmından sonra meşhûr (ژان دو قاس Gean du cas) ın makar hükümeti oldu. Bi'l-âhire ümerâ-yı Selçukiyye'den Saruhân Bey tarafından zabt edilmiş ve cennet-mekân ve Sultân Yıldırım Bâyezid Hân Hazretleri tarafından zamîme-i mülk-i Osmânî kılınmıştır. Timurlenk bu havâliyi pazade-i huyûli ettiği sıralarda etrâfdan nehb ve yağmâ eylediği envâ'-ı serveti Mağnisâ'da toplamıştı.

Eski Mağnisâ şimdiki şehrin bulunduğu yerde binâ edilmiş olmayıp bunun arka cihetinde idi bi'l-âhire dâhil-i kalemrev Osmânî kılındığı sıralarda mevki'-i kadîmin tevessü' ve terakki-i belediyye adem-i müsâadiyyeti nazar-ı umrân-ı perveriyeye alınarak kısım-ı mahsûsunda bir tafsîl-i münderic olan bimâr ve imârethâne ve Sultân Câmîi gibi mebâni-i hayriyye şimdiki mevkilerinde te'sîs ve inşâ buyurularak şehir-i kadîm yavaş yavaş bugünkü mahalle nakl olunmuştur. Mağnisâ Kasaba yolu üzerinde ve Mağnisâ Dağı'nın eteğinde pek kadîm ve gayet cesîm bir heykel mevcûd olup bunun (Spil) heykeli olduğu muhakkaktır. Bu heykel mürûr zamanla vuzuh-ı eşkâlini zâyî' etmiş ise de yine bir heykel olduğu anlaşılır. (Spil) kadîmde pek şâyân-i ehemmiyyet olan

istihâre ve tefe'ül kâhinelerinin unvânı olup her büyük şehrinde birer ikişer bulunur ve pek ziyâde mazhar-ı hürmet olurlardı. Hatta (Sârdes) de gayet muazzam bir Spil ma'bedi bile vardı. İşte bu heykel tefe'ül ma'bûdesine âiddir.

Mağnisâ'da her nevrüzda icrâ edilen ve her sene bir tenezzüh meşhûr umûmîye sebep olan mesîr tevzî bimârhânein ilk tabîbi Merkez Efendi merhûmun te'sîs-i gerdesi olup kırk bir nev'-i edviyye-i nebâtiyyeden ihzâr edilerek Sultân Câmi-i Şerif'inin kubbesinden serpilir.

Mağnisâ'da Osmânî âsâr mi'mâriyyesinde birer numûne-i bedâyî itlâkına sezâ birçok mebâni-i âliye-i târihiyye mevcûd olup âsâr-ı mezkûrenin müessisin-i izâmıyla tafsîlât-ı lâzimesi kısm-ı mahsûsunda mûndericidir.

EŞME KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Mustafa Lûtfi Efendi Sâniye Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânedan Me'zûn Nâib İlyâs Hilmi Efendi Burusa Müderrisi Mâl Müdürü İsmâil Hakkı Efendi Tahrîrât Kâtibi Rızâ Efendi	
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe { İsmâil Efendi Mahmûd Ağâ Mustafa Efendi
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ İsmâil Efendi // Süleymân //	A'zâ Yüzbaşı Ârif Efendi Kâtip Hüseyin Fikri //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Nazif Efendi A'zâ İsmâil // // Recât //	A'zâ Rızâ Efendi // Mustafa // Kâtip Hüseyin Fikri //
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü İsmâil Hakkı Efendi	
A'zâ İsmâil Efendi	A'zâ Hâcî Hüseyin Efendi

(Mâl Müdürü)	
Mâl Müdürü Muâvini Recâti Efendi Râbia	
Refîki Hüsni Efendi	Sandık Emîni Mustafa Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Hüseyin Efendi	A'zâ Ömer Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Kadri Bey	
Müstantik Muâvini Ali Efendi	Mukavelât Muharriri Kadri Bey
Kâtib-i Sânî Hasan Tahsîn //	İcrâ Mübâşiri Hasan Efendi
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis İlyâs Hilmi Efendi	A'zâ Hüseyin Efendi
A'zâ Ömer //	// Hâcî Hâfız Hüseyin //
// Mehmed //	Kâtip Kadri Bey
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Mehmed Efendi	
A'zâ Dervîş Mehmed Ağâ	A'zâ Yorgi Efendi
// Halil //	Kâtip ve Sandık Emîni Hüseyin Fikri Efendi
(Zirâat Bânkası)	
Reis Şükrü Efendi	Muhâsebe Kâtibi Mustafa Şem'î Efendi
A'zâ Dervîş Ağâ	Tahsildâr Süleymân //
// Mustafa Efendi	Mikdâr-ı Sermâye 1718982 Gurus
// Hâcî Hâfız Hüseyin //	İkrâzât 964600 //

(Me'mûrîn-i Sâire)		
Nüfus Me'mûru Süleymân	Efendi	Kâtibi Süleymân Efendi
Tapu Kâtibi Mustafa	//	Evkâf Vekili İsmâil //
Telgrâf ve Posta Müdürü Ali	//	Reji Me'mûru (Münhal)
Nüfus Kâtibi Sabri	//	Orman Ondalık Me'mûru İbrâhim Efendi
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Kasım	//	Piyâde Koruyucusu Mehmed //
(Me'mûrîn-i Zâbıta)		
Zâbıta Me'mûru Mülâzım Sâdık Efendi		Polis Mehmed Efendi
Süvâri Jandarma Nefer 2		Piyâde Nefer 17
(Mekteb-i İbtidâî)		
Muallim Hâfız Hüseyin Remzi Efendi		Aded-i Şâkirdân 70
(Me'mûrîn-i Askeriyye)		
Redif Yirmi Altıncı Âlâyın Eşme Tâburu		
Binbaşı	(Münhal)	
Kolağası Ârif	Efendi	Yunan Madalyası
Tâbur Kâtibi Ahmed Besim	//	// //
Birinci Bölük Yüzbaşısı Mehmed Ârif Efendi		Yunan Madalyası 5 م
//	// Mülâzım-ı Evvel Ahmed	// //
//	//	// Sânisî (Münhal)
İkinci Bölük Yüzbaşısı Fettâh	Efendi	Yunan Madalyası
//	// Mülâzım-ı Evvelî Saîd	// // 4 م
//	//	// Sânisî (Münhal)
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Ali	Efendi	Yunan Madalyası
//	// Mülâzım-ı Evvelî Ziyâ	// //
//	//	// Sânisî (Münhal)

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Süleymân Efendi Yunan Madalyası 5 ₺

// // Mülâzım-ı Evvelî Osmân Ağâ

// // // Sânisi (Münhal)

Süvâri Mülâzımı Mahmûd Efendi

(Güre Nâhiyesi)

Müdür Yusuf Râif Efendi

Tahrîrât Kâtibi Tahsîn Efendi

(Nâhiyenin Nüfusu)

Înâs	Zükûr	Yekûn
2636	2890	4526

(Emâkin-i Mevcûde)

Hükümet Konağı	Dâire-i Askeriyye		Redif Debbüyü		Cebhâne	Efrâd Koğuşu
1	1		1		1	1
Telgrâfhâne	Zirâat Bânkası	Câmi'-i Şerif		Mekteb-i İbtidâî	Belediyye Dâiresi	
1	1	1		1	1	
Medrese	Hâne	Dükkân	Hân	Ta'sîrhâne	Gâzhâne	Hapishâne
1	1423	24	2	5	1	1

(Eşme Kasabasının Nüfusu)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	415	411	856

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	11521	12023	23546

(319 Senesi Zarfında Nüfus Vukuâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk
155	189	106	18

Kazânın Bir Senelik Vâridât -ı Umûmiyyesi. Bir milyon altı yüz on dokuz bin guruş râddesindedir.

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Eşme kazâsı şimâlen: Hüdâvendigâr vilâyeti ile Selendi nâhiyesi şarkan: Çal kazâsı, cenûben: Buldan ve Alâşehir, garben: Kula kazâlarıyla mahdûd (Güre, İnây, Sirge) nâmlarıyla üç nâhiyeyi [*] ve (85) mahalle ve karyeyi müstemildir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Tokmak kasabası olup (38) derece (32) dakika arz-ı şimâli ve (36) derece (34) tûl-ı şarkide vâki’ ve sath-ı bahirden dokuz yüz elli metre mürtefidir.

(Merkez Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Elvânlar, Eşmetaş, Eşmeli, Örgüden, Alâabâlî, İnây,İrgâd, Ahmedler, İlyâslı, Akçeköy, Aydınli, Emirli, Ulucak, Atana, Atanın Orta, Büyükyörük, Bâlabâncı, Bozlar, Bekişli, Boyalı, Pusludamı,

[*] İnây Sirge nâhiyelerinde müdür bulunmayıp cihet-i mülkiyyeye âid husûsât merkez kazâca ve umûr zâbıtâsı nâhiyelerin zâbıta me’mûrları ma’rifetiyle idâre olunmaktadır.

Cevizli, Caberler, Çakal, Çakaldamı, Çerçiler, Çoroşcemâl, Hamîdiye, Hamalı, Hamâmdere, Hisâr, Harâllı, Harbendeli Delibaşlı, Hâlvirân, Dere, Dervişli, Dışkaya Söğüdlü Maa Oruçlu, Sirge, Saraycık, Sirge Hamîdli, Sirgetaş, Sirge Delibaşlı, Şehidli, Takmak, Tavâla Alibeyli, Fakili, Kayalı, Kayapınâr, Kırân, Kışla, Karasultân Ahmed, Kolâilkaya, Karabacaklı, Kısık, Küçükyörük, Günây, Kemer, Gedikler, Güncüler, Kösele, Manâvlı Nârinçeli, Narlı, Yelkân, İsâlar.

(İnây Nâhiyesi)

Mevki’-i Coğrâfi — İnây nâhiyesi şimâlen ve şarkan: Hüdâvendigâr vilâyeti, cenûben: Nefs-i Eşme kazâsı, garben: Sirge nâhiyesiyle mahdûd (27) karyeyi hâvîdir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (3334) ü zükûr ve (2975) i inâs olarak (6191) nüfus ve (1368) emâkini müştemeldir.

Merkez nâhiye 38 derece 36 dakika arz-ı şimâli ve 26 derece 48 dakika tûl-ı şarkîde vâki’ ve (452) si zükûr ve (472) si inâs olarak (930) nüfus ve (333) emâkini câmi’ İnây karyesidir.

(Sirge Nâhiyesi)

Mevki’-i Coğrâfi — Bu nâhiye şimâlen: Hüdâvendigâr vilâyeti ve Selendi nâhiyesi, şarkan: Günây nâhiyesi, cenûben: Nefs-i Eşme kazâsı, garben: Selendi nâhiyesi ile mahdûd ve (18) karyeyi hâvîdir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (2140) ı zükûr ve (1615) i inâs olarak (3835) nüfusu ve (68...)* emâkini hâvîdir.

* 680 emâkin olmalıdır.

Merkez nâhiye 38 derece 58 dakika arz-ı şimâli ve 26 derece 6 dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve (109) u zükûr ve (96) sı inâs olarak (205) nüfusu ve (57) emâkini câmi' Sirge karyesidir.

(Güre Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Ormandamı, Aktâş, Emîrfaki, Beylerhân, Buğdaylı, Tekseyân, Çalıkhasanlı, Hapoş, Hüsâmdamı, Halil Efendi Çiftliği, Serviler, Karakuyu, Güre Hamîdli, Köprütaş, Körali Damı, Madaklı, Menlamusa Damı, Yenişehir.

(Eşme Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Eşme kazâsının iklimi mu'tedil ise de sath-ı bahirden mürtefi' olması hasebiyle biraz ziyâde soğuk yapar.

Kazâ dâhilinde merkez kazâdan bedâ' ile şimendüfer güzergâhı olan ve altı kilo metre tûl ve bir buçuk saat ba'd mesâfede bulunan Elvânlar'a mümted Elvânlar Takmak nâmıyla bir şose yolu vardır.

Merkez kazâda küşâdı her pençşenbe gününe münhasır bir pazar mevcûd olup civâr kurâdan ve Uşâk'ın Göbek nâhiyesinden ve Buldan kazâsının merkez kazâyâ karîb olan karyelerinden vürud eden birçok ahâlî mezkûr pazarda ahz ü i'tâ eder.

Nakliyyât şose üzerinde arabalar vâsıtasıyla icrâ olunur.

Kazâ dâhilinde kesret üzere buğday, arpa zer' ve istihsâl ve merkez kazâ

{595}

olan Takmak kasabasında Takmak kilimleri nâmıyla gayet dayanıklı ve metîn kilimler i'mâl olunur.

İhrâcâtı buğday arpa afyon sisâm ve mâzî ale'l-husûs palamuttur. Hudâyî sâbit olarak yetişen palamut servet ve hayât memleketin esbâbı-ı azmiyyesini teşkîl eder.

AKHİSÂR KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ)	
Kai'makam Hasan Vasfî Bey Sâniye Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânedan Me'zûn	
Nâib Ali Haydar Efendi Müderris	Mâl Müdürü Ahmed Şükrü Efendi
Müftü Mehmed Emin //	Tahrîrât Kâtibi Tevfik Nâci
(Meclis-i İdâre)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye {	A'zâ-yı Muntahabe {
Nâib ve Müftü Efendiler	Mehmed Nakiyüddin Bey
Mâl Müdürü Efendi	Emin Âli Efendi
Tahrîrât Kâtibi //	Ohânik //
Ruhânî Vekili Papa Yâkri Efendi	
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Yüzbaşı Sâlih Efendi	A'zâ Kâmil Efendi
// Süvâri Mülâzımını Emin //	// Mehmed Bey
// Ahmed //	// Selim Ağâ
// Hâfız Hâbil //	Kâtip Ahmed Efendi
(Nâfia Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Ahmed Şükrü Efendi	A'zâ Nüfus Me'mûru Hamdi Efendi
// Tevfik Nâci //	// Zirâat Bânkası Muhâsebe Kâtibi Hâşim Efendi
// Mehmed Bey	// Meletyâdi //
// Emin Âli Efendi	Kâtip Atâ

(Evkâf Komisyonu)	
Reis Müftü Mehmed Emin Efendi	
A'zâ Hacı Yusuf Efendi // Hacı Hasan // // Hâfız Mehmed //	A'zâ Mehmed Ağâ // Hacı Hasan Efendi Kâtip Atâ //
(Tahsîl Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi A'zâ Emin Âli //	A'zâ Kâmil Efendi // Tevfik //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Mehmed Nakiyüddin Bey	
A'zâ Mehmed Bey // Abdülgani Efendi // Emin Âli //	A'zâ Hâfız Mehmed Efendi // Doktor Hüsâmeddin // Kâtip ve Sandık Emîni Ziyâ Bey
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Yusuf Kadri Efendi	
Refik Ali Bey	Sandık Emîni İbrâhim Efendi
(A'şâr İdâresi)	
Me'mûr Rızâ Efendi	Başkâtip Âdem Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
A'zâ Râşid Efendi	A'zâ Meletyâdi Efendi

(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtîp Osmân Efendi	
Müstantik Muâvini Hüsni Efendi	Kâtib-i Sâni Alâeddin Efendi
Mukavelât Muharriri Eşref Efendi	
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	A'zâ Eksenofon Efendi
A'zâ Emin Âli //	// Dâvi Mâyo //
// Mehmed //	Kâtîp Osmân //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Kâmil Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	Tabîb Hüsâmeddin Efendi
// Selim Ağâ	Kâtîp Atâ //
// Ahmed //	Sandık Emîni Abdullah //
// Andon Çemri Efendi	Belediyye Ser-komiseri Hurşid Efendi
// Petro Efendi	Komiser Mehmed ve Hikmet Efendiler
// Asâdro //	Vâridât-ı Belediye 142825 Guruş
// Behor Dâvi //	
(Zirâat Bânkası)	
Reis Ârif Efendi	Muhâsebe Kâtibi Halik Hâşim Efendi
A'zâ Hacı Kadiroğlu Kâmil Efendi	Refîki Mikâil //
// Selim Ağâ	Tahsildâr Mehmed //
// Andon Çemri Efendi	Mikdâr-ı Sermâye 2132463 Guruş

(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis-i Evvel Ârif Efendi // Sâni Selim Ağâ A'zâ Kadir Efendi // Halil Ağâ	A'zâ Yordânâki Efendi A'zâ Behor // Kâtip Atâ //
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Hamdi Efendi // Kâtibi İsmâil //	Orman ve Maâdin Suvâri Me'mûru } Hamdi Efendi }
Telgrâf ve Posta Müdürü Mustafa Efendi	Orman Ondalık Me'mûru Şâdî Efendi
Tapu Kâtibi Ali Rızâ //	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Ya'kûb //
// // Muâvini Tal'at //	// // Kâtibi Ali Rızâ //
Reji Me'mûru Aziz Bey	// // A'şâr Kâtibi (Münhal)
Evkâf Vekili Kâmil Efendi	// // Kolcusu İbrâhim Efendi
Palamut Me'mûru Enveri //	Orman Koruyucusu Nuri //
Tahrîrât Kâtibi Muâvini İbrâhim Efendi	Telgrâf ve Posta Müvezziî Nazmi //
(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru Yüzbaşı Nâzım Bey	Polis Komiseri Ömer Efendi
Suvâri Nefer 3 Piyâde Nefer 14	// Me'mûru Mustafa Rahmi //
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Abdülgani Efendi	Hıfzulsıhha Muallimi Mülâzım Midhat Efendi
// Sâni Ali //	Hüsn-i Hatt Muallimi Ali Bey
Hendese, Hesâp Muallimi Mülâzım Şevket //	Aded-i Şâkirdân 50
Coğrafya ve Târih // // Hikmet //	322 Senesinde Şahâdetnâme Alan Talebe 12

(Mekâtib-i İbtidâiyye)			
Selimzâde Mektebi			
Muallim-i Evvel Hâfız Hüsni Efendi		Muallim-i Râbi' Mehmed Efendi	
// Sâni Süleymân //		322 Senesinde Şahâdetnâme Alan Talebe 25	
// Sâlis Mehmed //		Aded-i Şâkirdân 169	
(Paşa Mektebi)			
Muallim Ali Rızâ Efendi		Aded-i Şâkirdân 78	
(Has Hoca Mektebi)			
Muallim Halil Efendi		Aded-i Şâkirdân 65	
(Kethüdâ Mektebi)			
Muallim Hâfız Ahmed Efendi		Aded-i Şâkirdân 45	
(İnâs Mektebi)			
Muallime-i Âlâ Nefise Hânım		Aded-i Tâlibât 26	
// Sâniye Sıdika //		// // 64	
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtib	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	Rüşdî	2	130
// //	İbtidâî Zükûr	8	280
// //	// İnâs	5	140

(Me'mûrîn-i Askeriyye)			
Redif Kırk Altıncı Âlâynın İkinci Akhisâr Tâburu			
Binbaşı Hüseyin Mazlûm	Efendi		5 م
Kolağası Hasan	//		
Tâbur Kâtibi İsmâil	//	Plevne Yunan Madalyaları	
Debbüy Me'mûru Mülâzım Hikmet	//		
Birinci Bölük Yüzbaşısı Sâlih	//	Plevne ve Yunan Madalyaları	4 م
// // Mülâzım-ı Evvelî Hüsni	//	Yunan Madalyası	
// // // Sânî Şevket	//		
İkinci Bölük Yüzbaşısı Ali Rızâ	Efendi	Yunan Madalyası	
// // Mülâzım-ı Evvelî Hâlid	//		
// // // Sânisî Kadri	//		
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Mehmed	//	Sanâyi' ve Yunan Madalyaları ile Altın Sırb Madalyaları	
Üçüncü Bölük Mülâzım-ı Evvelî Abdullah		Efendi Liyâkat ve Yunan Madalyaları	
// // // Sânisî Hulûsî	//		
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Hüseyin	//	Girid ve Yunan Madalyaları	
// // Mülâzım-ı Evvelî Mehmed Fâik	//	Yunan Madalyası	
// // // Sânisî Ahmet Midhat Efendi			
Süvâri Takım Zâbıtı Mülâzım Emin Efendi		Yunan Madalyası	
(Cedîd Üçüncü Akhisâr Tâburu Zâbitânı)			
Tâbur Kumandanı Binbaşı Hüsni	Efendi	Girid Liyâkat Yunan Madalyaları	
Birinci Bölük // Yüzbaşı Hâfız Edhem	//	Liyâkat Madalyası	5 م
İkinci // // Mülâzım-ı Sânisî Halil Cemâl	//	//	//
Üçüncü // // Mülâzım-ı Evvelî İbrâhim	//		
Dördüncü // // Mülâzım-ı Sânisî Ömer	//	Liyâkat Yunan Madalyaları	

Cedîd Dördüncü Akhisâr Tâburu Zâbitânı)	
Tâbur Kumandanı Kolağası	Sâlih Efendi Plevne Yunan Madalyaları 5
Birinci Bölük // Mülâzım-ı Evvelî Mustafa Hulûsi //	
İkinci // // // Mehmed Behcet // Liyâkat Madalyası	
Üçüncü // // // Mehmed //	
Dördüncü // // Mülâzım-ı Sânisî Kâmil //	Liyâkat Madalyası
(Marmaracık Nâhiyesi)	
Me'mûrîn-i Nâhiye	
Müdür Ali Rızâ Efendi	
A'zâ Hâfız İbrâhim Efendi	A'zâ Luka Efendi
// Mustafa Ağâ	Tahrîrât Kâtibi Abdülkerim Efendi
// Tolos Efendi	Vergi Kâtibi Hasan Hulûsi //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis İbrâhim Efendi	A'zâ Mihâlâki Efendi
A'zâ Abdurrahman //	// Atnâş //
// Süleymân Ağâ	// Kâtip ve Sandık Emîni Ahmed Efendi
// Hâcî Mehmed //	Vâridât-ı Belediye 375 Guruş
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel	
Muallim-i Sâni Veli Efendi	Aded-i Şâkirdân 115
(İnâs Mektebi)	
Muallime-i Ūlâ Edibe Hânım	
Muallime-i Sâniye Hadice Hânım	Aded-i Tâlibât 79

(Nefs-i Akhisâr Kasabasının Nüfusu)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	3314	3720	7034
Rûm	2576	2507	25083
Ermeni	220	244	464
Musevi	172	226	398
Yekûn	6282	6697	12979

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	12717	13471	26188
Rûm	3002	39...5	5908
Ermeni	220	244	464
Musevi	168	226	394
Yekûn	16107	16747	32954*

(322 Senesi Zarfında Nüfus Vukuâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkehât
345	383	320

Kazânın bir senelik vâridât-ı umûmiyyesi 2137800 guruş râddesindedir.

(Kazânın Emâkini)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Fabrika
7533	826	10	3	27	3

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı	Câmi-i Şerif	Mescid	Belediyye Dâiresi		Tekye
1	1	16	1		1
Medrese	Gurabâ Hastahânesi	Kütüphâne	Kelîsâ	Havrâ	Mekâtîp
10	1	1	3	1	7

* Rûm zükûr nüfusu hatalı verilmiş olmalıdır. Rûm zükûr 2906 olarak kabul edilirse zükûr yekûnu 16847, nüfus yekûnu 32954 olmaktadır.

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Akhisâr kazâsı şarkan: Gördos ve Sâlihli ve Kasaba kazâları, garben: Mağnisâ Kırkağac kazâları, şimâlen: Hüdâvendigâr vilâyeti ve Gördos ve Kırkağac kazâları cenûben: Yine Mağnisâ kasabaları ile mahdûd olup Gördük [*] Gölarmara nâmlarıyla iki nâhiye ve on altı mahalle ile 62 karyeyi müştemildir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Akhisâr kasabası olup Mağnisâ’nın garb-ı şimâli cihetinde ve merkez livâya şimendüferle iki ve berren 10 saat mesâfede ve 38 derece 52 dakika dakika arz-ı şimâli ve 30 dakika tûl-ı şarkîde vâki’ ve sath-ı bahirden 102 metre mürtefidir.

(Gölarmara Nâhiyesinin Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi ve Kurâ — İşbu nâhiye Akhisâr’ın cihet-i cenûbiyyesinde vâki’ olup şimâlen: Akhisâr, cenûben: Sâlihli ve Kasaba şarkan: Sâlihli garben: Mağnisâ kazâlarıyla mahdûd ve (14) karyeyi müştemildir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (1919) u zükûr ve (1692) si inâs olarak (3611) nüfusu ve (1771) emâkini hâvîdir.

[*] Gördük nâhiyesinde müdür bulunmayıp cihet-i mülkiyyeye âid husûsât merkez kazâca ve umûr zâbitâsı nâhiyenin zâbıta me’mûru ma’rifetiyle idâre olunmaktadır.

Merkez nâhiyede (38) derece (31) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (35) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve (877) si zükûr ve (772) si inâs olarak (1649) nüfusu ve (636) emâkini hâvî Gölarmara kasabasıdır.

(Marmaracık Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Hâcibeyler, Harmandalı, Hayraoğlu, Delibekirler, Sâz, Süleymân Çâvûş, Galcânlar, Kayapınar, Kinâs, Göyez, Keleşoğlu, Morâlilar, Yeni.

(Gördük Nâhiyesinin Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Nâhiye-i Mezkûre Akhisâr cihet-i şarkisinde vâki' ve (25) karyeyi hâvîdir.

Nüfus ve Emâkin — Bu nâhiyenin (4816) sı zükûr ve (4688) i inâs olarak (9504) nüfusu ve (1927) emâkini vardır.

Merkez Nâhiye — (386) sı zükûr ve (323) ü inâs olarak (709) nüfusu ve (204) emâkini Câmi' Meder karyesidir.

(Gördük Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Akkocalı, Eroğlu, Başlamış Bekmezci, Bekirler, Çobanhasan, Çanakcı, Hânpaşa, Hasköy, Durasil civârı Tekeli, Doğuca, Dayıoğlu Çerkes, Selçekli, Süleymânî Sünnetci, Şeyhli, Sarılar, Sâğrâkçı, İsâca, Kurtulmuş, Kocakağân, Kara, Kurtulmuş civârında Tahtacı, Kadı Dağı İğneci, Kızlaralanı, İğneci, Görenez, Gökçeahmed, Kömürcü, Kömürcü civârında Tahtacı, Görenez civârı Tekeli, Göçek Meder Çerkes, Meder, Melteke, Musaca, Musalar, Yenice, Yaykın civârı Tahtacı.

(Akhisâr Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Cülûs-ı hümâyûn-ı mes'adet-ı makrun cenâb-ı cihânânî yevm-ı mes'ûddan i'tibâren dâhil-i kazâda Aziziye, Orhaniye, Selime-i Sâni, Burhâniye, Tefikiye, Kadiriyye, Bâyezid nâmlarıyla yedi karye teşkîl edilerek muhâcirîn iskân ve terakkiyyât-ı hâzıra-i fenniyyeye muvâfık ve şân âli ile mütenâsib mükemmel bir dâire-i hükümet inşâ edilmiştir.

Merkez kazâ şimendüfer hattı üzerinde bulunmağla istâsyondan kasabaya muntahi şose gayr-i muntazam ve muavvec iken ıslâh ve üzerinde bulunan harâb-ı ebniye bi'l-istimlâk tevsi' edilerek hatt-ı müstakim üzere müceddeden inşâ edilmiş ve'l-yevm mezkûr şose tarafından ikişer metre yaya kaldırımı bulunmak şartıyla on iki metre genişliği hâiz-i mâkâdâm usûlünde yaptırılmıştır. Şosenin tarafına meclis-i idâre ve beledice ittihâz edilen karar ve yaptırılan harita mucibince önleri onar arşın bağçeli ve parmaklıklı olmak şartıyla binâlar yapılmaktadır ki şose suretle kasaba bir iki seneye kadd ü terakkiyyât-ı hâzıra ile mütenâsib ve taksimât-ı hendeseyi câmi' mükemmel bir medhale mâlik olacak ve 4000 hâneye karîb 13000 râddesinde nüfusu hâvî olan merkez kazâ sâye-i şâhânede istâsyona doğru tevessü' edip gidecektir. Kasabanın mevâki'-i lâzimesine ihtirâât-ı ahîreden bin beş yüz mum kuvvetinde lüks lâmbaları vaz' olunmuştur.

Merkez kazânın kurâ ile vâsıta-i irtibâtı olup akdemce seylâbdan harâb olan yolların kısm-ı küllîsi şose hâlinde olarak yeniden yaptırılmış ve üzerlerine ve ez-cümle Akhisâr Kırkağaç Câddesi'nin münâsib mevâkiine mükemmel köprüler inşâ edilmiştir.

Ulû Câmî'-i Şerifi'nin hâiz olduğu kıymet-i târihiyyeyi muhâfazaten beş yüz lira kadar para sarfıyla tevsi' ve tecdîdine ve mevcûd kabristânların kısm-ı küllîsinin duvarla ihâtası suretiyle makâbir-i Müsliminin muhâfazasına muvaffak olunmuştur.

Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesi hamîyyet-mendân ahâlînin iânâtıyla âdetâ müceddeden denilecek derecede ta'mîr edilmiş ve hastahâne ile beledî nâmına

mükemmel ve her türlü levâzım-ı tıbbiye ve kimyeviyyeyi câmi' bir de eczâhâne mevcûd getirilmiştir.

Dâhil-i kazâda külliyyetle buğday, arpa, sisâm, pamuk, bakla tütün, afyon zar' olup çekirdeksiz rezâki üzümü, palamut, zeytin yağı dahi hâsıl ve halı ve seccâde i'mâl olunur.

İşbu mahsûlâtta en ziyâde ihrâcât buğday, arpa, çekirdeksiz üzüm tütün, zeytin yağı ve mensûcâtta halı ve seccâde İzmir'e sevk olunur.

(Akhisâr Kazâsının Ahvâl-ı Târihiyyesi)

Merkez kazâ olan Akhisâr'ın gerek kable'l-milâd ve gerek ba'de'l-milâd-ı edvâr-ı târihiyyede oldukça büyük bir şöhrat ve ehemmiyyeti var idi. Bu havâli zamanlar yetiştirdiği atların pek meşhûr olması sebebiyle (اوهيپا — Euhippa) nâmıyla yâd edilir ki (Hârâ) demektir. İskender'in haleflerinden Selefko tarafından te'sîs ve (تياتير — Thyatire) nâmıyla tevsîm edilmiştir. Bir müddet sonra Bergama'ya mevâki'-i mühimme-i askeriyyesinden ma'dûd idi.

Bergama Kralı Birinci Attâl'ın zevcesi (آپولونيس دوسيزيك — Apollonis de Cygique) nâmına te'sîs edilmiş olan (Apollonis) şehir-i kadîmi dahi şimdiki (Kokluca) nın yerinde idi.

ALÂŞEHİR KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ)	Sınıf 3
Kai'makam Feridun Bey Sâlise Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânenen Me'zûn	
Nâib Muhtâr Efendi	
Mâl Müdürü Niyâzi Efendi Râbia	Tahrîrât Kâtibi Seyfi Efendi
Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib Efendi Müftü // Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi // }	A'zâ-yı Müntahabe { Ahmed Nuri Efendi Hasan // Yorgâki Sarândi Efendi Gümüş İftihâr Madalyası }
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Ahmed Nuri Efendi // Eyyüb // // Gâlib Bey	A'zâ Yüzbaşı Haydar Efendi // (Münhal) // Baytar Hâcî Ahmed Efendi
(Maârif Komisyonu)	
Reis Ahmed Cevdet Efendi	
A'zâ Hâcî Kâmil Efendi // Mustafa Fahri // // İsmâil Bey	A'zâ Mehmed Efendi // Ali // Kâtip Ahmed Hilmi //

(Evkâf Komisyonu)	
Reis Seyyid Efendi // Mehmed //	A'zâ Mehmed Efendi // // //
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi A'zâ Tahsîl Me'mûru Osmân //	A'zâ Ahmed Nuri Efendi // Nikolâki //
(Mâl Kalemî)	
Mâl Müdürü Muâvini Emin Efendi Refîki Osmân //	Nâhiye Vergi Kâtibi Hâcî Ömer Efendi Sandık Emîni Mehmed Nuri //
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	A'zâ Nikolâki Efendi
(Bidâyet Kalemî)	
Başkâtip Mustafa Efendi Müstantik Muâvini Hüsni //	Kâtib-i Sâni Yovânâki Efendi Mukavelât Muharriri Hüsâmeddin //
Mübâşir Ömer ve Mehmed Efendiler	
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi A'zâ Ömer //	A'zâ Vângel Efendi Kâtip Mustafa //

(Belediyye Dâiresi)			
Reis Ömer Efendi Gümüş İftihâr Madalyası			
A'zâ Eyyüb	Efendi	A'zâ Nikolâki	Efendi
// Hasan	//	Kâtip Hasan	//
// Ahmed Nâdir	//	Tabîb Ali Rızâ	//
// İstâvri	//	Sandık Emîni Mustafa	//
Vâridât-ı Belediye 11376220 Guruş			
(Zirâat Bânkası)			
Reis Ömer Efendi Gümüş İftihâr Madalyası			
A'zâ Hasan Efendi		Muhâsebe Kâtibi Kâmil	Efendi
// Ali	//	// Kâtibi Refîki Mehmed	//
// Kiryâko	//	Mikdâr-ı Sermâye 25...2000 Guruş	
(Ticâret ve Zirâat Bânkası)			
Reis Ali	Efendi	A'zâ Kiryâko	Efendi
A'zâ Ali	//	// Vângel	//
// Hacı Mustafa	//	Kâtip Muhtâr	//
(Me'mûrîn-i Sâire)			
Nüfus Me'mûru Hakkı Efendi		Nüfus Kâtibi Münîb Efendi	
Tapu Kâtibi Halil	//	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Mehmed Hulûsi Efendi	
Evkâf Vekili Mehmed	//	// // A'şâr Kâtibi Eyyüb	//
Reji Me'mûru Nâzım	//	// // İdâre // Hıfzi	//
Orman Süvârisi Seyfeddin Efendi		Orman Ondalık Me'mûru Ahmed	//

(Me'mûrîn-i Zâbıta)			
Zâbıta Me'mûru Mülâzım-ı Evvel Âdil Efendi			
Polis Komiseri Reşâd Efendi		Polis Yahya Bey	
Süvâri Jandarma Nefer 3		Piyâde Jandarma Nefer	
(Mekteb-i Rüşdî)			
Muallim-i Evvel Mustafa Fahri Efendi			
Muallim-i Sâni Hüsni Efendi		Aded-i Şâkirdân 61	
(Dâhil-i Kazâda Bulunan Mekteb-i İbtidâiyye)			
Aded-i Şâkirdân		Mektep	
İnâs	Zükûr	Yekûn	Aded
260	1051	1311	63
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtip	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	Rüşdî	3	23
// //	İbtidâî	1	322
// İnâs Mektebi	İbtidâî	2	37
// Mektebinde Halı Destgâhı		6	71
(Redif Kırk Altıncı Âlâyın Alâşehir Tâburu)			
Binbaşı Mustafa Efendi			
Kolağası Ahmed //	Yunan, Liyâkat Madalyaları	5	م
Tâbur Kâtibi Nazif //	Yunan Madalyası	5	م

Birinci Bölük Yüzbaşısı Re'fet Efendi

Birinci Bölük Mülâzım-ı Evvelî (Münhal)

// // // Sânisî Ali Bey

İkinci Bölük Yüzbaşısı Ali Haydar Efendi Yunan Madalyası

// // Mülâzım-ı Evvelî Bahâeddin //

// // // Sânisî Rauf //

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Cevdet Efendi

// // Mülâzım-ı Evvelî Cânib // Liyâkat Madalyası

// // // Sânisî Süleymân //

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Hüseyin //

// // Mülâzım-ı Evvelî Mazhar //

// // // Sânisî İhsân //

Debbüy Me'mûru Tevfik //

Süvâri Mülâzımı (Münhal)

Tüfenkci //

(Birinci Sınıf-ı Sâni Tâburu)

Birinci Bölük Yüzbaşısı Şemsi Efendi Yunan ve Liyâkat Madalyaları

İkinci Bölük Mülâzım-ı Evvelî Ahmed Ağâ Plevne ve Sırbîye //

Üçüncü // // // Mustafa Efendi İftihâr ve Yunan // 5 م

Dördüncü // // // Şükrü // Liyâkat Madalyası

(İkinci Sınıf-ı Sâni Tâburu)

Birinci Bölük Yüzbaşısı Emin Ağâ Liyâkat, İftihâr Girid Madalyaları

İkinci // Mülâzım-ı Sânisî Osmân Efendi Gümüş İmtiyâz, İftihâr, Liyâkat ve Yunan Madalyaları

Üçüncü // Mülâzım-ı Evvelî Mehmed // Yunan Madalyası

Dördüncü // // // Mehmed Ârif Efendi Liyâkat Madalyası

(İnegöl Nâhiyesi)

Müdür Ali Şahbâz Efendi	Gümüş İftihâr Madalyası
Nâib Ali Efendi	Belediyye Reisi Hâcî İsâ Efendi
Tahrîrât Kâtibi Hasan Efendi	// Kâtibi Halil //

(Alâşehir Kazâsının Nüfusu)

Milel	Zükûr	İnâs	Yekûn
İslâm	3494	3148	6642
Rûm	1601	1519	3120
Ermeni	14	4	18
Yekûn	5109	4671	9780

(Maa Nâhiye Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Zükûr	İnâs	Yekûn
İslâm	16335	15804	32129
Rûm	1615	1532	3138
Yekûn	17940	17327	35367*

(323 Senesi Zarfında Nüfus Vukuâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk
31	263	665	373

Kazânın vâridât-ı seneviyyesi iki milyon üç yüz sekiz bin dört yüz altmış gurus râddesindedir.

* Yekûn 35267 olmalıdır.

(Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni
2270	542	12	1	43

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı	Câmi'-i Şerif	Mescid	Kütüphâne
1	6	11	1
Kelîsâ	İslâm Gurabâ Hastahânesi		Tekye
5	1		4
Rüşdiyye	İbtidâî-i Zükûr	İbtidâî-i İnâs	Medrese
1	36	1	18
	Çırak Mektebi	Milel-i Gayr-i Müslime Mektebi	
	2	2	

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Alâşehir kazâsı şimâlen: Kula ve Eşme, şarkan: Buldan, cenûben: Nâzilli ve garben: Sâlihli ve Ödemiş kazâlarıyla mahdûd ve (İnegöl) nâmıyla bir nâhiyeyi ve (37) mahalle ve karyeyi müştemildir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Alâşehir kasabası olup merkez livâya şimendüferle dört saat mesâfede ve 28 derece 19 dakika arz-ı şimâli ve 26 derece 14 dakika tûl-ı şarkîde ve timuryolu güzergâhında vâki' ve sath-ı bahirden (175) metre mürtefidir.

(Merkez Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Alhân, Azıtepe, Akkeçili, Ilgın, Elmenli, Evrenli, Bahâdır, Beylikli, Adınca*, Piyâdeler, Tahtacı, Cedîd, Çeşneli, Çâkırcaali, Çarık, Hacı

* Alâşehir ilçesine bağlı şimdiki adı Badınca mahallesi olmalıdır.

Osmânağâ, Horzom, Dâmâdlı, Şahbâz, Sobrân Subaşı, Doğanlı, Dağ Hâcî Yusuf, Dağârlar, Avra, İlimşâhı Kavaklıdere, Kozluca, Katırlı, Karsala, Karacaali, Kızılçukur, Kaşıkçı, Köseali, Girelli Menmâk, Musa Ağâ, Yağmurlar.

(İnegöl Nâhiyesi)

Mevki’-i Coğrâfi ve Kurâ — İnegöl nâhiyesi şimâlen: Eşme ve Alâşehir ve cenûben: Buldan kazâlarıyla mahdûd ve (21) karyeyi müştemildir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûrenin (8740) nüfusu ve (888) emâkini vardır.

Merkez nâhiye Alâşehir cenûb-ı şarkisinde ve (38) derece (14) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (25) dakika tûl-ı şarkide vâki’ ve (...74) ü zükûr ve (672) si inâs olarak (1436)* nüfusu ve (663) emâkini câmi’ İnegöl karyesidir.

(İnegöl Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Ahmedağâ, Akşâr, Emcelli, İsmâilbey, Aşağı Koçaklar, Burgâz, Bâlâ Koçaklar, Cedîd, Caber, Çâvuşlar Çanakçı, Çob, Deliler, Ziyânoğlu, Selimiyye, Sağırtmacı, Tırâzlar, Doğuşlar, Günây, Yalınayak.

(Alâşehir Kazâsı Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Merkez kazâ olan Alâşehir kasabası İzmir’in şimendüferle altı saat ba’de-i şarkisinde ve Bozdağı’nın şubâtından olan Çâvuş Dağı eteğinde ve şimendüfer güzergâhında bulunarak kül yevm âmed şüd eden trenlerle İzmir ve Afyonkarahisâr’ıyla münâsebâtta bulunduğu gibi beş kilometresi Alâşehir’e âid olmak üzere Kula

* Toplam nüfusun 672’si inâs olduğuna göre zükûr sayısı 764 olmalıdır. Zükûr sayısı 774 ise 672 inâs ile toplam nüfus 1446 kişi olmalıdır.

ve Alâşehir meyânında bulunan şose tarîki vâsıtasıyla Kula dâhil kazâda başkaca 19 kilometre tûlunda diğer bir şose yoluyla da nâhiye merkezi olan İnegöl kasabalarıyla münâsebâtında bulunmaktadır.

Merkez kazâda bir rüşdî ve zükûra mahsûs iki ve inâsa mahsûs bir mekteb-i ibtidâî ve nâhiye merkezi olan İnegöl'de yine bir mekteb-i ibtidâî mevcûd olup bunların tedrîsât usûl-ı cedîde üzere icrâ ve rüşdiyyeden mâ'dâsının masârifî iâne-i ahâlî ile tesviye olunmaktadır.

Dâhil-i kazâda lira-yı osmânî yüz yetmiş sekiz ve mecîdiyye otuz üç guruşa tedâvül eder. İdhâlâtın kısm-ı küllîsi mâlifotura kahve pirinc şeker gibi şeylerden ibâret olup başlıca ihrâcâtı da envâ'-ı hubûbât çekirdeksiz üzüm, palamut, afyon, meyânkökü bir hayli elma ve buna mümâil mahsûlât arziyye ile iki sene mukaddem son sistem makine ve âlât-ı sâire ile mücehhez olarak vücûda getirilen fabrikadan külliyyetli mikdârda İzmir'e ve civâr kazâlara sevk olunan undan ve üç yüz bin şişe sarıkız ma'den suyundan ibârettir. Cum'a günü merkez nâhiyede cum'a ertesi günü de merkez kazâda olmak üzere haftada iki gün pazar kurulup İnegöl'de kurulan pazarda ehemmiyyetli hayvân alım satımı vuku' bulmaktadır.

Ahvâl-i zirâiyyesine gelince tahmînen 25300 bin dönüm arâzi zirâat edilmekte olup mahsûlât-ı arziyye başlıca arpa ikinci derece bakla, buğday, akdarı kumdarı, pamuk, sisâm üzüm, ova böğürcesi demekle ma'rûf bir nev'-i böğürce ve elma ve senevi 50000 bin kantâr çekirdeksiz üzüm hâsıl olmakta ve vilâyet dâhilinde birinci derecede addedilmektedir. Sanâyîa gelince mülhakât-ı sâiresinde olduğu gibi ale'l-âde ufak tefek sanâyi' mevcûd olup bunlardan ma'mûlât-ı haffâfiyye ve debbâğiyye külliyyetli mikdârda ve hânelerdeki destgâhlarda gömleklik ve emsâli ipekli ve sâde bezler i'mâl edilip civâr kazâlara ihrâcât-ı vukû' bulmaktadır. Dâhil-i kazâda 128 kilometre murabba' orman mevcûd olmağla bundan senevi 300000 kıyye kömür istihsâl edilerek İzmir ve mahâl-i sâireye sevk edilmektedir.

İpek kozası istihsâlâtı seneden seneye terakki eylemekte olup bundan 11000 kûsûr guruş vâridât-ı öşriyye alınmakta ve terakkisi için teşvîkât ve terğibâtta büran hâli kalınmamaktadır.

Vesâit-i nakliyye dâhil kazâda deve bârgîr araba merkebden ibâret olup evzân ve ekyâl-ı arşın, endâze ve kıyye-i atîk üzere de kantârdır.

Dâhil-i kazâda külliyyetle buğday, arpa, mısır, çavdar, sisâm burçak, akdârı, bakla, kumdârı, böğrölce ve afyon zer' olup çekirdeksiz üzüm, rezâki, palamut; piyânkökü dahi husûle gelir.

İşbu mahsûlâtta en ziyâde ihrâcât arpa, buğday, arpa ve afyon olup İzmir'e sevk olunur.

Sarıköz ma'den suyu ile ılıcaları hakkında belediyye tabibi tarafından verilen ma'lûmâtı hâvî varaka ber-vech-i âtîdir.

(Alâşehir Sarıkız Ma'den Suyunun Terkibâtıyla Havâs-ı Sâiresi Hakkında Ma'lûmâtı)

Bir Litre Suda	Bir Litre Suda
1, 910 Hâmız-i Karbon	0,0243 Sâni-i Fahmiyyet-i Cedîd
0,0127 Sâni-i Kâboniyyet Ponâs	0,0151 Kibrît-i Sûd
0,0179 Sâni-i Fahmiyyet-i Sûd	0,6152 Klor Sodyum
0,3494 Sâni-i Fahmiyyet-i Silis	0,01..2 Silis
0,1228 Sâni-i Fahmiyyet Magnezi	0,0020 Eser Mevâd-ı Uzviyye

Havâsı

İşbu ma'den suyu menbaî Alâşehir kasabasının kible cihetinde ve bir çâryek mesâfede ve mevki' ve havâsı gayet latif bir mahalde olup havâs-ı fevka'l-âdesi suyun tabîî olması hasebiyle her türlü mikrobdan ârı olduğundan mi'de rahatsızlıklarına karaciğerin ve bağırsakların ve cihâz-ı bevliyyenin müzmin hastalıklarına ziyadesiyle nâfi' olup şeker kum ve fakru'd-dem hastalıklarını dahi teşfiye eder. Taâm esnâsında içilen bi'l-umûm sulara fâikdir. İşbu ta'dâd olunan te'sîrât-ı şifâhiyyesi meşâhir etıbbâ tarafında i'tâ olunan tasdik nâmlar ile de müebbettir.

(Ilıcalar Hakkında Ma'lûmât)

Mezkûr ma'den suyu karşısında zükûr ve inâsa mahsûs ve müteaddid havuzlar ile odaları müştemil ve ittisâlında bir hotel ve lokânta ve bir de karagolhâne mevcûd olup ılıcalar suyunun terkiâtı (Kalevîye) mensûb ve derece-i harâret-i tabîiyyesi yirmi yedi olup arzu edildiği hâlde 35 ve 40 dereceye kadar âlât-ı mahsûsa vâsıtasıyla tezyîd edilebilir. Emrâz-ı cildiyye ve asabiyye ve romatizma ve iltihâb-ı mufassal ve sâireye te'sîrât-ı şifâhiyyesi vardır. Sâye-i mükemmeliyyet vâye-i hazret-i -i pâdişâhide işbu ılıca ve hotel fevka'l-âde muntazam olup ova ve bâğ ve bâğçeye nezâret-i kâmile si olmasına ve civârında Hüseyin Mevkii'yle sâir mahâl ferâhfezâ mevcûd bulunmasına mebni vürûd eden erbâb-ı tenezzüh ve ihtiyâcın her vecihle esbâb-ı istirahatı te'mîn edilmektedir.

(Alâşehir Kazâsının Ahvâl-ı Târihiyyesi)

Merkez kazâ olan Alâşehir kadîm Bergama Krallığının sevkiyyât askeriyyece pek mühim bir üss-i hareketi olan (فلاده لفيه) Philadelphie) şehridir. Kral İkinci

Attâl tarafından te'sîs olunmuş ve birçok muhâsaralara mukâvemet etmiştir. Româlılardan Selçukilere intikâl ve tekrar istirdâd edilmiş bi'l-âhire Sultân Alâeddin tarafından suret-i kat'iycede memâlik İslâmiyye i'dâdına ilhâk olunmuştur. Selçukilerin son zamanlarında Karaman emirine ba'dehû idâre-i âdile-i Osmâniyye'ye intikâl etmiş fakat asıl zabt ü işgâl Timurlenk ile âsi Cüneyd vakayinin hitâmından sonra olmuştur.

TİMURCİ KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ) (Sınıf 3)	
Kai'makam Mustafa Ferid Efendi Râbia	Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânenen Me'zûn
Nâib Ahmed Rif'at Efendi	Mâl Müdürü Hüseyin Avni Efendi
Müftü Hâcî Hakkı Efendi Burusa Rüûsu	Tahrîrât Kâtibi Ahmed Efendi
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe { Ahmed Sıdkı Efendi 4 ع 4 م Hâcî Tâhir Ağâ Ahmed Latif Efendi
(Nâfia Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Ahmed Latif Efendi // Hâcî Hâfız Mustafa Efendi	A'zâ Hâcî Nurullah Efendi // Bahri //
(Tedârik-i Vesâit-İ Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Mazlûm Ağâ // Hâcî Ali Efendi	A'zâ Hâcî Hâfız Hilmi Efendi // Hâcî Ahmed Nazif //
Bölük Zâbıtı Mülâzım-ı Evvel Bedri Efendi	
(Maârif Komisyonu)	
Reis Vekili Kai'makam-ı Kazâ	

A'zâ Kolağası Şefik Bey // Hâcî Ârif Efendi	A'zâ Hâcî Mehmed Ağâ // A'zâ Hâşim Bey
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi A'zâ Hasan Şevket //	A'zâ Hâcî Ahmed Sıdkı Efendi // Hâcî Rüşdî //
(Mâl Kalemî)	
Mâl Müdürü Muâvini Mustafa Efendi // // Refiki Selim Sâmi //	Sandık Emîni Ali Rızâ Efendi Tahsîl Me'mûru Hasan //
(Mahkeme-i Bidâyet)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Müderris Halil Efendi	A'zâ Mazlûm Ağâ
(Bidâyet Kalemî)	
Başkâtip Nazmi Efendi	Müstantik Muâvini Münhal
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Hâcî Hâfız Hilmi Efendi	
A'zâ Hâcî Hakkı Efendi // Hâcî Rüşdî Efendi // Hâcî Mustafa //	A'zâ Hâcî Mehmed Ağâ Kâtip ve Sandık Emîni Ali Rızâ Efendi Vâridât 67000 Masârifât 65500
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Hâcî Nurullah Efendi	
A'zâ Hâcî Lutfî Efendi // Hâşim Bey	A'zâ Edhem Efendi // Lefter İstifânidi

(Zirâat Bânkası)	
Reis Hâşim Bey A'zâ Hâfız Edhem Efendi // Hâcî Ali //	A'zâ Hâcî Hâfız Mustafa Efendi Muhâsebe Kâtibi Bahri Efendi Refik Kâmil //
Mikdâr-ı Sermâye 2240859 Guruş	
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Kasım Efendi	Nüfus Kâtibi Şükrü //
Tapu Kâtibi Ali Rızâ //	Evkâf Vekili Ahmed Sıdkı //
Posta Müdürü Rüşdî //	Reji Me'mûru Ahmed Hamdi //
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Kâzım //	Kapı Kâtibi Refîki Münhal
// // Kâtibi İsmâil //	Orman Koruyucusu Hamza Efendi
Belediyye Tabibi Fahreddin //	Ondalık Me'mûru Evliyâ //
Kabile Hadice Hânım	
(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Polis Me'mûru Kadri Efendi 4 م	Zâbıta Me'mûru Hüseyin Efendi
Süvâri Jandarma Neferi 2 Piyâde Neferi 19	
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim Vekili Yüzbaşısı Hilmi Efendi	Bevvâb Ziyâ Efendi
Hüsn-i Hatt Muallimi Tahrîrât Kâtibi //	Aded-i Şâkirdân 29
323 Senesinde Başşahâdetnâme Mahrec Efendiler Nefer 5	
(Mekâtib-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Mustafa Efendi	// Sâlis Mustafa Lütfi //
// Sâni Ali Zihni //	Bevvâb Mustafa Ağâ
Aded-i Şâkirdân 180	323 Senesinde Şahâdetnâme Alan Nefer 13

(İnâs Mektebi)						
Muallime İsmet Hânım				Aded-i Tâlîbe 52		
(Me'mûrîn-i Askeriyye)						
Redif Yirmi Dördüncü Âlâyın İkinci Timurcu Tâburu						
Binbaşı Hasan Tahsîn Bey		Gümüş Liyâkat Girid İftihâr Yemen ve Yunan Madalyaları		4		م
Kolağası Şefik Bey		//	//	//	//	4 م
Yüzbaşı İbrâhim Efendi		//	//	Hicâz	//	4 م
//	Abdülcelil	//	//	Yunan	//	
//	Rif'at Ağâ	//		Girid	Yemen Madalyaları	5 م
//	Mustafa Ağâ	//		Hicâz	Yunan	// 5 م
Mülâzım-ı Evvel Mehmed Efendi		//				
//	Şükrü	//	//	Girid ve Yunan Madalyaları		
//	İbrâhim	//	//	//	//	5 م
Mülâzım-ı Sâni	İbrâhim	//	//	//	//	
//	Mustafa	//	//	Yemen ve Yunan	//	
//	Debbüy Me'mûru Nazmi Efendi Liyâkat Madalyası					
Süvâri Mülâzım-ı Evvelî Bedri		//	//			
(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)						
Milel	İnâs	Zükûr		Yekûn		
İslâm	18235	18338		34573*		
Rûm	37	64		101		
Ermeni	6	3		9		
Yekûn	18275	18405		36683		

* İslâm yekûnu 36573 olmalıdır.

(Nefs-i Kasabanın Nüfusu)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	3829	3587	7412
Rûm	36	61	97
Ermeni	5	3	8
Yabancı	147	138	277
Yekûn	4016	3778	7794

(322 Senesi Zarfında Nüfus Vukuâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk
340	442	328	55

(Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Mağâza	Un Değirmeni
2425	295	3	4	29	20

(Kazânın Bir Senelik Vâridât-ı Umûmiyyesi)

Para	Guruş
20	1575482

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı	Debbü-y-i Hümâyûn	Câmi'-i Şerif	Mescid	Tekye
1	1	11	15	8

Rüşdiyye İbtidâiyye-i Zükûr Medrese İbtidâiyye-i İnâs Zükûr-ı İbtidâiyye-i Husûsi

1 1 5 1 8

Înâs-ı İbtidâiyye-i Husûsi

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfisi — Timurci kazâsı şimâlen: Sındırgı, şarkan: Gedus ve Simâv ve Kula’nın Selendi nâhiyesi cenûben: Borlu nâhiyesi garben: Gördos kazâlarıyla mahdûd olup Ortapâre Şehir ve Karataş nâmıyla üç nâhiyesi [*] ve (137) karye ve mahalleyi müstemildir.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ — Merkez kazâ Timurci kasabası olup merkez livâya berren otuz saat mesâfededir. Sath-ı bahirden dokuz yüz metre irtifânda ve Timurci Dağları eteğinde ve 39 derece 31 dakika arz-ı şimâli ve 26 derece ve 26 dakika tûl-ı şarkîde vâkidir.

(Merkez Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Akdere, Örucüler, Urlacık, Öküzlü, Eskihişâr, Oryarda, Kalbân, İskâf, Artmutluk, Tûmurharmânı, Bıyıklar, Bâğırgân, Tekeler, Tepeköy, Çürük, Çanakcı, Çâtdeiğirmeni, Çâtçiftliği, Hocalar, Hoşcalar, Rahmânlar, Sâ’if, Serçeler, Saraycık, Kömürâlanı, Sâğniç, Umrânlı, Kırân, Okcular, Kervantutan, Koğâncı, Kuzu, Kızgâncı, Kulalar, Kulâguzlar, Kuşkonağı, Yenipınâr, Kuyucak, Karapınâr, Kemâh, Kerpiçlik, Mahmûdlar, Mârtalûs, Virân, Yortâncık, Yortân.

(Ortapâre Nâhiyesi)

Mevki’-i Coğrâfi ve Kurâ — Nâhiye merkez kazânın cihet-i cenûbiyyesinde vâki’ ve (34) karyeyi şâmildir.

[*] Nâhiye-i Mezkûrelerde Müdür bulunmayıp cihet-i mülkiyyeye âid husûsât merkez kazâca ve umûr zâbıtalrı nâhiyenin zâbıta me’mûrları ma’rifetiyle idâre olunmaktadır.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (3484) ü zükûr ve (4703) ü inâs olarak (8187) nüfusu ve (1748) emâkini hâvîdir.

(Ortapâre Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmisi)

Ahadlar, Ahmedler, Uluköy, Emekler, İcikler, Üşümüş, Bayrâmşâh, Boz, Yörüklüce, Bozcaatlı, Tahtacı, Çay, Çöğürler, Çavullar, Hırkalı, Deli, Timurcular, Dağlılar, Serviler, Taşokcular, Durmuş, Durucu, Topuzdamları, Osmânlar, Gâferyân, Karabaşlar, Kızılca, Karaelmacık, Kurşunlu, Köylüce, Gügâni, Gümele, Hüdük, Pamuklar, Yenice.

(Karataş Nâhiyesi)

Mevki’-i Coğrâfi — Karataş nâhiyesi Timurci’nin cihet-i şarkisinde vâki’ ve (52) karyeyi muhtevîdir.

Nüfus ve Emâkin — İşbu nâhiye (6882) si zükûr ve (7106) si inâs olarak (13988) nüfusu ve (2982) emâkini müstemildir.

(Karataş Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

İklıklı, Erişler, Elek, Amcalar, Umurlar, Alâağâc, İsmâiller, Ayvâalânı, Boyacık, Pınârlar, Yaykın, Pulluca, Tepeinhân, Teperik, Terzili, Tepedibi, Çandır, Çam, Çıkrıkcı, Çağullar, Çortâk, Çâkşa, Dânişmendler, Dedeler, Süleymânîhâcılar, Satılmış, Tavâk, Azizbey, Kızılcahacılar, Kârkınışıklar, Kışlak, Karabaşlar Kuzâir, Kırân-ı Kebir, Kırân-ı Sagir, Karapınâr, Karacahisâr, Kayayışık, Gürcü, Geyveler, Gövdeler, Güveçler, Güveli, Minnetler, Mezidler, Marmaracık, Yârbasânışıklar, Yavaşlar, Bası Enmiyân.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Timurci'de üzüm, palamut ve halı, ihrâcâtı kesîrdir. Senevi yalnız halı muâmelâtında kırk beş bin lira râddesinde ihrâcât vukû' bulmaktadır. Mahsûlât-ı sâiresi buğday; arpa, nohud; burçak, fasulye, afyon ve mahsûlât-ı sâiredir.

Bir iki senedir ipekçilik ve gül yetiştirmek san'atları ve patâtes zar'î ta'ammüm etmekte ve dört yüz elliye mütecâviz halı destgâhı bulunmaktadır.

Çarşı ve mahallâtta kaldırım tefriş edildiği gibi 224 aded fenâr yakıtılmakta ve senevi 5040 kıyye gâz sarf olunmaktadır. Mahallât ve çarşı 14 bekçinin taht-ı muhafazasıdır.

Ester; bârgîr, merkeb ve deveden ibâret olup on saat mesâfede bulunan Borlu'ya hayvânlar ile gidilerek oradan arabaya râkiben şimendüfer istâsyonu olan Sâlihli'ye varılır. Sâlihli kasabası merkez kazâyâ 18 saat mesâfededir.

Timurci kazâsında panâyır olmayıp cum'a ertesi günleri nefsi-i kasabada pazar kurularak civâr kazâ ve nâhiyelerden birçok halk tecemmu' etmektedir.

Kazâda meskûkât, lira-ı osmânî 108 ve sim mecîdî 20 ve İngiliz lirası 118 Fransız lirası 94 guruşa tedâvül etmektedir.

Evezân ve ekyâl, çuhalarda arşın, mâlifotura endâze; ebniyede zürrâ' mi'mâri ve mekîlâtta İstânbûl kilesi ve bakkâliyyede kıyye-i atîk müsta'meldir.

Kazânın idhâlâtı mâlifotura ve emsâli eşyâdan ibâret olup idhâlât-ı seneviyyesi 976742 guruşa bâliğ olmaktadır.

Üç dört mevkide çam ve meşe eşcârından kereste; hatab ve kömür tedârik olunur.

Gördos hududunda Çomâklı nâm mevkide <<Mikâ>> Karataş nâhiyesi dâhilinde dahi (Gâz Yağı>> ma'deni hissedilmiştir.

Dâhil-i kazâda iki ılıca mevcûd olup biri merkez kazâyâ bir saat mesâfede ve kükürtlü hamâm nâmıyla müştehir kaplıcadır ki mevsiminde birçok halk vürûd eder ve emrâz-ı cildiyyeye nâfi'dir. Diğeri merkez kazâyâ sekiz saat mesâfede olan âsâr-ı atîkadan ma'dûd bulunan Saraycık Ilıcasıdır ki kükürt ve hadîd ve sodalıdır. Bazı hastalıklara nâfi'dir.

SALİHLİ KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ)	Sınıf 3
Kai'makam Şevki Efendi Sâlise 4 ξ Nâib Mehmed //	Mâl Müdürü Mehmed Sâdık Efendi Tahrîrât Kâtibi Mehmed Hilmi // Yunan Madalyası
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe { Hâcî Şevki Efendi Mehmed // Yorgâki Ağâ
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Müftü Efendi // Mehmed // // Mustafa //	A'zâ Hâcî Osmân Efendi // Hasan Refik // Kâtip Hâfız Ziyâ //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Tevfîk Nâci Efendi A'zâ Hüseyin Hüsni // // Şükrü //	A'zâ Mehmed Efendi // Hasan Rif'at // // Kâtip Ahmed //
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü	
A'zâ Yorgi Efendi // Tahsîl Me'mûru //	A'zâ Hüseyin Ağâ // Hasan Efendi

(Nâfia Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Mehmed Emin Efendi // Yusuf //	A'zâ Yorgi Ağâ Kâtip Hilmi Efendi
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Ahmed Sâdık Efendi Sandık Emîni Nesîb //	Refîki Ahmed Efendi Adala Vergi Kâtibi Mehmed //
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ (Münhal)	A'zâ Dimet Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Ali Efendi Müstantik Muâvini Halil //	A'zâ Artin Efendi Kâtip (Münhal)
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Halil Ağâ	
A'zâ Hasan Ağâ Tabîb Mehmed Efendi Sâlise A'zâ Mihâlâki Efendi	A'zâ Hüseyin Ağâ Kâtip ve Sandık Emîni Süleymân Efendi Komiser Ömer Efendi Hüseyin Ağâ
Vâridât-ı Belediye (95000) Gurus	

(Zirâat Bânkası)			
Reis Alâiyyeli Halil Efendi			
A'zâ Hasan Ağâ		Muhâsebe Kâtibi Yusuf Efendi	
// Artin Ağâ		Refiki Cemîl	//
Mikdâr-ı Sermâye 24...3666 Gurus			
(Ticâret Odası)			
Reis Ahmed Efendi		A'zâ Estelyo Efendi	
A'zâ Halil	//	// Moso	//
// Artin	//	Kâtip Mehmed Hilmi	//
(Deşt-bân İdâresi)			
Reis Mehmed Ağâ			
A'zâ Hasan Refik Efendi		A'zâ Hacı Mustafa Ağâ	
// Hüseyin Ağâ		// Mustafa Behcet Efendi	
(Me'mûrîn-i Sâire)			
Nüfus Me'mûru Mehmed Emin Efendi			
Tapu Kâtibi Ahmed	Efendi	Nüfus Kâtibi Şevket	Efendi
Telgrâf ve Posta Müdürü Ahmed	//	Evkâf Vekili Mehmed Lütfi	//
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Süleymân	//	Orman Piyâdesi Mustafa	//
A'şâr	// Rahmi	// Orman Ondalık Me'mûru Receb	//
(Me'mûrîn-i Zâbıta)			
Zâbıta Me'mûru Sâdık Ağâ		Polis Komiser Tefvik Efendi	
Süvâri Jandarma Nefer 3		Piyâde Jandarma Nefer 22	

(Mekteb-i Rüşdî)			
Muallim-i Evvel Mehmed Emin Efendi		Muallim-i Sânî Mehmed Kâmi Efendi	
Aded-i Şâkirdân 54			
(Mekteb-i İbtidâî)			
Muallim-i Evvel Mehmed Efendi		Muallim-i Sâlis Mustafa Efendi	
//	Sânî Râif	//	Aded-i Şâkirdân 195
(İbtidâî-i İnâs Mektebi)			
Muallime Hadice Hânım		Aded-i Tâlibât 78	
(Mekteb-i Gayr-i Müslime)			
Nev’-i Mekâtip	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	İbtidâî	1	63
// İnâs Mektebi	//	2	75
Musevi Mektebi	//	1	18
~~			
(Adala Nâhiyesi)			
Müdür Yusuf Rızâ Efendi		Râbia	
Tahrîrât Kâtibi Tâhir Efendi		Vergi Kâtibi Mehmed Efendi	
(Nefs-i Kasabanın Nüfusu)			
Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	1339	1663	3002
Rûm	470	669	1139
Ermeni	33	52	75
Musevi	100	115	215
~~			
Yekûn	1942	2499	4441

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyesi)

Mileli	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	12245	13091	25336
Rûm	651	898	1549
Ermeni	33	52	75
Musevi	100	115	215
Yekûn	13029	14156	27175

(319 Senesi Zarfında Nüfus Vukûâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk
261	324	176	21

Kazânın Bir Senelik Vâridât-ı Umûmiyesi: İki milyon dört yüz kırk sekiz bin altı yüz guruş râddesindedir.

(Kazânın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hotel	Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni
1	911	19	19	1	9
Yağhâne	Fabrika	Fırın	Kahvehâne	Yahudhâne	
3	4	14	33	2	

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı	Telgrâfhâne	Câmi'-i Şerif	Havrâ
1	1	3	1
Zirâat Bânk İdâresi	Düyûn-ı Umûmiyye İdâresi		Gâzhâne
1	2		2
Rüşdiyye	İbtidâî-i Zükûr	İbtidâî-i İnâs	Milel-i Gayr-i Müslime Mektebi
1	2	1	2

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Şimâlen: Akhisâr ve Gôrdos şarkan: Gôrdos ve Kula ve Alâşehir, cenûben: Ödemiş ve garben: Kasaba ve Akhisâr kazâlarıyla mahdûd ve (Adala) nâmıyla bir nâhiye ve (84) mahalle karyeyi müştemildir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Salihli kasabası olup İzmir'in şark cihetinde ve merkez livâyâ şimendüferle iki buçuk saat mesâfede ve (38) ve (38) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (5) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve sath-ı bahirden (130) metre mürtefidir.

(Merkez Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Abdâl Mehmed Bey, Allahdiyan, Başlıoğlu, Bâğcecik, Tâtâr İslâm, Tâtâr Hristiyân, Ceridoğlu Bey, Çaypınâr, Çâltılı, Hâcîhimmetli, Hâcî Sarıoğlu, Hâcibektâş, Hâsalân, Dereköy, Karayahşi, Karaagâcalanı, Kabazlı, Kırveli, Karaoğlanlı, Kelli, Gökköy, Maa Saçlı Cerid Çakallar, Mahmûdbey, Mersindere, Mâthasan, Mustafabey, Manâstır, Yarâşlı, Yenipazar, Caferbey.

(Adala Nâhiyesinin Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Bu nâhiye şimâlen: Gôrdos ve Akhisâr, şarkan: Kula, cenûben: Salihli garben: Akhisâr kazâları ile mahdûd ve (61) karyeyi muhtevîdir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (7494) ü zükûr ve (7351) i inâs olarak (14845) nüfusu ve (2963) emâkini hâvîdir.

Merkez kazâya üç saat mesâfede bulunan merkez nâhiye (38) derece (36) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (30) dakika tûl-ı şarkîde vâki' (195) zükûr ve (237) inâs olarak (432) nüfusu ve (140) hâneyi câmi'dir.

(Adala Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Eldelek, Emirhâcılı, Ortaköy, Eminbey Çiftliği, Emresultân, Orhaniye, İğdecik, Akvirân, Bezgânlı, Beylikli, Bağırğân, Bektâşlar, Pehreli, Pazarköy, Poyrâzdamları, Tâtârihsâniye, Tepecik, Tekelioğlu Çiftliği, Çâvlu, Çapâklı, Çökelek, Çakallar, Hâcîhızır, Hamîdler, Dombâyılı, Durasıllı, Dibekdere, Delibaşlı, Derbendli, Sindel, Şeyhli, Sarıseyhli, Taytân, Karakeçili, Kaylan, Kanevli, Kızılhavli, Germenc, Karayahşi, Kendirlik, Kestelli, Köleler, Kemer, Gökeyyüb, Gökmusâlı, Keçili, Kenger, Kemerdamları, Mine, Mersinli, Yahyaalıcısı, Bağbâsân, Teşvîkler Nâm, diğer Tekyenîşin.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Merkez kazâ olan Sâlihli şehri şimendüfer hattının inşâsından akdem takrîben elli hanelik bir küçük kasaba iken el-hâlet-i hâzihi dokuz yüz on bir hanelik bir kasaba hâlini iktisâb etmiş ve günden güne terakki eylemekte bulunmuştur.

Salihli kasabasinda haftada bir def'a çehârşenbe günleri pazar kurulur sim mecîdiyye otuz gurus hesabıyla alınıp verilir.

Ahâlîsinin kısm-ı a'zamî rencberlik ile meşgûl olup pazara getirilen hubûbât-ı mütenevvia İstânbül kilesiyle tekyîl olunmaktadır.

Dâhil-i kazâda külliyyetle buğday; arpa, pamuk, kumdarı bakla, nohud, afyon, çavdar, böğrölce, mısır darısı zer' olup çekirdeksiz üzüm ve palamut dahi husûle gelir.

İşbu mahsûlâtta en ziyâde ihrâcât arpa, bakla, çekirdeksiz, üzüm palamut ve pamuk olup İzmir'e sevk olunur.

Doksan beş bin guruş ve vâridât-ı seneviyyeye mâlik olan dâire-i belediyye kasaba sokaklarında 95 adet petrol gâzı fenârıyla Hükümet Câddesinde dört adet Kitson sisteminden lâmba iş'âl etmektedir

(Çamur ve Uyuz Hamâmları)

Bi'l-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhi İzmir Gurabâ-yı Müslimin Hastahânesi'ne ihsân buyurulmuş olan çamur hamâmın civârında ve bir saat mesâfede kâin Kurşunlu Hamâmı Ilıcası (35) derece harârette ve terkîbâtında (Kibrîtiyyet-i sûd) (Magnezi) (ve hâımız-ı kibrîtiyyet-i mâ') gâzını hâvî miyâh-ı ma'deniyyedendir Bu suya temmuz ve ağustos aylarında girilmekte ve (Ri'e-i müzmine) (Ve âlâm-ı asabiyyeye) mübtelâ olanlara fâidesi görülmektedir. Mezkûr Kurşunlu Hamâmı'ndan başka Uyuz Hamâmı denmekle ma'rûf bir su ile miyâh-ı ma'deniyye-i kibrîtiyyeden ma'dûd ve Kurşunlu Hamâmı'nın yanında bir kaya altından câri olup romatizma mübtelâlılarına nâfi' bir su daha vardır ki bunların nef'î bit-ticâriyye sâbit olmuştur.

(İçme Suyu)

Salihli'nin dört saat mesâfesinde ve şark cihetinde Adala nâhiyesinde Gedus Nehri kenârında olup İçme Suyu nâmıyla ma'rûf olan bu su ziyâde mikdârda

(Kibrîtiyyet-i sûd) (ve magnezi) yi hâvî olduğundan emrâz-ı mi'deviyyeye nâfi' bir müshildir.

Sârt civârında Çamur Hamâmı karyesi simli kurşun ma'deni keşf olunmuş ise de henüz hafriyyât olunmamıştır.

Kurşunlu Ilıca civârında kükürt ma'deni dahi vardır.

(Salihli Kazâsının Ahvâl-i Târihiyyesi)

Kadîm Lidya hükümet meşhûresinin merkezi olan (Sâros) ve şimdiki ismiyle (Sârt) harâbeleri Sâlihli kazâsı dâhilinde ve merkez kazâya iki saat mesâfede kâindir.

(Crésus قره زوس) un zaman-ı te'sîsi mechûl ve geçirdiği edvâr-ı târihiyye müteaddittir. Kihseru Lidya'nın devre-i şân ve hükümetine hâtime çektiği zaman (Sâros) u yağmâ etmekle kalmayıp ihrâk-ı bi'l-nâr eylemiştir. (Sâros) bir müddet sonra İskender'in yed-i hükmüne geçmiş, İskender burada (Jübiter) ve (Dian) ma'bedleri nâmına iki büyük ma'bed inşâ ettirilmiştir. Hükümdâr-ı mezkûrun ahlâfı zamanında (Sâros) büyük bir zelzele ile harâb olmuş ise de derhâl tecdîd edilmiştir. Bu şehir-i meşhûr muahharen Selçukiler'e geçerek ba'dehû eyâdî-i âdile-i Osmâniyân'a intikâl etmiş ve Timurlenk'in tasallutu zamanında merkum tarafından kâmilten tahrîb edilmiştir.

Sâros civârında şâyân-ı temâşâ âsâr-ı kadîmeden olmak üzere Lidya krallarının mezarları dahi vardır bunların ehemmiyeti musanna' ve müzeyyen odalardan değil

fevka'l-âde birer cesâmeti hâiz bulunmalarındandır. Gediz kıyısında bir sıra tepe şeklinde görünmekte olan bu medfenlerden birkaçında vaktiyle hafriyyât icrâ edilmiş ve bazı mühim âsâra destres olunmuştur. (Sâros) un âsâr-ı mühimme-i mi'mâriyyesi meyânında pek mühim bir mevki' işgâl eden (Spil) ma'bedinden bugün iki sütûn kalmış ve diğer mebâniden birçoklarının her türlü nişânesi nâ-bûd olmuştur.

Merkez kazâ olan Salihli ise pek yeni bir beldedir.

SOMA KAZÂSI			
Me'mûrîn-i Kazâ		(Sınıf 3)	
Kai'makam	Abdulhalim Efendi	Mütemâyiz	4 ع 4 م
Müftü Hâcî Abdullah Efendi İzmir Pâyesi	Nâib Mustafa Hulûsi	Efendi Edirne Müderrisi	
Tahrîrât Kâtibi Mustafa Muharrem Bey	Mâl Müdürü Ahmed Ferdi //		
(Meclis İdâre-i Kazâ)			
Reis	Kai'makam Kazâ		
A'zâ-yı Tabiiyye	{ Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi	A'zâ-yı Müntahabe	{ Nuri Bey Seyfi // Sâve Efendi
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye Komisyonu)			
Reis	Kai'makam-ı Kazâ		
A'zâ Nuri Efendi	A'zâ Hâcî Kasım Efendi		
// Hâcî Hasan //	// Na'lbend Yahya Ağâ		
// Mülâzım //	// Hâcî İbrâhim //		
(Maârif Komisyonu)			
Reis Nuri Bey	A'zâ Hakkı Efendi		
A'zâ Osmân Efendi	// Hâcî Kasım //		
// Hâfız Ali Efendi	Kâtip Sâmi //		
(Nâfia Komisyonu)			
Reis Kai'makam Kazâ	A'zâ Zirâat Bânk Muhâsebe Kâtibi Tal'at Efendi		
A'zâ Belediyeye Reisi Hâcî Ali Ağâ	// Zâbıta Me'mûru Hüseyin //		

(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Hâfız Ahmed Efendi A'zâ Tahsîl Me'mûru Hasan // // Meclis-i İdâre A'zâsından Seyfî Bey	A'zâ Meclis-i Belediye A'zâsından Mehmed Efendi Süvârî Tahsîldârı Aded 4 Piyâde // // 3
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini İbrâhim Hakkı Efendi Refîkî Muhyiddin Efendi Sandık Emîni Hâfız Mehmed Sâdık Efendi	
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi A'zâ Hâcî Hakkı Efendi A'zâ İsterâti Efendi	
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip ve Mukavelât Muharriri Osmân } Nuri Efendi }	Müstantik Muâvini Mehmed Efendi Kâtib-i Sâni Ahmed //
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi A'zâ Hâcî Hakkı Efendi	A'zâ İsterâti Efendi Kâtib Osmân Nuri //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Hâcî Ali Ağâ A'zâ Hâcî Halil Efendi // Hâcî Hâfız // // // Mehmed // // Grâmatigos //	A'zâ İbsâti Yâni Efendi Tabîb İsâk Seydi // Kâtib ve Sandık Emîni Halil } İbrâhim Efendi } Vâridâtı 53500 Guruş

(Zirâat Bânkası)	
Reis Mehmed Efendi	
A'zâ Hacı Ağâ	Muhâsebe Kâtibi İbrâhim Tal'at Efendi
// Yâni Efendi	Refîki Nâşir //
// Grâmatigos //	Mikdâr-ı Sermâye 1642870 Guruş
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Ahmed Sırrî Efendi	
Tapu Kâtibi İbrâhim Sırrî Efendi	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Hayrullah Efendi
Nüfus Kâtibi Hakkı //	// // A'şâr Kâtibi Şefik //
Telgrâf ve Posta Müdürü Nuri //	Jandarma Me'mûru Hakkı //
// Muhâbere Me'mûru Mustafa //	Orman Ondalık Me'mûru Mahmûd //
Evkâf Vekili Hacı Mustafa //	Piyâde Kolcusu Ali Rızâ //
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Zâbıta Me'mûru Çavûş Hüseyin Efendi	A'zâ Hacı İbrâhim Ağâ
Süvâri Jandarma Nefer 4	// Akidro Yâni Efendi
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Dâniş Efendi	Muallim-i Sânî Hâfız Ali Efendi
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Mustafa Münib Efendi	Muallim-i Sâlis Hâfız Ali Efendi
// Sânî //	Aded-i Şâkirdân 110

(İnâs Mektebi)			
Muallime Sâime Hânım		Bevvâbe Emine Hânım Aded-i Şâkirdân	
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev’-i Mekâtip	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	Rüşdî	1	72
// //	İbtidâî-i Zükûr	1	80
// //	// İnâs	2	110
(Me’mûrîn-i Askeriyye)			
(Redif Yirmi İkinci Âlâyın Yedinci Soma Tâburu)			
Kai’makam Osmân Nuri Bey		Yunan Madalyası	4 م
Binbaşî Tahsîn	Efendi		
Kolağâsı Mahmûd Hamdi	//	Gümüş İmtiyâz ve Yunan Madalyaları	4 م
Tâbur Kâtibi Hâfız Mehmed Mes’ûd	Efendi	Yunan Madalyası	
Birinci Bölük Yüzbaşısı Cemâl	//	//	//
// //	Mülâzım-ı Evvelî Hasan	// Plevne	// //
İkinci	// Yüzbaşısı Hâfız Mehmed	//	// //
// //	Mülâzım-ı Evvelî Ahmed	//	// //
// //	// Sânisi Hüseyin	//	// //
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Tevfik	//	//	// 5 م
// //	Mülâzım-ı Evvelî Mustafa	//	// //
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Hamdi	//	//	//
// //	Mülâzım-ı Evvelî (Münhal)		
// //	Mülâzım-ı Sânisi Sâdık Ağâ		
Tüfenkci Hüsnî Efendi			
Debbüy Me’mûru Mülâzım-ı Sânisi Abdurrahman Efendi			

(Soma Kazâsının Nüfusu)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	1374	1406	2780
Rûm	133*	940	1973
Yekûn	2407	2346	4753

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	10132	10168	20300
Rûm	1033	940	1973
Yekûn	11165	11108	22273

(Senesi Zarfında Nüfus Vukûâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk
169	251	231	62

(Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Hotel	Un Değirmeni	Fabrika	Ta'sîrhâne
1327	362	8	3	2	60	2	8

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konâğı		Telgrâfhâne		Redif Debbüyü		Cebhâne		Koğuş			
1		1		1		1		1			
Hastahâne		Câmi’-i Şerif		Mescid		Kütüphâne		Kelîsâ		Belediyye Dâiresi	
1		7		1		1		1		1	
Rüşdiyye		Medrese		İbtidâî-i Zükûr		Înâs		Gayr-i Müslime Mekâtibi			
1		5		1		1		2			

* Rûm zükûr nüfusu 1033 olmalıdır.

Kazânın vâridât-ı seneviyesi 1663532 guruş râddesindedir.

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Soma kazâsı şimâlen: Hüdâvendigâr şarkan: Kırkağaç kazâsı ve Sındırgı ve Bigâdiç ve cenûben: Mağnisâ ve garben: Bergama kazâlarıyla mahdûd ve (67) mahalle ve karyeyi müstemildir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Soma kasabası olup Mağnisâ’nın şark-ı şimâlinde ve merkez livâyâ on beş saat mesâfede ve (29) derece (5) dakika arz-ı şimâli ve 35 derece (14) dakika tûl-ı şarkîde vâki’ ve sath-ı bahirden (178) metre mürtefidir.

(Merkez Kazâyâ Merbut Kurânın Esâmîsi)

İğneci Çevircek, Evkâfışıklar, Ökceli, Arpaeski İskânı, İğnecioğlu Çiftliği, Avdân, Akçahavlî, Avlarca, Eğnâz, Ilıca, Boncuklu, Bozarmut, Böbekler, Bayat, Beyce, Piyâle Çerkes, Piyâle, Pirahmed, Tırhâla, Çenge, Çerkes Hamîdiye, Çavdar, Çatalçamer, Hâciyusuflar, Hâtundeğış, Devlethân, Duâlar, Deliimâmlar, Dere, Sevişler, Söğüdcük, Şeyhsagir, Şeyhkebir, Subeşirtaş, Tepe, Tuğlatabanlar, Âdil, Koyundere, Karacahisâr, Kızılorân, Karacakaş, Kozluorân, Kozanlı, Kaplan, Kızılhisâr, Kalem, Karaâşık, Günây, Göktaş, Küçükyaya, Kiraz Musa Hoca, Menteşâ, Naldöken, Vakıflı, Heciz, Bağcılı Yaylaburcu, Yağmurlu, Yörükali, Rûmlu, Aruslar.

(Soma Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Soma kasabası kadîm (ژه رما – Germas) beldesinin harâbeleri üzerine binâ edilmiştir. Bu şehr-i kadîmin hendekleri Soma'nın vâdî cihetlerinde el'ân görülür. Kazânın diğer taraflarında da bazı âsâr-ı atıkaya tesâdüf edilmekte ise de şâyân-ı ehemmiyyet değildir. Ez-cümle Soma'nın yakınında bir tepe üzerinde Bizâns devrinden kalma bir istihkâm harâbeleri mevcuttur.

Kazâ-i mezkûr dâhilinde (Soma – Kırkağaç – Soma – Bergama – Soma – İstâsyon) şoseleri mevcûd olup bunlardan (Soma – Kırkağaç) tarîkinin kazâ-i mezkûr hudûduna kadar Soma'ya âid kısmı takrîben altı kilometre ve (Soma – Bergama) kazâsı hududuna kadar kazâya âid olan kısmı 12 kilometre ve (Soma – İstâsyon) târikide 1,75 kilo imtidâdında olup İstâsyon ve Bergama hudûdu beyindeki yollar ma'mûr ve muntazamdır.

(Soma – Kırkağaç) istâsyonları âid olduğu kazâ merkezlerine üç ve iki çâryek saat mesâfede olmasından şimendüferle icrâ-yı seyâhat edecek bir yolcu her iki tarafın istâsyonları beyinde beş çâryek saat bir mesâfe kat'ına mecbûr olup hâlbuki Soma'dan Kırkağaç'a araba ve hayvân ile yine birçok saatte muvâsalat olunmakta ve bi't-tabi' yolcu ve eşyâ nakliyyâtının şose vâsıtasıyla icrâsı eshel görülmekte olduğundan başka her iki mahal-i ahâlîsi mahsûlât-ı zirâiyye ve eşyâ-yı ticâriyye ve sînâiyyelerini diğer tarafın pazar fûrûhtuna vaz' etmek husûsundaki ihtiyâcları sebebiyle tarafeyn yanındaki münâkalât ve müvâredâtın kesret ve ehemmiyyeti pek ziyâdedir.

Soma kasabası (Mağnisâ – Soma) şimendüfer hattının mûntehâ-yı tevakkufu bulunmasından nâşî Soma Hüdâvendigâr vilâyeti dâhilinde kâin Karesi sancâğının münâkalât-ı ticâriyye ve münâsebât-ı himem-i civâriyyesi sinin-i ahîrede pek ziyâde tevessü' etmiş ve bu iki mahal beyinde kadîmen mevcûd olan tarîkin birçok mânia ve ârızalar mevcûd bulunmuş olmasından (Soma – Balıkesir) şosesinin ticâret ve nâfia nezâret-i celîlesinden verilen emir üzerine livâ mühendisi ma'rifetiyle mukaddemâ icrâ kılınan

keşfi muhabbetce hemân mevki’-i münâkasaya vaz’ıyla inşââtına mübâşeret edilmesi için nezâret-i müşârûnileyhâdan emr ve havâlisi şeref-vürûd etmiş ve hatta tarîk-i mezkûrun Balıkesir sancâğına âid kısmının inşâsına mahallice bir iki sene evvel başlanılıp 20 kilometre kadar olan mahalli inşâ ve ikmâl kılınmıştır.

(Soma – İstâsyon) tarîkin Bakırçay’ı üzerinde çend sene-i evvel 3000 lirayı mütecâviz bir meblağ-ı mühim sarfıyla fenin-ı terakkiyyât-ı hâzırasına muvâfık olarak cihet-i nâfiadan 60 metre tûl ve dört metre arzında gayet metîn kârgîr, ayak üzerine müesses olarak inşâ edilen demir köprüden başka biri değirmen harkı üzerinde iki metre arzında diğeri küçük bir dere üzerinde bir metre tûlunda ve dört metre arzında , iki aded demir ve (Soma – Bergama) tarîkinin Soma kazâsına âid kısmında üçü büyükce , beşi küçük sekiz aded kârgîr köprü mevcûd ve’l-yevm ma’mûrdur.

Merkez kasabaya karîb Turgudalp karyesinde şuruba sâlih soğucak bir ılıca olduğu gibi Menteşâ karyesinde kâin sıcak su ılıcası da meşhûrdur.

Soma kasabasında rüşdî ve ibtidâî-i zükûra mahsûs iki ve ibtidâî derecede inâsa mahsûs bir ki cem’an üç mektep ile Rûm cemâatinin zükûr ve inâsa mahsûs kezâlik ibtidâî derecede iki mektebi mevcûd olup mekâtib-i mezkûrede usûl-ı cedideye tatbîkan icrâ-yı tedrîsât edilmektedir. Mekâtib-i ibtidâiyyenin muallimîn ve müstahdimîni maâşâtıyla masârif-i sâiresi karşılığı olan maârif-i mahalliyye vâridâtı senevi on yedi bin kûsûr guraşa bâliğ olmakta ve bu da maâşât ve masârifât-ı mezkûreye tekâbül etmektedir.

Mülhakât kazâyı teşkîl eden 67 kurâdan elli yedi kadarında mevcûd bulunan mekâtib-i sıbyâniyyede usûl-ı atîka vechle icrâ-yı tedrîsât edilmektedir.

Dâhil-i kazâda buğday, arpa, bakla, nohud, mısır darısı, pamuk, yulâf tütün, afyon, sisâm, çavdar, burçâk, zer’ olup incir, çekirdeksiz

{647}

ve rezâki üzümleri, palamut, nar, armud, elma; ceviz ayva, şeftâli, zeytin hâsıl olur.

İşbu mahsûlâtın en ziyâde ihracât arpa, buğday, pamuk, palamut ve zeytin yağı, olup İzmir'e sevk olunur.

Pamuktan ma'mûl bez dahi nesc olarak külliyyet üzere Balıkesir'e ve mahal-ı sâireye ihrâc ve çul seccâde dahi nesc edilir.

Kazâ dâhilinde bulunan ormanlardan külliyyet üzere kerâste i'mâl ve kömür ihrâk ve ihrâc olunur.

Kazânın meşhûr pazar ve panâyırı olmayıp yalnız haftada bir def'a pazar kurulur.

Vesâit-i nakliyyesi şimendüferle at ve arabadan ibâret olup İzmir'den Soma'ya şimendüferle ve Balıkesir ile Bergama'ya araba ile âmed ü şüd edilir.

Evezân ve ekyâlî tarz-ı atîk üzere olup meskûkât-ı mütedâvilesi mecîdiyye on dokuz buçuk lira-yı osmânî yüz dört guruştan ibârettir.

KIRKAĞAC KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Re'fet Bey	Sâlise
Nâib İbrâhim Efendi	
Müftü Süleymân //	Bursa Rüûsu
Mâl Müdürü Mustafa //	Râbia
Tahrîrât Kâtibi Cemâl //	Yunan Madalyası
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye {	A'zâ-yı Müntahabe {
Nâib ve Müftü Efendiler	Abdi Bey
Mâl Müdürü Efendi	Hâcî Hüseyin Ağâ
Tahrîrât Kâtibi //	Ohânnes Efendi
(Tedârik-i Vesât-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Yüzbaşı Tevfik Efendi	A'zâ Hâcî Ârif Ağâ
// Belediye Reisi Ârif //	// Baytar Mehmed Ağâ
// Hâcî Tâhir //	Kâtip Ser-çâvuş Hasan Efendi
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi	
A'zâ Hıfzî Bey	A'zâ Toma Efendi
// Abdi Bey	Kâtip Nazmî Bey

(Evkâf Komisyonu)	
Reis İsmâil Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi // Hâcî Ahmed Efendi	A'zâ Rızâ Efendi Kâtip Mustafa //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Cemâl Efendi	
A'zâ Ya'kûb Efendi // Ârif // // İsmâil //	A'zâ Mehmed Ağâ // Eşref Efendi // Ya'kûb Bey
Kâtip ve Sandık Emîni Cemâl Efendi	
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	A'zâ Vângelâki Efendi
(Mahkeme-i Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Rif'at Efendi Kâtib-i Sâni Ömer Fevzi Efendi	Müstantik Muâvini Mehmed Efendi Mübâşir Kasım ve Mustafa Efendiler
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Mustafa Efendi Muâvini Nuri //	Sandık Emîni Râgıb Efendi Mâl Müdürü Refikî İbrâhim //
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi A'zâ Rızâ //	A'zâ Lîgor Efendi Kâtip Rif'at //

(Mahkeme-i Şer'îyye)	
Eytâm Müdürü Hakkı Efendi	Kâtip İsmâil Hakkı Efendi
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Ârif Efendi A'zâ Hâcî Hâfız Tâhir Efendi // Remzi Bey // Osmân Ağâ // Toma Efendi // Kigork //	Kâtip Ârif Efendi Sandık Emîni Ahmed Efendi Tabîb Aşıl // Aşî Me'mûru Nuri // Belediyye Komiser İsmâil ve Emin Efendiler Kabile Âyşe Hânım Diplomalı Vâridât-ı Seneviyye 64000
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hâcî Hâfız Tâhir Efendi A'zâ Râmiz Bey // Ârif Efendi	A'zâ Kigork Efendi Muhâsebe Kâtibi Mehmed Reşâd Efendi Refiki Mehmed Fuad // Mikdâr-ı Sermaye 1461393 Guruştur Guruş
(Deşt-bân İdâresi)	
Reis Hâcî Ârif Ağâ A'zâ Tâhir Efendi // Hâcî Emin Ağâ // Ya'kûb Bey // Râmiz Bey	A'zâ Hâcî Mahmûd Ağâ // Mustafa Ağâ // İsmâil Efendi Kâtip Ali // Tahsîldâr Ahmed //
(Tahsîlât İdâresi)	
Tahsîl Me'mûru Hıfzî Bey	Ser-tahsîldâr Ahîlef Efendi

(Me'mûrîn-i Sâire)		
Nüfus Me'mûru Ahmed Efendi	Orman Ondalık Me'mûru Ali Rızâ Efendi	
Kapı Kâtibi İbrâhim //	Reji //	Mihrân //
Evkâf Vekili Mehmed Ali //	Düyûn-ı Umûmiyye //	Hamdi //
Zâbıta Me'mûru Hasan Ağâ	// //	Kâtibi Hâlid Bey //
Polis Komiseri Halim Efendi	// //	A'sâr Kâtibi Hüseyin Efendi
Posta Müdürü Râsim //		
(Mekteb-i Rüşdî)		
Muallim-i Evvel Ya'kûb Efendi	Bevvâb Hâfız Mehmed Efendi	
// Sânî Tâhir //	Aded-i Şâkirdân 68	
(Mekteb-i İbtidâî)		
Muallim-i Evvel Şevki Efendi	Muallim-i Sâlis Hâmid Efendi	
// Sânî Mustafa //	Aded-i Şâkirdân Aded 350	
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)		
Nev'-i Mekâtip	Derecâtı	Aded-i Şâkirdân
Rûm	İbtidâî	95
Ermeni	//	51
Gültepe Nâhiyesi		
Müdür İsmâil Zühdî Efendi		
Tahrîrât Kâtibi Ahmed Hulûsi Efendi	Vergi Kâtibi Nazmi Efendi	

(Nâhiye Meclisi)			
Reis Müdür-i Nâhiye			
A'zâ İbrâhim Efendi		A'zâ Ali Ağâ	
// Tahrîrât Kâtibi Efendi		// Lionidi Efendi	
(Maârif Komisyonu)			
Reis Râmiz Efendi		A'zâ İsmâil Ağâ	
A'zâ Hâfız İbrâhim Efendi		// Mehmed Ağâ	
(Belediyye Dâiresi)			
Reis Muharrem Bey		A'zâ Lionidi Efendi	
A'zâ Süleymân Efendi		Kâtip ve Komiser Vângel //	
// Ramazân Ağâ		Sandık Emîni Sofuklu //	
Vâridât-ı Belediye 7141 Guruş			
(Zirâat Bânkası)			
Reis Ali Bey			
A'zâ İshak Bey		A'zâ Mihâlâki Efendi	
// Hâcı İbrâhim Ağâ		// Dimitrâki //	
// Mehmed Ağâ		// Vângel //	
(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)			
Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	9083	10978	20061
Rûm	1709	1691	3400
Ermeni	468	436	904
Musevi	15	9	24
Tebaa-i Ecnebiyye	32	29	61
Yekûn	11307	13143	14450

(323 Senesi Zarfındaki Nüfus Vukûâtı)

Tevellüdât	Müceddeden Kayd	Münâkahât	Talâk	Tebdil-i Mekân	Vefeyât
238	16	216	45	3	294

(Kırkagac Kazâsının Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Fırın	Hân	Hamâm	Değirmeni	Fabrika	Yağhâne
2486	545	28	9	3	1	2	11

(Gelenbe Nâhiyesinin Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Fırın	Hân	Değirmen	Yağhâne
513	87	4	2	13	4

(Kazânın 322 Senesi Mikdâr-ı İhrâcâtı)

Kıyye	Cins-i Eşyâ
365000	Dakik
190000	Buğday
696600	Arpa
978000	Bakla
323000	Hubûbât-ı Muhtelif
845000	Pamuk
8300	Palamut
230000	Kuru Çekirdeksiz Üzüm
6000	Kök Boya
715000	Muhtelif İstihlâkiye
1944	Re's Hayvânât-ı Bakariyye
452	// Ağnâm

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Kırkağac kazâsı şimâlen: Soma kazâsı ve Balıkesir sancâğı; şarkan: Sındırgı ve Akhisâr kazâları; cenûben: Akhisâr kazâsı ve Palamut nâhiyesiyle mahdûd ve Gültepe nâmıyla bir nâhiyeyi (37) mahalle ve karyeyi muhtevîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ olan Kırkağac kasabası mülhak bulunduğu Mağnisâ'nın şimâl cihetinde ve merkez livâya şimendüferle üç saat bir çaryek ve berren on iki saatlik ba'de mesâfede ve 29 derece arz-ı şimâli ve 25 derece 12 dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve sath-ı bahirden 190 metre mürtefidir.

(Merkez Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

İlyâslar, Evciler, Kayadibi, Bakırcedid, Bakıratîk, Rûmköyü, Erkeçli, Deliimâmlar, Küçükbaba, Yağmurlu.

(Gültepe Nâhiyesinin Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Gültepe nâhiyesi Kırkağac hudûd-ı şimâlisinde vâki' ve (20) karyeyi hâvî olup Soma tâbûrunun dördüncü bölümü merkezidir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (3234) ü zükûr ve (3278) i inâs olarak (6512) nüfusu ve (1702) emâkini muhtevîdir.

Merkez Nâhiye — Kırkağac kazâsının cihet-i şimâlisinde ve (39) derece (8) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (32) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve (778) i zükûr ve (826) sı inâs olarak (1604) nüfusu ve (626) emâkini câmi' Gelenbe kasabasıdır.

(Gelenbe Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Alacalar, Yodla, Timurtaş, Çaltıcak, Hamîdli, Hâcet, Halkahavlî, Duâlar, Siledik, Söğüdalanı, Sakârlı, Alifaki, Fırdânlar, Foca nâm-ı diğer Keçiler İskânı, Kınık, Kuyucak, Gebeler, Güvendik, Gökçukur, Yortân, Orta, Hark, Çerkes, Rûm.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Merkez kazâ yeni bir şehir ise de kazâda târihce mühim mevâki'-i nâdir değildir. Ezcümle (Nacaraza ناقرازا) belde-i kadîmesi Kırkağac'ın yakınlarında kâin (Bakır) mevkiîdir.

Dâhil-i kazâda külliyyetli zeytin ağacı gars edilmiş ve şimdiki hâlde hâsılât-ı dâhiliyye ihtiyâcâta kâfi geldiği gibi bir kısmı da mütecâvir kazâlara ihrâc edilmekte bulunmuştur.

Kırkağac'ın arâzisi zirâata kabiliyyetli ve bağ yetiştirmeğe elverişli ise de nüfus-ı mahalliyyeye nisbetle gayet dardır. Başlıca zirâat ve ticâri hinta, şaîr, pamuk, sisâm ve emsâli şeyler ile palamut ve zeytinden ibârettir.

Evvân ve ekyâl; hinta, şaîr ve emsâli mahsûlâtta bir kile sekiz ayâr, İstânbül kilesi iki ayâr i'tibâr olunur. Mânifotura ve emsâlinde arşın ve mevzunâtta evvân-ı atîka kullanılır mecîdiyye 33 Osmânî lirası 178 guruşa tedâvül eder.

Merkez kazâyâ üç saat mesâfede Gelenbe ismiyle bir nâhiye mevcûd ve Gelenbevî merhûmun maskat-ı re'si olmağla meşhûrdur. Nâhiyede her cum'a günü bir pazar

kurulur. Nâhiyenin şimâlinde ve Gelenbe'ye bir çâryek mesâfede <<Sarılık>> nâmıyla gayet lezîz bir su mevcûttur. Beyne'l-ahâlî bu suyun pek çok hastalıkları def'a* ve bi'l-hâssa emrâz-ı mi'deviyyeyi izâleye nef'i olduğu mervî ve meşhûrdur. Mayıs ibtidâisinden eylülün on beşine kadar fevc fevc halk etrâfdan ve hatta mahâl-i ba'ideden buraya gelirler. Ağustosun on altıncı günü suyun beşinde bir panâyır küşâd olunur.

* Def'i olmalıdır. Matbaa, yazım hatası vardır.

TURGUDLU – NÂM-I DİĞER – KASABA KAZÂSI		
(Me'mûrîn-i Kazâ)		(Sınıf 2)
Kai'makam Ahmed Lütî Bey	Mütemâyiz	4 ۶
Nâib İsmâil Hakkı Efendi	İzmir Pâye-i Mücerredi	
Mâl Müdürü Kâzım //	Sâlise Gümüş İftihâr	
Müftü Hâcî Mehmed Efendi		
Tahrîrât Kâtibi Ârif Efendi		
(Meclis İdâre-i Kazâ)		
Reis Kai'makam-ı Kazâ		
A'zâ-yı Tabiiyye	{ Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe { Bekir Efendi 4 ۶ Gümüş İftihâr Hâcî Halil // Kapıcıbaşı 4 ۶ Perikli //
(Maârif Komisyonu)		
Reis-i Evvel Kai'makam-ı Kazâ		
Reis-i Sâni Ahmed Efendi	Edirne Rüûsu	A'zâ Hâlid Efendi
A'zâ İzzet //		// Mustafa Muharrem Efendi
// İbrâhim //		Kâtip ve Sandık Emîni Mustafa Muharrem Efendi
Kurâ Mektebi Müfettişi Süleymân Efendi		
(Nâfia Komisyonu)		
Reis Kai'makam-ı Kazâ		
A'zâ Ali Rüşdî Efendi		A'zâ Neş'et Efendi Sâlise 4 ۶ Gümüş İftihâr
// Sâlih Şevki //		// Mustafa
Kâtip İbrâhim Efendi		

(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Neş'et Efendi // Hacı İbrâhim //	A'zâ Râgıb // // Süvâri Mülâzım-ı Sânisî İsmâil Efendi
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi A'zâ Tahsîl Me'mûru Süleymân Efendi	A'zâ Bekir Efendi A'zâ Hüseyin //
(Mâl Kalemî)	
Mâl Müdürü Muâvini Sâlih Efendi	
Refîki Mehmed Nuri Efendi	Sandık Emini Fehmi Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Hacı Necîb Efendi	A'zâ Yenâko Efendi
(Bidâyet Kalemî)	
Başkâtip Şâkir Efendi Müstantik Muâvini Artin Efendi	Kâtib-i Sâni Hacı Ahmed Efendi Mukavelât Muharriri Mustafa //
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi A'zâ Mehmed //	A'zâ Yâni Efendi Kâtip Şâkir //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Neş'et Efendi	
A'zâ Hüseyin Efendi // İbrâhim //	// Hacı Mehmed // Tabîb Ziyâ Bey

Kâtip ve Sandık Emîni İbrâhim Efendi Vâridât-ı Belediye (630000) Gurus	
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hacı Mehmed Efendi	
A'zâ Hüseyin Efendi // Mehmed // // Yâni //	Muhâsebe Kâtibi Muharrem Hilmi Efendi Refîki Celâleddin // Mikdâr-ı Sermâye (2900822) Gurus
(Kasaba Deşt-bân İdâresi)	
Reis Bekir Efendi Gümüş İftihâr 4 ₺	
A'zâ Süleymân Efendi // Hüseyin // // Mustafa // // İlyâ //	Kâtip ve Sandık Emîni Mustafa Efendi Tahsildâr İsmâil // Muâvini Kâmil // Deşt-bân 60
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Tahrîrât Kâtibi Muâvini Süleymân Sâmî Efendi Nüfus Me'mûru Ali Rüşdî // Tapu Kâtibi Süleymân Necâtî // Telgrâf ve Posta Müdürü Mehmed // Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru İsmâil Hakkı // A'sâr Me'mûru İhsân // Zâbıta Me'mûru Mülâzım Mustafa //	Nüfus Kâtibi Niyâzi Efendi Evkâf Vekili Ahmed // Reji Me'mûru Mes'ûd // Orman Piyâdesi Mehmet Efendi A'sâr Başkâtibi Hidâyet // Polis Komiseri Hüseyin Sâbit // Orman Ondalık Me'mûru Osmân //
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel İzzet Efendi Edirne Rûusu Muallim-i Sâni İsmâil Bevvâb Hacı Ali Ağâ Aded-i Şâkirdân 62	

(Hamîdiye Mekteb-i İbtidâisi)			
Muallim-i Evvel Ahmed Cevdet Efendi		Muallim-i Râbi' Abdülkâdir Efendi	
//	Sânî Ahmed Refik	//	Bevvâb Hacı Hüseyin Ağâ
//	Sâlis İbrâhim	//	Aded-i Şâkirdân 160
(Râşid Efendi Mekteb-i İbtidâisi)			
Muallim-i Evvel Ali Rızâ Efendi		Muallim-i Râbi' Hâfız Hüsni Efendi	
//	Sânî Halil	//	Bevvâb Ali Bey
//	Sâlis Hâfız Mehmed	//	Aded-i Şâkirdân 127
(İnâs Mekteb-i İbtidâisi)			
Muallime Server Hânım		Bevvâbe Âyşe Hânım	
Aded-i Şâkirdân 80			
(İlca Nâhiyesi Merkezi Olan Ahmedli İnâs Mektebi)			
Muallime Şâkire Hânım		Aded-i Tâlibât 15	
(Kurâ Mekteb-i İbtidâiyyesi)			
39 Aded Talibe-i Mevcûde 580			
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtip	Derecâtı	Aded-i Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	İbtidâî	4	130
// İnâs //	//	3	85
Musevi //	//	4	80
Ermeni //	//	1	28
// İnâs //	//	1	12

(Me'mûriyyette Bulunmayıp Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât)			
Hâcî Halil Efendî	Rikâb-ı Hümâyûn Kapıcı Başlığı	4	م
Sürûrî	// İzmir Pâye-i Mücerredi	4	ع
Timurci Hâfız Hasan Efendi	Sâlise		
(Me'mûrîn-i Askeriyye)			
(Redif Kırk Altıncı Âlâyın Birinci Turgudlu Tâburu)			
Kai'makam Ahmed Bey			
Binbaşî Mahmûd Efendi			
Kolağâsı Mehmed Rüşdî Bey			
Tâbur Kâtibi Sadullah Efendi			
Birinci Bölük Yüzbaşısı Mustafa Şefik Efendi			
//	// Mülâzım-ı Evvel Kâzım	//	
//	// Sânisi Kadri	//	Yunan Madalyası
İkinci	// Yüzbaşısı Ali Rızâ	//	//
//	// Mülâzım-ı Evvelî <<Münhal>>		
//	// Sânisi Hâlid Efendi		Yunan Madalyası
Üçüncü	// Yüzbaşısı Fâik	//	//
//	// Mülâzım-ı Evvelî (Münhal)		
//	// Sânisi Şevket Efendi		Yunan Madalyası
Dördüncü	// Yüzbaşısı Ali Rızâ	//	//
//	// Mülâzım-ı Evvelî Mustafa	//	//
//	// Sânisi Mehmed	//	//
Tüfenkci Agâh Usta		//	//
Debbüy Me'mûru		<< Münhal >>	

(Kırk Altıncı Âlâyın Birinci Cedîd Tâburu)						
Binbaşı Mehmed Ali Bey			Liyâkat, Hicâz ve Yemen Madalyaları 4 م			
Birinci Bölük Kumandanı Yüzbaşı Nureddin Efendi			Liyâkat ve Yunan //			
İkinci	//	//	Mülâzım-ı Evvel Mehmed Ağâ			
Üçüncü	//	//	//	Sânî Ahmed Efendi		
Dördüncü	//	//	//	//	Tevfik	// Liyâkat Madalyası
(Âlây-ı Mezkûrun İkinci Cedîd Tâburu)						
Tâbur Kumandanı			<<Münhal>>			
Birinci Bölük Kumandanı Yüzbaşı Hâşim Efendi						
İkinci	//	//	Mülâzım-ı Evvel Hasan Efendi			
Üçüncü	//	//	//	//	Süleymân //	
Dördüncü	//	//	//	Sânî Kâmil	//	Liyâkat Madalyası 5 م
Süvâri Bölüğü Kumandanı Yüzbaşı Edhem Efendi						
Mülâzım-ı Sânî İsmâil			//			
(İlca Nâhiyesi)						
Müdür Mustafa Efendi			Gümüş İftihâr ve Tahlisiyye Madalyaları			
Nâib Kasım Efendi			Tahrîrât Kâtibi Mehmed Efendi			
(Dağmarmara Nâhiyesi)						
Müdür			Muharrem Cezmi Efendi			
Nâib Mehmed Efendi			Tahrîrât Kâtibi Saîd Efendi			
(Turgudlu Kasabasının Nüfusu)						
Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn			
İslâm	5430	5480	10910			
Rûm	1270	1163	2533			
Ermeni	245	201	446			
Musevi	525	533	1058			
Tebaa-i Ecnebiyye		12	12			
Yekûn	7470	7489	14959			

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	12635	13449	26084
Rûm	1538	1621	3159
Ermeni	201	196	400
Musevi	439	437	876
Yekûn	14813	15706	30519

(319 Senesi Zarfında Nüfus Vukûâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk
215	426	261	39

Kazânın Bir Senelik Vâridât-ı Umûmiyyesi: (3575000) guruh râddesindedir.

(Kasabanın Emâkini)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Fabrika
5645	1083	17	5	27	4

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı	Telgrâfhâne	Dâire-i Askeriyye	Redif Debbüyü	Cebhâne
1	1	2	1	1
Câmi'-i Şerif	Mescid	Tekye	Kütüphâne	Rüşdiyye Mektebi
12	39	4	1	1
İbtidâiyye-i Zükûr Mektebi		İbtidâiyye-i İnâs Mektebi		Medrese
2		1		7
Milel-i Gayr-i Müslime		Kelîsâ	Havrâ	Gurabâ Hastahânesi
2		3	2	2

**(Kasaba kazâsında muhâcirîn-i İslâmiyye için teşkîl olunan kurânın adediyle)
(İskânı icrâ olunan muhâcirinin mikdârını mübeyyin cedveldir.)**

Yekûn	Zükûr	Înâs	Hâne	
1366	723	643	381	Kasaba Hamîdiye Mahallesi
133	71	62	34	// Boşnak Tepeköy Karyesi
137	72	65	41	Ilıca Nâhiyesine Tâbi' Burhâniye //
57	29	28	17	// // // Orhaniye //
77	19	28	24	// // // Bâyezid //
1770*	914	826	497	Yekûn

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Kasaba kazâsı şimâlen: Mağnisâ ve Akhisâr kazâları şarkan: Sâlihli kazâsı cenûben: Ödemiş ve Bâındır ve garben Nif kazâsıyla mahdûd ve Ilıca, Dağmarmara nâmlarıyla iki nâhiyeyi ve (48) mahalle ve karyeyi müştemildir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Turgudlu kasabası olup Mağnisâ'nın şark cihetinde ve merkez livâya şimendüferle bir ve berren altı saat mesâfede (38) derece (38) dakika arz-ı şimâli ve (35) dakika (25) tûl-ı şarkîde vâki' ve sath-ı bahirden (50) metre mürtefidir.

(Merkez Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Avşar, Ermenâs, Bozkır, Çepni, Dalbâğçe; Derbend, Arablı Sarıbey, Arablı Tepeköy, Kayrak, Gökgedik.

(Ilıca Nâhiyesinin Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Ilıca nâhiyesi Dağmarmaris nâhiyesinin şimâl-i garbîsinde vâki' ve (20) karyeyi hâvîdir.

* Bâyezid karyesi inâs ve zükûr toplamı yanlış toplandığı için inâs ve zükûr toplamı yanlış verilmiştir. İnâs ve zükûr yekûnu 1740 olmalıdır.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûrede (2959) u zükûr ve (2892) si inâs olarak (0451)* nüfus ve (1102) emâkin vardır.

Merkez nâhiye (215) i zükûr ve (184) ü inâs olmak üzere (399) nüfusu ve (122) emâkini câmi' (Ahmedli) karyesidir.

(Ilıca Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Akköy, Akçapınâr, Ahmedli, Urgânlı, Alâhazar, Tâtâroacağı Canbazlı, Kargın, Karaköy, Kurudere, Gökkaya, Musâcalı.

(Dağmarmara Nâhiyesinin Mevki'-i Coğrâfi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Nâhiye-i mezkûre kazânın cenûb-ı şarkîsinden müteşekkil olup şimâlen: Kasaba şarkan: Sâlihli cenûben: Ödemiş ve garben: Ilıca ve Nif nâhiyeleri mahdûd ve (15) karyeyi müştemildir.

Nüfus ve Emâkin — Bu nâhiye (1487) si zükûr ve (1453) ü inâs olarak (2940) nüfusu ve (538) emâkini hâvîdir.

Merkez nâhiye (38) derece (26) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (35) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve (59) u zükûr ve (167) si inâs olarak (328) nüfusu ve ((275) emâkini câmi' (Karaköy) karyesidir.

(Dağmarmara Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Ayvacık, Bozkır, Bağcecik, Hâcısâlar, Sivrice, Karaköy, Kuşlar, Kerpiçlik, Yunusdere.

* İnâs ve zükûr toplamı 5551 olmalıdır.

(Kasaba Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Kazâ dâhilinde tesâdüf edilen âsâr-ı atîka kesârâtına mebâni-i kadîme nişânelerine nazaran buralarının ehemmiyyet-i târihiyyece şâyân tezkâr olduğu bedîhî ise de bu havâli sekine-i kadîme ve medeniyyet-i evveliyyesinin bi'l-vüsûk-ı ta'yînine medâr olabilecek delâil-i mi'mâriyye henüz elde edilmemiş çünkü hafriyyât ve tedkîkât-ı mükemmele icrâ olunmamıştır. Nâm-ı diğeri olan <<Turgudlu>> nun delâletinden de anlaşılacağı vechle merkez kazâ olan Kasaba beldesi medeniyyet-i İslâmiyye'ye âid yeni bir şehirdir.

Nefs-i kasabada mevcûd mekteplerden ma'dâ merkez ve kurâda zükûr mahsûs (42) inâsa mahsûs yeni ibtidâî mektebi mevcûttur.

Suret-i idâreleri merkezde evkâf-ı Menderese hâsılâtı ile ve ücret-i tedrîsiyye ve üzüm kantâriyyesinden verilen iâne karşılıklarıyla ve kurâda köylülerin ücretleriyle idâre olunmaktadır.

Merkez kazâda Pazar ertesi, Ahmedli'de salı günleri pazar kurulur.

Kazânın evzânı dört yüz dirhem üzerine bir kıyye veyâ kantârla cereyân eder.

Meskûkâtı muhtelif olup ekseriyyetle mecîdiyye (33) gurus Osmânlı lirası bu hesâp üzerine tedâvül eyler. Mahsûlâtı üzüm, pamuk, sisâm, darı, hınta, şaîr ve sâire gibi şeyler olup her türlü hâsılâtı yetiştirmeye arâzinin kuvve-i inbâtiyyesi müsâid ve mevsiminde altınbaş kavunu meşhûrdur.

Kasaba kazâsı dâhilinde vâki' Ilıca nâhiyesi muzâfâtından Musâcalı civârında ve şimâl-ı şarkî cihetinde tepe üzerinde bir derenin müntehâ-yı şimâlinde neb'ân eder bir mâ' ma'deni vardır. Mezkûr ma'den suyu, menbâna on dakika mesâfesi olan bir düz mevkide kâin olup müsâfirin için yirmi kadar odası

mevcûd ve (80 ilâ 100) sântigrâd derece-i harâreti hâizdir. Vâridât-ı İslâm Gurabâ Hastahânesi'ne âid ve şimendüferle Orhanlı karyesine gidildiği hâlde araba ile yarım saat üç çâryekde Ilıca'ya muvâsalat kabildir. Terkîbatı (Kibrîtiyyet-i sûd, kârbonât de sûd) ve serbest olarak (Hâmız-ı kibrîtiyyet-i mâh) gârlarını hâvî olduğundan (Miyâh-ı ma'deniyye-i kibrîtiyye) den ma'dûd ve (Rese-i mafsaliyye* ve alâm-ı asabiyye-i mütenevviaya) düçâr olanlara nâfi'dir.

* Resye-i mafsaliye olmalıdır.

KULA KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ)	(Sınıf 3)
Kai'makam Mehmed Eşref Bey Sâlise	Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhânen Me'zûn
Nâib Hüseyin Hüsni Efendi	Müftü Mehmed Efendi
Mâl Müdürü Rif'at //	Tahrîrât Kâtibi Hâlid //
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı { Nâib Efendi	A'zâ-yı { Mehmed Efendi
Tabiiyye { Mâl Müdürü //	Müntahabe { İzzet //
{ Tahrîrât Kâtibi //	{ İlyâ //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Ali Ağâ	A'zâ İzzet Efendi
// Mülâzım-ı Hüseyin Efendi	// Ahmed //
// Hüseyin Usta	Kâtip Ser-çâvuş Yusuf //
(İskân Muhâcirîn Komisyonu)	
Reis Kai'makam Kazâ	A'zâ İzzet Efendi
A'zâ Mâl Müdürü Efendi	// Ali //
(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi	
A'zâ Tahsîl Me'mûru Hüseyin Efendi	A'zâ Anâstâş Efendi
// Mehmed Râkım //	// Ser-tahsîldâr Vâsıf //

(Maârif Komisyonu)	
Reis Hacı Saîd Efendi	A'zâ Mustafa Efendi
A'zâ Mehmed //	// İbrâhim //
// İsmâil //	Sandık Emîni Süleymân //
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Mehmed Efendi	Nâhiye Vergi Kâtibi Halil Efendi
Refîki Mehmed //	Sandık Emîni İsmâil //
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Hâlid Efendi	A'zâ Vâsil Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Mehmed Efendi	Mukavelât Muharriri Süleymân Efendi
Kâtib-i Sâni Şerif //	Müstantik Muâvini Hulûsi //
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Hacı Saîd Efendi	A'zâ Kozma Efendi
Kâtip Mehmed Efendi	
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Ali Ağâ	A'zâ İstâvri Efendi
A'zâ Ali Efendi	// Hacı Şerif //
// Hacı Saîd //	Kâtip Hüsnî //
// Hüseyin Ağâ	Sandık Emîni Hüseyin //
Vâridât-ı Belediye (42869) Gurus	

(Zirâat Bânkası)			
Reis Hâcî Saîd	Efendi	A'zâ Hüseyin Ağâ	
A'zâ Ahmed	//	// Anâstâş	Efendi
Muhâsebe Kâtibi İbrâhim	//	Muhâsebe Refiki Tevfîk	//
Mikdâr-ı Sermâye (1917536)			
(Me'mûrîn-i Sâire)			
Nüfus Me'mûru İsmâil	Efendi	Nüfus Kâtibi Mehmed	Efendi
Tapu Kâtibi İsmâil	//	Evkâf Vekili Vâsıf	//
Posta ve Telgrâf Müdürü Sâdık	//	Reji Me'mûru Ali Şerif	//
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Gâlib	//	Düyûn-ı Umûmiyye Kâtibi İsmâil	//
(Me'mûrîn-i Zâbıta)			
Zâbıta Me'mûru Yüzbaşı Ziyâeddin	Efendi	Polis Komiseri Ali Gâlib	Efendi
Süvâri Jandarma	Nefer 4	Piyâde Jandarma	Nefer 25
(Mekteb-i Rüşdî)			
Muallim-i Evvel Ahmed Nuri	Efendi	Muallim-i Sâlis Ahmed Hamdi	Efendi
Muallim-i Sâni Mustafa	//	Rik'a Muallimi İsmâil	//
Aded-i Şâkirdân 121			
(Mekâtib-i İbtidâî)			
Muallim-i Evvel Osmân Efendi			
Muallim-i Sâni Süleymân	Efendi	Muallim-i Sâni Ahmed	Efendi
Muallim-i Sâlis Süleymân	//	Muallim-i Sâlis Hüsni	//
Soğukkuyu Mektebi Muallimi Ali	//	Çırak Mektebi Muallimi Hâfız	//

(İnâs Mekteb-i İbtidâîsi)			
Muallime Hadice Hânım		Bevvâbe Fâtıma Hânım	
Aded-i Şâkirdân 70			
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev’-i Mekâtip	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Zükûr Mektebi	İbtidâî	2	180
//	Rüşdî	3	107
Rûm İnâs	İbtidâî ve Rüşdî	2	50
(Me’mûrîn-i Askeriyye)			
Redif Kırk Altıncı Âlâyın Dördüncü Kula Tâburu			
Binbaşı Ahmed Pertev Efendi		4 ع 4 م	Yunan Madalyası
Kolağâsı İbrâhim	//	5 م	// //
Tâbur Kâtibi Ali Rızâ	//	5 م	// //
Birinci Bölükte Yüzbaşı Mehmed Ali		Efendi	// //
//	//	Mülâzım-ı Evvel Halil	// //
//	//	Sânî Kâzım	// //
İkinci Bölükte Yüzbaşı Ali Rızâ		//	// //
//	//	Mülâzım-ı Evvel Seyfeddin	// //
Üçüncü Bölükte Yüzbaşı Himmet		Efendi	Yunan Madalyası
//	//	Mülâzım-ı Evvel İbrâhim	// //
//	//	//	Sânî Mustafa //
Dördüncü Bölükte Yüzbaşı (Münhal)			
//	//	Mülâzım-ı Evvel (Münhal)	
//	//	//	Sânî Reşâd Efendi
			Yunan Madalyası

Cedîd-i Tâbur Yüzbaşı Mehmed Ağâ

// // Mülâzım-ı Evvel Sâlih Efendi

// // // // Ali Rızâ //

// // // // Hakkı //

// // // // Şa'bân Ağâ

// // // // Süleymân Efendi

// // // // Ahmed Ağâ

(Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât)

Yörük Ağâsı Zâde Halil Ağâ

5 ۶

(Selendi Nâhiyesi)

Müdür Mehmed Sadullah Efendi

Nâib Abdullah Zühdi Efendi

| Tahrîrât Kâtibi Mehmed Hâlid Efendi

(Nefs-i Kasabanın Nüfusu)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	4305	4335	8640
Rûm	1310	1272	2582
Yabancı	85	77	162
Yekûn	5700	5684	11284

(Kazânın Nüfus-ı Umûmiyyesi)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn
İslâm	15905	15591	31496
Rûm	1601	1587	3388
Yekûn	17506	17178	34884*

* Rûm nüfus yekûnu 3188, İslâm ve Rûm nüfus yekûnu 34684 olmalıdır.

(319 Senesi Zarfında Nüfus Vukûâtı)

Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk
622	41	380	20

Kazânın Bir Senelik Vâridât-ı Umûmiyyesi: Beş milyon otuz yedi bin yedi yüz guruş râddesindedir.

(Kazânın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Dakik Fabrikası
529	502	8	2	8	1

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı		Redif Debbüyü		Cebhâne		Telgrâfhâne	
1		1		1		1	
Belediyye Dâiresi		Câmi’-i Şerif		Mescid	Tekye	Kelisâ	Reji Dâiresi
1		13		8	3	3	1
Rüşdiyye	Medrese	İbtidâî-i Zükûr		İbtidâî-i İnâs		Mekâtib-i Gayr-i Müslime	
1	1	1		1		1	

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Mevki'-i Coğrâfî — Kula kazâsı şimâlen: Hüdâvendigâr vilâyetinin Gedus kazâsı şarkan: Eşme kazâsı ve cenûben: Alâşehir ve garben: Sâlihli ve Gördos kazâlarıyla mahdûd (ve Selendi) (Ve Mende hora) [*] nâmıyla iki nâhiyeyi ve (111) mahalle ve karyeyi müştemildir.

[*] Mende hora nâhiyesinde müdür bulunmayıp cihet-i mülkiyyeye âid husûsât merkez kazâca ve umûr zâbıtâsı nâhiyenin zâbıta me'mûru ma'rifetiyle idâre olunmaktadır.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Kula kazâsı olup Alâşehir kazâsının cihetinde merkez livâyâ berren (24) saat mesâfede ve (38) derece (31) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (27) dakika tûl-ı şarkide vâki' ve sath-ı bahirden (70) metre mürtefidir.

(Merkez Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Arkâç Maa Bâbuşlu, Evcen, Eroğlu, Aktaş, Abdâl Murâdiyye Mahallesi, İbrâhimağâ, Bozgâr Maa Güvercinlik, Bebekli, Balıbey, Başbüyük, Buruşukali, Çakırca, Çarıkbali Kehebe, Çarık Aşireti, Dereköy, Sarâclar, Şehidlioğlu, Şeyhli, Hamîdiye, Şeremet, Şehidli Çiftçi Hâcî İbrâhim, Şehidli Hâcî Tufân, Sarnıc, Sandal, Tatlıçeşme Maa Çelengöz, Ayvâtlar, Ayâzvîrân, Fülûs, Karayerhisârı, Karakoca, Kalinharmâl, Kaçâr Hâcîbekir, Kavacık, Konurcalar, Körez, Gölde İslâmi, Gölde Hristiyânî, Menlâ Mustafa Çiftliği, Mehmedağâ, Nârıncalı Süleymân Efendi, Nârıncalı Hâcî Mustafa Mahallesi, Nârıncalı Battâlbey, Nârıncalı Deli Hâcioğlu, Yeniköy, Yamalar; Şeridli.

(Selendi Nâhiyesi)

Mevki'-i Coğrâfi — Nâhiye-i mezkûre şimâlen: Hüdâvendigâr vilâyeti şarkan: Eşme kazâsı, garben: Timurci ve Gördos kazâları ve cenûben: Kula ile mahdûd arâziden müteşekkil ve (2) karyeyi müstemildir.

Nüfus ve Emâkin — Bu nâhiyenin (2651) i zükûr ve (2363) ü inâs olarak (5014) nüfusu ve (1144) emâkini vardır.

Merkez nâhiye Kula'nın cihet-i şimâliyyesinde ve 38 derece 39 dakika arz-i şimâli ve 26 derece 36 dakika tûl-ı şarkide vâki' ve (455) zükûr ve (438) i inâs olarak (893) nüfusu ve (172) emâkini câmi' (Selendi) karyesidir.

(Selendi Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Eskin, Avlaşa, Ayânoğlu, Bâlâtefen, Telliköy, Câmi', Çalıkli, Hâcılar, Rahmânlar, Zîrtefen, Zîramân Seyyârkozan, Selendi Yeniköy, Gârgâncık, Karapınâr Maa Süleymânîniye, Kızılkeçilü, Karakozan Maa Murâdiyye, Kozaklı, Kürkcü, Mâder Mıdıklı, Yenice, Cenânlar.

(Mendehora Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)*

Alcı, Bıyıklı, Tepeköy Sagir, Caberfakılı, Caberli, Hâcılar, Hotallı, Dedeli, Selce, Şehidli, Sarısığırılı, Soğanlı, Toykâr, Arablı Ahmedli Mahallesi, Kocabeyli Maa Kassâblı, Kocabeyli Maa Kassâblı Sağir, Kelek, Körnüveyt, Mendehora Yeniköy, Mendehora Sağir, Yuğacalı, Torunlu.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Kula kazâsı volkanik arâziden müteşekkil olup ezmine-i mukaddimede hâl-i fa'âliyyette bulunmuş üç fethadan ibâret Divlit Yanardağları vardır ve bu fethaları civârında bir hayli arâzi lâvlarla mestûrdur.

Merkez kazâya üç buçuk saat mesâfede Şehidlioğlu karyesi civârında hazine-i celîleye âid yan yana iki ılıca mevcûd olup bunların emrâz-ı cildiyye ve ale'l-husûs romatizmaya karşı te'sîrât-ı şifâ bahşâsı görülmektedir.

Kula kazâsında panâyır olmayıp muamelât Dâd ü sited Pazar ertesi günleri merkez kazâda icrâ kılınmakta ve Eşme ve Timurci ve Gedus Sâlihli taraflarından bir hayli pazarcı gelerek oldukça vâsi' ahz u i'tâ cereyân etmektedir.

Kazânın vesâit-i nakliyyesi kağnı ta'bîr olunan iki tekerlekli bârgîr arabalarından ve binek bârgîriyle deve, ester ve merkebdan ibâret olup kağnı arabası peyderpey eksilmektedir.

Kasabaya bir saat mesâfede bir zımpara ma'deni olup sâhib -i imtiyâzı tarafından

* Kula kazâsı sınırları içerisinde kalan Mendehora nâhiyesi şimdiki Balıkesir sınırı içerisindeki Altıeylül ilçesine bağlı olan Balıklı Mahallesidir.

bir müddet işlettirilmiş ise de hâsıl olan menfaat masârifatına tekâbül etmesinden nâşi ta'til edilmiştir.

Kula kazâsının beş on karyesinde orman var ise de bu da ufak tefek koruluklardan ibâret olup öyle ehemmiyetli orman yoktur.

Nefs-i Kula kazâsında ikisi zükûr ve birisi inâs olmak üzere üç bâb mekteb-i ibtidâi mevcûd olup mahalli maârif vâridâtıyla usûl-ı cedîde üzerine idâre ve ta'lîm olunur. Selendi nâhiyesiyle merkez kazâyâ mülhak kurâda otuz sekiz mektep mevcûttur.

Osmânî lirası yüz seksen iki, sîm mecîdiyye otuz üç gurus beş paraya tedâvül etmekte ise de dâimâ bir siyâkda durmayıp bu iki cins paranın nedret ve kesretine göre kıymeti terakki tedennî etmektedir.

Kula kazâsının başlıca mevrûât ve mahsûlâtı buğday, arpa, darı, sisâm, nohud, afyon, burçak ve tütün olup bunlardan başka siyâh üzüm, palamut, armud dahi husûle gelmekte ve çekirdeksiz bâğlar yetiştirilmektedir. Sandal karyesinin Beylerce Üzümlü nefâsetiyle şöhret bulmuştur. İşbu mahsûlâtın en ziyâde ihrâcât afyon palamut olup İzmir' sevk olunur.

Nefs-i kasaba ve kurâda halı ve kilim nesc ve i'mâl edilmektedir.

Kazânın ticâreti afyon ve palamut ve pösteki ve halıcılıktan ibârettir.

Kula kazâsında döşemelik ve filik ve yapağdan hâlî nesc olunur ve sâvâtlı gümüş takımları da yapılır.

Halı ve çuka arşın ile ve sâir mânifâtura endâze ile alınır ve satılır. Mekîlâtta İstânbûl kilesi isti'mâl olunur.

(GÖRDOS KAZÂSİ)		
(Me'mûrîn-i Nâhiye)		(Sınıf 3)
Kai'makam Mehmed Sırrî Bey	Mütemâyiz	4 م
Nâib Abdülmuîn Efendi		
Mâl Müdürü Osmân Nuri Efendi Râbia	Tahrîrât Kâtibi Tevfik //	
(Meclis-i İdâre)		
Reis Kai'makam-ı Kazâ		
A'zâ-yı Tabiiyye	{ Nâib ve Müftü Efendiler Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe { Osmân Şevki Efendi Hâcî Emin // Nikoli //
(Tedârik-i Vesât-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)		
Reis Kai'makam-ı Kazâ		
A'zâ Ali Rızâ Efendi // Ahmed //	A'zâ Mustafa Efendi // Baytar Mustafa //	
(Tahsîlât Komisyonu)		
Reis Mâl Müdürü Efendi	A'zâ Mustafa Efendi	
A'zâ Tahsîl Me'mûru Kâzım //	// Nikoli //	
(Maârif Komisyonu)		
Reis (Münhal)	A'zâ Hâcî Hakkı Bey	
A'zâ Ahmed Nâmık Efendi // Kâmil Bey	// Tevfik Efendi Kâtip Hakkı Târik Efendi	

(Mâl Kalemî)	
Mâl Müdürü Muâvini Mustafa Kâni Efendi Refîki Nuri //	Borlu Vergi Kâtibi Fatîn Efendi Sandık Emîni Hâcî Şa'bân //
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Abdullah Efendi	A'zâ Aleksândros Efendi
(Bidâyet Kalemî)	
Başkâtip Mehmed Nuri Efendi Müstantik Muâvini Mustafa //	Kâtib-i Sâni Naim Efendi Mukavelât Muharriri Mehmed //
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Hâcî Râşid Efendi	A'zâ İstâvri Efendi
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Vekili Mustafa Efendi A'zâ Hâfız Mehmed // // Rif'at // // Hâfız Necîb // // Hüseyin //	A'zâ Hâcî Menol Efendi Tabîb Ahmed Fuad Bey Kâtip ve Sandık Emîni Hakkı Târık Efendi Komiser Edhem Ağâ Aşî Me'mûru Mehmed Ali Efendi
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hâcî Hasan Efendi A'zâ Mehmed // // Hâcî Mustafa // // Hâfız Necîb //	Muhâsebe Kâtibi Sıdkı Efendi Refîki Mehmed Şükrü // Tahsildâr Şemsi // Mikdâr-ı Sermâye 3058234 Guruş

(Me'mûrîn-i Sâire)			
Nüfus Me'mûru Hasan Efendi		Düyûn-ı Umûmiyye Kâtibi Veliyüddin Efendi	
Nüfus Kâtibi Ahmed	Efendi	Reji Me'mûru Eftim	//
Tapu Kâtibi Cemâl	//	Orman Süvârisi Abdi	//
Evkâf Vekili Sâbit	//	// Piyâdesi Hüseyin	//
Telgrâf ve Posta Müdürü Lütfi	//	Tahsîl Me'mûru Mustafa Kâzım	//
Zâbita Me'mûru Mülâzım Ahmed	//	Polis Komiseri Ahmed	// 4 م
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Zekeriya Celâl //		Orman Ondalık Me'mûru	//
(Mekteb-i Rüşdî)			
Muallim-i Evvel Mehmed Hilmi Efendi		Aded-i Şâkirdân 40	
(Mekâtib-i İbtidâiyye)			
Hamîdiye Mektebi Muallim-i Evvelî Osmân Efendi			
Hamîdiye Mektebi Muallim-i Sânisi Mustafa Efendi		Karakâş Mektebi Muallimi Mustafa Efendi	
Câmi'-i Kebir Mektebi Mustafa Hâfız Mehmed //		Aded-i Şâkirdân 222	
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtip		Derecâtı	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi		İbtidâî-i Zükûr	45
// //		// İnâs	36
(Akhisâr Tâburunun Gördös Bölükleri)			
İkinci Bölük Yüzbaşısı Ali Rızâ Efendi		Cedîd Üçüncü Tâburunun İkinci	
// //	Mülâzım-ı Evvelî Hâlid //	Bölüğü Mülâzımı Behcet Efendi	
// //	// Sânisi Kadri //	Cedîd Üçüncü Tâburunun Üçüncü	
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Hüseyin //		Bölüğü Mülâzımı Mehmed Efendi	
// //	Mülâzım-ı Evvelî Fâik //	Cedîd Dördüncü Tâburunun İkinci	
// //	// Sânisi Midhat //	Bölüğü Mülâzımı Halil Efendi	
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Mahmûd Efendi		Cedîd Dördüncü Tâburunun Üçüncü	
// //	Mülâzımı Evvelî Abdullah //	Bölüğü Mülâzımı İbrâhim Ağâ	
// //	// Sânisi Hulûsi //		

(Borlu Nâhiyesi)					
Müdür Ali Nâci Efendi		Nâib Ali Efendi			
Tahrîrât Kâtibi Abdullah //		Belediyye Me'mûru Nasûh //			
(Nefs-i Kasabanın Nüfusu)					
Milel	Zükûr	Înâs	Yekûn		
İslâm	1661	1754	2415		
Rûm	357	341	689		
Yekûn	2018	2095	4113		
(Kazânın Nüfusu-ı Umûmiyyesi)					
Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn		
İslâm	18359	18236	36595		
Rûm	405	351	756		
Yekûn	18764	18087	37251		
(323 Senesi Zarfında Nüfus Vukûâtı)					
Tevellüdât		Vefeyât		Münâkahât	
266		328		437	
Talâk					
118					
(Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi)					
Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Ta'sîrhâne
1326	38	3	3	40	1
(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)					
Câmi'-i Şerif		Mescid	Tekye	Kütüphâne	Kelîsâ
Rüşdiyye	Medrese	İbtidâî-i Zükûr		Milel-i Gayr-i Müslime Mekâtibi	
1	8	4		2	

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Górdos kazâsı şimâlen: Hüdâvendigâr vilâyeti şarkan: Timurci ve Kula cenûben ve garben: Akhisâr kazâlarıyla mahdûd ve (Borlu, Kayacık [*] nâmlarıyla iki nâhiyeyi ve (135) mahalle ve karyeyi müştemildir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Górdos kasabası olup Mağnisâ'nın şark cihetinde ve merkez livâyâ berren yirmi dört saat mesâfede ve (28) derece (55) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (8) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve sath-ı bahirden (555) metre mürtefidir.

(Merkez Kazâyâ Merbût Kurânın Esâmîsi)

Uzunçam, Egrid, Amede, Efendili, Oğulduruk, Ulkâr, Evciler, Balıklı, Boyalı, Yayakırıldığı, Beğen, Benlieli, Beğenler, Bayat, Nakîbağâ, Tekebaşı, Tüpüler, Cum'a, Çobanhasan Damları, Çiğiller, Hânya, Hristiyân, Dilvân, Dereçiftliği, Devletcân, Deliler, Deliçoban, Darâğıl, Sökerler, Şeyhler, Sarıaliler, Sâlûr Çiftliği, Dutluca, Kıymıkkaşı, Karakeçili; Karayakûb, Kaşıkçı, Krali Kayafevz, Kuşluk, Kızıldâm, Koyaklar, Górdostepe, Küçük, Köşeler, Kürekçi, Mülkpeşe, Mâlkoca, Bakka, Borez, Yunuslar.

(Borlu Nâhiyesi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Borlu nâhiyesi şimâlen: Timurci, şarkan ve cenûben. Kula, garben: Sâlihli ve nefis-i Górdos kazâları ile mahdûd ve (54) karyeyi müştemildir.

[*] Kayacık nâhiyesinde müdür bulunmayıp cihet-i mülkiyyeye âid husûsât merkez kazâca ve umûr zâbitâsı nâhiyenin zâbita me'mûru ma'rifetiyle idâre olunmaktadır.

Nüfus ve Emâkin — Bu nâhiyenin (13034)* nüfusu olup bunun (5075) i zükûr ve (5259) u inâsdır. Dâhil-i nâhiyede (1592) emâkin vardır.

Merkez Nâhiye — Gördos'un cenûb-ı şarkisinde ve (38) derece (37) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (17) dakika tûl-ı şarkide vâki' ve (101) i zükûr ve (113) ü inâs olmak üzere (214) nüfusu ve (49) emâkini câmi' Borlu karyesidir.

(Borlu Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

İkizkuyu, Armutdere, Es'ad Maa Kıdırcık, Akçaalan Yardere, Afşar, Emirlipapucu, Uzaklar, İçeköy: Omğan Akçaköy, Bozyün, Tepetemrek, Tahtacı, Tekke, Cıcıklı, Arpacı, Comâr, Çârıklar, Hanaylı, Hâcıköseli, Huriler, Döğüşvirân, Serviler, Seramşâh, Şelekler, Sârkâç, Tomşa; Topalmusâ Damları, Tokmaklı, Toma; Maa Kocapınâr Kozaklı; Karayün, Kavakyeri, Kurtlar, Kassâr, Kırânşeyh, Kınık Maa Mestânlı, Kulalı, Karyağdı, Karaca İbrâhim, Kırnasûh, Güverteler, Kemâhlı, Kilik, Binamâz, Gündoğdu, Kelli, Gerencik, Mamâklı, Yabâcı, Pâğsadı, Saçayak.

(Kayacık Nâhiyesi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Nâhiye-i Mezkûre Gördos ile Akhisâr arasında vâki' ve (17) karyeyi câmi'dir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (4162) si zükûr ve (4308) i inâs olarak (8470) Müslim ve (55) i zükûr ve (1476) inâs olarak (102) Rûm ki cem'an (8572) nüfusu ve (1976) emâkini hâvîdir.

Merkez Nâhiye — (766) zükûr ve (777) si inâs olarak

* 10334 olmalıdır.

(1543) Müslim ve (58) i zükûr ve (47) si inâs olarak (105) Rûm ki cem'an (1648) nüfusu (586) emâkini câmi' Kayacık kasabasıdır.

(Kayacık Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Akçaalan, Bâlâ Mahallesi, Boduroğlu, Yeğınoba, Çıtâk, Hamâm, Hâcîhasan Karâni, Hristiyân, Hamîd, Dâğdere, Süflâ, Sarıbeşe, Kasım, Kavakalanı, Kurttutan, Kuyucak, Kılcanlar, Kalemoglu, Kızıllar, Kolfâl Maa Meşeli, Karaağaç, Gürcü, Gökceler.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Dâhil-i kazâda külliyyetle buğday, arpa, nohud, afyon, böğrölce, dârı, fasulye, burçâk, çavdar, sisâm zar' olduğu gibi palamut, mâzı, summâk, mahmûze, kök boya ve üzümün envâi ve gayet nefis kavun ve karpuz ve fevâkih-i mütenevvî-i husûle gelir.

İşbu mahsûlâtın en ziyâde ihrâcât arpa buğday, palamut, sisâm üzümünden ibâret olup İzmir'e sevk olunur.

Esnâf beyinde terâzi ve atık okka tüccâr, beyinde kantâr isti'mâl olunur zahîre ahz ü i'tâsında İstânbül kilesi bir kile i'tibâr edilir.

Merkez kazâ ve kurâsında sîm mecîdiyye yirmi, Osmânî lirası yüz sekiz gurus hesâbıyla ve Borlu nâhiyesiyle kurâsında mecîdiyye otuz üç ve lira yüz seksen iki gurus i'tibârıyla tedâvül etmektedir.

(Gördos Kazâsının Zübde-i Târihi)

Gördos kasabası kadîm (گوردیوم Gordium) beldesidir. Frigya kıt'asının geçirdiği edvârı târihiyyeyi (Gordium) dahi geçirmiş; sıra ile İranilerin, İskender'in, Româlîların eline geçmiştir. Pek meşhûr Jüpiter Ma'bedi'ni , bir de mukaddes arabayı hâvî idi ki bu arabanın ehemmiyeti (Gordium) un hâtifleri tarafından bu şehrin suret-i idâresi hakkında verilen bir haberden neş'et etmiş idi. İskender'in zabtından bir müddet sonra Gordium harâb ve metrûk kaldı. Sonraları müstahkem bir mevki'-i askeri hâline getirildi. Kuyûd-ı târihiyyeye nazaran kazâ dâhilinde Româlîlara âid birtakım âsâr dahi olması melhûzdur.

MENTEȘĂ SANCĂȚI

MENTEŞÂ NÂM-I DİĞER — MUĞLA SANCÂĞI			
(Me'mûrîn-i Livâ)		(Sınıf 3)	
Mutasarrıf Selâhaddin Bey		Ülâ Sınıf-ı Sânisî	
Nâib İlyâs Veysi Efendi		Mahrec	4 ع 4 م
Müftü Hacı Mehmed //		İzmir Pâyesi	
Muhâsebeci Mustafa Fâzıl Efendi		Sâlise	4 م
Tahrîrât Müdürü Süleymân Bey		Mütemâyiz	
Defter-i Hâkânî Me'mûru Ali Fehmi Efendi			
Evkâf Müdürü Ahmed Cemîl	//	Müderriş	
(Meclis İdâre-i Livâ)			
Reis Mutasarrıf-ı Livâ			
A'zâ-yı Tabiiyye	Nâib Efendi	A'zâ-yı Muntahabe	Ömer Efendi
	Müftü //		Şerif //
	Muhâsebeci //		İstâvri //
	Tahrîrât Müdürü Bey		Mihâlâki //
Meclis Kâtibi Ömer Azmi Efendi			
(Nâfia Komisyonu)			
Reis Mutasarrıf-ı Livâ			
A'zâ Hüseyin Efendi		A'zâ Mihâlâki Efendi	
// Abdullah //	Sâlise	Livâ Nâfia Mühendisi Münhal	
// Hacı Mehmed Ağâ		Kâtip Halil İbrâhim Efendi	
(Maârif Komisyonu)			
Reis Hacı Abdürrahim Efendi		A'zâ Mehmed Efendi	
A'zâ Mekteb-i İbtidâi Müdürü Nâil //		// Şerif //	
// Ömer Efendi		Kâtip Râşid //	

(Muhâsebe-i Livâ)			
Başkâtip Mehmed Efendi		Yevmiyye Mukayyidi Süleymân Efendi	
Kâtib-i Sâni Sâdık //		Evrâk Kâtibi İbrâhim //	
Sandık Emîni Abdülvâhid Efendi			
(Livâ Tahrîrât Kalemi)			
Müevvid Ömer Azmi Efendi		Mukayyid Mustafa Hamdi Efendi	
Evrâk Mukayyidi Hasan Rüşdî Efendi		Mülâzım Ali //	
Refîki Haydar Efendi		// Bekir //	
(Dâire-i Adliyye)			
(Hukuk Dâiresi)		(Cezâ Dâiresi)	
Reis Nâib Efendi		Reis Rif'at Efendi	Râbia
A'zâ Ahmed //		A'zâ Halil İbrâhim //	
// Mihâlâki //		// Mustafa //	
// Mülâzımı Emin //		// Mülâzımı (Münhal) //	
Müddeî-i Umûmî Muâvini Remzi Efendi			
Başkâtip Hasan Efendi			
Zabıt Kâtibi Şerif Efendi		Zabıt Kâtibi Hüseyin Efendi	
Mukayyid Emin //		Mukayyid Memiş //	
İcrâ Me'mûru Hâcî Ali //		Mukavelât Muharriri Emin //	
(Defter-i Hâkânî İdâresi)			
Başkâtip Hüsnî Efendi			
Tapu Kâtibi Hasan Hüsnî Efendi		Kâtib-i Sâni Süleymân Remzi Efendi	

(Maa Tahrîr Vergi İdâresi)	
Me'mûr Sâlih Efendi Vukûât Kâtibi Tâhir //	Vergi Kâtibi Hüseyin Efendi Defterci Nuri //
(Evkâf İdâresi)	
Reis Müftü Efendi	
A'zâ Evkâf Müdürü Efendi // Refik Bey	A'zâ Halil İbrâhim Efendi // Abdürrahim //
(Nüfus İdâresi)	
Me'mûr Hüseyin Hüsni Efendi Râbia	Kâtip Mehmed Sâdık Efendi
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Hâcî Mehmed Ağâ	
A'zâ Hâcî Tâhir Efendi // Hâcî Hüseyin // // Apostol //	Tabîb Âşîyân Efendi Sâlise Aşî Me'mûru Sâlim Efendi Kâtip ve Sandık Emîni Mehmed //
(Zirâat Bânkası)	
Me'mûr Abdullah Efendi Sâlise Muâvini Mehmed Efendi Kâtip Veznedâr İrfân Efendi	A'zâ Hâcî Tahir Efendi // Hâcî Mehmed Ağâ // Hâcî Halil Efendi
Mikdâr-ı Sermâye 1782900 Guruş	
(Ticâret Odası)	
Reis Şerif Efendi A'zâ Hâcî Abdürrahim Efendi // Ali //	A'zâ Mustafa Nuri Efendi // Simon // // Klimân //
Kâtip Emin Efendi	

(Orman İdâresi)		
Müfettiş Hakkı	Efendi Sâlise	Muğla Süvârisi Muhtâr Bey Sâniye
// Muâvini Ohânnes //		Gökâbâd Tezkere Muharriri Abdullah Efendi
Başkâtip Yorgi	//	// Süvârisi Hasan Fehmi //
İkinci Kâtip Nâbi	//	Ser-piyâde Hüseyin //
Piyâde Kolcusu Nefer 6		
(Telgrâf ve Posta İdâresi)		
Müdür Tevfik Efendi	Sâlise	Muhâbere Me'mûru Hüsni Efendi
Muhâbere Me'mûru Nazmi Efendi		// // Ali Rızâ //
// // Kemâl //		Mülâzım Abdülfettâh //
(Bazı Me'mûrîn)		
Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Remzi Efendi		Livâ Nâfia Kondüktörü Antuan Efendi
// // Kâtibi Mustafa //		Polis Komiseri Sezâyî //
Palamut A'şâr Me'mûru Osmân //		Polis Bekir, Mustafa ve Hidâyet Efendiler
(Mekteb-i İ'dâdî)		
Müdür Nâil Efendi		
Muallim Hikmet Bey		Muallim Âsım Efendi
// Eşref Efendi		// Niyâzi //
// Ahmed Fevzi //		Mubassır Mustafa //
(Mekâtib-i İbtidâiyye)		
Esâmî-i Mekâtip	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Eskibaşı Mektebi	Sâlih Efendi	120
Dibektaş //	Hâfız Mehmed //	80
Şâhidi //	Yusuf ve Râşid Efendiler	{
// //	Hıfzû'l-kur'an Muallimi Hâfız Kâzım Efendi	
		14

(Me'mûrin-i Askeriyye)						
Kai'makam Selim Bey					Liyâkat ve Yunan Madalyaları	5 m
Binbaşı İshak Zihni	Efendi	//	//	//		5 m
Kolağası Osmân Nuri c	//					
Tâbur Kâtibi Mehmed Necîb	//				Liyâkat Madalyası	
Tüfenkci Yahya Hayâtî	//				Plevne, Girid ve Yunan Madalyaları	5 m
Debbüy Me'mûru Mülâzım Ahmed Nedim	//				Liyâkat Madalyası	
Birinci Bölük Yüzbaşısı Es'ad	//	//	//			
// // Mülâzım-ı Evvelî Cemîl	//	//	//		ve Yunan Madalyaları	5 m
İkinci Bölük Yüzbaşısı Râşid	//				Girid	//
// // Mülâzım-ı Evvelî (Münhal)						
// // // Sânisî Nuri Efendi					Liyâkat Madalyası	
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Osmân	//					
// // Mülâzım-ı Evvelî Halil	//				Liyâkat Madalyası	5 m
// // // Sânisî Ali	//	//	//			
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı Mustafa	Efendi				Girid ve Yunan Madalyaları	
// // Mülâzım-ı Evvelî Ziyâ	//				Liyâkat Madalyası	
// // Mülâzım-ı Sânisî Eşref	//	//	//			
Muğla Redif Sûvârî Yüzbaşı Vekili Ahmed Efendi					Yunan Madalyası	
// // // Mülâzımı Zihni	//					
(Jandarma Dâiresi)						
Tâbur Kumandanı Rızâ Efendi	Binbaşı					4 m
Tâbur Kâtibi Süleymân	//				Girid Madalyası	5 m
Piyâde Birinci Bölük Yüzbaşı Mustafa Kadri	Efendi				Gümüş Liyâkat Madalyası	
// // // Mülâzım-ı Evvelî Mehmed	//					
// // // Sânisî Edhem	//					

Piyâde İkinci Bölük Yüzbaşısı Hüseyin Fikri Efendi Gümüş Liyâkat Madalyası 5 م				
//	//	//	Mülâzım-1 Evvelî Cemâl	//
//	//	//	//	Sânisi Hüseyin Ağâ 5 م
//	Üçüncü	//	Yüzbaşısı Münhal	
//	//	//	Mülâzım-1 Evvelî Mehmed Efendi	5 م
//	//	//	//	Sânisi Hüseyin //
Süvâri Yüzbaşısı		Bâki Efendi		
//	Mülâzım-1 Evvelî Mehmed			//
//	//	Sânisi Cemâl		//
(Mevcûdu)				
Piyâde Efrâdı			Süvâri Efrâdı	
385			35	
(Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât)				
Eşrâftan Süleymân Bey		Râbia	4 م	
//	Hâcî Şerif Efendi		4 م	
////////////////////////////////////				
(Ula Nâhiyesi)				
Me'mûrin-i Nâhiye				
Müdür Yusuf Efendi			Tahrîrât Kâtibi Ali Efendi	
Nâib İsâ //			Vergi Kâtibi Mehmed Ali //	
////////////////////////////////////				
(Bozöyük Nâhiyesi)				
Müdür Basri Efendi			Tahrîrât Kâtibi Kâmil Efendi	
Nâib Halil İbrâhim //			Vergi Kâtibi Sâlih //	

(Menteşâ Sancâğının 323 Senesi Vâridât-ı Mûtehakkıkası)

Para	Guruş	
	1700481	Emlâk ve Akar Vergisi
10	277903	Temettu' //
	416850	Bedel-i Askeri
15	28687	Maârif Vergisi
25	145851	Techizât //
	67665	Tezkire Esmânı
	3397950	A'sâr
	1534536	Ağnâm
30	2476429	Orman
30	189357	Tapu Harcları
30	109723	Mahâkim //
35	105440	Hâsılât-ı Mûteferrika
20	10450876	Yekûn

(Menteşâ Sancâğının Mevki'-i Coğrâfisi ve Kazâ ve Nâhiyeleri ve Kurâsı ve Nüfusu)

(ile Merkez Livâ Olan Muğla Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Mevki'-i Coğrâfi — Menteşâ sancâğı şimâlen: Aydın ve Denizli sancâkları şarkan: Konya vilâyeti, cenûben ve garben: Adalar Denizi ile mahdûttur.

Kazâ ve Nâhiyeleri ile Kurâsı — Livâ-yı mezkûr nefs-i Muğla, Milâs, Bodrûm, Marmarîs, Köyceğiz ve Mekri nâmlarıyla altı kazâyı ve Bozöyük, Ula, isimleri de iki nâhiyeyi ve (317) karye ve (46) mahalleyi muhtevîdir.

Merkez Livâ — İzmir'e vapurla (53) saat mesâfede olan Güllük İskelesine kadar bahren ve andan ilerisi Milâs tarîkiyle berren olmak üzere (47) diğer tarafından Aydın'a kadar şimendüferle ve andan ilerisi Milâs tarîkiyle berren olmak üzere Çine ve Gökbel ve Bozöyük üzerinden hidvân ile (18) saat mesâfede ve (27) derece (12) dakika ve (56) sâniye arz-ı şimâli ve (26) derece (7) dakika (47) sâniye tûl-ı şarkîde vâki' ve sath-ı bahirden (660) metre mürtefi' (Muğla) kasabasıdır.

— Nefs-i Muğla Kazâsı —

Mevki'-i Coğrâfi ve Nevâhi ve Kurâ — Muğla kasabası şimâlen: Bozdoğan ve Çine; şarkan: Tavâs, Köyceğiz cenûben: Köyceğiz ve Marmarîs kazâları ile Gökâbâd Körfezi, garben: Bodrûm ve Milâs kazâlarıyla mahdûd olup Bozöyük ve Evla nâmıyla iki nâhiyeyi ve (28) karye (15) mahalleyi hâvîdir.

Nüfus ve Emâkin — Kazâ-yı mezkûr (13712) i zükûr ve (14243) ü inâs olarak (27955) İslâm (576) sı zükûr (541) i inâs olarak (1017) Rûm ve (2) zükûr (2) inâs Ermeni ki cem'an (28976) nüfusu ve hükûmet dâiresi debbüy-i hümayûn, hastahâne, mekteb-i i'dâdî, telgrâfhâne ve karagolhâne gibi emâkin-i emiriyyeden başka (12156) emâkini muhtevîdir.

(Merkez Kazâya Merbut Kurânın Esâmîsi)

Emirküçük, Ahmedhoca, Orta, Orhaniye, Akçaâbâd, Ovalı, Ahû, Akgedik, Eskihişâr, Elmacık, Balihoca, Besi, Bayır, Ballıbol, Bozöyük, Bozarmut, Bencik, Bâgika, Cedit, Çallı, Câzkırlar, Câzkırlar Dere, Câzkırlar Müslim, Çavdır, Câzkır Gayr-i Müslim, Çiftlik, Câmî'-i Kebîr; Hâcırüstem, Hışımlar, Değid, Düğerek, Dere, Rûm, Sebi; Şerif, Tınâs, Tonbul, Karamemi, Kafice, Kunağac, Kavaklıdere, Kuyubâğ, Kozagaç, Karakuyu, Katrâncı; Kadı, Kurucaova, Karamanlı, Kerâmeddin, Geri, Kötekli, Künk, Genzile, Könes Dereköy,

Küre, Keratisli, Gökgedik, Kevenis, Muslihiddin, Mesûli, Mesken, Madrân, Nebi, Virântaht, Yaka, Pârîş, Şeyh Bedreddin, Line.

(Ula Nâhiyesinin Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Bu nâhiye Muğla kazâsının semt-i cenûbisinde vâki' ve (19) karyeyi câmi'dir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (6925) i zükûr (7162) si inâs olarak cem'an (14087) nüfus-ı müsellemeyi ve (2815) emâkini hâvîdir.

Merkez nâhiye (37) derece (6) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (10) dakika tûl-ı şarkîde vâki' Ula kasabasıdır.

(Ula Nâhiyesine Merbût Kurânın Esâmîsi)

Armutcuk, Alkî, Bâgîka, Timursofi, Câmi'-i Atîk Mahallesi, Çiçekli, Hâcî Ali Ağâ, Denizâbâd, Dirgime, Kîrâ, Kızılağaç, Kırân, Kızılyaka, Karabötlen, Gölcük, Gülağzî, Girid, Gökâbâd, Nalîncî Yenice, Yerkesin.

(Bozöyük Nâhiyesinin Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Kurâ — Bozöyük ve daha doğrusu <<Bozhöyük>> nâhiyesi Muğla kazâsının şimâl-i garbi cihetinden müteşekkîl ve (35) karyeyi müstemildir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (7987) si zükûr ve (8190) sı inâs olarak (16177) İslâm ve (347) si zükûr ve (328) inâs olarak (675) Rûm ki cem'an (16852) nüfusu ve (3373) emâkini hâvîdir.

Merkez nâhiye Ahi Çelebi karyesi olup (37) derece (17) dakika arz-ı şimâli ve (25) derece (55) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve sath-ı bahirden (440) metre mürtefi' mahalledir.

(Muğla Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Kadîmde (موبه لا mobella) yâd edilen Muğla kasabası Karya kıt'asının ikinci derecedeki şehirlerinden biri idi. El-yevm şehrin ma'mûriyyet-i kadîmesini gösterecek âsâr-ı atıkaya tesâdüf olunamaması ve târihce vakayi'-i meşhûresinde hâiz mevki' olmaması bu şehir hakkında uzun uzadıya bahs olunamamasına sebep olmaktadır. Karabâğlar nâmıyla yâd olunan ve kasabadan yarım saat mesâfede bulunan mahal Muğla'nın sayfiyyesidir.

Muğla dâhilinde pek çok eski harâbe bulunup en meşhûr Bozöyük nâhiyesinin merkezi kurbunda ve Muğla ile Milâs arasında yarı yolda vâki' (İstirâtonise) şehir-i kadîmin harâbesidir ki el-yevm Eskihişâr ismiyle ma'rûf bir karyenin etrâfında vâsi' bir yer olup birçok mermer sütûn bazı maâbid ve sâir ebniye-i musannaa enkâzı görülmektedir. Menderes Nehri'ne tâbi' Çine Çayı cenubundan şimâle kasabayı şak eder.

Bu kazâ dâhilinde hinta, şaîr, mısır, akdarı, sisâm, üzüm, bal ve tütün husûle gelip bunların kısm-ı küllîsi bey' ve hârice ihrâc olunur ve bunlardan başka yapağı, keçi kılı deve yünü çıkıp bunlarda satılır. Tütün mahsûlü senevî dört beş bin liraya bâliğ olur

Muğla kazâsında umûma mahsûs panâyır olmayıp yalnız dâhil-i kazâda Line karyesiyle Kavaklıdere'de cum'a ve Câzkîrlar karyesinde cum'a ertesi günleri pazarlar kurulur ve nefis-i Muğla kasabasında dahi her gün çarşılarında ahz ü i'tâ edilir.

Kazâ-yı mezkûrede sîm mecîdiyye (23) ve lira-yı osmânî (125) ve İngiliz altını (135) ve metâlik (12) ve mecîdiyye aksâmı olan bir guruşluk (48) paraya tedâvül eder.

Muğla kazâsında Mânifâtura ve emsâlinde endâze ve mezûnâtta evzân-ı atîka ve mekîlâtta beher ölçüsü on kıyye istîâb eden kile isti'mâl olunur.

Kazâ-yı mezkûrde dokuz parçada (40000) hektâr kadar mîri ormanı bulunup bunlarda her nev’-i kerâste ve sâire i’ mâl olunur ve meşe ak ve kızılçâm ve pırnâr eşcârı bulunur.

Bozöyük nâhiyesi dâhilinde bir Fermân-ı Âli ve Kozağaç ve Nebi karyelerinde ruhsatnâme-i resmi ile zımpara ma’denleri hafr ve ihrâc ve Güllük İskeleyi’yle Avrupa’ya nakl ve imrâr edilmekte ve bazı krom ve bakır ma’denleri dahi ihrâc olunmaktadır.

Muğla kazâsında tâbi’ Bozöyük nâhiyesinde bulunan mâ’ ma’deni kibrîtiyyet-i sûd, mâgnezi ve serbest olarak bir mikdâr hâımız-ı kibrîtiyyet gâzını hâvî olduğundan miyâh-ı ma’deniyye-i kibrîtiyyeden ma’dûddur. Derece-i harâreti (35) den ziyâde olmadığı hâlde bânyo suretiyle isti’ mâlinde rie -i müzmine hastalılarına fâidesi görülmektedir.

Yine Muğla kazâsı dâhilinde Gökbel karyesinde kalevî bir takım ma’den suları vardır ki fahmiyyet-i sûd, magnezi ve serbest olarak hâımız-ı fahm gâzını hâvî ve Vâles Ma’den Suyu’nu müşâbih olup usret-ı hazm mi’de ve em’â-i hastalıklarına fevâid-i azîmesi vardır.

BODRUM KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Hulûsi Bey Sâlise 4 م	
Nâib Avni Efendi	Mâl Müdürü Vehbi Efendi
Müftü Mehmed Hilmi //	Tahrîrât Kâtibi Celâl // İftihâr Madalyası
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib Efendi Mâl Müdürü Efendi Tahrîrât Kâtibi	A'zâ-yı Müntahabe { Hasan Efendi Gâlib // Yâni //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Yüzbaşı Ahmed Efendi // Mahmûd //	A'zâ Sâlih Ağâ // Kostanti Efendi
Kâtip Ahmed Celâl Efendi	
(Maârif Komisyonu)	
Reis Hasan Efendi A'zâ Ahmed // Gâlib //	A'zâ Hasan Efendi // Hasan Ağâ // ve Sandık Emmini Hasan Efendi
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Mustafa Şevket Efendi	Sandık Emmini Hasan Efendi

(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	A'zâ Nikolâki Efendi
A'zâ Mahmûd Efendi	
(Bidâyet Kalemî)	
Müstantik Muâvini Muhyiddin Efendi	
Başkâtip Hüseyin Efendi	Kâtib-i Sânî Hamdi //
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	A'zâ Hasan Efendi
A'zâ Hasan //	// Hâyim Galânti
// Yorgi //	Kâtip Hasan
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Edhem Efendi	
A'zâ Hasan Efendi	A'zâ Kostanti Efendi
// Ahmed //	Sandık Emîni (Münhal)
// Triyânda Fîlo //	Tabîb Yorgi Vâsilyâdî
// Kasti //	Vâridât 15500 Guruş
(Zirâat Bânkası)	
Reis Edhem Efendi	Muhâsebe Kâtibi Mehmed Nuri Efendi
A'zâ Yâni //	// // Refîki İbrâhim //
// Ahmed //	Mikdâr-ı Sermâye 1067767 Guruş
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis Ali Efendi	
A'zâ Hüseyin Efendi	A'zâ Kostanti Efendi
// Ahmed //	Kâtip Mustafa //

(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru (Münhal)	Polis Komiseri Süleymân Efendi
Süvâri Jandarma Nefer 2	Piyâde Jandarma Nefer 13
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Mehmed Efendi	Nüfus Kâtibi Mehmed Ali Efendi
Rüsûmât Müdürü Hacı İsmâil //	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Mustafa //
// Başkâtibi Ali Gâlib //	Evkâf Vekili (Münhal)
// İkinci Kâtibi İbrâhim //	Posta Müdürü (Münhal)
Orman Tezkire Me'mûru Yusuf //	Tapu Kâtibi Hüseyin Efendi
Limân Reisi Ahmed //	Karântina Me'mûru Receb //
(Hapishâne-i Umûmî İdâresi)	
Müdür Remzi Efendi	Kâtip İbrâhim Bey
Tabîb Hâlis //	Gardiyan Nefer 15
(Hapishâne Muhâfaza Me'mûrları)	
Mülâzım-ı Evvel Mehmed Efendi	Mülâzım-ı Sâni Hüseyin Efendi
Çâvuş 2 Bölük Emîni 1	Onbaşı 4 Nefer 48
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel (Münhal)	Şahâdetnâme Alan Talebe Nefer 15
Rik'a Muallimi Ahmed Celâl Efendi	Aded-i Şâkirdân 44
(Mekteb-i İbtidâî)	
Muallim-i Evvel Sâlih Efendi	
Muallim-i Evvel Muâvini Ahmed Efendi	Muallim-i Sâni Muâvini Mustafa Efendi
// Sâni Mustafa //	Aded-i Şâkirdân 25

(İnâs Mektebi)						
Muallime Fatıma Şâkire Hânım				Aded-i Şâkirdân 100		
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)						
Nev'-i Mekâtip		Derecâtı		Muallim	Aded-i Şâkirdân	
Rûm Mektebi		İbtidâî		3	140	
// İnâs	//	//	Muallime	1	50	
Musevi	//	//	Muallim	1	25	
(Bodrûm Kasabasının Nüfusu)						
Milel		İnâs		Zükûr	Yekûn	
İslâm		2148		2117	4265	
Rûm		1596		1796	3392	
Musevi		87		96	783	
Yekûn		3831		4009	7840	
(Emâkin-i Mevcûde)						
Hükümet Konağı			Belediyye Dâiresi		Reji İdâresi	
1			1		1	
Redif Dâiresi		Telgrâfhâne		Limân Dâiresi	Pasâporthâne	
1		1		1	1	
Rüsûmât Dâiresi		Câmi'-i Şerif		Mescid	Kelîsâ	Havrâ
1		3		5	2	1
Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni	Dakik Fabrikası	Ta'sîrhâne
2389	250	1	3	8	1	17
Mekâtib-i Rüşdî		Mekâtib-i İbtidâî		Mekâtib-i Gayr-i Müslime		Kurâ Mekâtib-i İbtidâiyyesi
1		2		4		25

(Kazânın Vâridât-ı Seneviyyesi)

Para	Guruş	
20	217409	Emlâk Vergisi
10	12862	Temettu'
	88900	Bedel-i Askeri
20	373062	A'sâr
	108972	Ağnâm
	3500	Rüsûm ve Hâsılât-ı Müteferrika
	37368	Orman Hâsılâtı
	800	Maâdin //
	48182	Tapu Hâsılâtı
	17537	Mahâkim Harçları
	3500	Maârif Hissesi
10	912093	Yekûn

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Bodrûm kazâsı şimâlen: Milâs kazâsı ve Mândâlyât Körfezi, şarkan: Muğla kasabası cenûben: İstânköy Körfezi ve Boğazı ve garben: Adalar Denizi ile mahdûd ve Sarâlvâhi ve Karaâbâd nâmıyla iki nâhiyeyi ve (41) karye ve (11) mahalleyi muhtevîdir.

Nâhiyelerin müdürîyyet hey'eti olmayıp ümerâ dâireleri doğruca merkez kazâyâ merbûttur. Sarâlvâhi nâhiyesinin merkezi Müskebi, Karaâbâd'ın Mumcular karyesidir.

Merkez Kazâ — İzmir'den bahren 175 mil mesâfede ve 37 derece 4 dakika arz-ı şimâli ve 25 derece 9 dakika tûl-ı şarkîde ve sâhilde vâki' Bodrûm kasabasıdır.

Nüfus ve Emâkin — Kazâ-yı mezkûr (7474) ü zükûr ve (73903) si inâs olarak (14867) ve (1796) sı zükûr ve (1596) sı inâs olarak (3392) Rûm ve (96) sı zükûr ve (87) si inâs olarak (183) Musevi ki cem'an 18482 nüfusu ve (2811) emâkini câmi'dir.

Nüfus Vukûâtı — Kazâ-yı mezkûrde geçen sene (75) münâkehât ve (187) tevellüdât ve (53) vefeyât (35) talâk vukû' bulmuştur.

(Merkez Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Armutcuk, Ermene, Akçaalan, Bitez, Belân, Peksimâd Bayır, Pınârlı Belân, Tepecik, Cedîd, Cırkân, Çiftlik, Çömlekci, Dirmil, Deve, Rûm Hâneleri, Rûm Yünü, Sâz, Sândime, Fârilya, Karabâğ, Karakaya, Gökyer, Görece, Göl, Geriş, Mumcular, Müskebi, Yaka, Yahşi.

(Bodrûm Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Şimdiki Bodrûm, İskender Kebîr'in Karya krallarından zabt ettiği kadîm (هاليقارناس Halicarnce) şehri olup bu şehirde en ziyâde Kralıçe (Artemisia) tarafından zevci Kral Mavzol için inşâ ettirilen ve kraliçenin vefâtından sonra itmâm olunan mezârdır ki târihin acâib-i seb'a-i âlem dediği havârik-i âsârdan biridir.

İngiltere hükümet nâmına burada hafriyyât icrâsına müsâade olunmuş ve taharriyyâta me'mûr olanlar tarafından bütün hafriyyât esnâsında binânın hey'et-i umûmiyyesi hakkında bir fikir hâsıl ettirecek bir takım oyma taşları çıkarmağa muvaffak olunmuştur.

Bu taşların muâyenesinden istidlâl olunduğuna göre bu binâ-yı meşhûr bir hareket

ile münhedim ve harâb olmuş ve Rodos şövalyeleri 1522 târihinde buradan bazı levâzım-ı inşâiyye alarak alan mevcûd olan ve Bodrûm limân ağzında bir adacık üzerinde bulunan meşhûr kal'a binâ edilmiştir.

Bodrûm Kal'ası Rodos şövalyelerinin âsârındandır.

Bodrûm kazâsının cenûb cihetinde gayet mazbût ve mürtefi' bir kal'a mevcûd olup el-yevm hapishâne-i umûmî ittihâz olunmuştur.

Kazâda büyük küçük iki yüz kadar merâkib-i bahriyye bulunup bunların yüz kıt'ası sünger ve diğeri yüz kıt'ası balık ahtapot saydıyla iştigâl ederler. Kasabanın cihet-i garbîsinde ve yarım saat mesâfede Bitez İskeleyi nâmıyla mazbût bir limân olup kış günleri muhâlefet-i havâdan bocalayan sefâin, mezkûr limânda barılırlar.

Bodrûm kazâsı dâhilinde kâplıca ve panâyır ve pazar olmayıp yalnız cum'a günleri civâr kurâ ahâlîsi kasabaya tecemmu' etmeleriyle o gün pazardan ma'dûddur.

Bu kazâda sîm mecîdiyye (20) ve lira-ı osmânî (108) ve Fransız altını (94) guruşa tedâvül eder.

Kazâ dâhilinde evzân-ı mukayâsât ma'lûme-i atîka üzere isti'mâl olunur.

Bodrûm kazâsının kılleti-i arâzisi hasebiyle zirâati hinta şaîr, bakla, alef, palamut ve incirden ibâret olup bunların kısm-ı küllîsi ile sayd edilen ahtapot ve sünger hârice fûrûht ve ihrâc olunur ve mukabilinde dakik, sâbûn, pirinc ve emsâli malzeme celb edilir. Şu son senelerde zeytin ve incir aşısına hâsıl olan rağbet bu mahsûlâtın hayli terakkisine hidmet etmiştir.

{704}

Kazâ dâhilinde (40) kilometre murabbaî kadar orman bulunup bunlardan hatab ve kömür tedârik edilir ve senevi (3000) guruş kadar hâsılât alınır.

Bodrûm kazâsı dâhilinde kadîm bir sîmli kurşun ma'deni vardır.

Vesâyıt-ı nakliyyesi de deve bârgîr, ester ve merkebden ibârettir.

KÖYCEĞİZ KAZÂSI	
(Me'mûrîn-i Kazâ	(Sınıf 3)
Kai'makam Hamdi Efendi Sâlise	
Nâib İbrâhim Edhem Efendi Devriyye Müderrisi	Tahrîrât Kâtibi Hâfız Rüşdî Efendi
Mâl Müdürü Hâlid Hulûsi Efendi	Yunan Madalyası
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib Efendi Mâl Müdürü // Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe { Ahmed Bey Hâfız İbrâhim Efendi Lefter //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Halil Efendi	
A'zâ Ali Efendi // Hâcî Süleymân //	A'zâ Mustafa Efendi Kâtip Zeki //
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Osmân Ağâ	A'zâ (Münhal)
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Ma'tûk Efendi	
Kâtib-i Sâni Bekir Efendi	Mukavelât Muharriri Ya'kûb //
Eytâm Müdürü Vekili İsmâil //	Müstantik Muâvini Halil //

(Ticâret Odası)	
Reis Halil Efendi // Sâni Şeyh Mehmed // A'zâ Şamuel //	A'zâ Tohâri Efendi // (Münhal) Kâtip Zeki Efendi
(Belediye Dâiresi)	
Reis Vekili Musa Efendi	
A'zâ Şeyh Mehmed Efendi // Halil // // Abdurrahman // A'zâ Soteri Efendi	Kâtip Zeki // Tabîb (Münhal) Komiser İsmâil Efendi Vâridât-ı Belediye 12000 Guruş
(Zirâat Bânkası)	
Reis Şamuyel Efendi A'zâ Musa // // Mâlli //	A'zâ Abdurrahman Efendi Muhâsebe Kâtibi Mehmed Kâmil // Umûm-ı Mikdârı Sermâye 10..9645 Guruş
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Nüfus Me'mûru Ali Efendi // Kâtip Rızâ // Mâl Müdürü Muâvini Mehmed // Sandık Emîni Edhem // Mâl Müdürü Refîki Ali // Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Hamdi // // // Kâtibi Ahmed // Telgrâf ve Posta Me'mûru Râgıb // Polis Süleymân // Zâbıta Me'mûru Mülâzım Hüseyin Ağâ	Reji Me'mûru Münhal Tapu Kâtibi Mehmed Efendi Posta ve Telgrâf Çâvuşu Mehmed, Sâlih Ağâlar Tahsîl Me'mûru Hüseyin Sabri Efendi Tahsildâr Ahmed Bey Ahmed Efendi Mehmed // Ali // Şer'iyye Kâtibi İsmâil Efendi Dalyan Limân Reisi Mülâzım-ı Sâni Ferhâd Efendi

(Orman ve Maâdin İdâresi)			
Orman Müfettişi Ali Rızâ Efendi // Süvârisi Mustafa //		Dalaman Süvâri Vekili Abdurrahman Efendi Ser-piyâde Koruyucusu (Münhal) Piyâde Koruyucusu Muharrem Efendi // // Hüseyin // // // Sâdık Ağâ // // Edhem // // // Rızâ //	
Köyceğiz İskeleyi Tezkire Muharriri } Mehmed Efendi }			
Dalyan İskeleyi Ondalık Me'mûru } Şükrü Efendi }			
Dalaman İskeleyi Tezkire Muharriri } İbrâhim Efendi }			
(Rüsûmât Me'mûrları)			
Dalyan Me'mûru Ahmed Efendi Kâtibi Münhal Kolcusu Ali Ağâ		Dalaman Me'mûru Mehmed Efendi Ekincik // // // Kolcusu Ali Ağâ	
(Mekteb-i İbtidâî)			
Muallim Hasan Efendi Muâvini Hasan Efendi Aded-i Şâkirdân 70			
(Me'mûrîn-i Askeriyye)			
Yüzbaşı Vâhid Efendi // Hayri //		Mülâzım Muhtâr Efendi // Hüseyin // // Ahmed //	
(Köyceğiz Kazâsının Nüfus-ı Umûmiyyesi)			
Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	11500	10682	21687
Rûm	147	163	310
Musevi	42	70	112
Yabancı	149	1016	1765
Yekûn	11943	11931	23874

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Telgrâfhâne	Limân Dâiresi	Rûsûmât Dâiresi
1	1	1
Câmi’-i Şerif	Mescid	Kelîsâ
2	2	1

(Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi)

Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Un Değirmeni
250	65	3	1	4

(Umûm-ı Kazânın Vâridât-ı Seneviyyesi)

Guruş	
153660	Vergi ve Temettu’ ve Bedel-i Askeri
258034	Ağnâm
488472	Hubûbât A’sârı
1550	Zeytin //
3145	Rûsûmât
1034000	Orman ve Maâdin Vâridâtı
21500	Vâridât-ı Sâire
81200	Sayd-ı Mâhî Rûsûmu-ı Seneteyn
	Yekûn
2030571	

(Kazânın Mevki’-i Coğrâfisi)

Mevki’-i Coğrâfi — Köyceğiz kazâsı şimâlen: Tavâs, şarkan: Mekri kazâları, cenûben: Mekri kazâsının Eşen nâhiyesiyle Adalar Denizi ve garben: Muğla ve Marmarîs kazâları ile mahdûd ve (60) karye ve mahalleyi muhtevîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ (36) derece (66) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (28) dakika tûl-ı şarkîde Köyceğiz Limânı denilen Güllük sâhil-ı şarkisinde vâki' (Yüksek) Kum kasabasıdır.

(Merkez Kazâya Merbût Kurâsı)

Elcik, Otmânlar, Akçataş, Okcular, Ortaca, Eskere, Bedâvî, Bezkise, Bakan, Yerakenâh Osmânî, Tepederesi, Timurlu, Tahtacı, Çöğmen, Çayhisâr, Cumalı, Dekne, Söğüdsaray, Şerler, Aziziye, Kızılyaka Karaçam, Karacalı, Karaman, Kalınozk, Kulak; Kabaklar, Kızılyurd, Kargınkürü, Gündaşlı, Köyceğiz, Kerte, Güllük Merkitli, Yankı.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Merkez kazâ olan Yüksekum ile Dalyan ve kasabasında ve Yayla kurâsından Karaman karyesinin (Miger) denilen mevkiinde her hafta cum'a günleri umûma mahsûs pazar kurulur.

Maârif akarı geçen sene ve vukû bulan harîkden kâmilten muhterik olmasına mebni müceddeden sekiz bâb mağâza ve dükkân ve kahvehâne inşâsıyla masârif karşılığı te'mîn edilmiştir.

Bu kazâda sîm mecîdiyye (22-) ve lira-yı osmânî (120) guruşa ve meskûkât-ı sâire dahi bu hesâp üzere tedâvül eder.

Bu kazâda beyne'l-ahâlî mevzunâtta evzân-ı atîka ve mekîlâtta (8) hinta ve mısırdan (6) kıyye ve şaîrden (7) kıyye akdarıdan ibâret olan yerli kilesi isti'mâl bu kilenin (20) adedi bir (Mût) i'tibâr edilir.

Köyceğiz kazâsında bal mevsimi incir husûle gelip bunun kısm-ı küllîsi ihrâc ve mukabilinde kahve, şekeri pirinc ve emsâli malzeme celb olunur.

Ahâlînin ekseriyyetle iktisâ ettikleri elbise ma'mûlât-ı dâhiliyyeden olan Alaca ve bezden i'mâl ve isti'mâl olunduğu cihetle bu kazâyâ külliyyetle Mânifâtura ve akmaşa idhâl olunmaz.

Kazâ-yı mezkûrun mîriye âid ve eşhâs-ı uhdesinde bulunan ormanları (676) kilometre murabbaî râddesinde ve cesîm olup bunlarda ak ve kızılçam ile meşe ve gürgen pırnâr ve emsâli eşcâr vardır.

İşbu eşcâr meyânında külliyyet üzere günlük ağaçları dâhi mevcûd olup bunlardan istihsâl edilen ve sığla ta'bîr olunan bir nev'-i yağ Avrupa'ya ihrâc olunur.

İşbu ormanlar dâhilinde su ile tedvîr edilir. Cesîm ve kuvvetli hizâr fabrikaları bulunup bunlarda her nev'-i kerâste i'mâl ve kömür ihrâk ile satılır.

Köyceğiz kazâsı dâhilinde yirmiden ziyâde krom ma'deni ocağı olup bunlardan külliyyetli mikdâr ihrâcât vukû' bulur. Gerek orman ve gerek ma'den hâsılâtı senevî 10000 lira râddesindedir.

Köyceğiz kazâsının Dalyan nâm karyesinde miyâh-ı ma'deniyye-i kibrîtiyyeden bir nev'-i ma'den suyu mevcûd ise de şöhret bulamamıştır.

MARMARÎS KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ	(Sınıf 3)
Kai'makam Mehmed Emin Efendi Sâniye 4 Ğ	Mâl Müdürü Mehmed Şevket Efendi
Nâib Mehmed Kâzım // // Devriyye Müderrisi	Tahrîrât Kâtibi Osmân //
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib Efendi Mâl Müdürü // Tahrîrât Kâtibi //	A'zâ-yı Müntahabe { Mehmed Turhân Efendi Mehmed Sâdık // Hâcî Halil //
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Sûvâri Mülâzımı İsmâil Efendi // Hasan Ağâ	A'zâ Sâdık Efendi // İsmâil Usta
Kâtip Ser-çâvuş Halil Efendi	
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Feyzullah Efendi	A'zâ Abdullah Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Mişon Efendi Müstantik Muâvini Rızâ // Mukavelât Muharriri Mişon Galânti Efendi	Kâtib-i Sâni Sâlih Efendi Mübâşir Rızâ Efendi // Ali //

(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi A'zâ Hüseyin Ağâ	A'zâ Celâl Efendi Kâtip Mişon //
(Mâl Kalemi)	
Sandık Emîni Hüseyin Hakkı Efendi Tahsîl Me'mûru Ahmed Pertev //	Süvârî Tahsildârı Osmân Efendi Diğeri Hasan //
Muâvini Hacı Kâmil Efendi	Piyâde Şâdî //
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Mehmed Ağâ // İbrâhim //	A'zâ Hacı Halil Ağâ Kâtip ve Sandık Emîni Ahmed Efendi Komiser Hakkı Ağâ
// Receb //	
(Zirâat Bânkası)	
Reis Hüseyin Efendi A'zâ İbrâhim Ağâ // Râşid Efendi	A'zâ Hüseyin Ağâ Muhâsebe Kâtibi Halil Efendi Tahsildâr Mustafa //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Abdullah Efendi A'zâ Hacı Halil //	A'zâ Süleymân Fâik Efendi // Abdi //
// Mustafa //	Kâtip Osmân //
(Me'mûrîn-i Zâbita)	
Zâbita Me'mûr Vekili İbrâhim Çavuş Süvârî Jandarma Nefer 2	Polis Me'mûr Mehmed Vehbi Efendi Piyâde Jandarma Nefer 13

(Me'mûrîn-i Sâire)			
Şer'îyye Kâtibi İsmâil Hakkı Efendi	Orman Sûvârî Me'mûru Gâlib	Efendi	
Limân Reisi Yüzbaşı Hasan Efendi 5 �	Tezkire Muharriri Halil İbrâhim	//	
Telgrâf ve Posta Müdürü Sabri Efendi Râbia	Rûsûmât Me'mûru Mehmed	//	
Nüfus Me'mûru Mehmed Hûşid //	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Hâcî Fahri //		
// Muâvini Cemîl //	// // Kâtibi İbrâhim //		
Reji Me'mûru İstefânî //	Orman Piyâde Koruyucusu Mustafa		
Tapu Kâtibi Mustafa //	ve Ârif Efendiler		
Eytâm Müdürü Hâfız Mustafa //	Taraça Orman Ondalık Me'mûru		
Taraça Rûsûmât Me'mûru Nazîf Efendi	Hüseyin Efendi		
(Me'mûrîn-i Askeriyye)			
(Redif Kırk Üçüncü Âlâyın Dördüncü Marmarîs Tâburu)			
Binbaşı Ebussuud Zeki Efendi	Gümüş Liyâkat Madalyası 4 �		
Kolağası Muharrem //	// ve Yunan İftihâr Madalyaları 5 �		
Tâbur Kâtibi Ali Rızâ //	Gümüş Liyâkat Madalyası		
Yüzbaşı Kâzım //	// //		
Mülâzım-ı Evvel İshak //	// //		
Mülâzım-ı Sâni Fevzi //	// //		
Yüzbaşı (Münhal)			
Mülâzım-ı Evvel Hakkı Efendi	Gümüş Liyâkat Madalyası		
// Sâni Mehmed //	Sanâyi', İftihâr ve Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları		
Yüzbaşı Vâhid //	Yunan ve Gümüş Liyâkat Madalyaları 5 �		
Mülâzım-ı Evvel Ahmed //	Gümüş Liyâkat Madalyası		

Yüzbaşı Sabri	Efendi	Yunan ve Liyâkat Madalyası	4 م
Mülâzım-ı Evvel Hüseyin	//	//	//
//	Sânî Hamîd	//	Gümüş Liyâkat Madalyası
Ser-çâvuş Nisâri	//		
Süvâri Mülâzımı İsmâil Efendi		Yunan ve Liyâkat Madalyaları	
İlave Ser-çâvuş Halil	//	Gümüş Liyâkat Madalyası	
Kâtip Muâvini Ali	//	//	//
Debbüy Muâvini Halil	//	//	//
(Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât)			
Dadya Nâhiyesi Eşrâfından Mehmed Ali Ağâ Mütemâyiz			
(Mekteb-i Rüşdî)			
Muallim Vekili Süleymân Fâik Efendi		Aded-i Şâkirdân	19
(Zükûr Mekteb-i İbtidâisi)			
Muallim-i Evvel Hâfız Sâlih Efendi			
Muallim-i Sânî Hâfız Hasan Efendi		Aded-i Şâkirdân	131
(İnâs Mekteb-i İbtidâisi)			
Muallime Âyşe Hânım		Aded-i Şâkirdân	82
Dadya Nâhiyesi			
Me'mûrîn-i Nâhiye			
Müdür Ahmed Râşid Efendi		Rüsûmât Me'mûru Sâlih Efendi	
Tahrîrât Hüseyin Gâlib	//	Vergi Kâtibi Mehmed Fevzi	//
Palamut Me'mûru İhsân	//	Orman Koruyucusu Fettâh	//
Emlâk Kâtibi Fevzi Efendi		Tahsildâr Mehmed	//

(Nâhiye Meclisi)	
Reis Müdür-i Nâhiye	
A'zâ Tahrîrât Kâtibi Efendi	A'zâ Hamdi Efendi
// Rüşdi Efendi	// Panâyot //
(Dadya Maârif İdâresi)	
Reis Mustafa Efendi	A'zâ Cemâl Efendi
A'zâ Rüşdî //	// Mehmed //
// Mehmed //	Kâtip ve Sandık Emîni Hüseyin Efendi
(Dadya Belediye Dâiresi)	
Reis Abdullah Efendi	A'zâ Yusuf Ağâ
A'zâ Mehmed Ağâ	Komiser Halil //
Süleymân //	Kâtip ve Sandık Emîni Nâfiz Efendi
(Kazânın Bir Senelik Vâridât-ı Umûmiyesi)	
Guruş	
197919	Emlâk Vergisi
124888	Temettu' //
23400	Bedel-i Askeri
139325	Ağnâm Rûsûmu
266728	Hubûbât A'sârı
27600	// Zeytin
589	Mahâkim Harçları
9750	Tapu Hâsılâtı
108176	Orman
2500	Rûsûm-ı Mütenevvîa
896476	Yekûn

(Merkez Kazâya Merbût Kurâsı)

Mevki’-i Coğrâfî — Şimâlen: Muğla, şarkan: Köyceğiz kazâları, cenûben: Rodos açıkları garben: İstânköy Körfezi ile mahdûd olup Dadya nâmıyla bir nâhiyeyi ve (23) karye ve mahalleyi muhtevîdir.

(Merkez Kazâya Merbût Kurâsı)

Merkez Kazâ — Marmarîs kasabası olup 36 derece 51 dakika arz-ı şimâli ve 26 derece tûl-ı şarkîde kâindir.

Kazâ-yı mezkûr (6865) zükûr ve (7113) ü inâs olarak (12978) İslâm ve (479) u zükûr ve ((429) inâs olarak (908) Rûm olarak nüfusu ve (345) emâkini hâvîdir.

(Merkez Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

İlyâ, Emecek, Alâki, Ada, Bayır, Bozburunbatı, Beldibi, Cumalı, Hisârönü, Dadya, Söğüd, Aleksi, Fenâket, Kızlân, Karaköy, Karamaka, Kırvâsil, Gelibolu, Kölânya, Losta; Marmarîs.

(Dadya Nâhiyesinin Mevki’-i Coğrâfîsi)

Marmarîs kazâsının kısm-ı garbîsinden uzanıp, İstânköy Körfezi’nin sâhil-i cenûbisini teşkîl eden bir şibh-i cezire ki şimâlen: Gökâbâd şarkan: Hisârönü körfezleri cenûben ve garben: Cezâyir Bahr-ı Sefîd vilâyetine merbût ayrı adaları ile muhâttır.

Merkez nâhiye 36 derece 40 dakika arz-ı şimâli ve 24 derece 20 dakika tûl-ı şarkîde vâki’ Alâki kasabasıdır.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Bu kazâda hinta, şaîr, çavdar, sisâm, suğla yağı çam fıstığı ve ipek kozası hâsıl olduğu gibi sepet çubuğu, sahtiyân i'mâl ve ihrâç ve mukabilinde pirinç, şeker, kahve ve mânifâtura misüllü bir takım malzeme idhâl edilir.

Kazânın vesâit-i nakliyyesi deve, bârgîr, ester ve merkebden ve mahsûlât-ı arziyyesi buğday arpa, çavdar, nohud, bakla, pava, limon, portakal, incir, harnub, Padem ve palamuttan ibârettir. İncir, padem, palamut harnub, zeytin gibi eşyâ-yı ticâriyye İzmir'e ve civâr adalara sevk ve ihrâç olunur.

Marmarîs kazâsında (315) kilometre murabbaî râddesinde orman bulunup bunlardan her nev'-i kerâste ve hatab ve çam kabuğu ve pek çok mertek, tekerlek, günlük buhuru, hatab, çam kabuğu ihrâç olunur hâsılât-ı senevi (108076) guruş râddesindedir.

Marmarîs kazâsında umûma mahsûs olarak panâyır ve pazar yoktur.

Kazâ-yı mezkûrda sîm mecîdiyye (23) ve lira-yı osmânî (125) guruşa ve metâlik 12 paraya tedâvül eder.

Dâhil-i kazâda evzân ve mukayâsât ma'lûme-i atîka isti'mâl olunur.

Marmarîs'in tûlân ve garben dörder mil bahri mesâfeyi hâvî gayet latif ve mazbût bir limânı ve Kadirga, Bozoki, Serçe nâmlarında da diğer üç limânı mevcûttur. Marmara Limânı'nın boğaz cihetinde ve Keçi Adası nâmıyla müştehir küçük bir cezire üzerinde bir aded kırmızı, Kadirga Dağı'nda da çift fenâr vardır. Kadirga Limânı ile Serçe ve Bozok limanları kışın muhâlefet-i havâdan bocalayan sefâinin yegâne melce'-i selâmetidir.

MEKRİ KAZÂSI			
(Me'mûrîn-i Kazâ)		(Sınıf 3)	
Kai'makam Osman Nuri Bey	Sâlise	Mâl Müdürü Dilâver	Efendi
Nâib Mehmed Şâkir Efendi		Tahrîrât Kâtibi Ali Kemâl	//
(Meclis İdâre-i Kazâ)			
A'zâ-yı	Reis Kai'makam-ı Kazâ	A'zâ-yı	Tahrîrât Kâtibi Efendi
Tabiiyye	Nâib Efendi	Hâcî Halil	// Râbia
	Müftü Hüseyin Hüsni //	Müntahabe	Bekir Ağâ
	Mâl Müdürü //		Vâsilâki Efendi
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)			
A'zâ Bekir Ağâ	Reis Kai'makam-ı Kazâ	A'zâ Süvâri Mülâzımı Aziz Efendi	Liyâkat
// Hâcî Mehmed Efendi		// Ahmed Ağâ	
(Nâfia Komisyonu)			
A'zâ İbrâhim Efendi	Reis Kai'makam-ı Kazâ	A'zâ Hilmi Efendi	
// Bâki Efendi Liyâkat ve Yunan Madalyası		// Manol //	
	Kâtip Mehmed Efendi		
(Maârif Komisyonu)			
A'zâ Hâcî Halil Efendi	Reis İbrâhim Efendi	A'zâ Halil Efendi	
// Hâcî Mehmed //		Kâtibi Kâmil //	

(Mâl Kalemî)	
Mâl Müdürü Muâvini Hasan Şükrü Efendi	Refiki Tevfik Efendi
Sandık Emîni Hâfız Hüsni //	Süvâri Tahsildârı Aded 5
Tahsîl Me'mûru Mehmed //	Piyâde Tahsildârı Aded 3
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Ahmed Efendi	A'zâ Andon Efendi
(Bidâyet Kalemî)	
Başkâtibi Şükrü Efendi	Kâtib-i Sâni Vekili Hasan Efendi
Müstantik Muâvini Sabri //	Mukavelât Muharriri Kâmil //
İcrâ Mübâşiri Aded 2	
(Ticâret Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Sâlih Zeki Efendi	A'zâ Yuvâkim Soryâno Efendi
// Süleymân Zühdü //	// Andon //
Kâtip Şükrü Efendi	
(Belediyye Dâiresi)	
Reis Manol Efendi	
A'zâ Mustafa Efendi	A'zâ Yuvâkim Efendi
// Ahmed Ağâ	Kâtip Haydar //
// Ayak Ağâ	Sandık Emîni Ali //
// Yâni Efendi	Tabîb Apostol //
// Hiralambo //	Komiser Tâhir //
// Vâsil //	Vâridât-ı Belediye Gurus 27136

(Zirâat Bânkası)	
Reis Yâni Efendi	
A'zâ Ahmed Ağâ	Muhâsebe Kâtibi Hilmi Efendi
// Ahmed Ağâ	Refiki Ahmed //
Vâsilyâdî Efendi	Tahsildâr Yaşâr //
Mikdârı-ı Sermâye Guruş 1600000	
(Ticâret ve Zirâat Odası)	
Reis İbrâhim Efendi	
A'zâ Hacı Mehmed Efendi	A'zâ Vâsilyâdî Efendi
// Apostol //	Kâtip ve Sandık Emmini Hasan //
(Me'mûrîn-i Sâire)	
Rûsmât Müdürü Mehmed Efendi Sâlise	Limân Reisi Ahmed Bey 5 ₺
Başkâtip Rızâ //	// // Kolağâsı Liyâkat
Sandık Emmini Şevki //	Nüfus Me'mûru Hâlid Efendi
Orman Muâmelât Me'mûru Vekili	Kâtibi Selâhaddin //
// // İzzet Efendi	Reji Me'mûru Şevket Bey
Orman Muâmelât Kâtibi Nuri Efendi	Telgrâf ve Posta Müdürü Ali Efendi
// // Tezkire Kâtibi Hayri //	Tapu Kâtibi Evkâf Vekili İbrâhim //
// // Tezkire Muharriri Ali //	Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Mehmed Murâd //
// // Ondalık Me'mûru Kemâl //	// // Kâtibi Nazmi //
// // Süvâri Me'mûru Gâlib //	Sandık Emmini Mehmed //
// // Süvâri Me'mûru Sâlih //	Şer'iyye Kâtibi Halil //
Eytâm Müdürü Ali //	Palamut Muharriri Hüseyin //
(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru Süvâri Yüzbaşısı Bâki Efendi Liyâkat ve Yunan Madalyaları	

Polis Komiseri Mehmed Efendi		Polis Süleymân Efendi Yunan Madalyası	
Polis İlyâs	//	Süvârî Jândarma Nefer 6	
Piyâde Jandarma Nefer 30			
(Mekteb-i Rüşdî)			
Muallim-i Evvel Hâcî Halil Efendi		Bevvâb Mustafa Ağâ	
Aded-i Şâkirdân 23			
(Mekteb-i İbtidâî)			
Muallim-i Evvel Yusuf Ziyâ Efendi		Muallim Mehmed Şükrü Mustafa Efendi	
//	Sânî Şa'bân Zühdü	//	Bevvâb Mustafa Ağâ
Aded-i Talebe 604		Aded-i Tâlibât 43	
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)			
Nev'-i Mekâtip	Derecâtı	Muallim	Aded-i Şâkirdân
Rûm Mektebi	İbtidâî	4	255
// İnâs Mektebi	İbtidâî-i Muallime	2	235
(Me'mûrîn-i Askeri)			
Redif Otuz Birinci Âlâyın Dördüncü Mekri Tâburu			
Binbaşî Ali Gâlib Bey	4 م	Liyâkat Madalyası	
Kolağâsı Ali Sâib Efendi	5 م	//	Girid İftihâr Yunan Madalyaları
Tâbur Kâtibi Mehmed Tâhir		//	//
Birinci Bölük Yüzbaşısı Hâcî Mustafa Efendi	5 م	Liyâkat Yunan Madalyaları	
//	// Mülâzım-ı Evvel Hilmi	//	5 م //
//	//	//	Sânî (Münhal)

İkinci Bölük Yüzbaşısı Ali	Efendi	5 ₪	Liyâkat Madalyası
//	//	Mülâzım-ı Evvel Rif'at	//
//	//	//	Sânî (Münhal)
Üçüncü Bölük Yüzbaşısı Ahmed Ağâ			Liyâkat Madalyası
//	//	Mülâzım-ı Evvel Ömer Efendi	5 ₪
//	//	//	Sânî (Münhal)
Dördüncü Bölük Yüzbaşısı	//		
//	//	Mülâzım-ı Evvelî	Efendi
//	//	//	Sânî Ahmed
Süvâri Mülâzımı Aziz	//	//	//
Debbüy Me'mûru Halil	//	5 ₪	//
(Hâiz-i Rütbe ve Nişân olan Zevât)			
Nikola Levizidi	Efendi	Ûlâ Sânisî	5 ₪
Yâni Levizidi	//	Kapıcıbaşı	
Hâcî Halil	//	Râbia	
(Eşen Nâhiyesi)			
Müdür İrfân Bey			
Tahrîrât Kâtibi Tal'at Efendi		Vergi Kâtibi Mehmed Efendi	
(Mekri Kasabasının Nüfusu)			
Milel	Înâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	350	360	710
Rûm	320	344	664
Musevi	7	6	13
Yabancı	620	973	1593
Yekûn	1297	1483	2980

(322 Senesi Zarfında Nüfus Vukûâtı)						
Tevellüdât	Vefeyât	Münâkahât	Talâk			
569	590	304	43			
(Kasabanın Emâkin-i Mevcûdesi)						
Hâne	Dükkân	Hân	Hamâm	Hotel	Un Değirmeni	
1260	514	2	2	3	2	
(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)						
Hükümet Konağı	Debbüy-i Hümâyûn	Câmi’-i Şerif	Mescid	Tekye	Kelisâ	
1	1	2	1	1	1	
(Kazânın 323 Senesi Vâridât-ı Umûmiyyesi)						
Guruş						
334997	Emlâk ve Akar Vergisi					
49729	Temettuât //					
155315	Bedel-i Askeri					
334..84	Ağnâm					
714617	A’sâr					
6165	Rüsûm-ı Mütenevvîa					
1246178	Orman Hâsılâtı					
213..7	Mahâkim Harçları					
32442	Hâsılât-ı Müteferrika					
35906	Emlâk ve Tapu					
6746	Müsakkafât-ı Hisse-i Maârif					
2937476						

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi — Mekri kazâsı şimâlen: Tavâs ve Köyceğiz kazâları ve Konya vilâyeti şarkan: Vilâyet-i müşârünileyhânın (Kavak) ve (Ak) dağları cenûben: Adalar Denizi ve garben: Mekri Körfezi ile mahdûd olup Eşen nâmıyla bir nâhiyeyi ve (79) karye ve (8) mahalleyi muhtevîdir.

Nüfus ve Emâkin — Kazâ-yı mezkûr (15471) i zükûr (15604) inâs olarak (31075) İslâm ve (3148) i zükûr ve (29216) sî inâs olarak (6064) Rûm ve (1606) yabancı olarak cem'an (38745) nüfusu ve (7750) emâkini hâvîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez Kazâ — (36) derece (42) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (26) dakika tûl-ı şarkîde ve Rodos'a (27) mil mesâfede vâki' ve Kendi nâmına mensûb körfezin medhalinde mebni Mekri kasabasıdır.

(Merkez Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Ebecik, Ebecikderesi, Orak, Ada, Eldirâk, Adalidere, Ahmedli, Ovacık, Üzümlü, İncir, İnlüce, Eldirek Yaylası, Orta Yaylası, Ebusora, Burnâziçi, Batlankanıc Günlük, Boynuz, Bekciler, Bâğyaka Maa Kal'a, Papas , Payât Orta, Yâryaşı, Paşalı, Timurlar, Câmul, Cörttek, Ceylan, Cenger, Çobanisâ, Çaykenârı, Çukurincir, Çaylak, Çobanisâ Yaylası, Döğer, Derecökek, Dontar Yaylası, Döğer Gerişburnu, Gürcüler, Zeyve, Seydiler, Seydiler Yaylası, Seydiler Torlar, Gebeler, Mendân, Dodurga, Doğanlar, Zorlar, Fârâlya, Kadı, Karaçulha, Kayaagâc, Karakân, Karaköy, Kuma, Karadere, Kayacık, Kargı, Karaçulha Yaylası, Kıncılar, Köşk, Külhân, Gökyan, Gerdid, Kütüb, Gölment, Gebe, Gerişburnu, Göreme, Göremederesi, Gölyan Yaylası, Keçiler, Minâre, Metekân, Nif, Yarî, Yohsullu, Yakabâğ, Edis, Mübâşer Yaylası.

(Eşen Nâhiyesi)

Mevki’-i Coğrâfi ve Kurâ — Eşen Nâhiyesi Mekri kazâsının şimâl-i garbîsi aksâmından müteşekkil ve (37) karyeyi müstemildir.

Nüfus ve Emâkin — Nâhiye-i mezkûre (6350) si zükûr (6604) ü inâs olarak (12954) nüfus-ı müselleme ve (25500) emâkini hâvîdir.

Merkez nâhiye Mekri kasabasının cihet-i şimâliyyesinde ve sâhile karîb bir mevkide ve (26) derece (56) dakika arz-ı şimâli ve (26) derece (31) dakika tûl-i şarkîde vâki’ (Eşen) karyesidir.

(Kazâ Hakkında Bazı Ma’lûmât)

Kazâ-yı mezkûrda senevi (45000) gुरुşluk halı seccâde ve kilim nesc ve i’ mâl olduğu misüllü sanâyi’-i âdiye-i dâhiliyye dahi vardır.

Mekri kazâsı vilâyetin en cesîm ormanlarını hâvî bir kazâ olup bunlar (108) kilometre murabbaî râddesinde vâsi’ ve ak ve kızılçam ile sâir birçok nev’ eşcârı câmi’dir.

İşbu ormanlarda her türlü kerâste i’ mâl olunarak senevi (497820) parça kerâste, (46838) cedîd kantâr kömür ve (8793) cedîd çam kabuğu hârice satılmakta ve orman hâsılâtı (1246168) gुरुşa bâliğ olmaktadır.

Kazâ-yı mezkûrda haylice mahalde krom ve mangânez ma’denleri olup bunların bir takımı bi’l-ımtiyâz işletilmektedir.

İşletilen maâdinden geçen sene (6472) Tonilâto krom cevheri ihrâc ve Avrupa’ya imrâr olunmuştur.

Mekri kazâsında (1500) bârgîr, (300) ester, (2000) merkeb, (1800) deve vardır.

Mekri kazâsının mahsûlâtı hinta, şaîr, mısır, sisâm gibi hubûbât ile palamut ve sâireden ibâret olup geçen sene kazâ-yı mezkûrdan (3817) kile hinta (1299) kile şaîr (633) kile mısır (24097) kilo bal mumu, (1024) sığla yağı, (12728) kilo bâdem, (29498) kilo ceviz, (5123)

çuvâl sisâm (21261) kantâr palamut, (239225) kilo kantâr yapağı, (410) re's koyun ve keçi ihrâc ve mukabilinde kahve sâbûn mânifâtura ve sâir idhâl olunur.

Mekri kazâsı dâhilinde umûma mahsûs panâyır olmayıp yalnız Mekri kasabasına (18) saat mesâfede kâin Seki ve Pernâz yaylalarında her sene mayıs 15'den eylül ibtidâsına kadar cum'a ertesi günleri bir pazar kurulur.

Kazâ-yı mezkûrda sîm mecîdiyye (31) ve lira-yı osmânî (113) ve İngiliz altını (124) ve Fransız altını (99) guruşa tedâvül eder.

Mevzunâtta evzân-ı atîka, mekîlâtta kil-i İstânbûlî isti'mâl olunur.

Merkez kazâyı iki saat mesâfede Kaya nâm karyeye temdîden (6735) metre tûlunda bir tarîk küşâdına mübâşeret olup bundan (4060) metresi inşâ ve ikmâl edilmiştir.

Mekri kasabasının sayfiyyesi olan Kayalık nâmındaki karye kurbunda neb'ân eden ve terkîbâtında (Kibrîtiyyet-ı sûd, mâgnezi, Hâmız-ı kibrîti) gâzını hâvî olan ve (38) derece-i harâret irâe-i eden Kayalık ma'deni suyu vardır ki bu su miyâh-ı kibrîtiyyeden ma'dûd olup rie-i müzmine, alâmâm-ı asabiyye hastalıklarına bânîyo suretiyle nâfi'dir.

MİLÂS KAZÂSI	
Me'mûrîn-i Kazâ (Sınıf 3)	
Kai'makam Ahmed Nuri Efendi	
Nâib Veliyüddin Efendi	Müftü Mehmed Rüşdi Efendi
Mâl Müdürü İbrâhim //	Tahrîrât Kâtibi Hacı Mehmed //
(Meclis İdâre-i Kazâ)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ-yı Tabiiyye { Nâib ve Mâl Müdürü Efendiler Müftü ve Tahrîrât Kâtibi // Metropolid Vekili (Münhal) Hahambaşı Vekili Bensiyon Efendi }	A'zâ-yı Müntahabe { Halil Bey Şâkir Ağâ Todirâki Efendi (Münhal) }
(Tedârik-i Vesâit-i Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Sûvâri Mülâzımı Necâti Efendi	
A'zâ Şâkirdân Ağâ	A'zâ Ârifzâde Hacı Emin Efendi
(Nâfia Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Nüfus Me'mûru Osmân Efendi	A'zâ Şeyhzâde Hasan Efendi
// Zirâat Bânk Muhâsebe Kâtibi Rif'at //	// Zâbita Me'mûru Cemâl //
(Tedkik ve Tasfiye-i Bakayâ Komisyonu)	
Reis Kai'makam-ı Kazâ	
A'zâ Mâl Müdürü Muâvini Tayyâr Bey	A'zâ Bensiyon Amâto Efendi
// Tahrîrât Kâtibi Hacı Mehmed Sâlih Efendi	// Ali Kemâl //

(Tahsîlât Komisyonu)	
Reis Mâl Müdürü Efendi A'zâ Tahsîl Me'mûru Nuri //	A'zâ Hâfız Mehmed Sâdık Efendi // Todorâki //
(Maârif Komisyonu)	
Reis Mehmed Hulûsi Efendi A'zâ Mâl Müdürü İbrâhim // // Rüşdiyye Muallim-i Evvelî Mehmed Şerif // // Telgrâf Müdürü Nuri //	A'zâ Rızâ Efendi // Hâfız Mehmed Sâdık // // Hüseyin // Maârif Kâtibi Hâfız Emin Efendi
(Mâl Kalemi)	
Mâl Müdürü Muâvini Tayyâr Bey	
Mâl Müdürü Refiki Alber Kâdrâil Efendi	Sandık Emîni Mehmed Efendi
(Bidâyet Mahkemesi)	
Reis Nâib Efendi	
A'zâ Mehmed Efendi	// Yâko Amâto Efendi
(Bidâyet Kalemi)	
Başkâtip Şükrü Efendi Kâtib-i Sâni Vekili Emin //	Müstantik Muâvini Lütfi Efendi İcrâ Mübâşiri Mehmed Çavuş ve Celâl Efendi
(Belediye Dâiresi)	
Reis Vekili Hasan Efendi A'zâ İzzet Ağâzâde Ali // // Hâfız Mehmed Sâdık // // Hacı Mehmed Ağâ // Aleksi Efendi	A'zâ Yâko Tarika Efendi Belediye Tabibi İlyâ Nesim // Kâtip ve Sandık Emîni Mehmed // Kolcu İsmâil // // Hasan Ağâ

(Tahsîlât İdâresi)									
Tahsîl Me'mûru Nuri Efendi									
Süvâri Tahsîldârı Ali Efendi				Piyâde Tahsîldârı Manol Efendi					
//	//	Hasan	//	//	//	Hasan	//		
//	//	Hâfız İsmâil	//	//	//	Mehmed	//		
Piyâde	//	Nesim Frânko	//	//	//	Mehmed	//		
(Zirâat Bânkası)									
Reis Mehmed Hulûsi Efendi									
A'zâ Hâfız Mehmed Sâdık Efendi				Muhâsebe Kâtibi Mehmed Rif'at Efendi					
//	Ârifzâde Hamdi		//	Rif'at Rızâ			//		
//	Şeyhzâde Hasan		//	Tahsîldâr Mehmed			//		
(Zirâat ve Ticâret Odası)									
Reis Vekili Mehmed Hulûsi Efendi									
A'zâ Rızâ Efendi				A'zâ Ârifzâde Hamdi Efendi					
(Me'mûrîn-i Sâire)									
Nüfus Me'mûru Osmân Efendi			Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Abdülhalim Efendi						
Tapu Kâtibi Mehmed			//	Güllük Düyûn-ı Umûmiyye Me'mûru Mehmed Efendi					
Gereme Rüsûmât Me'mûru Şükrü			//	//	Tezkire Muharriri			//	
Kuyucak	//	//	Mehmed	//	//	Limân Reisi Âkif			//
Akbük	//	//	Hasan	//	Nüfus Kâtibi Mehmed Tevfik			//	
Posta ve Telgrâf Müdürü Nuri			//	Düyûn-ı Umûmiyye Kâtip Vekili Hamdi			//		
Orman Süvâri		//	Halil İbrâhim		//	Eytâm Müdürü Münhal			
Ondalık Me'mûru Ahmed			//	Güllük Rüsûmât Me'mûru Ahmed Pertev			//		
Mahkeme-i Şer'iyeye Kâtibi Rızâ			//	//	//	Kâtibi Mehmed			//
Telgrâf Muhâbere Me'mûru Ahmed Bahâeddin Efendi									

(Reji İdâresi)	
Me'mûr Sabri Bey	Muhâsebe Me'mûru Nârîk Efendi
Muhâkemât Me'mûru Enveri Efendi	Zirâat Kâtibi Abdi //
(Me'mûrîn-i Zâbıta)	
Zâbıta Me'mûru Hâcî Cemâl Efendi	Güllük Polisi Ali Rızâ Efendi
Polis Komiseri Mazlûm //	Piyâde Bölük Emîni Sâlih Efendi
// Mustafa Fehmi //	Süvârî Jandarma Nefer 5
// // Fikri //	Piyâde // // 35
(Me'mûrîn-i Askeriyye)	
Binbaşî Ali Cudi Efendi	Liyâkat ve Yunan Madalyaları 5 م
Kolağası Cemâl //	// //
Birinci Bölük Yüzbaşısı Mustafa Efendi //	// //
İkinci // // İzzet //	// //
Üçüncü // // Sadeddin //	// // 5 م
Debbüy Me'mûru Mülâzım-ı Sânî Edhem //	Liyâkat Madalyası
Kâtip Muâvini Ahmed Fâik Efendi	
Birinci Bölük Mülâzım-ı Evvelî Safvet Efendi	Liyâkat ve Yunan Madalyaları
İkinci // // // Abdullah //	// // 4 م
Üçüncü // // // Mustafa //	// //
Birinci // // Sânisi Hızır //	Yunan Madalyası
İkinci // // // Fâik //	// //
Üçüncü // // // Hamdi //	Liyâkat ve Yunan Madalyaları
(Mekteb-i Rüşdî)	
Muallim-i Evvel Şerif Efendi Rüûsi	Mubassır Mehmed Efendi
// Sânî Mehmed Emin //	Aded-i Şâkirdân 70

(Mekâtib-i İbtidâiyye)	
Maârif Müfettişi Nâzım Efendi	
Muallim-i Evvel Hüseyin Efendi // Hâfız Emin //	Muallim Emin Efendi // Sânî Fahri //
Muallim-i Sâlis İsmâil Efendi	Aded-i Şâkirdân 260 Hademe 2
(İnâs İbtidâî Mektebi)	
Muallime-i Ūlâ Canân Hânım // Sâniye Penbe //	Aded-i Tâlibât 120 Hademe 1
(Mekâtib-i Gayr-i Müslime)	
Rûm Mektebi 1 Talebe 120	Musevi Mektebi 1 Talebe 95
(Vâridât-ı Mütenevvîa)	
Guruş	
1135981	A'sâr
364194	Ağnâm
700291	Vergi, Temettu' Bedel-i Askeri
29832	Rûsûm-ı Mütenevvîa
24787	Tapu
120543	Orman
24001	Mahâkim
71375	Dalyan
3070	Harîr
45000	Pul
8700	Müsekkerât Rûsûmu
30000	Belediyye Vâridâtı
550000	Reji Hâsılâtı
2225005	Zirâat Bânk Sermâyesi
4000000	Senevi İhrâc Edilen Maâdin Ton 5000
9332779	Yekûn 9279709

(Emâkin-i Emiriyye ve Hayriyye)

Hükümet Konağı	Karagol	Dâire-i Askeri	Telgrâfhâne	Debbüy	
1	4	1	1	1	
Hapishâne	Câmi'-i Şerif	Mescid	Kelîsâ	Havrâ	Dâire-i Belediye
1	6	6	1	1	1

(Kazânın Mevki'-i Coğrâfisi)

Mevki'-i Coğrâfi ve Nevâhi ve Kurâ — Milâs kazâsı şimalen: Söke ve Çine şarkan: Muğla ve cenûben: Bodrûm kazâları ve garben: Mandâlyât Körfezi ve açıkları ile mahdûd ve hey'et-i idâresi olmayıp zâbıtâ ma'rifetiyle doğruca merkez kazâca idâre olunan Yâfa ve Mândâlyât nâmıyla iki nâhiyeyi ve (135) karye ve mahalleyi muhtevîdir.

(Merkez Kazâ)

Merkez kazâ Güllük İskeleyi'nden (5) ve Muğla'dan (12) saat mesâfede ve (...7)* derece (17) dakika arz-ı şimali ve (25) derece (2) dakika tûl-ı şarkîde vâki' ve sath-ı bahirden (80) mürtefi' Milâs kasabasıdır.

Kazânın nüfusu — Kazâ-yı mezkûr (15860) sı zükûr ve (16191) i inâs olarak (32051) İslâm ve (1655) i zükûr ve (1545) i inâs olarak (3200) Rûm ve (385) i zükûr ve (354) ü inâs olarak (739) Musevi (39) u zükûr ve (32) si inâs olarak (71) ecnebi ki cem'an (36061) nüfusu hâvidir.

Nüfus ve Vukûâtı — Dâhil-i kazâda bir sene zarfında (275) münâkehât ve (198) i zükûr ve (128) i inâs olarak (326) tevellüdât ve (280) i zükûr ve (136) sı inâs olarak (416) vefeyât ve (89) talâk vukû' bulmuştur.

* 37 derece olmalıdır.

(Merkez Kazâya Merbût Kurânın Esâmîsi)

Ahmed Gâzi, Ağaçlıyük, Asin, Asin Cedîd, Alâçam, Orân, Etrânlı, Eğri, İçme, Taş, Bafa, Burnâk, Bozalan, Bayır, Pınâr, Torba, Türbe, Tekfuranbârı, Tekfurdere, Şeyh Mandâlyât, Çam Ulaş, Çiftlik, Çandır, Hasanlar, Hanây, Hasanölüsü, Hisârcık, Dânişmend, Dîbek, Dere, Derince, Sakarkaya, Sepetciler, Sucum, Sögütcük, Sarıkaya, Tozâbâd, Kurt, Kandâk, Kayabaşı, Korucuk, Kalınağıl, Karacahisâr, Kırcağız Yıkıkçam, Kafça, Kızılağaç, Kozyaka, Kasr, Kızılca Gereme, Kılağuz, Kalem, Kızılca Hâcî Ahmed, Kazıklı, Karakuyu, Geremedere, Göldere, Köşk, Gereme Cedîd, Gökseke, Kinanedere, Mersenet, Varvir, Yaşyer, Yusufca, Yakaköy, Köy, Yoğunoluk.

(Milâs Kazâsı Hakkında Bazı Ma'lûmât)

Milâs, zaman-ı kadîmde 300000 nüfusuyla Karya Krallığı'nın bir müddet merkez hükûmeti olup 4000 sene evvel Fenikelilere geçerek kable'l-hicre 1740 senesine kadar anlara ve 1169 senesine kadar da akvâm-ı aslıyye-i Yunaniyye'den Palâzgı Kabâiline mensûb Aleoti Kabîlesi muhâcirînine makarr olmuş ve bu târihten 954 senesine kadar Mât Hükümdârı Kihseru'n ve ba'dehû İskender-i Kebîr'in dâire-i istilâsında kalıp bunun sukûtu üzerine ümerasından Karya Vâlisi Antipâter'in oğlu Kassâ'nın sonra Antigonos'un yedîne geçerek 905 senesinde Bergama Hükümdârı Lîzemâk'ın dâhil-i hâkimiyeti olmuştur.

Kable'l-hicre 820 târihlerinde Yunanilerden (Dori) Kabîlesi memleketin bir tarafına yerleşmekle Aleotilerle hem zaman yaşamışlardır.

(704) senesinde Româlılara geçmiş ve 638'de Româlıların Garbî ve Şarkî Româ'ya inkisâmı üzerine bi't-tabi' şarkda kalmıştır.

Garbî Româlıların devr-i ahîrinde Cenova akvâmı hicret suretiyle buraya gelip zirâat ve ticâret ve sanâyîdeki iktidarlariyla yerli ahâlîye tefavvuk etmişler ve Garb İmparâtorluğu'nun 106 târihinden i'tibâren ba'de'l-hicre 495 senesine kadar Bizâns Şark İmparâtorluğu'nun zîr himâyesinde yaşamışlardır. Bu târihte Rûm Devlet-i Selçûkiyyesinin Kılıç Menteşâ Bey tarafından memâlik-i İslâmiyye'ye ilhâk edilmiş ve 699 senesine kadar Selçûkilerde kalmıştır. (792) târihinde Yıldırım Bâyezid Hân Hazretleri tarafından zabt olunmuş ve 830 târihinde de Sultân Murâd Sâni Hazretlerinin zaman-ı adâlet-nişân hümayûnlarında kalemrev Osmânî olmuştur.

Panâyır ve Pazarlar — Milâs kazâsında başlıca umûma mahsûs panâyır olmayıp yalnız merkez kazâda Pazar ertesi ve Mândâlyât nâhiyesinde cum'a ertesi günleri umûma mahsûs pazar kurulur.

Meskûkât — Kazâ-yı mezkûrda sîm mecîdiyye (20) ve lira-yı osmânî (108) guruşa tedâvül eder.

Evvân ve Ekyâl — Dâhil-i kazâda mevzûnât-i emtiada evvân ve mukayâsât-ı atîka ve mekîlâtta İstâbul kilesi isti'mâl olunur.

Zirâat ve Ticâret — Bu kazâda senevi (70000) kile kadar hinta ve (150000) kile şaîr (250000) yulâf ve (10000) kıyye bal mumu (200000) kile akdarı ve (65000) kumdarı, (25000) kile çavdar (11000) kile bakla (3000) kile nohudi ile (100000) kıyye zeyt yağı husûla gelerek bunların kısmı küllîsi ile senevi i'mâl edilen halı seccâde sığır hârice ihrâc ve mukabilinde emtia ve eşyâ ve erzâk idhâl olunur.

Yedi sekiz seneden beri ehemmiyyetle ta'mîmine çalışılan tütün zirâatinin bugün yüz bin kilo kadar ihrâcâtı olup nefâseti birinci derecededir. Halıcılık hâl-ı

terakkide olup nesc olunan Milâs halıları hâlisiyyet-i levn ve metânet ve nefâsetce emsâline fâikdir.

San'at-ı debbâğattaki terakki şâyân-ı tezkârdır. Avrupa'ya rekâbet edercesine i'mâl edilen meşîn ve köselelerin sarfîyât-ı dâhiliyyesi mühim olduğu gibi hâricede ihrâc edilmektedir.

Memlekette ticâret epeyce ilerlemiş ve muâmelât-ı ticâriyyeye âşînâ ve defâtir-i ticâriyyeye riâyetkâr tâcirler yetişmiştir. Münâsebât-ı ticâriyye doğruca İzmir'le vukû' bulduğundan Avrupa piyâçasından ahâlî istifade etmektedir.

Mândâlyât Körfezi'n müntehâsında yirmi altı kilometrelik şose ile nefis-i kasabaya merbût Güllük İskeleyi kazâsının başlıca idhâlât ve ihrâcât ve münâkalâtıdır. Bunun cenûbunda iki kilometre mesâfede Memlaha, şimâlinde bir kilometre ba'dında Dalyan, kazânın cenûbunda İstânköy Körfezi sâhilinde de kadîm bir şehrin harâbelerini gösteren ve şark-ı şimâlisinde yarım saat mesâfede kâin kömür ma'deninin mahreci olan Gereme Ören ile Çökertme iskeleleri vardır. Garb-i sâhilinde bulunan Kazıklı ve Akbük limânları kömür sevkîyâtının mahrecidir. Şark-ı şimâlisini Bâz Gölü kâmilin, Beşparmak Dağları ve şarkını cibâl-ı mürtefia ihâta etmiştir.

Kazânın arâzisi umûmiyyetle münbit olup bire on beşe kadar mahsûl vermektedir.

Arâzinin eşcâr-ı müsmire yetiştirmekteki kabiliyyet-i fevka'l-âdesi hasebiyle zeytin eşcârı yetiştirmeye ahâlîce pek ziyâde rağbet edilmekte ve zeytin mahsûlü dâimi bir hâl-ı terakkide olup muattal dağlar, akîm tarlalar zeytin fidanlarıyla imlâ olunmaktadır. Zeytin ta'sîrine mahsûs iki buhârlı ve müteaddid usûl-ı kadîm fabrikalar vardır. Epeyce dut yetişmekte ve ipekçilikte de tedricî bir terakki meşhûd olmaktadır.

İstânköy Körfezi sâhilinde Gereme nâhiyesinin Dere karyesinde senevi takrîben on milyon kadar portakal yetişip ihrâc edilmekte ve ahâlînin gayreti inzimâm etse Yâfa portakallarıyla rekâbet ettirilebilecek bir kabiliyettedir.

Yine bu havâlide Feslekân nâm-ı yaylada misline az tesâdüf edilen armudlar, hâsıl oluyorsa da vesâit-i nakliyyenin fıkdanı ve mevkinin bu'diyeti hasebiyle bu mühim mahsûlâtın ağaclar üzerinde eriyip kaldığı gibi bâğcılıkda oldukca müterakkî olup her nev'-i üzüm yetişmekte ve kuru üzüm, köfte bekmez, reçel hâlinde kısm-ı a'zamî ahâlînin ihtiyâcât-ı ekliye-i şitâiyyelerini te'mîn ederek kurutulan bir kısmı da ihrâc edilmektedir.

Kazâ-yı mezkûr dâhilinde Âlâkelîsâ karyesi civârında imtiyâzlı bir sîmli kurşun ve Muğla'ya tâbi' Nebî köy ve Kozağaç'da zımpara ma'denleri Güllük'den sevk olunmakta ve bu yüzden memlekete vâridât gelmektedir.

Dâhil-i kazâda vâsi' kışlaklar mevcûd olup senevi tahmînen on beş bin kadar sığır yapılmakta ve ihrâc edilerek alınmış bin lira kadar meblağ alınmaktadır. Koyun keçi ancak ihtiyâcât-ı dâhiliyyeye tekâbül edecek mikdârdadır.

Üç tepe üzerine mebni ve 60000 dönüm arâzisi hâricinde dâiren mâdâr cibâl ile muhât Milâs kasabası olup bu muhît dâhilinde az muhterik ve yazın sıcak a'zamî 39 kışın az soğuk bir havâ teneffüs eder. İl el ve emrâz-ı sâriye mefkud olup yalnız garbideki dağların mâverâsını teşkîl eden denize kadar mümted vâsi' ova serâpâ bataklık hâlinde olduğundan boğazlardan esen garb rüzgârı şehri sıtmalaştırır.

Su husûsunda memleket bir hâssa-i mümtâzeyeye mâliktir. Memleketin iki saat şarkındaki cebelin sîne-i sâfindan fişkiran bu mebzul ve tatlı su dağının eteğine kadar açıktan cereyânla havâlandıktan sonra borularla memleketine yapılmış ve anâsır hayâtiyyeyi nâfi' bir surette ikmâl etmekte bulunmuştur.

Ormanlar — Milâs kazâsında, mîrîye âid ve husûs olarak (267) kilometre murabbaî kadar orman bulunup bunlardan ekseriyyet üzere ak ve kızılçam ile pırnâr eşcârı husûle geldiği gibi her türlü kerâste ve kömür i'mâl ve İzmir ve İskenderiye'ye ihrâc ve irsâl olunur senevi kerâste i'mâlâtı yirmi bin metre mik'âb râddesindedir.

Vesâit-i Nakliyye: Bârgîr ester deve merkebden ibârettir.

(Miyâh-ı Ma'deniyye)

Dalyan Mâ'-i Ma'deniyyesi — Milâs kazâsında ve Milâs'ın taraf-ı şimâlisinde bir saat mesâfede Beşparmak Dağları'nın Bâğçeburun karyesi cihetindeki eteğinden neb'ân eden bu su, terkîbâtında (Fahmiyyet-i sûd, mâgnezi, hâımız-ı fahm) gâzını hâvî olarak miyâh-ı ma'deniyye-i kaleviyeden ma'dûd, Vişi Ma'den Suyu'na müşâbihdir. Her ne kadar Vişi'ye nisbeten biraz hafîf ise de emrâz-ı mi'deviyye, emrâz-ı em'â, kebd hastalıklarına nef'-i küllîsi vardır.

Sudere İçme Suyu — Milâs kasabasının taraf-ı garbîsinde kâin Sudere Dağı'nın altından neb'ân eden beyne'l-ahâlî İçme Suyu nâmiyla ma'rûf olan bu su terkîbâtında kibrîtiyyet-i sûd ve mâgneziyi muhtevî olmasına mebni miyâh-ı müşhileden ma'dûd ise de mevâd-ı müşhilenin hafif olması cihetiyle mütemâdiyen beşer altı kıyye içilmedikçe ishâl husûle getirmez. Ağustos aylarında ahâlînin devâm ettiği bu menba' (Kasaba-i Em'â') a nâfi'dir.

(Âsâr-ı Atîka)

Memleketin ahvâl-i târihiyyesinin zenginliği kendisine birçok âsâr-ı atîka terk etmiştir. Cenûbda yarım saat mesâfede atîk bir kal'a meşhûd olup bugün Beçin nâmında bir karyeye mekân olmuştur. Vasat-ı şehirde görülen gayet ağır taşlarla vücûda getirilmiş murabba'uş-şekl kesme duvarların vaktiyle

Karya hükümdarlarının maâbid ve saraylarını ihtivâ ettiği şimdiki âsârıyla müstedeldir. Şehrin garb ucunda bir derenin yüksekce mevkinde bir binâ-yı atîk mevcûd olup acâib seb'a-i âlemden Hâlikârnâs Mezârı'nın küçük bir modelidir. Murabba'uş-şekl ve iki kât olan bu binânın alt katı taşla verilerek yalnız garbında bir kapı bırakılmış, üst katı ise köşelere tesâdüf eden dıl'lar mustatîl olmak üzere üstavânı ve yekdiğere mütanâzır on iki dıl' üzerine tutturulmuş bir kubbeden ibâret bulunmuştur. Vasat-ı şehirde bir hânedan — bundan on beş yirmi sene evvel — çıkarılan altın üzenği Müze-i Hümâyûn'da bulunmaktadır.

VİLÂYET DÂHİLİNDE BULUNAN MÜBERRÂT-I SENİYYE

{740}

(Cülûs hümâyûn meyâmin-i makrun hazret-i pâdişâhî rûz-i firuzundan beri sâha)
(Pirâ-yı te'sîs olan bunca hayrât ve müberrât-ı seniyye-i hazret-i zillullahiden)
(vilâyetimizi şeref-yâb eden âsâr-ı celîlenin mekâdir ve mevâkiî ber-vech-i âtî derc-i)
(sahîfe-i iftihâr olunur)

{Rahmânlar Karyesinde Hamîdiye Câmi'-i Şerifi}

Hatîbi Şâkir Efendi

(Rahmânlar Karyesinde Hamîdiye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim (Münhal)	Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
	6	6	2

{Tepeköy Karyesinde Orhaniye Câmi'-i Şerifi}

Hatîp ve Mektep Muallim-i Sânisi Mehmed Efendi, Müezzîn Mehmed Efendi

(Tepeköy Karyesinde Orhaniye Mektebi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup zükûr ve inâsa mahsûs üç dersihâne ile muallim ve müfettiş odalarını câmi'dir.

{741}

Muallim-i Evvel Efendi, Muallim-i Sâni Mehmed Efendi, İnâs Muallimesi Sıdıka Hânım

Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
72	42	30

{Mecîdiyye Câmi'-i Şerifi}

Hatîp Mehmed Efendi

(Mecîdiyye Karyesinde Mecîdiyye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.
Muallim Cemâl Efendi, Muâvini Safreddin Efendi

Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
78	50	28

{Tulûm Karyesinde Tîre Serkân Câmi'-i Şerifi}

Hatîp (Münhal)

(Tîre Serkân Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.
Muallim (Münhal), Muâvini Mehmed Efendi.

Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
33	22	11

{Abdiyye Câmi'-i Şerifi}

Hatîp Mustafa Efendi

(Abdiyye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir odasını hâvîdir. Muallim (Münhal) Muâvini Kadir Efendi.

Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
43	25	18

{742}

{Neîmiyye Karyesinde Burhâniye Câmi'-i Şerifi}

Hatîp Mustafa Efendi

(Burhâniye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim (Münhal)

Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
25	15	10

{Bûlbûlderesi Karyesinde Hamîdiye Câmi'-i Şerifi}

Hatîp Mehmed Ali Efendi

(Hamîdiye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Mehmed Ali Efendi

Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
42	14	28

{Ayaklıkırı Karyesinde Kadiriyye Câmi'-i Şerifi}

Hatîp Hasan Tahsîn Efendi

(Kadiri Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallimi Hasan Tahsîn Efendi

Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
28	20	8

{Işıklar Karyesinde Selimiyye Câmi'-i Şerifi}*}

Hatîp Mehmed Efendi

* Işıklar ismi aydınlatan anlamında değil, aşıklar anlamında kullanılır. Aralarında bir elif farkı vardır. Işıklar ismi “عشقلر” şeklinde yazılırken Aşıklar ismi “عاشقلر” şeklinde yazılır.

{743}

{Işıklar Karyesinde Selimiyye Mekteb-i İbtidâisi}

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Mehmed Efendi	Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
	20	12	8

{Hamîdiye Karyesinde Hamîdiye Câmi'-i Şerifi}

Hatîp Osmân Efendi

(Hamîdiye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Osmân Efendi	Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
	45	25	20

{Ahmedli Karyesinde Câmi'-i Şerifi}

Hatîp Mustafa Efendi

(Ahmediyye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Mustafa Efendi	Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
	20	12	8

{Yeniköy Karyesinde Selimiyye Câmi'-i Şerifi}

Hatîp Halil Efendi

(Selimiyye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Halil Efendi	Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
	18	7	11

{744}

{Meşhed Karyesinde Süleymâniyye Câmî’-i Şerifi}

Hatîp Hâfız Ali Efendi İmâm Müezzîn Mehmed Efendi

(Süleymâniyye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dershâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Mehmed Efendi	Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
	30	20	10

(Arabacı Karyesi Karyesinde Mahmûdiyye Câmî’-i Şerifi)

(Mahmûdiyye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dershâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Sâlih Efendi	Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
	18	10	8

(Kırbaş Karyesinde Rahmiyye Câmî’-i Şerifi)

Hatîp Sâlih Efendi

(Rahmiyye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dershâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Mustafa Efendi	Aded-i Şâkirdân	Zükûr	Înâs
	24	14	10

(Eğerci Câmî’-i Şerifi)

Müezzîn Nazîf Efendi

(Koldere Karyesinde Burhâniye Câmî’-i Şerifi)

Müezzîn Mehmed Şâkir Efendi

{745}

(Burhâniye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Mehmed Şâkir Efendi

Aded-i Şâkirdân

25

Müslimdir.

(Koldere Karyesinde Rûm Mektebi)

Lisân-ı Terâkki Muallimi Yorgi Efendi

Aded-i Şâkirdân

38

Gayr-i Müslimdir.

(Rahmiyye Karyesinde Mekteb-i İbtidâî)

Müezzin Muhyiddin Efendi

(Rahmiyye Karyesinde Mekteb-i İbtidâî)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Muhyiddin Efendi

Aded-i Şâkirdân

Zükûr

Înâs

25

14

11

(Dere Karyesinde Mahmûdiyye Câmî'-i Şerifi)

Hatîp Mehmed Hilmi Efendi

(Mahmûdiyye Mekteb-i İbtidâisi)

Mekteb-i mezkûr fevkanî olup iki dersihâne ile bir muallim odasını hâvîdir.

Muallim Mehmed Hilmi Efendi

Aded-i Şâkirdân

Zükûr

Înâs

37

19

18

Koldere karyesi ahâlîsinin tehvîn-i ihtiyâcâtı için iki çeşme ve havuz ve bir bâb câmi'-i şerif

Denizli'de vâki' Nakşibendî ve Halvetî Dergâh-ı Şerifi'nin ta'mîriyle bir minâre inşâsı

Nefs-i İzmir'de vâki' Mevlevî Dergâh-ı Şerifi'nin tevsîân ta'mîri
 Seferihisâr'a merbût İhsâniye karyesi câmi'-i şerifinin ta'mîri
 Nâzilli kazâsında Belâra karyesi mekteb-i ibtidâisinin ikmâl-ı nevâkısı
 Ahmedli karyesinde suyollarıyla havuz ve çeşme inşâsı

Hamîdiye	//	//	//	//	//
Yeniköy	//	//	//	//	//
Rahmânlar	//	//	//	//	//

Mağnisâ'da Dere karyesinde bir bâb câmi'-i şerif ve mektep inşâsı

Soma'da	Hamîdiye	//	//	//	//
Nif'de	//	//	//	//	//
Arabacı	Çiftlik-i Hümâyûnda	//	//	//	//

Belâra karyesi arâzisinden geçen Menderes Nehri üzerine köprü
 Torbâlı'da Tepeköy Çiftlik-i Hümâyûn'unda bir bâb câmi-i şerif

//	Eğerci	//	//	//	//
Bodrûm	kasabasında	Adliyye	//	//	//
Çal	//	Dâiler	Çiftlik-i Hümâyûn'da	İhsâniye Câmî'-i Şerifi	

**Dâhil-i Vilâyetteki Livâ Merkezlerinden
Şimendüfer Güzergâhında Bulunanlar**

İzmir Şehri	İzmir Körfezi'nin müntehâsında ve sâhil-i bahirde mebnîdir.
Urla	Sâhil-i bahirde 4640 metre mesâfedir
Foçateyn	Sâhil-i bahirde. Gayet mahfûz bir limânı vardır
Bergama	Sâhil-i bahire ya'ni Dikili İskeleyi'ne 30 kilometre mesâfededir
Çeşme	Sâhil-i bahirde
Seferihisâr	Sâhil-i bahire 5 kilometre mesâfededir
Kuşadası	Sâhil-i bahirde. Aydın Timuryolu Hattı'na 2 kilometre mesâfededir
Bodrûm	Sâhil-i bahirde
Marmarîs	Sâhil-i bahirde
Milâs	Sâhil-i bahire 25 kilometre mesâfededir
Mekri	Sâhil-i bahirde
Köyceğiz	Sâhildedir

**Dâhil-i Vilâyetteki Livâ ve Kazâ Merkezlerinden
Şimendüfer Güzergâhında Bulunanlar**

Aydın	Timur Yolu Hattı kasabanın ittisâlından güzâr eder.							
Nâzilli	//	//	//	//	vasatından	//	//	
Sarayköy	Timur Yolu Hattı'na 3 kilo metre mesâfededir							
Denizli	//	//	//	2	//	//	//	
Bâyındır	//	//	//	600	metre		//	
Tîre	Timur Yolu Hattı kasabaya mûntehîdir.							
Ödemiş	//	//	//	//		//		
Söke	//	//	//	//		//		
Menemen	Timuryolu Hattı'na 1 kilo metre mesâfededir							
Mağnisâ	Hatt şehrin önünden mûrûr eder							
Kasaba	Timuryolu Hattı'na 700 metre mesâfede olup kasaba dâhilinden mûrur eder							
Salihli	//	//	//	600	metre mesâfededir			
Alâşehir	Timur Yolu Hattı kasabaya mûntehîdir.							
	//	//		Hattı'na 6 kilometre ve 885 metre mesâfededir				
Akhisâr	//	//	//	520	metre mesâfededir			
Kırkağaç	//	//	//	1656	//	//		
Soma	//	//	//	2260	//	//		

**Dâhil-i Vilâyetteki Livâ ve Kazâ Merkezlerinden
Sâhilde ve Timuryolu Güzergâhında Olmayanlar**

Muğla	Gökâbâd İskelesi'ne	30	kilo	metre	mesafededir
Gördos	Salihli İstâsyonu'na	60	//	//	//
Timurci	Salihli //	104	//	//	//
Kula	Alâşehir //	30	//	//	//
Eşme	// //	55	//	//	//
Buldan	Sarayköy //	20	//	//	//
Çal	// //	50	//	//	//
Tavâs	Denizli //	30	//	//	//
Garbî Karaağaç	// //	50	//	//	//
Bozdoğan	Nâzilli //	30	//	//	//
Çine	Aydın //	35	//	//	//

Hudûd-ı Vilâyet ve Taksîmâtı ve Ahvâl-ı Sâire-i Umûmiyyesi Hakkında Ma'lûmât-ı Mücmele

Hudûd-ı Vilâyet ve Mevki'-i Coğrâfisi

Aydın Vilâyeti Anâdolu-i şâhânenin cenûb garbîsinde ve Adalar Denizi'nin şimâl-i şarkîsinde 36 ile 40 arz ve 23 ile 27 tûl dereceleri meyânında vâki' olup garb ve cenûb cihetleri Bahr-i Sefîd ile muhât ve şimâl ve şimâl-ı şarkî cihetleri Hüdâvendigâr ve şark tarafı Konya vilâyeti ile mahdûttur.

(Taksîmât-ı Mülkiyye)

Aydın vilâyetinin merkezi İzmir şehr-i şehiri olup dâire-i vilâyet merkez sancâğı ile berâber beş sancâğı münkasım, livâ merkezleriyle berâber (39) kazâ ve (74) nâhiye ve (2988) karyeyi hâvîdir.

(Mesâha-i Sathıyye)

Vilâyeti teşkîl eden arâzinin tûlu şimâl-ı garbîden cenûb-ı şarkîye doğru (405) ve arzı garbdan şarka (36) kilometredir ki mesâha-i sathıyyesi (54800) kilometredir. Arâzinin meyelânı şarktan garbadır.

(İklim)

Vilâyetin gerek sâhil ve gerek kara cihetlerinin havâsı latif ve mu'tedil olup mevsim-i sayfda öyle pek ziyâde harâret olmadığı gibi kışın dahi ekser mahallerine kar nüzûl etmez.

Konya ve Hüdâvendigâr vilâyetleri hudûdlarına yakın olan mahallere kışın bir iki ay zarfında kar nüzul ederse de ne anın kesreti ne de soğğun şiddeti derece-i i'tidâli tecâvüz eylemez.

(Zirâat ve Ahvâl-ı Arâzi)

Her tarafca ma'lûm ve meşhûd olduğu üzere Aydın vilâyeti arâzisinin her tarafı hâriku'l-âde kuvve-i inbâtiyyeyi ve hasâis-i mümtâzeyi hâvîdir. Kuru incir, çekirdeksiz üzüm ile en a'lâ rezâki üzümü yed-i feyyâz kadarının bu vilâyete bahş ettiği hasâisdendir. Mahsûlât-ı mezkûre ile berâber zeytin; palamut, pamuk, tütün, arpa, buğday, sisâm, bakla ve afyon dahi başlıca hâsılâtta ma'dûddur. Hubûbât-ı mütenevvia-i sâire dahi yetiştirilir ise de ta'dâd olunanlar kadar ehemmiyeti hâiz değildir.

(Mahsûlât-ı Tabiiyye)

Vilâyetin mahsûlât-ı tabiiyesinden palamut, piyân kökü mühim bir ihrâcât ve ticâret teşkîl ettiği gibi kök boya, kitre, mahmûze dahi haylice husûle gelir.

(Edevât-ı Zirâiyye)

Kuvvâ-yı münbitesini hakikaten birçok yerlere fâik olan bu vilâyet arâzisi el-yevm kâr kadîm âlât ve edevât-ı zirâiyye ile işlettirilmekte ise de ahd-ı dil-ârâ-yı hümayûnda her husûsta meşhûd çeşm-i ibtihâc olan âsâr-ı terakki cümlesinden olmak üzere çiftlik ashâbıyla bazı uyanık çiftçiler tarafından pulluk, evrâk-ı harman makineleri gibi edevât-ı cedîde-i zirâiyye edinilmekte olduğundan bunların muhassenâtı zirâata bahş ettiği suhûlet ve fevâidi görüldükçe sâye-i şâhânede isti'mâli karîben taammüm ederek bu yüzden dahi istifâde-i umûmîyyenin kat kat tezâyüd edeceği derkârdır.

(Sanâyi')

Her yerde olduğu gibi sanâyi'-i âdiye-i mahalliyeden başka vilâyetin Kula ve Gördes ve Eşme ve Milâs kazâlarında gayet nefis surette nesc olunan yün ve tiftik halı

ve seccâdeler her yerde makbûl ve mu'teber ve bunların ticâret ve ihrâcâtı şâyân tezkâr derecede mühim ve müterakkîdir.

Vilâyetin bazı kazâlarında ipek ve pamuk mensûcâtı dahi varsa da ticâret nokta-i nazarından o kadar şâyân-ı ehemmiyyet bir dereceye henüz vâsıl olamamıştır. Maa-mâ-fih Mağnisâ Alacası, Buldan ve Ödemiş ve Tîre dokumaları ve aşâyir halıları pek nefis ve gittikçe revâc-yâb olmaktadır.

(Ticâret)

İzmir'de en mühim ticâret, halı mensûcâtıyla palamut, üzüm, incir, arpa, pamuk, piyân, zeytin yağı, afyon, buğday, sisâm, bakla üzerine cereyân eder.

(Vesâit-i Nakliyye)

Aydın vilâyetinin vesâit-i nakliyyesi berrî ve bahrî olarak iki kısım esâmîye ayrılır. Vesâit-i nakliyye-i berriye de ikiye münkasimdir ki berrî (Nâm-ı nâmı-i hazret-i şehriyâr-ı a'zamîye) mensûb Aydın Timuryolu ile Kasaba — Alâşehir ve Temdîdî Osmânlı Hattı ve diğeri mekkârîdir.

İşbu iki hatt-ı aslînin esâs ve şuâbâtıyla tûl güzergâhları ve mebde' ve muntehâları kısm-ı mahsûslarında gösterilmiş ve mekkârî vâsitasıyla olan nakliyyâtın kısm-ı mühimmî de hemân umûmiyyetle develer ve kısmen bârgîr ile merkeb ve esterlerden ibâret olup şimendüfer gibi vesâitten mahrûm ve ücret nakliyyesi daha ehven bulunan mahallerde ve kura ile şühûr ve kasabât arasında vesâit-i nakliyye-i vilâyetinden ma'dûd bulunmuştur.

Vesâit-i nakliyye-i bahriyye dahi Aydın vilâyetinden başka vilâyet mütecâvirenin yegâne mahreç ve medhali olan İzmir şehrine bir sene zarfında girip çıkan ve vakt-i hareket ve muvâsalatları ayrıca gösterilen vapurlar ile yelken sefâini olup idhâlâtın umûmu ve ihrâcâtın kısm-ı a'zamî bahren icrâ

olunmakta ve binâenaleyh sevâhil-i vilâyette her nev'-i merâkib-i bahriyye-i nakliyyât ve müvâredâta ehemmiyetli bir surette hâdim ve teshîlât ve sür'ati müstelzim olmaktadır.

(Vesâit-i Nakliyye)

Dâhil-i vilâyetteki başlıca enhâr Gediz ve Büyük Menderes, Küçük Menderes nehirleriyle Bakır, Meli, Çürük, Arpa, Çine, Dalaman, Nif, Kum çaylarıdır.

Gediz Nehri — Vilâyetin Kütâhya civârında bulunan Murâd Dağı'nda neb'ân edip vilâyetin Hüdâvendigâr vilâyetiyle hem-hudûd olan Sirge karyesi civârından dâhil-i vilâyete girip Kaplanalan Dağları'nı cevalân ettikten sonra (Adala) (Mağnisâ) (Menemen) ovalarından geçerek Foça kazâsının (Geren) karyesi önünden bahre mansab olur. Nehr-i mezkûrun vilâyet dâhilindeki mecrâsının tûlu (232) kilometredir.

Kum Çayı — Demirci Dağları'ndan neb'ân ederek ve Kırkağaç kasabasının yakınından geçerek Mağnisâ Ovası'nda Gediz'e karışır.

Nif Çayı — Nif Dağları'ndan gelerek Mağnisa ile Kasaba arasında Gediz'e karışır.

Küçük Menderes — Buldan kazâsı civârında Kuyucak ve Kebirebez dağlarından cereyân ile Ödemiş, Bâyıdır, Ayâsuluğ ovalarından ya'ni Bozdağı'nın ve Cum'a Dağı aralarından mürûr ederek Kuşadası Körfezi'ne akar.

Büyük Menderes — Çal kazâsında ve Dinâr civârındaki dağlardan gelen ve Kaya Pazarı civârında hudûd-ı vilâyete giren bu nehrin menâbiî o kadar cesîm değil ise de mecrâsına birçok sular iltihâk ettiğinden Aydın sancâğına gelince seyr-i sefâine müsâid olacak surette kesb-i vüs'at ve cesâmet eder. Bu iki nehir Çine kazâsında mevrûatca bazı hasârı mucib olursa da iskâ ettiği arâzinin bunlardan hâsıl ettiği intifâ'-ı hasârât-ı vâkıyı ehemmiyetsiz bırakır.

Nehr-i mezkûr Söke kazâsı dâhilinde vâki' Balat Ovası'nın garb cihetinde ve Milet harabesi yakınında bahre mülhak olur. Menbaından mansabına kadar mecrâsı (300) kilometre hesâp olunur.

Arpa Çayı — Honâz Dağı'ndan neb'ân edip Denizli Vâdîsi'ni teşkîl eder. Tavâs mecrâsıyla Bozdoğan'dan mürûr ederek Nâzilli Pîşgâhında Menderes ile birleşir.

Çine Çayı — Yalçinkaya Dağları'ndan nüzûl ile Gölbe ve Çine Ovası'ndan geçerek Aydın kasabası önünde Büyük Menderes'e karışır.

Dalaman Çayı — Konya vilâyeti dâhilinde bulunan Kızılhisâr civârındaki dağlardan gelerek Köyceğiz ile Mekri arasında denize akar.

Bakır Çayı — Kırkağaç ve Soma kasabalarının yakınından ve Bergama'nın cenûbundan geçerek Çândârlı Körfezi'ne mansab olur.

Meli Çayı — Seydiköy ile Buca arasından beda' ederek Profit İlyâ, Ayâ Ana'dan mürûr ile İzmir'in şimâlinde kâin Bornova Körfezi'ne dökülür.

(Dağlar)

Vilâyette bulunan ve Toros silsilesinin şûâbâtından olan dağların esâmîsiyle sath-ı bahirden derecât-ı irtifâiyyeleri ve bulundukları mevkileri ber-vech-i zîr beyân olunur.

Lâtnos Dağları — Vilâyet dâhilindeki dağların en cesîm ve mürtefi' silsilesini teşkîl eden Lâtnos Dağları sath-ı bahirden (4500) metre yüksektir. Milâs'ın cihet-i şarkî ve şimâli garbîsini ihâta ve şimâl-i garbdan cenûb-ı şarkîye imtidâd eden bu silsile Afes Gölü şimâlinde Beşerparmak Dağları'yla ittisâl eder ve hayvânât-ı vahşiyye ile berâber kaplan da bulunur.

Sâmon Dağları — Kuşadası'nın cenûb-ı sevâhilinde ve Sisâm Adası'na mukabil düşen mevkiden beda' ile cenûba doğru imtidâd ve bunların arasında

ve Menderes Nehri yakınında bulunan Milet şehir-i kadîmi harâbesinin cihet-i cenûbiyyesinde Garyos Dağları'na iltisâk eder. Bu dağlar ezmine-i mütekaddimede Mikâl nâmını taşır idi. Sâmön Dağları'nın sath-ı bahirden olan irtifâları muhtelif olup mevâki'-i muhtelifede (3966) metreden (4160) metreye çıkar.

Akdağ — Mekri'nin şark ve şark-ı cenûbîsinde olarak şimâlden cenûba mümted ve sath-ı bahirden (3000) metre mürtefidir. Bu dağlarda kaplan pek çoktur.

Solimbios Dağı — Ayâsuluğ kurbunda bulunan bu dağın zirvesi sath-ı bahirden (2218) metre yüksektir.

Boz Dağı — Boz Dağı Gediz Nehri'ni Küçük Menderes Nehri'nden tefrîk eden silsiledir. <<Montânî Dolânej>> denilen Kâr ve Boz Dağı sath-ı bahirden (1219) ve en yüksek kısmının irtifâi iki bin metre olup bunlardan Mağnisâ şehrine kadar imtidâd ve şehir-i mezkûrun cenûbundaki Mağnisâ Dağı bir kısmı da Nif geçidinden ayrılarak İzmir Körfezi'nin cenûbunda bulunan İki Kardâşlar nâmındaki volkanik dağı teşkil ile Karaburun Şibh-i Cezîresi Dağları'yla birleşir. Bu dağın tepesinde bir göl bulunursa da umk ve cesâmeti hakkında ma'lûmât edilememiştir.

Beşer Parmak Dağı — Söke ile Eskihişâr arasında bulunan ve zaman-ı kadîmde (Lâtmos) denilen bu dağlar (1500) ile (1700) metre irtifâında şarktan garba mümted olur.

Kestâne Dağı — El-yevm Kestâne Dağı nâmıyla tanıtılan (Mevkis) dağları Ayâsuluğ Tîre, Ödemiş ve Ödemiş'in Bâlyânbolu nâhiyesiyle Aydın ve Nâzilli kazâları arasında kâin ve sath-ı bahirden (1073) metre mürtefidir. Mezkûr dağların Bâlyânbolu nâhiyesinin cenûbuna müsâdif cihetindeki noktası denizden (1358) metre yüksektir.

Karahasan Dağları — Bergama ile Mağnisâ ve Akhisâr ovalarını yekdiğerinden tefrîk eder. İrtifâları (1200) den (1300) metreye kadardır.

Mâdrâ Dağı — Sath-ı bahirden (1221) metre mürtefi' olup Bergama'nın şimâlinde vâki' ve şimâl-ı şarkîden cenûb-ı garbîye mümtedir.

Gümüş Dağ — Kuşadası'nın cenûb cihetinde ve sâhil boyunda kâin olan bu dağlar (1200) metre denizden mürtefidir.

Mândâlyât Dağları — Milâs-ın şark-ı şimâlisinden ve Güllük Limânı'nın ayn-ı cihetinden beda' ederek şark-ı cenûbîden garb-ı şimâliye doğru mümted ve sath-ı bahirden (1053) metre mürtefi' olan bu dağlara Garbos Dağları da denilir.

Lyda Dağları — Muğla'nın cenûb Gökâbâd İskeleyi'nin şimâlinde bulunan Lyda Dağları sath-ı bahirden (1011) metre irtifâındadır. Şarktan garba doğru imtidâd ederek hayvânât-ı vahşiyeden kaplan bulunmaktadır.

Timurci ve Uzunca Yayla Dağları — Mezkûr dağlar silsilesi Sâruhân sancâğının şimâlinde kâin olup (1000) metre irtifâî hâvî birtakım tepeler teşkîl etmiştir.

Mağnisâ Dağları — İzmir ile Mağnisâ arasında kâin olup şarktan garba imtidâd eden ve Sipilyos nâm-ı kadîmi taşıyan bu dağların satı bahirden irtifâî (830) metredir. Bu dağların tepesinde de göl vardır.

Alâşehir'in cenûbunda şarktan garba mümted ve sath-ı bahirden (749) metre mürtefi' (Kaplanalan) Dağları vardır ki ezmine-i kadîmede sönmüş bir volkandır.

(Sevâhil-i Vilâyet)

Sevâhil-i vilâyet müteaddid körfez ve burunlar ile mahdûd olup her noktasında müteaddid ve muntazam limânlar teşkîl eder. Başlıcaları ber-vech-i âtî zikr olunur.

(Körfez Limânlar)

En cesîmi İzmir Körfezi Limânı olup ticâret nokta-i nazarından dahi hâiz olduğu cesâmet ve ehemmiyet ayrıca bir cedvel ile gösterilmiş olduğu vechle bir sene zarfında (2730) kıt'a vapur ve (3229) kıt'a yelken sefâinin gidip gelmesiyle sâbit olduğundan daha ziyâde îzâhâta mahal görülememiştir.

Midilli Cezîresi'nin karşısında vâki' Dikili Körfezi (Bergama), (Kırkağaç) ve (Soma) kazâlarının mersâ-yı idhâlât ve ihrâcâtıdır. Karaburun Şibh-i Cezîresi'nin etrâfında dahi sefâine melce' olacak müteaddid körfezler ve limânlar mevcûd olup şimâl cihette Urla ve Gülbâğçe Körfezleri, garb cihetinde Reisdere Körfezi ve Çeşme Limânı ve Cenûbda Ağırbalıya ve Sığacık Körfezleri ve Sisâm Cezîresi pişgâhında Kuşadası Körfezi ve Limânı vardır. İzmir Körfezi medhalinin şimâl cihetinde vâki' Foça kazâsının dahi müteaddid limânları vardır. Büyük Menderes'in cenûbunda Mandâlyât Körfezi teşekkül eder ki Güllük İskeleyi bu körfez içindedir. Bodrûm Burunu'nu geçtikde Muğla kasabasının iskeleyi olan Gökâbâd Körfezi görünür. Bu körfezin cenûbunda dahi Marmarîs ve Karaağaç ve Ekincik ve Mekri Limânları vardır.

(Göller)

Vilâyet dâhilinde hâiz-i ehemmiyet-i cesîm göl olmayıp Marmara, Ufâbâki, Köyceğiz Gölleri nâmıyla üç göl vardır. Bunlardan (Marmara) Gölü Sâruhân sancâğına müsâdif Marmara nâhiyesinde ve 38'den 46 dakikaya kadar tûl-ı şarkîde beyzî'ş-şekl bir göldür.

{758}

Garyos ve Sâmon Dağları arasında bulunan Ufabâki Gölü vaktiyle Adalar Denizi'nin bir körfezi ve güzel bir limânı olduğu hâlde Büyük Menderes Nehri'nin getirdiği kumlarla menbainı doldura doldura kara kalmış ve göl hâlini kesb etmiştir.

Üçüncüsü olan (Köyceğiz Gölü) dahi bu nâm ile benâm kasabanın pişgâhında ve denizin çekilmesinden hâsıl olma bir göldür. Bu göller büyücek kayıkların mürûrlarına sâlih bir kanal vâsıtasıyla merkeze mansab olur.

Vilâyetin Üç Yüz Yirmi Dört Sene-i Mâliyyesi Vâridât-ı Umûmiyyesi						
	Denizli Sancâğı	Menteşâ Sancâğı	Aydın Sancâğı	Sâruhân Sancâğı	İzmir Sancâğı	Yekûn
Emlâk ve Akar Vergisi	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş
Temettu' //	2309000	1746500	4387000	5273000	13454000	26269500
Bedel-i Askerî	556000	278000	747000	888000	1857000	4326000
Ağnâm Resmi	87500	426000	638200	1249500	5412000	7813200
Canavar //	1845000	1670000	1548000	3237000	3136000	11436000
		600	1200	300	8700	10805
Maktûan İhâle Kılınan A'sâr Bedeli						
Emâneten İdâre Olunan // Hâsılâtı	6100000	3650000	9020000	14290000	14550000	47610000
Orman Hakkı Kerâste ve Pul Resimleri	146000	2285000	166000	279500	317000	3193500
Envâ-ı Maâdin		500	8100	1200	1108200	1118000
Emlâk Tapu Harcları	262000	132000	401500	653000	1797000	3245500
Emlâk-ı Emiriyye Muaccele İcâr Hâsılâtı	6000	24500	13500	40500	50800	135300
Mahâkim Harcları	157800	99000	153500	465500	658500	1534300
Rûsûm-ı Mütenevvîa	69000	29000	182500	275000	630000	1185500
Hâsılât-ı Müteferrika	166500	124500	214500	303800	925300	1739600
	11704800	10465600	16586000	269566300	43904500	109617200

İzmir Sancâğı Nüfus Muharriresi					
Esâmî-i Cemâât	İcmâl	Yerli		Yabancı	
		Zükûr	Înâs	Zükûr	Înâs
İslâm	325191	157939	152740	9347	5165
Hristiyân	277657	128977	124018	14189	10473
Musevi	25002	12364	12141	250	247
Yekûn	627850	299280	288899	23786	15885
Aydın Sancâğı					
Esâmî-i Cemâât	İcmâl	Yerli		Yabancı	
		Zükûr	Înâs	Zükûr	Înâs
İslâm	217390	106958	108472	1315	654
Hristiyân	30569	14327	12618	2537	1087
Musevi	3025	1437	1402	105	81
Yekûn	250984	122722	122492	3957	1813

Denizli Sancâğı					
Esâmî-i Cemâât	İcmâl	Yerli		Yabancı	
		Zükûr	Înâs	Zükûr	Înâs
İslâm	246957	122861	122233	1063	800
Hristiyân	4125	1706	1573	556	290
Musevi	40			20	20
Yekûn	251122	124567	133806	1639	1110
Sâruhân Sancâğı					
Esâmî-i Cemâât	İcmâl	Yerli		Yabancı	
		Zükûr	Înâs	Zükûr	Înâs
İslâm	35013	174786	170990	2865	1492
Hristiyân	49804	23796	23250	1982	776
Musevi	3485	1665	1659	99	62
Yekûn	403422	200247	195899	4946	2330

Menteşâ Sancâğı						
Esâmî-i Cemâât	İcmâl	Yerli		Yabancı		
		Zükûr	Înâs	Zükûr	Înâs	
İslâm	173890	841114	86229	1819	1688	
Hristiyân	17177	8021	7493	1217	446	
Musevi	1529	501	444	343	241	
Yekûn	192596	92636	94206	3379	2375	
Hitâm-ı Tahrîrden 322 Senesi Zarfındaki Vukûât						
Tevellüdât		Vefeyât		Münâkehât		Talâk
Zükûr	Înâs	Zükûr	Înâs	Bâkir	Tîb	
21301	19245	25924	19654	27953	8678	5869

Aydın Vilâyet Celîlesinin Nüfus-ı Umûmiyyesi					
Esâmî-i Cemâât	İcmâl	Yerli		Yabancı	
		Zükûr	İnâs	Zükûr	İnâs
İslâm	1313561	646658	640704	16409	9790
Hristiyân	379332	176827	168952	20481	13072
Musevi	33081	15967	15646	817	651
Yekûn	1725974	839452	825302	37707	23513

Aydın Vilâyetinde Bulunan Mîrî ve Husûsi Ormanların Mikdârını Gösteren Cedveldir			
Esâmî-i Kazâ	Eşhâs Uhdesinde Bulunan Dönüm	Mîrîye Âid Dönüm	Yekûn Dönüm
İzmir		350000	350000
Nif		130000	130000
Menemen		110000	110000
Urla		102000	102000
Seferihisâr		182000	182000
Karaburun		118000	118000
Çeşme		32000	32000
Ödemiş		110000	110000
Tîre		40000	40000
Bâyındır		190000	190000
Bergama		800000	800000
Kuşadası		80000	80000
Foçateyn		1000	1000
Yekûn		2245000	2245000
Mağnisâ		5000	5000
Soma		60000	60000
Kırkağaç		35000	35000
Akhisâr		25000	25000
Salihli		8000	8000
Alâşehir		45000	45000
Gördos		80000	80000
Timurci		40000	40000
Kula		5000	5000
Eşme		15000	15000
Yekûn		318000	318000

Esâmî-i Kazâ	Eşhâs Uhdesinde Bulunan Dönüm	Mîrîye Âid Dönüm	Yekûn Dönüm
Aydın		60000	60000
Çine		230000	230000
Bozdoğan		200000	200000
Karacasu	5000	185000	190000
Nâzilli		90000	90000
Söke		70000	70000
Yekûn	5000	855000	860000
Denizli	2000	200000	202000
Tavâs		480000	480000
Garbî Karaağaç		520000	520000
Çal		90000	90000
Buldan		30000	30000
Sarayköy		20000	20000
Yekûn	2000	1338000	1340000
Muğla	67800	4493500	4561300
Milâs	203180	90000	1103180
Marmarîs	304000	976000	1280000
Bodrûm	6000	400000	406000
Mekri	163120	3800000	3963120
Köyceğiz	900000	2700000	3600000
Yekûn	1646100	13267500	14913600
Aydın Vilâyetinde Mevcûd Ormanların Mecnûu			
Dönüm	Livâ		
2245000	İzmir Sancâğı		
318000	Sâruhân //		
860000	Aydın //		
1340000	Denizli //		
14913600	Menteşâ //		
19676600	Yekûn		

(Aydın Vilâyeti Dâhilinde Mevcûd)						
Esâmî-i Turuk	Vilâyet Dâhilinde Tarîkin Umûm-ı Tûlu		Derdest-i İnşâ			
			Maa İnşâat-ı Sınâiyye İkmâl Olan Şose Tûl Metre		Azgîr İnşâat-ı Sınâiyye İkmâl Olan Şose Tûl Metre	
	Kilometre	Metre				
İzmir – Kemer – Parâdiso Tarîki	4	550	4	550		
İzmir – Seydiköy – Cumaovası – Buca –	22	760	20	260		
İzmir – Parâdiso Tarîki						
Seydiköy – Torbâlı //	27	410	3	750	5	90
Torbâlı – Tîre //	38	290	33	200		
Cellâd Şubesi //	4	300	4	200		
Çatal – Ödemiş – Kelâs Tarîki	48	930	24	460	8	380
Birgi Şubesi //	6	750	6	750		
Bâyındır İstâsyon //	1		1			
İzmir – Hâcılar – Nif – Kasaba Tarîki	62	200	26	680		
İzmir Mersinli – Bayraklı – Karşıyaka	29	190	13	690		
Menemen Tarîki						
Mersinli – Çamdibi Tarîki	1	840	1	840		
Hâcılar – Burunâbâd – Bayraklı	7	900	7	940		
İzmir – Glizmân – Urla – Alaçatı – Çeşme –	86	550	86	550		
Alaçatı – Ağırbalıya Tarîki						
Glizmân – Seferihisâr – Sığâcık Tarîki	28	990	23	740		
Urla Şubesi – Bâdemler //	8	740	2	150		
İzmir – Bornova – Mağnisâ– Kırkağaç –						
Soma – Bergama – Denizli Tarîki	192	440	168	300		
Menemen İstâsyonundan Bergama’ya Olan						
Tarîki	69	200	59	880	5	
Karşıyaka – Menemen – Foça Tarîki	31	410	13			2
Yeni Foça Şubesi //	13	300			1	600
Akhisâr //	16	480	16	480		
Akhisâr – Kırkağaç – Soma Kasabalarından	4	460	4	460		
Şimendüfer İstasyonlarına Kadar Olan Tarîk						
Salihli – Borlu – Demirci	104	550	62	190	11	210

Tarîk-i Umûmiyyeyi Mübeyyen İstatistiktir)								
İkmâl Olan Tarîkin Tûlu						İnşâat-ı Sınâiyye		
İkmâl Olunan Tesviye-i Turâbiyye		Derdest-i Mübâşeret Olan Tesviye-i Turâbiyye		Henüz Mübâşeret Olmayan		Kârgîr Köprü Aded	Ahşâb Köprü Aded	Muhtelit Köprü Aded
Tûl	Metre	Tûl	Metre	Tûl	Metre			
.....						14		2
.....				2	500	42		17
.....	230			23	430	14		
.....						27		20
.....					100	2		4
5	785			10	310			25
.....						7		4
.....								1
11	540	12	120	11	860	75		13
.....				15	500	21		14
.....						7		3
.....								
.....						139		83
.....				5	250	38		41
6	170				420	2		2
11		13	140			158		75
5	320	4				63		7
1	500		330	14	580	23		2
4	300	3	100	4	200			
.....						21		2
.....						6		6
28	550	2				38		40

Esâmî-i Turuk	Vilâyet Dâhilinde Umûm-ı Tarîkin Tûlu	Derdest-i İnşâ			
		Maa İnşâât-ı Sınâiyye İkmâl Olan Şose Tûl Metre		Azgîr İnşâât-ı Sınâiyye İkmâl Olan Şose Tûl Metre	
Borlu Görδος Şubesi	32 950	16	500		
Alâşehir – Kula – Eşme Tarîkiyle İstâsyona Kadar Olan Tarîk	77 760	47	630	20	
Alâşehir – İnegöl – Ilıca Tarîki	28 800	3	350	18	830
İnegöl – Eşme //	52 830				
İnây İstâsyonundan Göbek Hudûdu	 50		50		
Ayâsuluğ – Kuşadası – Söke Balatcık Tarîki	61 860	40	360	3	
Söke – Kârînâ Tarîki	30				525
Aydın – Çine – Bozüyük – Muğla Gökâbâd Tarîki	142 980	113		9	920
Bozüyük – Milâs – Güllük Tarîki	64 440	24	700	35	730
Milâs Şubesi	2 400	2	400		
Nâzilli – Bozdoğan	28 500	28	500		
Kuyucak – Karacasu Tarîki	30				
Buldan – Sarayköy – Denizli – Tavâs Tarîki	77 950	65	890	10	600
Denizli – Çal Tarîki	58 690	58	190		
Kızılkaklık’dan Çal Tarîkine	15				
Denizli – Garbî Karaağaç Tarîki	50	11			
Denizli – İstâsyon Tarîki	 600		600		
Bâlâdaki cedvellerde ale’l-müfredât gösterildiği üzere dâhil-i vilâyetteki yolların tûl-ı ikmâl edilmiş olan şosenin tûlu 750 – 997 kilometreye ve i’-mâlât-ı sınâiyyeden mâ-adâ i’tibâriyle de ikmâl olunan tesviye-i turâbiyye 735 – 133 kilometreye derdest-i mübâşeret olan 3 aded ahşâb, 702 muhtelit köprü ile 40 aded kasis mevcûddur. Maa hazâ mevâkiî olanlardan Aydın – Çine tarîkinin keşifnâmesi tanzim edilmiş ve Nâzilli Bozdoğan tarîki üzerindeki olan Kazıkbeli tarîki ile Sarayköy – Buldan tarîki üzerindeki 16 kilometrelik kısmın ile Muğla beynindeki 30 kilometrelik yolun, Karacasu ile Kuyucak arasındaki 30 kilometrelik kilometreden ibâret bulunan İzmir ile Karşıyaka ve 6 kilometre tûlunda olan İzmir Parâdiso ve 25 kilo sancâğı dâhilindeki Salihli – Alâşehir Borlu ve Alâşehir – Kula tarîklerinin i’-mâlât-ı sınâiyyeleriyle berâber					

İkmâl Olan Tarîkin Tûlu						İnşâat-ı Sınâiyye		
İkmâl Olunan Tesviye-i Turâbiyye		Derdest-i Mübâşeret Olan Tesviye-i Turâbiyye		Henüz Mübâşeret Olunmayan		Kârgîr Köprü Aded	Ahşâb Köprü Aded	Muhtelit Köprü Aded
Tûl	Metre	Tûl	Metre	Tûl	Metre			
16	450					8		
3	530		600	6		38		12
5	620	1				2		3
10		5		27	830			
.....								1
2	500	4		12		69		40
1	850			27	625			
3	920	15	960		180	224	1	61
.....	520	1	750	1	740	56		11
.....						3		
.....						23	2	36
5		5		2	5			
.....	740				720	51		71
.....	500					2		103
7		1	500	6	500			
.....	715			38	285	10		3
.....								
Umûmiyyesi 156 – 910 kilometreden ibâret olup bu mikdârdan i'mâlât-ı sınâiyyesiyle ikmâl edilen şosenin mikdârı 126 – 885 kilometreye bâliğ olduğu gibi tûl-ı umûmî-i tesviye-i turâbiyye 64 – 51 kilometreye resîde olmaktadır. İşbu yollar üzerinde 1178 aded kârgîr, irâe olunan tarik-i mezkûre meyânında geçen seneki seylâb sebebiyle düçâr-ı harâb ve ta'mîrâtı muhtâc Akçay Köprüsü'nün ta'mîri de derdest-i ihâle bulunmuştur. Denizli sancâğı dâhilinde sa'bû'l-mürûr Sarayköy'den kazâ-yı nâhiyesine giden ve on dokuz kilometre tûlunda bulunan tarîk ile Gökâbâd tarîkin müceddeden inşâsına ve Ayâsulug ile Kuşadası üzerindeki 19 kilometrelik tarîk ile altı metre tûlunda bulunan Soma — Bergama ve 35 kilometre tûlunda bulunan İzmir – Urla ve Sâruhân tecdiden ta'mîrâtına teşebbüs edilmiştir.								

İzmir Sancâğı Dâhilindeki Fermânlı ve Ruhsatnâmeli Maâdinden							
322 Senesi Zarfında Avrupa'ya İmrâr olunan Maâdin Kıymeti		322 Senesi Zarfında Avrupa'ya İmrâr olunan Maâdinin Rûsûmu		322 Senesi Zarfında Avrupa'ya İmrâr olunan Maâdinin Mikdârı			Cins-i Maâdin
				Gram	Kilo	Tonilâto	
27	172471	13	34494		88	479	Zımpara
	7200		1440			25	//
	1..700		216			30	//
	47..664	32	94132		400	1307	//
29	27864	37	5572		402	77	//
24	214932	21	42986		35	597	//
	61200		12240			170	//
	70200		14040			195	//
10	3531	10	706		809	9	//
	9000		1800			20	//
	9000		1800			25	//
	23400		4680			65	//
	7533	24	1507		925	20	//
	1..77684	8	53884	250	355	67	Civa
24	1765581	3	88279		220	849	Antimon
	70273	6	3564		761	23	//
	24303	6	1215		101	8	//

Avrupa'ya İmrâr Olunan Cevâhirin Mikdâr ve Kıymetini Mübeyyen Cedveldir

Mevâki'-i Maâdin		Ashâb-ı İmtiyâzın Esâmîsi	Müstenidün-ileyhi
Mevkiî	Kazâsı		
Çirkince	Kuşadası	Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârdan Ferîk	Fermânlı
		Saâdetlü Mehmed Paşa Hazretleri	
//	//	Mösyö Sîdrî Alike	
Arvâlya	//	// Arnest Abot	//
Alacalı	Tîre	// //	//
Dağ Yeniköy	//	Mösyö Pâterson	//
Hasan Çâvuşlar	//	Şeyhzâde Saîd Efendi Veresesı	//
Çâvuşköy	//	Lütfullah Efendi ve Şârno Vitel	//
Alman Boğazı	İzmir	Mösyö Arnest Abot	Ruhsatnâmeli
//	//	Feyzizâde İbrâhim Efendi	//
Havuzlu	Kuşadası	Mösyö Ernest Epot	//
Aziziye Havuzlu	//	// // //	//
Alacalı Yeniköy	Tîre	// // //	//
Akşehir Dârmâra	//	// // //	//
Sâib ve Tepecik	Karaburun	Mösyö Alfred Herbert Bârker ve Fransız Mö'yer	Fermânlı
Mescidli	Ödemiş	Mösyö Oldik Esterojinker ve Wilyam Rîz	//
Karşıyaka	İzmir	Con Beyânki ve Tomaz Verdâelli	Ruhsatnâmeli
//	//	Enriko Fondore	//

(İzmir Merkez Sancâğı Dâhilinde Vâki' Fermânlı Maâdin)			
Cins-i Maâdin	Mevâki'-i Maâdin		Maâdin-i Mültezimin Esâmîsi
	Mevkiî	Kazâsı	
Sîmli Kurşun	Azâb Dağı	İzmir	Emânuel Mânolopelo
ve Çinko			
Sîmli Kurşun	Gümürdür	//	Mânolâki Andonyâdis
ve Çinko			
Sîmli Kurşun	Ilıca Deresi	//	Saâdetlü Enveri Bey
Civa	Küre	Ödemiş	Atûfetlü Muhtâr Bey Efendi
//	Yağcılar Deresi	//	Hazretleri
//	Tekeli	//	Osmânlı Anonim Şirketi
Zımpara	Hâcı Nu'mân	Seferihisâr	Emânuel Remediko
	Arâzisi		
(Denizli ve Sâruhân Sancâklarında Vâki' Fermânlı Maâdin)			
Cins-i Maâdin	Mevâki'-i Maâdin		Ashâb-ı İmtiyâzın Esâmîsi
	Mevkiî	Kazâsı	
Kömür	Soma	Soma	İsmâil Hakkı Efendi ve Şürekâsı
Bakır	Selcek	Çal	Saâdetlü Mahmûd Celâleddin Bey //
Zımpara	Karadağ	Akhisâr	İlyâ Operino Veresesı
(Menteşâ Sancâğı Dâhilinde Vâki' Fermânlı Maâdin)			
Cins-i Maâdin	Mevâki'-i Maâdin		Ashâb-ı İmtiyâzın Esâmîsi
	Mevkiî	Kazâsı	
Krom	Pamukcuk	Köyceğiz	Saâdetlü Tahsîn Paşa Hazretleri ve Şürekâsı
//	Gökdere	//	// //
//	Elcik ve Kızılkaya	//	// //
//	Bezkise	//	// //
//	Kargı ve Foça	//	// //
//	Çavuşbaşı	//	// //
//	Gürle Tahta	//	Köyceğizli Ali Rızâ Paşa
Mangânez	Karaca	Mekri	Alton Deri ve Şürekâsı

322 Senesi Zarfında Menteşâ Sancâğı Dâhilinde Vâki' Fermânlı ve Ruhsatnâmeli Maâdinlerden Avrupa'ya Vukû Bulan İhrâcâtı									
Maâdin-i Mültezimin Esâmisi	Mevâki'-i Maâdin		Müstenidün- ileyhi	Cins-i Maâdin	İhrâcât Mikdârı		Avrupa'ya İmrâr Olunan Maâdinden Alınan Rûsûm		Avrupa'ya İmrâr Olunan Maâdinin Kıymeti
	Kazâsı	Mevkîi			Tonilâto	Kilo			
Mösyö Ernest Ebot	Muğla	Eğridağ	Ruhsatnâmeli	Zımpara	258	382	18603	20	93017
// // ve Vitel	//	Kozagaç	Fermânlı	//	3814	904	274673	3	1373365
Mösyö Edvâr Vitel	//	Nebiköy	//	//	1142	331	42247	33	411239
Mösyö Arnest Abot	Milâs	Kocakır	Ruhsatnâmeli	//	3	290	236	35	1184
İsâk Pâçel	Muğla	Sazâk	[*]	Krom	346	230	13849	8	13849
İsmâil Hakkı Bey ve Şürekâsı	Mekri	Kemiklikazlan	Fermânlı	Krom	1330		59850		598500
Mösyö Pâterson ve Şârlmâs	//	İplikci Dağı	//	//	795		13700		274000
Mösyö Pâterson	//	Çenger	//	//	4249	274	71989	30	1439776
Dimitri Sâveli	Köyceğiz	Hamîdköy	Ruhsatnâmeli	//	480	902	28854	5	144270
[*] Musâdereten fîrûht olunmuştur.									

(Nakline Ruhsat Verilen ve Avrupa'ya İmrâr Olunan Fermânlı ve Ruhsatnâmeli Maâdin)									
Maâdin-i Mültezimin Esâmisi	Mevâki'-i Maâdin		Müstenidün-ileyhi	Cins-i Maâdin	Avrupa'ya İmrâr Olunan Maâdinin Mikdârı		322 Senesi Zarfında Avrupa'ya İmrâr Olunan Maâdinin Rûsûmu		322 Senesi Zarfında Avrupa'ya İmrâr Olunan Maâdinin Kıymeti
	Kazâsı	Mevkiî			Tonilâto	Kilo			
Arnest Abot	Söke	Kemer, Kıyas	Zımpara	Zımpara	445		32040	160200	14
Mösyö Yenâko ve Fiorenti	Karacasu	Kekre	//	//	1970	976	141910	709551	
Poskovşç Vereseşi	//	//	//	//	250	80	18000	90000	
Mösyö Arnest Abot	//	Karacasu	Bâmukâvele	//	2672	206	192389	961948	32
Saâdetlü Sâdık Bey Efendi Hazretleri	//	//	Mahsûsa	//	198		26956	26956	
Hâcî Emin Efendi ve Şürekâsı	Buldan	Tîre Yolu	Fermânlı	Zımpara	1976		142272	711360	
Mösyö Pâterson	Garbîkaraağaç	Bâzıca	Ruhsatnâmeli	Krom	1154	353	83113	415567	3

Sâlnâmenin Esnâ-yı Tab'ında Vukû Bulan Tevcihât ve Tebdilât

Sahife

- 94 Vilâyet Defterdârlığına Saâdetlü Rif'at Efendi Hazretleri
- 95 Meclis İdâre-i Vilâyet A'zâsından Saâdetlü Hâcî Hasan Paşa Hazretlerin
Tebdilen Birinci Rütbeden Mecîdî Nişân-ı Zîşânıyla Gümüş Liyâkat Madalyası
- 98 Emlâk-ı Hümâyûn Müdürü Saâdetlü Gâlib Bey Efendi Hazretlerine
Tebdilen Birinci Rütbeden Mecîdî
- // Emlâk-ı Hümâyûn Tabîbi Rif'atlü Râşid Bey'e Binbaşılık
- // Emlâk-ı Hümâyûn Muhâsebe Kalemi Refik-i Evvelî Rif'atlü Ahmed
Muhtâr Efendi'ye Terfian Rütbe-i Sâlise
- // Emlâk-ı Hümâyûn Tahrîrât Kalemi Refik-i Evvelî Rif'atlü Şefik Efendi'ye
Terfian Rütbe-i Sâlise
- 100 Umûr-ı Ecnebiyye Müdürü Saâdetlü İdris Fuad Bey Efendi Hazretleri
Terfian Rütbe-i Ülâ Sınıf-ı Evvelî
- // Umûr-ı Ecnebiyye Kalemi Birinci Kitâbetine Ya'kûb ve İkinci Kitâbetine
Vasfi Efendiler
- 102 Tedkik ve Tasfiye-i Bakayâ Komisyonu Başkitâbetine Rif'atlü Emin Bey
- 104 Matbaa-i Vilâyet Müdüriyyetine Litoğrafya Me'mûru İzzetlü Yusuf Ziyâ Efendi
// Maârif Müdürü Saâdetlü Nâil Bey'e Terfian Rütbe-i Ülâ Sınıfı Sânisî
- 105 Dâire-i Belediye Reisi Saâdetlü Tefîk Paşa Hazretlerine Altın İmtiyâz Madalyası
// Dâire-i Belediye A'zâsından İzzetlü Hâcî Osmân Efendi'ye Mîrû'l-ümerâlîk
// // // İzzetlü Cemâl Bey'e //
- 309 Mahkeme-i Bidâyet Cezâ Riyâseti'ne Rif'atlü Nihâd Bey
// Merkez Vilâyet Müddeî-i Umûmî Muâvinliğine Hikmet Bey
- 110 Mukavelât Muharrirliğine Ferruh Efendi
- 114 Yaverân Hazret-i Şehriyârdan İzmir Fırka-i Hümâyûnu Kumandanı Atufetlü
Tevfik Paşa Hazretlerine Birinci Ferîklik
- 116 Sevkiyyât-ı Askeriyye Komisyonu Reisi İzzetlü Fuad Bey'e Kai'makamlık
- 119 İzmir Komodoru İzzetlü Fâik Bey'e Miralâylık
- 231 Ârâste Kethüdâsîzâde İzzetlü Sâlih Efendi'ye Mîrû'l-ümerâlîk

Sahife

- 231 Hâcî Sâdık Efendizâde İzzetli Hasan Efendi'ye Mîrû'l-ümerâlîk
- 232 Hâcî Osmân Efendizâde Rif'atlü Hâcî Kâzım Efendi'ye Rütbe-i Sâlise
- // İzmir Emânetcisi Rif'atlü Mustafa Efendi'ye //
- // Bezzâzzâde Rif'atlü Hâfız Mehmed Efendi'ye //
- // Kapânizâde Tâhir Bey'e Rütbe-i Râbia
- // Yemândîoğlu İsâk Efendi'ye //
- // Kapûdân Ali Paşa Medresesi Müderrisi Tilkizâde Mekremetlü Ahmed Saîd Efendi'ye Burusa Rûusu
- // Eseyân Gokâs Efendi'ye Üçüncü Rütbeden Mecîdî
- // İspârtalızâde Tekfur Efendi'ye Dördüncü Rütbeden Mecîdî
- // Bâkırcıyân Nadret Efendi'ye // //
- // Seferihisârlyân Mihrân Efendi'ye // //
- // İplikciyân İstepân Efendi'ye // //
- // Kocamânyân Andonyân Efendi'ye // //
- // Kuyumciyân Kırkor Efendi'ye // //
- // Topâyân Kerope Efendi'ye // //
- 135 Mekteb-i İ'dâdî Müdürlüğüne Faziletlü Yusuf Rızâ Efendi
- // // // Müdür Sâniligine Mehmed Saîd Efendi
- // // // Müdür Muâvin Sâniligine Mücteba Efendi
- 150 Hamîdiye Sanâyi' Mektebi Nazır Fahrîliğine A'sâr Nâzırı Saâdetlü Hâcî Nuri Bey Efendi Hazretleri
- 266 Ödemiş Kai'makamı İzzetlü Münir Bey'e Rütbe-i Sâniye
- // Ödemiş Mütahayyızânından Başçâvuşzâde Rif'atlü Şerif Efendi'ye Sâlise
- 288 Bâındır Kazâsı Niyâbetine Cevâd Bey
- 298 Bergama Kazâsı Mâl Müdürlüğüne Osmân Efendi
- 413 Menemen Nâibi Faziletlü Mehmed Nâsih Efendi'ye İzmir Pâye-i Mücerredi

Fihris	
Sahîfe	
2	İfâde-i Mahsûsa
6	Mebâdi- Fusul-ı Erbaa
6	Takvim
18	Eyyâm ve liyâlî-ı Mübâreke
20	Şühûr-ı Rûmiyye İbtidâsının Târih-i Hicrînin Kaçına Müsâdif Olduğunu Bilmeğe Mahsûs Cedvel
26	Şühûr-ı Arabinin Gurrelerini Ta'yîn Eden Cedvel
28	Bazı Vakayi'-i Meşhûre
33	Selâtin-i İzâm-ı Osmâniyye
45	Suret-i Hatt-ı Hümâyûn
46	Merâtib-i Teşrifât-ı Seniyye
47	Elkâb-ı Resmiyye
50	Saltanat-ı Seniyyenin Nişân-ı Zîşânları ve Madalyaları
56	Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne
84	Hey'et ve Meclis-i Vûkelâ-yı Fihâm
86	Vilâyetin Teşkilinden Beri Ta'yîn Olunan Vülât-ı İzâm
88	// // // // // Müfettiş-i Hükkâm ve Merkez Vilâyet Mutasarrıfları
89	Vilâyetin Teşkilinden Beri Ta'yîn Olunan Vâli Muâvinleri ve Defterdârlar
90	// // // // Mektûpçular
91	// // // // Elviye-i Mülhaka Mutasarrıfları
94	Vâli ve Erkân-ı Vilâyet
95	Meclis İdâre-i Vilâyet
96	Komisyonlar
98	Emlâk-ı Hümâyûn İdâresi
99	Devâir ve Aklâm-ı Vilâyet
105	İzmir Dâire-i Belediyyesi
106	Karşıyaka ve Buca Belediye Şubeleri
107	Mahkeme-i Şer'iyye

Sahîfe	
108	Devâir-i Adliyye
111	Polis ve Jandarma İdâreleri
114	İzmir Fırka-i Hümayûn
119	İzmir Komodorluğu Süreyyâ Vapur-ı Hümayûnu
119	Rüsûmât Nezâreti
125	Telgrâf ve Posta İdâresi
126	Orman ve Maâdin İdâresi
127	Düyûn-ı Umûmiyye Nezâreti
128	Zirâat Bânk İdâresi
129	Limân, Karântina, Fenâr ve Pasâport İdâresi
130	Zirâat ve Ticâret ve Sanâyi' Odasıyla Borsası
133	İzmir'de Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât
135	Düvvel-i Ecnebiyye Me'mûriyyeti
147	İzmir Maârifî
150	Karşıyaka Maârifî
155	Hamîdiye Sanâyi' Mektebi
157	Jandarma Mektebi
159	Bâğcılık Aşı Ameliyyât Mektebi
161	İzmir'de Mevcûd Kütüphâneler
164	Mekâtib-i Gayr-i Müslime
167	Hastahâneler
177	Zirâat ve Ticâret Odası Hakkında Bazı Ma'lûmât
179	Borsanın Suret-i İdâre ve Muâmelâtı
184	Hamîdiye Vapur Şirketi
186	Osmânlı Aydın Timuryolu
190	İzmir – Kasaba ve Temdîdi Osmânlı Timuryolu
193	Reji Nezâreti
195	Tenbâkü ve Rıhtım Şirketleri
196	Göztepe Tramvay Şirketi
197	Kordon // Şirketi

Sahîfe	
198	Karşıyaka Tramvay Şirketi
199	Hava Gâzı Kumpanyası
200	Su //
201	Osmânlı Sigortası
202	İtfâiyye Hey'eti
204	Bânkalar
208	İzmir'de İntişâr Eden Gazeteler
209	// Bulunan Matbaalar
212	// // Fabrikalar
213	// // Şahâdetnâmeli Da'vâ Vekilleri
215	// // // Etıbbâ
216	// // Eczâhâneler
220	İzmir'e Uğrayan Vapurlar
225	// // Vapurların Tonilâto Mikdârı
226	İzmir Şehri ile Merkez Kazâ Hakkında Bazı Ma'lûmât
241	İzmir'in Ahvâl-ı Târihiyyesi
250	İzmir'e Merbût Bornova Nâhiyesi
256	// // Seydiköy //
260	// // Torbâlı //
266	Ödemiş Kazâsı
279	Urla //
288	Bâyındır //
298	Bergama //
341	Tîre //
354	Çeşme //
369	Seferihisâr //
378	Foçateyn //
389	Karaburun //
394	Kuşadası //
412	Menemen //
422	Nif //

Sahîfe	
424	Aydın Sancâğı
456	Bozdoğan Kazâsı
464	Çine //
470	Söke //
479	Karacasu //
488	Nâzilli //
508	Denizli //
528	Buldan //
533	Çal //
539	Sarayköy //
545	Tavâs //
552	Karaağaç //
560	Sâruhân Sancâğı
588	Eşme Kazâsı
596	Akhisâr //
608	Alâşehir //
620	Timurci //
629	Salihli //
639	Soma //
648	Kırkağaç //
657	Kasaba //
661	Kula //
677	Gördos //
686	Menteşâ Sancâğı
697	Bodrûm Kazâsı
705	Köyceğiz //
711	Marmarîs //
718	Mekri //
727	Milâs //
740	Vilâyet Dâhilinde Bulunan Müberrât-ı Seniyye
747	Kazâ ve Livâ Merkezlerinden Sâhil-i Bahirde veya Sâhile Karîb Bulunanlar

Sahîfe	
748	Kazâ ve Livâ Merkezlerinden Şimendüfer Güzergâhında Bulunanlar
749	// // // Sâhilde ve Timuryolu Güzergâhında Olmayanlar
750	Vilâyetin Hudûd ve Taksimât ve Ahvâl-ı Sâire-i Umûmiyyesi
759	Vâridât-ı Umûmiyye
760	Nüfus-ı Umûmiyye
764	Vilâyet Dâhilinde Bulunan Ormanlar
766	Turuk ve Maâbir
770	Vilâyet Dâhilinde Bulunan Fermânlı Ma'denler
775	Ba'de't-Tertîb

3. BÖLÜM

SÂLNÂME TRANSKRİPSİYONUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

1326 (M/1908) Hicrî Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, “*İfade-i Mahsusa*” başlığı ile sâlnâmenin hazırlanma sebebini belirten ve II. Abdülhamid Han’ı yücelten bir girizgah ile başlamaktadır. Sâlnâme, Vali Faik Bey Efendi’nin emri ile H. 1326 yılında Aydın vilâyeti’nin ziraisi, sanayisi, ticareti, tarihi ve coğrafi çevresinin özelliklerini ihtiva eden bir sâlnâmenin hazırlanması istenmiştir. Vilâyette hizmeti geçen kişiler ve yapılan hizmetlerin rakamlarla izah edileceği belirtilerek padişahın bu hizmetle şanının daha da yükseltileceği dikkat çekilmektedir.

“*Mebâdî-i Fusul-ı Erbaa*” başlığında mevsimlerin başlangıç tarihleri ve günün hangi vaktine geldikleri belirtilmektedir. “*İmtidâd-ı Fusul-ı Erbaa*” başlığında mevsimlerin gün sayısı ve mevsim günlerinin saat ve dakika süreleri ile günlerin eşit olduğu tarihler verilmektedir.

“*İzmir ve Havâlisi Arzına Mahsûs Takvim*” kısmında tablolar halinde, Rûmî takvim verilmiş olup Rûmî takvime göre astroloji burç tarihleri, Hicrî ve Efrençî ayların başlangıç tarihleri ile önemli dini günler ve şehzadelerin doğum günleri belirtilmiştir. Tabloların alt kısmında Efrençî, Mâli ve Hicrî takvim tarihleri veriliyor. “*Eyyâm ve Liyâli-i Mübâreke*” kısmında önemli dini günler ve geceler verilmektedir.

“*Şühûr-ı Rûmiyye-i İbtidâsının Târih-i Hicrînin Kaçına Mûsâdîf Olduğu Bilmeğe Mahsûs Cedvel*” kısmında Mâli yıl verilir ve hangi Rûmî ayın, Hicrî takvimin hangi yılı, ayı ve gününe geldiği Hicrî ayların kısaltma harfleri ile belirtilmektedir. Hicrî tarihlerin belirlenmesinde Müneccim Yakup Kindî’nin cedvelinin dikkate alındığı belirtilmektedir.

“*Bazı Vaka-yı Meşhûre*” bölümünde M.Ö. 6212 yılında Hz. Ademin doğumundan, H. 1323 (Miladi:1905-1906) yılına kadar gerçekleşen tarihi olayların, doğumların, ölümlerin, icatların tarihleri verilirken devletlerin kuruluş, şehirlerin fetih tarihleri ile bazı te’sis ve binaların küşad tarihleri verilmektedir. Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan H. 1326 (1908) tarihine kadar saltanat olmuş padişahların kimden doğma oldukları, doğum, ölüm tarihleri ve defnedildikleri mekanlar anlatılmaktadır. II. Abdülhamîd Han’ın saltanat tarihi ve saltanata geliş süreci ve mührü verilmiştir.

“*Rûteb-i Mülkiyye ve İlmiyye ve Askeriyyenin Tertibât-ı Teşrifâtiyyesi*” başlığında görev yapılan makamların ve bunların rütbe ve sınıf karşılıkları verilirken “*Elkâb-ı*

Resmiyye” başlığı altında en yüksek rütbeliden en düşük rütbeli olan devlet görevlilerine hitap edilmektedir. “*Saltanat-ı Seniyyenin Nişân-ı Zîşânları*” kısmında ise sivil veya askeri görevlerde bulunan kimselere verilen Ertuğrul Sâni, Hânedân-ı Al Osmân, Nişân-ı İftihâr, Nişân-ı İmtiyâz, Nişân-ı Osmânî, Nişân-ı Mecîdî, Nişân-ı Şefkat nişânlarının özellikleri ile hangi sultana has olduğu belirtilmektedir. Maârif, Hicâz Demiryolu, Yunan Muhârebesi, Tahlîsiyye, Liyâkat, Girid, Zirâat, İftihâr, İmtiyâz, Plevne, Girid, Karadağ, Rusya Muhârebesi, Kars, Kırım-Silistre, Sivastopol, Bosna, Kürdistan, Yemen, İşkodra ve Berriyetü’l Şâm ve Kal’a-i Akka madalyalarının hangi sultanın döneminde ve tarihte verilmeye başlandığı bilgisi verilmektedir.

“*Mabeyn-i Hümayûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne*” bölümünde ise Mabeyn-i Hümayûn’a bağlı olan en yüksek rütbeli vezirden, en aşağı rütbe olan Bey ve Efendi rütbesine kadar sivil ve askeri görevlerde yer alan kişilerin görev yerleri, aldıkları nişan ve madalyaların verildiği tarihler belirtilmektedir.

“*Vilâyetin Teşekkülünden Beri Valiliğe Tayin Buyurulmuş Zevât-ı İzâm*” başlığında ise vilâyetin kuruluşundan itibaren valiliğe atanan paşa rütbesindeki kişilerin isim, tayin tarihleri ile memuriyetlerinin süresi yıl, ay ve gün sayısı ile birlikte verilmiştir. Merkez vilâyette görev yapan sancak mutasarrıfları, müfettiş-i hükkâm, merkez vilâyet naibleri, defterdarlar ile vali muavinlerinin görevli oldukları süreler Rûmî tarihlerle belirtilmiştir. İzmir Vilâyet Valisi Faik Bey ve diğer erkan-ı vilâyet memurları olan naib, vali muavini, defterdar, mektûbi görevlerde bulunanların aldığı nişân ve madalyalar belirtilmiştir. *Vilâyet Nizamnamesi* gereği her vilâyette bir *Meclis İdare-i Vilâyet* olması gerekirken⁷⁵ meclisin doğal başkanı olarak valinin olması gerekiyordu. Buna göre Aydın *Meclis İdare-i Vilâyet*’in başkanı, doğal olarak Vali Faik Bey’dir. Vilâyet Meclisi’nin altında çeşitli konularda komisyonlar bulunurken bu komisyonların doğal üyesi de Vali Faik Bey’dir. Meclis-i İdâre-i Vilâyet’ten başka Emlâk-ı Hümayûn İdâresi, Devâir ve Aklâm-ı Vilâyet ve bunların altındaki idari birimler yer almaktadır.

İzmir Dâire-i Belediyyesi, Karşıyaka ve Buca Belediye Şubeleri, Mahkeme-i Şer’iyye, Devâir-i Adliyye, Polis ve Jandarma İdâreleri, İzmir Fırka-i Hümayûn, İzmir Komodorluğu Süreyyâ Vapur-ı Hümayûnu, Rûsûmât Nezâreti, Telgrâf ve Posta İdâresi, Orman ve Maâdin İdâresi, Düyûn-ı Umûmiyye Nezâreti, Zirâat Bânk İdâresi, Limân, Karântina, Fenâr ve Pasâport İdâresi, Zirâat ve Ticâret ve Sanâyi’ Odasıyla

⁷⁵ Bkz., s.5

Borsası, İzmir’de Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevât, Düvvel-i Ecnebiyye Me’mûriyyeti, İzmir Maârifî, Karşıyaka Maârifî, Hamîdiye Sanâyi’ Mektebi, Jandarma Mektebi, Bağcılık Aşı Ameliyyât Mektebi, İzmir’de Mevcûd Kütüphâneler, Mekâtib-i Gayr-i Müslime, Hastahâneler, Zirâat ve Ticâret Odası Hakkında Bazı Ma’lûmât, Borsanın Suret-i İdâre ve Muâmelâtı, Hamîdiye Vapur Şirketi, Osmânlı Aydın Timuryolu, İzmir – Kasaba ve Temdîdi Osmânlı Timuryolu, Reji Nezâreti, Tenbâkü ve Rıhtım Şirketleri, Göztepe Tramvay Şirketi, Kordon Tramvay Şirketi, Karşıyaka Tramvay Şirketi, Hava Gâzı Kumpanyası, Su Kumpanyası, Osmânlı Sigortası, İtfâiyye Hey’eti, Bankalar, İzmir’de İntişâr Eden Gazeteler, İzmir’de Bulunan Matbaalar, İzmir’de Bulunan Fabrikalar, İzmir’de Bulunan Şahâdetnâmeli Da’vâ Vekilleri, İzmir’de Bulunan Şahâdetnâmeli Etıbbâ, İzmir’de Bulunan Eczâhâneler, İzmir’e Uğrayan Vapurlar, İzmir’e Uğrayan Vapurların Tonilâto Mikdârı, İzmir Şehri ile Merkez Kazâ Hakkında Bazı Ma’lûmât, İzmir’in Ahvâl-ı Târihiyyesi başlıkları adı altında İzmir’in idari daireleri, şirketler, basın, sosyal kurumlar, yabancı konsoloslar ve tercümanları hakkında önemli bilgiler verilmektedir.

Aydın vilâyeti’nin merkezi olan İzmir sancağında olan *Meclis İdâre-i Vilâyet*, sancaklarda *Meclis İdâre-i livâ*, kazâlarda *Meclis İdâre-i Kazâ*, nâhiyelerde ise *Nâhiye Meclisi* adını alır. Kazânın başında bir kaymakam yer alırken nâhiyenin başında bir müdür vardır. Kazâlara bağlı karyeler ve taşraya bağlı karyeler vardır. Her sancak merkezi (Livâ) ve kazânın tarihi, coğrafi, sosyal yapı, arazisi hakkında bilgiler verilirken bazı nâhiyeler hakkında kısa istatistik veriler, bazılarında ise tarihi, eski tarihi yapıları, coğrafyası, yeraltı kaynakları hakkında geniş bilgiler verilmiştir. Ancak bizim için en mühimi vâridât ve nüfus özelliklerini barındıran veri tablolarıdır. Her sancak, kazâ ve nâhiye için verilen vâridât ve millet esasına göre nüfus verileri, vilâyetin sosyo-ekonomik yapısı hakkında bir kanıya varmamızı sağlamaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki sâlnâmenin R. 1324 (M/1908) tahririne kadar olan kısmı R. 1323(M/1907) tahririne ait olan verilerdir. R. 1323 (M/1907) yılına ait yapılan tahrir sonuç tabloları ile Rûmi 1324 (M/1908) tahriri arasında sancak, kazâ ve nâhiyelere göre verilen nüfus sayıları ile vâridât değerlerinin birbirleriyle uyuşamayacağını belirtmek gerekir. R. 1323 (M/1907) yılındaki nüfus verileri milletlere göre verilirken R. 1324 (M/1908) nüfus verileri din esasına göre verilmiştir.

İzmir şehri R. 1322 (M/1906) tahririne göre erkek ve kadın, yerli ve yabancı (135.864) Osmanlı ve başka milletlere mensûb (49.448) ecnebi ile tahrir sonrasında kayd olunan (5.124) nüfus ile beraber “185.312” kişidir. İzmir kazâsı Bornova (13),

Seydiköy (39), Torbalı Maa Tiryanda (44) nâhiyesi ile Nefs-i İzmir'e (20) bağlı 116 karyeyi içine almaktaydı. İzmir kazâsı 1323 tahriri sonrasında 231.199 nüfusa sahiptir.

Tablo 15 – Rûmi 1323 (M/1907) Senesi Tahririne Göre İzmir Sancağına Tabi Kazâların Nüfusu

Milel	Ödemiş	Urla	Bâyındır	Bergama	Tire	Çeşme	Seferihisar	Foça	Karaburun	Kuşadası	Menemen	Nif
İslâm	66196	6917	20150	53738	33276	4489	6902	3617	6493	10581	17261	17549
Rûm	5522	21453	3369	15102	2697	36555	2157	14444	9234	8135	7195	4507
Ermeni	1436	10	252	885	25					79	109	17
Musevi		362	41	605	1678	172		70		159	392	11
Yabancı		3093				55	270	507	217	357	945	
Bulgar					90							
Tebaa-i Ecnebiyye		255						90		93	153	
Yekûn	73154	32090	23812	70330	37766	41271	9329	18728	15727	19404	26055	22084

Kaynak: Hicri 1326(M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, ss.266-426

R.1323 (M/1907) tahririne göre İzmir sancağı, vilayet merkezi olan İzmir kazâsı nüfusu ile birlikte toplam nüfusu 620.949 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 16 – Rûmi 1324 (M/1908) Senesi Tahririne Göre İzmir Sancağı Nüfusu

Esâmî-i Cemâât	İcmâl	Yerli		Yabancı	
		Zükûr	İnâs	Zükûr	İnâs
İslâm	325191	157939	152740	9347	5165
Hristiyân	277657	128977	124018	14189	10473
Musevi	25002	12364	12141	250	247
Yekûn	627850	299280	288899	23786	15885

Kaynak: Hicri 1326 (M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.760

R.1324 (M/1908) tahrir sonuçları ile R. 1323 (M/1907) İzmir sancağı için verilen nüfus toplamı birbirine yakın olduğu söylenebilir. 324 senesi tahririne göre 325191'i İslâm, 277657'i Hristiyan, 25002'si Musevi olmak üzere toplamda ise 627850 kişi İzmir sancağında yaşamaktadır.

Tablo 17 – Rûmi 1323 (M/1907) Senesi Tahririne Göre Aydın Sancağının Nüfusu

Milel	İnâs	Zükûr	Yekûn
İslâm	108617	109056	217673
Rûm	12598	14112	26710
Ermeni	363	403	766
Musevi	1392	1489	2881
Katolik	37	28	65
Yekûn	123007	125088	248095

Kaynak: Hicri 1326 (M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.443

Aydın sancağı milletlere göre böyle dağılırken toplamda 248.095 nüfusu vardır. R. 1324 (1908) tahririne göre ise 250.984 nüfusu vardır. Tahrire göre 217.390 İslâm, 30.569 Hristiyan, 3.025 kişi Musevi vardır.

R. 1323 (M/1907) tahririnde Denizli sancağı ile ilgili milletlere göre nüfus istatistiği verilmemektedir. Sadece kazâ merkezi ve kazâların umûmî nüfusları verilmektedir. Denizli sancağı kazâ nüfusları toplandığında 223.069 rakamı çıkmaktadır. Merkez kazâ nüfusları ile birlikte 245.378 kişi çıkmaktadır.

Tablo 18 – Rûmi 1323 (M/1907) Tahririne Göre Denizli Sancağının Kazâlara Göre Nüfusu

	Denizli Kâzası (Kasaba)	Buldan Kâzası	Çal Kazâsı	Sarayköy Kazâsı	Tavâs Kazâsı	Garbî Karaağaç Kazâsı	Yekûn
Kazâ Nüfusu	14689	31124	51950	20683	54950	49673	223069
Merkez Kazâ Nüfusu		5462	4296	3860	7118	1573	22309

Kaynak: Hicri 1326 (M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, ss.508-555

R. 1324 (M/1908) tahririne göre Denizli sancağı nüfusunu gösteren tahrir tablosu şöyledir:

Tablo 19 – Rûmi 1324 (M/1908) Sene-i Mâliyyesi Tahririne Göre Denizli Sancâğı Nüfusu

Denizli Sancâğı					
Esâmî-i Cemâât	İcmâl	Yerli		Yabancı	
		Zükûr	Înâs	Zükûr	Înâs
İslâm	246957	122861	122233	1063	800
Hristiyân	4125	1706	1573	556	290
Musevi	40			20	20
Yekûn	251122	124567	133806	1639	1110

Kaynak: Hicri 1326 (M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.761

Denizli sancağında R. 1323(M/1907) tahriri kazâ nüfusu toplamı ile 1324 tahriri arasında 28053 fark vardır. Rûmi 1324 (M/1908) tahririndeki İslâm nüfus rakamı, R. 1323 nüfus tahririnde Denizli sancağı için verilen kazâ toplam nüfusundan 23.888 kişi daha fazladır. R.1323(M/1907) tahriri merkez kazâ nüfusu ile birlikte olan 245.378 ile R.1324 tahrir rakamı 251122 arasında 5.744 kişi nüfus artışı vardır.

Geniş bir alana dağılımı ile dikkat çeken Saruhan sancağının R. 1323 (M/1907) senesi tahririne göre nüfus yapısı tablosu şöyledir:

Tablo 20 – Rûmi 1323 (M/1907) Senesi Tahririne Göre Saruhan Sancağı Nüfusu

Milel	Mağnisa Kazâsı	Eşme	Akhisar	Alâşehir	Timurci	Salihli	Soma	Kırkağaç	Turgudlu (Kasaba)	Kula	Gördos
İslâm	73402	23546	26188	32129	36573	25336	20300	20061	26084	31496	36595
Rûm	20285		5908	3138	101	1549	1973	3400	3159	3388	756
Ermeni	2436		464		9	75		904	400		
Musevi	1927		394			215		24	876		
Protestan	189										
Ermeni Katoligi	15										
Keldâni	11										
Tebaa-i Ecnebiyye	416							61			
Yekûn	98681	23546	32954	35267	36683	27175	22273	24450	30519	34884	37351

Kaynak: Hicri 1326 (M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, ss.560-682

R.1323 (M/1907) tahririnde, İslâm 351.710 nüfusu haricinde 48.637 Hristiyan uyruklu olduğu söylenebilir. R.1324 (M/1908) tahririnde ise Hristiyan nüfusu 49.804 kişi olarak gösterilmektedir. R.1323 (M/1907) tahririne göre Musevi nüfusu 3.436, R.1324 (M/1908) tahririnde ise 3.485 kişi olarak gösterilmektedir. 1323 (M/1907) tahririnde Saruhan sancağı toplam nüfusu 403.783 kişidir. R.1324 (M/1908) tahririnde ise 403.422 kişi nüfus kaydı vardır.

Tablo 21 – Rûmi 1323 (M/1907) Senesi Tahririne Göre Menteşâ Sancağının Nüfusu

Milel	Nefs-i Muğla	Bodrum	Köyceğiz	Marmaris	Mekri	Milas	Yekûn
İslâm	27955	14867	21687	12978	31075	32051	140613
Rûm	1017	3392	310	908	6064	3200	14891
Ermeni							
Musevi		183	112			739	1034
Protestan							
Yabancı			1765			71	1836
Yekûn	28972	18442	23874	13886	37139	36061	158374

Kaynak: Hicri 1326 (M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, ss.686-732

R.1323 (M/1907) tahririne göre Aydın vilâyetinde tüm kazâların Nüfus-ı Umûmiyyesi toplandığında 1.654.487 olarak çıkmaktadır. Sâlnâmede sonradan eklenen R. 1324 (M/1908) tahrir rakamı olan 1.725.974 ile karşılaştırıldığında 71.487 gibi bir rakam farkı çıkmaktadır. Bu fark nüfus artışı olarak değerlendirilebilir. Çünkü tahrirler vergiye tabi olan kesimi ölçtüğünden, bu fark önemli bir nüfus artışıdır.

Sancakların nüfus özellikleri, hinterlandı ile arasındaki ulaşımın gelişmiş olması ve ticarete elverişliliğine göre vâridât gelirleri de değişiklik göstermektedir. Tablo 17’de görüleceği üzere R.1324 (M/1908) tahrir vâridâtına bakıldığında ticaret limanı ve vilâyet merkezi olması nedeniyle İzmir sancağı vâridâtı 43.904.500 ile ilk sıradadır. İkinci sırayı nüfus açısından ikinci sırada olan 26.950.300 vâridâtı ile Saruhan sancağı gelmektedir. R.1324 (M/1908) tahririne göre Denizli sancağı ile Aydın sancağının nüfusları birbirine çok yakın olmasına rağmen Aydın sancağının vâridât gelirleri, Denizli sancağının vâridâtından %30 fazla olmuştur. Bunda Aydın sancağının İzmir’e

yakın olması, tarıma elverişli toprakları ve demiryolu ulaşımının ilçelere kadar uzanmasının sonucu olduğu söylenebilir.

Tablo 22 –Vilâyetin Üç Yüz Yirmi Dört (M/1908) Sene-i Mâliyyesi Vâridât-ı Umûmiyyesi						
	Denizli Sancâğı	Menteşâ Sancâğı	Aydın Sancâğı	Sâruhân Sancâğı	İzmir Sancâğı	Yekûn
Emlâk ve Akar Vergisi	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş
Temettu' //	2309000	1746500	4387000	5273000	13454000	26269500
Bedel-i Askerî	556000	278000	747000	888000	1857000	4326000
Ağnâm Resmi	87500	426000	638200	1249500	5412000	7813200
Canavar //	1845000	1670000	1548000	3237000	3136000	11436000
.....		600	1200	300	8700	10805
Maktûân İhâle Kılınan A'sâr Bedeli						
Emâneten İdâre Olunan // // Hâsılâtı	6100000	3650000	9020000	14290000	14550000	47610000
Orman Hakkı Kerâste ve Pul Resimleri	146000	2285000	166000	279500	317000	3193500
Envâ-ı Maâdin		500	8100	1200	1108200	1118000
Emlâk Tapu Harcları	262000	132000	401500	653000	1797000	3245500
Emlâk-ı Emiriyye Muaccele İcâr Hâsılâtı	6000	24500	13500	40500	50800	135300
Mahâkim Harcları	157800	99000	153500	465500	658500	1534300
Rûsûm-ı Mütenevvvia	69000	29000	182500	275000	630000	1185500
Hâsılât-ı Mütferrika	166500	124500	214500	303800	925300	1739600
Yekûn	11704800	10465600	16586000	269566300	43904500	109617200

Aydın vilâyetinde yabancılar tarafından işletilen şirketler vilâyetin beledi hizmetlerinin ve ekonominin işleyişi açısından önem taşıyor. Bunlardan Hamidiye Vapur Şirketi, 13 Şevval 1300 (17 Ağustos 1883) tarihinden itibaren 30 sene ve otuz üç ay süresi boyunca İzmir'deki iskeleler ile Midilli Cunda, Edremid, Göztepe, Urla, Dikili, Ayvalık, Foça, Karaburun, Kemer arasında seyr ü sefer imtiyazı verilmiştir. R. 322 (M/1906) senesinde şirketin imtiyaz sahibi olduğu iskelelerden elde edilen gelir “(2,215,225) vâridât (1,887,025) Masârif vuku’ bulup bundan sarf-ı temettu’ kalan (328,200) gurus hissedârânın yüzde altı faizleri verildikten sonra mütebâkisinden yüzde on beşi İzmir Hamîdiye Sanayi Mektebi’ne i’tâ”⁷⁶ olarak taksim edilmiştir. Osmanlı Aydın Demiryolu, Temmuz 1866’da İzmir-Aydın Hattı açıldıktan sonra Denizli, İzmir ilçeleri ve Aydın hatları eklenerek genişlemiştir. Demiryolu hattı Denizli, Aydın vilâyetinin hudûdu olan Kızılkâklık ve Hüdâvendigâr vilâyetinde olan Hamidiye’ye kadar uzanmıştır.

Kasaba Demiryolu kumpanyasına verilen demiryolu hatlarının uzatılması imtiyazının 13 Mart 1891 yılında bitmesi sonrasında hükümet ile şirket arasında çıkan borç krizi, Fransız Nagelmackers’a demiryolu uzatma imtiyazının verilmesi ile çözülmüştür. Demiryolu işletme ve demiryolu uzatma imtiyazı 24 Temmuz 1894 yılında⁷⁷ anonim bir şirket olarak kurulan İzmir – Kasaba ve Temdîd-i Osmânî Demiryolu Şirketi’ne⁷⁸ verilmiştir. İmtiyaza göre demiryolu hattı, İzmir’den hareketle Menemen, Mağnisâ, Kasaba, Salihli, Alâşehir ve Eşme kazâlarından geçerek Hüdâvendigâr vilâyetini dahil ve Hüdâvendigâr vilâyetine bağlı Uşak kazâsını geçerek Karahisar’a kadar uzanır. İzmir ile Karahisar arasındaki hattın uzunluğu 320 kilometredir. Bu demiryolun biri İzmir’den Alâşehir’e diğeri de Alâşehir’den Karahisar’a uzanır. Birinci kısmı İzmir-Kasaba ve Temdîd-i Osmanlı Şirketi’ne kiralanırken ikinci kısım imtiyazlı ve teminatlı olarak işletilmesi doksan dokuz sene süre ile aynı şirkete verilmiştir.⁷⁹ İzmir Reji Nezâreti ise Osmanlı borçlarını tahsil

⁷⁶ Hicri 1326(M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s. 185

⁷⁷ Arif Kolay, “İzmir-Kasaba ve Uzantısı Demiryolu Hatları (1863-1897)”, **Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Ana Bilim Dalı (Yayınlanmış Doktora Tezi)** 2011, ss.127-136

⁷⁸ 29 Receb 1310 (17 Şubat 1893) tarihinde verilen demiryolu uzatma imtiyazına göre bir şirket kurulması gerekiyordu. Yataklı Vagonlar Şirketi Müdürü George Nagelmackers ile Osmanlı Bankası Müdürü Lafvant’ın çabaları sonucunda tam adı “İzmir ve Kasaba Demiryoluyla Temdidi Osmanlı Şirketi” isminde bir anonim şirket kurulmuştur., Mukavelât Mecmuası, cilt 6, s. 1890-1891., Aktaran, Arif Kolay, **a.g.t.**, s.136

⁷⁹ Hicri 1326(M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi , s.192

etmek için kurulan bir Reji İdâresi'dir. 20 Recep 1300 (27 Mayıs 1883) tarihinde, tütün tekelinin işletilmesi amacıyla padişahın izni ile müşterek olarak tütün alımı için "Reji İdâresi" namıyla isimlendirilerek 30 sene süreliğine anonim bir şirket kurulmasına, çiftçinin Reji'ye, Reji'nin çiftçiye karşı sorumluluğunu belirten bir nizamnâme ve talimatname ile açılmasına emir buyurulmuştur. Şirketin sermayesi 200 bin hissenin her biri için 22 Osmanlı lirasıdır. Tüm giderler hesaplandıktan sonra %6'sı hisse-i temettu' olarak hisse sahiplerine dağıtılır. Şirketin yıllık geliri 2,500,000 lirayı bulmaktadır. 2,000,000 kilosu ihraç olurken 500,000 kilosu ülke içerisinde tüketilmektedir.⁸⁰

Tenbâkü Şirketi, nargile tütünü ithalatı ve satımı için 22 Teşrîn-i sâni 1307 (4 Aralık 1891) tarihinde padişahın iradesi ile "Tenbâkü Anonim Osmânî Şirketi" unvanıyla ve R. 23 Mart 1308 (4 Nisan 1892) tarihinden itibaren yirmi beş sene boyunca imtiyazlı kılınmıştır. Ancak bu tütün rejisi belli mahallere mahsus olduğu gibi yerli tenbâkü zirâatı ve alım satımını kapsamamaktadır. 220.000 Osmanlı lirası sermayesi olan şirket, bunun 40,500 lirasını hükümete vermeyi teminat olarak göstermiştir.⁸¹ Sâlnâmede Fransız Rıhtım Şirketi'nin Rıhtım'ı on bir milyon frank sermaye ile inşa süreci ve şirketin işleyişine dair özel şartlardan bahsedilmektedir. 1880 yılında rıhtım inşaatını bitiren şirketin, rıhtım imtiyazının 31 Kânun-ı evvel sene 1903 tarihine kadar süreceği belirtilmektedir. Şirketin gayrisafi hasılatından %12'si hazineye ödenmektedir.⁸²

Hükümet Konağı'ndan başlayarak Ma'mûretü'l-Hamîd Mahallesi'nde biten Göztepe Tramvayı 5310 metre uzunluğundadır. 1300 senesi Cumâde'l-ahirâsında (Nisan 1883) kurulması için ferman verilerek kurulmuş olan Göztepe Tramvay Şirketi'nin imtiyazı 45 senedir. İmtiyâz sahipleri Hartec Birâderleri'yle Piyer Jordici taraflarından teşkil edilmiş olan şirketin sermâyesi yirmi beş bin Osmânî lirası olup bedeli ödenmiş, biri beş liralık olmak üzere beş bin hisseye taksim edilmiştir. Eshâb-ı eshâm meclis idâresinin karârıyla bu miktarın yarısına kadar daha artırılabilir. Beşi açık, ikisi altı üstlü tramvay olmak üzere ikişer beygirle çekilmektedir. Yirmi iki arabası vardır. Her on dakikada bir hükümet önünden hareketle Mamûretü'l-Hamîd'e

⁸⁰ A.g.e., s.194

⁸¹ A.g.e., s.195

⁸² A.g.e., ss.195-196

kadar gidip gelmektedir. Şirket, Pazar geceleri gece yarısına kadar servis ilavesi yapmakta, bilet fiyatları 20 ile 40 para arasında değişmektedir.⁸³

Bir diğer tramvay şirketi de İzmir Rıhtım Şirketi'nin imtiyazına dahil olan Kordon Tramvay Şirketidir. Hükümet Konağı önünden başlayarak Aydın Osmanlı Demiryolu İstasyonu'na daha sonra İzmir Belediyesi tarafından ekleme yapılarak Punta'dan Halkapınar'a kadar uzatılıp bu şirkete on sene süreli ve R. 1319 temmuzundan (Temmuz 1903) itibaren ilk altı seneliği 250, ikinci altı seneliği 300 lira kiraya verilmiştir. Arabaları sadece bârgîr ile çekilen hatt üzerinde 3-12 yaş arasındaki çocuklar ve zabitan ve askerlere %50 indirim vardır.⁸⁴

Karşıyaka Tramvayı, İki hat olarak İzmir Dâire-i Belediye'si tarafında tesis edilmiş ve R. 1323 senesi mayısının on ikinci gününde (25 Mayıs 1907) ilk beş seneliği 360 ve ikinci beş seneliği 415 lira olmak üzere 10 yıllığına kiralanmıştır. Karşıyaka tramvaylarının 1906 senesinde 231 günlük işletilmesinden 125,999,5 guruş hâsılât-ı gayr-i sâfiye olmuştur.⁸⁵ Vilâyet merkezi içindeki su sorununu çözmek amacıyla İzmir Suları Anonim Şirket-i Osmâniyyesi 21 Mart 1895 târihinde İzmir'de teşekkül edilerek İzmir'in başlıca cadde ve sokaklarına, en uzak mahallerine kadar 94,005,04 metre uzunluğunda demir su borular ile susuzluk sorunu çözülmeye çalışılmıştır. Şirketin imtiyazı başlangıçta kırk yedi yıllığına kararlaştırılmış ise de 1897 yılı şubatında bu süre 87 yıla kadar çıkarılmıştır. Şirketin hisse sermayesi 3,750,000 frânk olup bedelleri tamamen tesviye kılınmış, her biri 500 frânklık 5,500 sehme bölünmüş, tedavüle her biri 500 franklık, yüzde beş faizli 10,000 hisse ihraç etmiştir. Şirketin bir sene öncesi (R.1323, M. 1907) toplam giderleri (564,842,31) ve gayrisafi hasılatı ise (277,843,70) frânkıdır. Şirketin fabrikası, râfi makinaları Halkapınar mevkiinde bulunmakta, yazıhane ve dükkanlarda yalnız bir musluk vâsıtasıyla günlük 75 litre su sarf etmek üzere 111, küçük hânelerde iki musluk vâsıtasıyla 150 litre su için 166,5 guruş altın akçe ile abone kaydedilmektedir.⁸⁶

İmparatorluğun en önemli ticaret merkezi olan İzmir'de önemli bir sorun da aydınlatma konusudur. H.1278 (M/1861) tarihinde 80,000 İngiliz lirası sermâye ve 45 sene süreliğine imtiyaz verilerek H.1278 (M/1861) senesinde İzmir Havâ Gâzı Anonim Şirket-i Osmâniyye teşekkül edilerek şehir aydınlatılmaya başlanmış ve daha

⁸³ A.g.e., s.197-198

⁸⁴ A.g.e., s.197

⁸⁵ A.g.e., s.198

⁸⁶ A.g.e., ss.200-201

sonra sermayesi 100,000 İngiliz liraya karşılık gelecek şekilde imtiyazın süresi H. 1358 (M/1939) tarihine kadar uzatılmıştır. Belediyeler tarafından şirkete ödeme şartı ile sokaklar aydınlatılırken her fener için şirkete senevi olarak 21 mecdiyye ödenmektedir.⁸⁷

İzmir’de sürekli meydana gelen yangın felaketleri nedeniyle mülk sahibinin zararını güvence altına almak için 20 Safer 310 (13 Eylül 1892) tarihli fermân-ı hümayûn ile İstanbul merkez olarak memlekette olan sermâyedârlar tarafından Osmânî Sigorta Şirket-i Umûmîyyesi adında bir anonim şirketi, 440,000 Osmânî lirası anaparası ile teşekkül edilmiş, buna karşın 220,000 Osmânî lirası ortaya konulmuştur. Şirketin bankası, Bank-ı Osmânî-i Şâhânedir.⁸⁸ Yangınları söndürmek amacıyla iki sigorta şirketi olan <<Royal, San>> tarafından “İzmir İtfâiyye Hey’eti” İzmir’de kurulmuştur. Bu hey’etin Birinci Reisi Andreyâ Drâkonâs, İkinci Reisi Angelelos Peratis, tabîbi Erkiro Pelo’dur.⁸⁹

Merkez idaresi İstanbul ve başka kentlerde olan bankaların İzmir şubeleri vardır. Türkiye’nin en köklü bankalarından olan Zirâat Bankası, merkez idaresi İstanbul’da olan Osmanlı Bankası, merkez idaresi Lion kentinde olan Kredi Lione Bankası, 1905 tarihinde kurulmuş olan Anadolu Bankası, H.1313 (M/1895) tarihinde kurulmuş ve merkez idaresi Midilli olan Midilli Bankası, H.1303 (M/1885) senesinde kurulmuş ve merkez idaresi Selanik’te olan Selanik Bankası ile Atina’da kurulmuş ve İzmir’de iki şubesi olan Atina Bankası gibi yerli ve yabancı bankaların İzmir’deki şubeleri mevcuttur.⁹⁰

Vilâyet dahilinde maarif önemli bir yer edinmektedir. Okullar; devlet, hususi ve gayrimüslime ait olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Hususi okulların müfredatlarında Fransızca ve Rumca öğretimi varken devlet okullarında mesleki dersler, Türkçe, Hüsn-i Hatt, Ahlak, Tarih gibi dersler verilmektedir. Gayrimüslime mevcut okullar ise Rûm, Ermeni, Musevi ve Frenklere (Levanten) ait okullardır. Bunlara ek olarak vakıf ve camilere bitişik olarak yapılmış, dini eğitimin verildiği medreseler bulunmaktadır. Okullar ibtidâî, rüşdiyye, idâdî gibi derecelere ayrılmıştır. Mekteb-i İbtidâîler, okuma yazmanın öğretildiği ilkökul seviyesindeki okullardır. İbtidâî okulları merkezden ilçelere hatta karyelere kadar intişar etmişlerdir. Bunlar resmi ve hususi olarak

⁸⁷ A.g.e., s.199

⁸⁸ A.g.e., s.201

⁸⁹ A.g.e., ss. 202-203

⁹⁰ A.g.e., ss.204-208

kurulurken eğitimin kalitesinin kontrol edilmesi için komisyonları, müfettişleri vardır. İzmir’de 10’nu resmi, 6’sı hususi olmak üzere erkek ve 2’si hususi 6 kız mektebi vardır. Kız ve erkek mektebi toplamı 22 iken öğrenci sayısı üç bini geçmektedir.⁹¹ İzmir’de Hamîdiye, Memdûhiyye, Teshibliye, Namâzgâh, Gayret, Sahiliye, Değirmendağı, Ma’mûret’ül-Hamîd, Sahlebcizâde ve Karântina’da Hamîdiye mektepleri vardır. Kızlara özel Terakki İnâs, Mecîdiyye İnâs, Selimiye İnâs ve Gayret İnâs isminde mektepleri bulunmaktadır.⁹² İptidâî okulların öğretmen ihtiyacını karşılamak için “Darü’l-Muallimin-i İbtidâîyye” adında bir okul bulunmaktadır.⁹³

Rüşdiyye mektepleri hem İdâdî dahilinde hem de kendilerine has binalarında eğitim veren orta dereceli okullardır. İzmir İdâdî mektebi dahilinde 1 rüşdiyye ve 2 resmi rüşdiyye mektebi olup dahilinde kurulan Karşıyaka ve İzmir resmi mektepleri ile hususi olarak kurulan rüşdiyye sınıfları ile birlikte erkeklere özel rüşdiyye sayısı 7 adettir. Bin kadar erkek öğrencisi vardır. İzmir’de biri resmi ikisi hususi olarak üç ve Karşıyaka’da resmi olmak üzere 4 kız rüşdiyyesi olup öğrencisi sayısı 200’den fazladır.⁹⁴

Maarif-i idâdî idaresi heyet kadroları derslere göre şekillenmiştir. İdâdîler hem dini, ahlaki hem de matematik, coğrafya, tarih, Türkçe, hüsn-i hatt, kimya, Fransızca, Farsça, Rumca derslerin eğitimin verildiği eğitim yerleridir. İzmir’in Hükümet Konağı civarında denize bakan tarafta bulunan “İdâdî Mektebi” H.1302 (M/1884) tarihinde merkez vilâyet idâdî programlarına uyumlu olarak rüşdiyye tahsilini de içine alacak şekilde 7 sınıf üzerine kurulmuş olup gündüzcü ve gececi olarak eğitim vermektedir. Eğitimin kaliteli olması nedeniyle gececi öğrencilerin önemli bir kısmı çevre ilçeler ve vilâyetlerden gelenlerden oluşmaktadır. Öğrencilerin giyim, gıda ihtiyaçları okul tarafından karşılanırken yatak odaları da okul içerisinde. Bu öğrenciler ücretli ve ücretsiz olmak üzere ikiye ayrılmakta ve her bir öğrenci için yıllık 12 Osmanlı lirası alınmaktadır. Mektep binasının ön tarafında bir teneffüşhanesinin bir kısmında bahçesi vardır. Birinci katında yemekhane, eşya ambarı, kiler ve mescid daireleri bulunurken ikinci katında dershanelerle hey’et-i idâre ve ta’limiyye odaları, üçüncü katında ise yatakhaneler vardır.⁹⁵ Bunun dışında mektebin bir mutfağı, “âsâr-ı nefîse ve âlât-ı

⁹¹ A.g.e., s.140

⁹² A.g.e., ss.135-139

⁹³ A.g.e., s.140

⁹⁴ Aynı

⁹⁵ A.g.e., ss.138-139

hikemiyyât ve kimyeviyeyi ve maâden-i muhtelif numunelerini hâvi bir hikmethânesi"⁹⁶, hamamı ve gececi öğrenciler için bir çamaşırhane mevcuttur. Mektebin içinde hastalanan öğrenci ve çalışanlar için bir hastahâne ve bunun için görevlendirilmiş çalışanı vardır. Mektebin 245'i gececi, 248'i gündüzcü Müslüman ve gayrimüslim olmak üzere 493 öğrencisi olup gündüzcü talebeye mahsus ve rüşdiyye derecesinde olmak üzere ayrıca bir idâdî şubesi mevcut ve 315 öğrencisi vardır.⁹⁷

Devlet okullarının yetersiz olması nedeniyle hususi okullar kurulmuştur. Bu okullar tedrisatı ve idari yönden resmi okullarla ile aynı olmasına rağmen ücretli olmaları ile devlet okullardan ayrılırlar. Çoğu ibtîdâî ve rüşdî kısımları olan, gündüzlü, erkeklere mahsus olmak üzere 5 ve kızlar için 2 hususi mektep mevcuttur. Hadika-i Maârif Mektebi (Rüşdî, ibtîdâî sınıflarının yanı sıra ticari ve lisan-ı ecnebiyye kısımları vardır. 174 talebesi vardır.), Darü'l İrfân Mektebi (Rüşdî 84, İbtîdâî 169), Darü'l-Edeb Mektebi (İbtîdâî 106), Menabi'-i Füyûzât Mektebi (Rüşdî 37, İbtîdâî 73), Burhânü'l-Maârif Mektebi (Rüşdî ve İbtîdâî. İbtîdâî 96), Darü't-Tedris Mektebi (İbtîdâî ve Rüşdî 110) olmak üzere yedi zükûr mektebi vardır. Bedreka-i İrfân İnâs (İbtîdâî ve Rüşdî, 71) ve Ravza-i İrfân İnâs (İbtîdâî ve Rüşdî, 87) mektepleri hususi kız okullarıdır.⁹⁸

İzmir'de şehirleşme ve okullaşma oranı yüksek olmasına karşın Karşıyaka bu konuda gelişmeye geç başlamıştır. Mahallelerin daha yeni yeni teşekkül edilmeye başlandığı Karşıyaka'da Soğuksu Mahallesi'nde bir mekteb-i ibtîdâî kurulmuş ve idaresi bir heyete verilmiştir. Eğitime talep artması nedeniyle ücretli olmuş, zamanla yazlıkçı olan yerleşimciler sürekli hale gelmiştir. Sürekli nüfusu artması nedeniyle Donanmacı Caddesi'nde 157 mecidiyye kira getiren iki dükkân inşa edilmiştir. İhtiyaç duyulması nedeniyle Bahariye Caddesi'nde iki yüz lira harcanarak Mekteb-i İbtîdâî-i İnâs inşasına başlanmış ve muallime ile nakış-ı usta ve bevvâbesi maaşına karşılık Donanmacı Caddesi'ndeki dükkanlar yakınında, aynı tarzda bir dükkân daha inşa edilerek kız çocukları buraya taşınmış ve Soğuksu Mektebi erkeklere tahsis edilmiştir. Daha sonra ihtiyaç duyulması nedeniyle erkek mektebine muallim-i sâni, kız mektebine muallime-i sâniye ve muâvene tayin edilmiştir. Karşıyaka nüfusunun artmasına bağlı olarak Kız İbtîdâî Mektebi'ndeki kız öğrenci sayısı 100 kişiyi bulmuş ve yetmemeye başlamıştır. İbtîdâî mektebinden mezun olan erkek öğrenciler İdâdî okullarına devam ederken kızların hiçbiri rüşdiyyeye bile girememesi üzerine hem

⁹⁶ A.g.e., s.138

⁹⁷ A.g.e., s.139

⁹⁸ A.g.e., ss.142-146

ibtîdâi hem rüşdî sınıflarını ihtiva eden bir bina inşa edilmesi kararı alınmış ve boş kalacağı düşünülerek İnas-ı İbtîdâi için açılan Bahariye Caddesi'ndeki okul binasının zükûr rüşdiyyesi talebesine tahsisi karar alınmıştır. Karşıyaka'da 92'si erkek, 101'i kız ibtîdâi öğrenci mevcudu bulunurken 20'si erkek ve 13'ü kız rüşdî öğrencisi bulunmaktaydı.⁹⁹

Hamîdiye Sanayi Mektebi, köleliğin yasaklanması ile birlikte İzmir'de memleketlerine dönme imkânı olmayan siyahi "köleler" için kurulmuştur. İzmir Karântina'da kurulan Mekteb-i Sanayi daha önceleri siyahi köleleri misafir etmekteydi. Mekteb-i Sanayi'nin yanında bulunan Mekteb-i Sultani'nin boş olması nedeniyle Aydın valisinin 13 Ocak 1891 yazısı ile binanın Mekteb-i Sanayi'ye devri istenmiştir. 23 Nisan 1891'de yeni binaya taşınan Mekteb-i Sanayi'nin eski binasına ise Afrika'dan gelecek siyahi köleler için misafirhane olarak kullanılmıştır.¹⁰⁰ Afrikalı köle ve fakir çocukların himaye edildiği okul hem Müslüman hem de gayrimüslimlerin eğitim gördüğü bir meslek okuluydu. 236'sı Müslüman, 27'si Rûm, 1'i Musevi olmak üzere 264 mevcûd öğrencisi vardı. 5 senelik bir eğitim ve sınıfları olan bu okulun ilk iki senesi Kırâat, Kur'an Kerim, Hesap, İlm-i Eşya, Kavâid, Ulûm-ı Diniyye, Hüsn-i Hatt gibi temel dersleri alan öğrenciler, üçüncü yıldan itibaren Arapça, Fransızca, Farsça, Coğrafya, Hendese dersleri almışlardır. Okulda mevcûd olan 264 öğrenci maharetli oldukları mesleklere göre gruplandırılmıştır. Uzmanlaşacakları zanaatta sınavlara tabi tutulmakta, sınavlardan geçene ilerde tutacakları işin sermayesini biriktirmelerine yardımcı olmak için para ödülü verilmektedir. Gayrimüslim öğrenciler özel öğretmenleri tarafından kendi dini ve mezhebi öğretileri de gösterilmektedir. Öğrencilerin düzeni ve ahlaki davranışları hususunda mekâtib-i askeriyye usûlü kabul edilmiştir. Demircilik, marangozluk, havluculuk, kunduracılık, çorap, oymacılık gibi zanaatlar en revaçta olan meslekler iken okulda görev yapan muallimler ve ustaları bile bu okuldan mezun olmuşlardır.¹⁰¹

Darü's-Sanâyi Mektebi Heyeti'nin uygun görmesi ve komisyon azasından Ali Nazmi Bey'in gayreti ile cephe kısmı 39,75 uzunluk ve 11 genişliğinde toplam 437,25 zürrâ'-ı mi'mârî murabbaında iki katlı ve arka tarafı dahi 38,75 genişliği 14,5, toplam 561875 zürrâ'-ı mi'mârî murabbaında olmak üzere bir katlı olarak tamamlanmasına

⁹⁹ A.g.e., ss.147-149

¹⁰⁰ Halil Özgeçoğlu, "Köle Misafirhanesinden Meslek Lisesine Kimsesizlerin Temsili Bir Kurumu: İzmir Hamidiye Sanayi Mektebi", **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, C.116, S.229, Ağustos 2017, s.201

¹⁰¹ **Hicri 1326(M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi**, ss.152-153

muvaffak olunmuş alt katının ön tarafının bir kısmı kundurahâne, diğer kısmı ise mektepte üretilen ürünlerin sergilenmesi için tahsis edilmiştir. Alt katın arka tarafı marangozlar, oymacılar ve tornacılar, üst katı ise marangoz ve terzicilere tahsis edilmiştir. Okulun giderleri Acem Hânı, Akkaş Hânı ve Küçük Hân isimlerindeki hanlarla, Tire'deki Kadife-i Kebîr Çiftliği'nin %50 hissesi, Seferihisar'daki Gâlinos Çiftliği ve Nârlıdere civârında Hamîdiye ilçeleri ve oradaki birtakım tarla ve bağ kiralari ile 22 parçadan ibaret olan diğer gelirlerle birlikte belediye vâridâtından ve hayır sahiplerinden karşılanmaktadır. Vilâyet matbaasının fazla vâridâtı, Şirket-i Hamîdiye ve vapurlarının iskele imtiyazı dahilinde gerçekleşen hasılatından hisse senetlerinin %6 faizleri tesviye edildikten sonra bakiyesinden verilen %15 mektebin vâridâtı içerisinde. Mektebin ihtiyaçları için bütçe elvermediğinde Vali Faik Bey, mektep nazırı ve Vilâyet Defterdarı Sabit Bey Efendi tarafından gerektiğinde müdahale edilmektedir.¹⁰²

Aydın Vilâyeti Jandarma Alayı'nın ıslah edilmesi için adı “Jandarma Mektebi Hey’et-i İdâre ve Ta’limiyyesi” içerisinde de geçen İtalyan Miralay Tomas Bey, Aydın Vilâyet Jandarma Alayı'nın ıslahı için görevlendirilmeden önce Edirne Jandarma Alayını ıslah görevini tamamlamış tecrübeli bir kişiydi. Tomas Bey'in yanına Seraskerlik tarafından Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi 3. Şubede görevli Miralay Ziya Bey görevlendirilmiştir. Tomas Bey ve Ziya Bey tarafından hazırlanan layiha sonucunda mevcut zabıtlar ve neferlerin eğitimi için bir jandarma mektebinin açılmasının gerekli olduğu tavsiye ettiler. 23 Eylül 1906'da irade-i seniyye kararı ile mektebin kurulma çalışmaları başlamıştır.¹⁰³ İzmir vilâyetinde R. 2 Temmuz 1323'te (15 Temmuz 1907) açılışı yapılan Jandarma Mektebi, biri zâbita diğeri Karagöl ve Posta Kumandanları sınıfı olmak üzere eğitim süresi 4 aydan ibaret olan okul iki sınıftan oluşuyordu. Zâbita sınıfına çavuşluktan mülâzım-ı sânilîğe terfi ettirilmiş okur yazar takımdan 9 kişi ¹⁰⁴ dahil edilerek “*Ta’lîm ve Terbiye-i Askeriyye, Usûl-ı Muâşeret ve Ahlâk, Târih, Coğrafya-ı Osmânî, Ta’lîm-i Endâht-ı Nazariyyât ve Ameliyyâtı, Jandarma Nizamnâmesi, Jandarma Muherrerrâtı, Jandarma ve Vezâif-i Ameliyye Husûsiyyesi, Muâmelât-ı Adliyyeden Hukuk ve Cezâ Kanunnâmeleri*”¹⁰⁵ dersleri uygulamalı ve özet şeklinde verilmiştir. Karagöl ve Posta Kumandanları

¹⁰² A.g.e., ss.153-154

¹⁰³ Biray Çakmak, “İzmir Jandarma Mektebi”, **Miras ve değişim: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e jandarma**, Haz: İsmail Hakkı Demircioğlu, Berikan Yayınevi, 2008, ss.118-124

¹⁰⁴ Hicri 1326(M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi , s.155

¹⁰⁵ Aynı

sınıfında askerlik etmiş, okuryazar takımından bulunmuş çavuş ve onbaşılar bu sınıfta devam ederek “*Akâid-i Diniyye ve Ta’lim-i Endâht-ı Nazariyyât ve Ameliyatı, Fûrûsiyyet, Dâhiliyye-i Seferiyye ile Cezâ Kanunnâme-i Hümâyunları, Usûl-ı Muaşeret, Ahlâk, Târih, Coğrafya-yı Osmânî, Hıfzıssıhha, Jandarma Nizamnâmesi Raporları, Terbiye-i Askeriyye, Hesâp*”¹⁰⁶ derslerini almışlardır. 4 aylık eğitim sonunda mezun olan 7 zâbit, 41 nefere (Karakol ve Posta Kumandanları Sınıfı) şahâdetnâme verilmiş, dönem boyunca gösterdikleri başarı nedeniyle personeli şeref nişanı ile ödüllendirilmelerine, zâbitân efendilerin kazâ zâbıta memurluklarında, çavuş ve onbaşılardan nâhiye zabıta memurluklarıyla karakol kumandanlıklarında görevlendirilmeleri buyurulmuştur. Mezun olan öğrencilerin yerine ise diğerleri celp edilmiştir. İzmir Jandarma Mektebi’nden mezun olan ilk zâbitler Piyâde Mülâzım-ı Sâni Hâşim Efendi, Piyâde Mülâzım-ı Sâni Ali Rızâ, Piyâde Mülâzım-ı Sâni Ahmed Efendi, Mülâzım-ı Sâni Edhem Efendi, Mülâzım-ı Sâni Ali Efendi, Piyâde Mülâzım-ı Sâni Mehmed Ârif Efendi ve Sûvâri Mülâzım-ı Sâni Cemâl Efendi olmuşlardır.¹⁰⁷

Aydın vilâyetinin en önemli gelirlerinden bir tanesi de bağcılıktır. Bağ bahçelerinden daha iyi verim almak için aşılama ve bağcılığın usûl-i fenniye göre yapılması için bağcılık mektebi açılması kararlaştırılmıştır. Seydiköy Numune Çiftliğinde ve üç yüz on sekiz senesinde “Bâğcılık Aşı Ameliyyât Mektebi” kurularak Amerika asma çubuklarının çeşitli yerli bağlarla aşılması yapılması, bağlardaki muhtelif hastalıkların tanınması ve bağcılığa ait her türlü bilginin öğretilmesi amaçlanmıştır. Bu mektebe 12 kişi kabul edilmekte, öğrencilerin geçimi ve dersleri için gerekli levâzım kendileri tarafından karşılanırken her biri için ikişer 100 kuruş aylık maaş verilmektedir. Mart ayı başlangıcından mayıs sonuna kadar devam eden eğitim, haziran ayında vilâyet zirâat müfettişinin gözetiminde teşekkül eden hey’et-i mümeyyize (Bir işi iyi bilenler içinden oluşturulmuş grup) tarafından yapılan imtihanlar sonucunda ehliyet kazananlara şahâdetnâmeleri verilecektir. Mektebe kabul edilecek talebelerin filokseralı bağların (Filoksera böceğinin adından gelen bir hastalık adı) olduğu yerlerden ve bağcılık ile uğraşmaları şarttır. Çok talep gelmesi durumunda dinleyici öğrenci olarak kabul edilmekteler ancak asli öğrencilere verilen maaş verilmemektedir. Mektebin açılışından H.1323 (M/1905) senesi sonuna kadar 68

¹⁰⁶ Hicri 1326(M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, s.156

¹⁰⁷ A.g.e., s.156

talebe mektepte bulunmuş, bunlardan 64'ü maaşlı talebe, 4'ü ise dinleyici talebe olarak devam etmiştir.¹⁰⁸

Mektepte talebeye gösterilen derslerin tatbik edilmesi için 50 dönüm genişliğinde Amerika asma fidanlığıyla 100 dönüm genişliğinde numune bağı olup bunlardan fidanlığın yetiştirdiği çubuklar parasız olarak dağıtıldığı gibi numune bağlarının üzümünden okula gelir gelmektedir. Bölgenin iklimi ve havası ipek böcekçiliğine elverişli olduğu için H.1322 (M/1904) senesinde böcekçilik dersi, Bağcılık Aşı Ameliyyât Mektebi programına ilave edilmiştir. Bağcılıkta olduğu gibi dutculuk ve böcekçiliğin uygulamalı tecrübe edilmesi için ipek böceği beslenmiştir ki hastalıksız ve iyi kozalar üretildiği için tohumcular tarafında sim akçe otuz beş kuruşa kadar satın alınarak mektebe katkı sağlamaktadır. İpek böcekçiliğinin gıdası olan dut ağacının artırılması için talebelere uygulamalı olarak gösterilmekte, elde edilen dut fidanları ahâliye ücretsiz olarak dağıtmak üzere mektebin arazisinde ekilmiş 2 kıyye (Okka) dut tohumundan bu sene içerisinde 65 bin dut fidanı elde edilerek ahâliye dağıtılmıştır. Dutçuluğun ve ipekçiliğin hızlı bir şekilde ilerlemesi için senevi 400 bin adet yetiştirilebilmek üzere Seydiköy Numune Çiftliği'nde dut fidanlığının tesisi Orman ve Maâdin ve Zirâat-ı Nezâreti tarafından karara bağlanmıştır.¹⁰⁹

İzmir'de dini eğitimin verildiği medreseler önemli bir yeri işgal eder. Bu medreseler; Sahlebcizâde Hâcî Ahmed Efendi Medresesi, Yalı Medresesi, Kurşunlu Medresesi, Hatuniye Medresesi, Fâik Paşa Medresesi, Saçmacızâde Medresesi, Hâcî Mehmed Câmîi Medresesi, Çorâkkapı Medresesi, Üsküdârlı Medresesi, Tardbânlı Medresesi, Kâtipzâde Medresesi, Morâlîzâde Medresesi, Bölükbaşı Câmîî Medresesi, Berberzâde Medresesi ve Nâzırzâde Medresesi bulunmaktadır.¹¹⁰ Gayrimüslimlerin okullarına bakıldığında Museviler ve Rûmlar nüfuslarına oranla ilk sırayı alırlar. İzmir'de 42 Musevi (İbtidâî 37, Rüşdiyye 5), 28 Rûm (İ'dâdî 5, İbtidâî 17, Rüşdiyye 6) 5 Fransız (İ'dâdî 1, Rüşdiyye 1, diğer 3 okulun derecesi belirtilmemiş), 2 İngiliz (Rüşdiyye), 1 Amerikan (Rüşdiyye), 1 Alman (Rüşdiyye) olmak üzere 86 Gayrimüslim okulu bulunmaktadır.¹¹¹

İzmir'de bulunan kütüphaneler ve ihtiva ettiği kitap sayısı, çeşidi, eğitimin durumu ve İzmir halkının dünya görüşünü anlatması açısından önemlidir. Bu

¹⁰⁸ A.g.e., s.157

¹⁰⁹ A.g.e., ss.158-159

¹¹⁰ A.g.e., ss. 160-161

¹¹¹ A.g.e., ss.164-166

kütüphaneler arasında Tuzcuzâde kerîmesi merhûme Hadice Hânım tarafından bağışlanan 521 kitap ve 136 kitap bağışlayan Kangırılızâde merhûm Fehmi Efendi tarafından vakıf olunan *Müftü Câmîi Kütüphanesi* H. 1322 (M/1904) senesinde tesis edilmiştir. H.1300 (M/1882) tarihinde Bezzâz Hâcî Ali Efendi tarafından tesis edilen *Hatuniye Kütüphanesi'nin* 337 kadar kitabı mevcuttur. H.1188 (M/1774) de Ahmed Saîd Efendi tarafından tesis edilen *Başdurak Câmîi Kütüphanesi* H.1251(M/1835) senesinde Hâcî Hüseyin Efendi tarafından tamir edilmiştir. Fıkıh, tarih, lügat, sarf, tefsir, tasavvuf, hadis alanlarında toplamda 262 kitabı havidir. H.1302 (M/1884) tarihinde Bezzâz Hâcî Ali Fuad Efendi tarafından tesis edilen *Pazaryeri Kütüphanesi* çeşitli alanlarda 357 kitabı mevcuttur. Kitapları vakfeden kişi Alâiyyeli Hâcî Hâfız Abdullah Fevzi Efendidir. Tesis tarihi bilinemeyen *Kemeraltı Câmîi Kütüphanesi'ne* H.1322 (M/1904) tarihinde Sahlebcizâde merhûm Hâcî Ahmed Efendi tarafından birçok farklı alanda yazılmış kitap bağışı yapılmıştır. Mehmed Emin Efendi Hazretlerinin başında olduğu kütüphane diğerlerine nazaran daha muntazam haldedir. Kütüphanenin çeşitli alanlarda 749 kitap mevcudu vardır. Bunlar dışında İzmir'de Şadırvân ve Hisâr ve Müftü Cevâmî-i Şerifesinde birer kütüphane bulunurken Hisâr Câmî-i Şerifi derûnundaki kütüphanede ciltleme ve tezhip açısından çok değerli bir kitaplar bulunmaktadır.¹¹²

Hamîdiye Askeri Hastahânesi İzmir'de yer alırken İslâm Gurabâ Hastahânesi sadece vilayet merkezi İzmir'e özgü bir adlandırma olmayıp diğer sancaklarda da rastlanmaktadır. Bu hastahâneler ile birlikte gayrimüslimlere ait Rûm, Fransız, Musevi, Ermeni, İngiliz, Felemenk, İskoçya, Katolik adlarında hastahâneler vardır.¹¹³

İzmir şehri deniz ulaşımı ve yolcu taşımacılığında gelişmiştir. İzmir Limanı'na seyr ü sefer eden Yunan PândeLeon, Hâcî Dâvid Ferkuh, İtalya, Rus, Nemçe, Belçika, Yunan Destoni YânoLano, Fransız Mesâjeri PândeLeon, Gürcü, Şirket-i Hayriyye-i Hamîdiye, Yunan İstâmâtiyâdi ve Rebibno, Yunan Pânelenik, Hidiviye, Alman Levante linye, Felemenk, Morâiti Yunan, Fransız Feresine, Bodhi, Bulgâr, Romanya, Danimarka, Alman Fereytâs, Alman Atlas, Vestfut ve Lavrens İngiliz Kumpanyası adlarında vapur kumpanyaları mevcuttur. Bu kumpanyaların farklı seyr ü sefer hatları vardır. İzmir'den ve başka limanlardan Romanya, Bulgaristan, Danimarka, Mısır, Lübnan, Suriye, İtalya, Gürcistan, Ukrayna ve Yunan kıyılarına belli zaman aralıklarıyla vapur seferleri ile gidip gelinmektedir.¹¹⁴

¹¹² A.g.e., ss.161-163

¹¹³ A.g.e., ss.135-176

¹¹⁴ A.g.e., ss.220-224

SONUÇ

Aydın vilâyeti'nin merkezi olan İzmir Arkeolojik kazılara göre M.Ö. 3000 yılları civarında, Bayraklı yakınlarında kurulmuştur. İonyalılar ve Lidyalılar hakimiyeti altına geçen kent, daha sonra doğudan gelen Perslerin istilasına uğramış ve Eski İzmir tarihe karışmıştır. Anadolu'yu ele geçiren Perslerin hakimiyetine son veren Büyük İskender'in gördüğü rüyanın yorumu ile Yeni İzmir kentinin kuruluş müjdesi verilmiştir. Büyük İskender'den sonra Yeni İzmir'i kurmak isteyen Antigones, M.Ö. 302'de Trakyalı Lysimakhos ile yaptığı mücadeleyi kaybetmiştir. Antigones'in kuramadığı şehri Trakyalı Lysimakhos, Kadifekale'de kurarak Yeni İzmir'e kızının ismi olan "Eurydikeia" adını vermiştir. Daha sonra Selevkoslar egemenliğine giren İzmir, Bergama Krallığı hakimiyetine girdikten sonra Roma İmparatorluğu'nun bir parçası olmuştur. Doğu Roma, Emeviler, Selçuklular, Çaka Bey ve Aydınogulları hakimiyetine geçen kentin Türkleşme süreci hızlanmıştır. İlhanlıların Anadolu egemenliğinin zayıflamasıyla birlikte Aydınogulları, Cenevizlilerin elindeki Aşağı Kale (Gavur İzmir)i ele geçirmişlerdir. Gavur İzmir'in ele geçirilmesi sonrasında Haçlı Ordusu ile Aydınogulları arasında geçen mücadele sonrasında zayıflayan Aydınogulları, Yukarı Kale (Kadifekale)yi Osmanlılara teslim etmek zorunda kalmışlardır. Timur Bey, 1402'de Anadolu'yu geçirirken Aşağı Kale'yi ele geçirerek Haçlı hakimiyetine son vermiş ve İzmir'in bir kısmını Cüneyt Bey'e, bir kısmına da Aydınogulları'na vermiştir. 1426'da Aydın sancağına bağlı bir kaza olarak Osmanlılara katılan İzmir, daha sonra Cezayir Eyaletine bağlı Sığla sancağının bir kazası olmuştur. 19. yüzyılın ilk çeyreğine kadar voyvoda denen yerel güçlerin denetiminde olan kent, daha sonra kışlanın yapılması ve askeri gücün artırılması ile merkezin denetimi altına alınmıştır. 1826'dan sonra Anadolu Eyaleti'nin 4'e bölünmesi sonrasında Aydın sancağı valisi bir paşanın kaymakam yönetimi altında olan Menteşe, Sığla, Saruhan sancakları, 1850'den sonra Aydın sancağı'nın yönetim merkezinin İzmir olarak belirlenmesi sonrasında Aydın vilâyeti, Vilayet Nizamnamesi'nce teşkil edilene kadar sınırları bir valinin yönetimi altındadır. 1864 senesinde Tuna vilâyet'inde yeni idari sistemin tecrübe edilmesi sonrasında, 1867'de Tuna vilâyeti'ndeki idari sistemin aynısı olan bir nizamname tüm vilayetler için tanzim edilmiştir. 1876'da uygulan bu nizamnameye göre Aydın vilâyeti, İzmir, Saruhan, Aydın ve Menteşe sancaklarından oluşurken vilâyetin merkezi İzmir kenti olmuştur. 1881 yılından sonra ise Denizli sancağı oluşmuş ve Aydın vilâyeti sınırlarına dahil olmuştur.

16. yüzyıla kadar küçük kasaba görünümünde olan Batı Anadolu kentleri, ticaret yollarının değişmesi, Selanik'te yaşanan tekstil krizi nedeniyle hem doğudan hem de Ege adalarından tüccarların göç bölgeleri olmuştur. İzmir, zamanla İstanbul ile ticaret konusunda yarışır hale gelmiştir. Yabancı tüccar ve konsolosların geldiği İzmir'de "Levanten" denen bir tüccar grubunun oluşmasına da ortam hazırlamıştır. Dini, etnik çeşitliliği artan İzmir'de nüfus da aynı oranda artmaya devam etmiştir. Seyyahların verdiği etnik nüfus rakamları Türk kesimini sürekli düşük göstermektedir. Rûm nüfusunun sürekli artışı, Batı Anadolu üzerinde hak iddia etmek isteyen Rûmlar tarafından bilinçli bir nüfus artışı politikasıdır. Cepheye giden Türk nüfusun yerini Rûmlar almaya başlamıştır. Buna rağmen Deprem, yangın ve savaşların etkilediği İzmir'de Türk nüfusu, 1891-1908 yılları arasında gayrimüslim nüfusa üstünlük sağlamıştır.

Aydın vilâyet'inde nüfus yoğunluğunda ilk sırada İzmir ardından Saruhan sancağı gelmektedir. 1889 yılında Saruhan sancağı'nda 47 bini bulan Rûm nüfusu daha sonra azalırken İzmir sancağında sürekli artmıştır. Levanten nüfusu ecnebi başlığı altında toplanmıştır. Buna göre 54000 ecnebi (Levanten) bir nüfus toplamı ile İzmir başı çekmektedir.

Tarih biliminin en önemli kaynaklarından olan yıllıklar, Osmanlı İmparatorluğu'nda 1864 Vilâyet Nizamnâmesi 'nin ilan edilmesi sonrasında Vilâyet Sâlnâmesi adıyla çıkarılmaya başlanmıştır. 1908 senesine yaklaşırken adet olduğu üzere Aydın vilâyetinin bir sâlnâme hazırlanması uygun görülmüştür. Aydın vilâyeti Vâlisi Faik Bey Efendi'nin isteği üzerine idari yapının özelliklerine göre vilâyetin nüfusunu, bürokrasisini, vâridâtını, coğrafyasını, halk için yapılan sosyal hizmetleri, ticari ve tarihi özelliklerini yansıtan bir sâlnâme hazırlanmıştır.

R. 1323 (M/1907) tahriri dikkate alınarak hazırlanan sâlnâmeye göre Hristiyan nüfusunun çoğunluğunun, İzmir sancağında olduğu görülmektedir. R.1324 (M/1908) tahririne göre de İzmir sancağında nüfusun %52'si Müslümanlardan oluşurken %48 kesimi de Hristiyan ve Musevilerin toplamından oluşmaktadır. Gayrimüslimlerin vilâyet genelindeki nüfus oranları, Müslüman nüfusun 1/4'ünden az olduğu görülmektedir. Vilâyetin ekonomisi, "Frenk", "Levanten" olarak isimlendirilen grup ve Frenk tüccarlar ile kurdukları bağlar ile büyüyen Hristiyan nüfusu tarafından yürütülmektedir. Padişahın fermanı ile kurulan şirketlerin çoğunluğu yabancılara verilen imtiyazlarla kurulmuştur. Vilâyetin ekonomisi, Körfeze kurulan vapur

şirketleri, sancakları birbirine bağlayan ve bölgenin iç kesimlerine kadar giden demiryolları ile kontrol altına alınmaktadır. Sancakları birbirine bağlayan demir yolları ile iç kesimlerde yer alan değerli maden ve tarım ürünleri kıyı kesime, buradan da vapurlar ile yurt dışına gönderilmektedir.

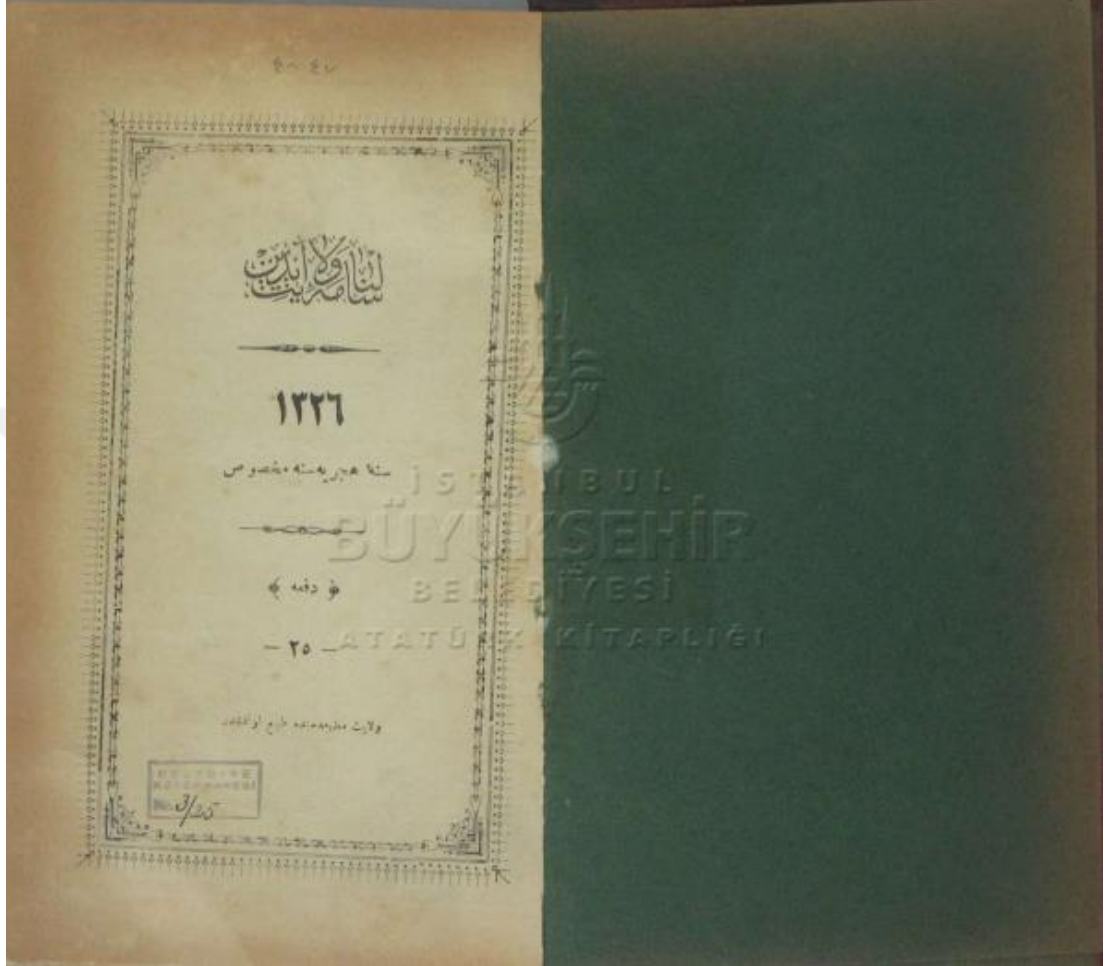
Beledi ve sosyal hizmetlere büyük önem verilen İzmir’de, kent içi ulaşımı sağlamak için tramvay hatları kurulmuş, Müslüman asker ve sivillerin tedavi olabileceği hastaneler ile gayrimüslimlerin kurdukları hastaneler mevcuttur. Resmi, hususi ve dini cemaatlerin kurduğu okullar, İzmir’in eğitim sistemi ve okullaşma oranı hakkında fikir vermektedir.

Hicrî 1326 (M/1908) Aydın Sâlnâmesi, bir taraftan da yerel tarih açısından önemli bilgiler vermektedir. Kentlerin, ilkçağdan Osmanlı hakimiyetine geçene kadar geçen tarihi süreci, coğrafi özellikleri ve mekan tasviri vermesi dolayısıyla önemli bir kaynak niteliğindedir. Karye, mahalle isimlerinden hareketle şimdiki köy ve mahalle isimleri kısmen uyuşurken bu isimlerden hangi millet ve dine mensup oldukları da anlaşılmaktadır. Üretim ve ticari verilerin verildiği sâlnâmede vâridât verileri iktisat tarihi ile ilgilenenler için önemli bir kaynak durumundadır.

Sonuç olarak; Hicrî 1326 (M/1908) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, Aydın vilâyetinin tarihi, coğrafyası, sosyal, idari, bürokratik ve ekonomik yapısı hakkında tarama yapan araştırmacılar için çok yönlü önemli bir başvuru kaynağı durumundadır.

EKLER

Ek-1: 1326 Hicri Vilâyet-i Aydın Sâlnâmesi'nin Tarihi ve Kaçını Def'a olduğunu Gösteren İlk Sayfası

Ek-2: Aydın Vilâyeti'nin Üç Yüz Yirmi Dört (M/1908) Senesi Mâliyyesi Tahririne Göre Vâridât Tablosu

ولایت اوجیوز یکریتی درت سنه مالیه سی واردات عمومی سی

یکون	ارمیر	صاروخان	ایدرن	منتشا	دکزی
ساجانی	ساجانی	ساجانی	ساجانی	ساجانی	ساجانی
غروش	غروش	غروش	غروش	غروش	غروش
۲۶۲۶۹۰۰	۱۳۴۵۰۰۰	۵۲۷۳۰۰۰	۴۳۸۷۰۰۰	۱۷۴۶۵۰۰	۲۳۰۹۰۰۰
۴۳۲۶۰۰۰	۱۸۵۷۰۰۰	۸۸۸۰۰۰	۷۴۷۰۰۰	۲۷۸۰۰۰	۵۵۹۰۰۰
۷۸۱۳۲۰۰	۵۴۱۳۰۰۰	۱۲۴۹۵۰۰	۶۳۸۳۰۰۰	۴۲۶۰۰۰	۸۷۵۰۰۰
۱۱۴۳۶۰۰۰	۳۱۳۶۰۰۰	۳۲۳۷۰۰۰	۱۵۴۸۰۰۰	۱۶۷۰۰۰۰	۱۸۴۵۰۰۰
۱۰۸۰۰۰	۸۷۰۰۰	۳۰۰۰۰	۱۲۰۰۰	۶۰۰۰۰	۰۰۰۰۰
۴۷۶۱۰۰۰	۱۴۵۵۰۰۰	۱۴۲۹۰۰۰	۹۰۲۰۰۰۰	۳۶۵۰۰۰۰	۶۱۰۰۰۰۰
۳۱۹۳۵۰۰	۳۱۷۰۰۰	۲۷۹۵۰۰۰	۱۶۶۰۰۰	۲۲۸۵۰۰۰	۱۴۶۰۰۰۰
۱۱۱۸۰۰۰	۱۱۰۸۲۰۰	۱۲۰۰۰	۸۱۰۰۰	۵۰۰۰۰	۰۰۰۰۰
۳۲۴۵۵۰۰	۱۷۹۷۰۰۰	۶۵۳۰۰۰	۴۰۱۵۰۰۰	۱۳۲۰۰۰۰	۲۶۲۰۰۰۰
۱۳۵۳۰۰۰	۵۰۸۰۰۰	۴۰۵۰۰۰	۱۳۵۰۰۰	۲۴۵۰۰۰	۶۰۰۰۰
۱۵۳۴۳۰۰	۶۵۸۵۰۰	۴۶۵۵۰۰۰	۱۵۳۵۰۰۰	۹۹۰۰۰	۱۵۷۸۰۰۰
۱۱۸۵۵۰۰	۶۳۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰	۱۸۲۵۰۰۰	۲۹۰۰۰	۶۹۰۰۰
۱۷۳۹۶۰۰	۹۲۵۳۰۰۰	۳۳۸۰۰۰	۲۱۴۵۰۰۰	۱۲۴۵۰۰۰	۱۶۶۵۰۰۰
۱۰۹۶۱۷۲۰۰	۴۳۹۰۴۵۰۰	۲۶۹۵۶۳۰۰	۱۶۵۸۶۰۰۰	۱۰۴۱۵۶۰۰	۱۱۷۰۴۸۰۰

(۷۵۹)

Ek-3: 1324 Rûmi (M/1908) Tahririne Göre Aydın Vilâyeti Nüfus-ı Umûmiyyesini Gösteren Tahrir Tablosu

آیدین ولایت جلیله - ک نفوس عمومی سی

اسامی جماعات	اجال	یری		یبرشی	
		ذکور	انث	ذکور	انث
اسلام	۱۳۱۳۵۶۱	۶۴۶۶۵۸	۶۴۰۷۰۴	۱۶۴۰۹	۹۷۹۰
غرضان	۳۷۹۳۳۲	۱۷۶۸۲۷	۱۶۸۹۵۲	۳۰۴۸۱	۱۳۰۷۲
موسوی	۳۳۰۸۱	۱۵۹۶۷	۱۵۶۴۶	۸۱۷	۱۶۵۱
یتیم	۱۷۲۵۹۷۴	۸۳۹۴۵۲	۸۲۴۳۰۲	۳۷۷۸۷	۲۳۵۹۱۳

(۷۸۳)

Ek-4:1324 Rûmi (M/1908) Tahririne Göre Menteşâ Sancağı Nüfus-ı Umûmiyyesini ve 322 Tahririnden Sonraki Nüfus Vukuatını Gösteren Tahrir Tablosu

منتشا سنجانی					
اسامی جماعات		اجال		برلی	
				انث	ذکور
اسلام خرمستان موسوی یگون	۱۷۳۸۹۰	۸۵۱۱۴	۸۲۶۶۹	۱۸۱۹	۱۶۸۸
	۱۷۱۷۷	۸۰۳۹	۷۴۹۳	۱۲۱۷	۴۴۶
	۱۵۳۹	۵۰۱	۴۴۴	۳۴۳	۲۴۱
	۱۹۲۵۹۶	۹۲۶۳۶	۹۵۲۰۶	۳۳۷۹	۲۳۷۵
ختم تحریر ۲۲۲ - نه سی غرقده کی وقوعات					
تولدات		وفیات		ما حلت	
				نیب	طلاق
انث	ذکور	انث	ذکور	انث	طلاق
۱۹۲۵۰	۲۵۹۲۴	۱۹۶۵۴	۲۷۹۵۳	۸۶۷۸	۵۸۶۹
۲۱۳۰۱					

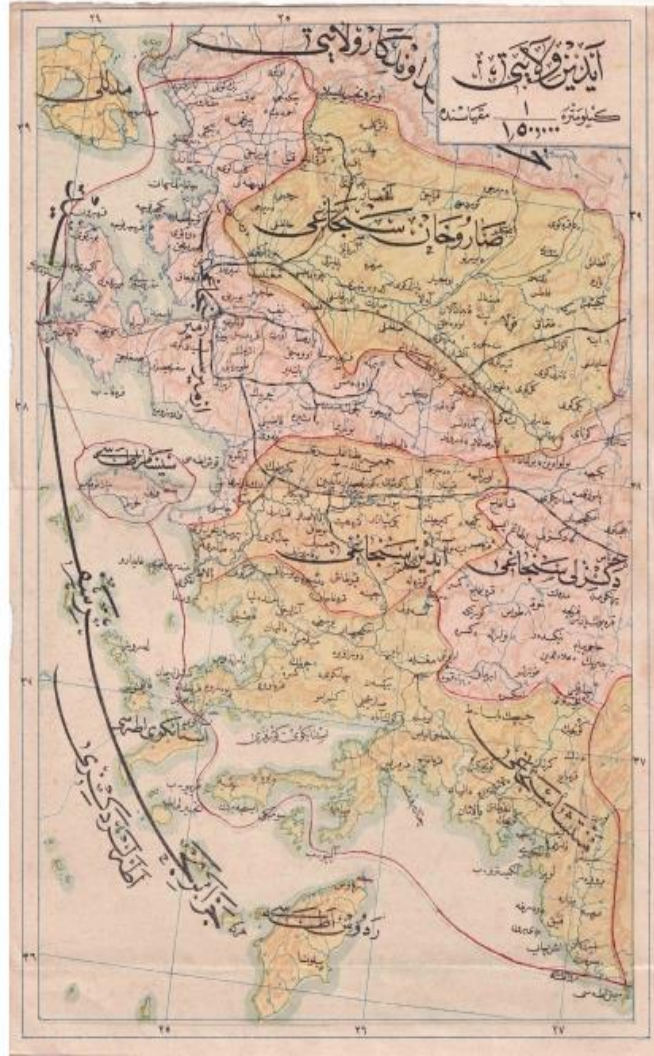
Ek-5: 1324 Rûmi (M/1908) Tahririne Denizli ve Sâruhân Sancağı Nüfus-ı Umûmiyye Tahrir Tablosu

دکزی سنجانی					
اسامی جماعات		اجال		برلی	
				انث	ذکور
اسلام خرمستان موسوی یگون	۲۵۶۹۵۷	۱۲۲۸۶۱	۱۲۲۲۳۳	۱۰۶۳	۸۰۰
	۴۱۲۵	۱۷۰۶	۱۴۷۳	۵۵۶	۲۹۰
	۴۰	۰	۰	۲۰	۲۰
	۲۵۱۱۲۲	۱۲۴۵۶۷	۱۲۳۸۰۶	۱۶۳۹	۱۱۱۰
صاوه خان سنجانی					
اسامی جماعات		اجال		برلی	
				انث	ذکور
اسلام خرمستان موسوی یگون	۳۵۰۱۲۳	۱۷۴۷۸۶	۱۷۰۹۹۰	۲۸۶۵	۱۴۹۳
	۴۹۸۰۴	۲۳۷۹۶	۲۳۲۵۰	۱۹۸۲	۷۷۶
	۳۴۸۵	۱۶۶۵	۱۶۵۹	۹۹	۶۲
	۴۰۳۴۲۲	۲۰۰۲۴۷	۱۶۵۰۸۹۹	۴۸۴۶	۲۳۳۰

Ek-6: 1324 Rûmi (M/1908) Tahririne Göre İzmir ve Aydın Sancağı Nüfus-ı Umûmiyyesini Gösteren Tahrir Tablosu

ازمیر سانجاقی نفوس و حرره لسی					
اسامی جاغات	اجال	برلی		بیاضی	
		ذکور	اناث	دور	اناث
اسلام	۳۲۵۹۹۱	۱۵۷۹۳۹	۱۵۴۷۴۰	۹۳۴۷	۵۱۶۵
خرمندان	۲۷۷۶۵۷	۱۲۸۹۷۷	۱۳۴۰۱۸	۱۴۱۸۹	۱۰۴۷۳
موسوی	۲۵۰۰۲	۱۳۳۶۴	۱۳۱۴۱	۳۵۰	۲۴۷
بکرن	۶۲۷۸۵۰	۲۹۹۲۸۰	۳۸۸۸۹۹	۲۳۷۸۶	۱۵۸۸۵
آیدین سانجاقی					
اسامی جاغات	اجال	برلی		بیاضی	
		ذکور	اناث	دور	اناث
اسلام	۲۱۷۳۹۰	۱۰۶۹۵۸	۱۰۸۴۷۲	۱۳۱۵	۶۴۵
خرمندان	۳۰۵۶۹	۱۴۳۲۷	۱۳۶۱۸	۲۵۳۷	۱۰۸۷
موسوی	۳۰۲۵	۱۴۳۷	۱۴۰۲	۱۰۵	۸۱
بکرن	۲۵۰۹۸۴	۱۲۲۷۲۲	۱۲۲۴۹۲	۳۹۵۷	۱۸۱۳

Ek – 7: Aydın Vilâyeti Sınırlarını Gösteren Osmanlıca Harita

Kaynak: <https://phebusmuzayede.com/14272-osmanlica-aydin-vilayeti-haritasi-28x20-cm.html>

KAYNAKÇA

Resmi Yayınlar

Hicri 1301 (M/1884) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi

Hicri 1308(M/1891) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi

Hicri 1313 (M/1895) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi

Rûmi 1305 (M/1889) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, 11. Def'a

Hicri 1317(M/1900) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi

Hicri 1321 (M/1903) Aydın Vilâyet Sâlnâmesi, 23. Def'a,

Hicri 1326(M/1908) Hicri Aydın Vilâyet Sâlnâmesi

Eserler

ARSLAN, Hammet, “Geçmişten Günümüze İzmir Yahudileri: Yerleşme, Kurumsallaşma Süreci ve Mevcut Durum”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi**, C. 5, Sayı:2, 2016.

AYDIN, Bilgin, “Sâlnâme”, **İslam Ansiklopedisi**, C.36

BAYKARA, Tuncer, **İzmir Şehri ve Tarihi**, Akademi Kitabevi, 2001.

BEYRU, Rauf, **19. Yüzyılda İzmir' de Yaşam**, 1.b., Literatür Yayınları, Temmuz 2000.

ÇAKMAK, Biray, “İzmir Jandarma Mektebi”, **Miras ve değişim: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e jandarma**, Haz: İsmail Hakkı Demircioğlu, Berikan Yayınevi, 2008.

DUMAN, Hasan, **Osmanlı Sâlnâmeleri ve Nevsâlleri**, C.1, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı, 2.b., Ankara, 2000.

ERDOĞDU, Mehmed Akif, “Onaltıncı Yüzyılın İkinci Yarısında İzmir ve Çevresi”, **Son Yüzyıllarda İzmir ve Batı Anadolu (Uluslararası Sempozyumu Tebliğleri**, Haz. Prof. Dr. Tuncer Baykara, Akademi Kitabevi, 1994.

İNAN, Süleyman, “Aydın Vilayeti Salnamelerine Göre Denizli (1890-1900)” Pamukkale Üniversitesi, **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1999, Sayı:5

KARAL, Enver Ziya, **Osmanlı Tarihi (Islahat Fermanı Devri 1861-1876)**, 6.b., Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2003.

KASTEIN, Joseph, **Sabetay Sevi İzmirli Mesih**, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, 2011.

KÊVORKİAN Raymond ve PABOUDJIAN Paul B., “Aydın Vilayetinde Ermeniler”, Der. Zakarya Mildanoğlu, **İzmir Ermenileri (Ege Kıyılarının Yitip Gitmiş Sakinleri)**, 1.b. Aras Yayıncılık, 2017.

KURMUŞ, Orhan, **Emperyalizmin Türkiye’ye Girişi**, Yordam Kitap, 1.b., İstanbul, 2008.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., “İzmir”, **İslam Ansiklopedisi**, C.23, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001.

ORTAYLI, İlber, **Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)**, 2.b., Türk Tarih Kurumu, 2011.

ORTAYLI, İlber, “Levantenler”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C.5, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayımları, 1994.

ÖZGEÇÖĞLU, Halil, “Köle Misafirhanesinden Meslek Lisesine Kimsesizlerin Temsili Bir Kurumu: İzmir Hamidiye Sanayi Mektebi”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, C.116, S.229, Ağustos 2017.

PINAR, İlhan, “18 Yüzyılda İzmir’de Ticaret-2”, s.41, **İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi Dergisi**, S.166, Ağustos 2019.

SENIOR, Nassau W., Esq. London: Longman, Green, Longmans and Roberts., Journal kept in Turkey and Greece, 1859.

TOURNEFORT, Joseph, **Tournefort Seyahatnamesi**, C.2, Ed. Stefanos Yerasimos, Çev. Teoman Tunçdoğan, Kitapyayınevi, 2013.

YILMAZ, F.ve YETKİN, S., **İzmir Kent Tarihi**, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayını, 2002.

İNAN, Süleyman, “Aydın Vilayeti Salnamelerine Göre Denizli (1890-1900)” Pamukkale Üniversitesi, **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1999, Sayı:5

Ansiklopediler

İzmir’de İdari ve Mahalli Yer Adları, C.1, **İzmir Kent Ansiklopedisi**, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müze Yayını, 2013.

Sözlükler

DEVELİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, 26.b., 2010.

SAMİ, Şemsettin, **Kamus-i Türki**, Çağrı Yayınları

Osmanlı Yer Adları, Haz. Tahir Sezen, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın No:26, gnşlm. 2.b., Ankara, 2017.

İnternet Kaynakları

<http://www.kuzubudu.com/osmanlidaki-agirlik-ve-hacim-olculeri/>

(Erişim: 23.04.2023)

<https://phebusmuzayede.com/14272-osmanlica-aydin-vilayeti-haritasi-28x20-cm.html> (Erişim: 25.05.2023)

Tezler

BAYKARA, Tuncer, **19. Yüzyılda Aydın Eyaleti, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Mezuniyet Tezi**, 1966

BOYACIOĞLU, Ramazan, “Salnamelere Göre Meşrutiyet’ten I. Cihan Harbine Kadar Aydın Vilâyeti”, **Ankara Üniversitesi Türk Tarihi Enstitüsü (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**, Ankara, 1987.

KOLAY, Arif, “İzmir-Kasaba ve Uzantısı Demiryolu Hatları (1863-1897)”, **Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Ana Bilim Dalı (Yayınlanmış Doktora Tezi)**, 2011.

ÖZKAN, Ela “19. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nin İdari Taksimatı (1839-1914)”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı (Yayınlanmış Doktora Tezi)**.

TABAK, Serap, “İzmir Şehrinde Mülki İdare ve İdareciler (1867-1957)” , **Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı (Yayınlanmış Doktora Tezi)**, İzmir, 1997.